

**HERBARZ
SZLACHTY ŚLĄSKIEJ**

czytelnikom Wojewódzkiej
Biblioteki Publicznej
w Opolu z nadzieją, że
Ogrodzie ten Herbarz dobrze
i u służy.

Opole, 20 czerwca 2002r.

R. Sz. /... L.

I tom „Herbarza szlachty śląskiej”
wydano ze środków, jakich udzieliła

przy finansowym wsparciu następujących instytucji:

ING BANK ŚLĄSKI

ORACLE®

 Bristol-Myers Squibb

ROMAN SĘKOWSKI

HERBARZ SZLACHTY ŚLĄSKIEJ

Informator genealogiczno-heraldyczny

TOM I
A — C

VIDEOGRAF II
Katowice

Fundacja „Zamek Chudów”

Fundacja „Zamek Chudów”

Herbarz szlachty śląskiej, t. 1

Redakcja

HALINA SZAJOR

PRZEMYSŁAW NOCŃ

16776/I S

Indeksy

ANNA SĘKOWSKA

16776 I S

Tłumaczenia

język czeski

JANA ELIÁŠOVÁ

JOANNA WANIA

język niemiecki

MAREK GŁADYSZ

Koncepcja i opracowanie graficzne

JERZY KUŚMIERZ

Projekt okładki

ANNA ŁOZA-DZIDOWSKA

Pracownia DTP

DAMIAN WALASEK

Korekta

GRAŻYNA BENDUCH

URSZULA PŁONKA

Wydanie I, kwiecień 2002

Videograf II Sp. z o.o.

40-153 Katowice, al. W. Korfantego 191

tel.: (0-32) 203-65-59, 203-65-60, 730-25-12

fax: (0-32) 730-25-13

office@videograf.pl

www.videograf.pl

© Fundacja „Zamek Chudów”

ISBN 83-7183-213-3 (komplet)

ISBN 83-7183-214-1 (tom I – oprawa twarda, całopapierowa)

ISBN 83-7183-229-X (tom I – oprawa twarda, złożona)

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. 2 nr 155 data 2002.06.01

NOTA OD WYDAWCY

W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów. W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów.

W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów. W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów.

W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów. W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów.

W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów. W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów.

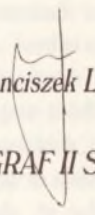
W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów. W tym roku wydana została w wydawnictwie "Wiedza" seria "Wiedza dla młodych" w której zamieszczono 10 tomów.

*Pamięci moich nauczycieli
prof. prof. Ewy i Karola Maleczyńskich
z Uniwersytetu Wrocławskiego
poświęcam*

NOTA OD WYDAWCY

Śląsk – kraina historyczna i geograficzna o interesujących dziejach i bogatym dziedzictwie kulturowym, doczekała się ogromnej liczby publikacji i opracowań z zakresu historii i historii sztuki. Jednak, chyba jako jedyny obszar Polski, wciąż jeszcze nie ma obszernego, polskojęzycznego kompendium heraldycznego.

Fundacja „Zamek Chudów”, której jednym z celów statutowych jest działalność wydawnicza popularyzująca historię Śląska, postanowiła wyjść naprzeciw wszystkim, którym temat ten jest bliższy. Oddajemy właśnie w Państwa ręce pierwszy tom „Herbarza szlachty śląskiej” z nadzieją, że pozycja ta spełni stawiane przed nią wymagania i oczekiwania. Dla profesjonalnych historyków będzie ona jedynie uporządkowanym przewodnikiem heraldyczno-genealogicznym po śląskich rodach rycerskich i szlacheckich, natomiast historycy amatorzy i osoby związane ze Śląskiem znajdą w niej wiele, wcześniej trudno dostępnych, informacji.

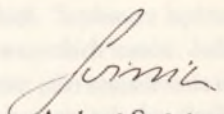

Franciszek Leki

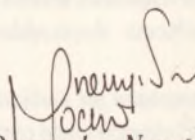
VIDEOGRAF II Sp. z o.o.

Dzieje śląskich rodów są nieodłącznie związane z historią wszystkich śląskich księstw, miast i wsi, z dziejami ich mieszkańców. Prócz bogactwa śląskich herbów „Herbarz szlachty śląskiej” zawiera także noty genealogiczne, które pozwolą spojrzeć na historię Śląska poprzez dzieje poszczególnych rodów i ich przedstawicieli. Nie można przecież mówić o historii Śląska, nie biorąc pod uwagę losów tych, którzy ją kształtowali.

Herbarz zawiera także krótkie informacje dotyczące historii miejscowości, majątków, zamków, z których część znana jest dziś jedynie ze źródeł pisanych, a ich domniemana lokalizacja nie została jeszcze zweryfikowana w toku badań archeologicznych. Dlatego dla Autora i Wydawcy szczególną wartość będą miały uwagi i spostrzeżenia Czytelników.

„Herbarz szlachty śląskiej” jest jednym z bardziej znaczących przedsięwzięć wydawniczych z zakresu historii i genealogii Śląska. Mamy też nadzieję, iż przyczyni się do powstania śląskiego periodyku heraldycznego.

Andrzej Sośnierz

Przemysław Noc

FUNDACJA „ZAMEK CHUDÓW”

PRZEDMOWA

Po raz pierwszy w Polsce ukazuje się informator o rodach i herbach szlachty śląskiej.

Znajomość tej problematyki wśród osób interesujących się genealogią i heraldyką jest niewielka. Składa się na to kilka przyczyn, z których najważniejsze to: obcość narodowa i społeczna tej grupy społeczeństwa śląskiego, która spowodowała, że dla większości mieszkańców regionu są to nazwiska nic nie mówiące i w dodatku niemieckie, a także zupełna odmienność zasad heraldycznych obowiązujących na Śląsku. Jednak w ostatnich latach daje się zaobserwować znaczny wzrost zainteresowania tymi zagadnieniami. Niniejsza praca nie ma ambicji stricte naukowych; zawiera informacje encyklopedyczne o szlacheckich rodach śląskich: ich pochodzeniu, historii, genealogii, majątkach i wybitniejszych przedstawicielach.

Książka przeznaczona jest dla szerokiego kręgu odbiorców: historyków, historyków sztuki, miłośników regionu oraz wszystkich interesujących się heraldyką i genealogią, a także historią Śląska. Praca została oparta przede wszystkim na informacjach znajdujących się w drukowanych źródłach i opracowaniach autorów polskich, niemieckich i czeskich, bardzo często sprzecznych i w wielu wypadkach błędnych. W mniejszym stopniu wykorzystano bogate źródła znajdujące się w archiwach zarówno polskich, jak i czeskich bądź austriackich, zostawiając te materiały do dalszych badań. Przyjęto zasadę, że należy w pierwszej kolejności zebrać i uporządkować informacje znajdujące się w publikowanych materiałach, a dopiero w drugim etapie poszerzać je o dalsze badania. Z bardzo nielicznymi wyjątkami Autor unikał własnej interpretacji, a jeżeli to robił, wyraźnie zaznaczał ten fakt w tekście. Informator powinien stanowić punkt

wyjścia do dalszych, pogłębionych, szczegółowych prac badawczych. Wiele problemów i wątpliwości nie zostało tu rozstrzygniętych, a tylko zasygnalizowano je przy poszczególnych hasłach.

Początkowo całość wydawnictwa miała się składać z czterech podstawowych tomów, z informacjami o rodach w układzie alfabetycznym, oraz tomu piątego – suplementu, zawierającego uzupełnienia i sprostowania. W trakcie opracowywania informatora okazało się, że zgromadzony materiał nie mieści się w planowanej liczbie tomów i na tym etapie prac trudno przewidzieć, ile ich ostatecznie będzie, gdyż prace przebiegają równolegle – przygotowywaniu do druku kolejnego tomu towarzyszy uzupełnianie podstawowego materiału do tomów następnych. Każdy kolejny tom będzie obszerniejszy i znajdzie się w nim więcej szczegółowych materiałów.

Całość nie powinna przekroczyć ośmiu tomów uzupełnionych suplementem. Każdy tom zaopatrzony będzie w indeksy nazwisk, nazwy miejscowości w języku polskim, niemieckim i czeskim oraz nazwy herbów polskich. Suplement będzie zawierał indeksy zbiorcze wszystkich tomów. Jednocześnie ukaże się oddzielnie, jako uzupełnienie informatora, jednotomowy herbarz szlachty śląskiej, z ponad trzema tysiącami herbów ułożonych według podobieństwa figur heraldycznych, umożliwiających ich identyfikację.

W informatorze znajdują się wiadomości o rodach szlacheckich całego historycznego Śląska, zarówno obecnej części polskiej, jak i czeskiej. Chronologicznie obejmuje on okres od XIV do XVIII wieku, tzn. od czasu, w którym można już uchwycić ciągłość genealogiczną przynajmniej części rodów, aż do włączenia Śląska w skład państwa pruskiego.

skiego i pojawienia się na Śląsku nowej grupy szlachty. Częściowo jednak uwzględniono niektóre informacje z XIX wieku, zwłaszcza dotyczące starych śląskich rodów.

Znacznie szerzej opracowano informacje o rodach szlacheckich Górnego Śląska, gdzie ta warstwa społeczeństwa kształtowała się w odmienny sposób niż na Dolnym Śląsku: ścierały się tu wpływy językowe i kulturowe czeskie (morawskie), polskie i niemieckie; liczne były kontakty i związki rodzinne ze szlachtą morawską i polską. Dość długo językiem zarówno urzędowym, jak i w codziennym użyciu był język czeski i częściowo polski – dlatego też ta część Śląska jest bardziej interesująca dla polskiego użytkownika, a jednocześnie mniej znana i zbadana.

Umieszczone w wydawnictwie hasła zawierają podstawowe informacje o pochodzeniu rodu (również legendarnym), jego przedstawicielach oraz posiadanych przez nich majątkach. Autor, opracowując poszczególne hasła, zrezygnował z umieszczania rozbudowanego aparatu naukowego, wskazał podstawowe źródła i literaturę polską, czeską i niemiecką. Ograniczył też do minimum specyficzny język heraldyczny.

Herby umieszczone przy każdym nazwisku wzorowane są w większości na herbach z herbarza Błażka (Siebmachera). Autor nie zajmował się analizą heraldyczną ani zasadami heraldyki śląskiej. Jest to zupełnie inne zagadnienie, wymagające szerszych badań porównawczych, zważywszy, że podobieństwo herbów śląskich do herbów polskich jest bardzo często mylące.

Wszyscy historycy zajmujący się genealogią rodów śląskich muszą rozwiązać podstawowe problemy natury metodologicznej, związane z pisownią ich nazwisk i imion. W zależności od wpływów językowych i kulturowych nazwiska ulegały w wielu wypadkach tak dalekim przekształceniom, że bez szczegółowych badań genealogicznych trudno ustalić ciągłość niektórych rodów (szerzej o tym problemie we wstępie).

Niezależnie od zmian pisowni nazwiska w ciągu wieków, dokonywanych przez ich właścicieli, obserwuje się we współczesnej literaturze histo-

rycznej tendencje (według autora niesłuszne) do dostosowywania pisowni nazwiska do języka, w jakim dana praca została napisana, np. ród von Wrbn w literaturze polskiej występuje jako Wierzbnowie, zaś w niemieckiej jako von Wuerben; jedna linia tego rodu pochodząca z Bruntála (Freudenthal) w literaturze czeskiej nazywana jest Bruntalskimi, a w niemieckiej von Freudenthal, co powoduje olbrzymie zamieszanie.

Autor niniejszego opracowania starał się wybrać jako hasło formę nazwiska najczęściej spotykaną, głównie z XVII wieku. Podstawę stanowi brzmienie nazwiska w języku niemieckim, gdyż w tym okresie na terenie prawie całego Śląska używano takiej pisowni, poza tym nazwiska te pojawiają się w bardzo obszernej literaturze niemieckiej, z której korzystać może zainteresowany tym problemem czytelnik. Jedynie w przypadku szlachty pogranicza śląsko-morawskiego w niewielu wypadkach przyjęto formę czeską. W hasła zamieszczone zostały również odmiany nazwiska, jego drugi człon (miejscowość rodowa) oraz przezwiska i przydomki. Uwspółcześnioną formę, nie stosowaną przez jego właścicieli, oznaczono kursywą, np. (*Wierzbnowie*). Od każdej formy nazwiska podano odsyłacze, podobnie jak od nazwy rodowej miejscowości. Wprowadzono hasła częścikowe, informujące o stosowaniu innych form nazwiska lub nazwisk tzw. zastępczych. Hasła te kończą się odsyłaczem do właściwego nazwiska.

Inny problem stanowi pisownia imion. Na ogół w literaturze przyjęto zasadę tłumaczenia imienia na język pracy. W nowszych opracowaniach zachowuje się brzmienie oryginalne. Korzystając jednak ze starszej literatury, trudno zorientować się, jak dane imię brzmiało. W dodatku w dokumentach górnośląskich, sporządzanych w różnych językach, pisownia imienia była uzależniona od języka dokumentu.

W wielu wypadkach nie można było przetłumaczyć na język polski nawet bardzo popularnych imion. Na przykład w języku niemieckim istnieją oddzielnie imiona Hans i Johann, które w polskim brzmią jednakowo – Jan. W języku czeskim Johann jest tłumaczony jako Janusz, co powoduje

jeszcze większe zamieszanie. W dodatku na Górnym Śląsku w XVI i XVII wieku obok Hansa i Johanna funkcjonowało jeszcze imię Jan. Zdarzało się, że imiona te nadawano braciom. W opracowaniu haseł zastosowano w wydawnictwie dwojakie rozwiązanie pisowni imion – w przypadku informacji źródłowych lub zaczerpniętych z literatury, w której zachowano pisownię oryginalną, imię podane jest w takim samym brzmieniu, zaś w wypadku korzystania z literatury, gdzie pisownia

imienia uległa zmianie, imię podane jest w brzmieniu polskim.

Obszerny wstęp zawiera podstawowe informacje uzupełniające: granice i podziały terytorialne Śląska, kształtowanie się i strukturę śląskiej warstwy szlacheckiej, budowę nazwisk szlacheckich oraz wykaz książąt i władców śląskich.

W każdym tomie umieszczono kolorową wkładkę z wybranymi herbami omawianych rodów z XIX wieku.

ÚVOD

Poprvé se v Polsku objevuje informátor o rodech a erbech slezské šlechty.

Znalost této problematiky mezi lidmi, kteří se zabývají genealogií a heraldikou, je minimální. Je tomu tak z několika důvodů. Mezi nejdůležitější patří národní a společenská nechuť části slezského společenství, která způsobila, že většině obyvatel regionu tato příjmení (která jsou navíc německá) nic neříkají. Svou roli však sehrála i naprostá odlišnost heraldických pravidel platných ve Slezsku. V posledních letech však stoupá zájem o tyto otázky. Představovaná práce nemá striktně vědecké ambice; je informátorem encyklopedického rázu, který obsahuje informace o šlechtických slezských rodech, jejich původu, historii, genealogii, majetcích a nejznámějších představitelích.

Kniha je určena širokému okruhu čtenářů – historikům, historikům umění, milovníkům kraje a všem, kdo se zajímají o heraldiku, genealogii a dějiny Slezska. Tato práce vychází především z informací, jež se nacházejí v tištěných edicích a pracích polských, německých a českých autorů, které jsou však navzájem často protikladné a v mnoha případech i chybné.

V menší míře byly využity bohaté prameny nacházející se v polských, českých i rakouských archívech. Tyto zdroje byly ponechány dalšímu výzkumu. Autor vycházel z předpokladu, že je potřeba v první řadě shromáždit a seřadit informace, které byly publikovány, a teprve v druhé etapě je rozšiřovat a doplňovat o další prameny. Až na nečetné výjimky, zřetelně označené v textu, se však autor vyhýbal vlastní interpretaci. Informátor by tak měl být východiskem pro další, hlubší a přesnější bádání. Proto zde není řada problémů a pochybností vyřešena, objevují se o nich pouze zmínky v rámci jednotlivých hesel.

Původně měly publikaci tvořit čtyři základní díly, obsahující informace o rodech v abecedním pořádku, a pátý díl – suplement, který by obsahoval dodatky a opravy. Během zpracovávání informátora se však ukázalo, že se shromážděný materiál do předpokládaného počtu svazků nevejde, a proto je v této chvíli obtížné odhadnout, jaký bude jejich konečný počet. Práce totiž probíhají souběžně – příprava k vydání každého dílu je doprovázena doplňováním základního materiálu do dalších dílů. Proto také každý další svazek bude rozsáhlejší a bude obsahovat více podrobnějších informací.

První díl je nejskromnější, a proto se nejvíce hesel v suplementu vztahuje právě k tomuto dílu. Celek by neměl mít více než osm svazků doplněných suplementem. Každý díl bude mít index příjmení, místních jmen v polštině, němčině a češtině a také názvy polských erbů. Suplement bude obsahovat souhrnné indexy všech dílů. Jako doplněk informátora bude zároveň samostatně vydán i jednoduchý soupis šlechtických erbů slezských rodů. Ten bude obsahovat více než tři tisíce erbů seřazených podle podobnosti heraldických tvarů umožňujících jejich identifikaci.

V informátoru najdeme údaje o šlechtických rodech celého historického Slezska, jak nynější polské, tak i české části. Chronologicky zahrnuje období od 14. do 18. století, tzn. od doby, ve které je možné zaznamenat genealogickou kontinuitu alespoň některých rodů, až do připojení Slezska k pruskému státu a vzniku nové skupiny šlechty ve Slezsku. Částečně byly využity některé informace z 19. století, týkající se hlavně starých slezských rodů.

Podrobněji byly zpracovány informace o šlechtických rodech Horního Slezska, kde se tato společenská vrstva utvářela jiným způsobem než v Dolním Slezsku – střetávaly se tu jazykové a kulturní vlivy české (moravské), polské a německé, četné byly i kontakty a rodinné vztahy s moravskou a polskou šlechtou. Dost dlouho zde byla čeština a částečně i polština jazykem úředním, ale i běžně užívaným, proto je také tato část Slezska pro polského badatele zajímavější, avšak současně je i méně známá a prozkoumaná.

Hesla otištěná v publikaci obsahují základní informace o původu (i legendárním) rodů, jeho představitelích a jejich majetcích. Autor při zpracovávání jednotlivých hesel vycházel z názoru, že se jedná o informativní publikaci, neuvedl tedy široký vědecký aparát, poukázal pouze na základní prameny a polskou, českou a německou literaturu. Z tohoto důvodu rovněž minimalizoval specifický heraldický jazyk, který není pro část budoucích uživatelů zcela pochopitelný.

Erby umístěné u každého příjmení jsou ve většině případů seřazeny podle vzoru ze soupisu šlechtických erbů Blažka (Siebmachera). Autor se nezabýval heraldickou analýzou ani pravidly slezské heraldiky. Toto je zcela jiná problematika, která vyžaduje široké srovnávací výzkumy, protože podobnost slezských a polských erbů je často zavádějící.

Všichni historikové, kteří se zabývají genealogií slezských rodů, musí vyřešit základní problémy metodologického rázu, týkající se pravopisu jmen a příjmení. V závislosti na jazykových a kulturních vlivech podlehl příjmení v mnoha případech řadě změn a bez podrobných genealogických výzkumů se dá stěží určit kontinuita některých rodů (více o tomto problému pojednává úvod).

Nezávisle na změnách pravopisu příjmení, prováděných v průběhu staletí jejich majiteli, současná historická literatura zaznamenává (podle autora nesprávně) tendence přizpůsobit pravopis příjmení pravidlům jazyka, ve kterém ta či ona práce byla napsána. Ku příkladu rod von Wrba se v polské literatuře objevuje jako Wierzbnowie, v německé jako „von Wuerben“; jedna linie

tohoto rodu, pocházející z Bruntálu (Freudenthal), je v české literatuře nazývána Bruntalští a v německé von Freudenthal, což způsobuje velký zmatek.

Autor představované práce se snažil zvolit jako heslo podobu příjmení, která se vyskytovala nejčastěji – hlavně v 17. století. Základ tvoří příjmení v německém znění, protože v daném období byl na území téměř celého Slezska používán tento pravopis. Kromě toho se tato příjmení vyskytují ve velmi rozsáhlé německé literatuře, kterou může čtenář zabývající se danou problematikou využít. Pouze v případě šlechty z moravsko-slezského pohraničí byla v několika případech použita česká verze. V hesle je uvedeno rovněž skloňování příjmení, jeho druhá část (sídlo rodu), přezdívký a přídomky. Současný tvar, který majitelé neužívali, označeno kurzivou, např. (*Wierzbnowie*). U každého tvaru příjmení a názvu rodu jsou odkazy. Nalezneme zde rovněž fragmentární hesla, která informují o používání jiných tvarů příjmení nebo jiných – tzv. náhradních příjmení. Tato hesla končí odkazem na příslušné příjmení.

Dalším problémem je pravopis jmen. V literatuře je obecně přijato pravidlo překládat jména do jazyku dané publikace. V novějších pracích bývá zachováno originální znění. Při práci se starší literaturou je často těžké se zorientovat, jak znělo jméno původně. Navíc v hornoslezských dokumentech, sepsaných v různých jazycích, pravopis jména závisel na jazyku dokumentu.

V mnoha případech nešla přeložit do polštiny ani velmi populární jména. Například v němčině existují vedle sebe jména Hans a Johann, která v polštině znějí stejně – Jan.

V češtině se Johann překládá jako Januš, což působí ještě větší zmatek. Navíc v 16. a 17. století existovalo v Horním Slezsku, vedle Hanse a Johanna, další jméno Jan. Někdy se stávalo, že tato jména měli i bratři. Při zpracovávání hesel byl pravopis jmen řešen dvojnásobným způsobem – v případě informací z pramenů nebo z literatury, ve kterém byl zachován původní pravopis, je jméno uvedeno ve stejném znění, v případě, že byla použita literatu-

ra, ve které byl pravopis jména pozměněn, je jméno uvedeno v polském znění.

Rozsáhlý úvod obsahuje základní doplňující informace o hranicích a územním rozdělení Slezska, o struktuře slezských šlechtických vrstev, o způsobu

bu tvoření šlechtických příjmení a seznam knížat a slezských panovníků.

V každém dílu se nachází barevná příloha s některými erby rodů ze 19. století.

VORWORT

Zum ersten Mal erscheint in Polen eine Informationsveröffentlichung über schlesische Adelsfamilien und deren Wappen.

Die Thematik der vorliegenden Publikation ist den an Genealogie und Heraldik Interessierten weitgehend unbekannt. Dies resultiert aus einigen Gründen. Die beiden wichtigsten sind: nationale und soziale Fremdartigkeit dieser Gruppe der schlesischen Gesellschaft, deren Folge war, dass das für die Mehrheit der Bewohner dieser Region nichtssagende und darüber hinaus deutsche Familiennamen sind, sowie die Eigenartigkeit heraldischer Prinzipien in Schlesien. Doch in den letzten Jahren nimmt das Interesse daran immer mehr zu. Dieser Arbeit liegen keine strikte wissenschaftlichen Ziele zugrunde. Sie ist vielmehr eine enzyklopädische Veröffentlichung, die Informationen über schlesische Adelsfamilien, deren Abstammung, Geschichte, Genealogie, Landgüter und wichtigere Vertreter enthält.

Diese Publikation ist für einen breiten Leserkreis bestimmt: für Historiker, Kunsthistoriker, Freunde dieser Region und alle, die sich für Genealogie und Heraldik wie auch Schlesiens Geschichte interessieren. Die Arbeit stützt sich vor allem auf Informationen, die gedruckten Quellen und Veröffentlichungen polnischer und deutscher Autoren entnommen wurden und sehr oft widersprüchlich und zum Teil auch fehlerhaft sind. In einem geringeren Ausmaß wurden informationsreiche Quellen aus polnischen, tschechischen und österreichischen Archiven berücksichtigt. Diese können eine Basis für weitere Forschungen bilden. Der Autor glaubte, dass man in erster Linie die Informationen aus bereits vorhandenen Veröffentlichungen sammeln und ordnen und diese dann in

einem zweiten Schritt durch weitere Forschungen ergänzen sollte. Mit wenigen Ausnahmen versuchte der Autor eigene Interpretationen zu vermeiden, und wenn er dies tat, wurden entsprechende Textfragmente deutlich markiert. Diese Erscheinung soll ein Ausgangspunkt für weitere eingehende Untersuchungen sein. Deshalb blieben viele Fragen und Probleme ungelöst und unter entsprechenden Stichwörtern nur angedeutet.

Ursprünglich sollte die ganze Publikation aus vier Hauptbänden mit alphabetisch angeordneten Informationen über einzelne Familien und einem fünften Band mit Ergänzungen und Richtigstellungen bestehen. Bei der Ausarbeitung des Projekts stellte sich jedoch heraus, dass das gesammelte Material so umfangreich ist, dass die Publikation aus mehr als vier Bänden bestehen muss. Wie viele Bände das letztendlich sein werden, lässt sich noch nicht genau bestimmen, weil die Arbeiten an der Vorbereitung des nächsten Bandes und der Komplettierung des Materials für die weiteren Bände parallel verlaufen. Deshalb wird jeder folgende Band umfangreicher sein und mehr detaillierte Informationen enthalten.

Der erste Band wird demzufolge verhältnismäßig bescheiden sein, deshalb werden die meisten Stichwörter im Supplement gerade diesen Band betreffen. Der Umfang der ganzen Publikation wird jedoch nicht größer sein als acht Bände und das Supplement. Jeder Band wird ein Namenverzeichnis, ein Verzeichnis der Ortsnamen in polnischer, deutscher und tschechischer Sprache sowie ein Verzeichnis polnischer Wappennamen enthalten. Das Supplement wird Sammelregister aller anderen Bände enthalten. Gleichzeitig wird als ergänzende Veröffentlichung ein einbändiges Wappenbuch des

schlesischen Adels mit über 3000 Wappen erscheinen, die nach der Ähnlichkeit heraldischer Figuren angeordnet werden, was ihre Identifizierung ermöglicht.

Im Vademekum sind Informationen über Adelsfamilien aus dem ganzen historischen Schlesien zu finden, d.h. aus dem jetzigen polnischen und tschechischen Teil. Chronologisch umfasst es den Zeitraum vom 14. bis zum 17. Jahrhundert, d.h. von der Zeit, in der eine genealogische Kontinuität zumindest eines Teiles der Familien festgestellt werden kann, bis zur Einverleibung Schlesiens durch Preußen und Niederlassung eines neuen Adels. Teilweise wurden aber auch Informationen aus dem 19. Jahrhundert berücksichtigt, besonders dann, wenn sie alte schlesische Sippen betreffen.

Viel genauer wurden Informationen über oberschlesische Adelsfamilien behandelt. In Oberschlesien verlief der Prozess der Herausbildung dieser gesellschaftlichen Schicht anders als in Niederschlesien. Hier werden unterschiedliche sprachliche und kulturelle Einflüsse sichtbar: tschechische (mährische), polnische und deutsche; es gab zahlreiche Kontakte und Familienbände zwischen mährischem und polnischem Adel. Eine relativ lange Zeit war Tschechisch (und zum Teil auch Polnisch) sowohl die Amts- als auch die Alltagssprache. Deswegen ist dieser Teil Schlesiens für den polnischen Leser interessanter, wenn auch weniger bekannt und erforscht.

Die Stichwortartikel enthalten elementare Informationen über die (auch legendäre) Abstammung einer Sippe, ihre Vertreter und Ländgüter. Bei der Bearbeitung einzelner Stichwortartikel wurden – wegen informativen Charakters der Publikation – keine detaillierten wissenschaftlichen Markierungen verwendet. Es wurde lediglich auf Hauptquellen sowie polnische, tschechische und deutsche Literatur verwiesen. Aus diesem Grund verwendet der Autor nur eingeschränkt Ausdrücke heraldischer Fachsprache, die für manche Leser sicherlich kaum verständlich ist.

Die bei jedem Namen verzeichneten Wappen sind in den meisten Fällen den Wappen aus dem

Wappenbuch von Siebmacher (Blažek) nachgebildet. Der Autor beschäftigte sich nicht mit der heraldischen Analyse und mit den Grundsätzen der schlesischen Heraldik. Das ist ein völlig anderer Forschungsaspekt, der eingehender konfrontativer Untersuchungen bedarf, zumal die Ähnlichkeit schlesischer und polnischer Wappen sehr oft irreführend ist.

Alle Historiker, die sich mit der Genealogie schlesischer Familien befassen, müssen grundlegende methodologische Probleme lösen, die mit der Schreibweise von Ruf- und Familiennamen zusammenhängen. Auf Grund sprachlicher und kultureller Einflüsse wurden manche Namen so umgewandelt, dass ohne genealogische Analysen die Kontinuität einiger Sippen kaum festzustellen ist (worauf in der Einleitung genauer eingegangen wird).

Neben den Änderungen der Schreibweise eines Namens, die im Laufe der Jahrhunderte von den Namenträgern vorgenommen wurden, gibt es in der gegenwärtigen historischen Literatur eine (der Meinung des Autors nach negative) Tendenz, die Schreibweise eines Namens an diejenige Sprache anzupassen, in der die jeweilige Arbeit geschrieben wurde, z.B. tritt die Familie von Wrba in der polnischen Literatur als Wierzbnowie und in der deutschen als von Würben auf; Angehörige dieser Familie, die aus Freudenthal (Bruntal) stammen, werden in der tschechischen Literatur Bruntalski und in der deutschen von Freudenthal genannt, was zur großen Verwirrung führt.

Der Autor der vorliegenden Publikation war bemüht, diese Formen der Namen als Stichwörter zu verzeichnen, die am häufigsten vorkommen, meistens sind das Formen aus dem 17. Jahrhundert. Die Grundlage bilden dabei deutschsprachige Namen, weil die schriftliche Form dieser Sprache damals in fast ganz Schlesien verwendet wurde. Darüber hinaus erscheinen diese Namen in der umfangreichen deutschen Literatur, die interessierten Leser rezipieren können. Nur beim Adel aus dem schlesisch-mährischen Grenzgebiet wurde in Einzelfällen die tschechische Form gewählt. Im Stichwortartikel wurden auch andere Formen des

jeweiligen Namens genannt: sein zweiter Teil (Familienwohnsitz) sowie Spitz- und Beinamen. Die gegenwärtige Form, die von den Namenträgern nicht verwendet wurde, wurde in Klammern verzeichnet, z.B.: (Wierzbnowie). Alle Namenformen sowie Namen von Wohnsitzen wurden mit Verweisen versehen. Es wurden auch Teilstichwortartikel eingeführt, die über die Verwendung anderer Namenformen oder Ersatznamen informieren. Am Ende dieser Stichwortartikel gibt es einen Verweis auf den eigentlichen Namen.

Ein weiteres Problem ist die Schreibweise der Vornamen. In der einschlägigen Literatur werden sie in der Regel in die Sprache der jeweiligen Arbeit übersetzt. In neueren Publikationen wird die originelle Form beibehalten. Wenn man aber ältere Quellen benutzt, lässt sich die ursprüngliche Form kaum ausmachen, zumal in oberschlesischen Urkunden, die in unterschiedlichen Sprachen verfasst wurden, die Schreibweise der Vornamen von der Sprache der Urkunde abhing.

In vielen Fällen ließen sich nicht einmal allgemein gebräuchliche Vornamen ins Polnische übersetzen. So kommen z.B. im Deutschen getrennt

die Vornamen Hans und Johann vor, die im Polnischen nur eine Entsprechung (Jan) haben. Ins Tschechische wird Johann mit Janusz übersetzt, was zur noch größeren Verwirrung führt. Außerdem war im 16. und 17. Jahrhundert in Oberschlesien neben Hans und Johann auch der Vorname Jan gebräuchlich. Diese Namen trugen nicht selten auch Brüder. Bei der Bearbeitung der Stichwortartikel verwendete man in dieser Arbeit entweder originelle Vornamen, wenn sie Quellen oder Literatur in ursprünglicher Form zu entnehmen waren, oder deren polnische Entsprechungen, wenn in benutzter Literatur die ursprüngliche Form des Vornamens geändert wurde.

Eine ausführliche Einleitung enthält ergänzende Informationen über die Grenzen und territoriale Aufteilungen Schlesiens, über Herausbildung und Struktur des schlesischen Adels, über den Aufbau von Adelsnamen sowie ein Register schlesischer Fürsten und Herrscher.

In jedem Band findet der Leser eine bunte Einlage mit ausgewählten Wappen der beschriebenen Familien aus dem 19. Jahrhundert.

LITERATURA

Pierwszym historykiem, który zajął się heraldyką śląską, był Bartosz Paprocki – w 1609 roku wydał w Brnie w języku czeskim „Sstambuch Slézský w kterem Hospodař z Hostem o mnohých věcech Spasytelných rozprávěgý Pod Erby a Rody starodávných Panůw, Panůw a Rytýřstwa Knížestwý horných w Slézý. Na Čtyři Čzastky a dvě Knihi sebrané a sepsané”. Przebywał on w Opolu (Oppeln) w gościnie u kanclerza księstwa opolsko-raciborskiego Jana Oderwolffa i prawdopodobnie korzystał z materiałów znajdujących się w kancelarii księstwa.

Sztambuch składa się z 24 rozdziałów, z których każdy poświęcony jest innemu rodowi górnośląskiemu. Rozdział składa się z dwóch części: wstępnej, podającej genealogię rodu i zasadniczej, opisującej zalety i cnoty rodu podane w formie dialogu gospodarza z gościem. Oprócz tego Paprocki umieścił krótkie, kilkudzaniowe opisy polskich herbów spotykanych na Górnym Śląsku. Herbarz ten, zawierający wiele nieścisłości, jest niezmiernie rzadki i w praktyce prawie zupełnie niedostępny.

Nadal podstawowym źródłem informacji genealogicznych są prace siedemnasto- i osiemnastowiecznych historyków: Lucae, Heneliusa i Sinapiusa. Zwłaszcza praca tego ostatniego zawiera olbrzymią ilość często bardzo szczegółowych informacji, jednak nie można przyjmować ich bezkrytycznie, gdyż zawierają liczne błędy: Sinapius myli czasem rody o podobnych nazwiskach, daty bądź genealogię. Opracowania późniejsze prawie wyłącznie korzystają z tych źródeł.

Z prac XIX i XX wieku należy wymienić: najpełniejsze opracowanie herbarza Konrada Błażka, składającego się z czterech tomów (trzy – Śląsk pruski, jeden – Śląsk austriacki), cytowanych w literaturze naukowej również jako śląskie tomy herbarza Siebmachera; bardzo rzadki, trudno dostęp-

ny, wydany w trzech zeszytach w 1847 roku w Zgorzelcu herbarz Leonarda Dorsta, zawierający jedynie opisy i kolorowe reprodukcje herbów oraz informacje o majątkach posiadanych przez dany ród w XIX wieku, a także późniejszy, wydany także w Zgorzelcu w latach 1901–1904, herbarz Alfreda von Krane. Herbarz ten, podobnie jak Dorsta, zawiera kolorowe reprodukcje i opisy herbów używanych pod koniec XIX wieku oraz krótkie informacje historyczne dotyczące własności majątków. W późniejszym okresie ukazał się jedynie w 1938 roku pierwszy tom herbarza A. Schellenberga, zawierający informacje o śląskich rodach szlacheckich pochodzenia mieszczańskiego oraz o gmerkach mieszczańskich, których w niniejszym informatorze nie uwzględniono.

W języku czeskim ukazał się w 1969 roku (II wyd. od 1991 r.), wydany techniką powielaczową, pięciotomowy herbarz Józefa Pilnáčka „Rody starého Slézska”. Znalazły się w nim informacje o rodach szlacheckich pochodzących z pogranicza śląsko-morawskiego: z księstw opawsko-karniowskiego, cieszyńskiego, raciborskiego i częściowo opolskiego. Pilnáček korzystał głównie z archiwów wiedeńskich i praskich, do których nie dotarli inni autorzy herbarzy. Herbarz ten zawiera, niestety, wiele błędów, zwłaszcza dotyczących identyfikacji miejscowości.

Informacje o rodach śląskich (jednak bardzo ogólne i błędne) znajdują się też w herbarzach polskich, czeskich i niemieckich.

Drugą grupą podstawowej literatury, wykorzystanej przez autora, są monografie poszczególnych rodów. Najczęściej opracowywane były przez przedstawicieli tych rodów – amatorów, w oparciu o archiwa rodowe. Wychodziły one w bardzo małych nakładach, często jako druki na prawach rękopisów, niesprzedawane; obecnie również wydawane w Niemczech i trudno

dostępne. Bardzo negatywnie ocenił je Władysław Semkowicz (Rycerstwo śląskie do końca XIV wieku, w: Genealogia, t. 2, Poznań – Wrocław 1992). Pomimo słabości metodologicznych zawierają one dużą ilość informacji faktograficznych, a część tych monografii opracowana była przez profesjonalistów (m.in. monografie Pilnáčka Wilczków i Welczków). W załączonym wykazie literatury nie zostały one uwzględnione – umieszczono je pod odpowiednimi hasłami.

Trzecią grupę literatury stanowią różnej wielkości i jakości lokalne monografie poszczególnych miejscowości, wykorzystujące głównie nie istniejące obecnie miejscowe źródła: archiwa parafialne, dworskie itp. Autorami tych opracowań byli miejscowi nauczyciele lub księża i wymagają one w większości weryfikacji. Ale autorami takich monografii byli również często uznani regionalni historycy, np. w wypadku Górnego Śląska August Weltzel czy Jan Chrzęszcz. Zawierają one bardzo dużo lokalnych informacji faktograficznych dotyczących właścicieli majątków, wyciągów z ksiąg parafialnych i sądowych. Obecnie wychodzą one dość licznie w Niemczech. Prace z tej grupy zostały umieszczone przy odpowiednich hasłach.

I wreszcie ostatnią grupę, częściowo wykorzystaną, stanowią bardzo liczne źródła drukowane, głównie kodeksy dyplomatyczne (Codex Diplomaticus...) i księgi ziemskie (Chrzęszcz, Stibor). W nielicznych wypadkach korzystano ze źródeł rękopiśmiennych, co zostało zaznaczone przy odpowiednim hasle.

Wykaz literatury stanowi jedynie wybór pozycji wykorzystanych przez Autora.

Czasopisma

1. Aus dem Beuthener Lande, Jg 1–5, Beuthen O/S 1924–1928
2. Aus dem Chelmer Lande, Jg 1–8, Gr. Strehlitz 1925–1932
3. Der Oberschlesier. Monatschrift fuer das gesamte heimische Kulturleben, Jg 1–16, Oppeln 1919–1935
4. Oberschlesien, Zeitschrift zur Pflege d. Erkenntnis u. Vertretung d. Interessen Oberschlesiens, Jg 1–18, Kattowitz 1902–1920
5. Oberschlesische Heimat. Zeitschrift d. Oberschlesischen Geschichtsverein, Jg 1–16, Oppeln 1905–1920

6. Schlesische Familienforscher, Breslau 1936–1940
7. Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens, Jg 1–77, Breslau 1856–1943

Bibliografie, źródła i opracowania ogólne

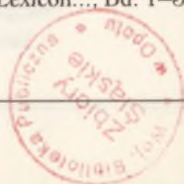
1. Adels Lexikon des Oesterreichischen Kaiserthums 1804–1918, Wien – Freiburg – Basel (brw – po 1980 r.)
2. Aelurius G., Glaciographia, oder Glaetzische Chronica..., Leipzig 1625
3. Bach A., Die deutschen Personennamen, Bd. 1–2, Heidelberg 1952
4. Belle H., Belle-Vogt L., Oberschlesische Bibliographie, Bd. 1–2, Oppeln 1938
5. Błażek C., Der Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien, T. 1–3, T. 4 – Der Adel von Oesterreichisch Schlesien, Nuernberg 1885–1887
6. Boehme J., Diplomatische Beytraege zur Untersuchung der Schles. Rechte und Geschichte, Bd. 1–2, T. 1–6, Berlin 1770–1775
7. Cetwiński M., Rycerstwo śląskie do końca XIII wieku. Biogramy i rodowody, Wrocław 1982
8. Chrzęszcz J., Die Landbuecher von Oppeln – Ratibor, (w:) Oberschlesische Heimat, Jg 10–12, Oppeln 1915–1917
9. Codex Diplomaticus Silesiae, t. 1–38, Breslau 1857–1938
10. Doerr A., Der Adel der boehmischen Kronlaender. Ein Verzeichnis derjenigen Wappenbriefe und Adelsdiplome welche in den Boehmischen Saalbuechern des Adelsarchives, Prag 1900
11. Dorst L., Schlesisches Wappenbuch oder die Wappen des Adels..., Bd. 1–3, Goerlitz 1847
12. Gall Fr., Oesterreichische Wappenkunde. Handbuch der Wappenwissenschaft, Wien – Koeln – Weimar (brw – po 1990 r.)
13. Gauhen J.F., Genealogisch – Historisches Adels-Lexicon..., Leipzig 1719
14. Genealogisches Reichs- und Staats- Handbuch, Frankfurt am Main 1805
15. Graesse J., Geschlechts- Namen- und Wappensagen des Adels deutscher Nation, Dresden 1876
16. Gruenhagen C., Markgraf H., Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen

- Fuerstenthuerer im Mittelalter, Bd. 1–2, Leipzig 1881–1883
17. Hankius M., *De Silesiis indigenis eruditus post Literarum culturam...*, Lipsiae 1707
 18. Henelius N., *Silesiographia Renovata...*, t. 1–2, Wratislaviae 1704
 19. Jurek T., *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*, Poznań 1996
 20. Kapras J., *Oberschlesische Landbuecher: ein Beitrag zur Geschichte der oeffentlichen Buecher*, (w:) *Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens*, Jg 42, Breslau 1908
 21. Knothe H., *Geschichte des oberlausitzer Adels und seiner Gueter vom XIII. bis gegen Ende des XVI. Jahrhunderts*, Leipzig 1879
 22. Kopetzky F., *Regesten zur Geschichte des Herzogtums Troppau (1061–1464)*, Wien 1871
 23. Krane A., *Wappen- und Handbuch des in Schlesien (einschliesslich der Oberlausitz) landgeessenen Adels*, Goerlitz 1901–1904
 24. Krause W., *Literatur zur oberchlesischen Familiengeschichte*, (w:) *Familien-geschichtliche Blaetter*, Jg 27, Leipzig 1929
 25. Loeve V., *Bibliographie der Schlesischen Geschichte*, Breslau 1927
 26. Lucae Fr., *Schlesiens curieuse Denkwuerdigkeiten oder Vollkommene Chronica v. Ober- und Nieder-Schlesien*, Franckfurt 1689
 27. Musioł L., *Przyczynek do dziejów ziemiaństwa pszczyńskiego*, (w:) *Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku*, t. 2, Katowice 1930
 28. Paprocki B., *Sstambuch Slézský w kterem Hospodař z Hostem o mnohých věcech Spasýtedlných rozprávěgy Pod Erby a Rody starodáwných Panůw, Panůw a Rytýřstwa Knýžestwý horných w Slézý. Na Čtyři Čzastky a dvě Knihy sebrané a sepsané. Wytisštěno w Brně v Bartholoméje Albrechta Létha 1609*
 29. Pfothenhauer P., *Der Adel des Fuerstenthums Oels im XVII Jahrhundert*, (w:) *Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens*, Jg 21, Breslau 1887
 30. Pfothenhauer P., *Die Ritterschaft von Teschen im XVI Jahrhundert*, (w:) *Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens*, Jg 18, Breslau 1884
 31. Pfothenhauer P., *Schlesier im Dienste des Deutschen Ordens im Jahre 1410*, (w:) *Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens*, Jg 15, Breslau 1880
 32. Pilnáček J., *Rody starého Slezska*, t. 1–5, Brno 1991–1998
 33. Rauscher R., *Soudní knihy osvětimské a zatorské z 1440–1562*, Praha 1931
 34. *Regesten zur Geschichte Jaegersdorfs unter den Herrschen aus dem Hause Brandenburg 1523–1622*, (w:) *Jahres-Bericht des k.k. Staats-Gymnasium in Troppau fuer das Schuljahr 1891–1892*, Troppau 1892
 35. Schellenberg A., *Schlesisches Wappenbuch*, Bd. 1, Goerlitz 1938
 36. Sinapius J., *Schlesischer curiositaeten... darinnen die ansehnlichen Geschlechter des schlesischen Adels*, Bd. 1–2, Leipzig 1720–1728
 37. Slawik W. M., *Zur Familiengeschichte des Beuthener Landes*, (w:) *Der Familienforscher*, Jg 3, Mannheim 1928
 38. Slawik W. M., *Der Adel Oberschlesiens in der aeltesten Kirchenbuechern von Beuthen O/S*, (w:) *Der Familienforscher*, Jg 3, Mannheim 1928
 39. Stibor J., *Zemská kniha opolsko-ratibořská z let 1532–1543*, Ostrava (brw – po 1992 r.) – maszynopis powielany
 40. Tschoppe G.A., Stenzel G., *Urkundensammlung zur Geschichte des Ursprungs der Staedte und der Einfuehrung und Verbreitung Deutscher Kolonisten und Rechte in Schlesien und der Oberlausitz*, Hamburg 1832
 41. Veldtrup D., *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter*, Berlin 1995
 42. Vogt L., *Literatur zur oberchlesischen Familiengeschichte*, (w:) *Familien-geschichtliche Blaetter*, Jg 24, Leipzig 1926
 43. Weltzel A., *Die Landsbeamte der Fuerstenthuerer Oppeln – Ratibor*, (w:) *Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens*, Jg 12, Breslau 1874
 44. Zedlitz-Neukirch L., *Neues preussisches Adels-Lexicon...*, Bd. 1–5, Leipzig 1836–1839

WYKAZ SKRÓTÓW

WYDAWNICTWA

Album	– Album armorum nobilium Regni Poloniae XV–XVIII saec. Herby nobilitacji i indygenatów XV–XVIII w. Wstęp, opracowanie i edycja Barbara Trelińska, Lublin 2001
Blažek	– Blažek C., Der Abgestorbene Adel der Preussischen Provinz Schlesien, T. 1–3; T. 4 – Der Adel von Oesterreichisch Schlesien, Nuernberg 1885–1887
C.D.S.	– Codex Diplomaticus Silesiae, t. 1–38, Breslau 1857–1938
Cetwiński	– Cetwiński M., Rycerstwo śląskie do końca XIII wieku. Biogramy i rodowody, Wrocław 1982
Doerr	– Doerr A., Der Adel der boehmischen Kronlaender, Prag 1900
Dorst	– Dorst L., Schlesisches Wappenbuch oder die Wappen des Adels, Bd. 1–3, Goerlitz 1847
Gauhen	– Gauhen J.F., Genealogisch-Historisches Adels-Lexicon..., Leipzig 1719
Genealog. Handbuch	– Genealogisches Reichs- und Staats-Handbuch..., Frankfurt a. Main 1805
Henelius	– Henelius N., Silesiographia Renovata, t. 1–2, Wratislaviae 1704
Jurek – Obce rycerstwo...	– Jurek T., Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku, Poznań 1996
Knothe H.: Gesch.
d. Oberlausitzer Adels...	– Knothe H., Geschichte des Oberlausitzer Adels und seiner Guetter..., Leipzig 1879
Krane	– Krane A., Wappen- und Handbuch des in Schlesien (einschliesslich der Oberlausitz) landgesessenen Adels, Goerlitz 1901–1904
Landbuecher Opp.-Rat.	– Chrząszcz J., Die Landbuecher von Oppeln – Ratibor, (w:) Oberschlesische Heimat, Jg 10–12, Oppeln 1915–1917
Paprocki	– Paprocki B., Sstambuch Slézský..., Brno 1609
Pilnáček	– Pilnáček J., Rody starého Slezska, t. 1–5, Wyd. II, Brno 1991–1998
Rauscher	– Rauscher R., Soudní knihy osvětimské a zatorské z 1440–1562, Praha 1931
Schles. Wappenbuch	– Schellenberg A., Schlesisches Wappenbuch, Bd. 1, Goerlitz 1938
Sinapius	– Sinapius J., Schlesischer curiositaeten..., Bd. 1–2, Leipzig 1720–1728
Uruski	– Uruski S., Rodzina, herbarz szlachty polskiej, t. I–XV, Warszawa 1897
Wappensagen	– Graesse J., Geschlechts- Namen- und Wappensagen des Adels deutscher Nation, Dresden 1876
Zedlitz	– Zedlitz-Neukirch L., Neues preussisches Adels-Lexicon..., Bd. 1–5, Leipzig 1836–1839

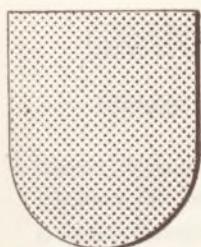
- Zeitschrift... – Zeitschrift des Vereins fuer Geschichte und Alterthum Schlesiens, Jg 1–77, Breslau 1856–1943
- Zemská kniha... – Stibor J., Zemská kniha opolsko-ratibořská z let 1532–1543, Ostrava (po 1992 r.)

INNE SKRÓTY I OZNACZENIA

AP	– Archiwum Państwowe	sen.	– senior
bar.	– baron	św.	– święty
Bd.	– Band (tom)	t.	– tom
cz.	– czeski	um.	– umarł
H.	– Heft (zeszyt)	ur.	– urodził
hr.	– hrabia	zm.	– zmarł
jun.	– junior	ż.	– żona
ks.	– ksiądz, książę	x	– ślub, małżeństwo
m.	– mąż	(...)	– nazwisko oznaczone kursywą – forma nazwiska nie używana przez właściciela
N.	– nieznan z imienia lub nazwiska	(?)	– informacja niepewna, wątpliwa, wymagająca weryfikacji
niem.	– niemiecki		
NN	– nieznan z imienia i nazwiska		
pol.	– polski		

UWAGA: niemieckie litery ä, ö, ü pisane są jako ae, oe, ue

GRAFICZNE PRZEDSTAWIENIE BARW — SZRAFIRUNEK

złoto

srebro

stal

czerwony

niebieski

zielony

purpurowy, fioletowy

czarny

brunatny

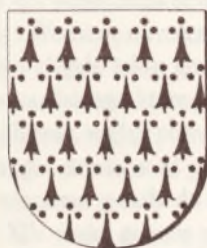
szary

cielisty

naturalny

gronostaj

lasica

soból

WSTĘP

GRANICE I PODZIAŁY WEWNĘTRZNE ŚLĄSKA

Obszar i granice Śląska

1. Granice Śląska ukształtowały się w zasadzie już w połowie XII wieku przez wydzielenie dzielnicy śląskiej dla najstarszego syna Bolesława Krzywoustego – Władysława Wygnańca.
2. Ziemie historyczne Śląska obejmują obszar położony na północ od Sudetów, między górną Wisłą a Kwisą i Bobrem (tereny między Kwisą i Bobrem a Nysą Łużycką historycznie należące do Górnych Łużyc, w niektórych okresach zaliczane były do Śląska – ostatecznie włączone do niego w 1800 r.), następnie wzdłuż prawego brzegu Odry, po ujście Warty na północy. Na południu ziemie śląskie w poszczególnych okresach przekraczały na terenie tzw. Bramy Morawskiej linie Beskidy – Sudety, dochodząc za morawską Ostrawą aż do źródeł Odry.
3. W ciągu wieków następowały stosunkowo niewielkie zmiany granic Śląska:
 - a) do XIV wieku najczęstszymi zmianom ulegała granica Śląska z Polską, do Śląska przyłączona została ziemia bytomsko-siewierska oraz oświęcimsko-zatorska, przejściowo również należała do niego ziemia kaliska i rudzka (wieluńska). W XIV wieku Śląsk utracił ziemię ostrzeszowską i Wschowę na rzecz Wielkopolski. Zmianom ulegała także granica południowa księstwa opolskiego, które początkowo sięgało na południe, w głąb późniejszego księstwa opawskiego; ziemie te aż po Prudnik w XIII wieku włączone zostały do Moraw, zaś pod koniec XIV wieku granicę przesunięto kilka kilometrów na południe od Prudnika,

- b) w 1422 roku odpadła od Śląska na rzecz Polski ziemia siewierska (bytomska na stałe włączona została do Śląska),
 - c) w 1457 roku również na rzecz Polski odpadło od Śląska księstwo oświęcimsko-zatorskie,
 - d) w 1483 roku księstwo krośnieńskie (Krosno nad Odrą) oddane zostało w zastaw, a następnie wcielone do Brandenburgii,
 - e) w XV wieku księstwo opawsko-karniowskie należące do Moraw uznane zostało za część Śląska,
 - f) w połowie XVIII wieku, w wyniku trzech wojen śląskich pomiędzy Prusami i Austrią, nastąpił podział Śląska na mniejszą, południową część austriacką i większą – pruską (zob. – przynależność państwowa Śląska),
 - g) na przełomie XVIII i XIX wieku Prusy zajęły wschodnią, saską część Górnych Łużyc (Zgorzelec, Lubań, Żary), przyłączając te tereny do Śląska.
4. Śląsk graniczył:
 - od wschodu – z Wielkopolską, Małopolską i Słowacją (Węgrami),
 - od południa – z Morawami i Czechami,
 - od zachodu – z Łużycami (Saksonią),
 - od północy – z Wielkopolską i Brandenburgią.

Podziały Śląska

1. Już w początkach XIII wieku nastąpił trwały, podstawowy podział Śląska na Dolny i Górny. Początkowo Śląskiem nazywany był tylko Dolny Śląsk, zaś Górny – księstwem opolskim. Obydwie części Śląska dziedziczone były przez dwie odrębne linie piastowskie.

Przylączone w średniowieczu do Śląska hrabstwo kłodzkie stanowiło autonomiczną jednostkę administracyjną związaną z Dolnym Śląskiem. Taki podział utrzymał się w zasadzie aż do XX wieku.

2. Granica pomiędzy Górnym i Dolnym Śląskiem przebiegała, z grubsza rzecz biorąc, na południu, między Paczkowem a Złotym Stokiem, kierując się na północny wschód w stronę ujścia Nysy Kłodzkiej do Odry i dalej między Kluczborkiem a Namysłowem, do granicy Śląska z Wielkopolską na rzece Prośnie.
3. Wewnątrz obydwu części Śląska dokonywały się dalsze podziały na księstwa, często efemerydy, w zależności od liczby synów posiadanych przez władcę danego księstwa.
4. Największe rozdrobnienie przypada na wiek XIV i pierwszą połowę XV. W tym czasie prawie każde miasto (zwłaszcza na Górnym Śląsku) stanowiło przez dłuższy lub krótszy czas samodzielne, w większości miniaturowe, księstwo. Na początku XIV wieku (ok. 1327 r.) na Dolnym Śląsku istniało 10, na Górnym – 9 księstw. Pod koniec XIV wieku ich liczba zwiększyła się.
5. Rozdrobnienie to zostało jeszcze skomplikowane przez różnego rodzaju transakcje handlowe i zapisy małżeńskie pomiędzy poszczególnymi księstwami. Księstwa często nie stanowiły zwartej terytorium lub też książęta byli władcami kilku odległych od siebie księstw lub terytoriów.
Np. w XIV i XV wieku władcami księstwa kozielskiego na Górnym Śląsku byli dolnośląscy książęta oleśnicy; Bytom i Toszek posiadali książęta cieszyńscy, którzy przez pewien czas byli również władcami dolnośląskiego księstwa głogowskiego. W połowie XV wieku Gliwice należały do dwóch władców: dolnośląskich książąt ziebicko-oleśnickich i górnośląskich książąt zatorskich.
6. Scalanie księstw zaczęło następować od drugiej połowy XV wieku. W XVI wieku można przyjąć następujący wewnętrzny podział obu części Śląska:

GÓRNY ŚLĄSK

Księstwa: opolskie
opolsko-raciborskie
raciborskie
nyskie
cieszyńskie
opawskie
karniowskie

DOLNY ŚLĄSK

Księstwa: wrocławskie
legnicko-brzeskie
głogowskie
żagańskie
oleśnickie
świdnicko-jaworskie
ziebickie
hrabstwo kłodzkie

7. Od końca XV wieku oprócz księstw pojawiły się państwa (Herrschaft) stanowe, równoprawne z księstwami. Pod koniec XVII wieku najważniejsze z nich to: Żmigród, Milicz i Syców na Dolnym, oraz Pszczyna i Bytom na Górnym Śląsku.
8. W miarę wymierania poszczególnych linii książęcych i przejmowania księstw bezpośrednio we władanie korony czeskiej, podział na księstwa stawał się podziałem czysto administracyjnym. Niektóre księstwa (rzadko) były oddawane w lenno lub sprzedawane różnym rodom magnackim.
9. Oprócz podziału na księstwa istniał na Śląsku podział na mniejsze jednostki administracyjne, różnie nazywane, w większości oparte na średniowiecznych okręgach sądowych (Weichbild). W późniejszym okresie (XVI–XVIII w.) używano często nazwy powiatów.
10. Po wojnach śląskich, w połowie XVIII wieku, w pruskiej części Śląska została przeprowadzona gruntowna reorganizacja podziału administracyjnego, zakończona w początkach XIX wieku (1816 r.).
Pruski Śląsk podzielony został na trzy rejencje: górnośląską z siedzibą w Opolu, obejmującą cały

historyczny pruski Górny Śląsk (Oberschlesien), środkowośląską z siedzibą we Wrocławiu (Mittelschlesien), obejmującą wschodnią i południową część Dolnego Śląska, oraz dolnośląską z siedzibą w Legnicy (Niederschlesien), obejmującą zachodnią i północną część Dolnego Śląska.

Hrabstwo kłodzkie początkowo zachowało swoją autonomię, a następnie włączone zostało do rejencji wrocławskiej (środkowośląskiej). Podstawową jednostką administracyjną został powiat.

PRZYNALEŻNOŚĆ PAŃSTWOWA

Większość historyków wymienia pięć okresów przynależności państwowej Śląska: polski, śląski (samodzielnych i lennych księstw), czeski, austriacki i pruski.

1. Okres polski

Obejmuje czasy od początków istnienia państwowości polskiej w X wieku, do rozpadu państwa polskiego na dzielnice, po śmierci Bolesława Krzywoustego w 1138 roku.

Formalnie Polska zrzekła się praw do Śląska w połowie XIV wieku.

2. Okres śląski (samodzielnych i lennych księstw)

Jest to okres istnienia początkowo niezależnych, a później, od końca XIII wieku, lennych księstw korony czeskiej. Kończy się on stopniowo w ciągu XIV–XVI wieku, wraz z wymieraniem poszczególnych linii książąt śląskich.

Królowie czescy po przejęciu Śląska w lenno i oficjalnej rezygnacji Polski z praw do niego, wprowadzili, zgodnie z prawem lennym, ograniczone prawo spadku tylko do bezpośrednich potomków poszczególnych linii książęcych. Oznaczało to, że po wymarciu jakiejś linii, księstwo przechodziło na własność korony czeskiej.

Pierwszym było księstwo wrocławskie – po wymarciu w połowie XIV wieku książąt wrocławskich, stało się ono własnością królów czeskich.

W ten sposób w ciągu XV–XVII wieku wszystkie księstwa przeszły pod bezpośrednie władztwo czeskie.

3. Okres czeski

Królowie czescy utrzymali podział Śląska na księstwa ze wszystkimi jego władzami i z mia-

nowanym przez króla starostą jako najwyższym administratorem księstwa.

Oprócz tego istniało stanowisko starosty (namiestnika królewskiego) Górnego oraz Dolnego Śląska. Te dwie funkcje mogły być połączone: pełnił je wtedy starosta Górnego i Dolnego Śląska.

Okres czeski kończy się po 1620 roku, po utracie przez Czechy niepodległości.

Śląsk jako dzielnica państwa czeskiego przechodzi pod panowanie Austrii.

4. Okres austriacki

Obejmuje czas od bitwy pod Białą Górą, niedaleko Pragi, w 1620 roku i tzw. rebelii szlachty śląskiej w latach dwudziestych XVII wieku, do wojen śląskich w połowie XVIII wieku, a właściwie do 1740 roku – pierwszej wojny śląskiej, która przesądziła już wówczas o przynależności Śląska do Prus.

Władze austriackie w zasadzie pozostawiły struktury administracyjne czeskie, jedynie niektóre urzędy państwowe były dwustopniowe: urząd królewski (czeski) i urząd cesarski (austriacki).

5. Okres pruski

W wyniku trzech wojen śląskich, Śląsk został podzielony pomiędzy Prusy i Austrię.

Większość ziem przypadła Prusom, które przeprowadziły gruntowną reorganizację prawną i administracyjną. Zlikwidowano zupełnie dawne podziały na księstwa, wprowadzono podział na powiaty i rejencje.

W państwie austriackim pozostała część Górnego Śląska:

- księstwo cieszyńskie,
- południowy skrawek księstwa raciborskiego,

– większość księstwa opawsko-karniowskiego (po stronie pruskiej znalazła się północna część tego księstwa z Głubczycami),

– południowa część księstwa nyskiego, z rezydencją biskupów wrocławskich Johannesbergiem (Jánský Vrch) w Javorníku (Jauernig).

KSZTAŁTOWANIE SIĘ ORAZ STRUKTURA ŚLĄSKIEJ WARSTWY SZLACHECKIEJ

Kształtowanie się stanu szlacheckiego

1. W odróżnieniu od polskiej, szlachta śląska nie stanowiła zamkniętej grupy, odizolowanej od reszty społeczeństwa. Ulegała ona stałym przemianom, a od XVI wieku była zhierarchizowana – nie znano pojęcia równości szlacheckiej. Inny również był jej status społeczny.

2. W ciągu wieków na Śląsk napływali przedstawiciele stanu rycerskiego, a później szlacheckiego niemal z całej Europy, począwszy od okresu tzw. kolonizacji niemieckiej w XIII i XIV wieku. Wielkość i rola kolonizacji tego okresu oceniana jest bardzo różnie przez historyków polskich (minimalizowana) i niemieckich (maksymalizowana). Przyjmuje się, że na Dolnym Śląsku było to 10–20% ogółu rycerstwa, przeważnie pochodzące z terenów Niemiec. Na Górnym Śląsku kolonizacja była znacznie mniejsza, a rycerstwo napływowe pochodziło głównie z Moraw i Czech. W XVI i XVII wieku stosunkowo licznie pojawili się przedstawiciele szlachty austriackiej, zaś na Górnym Śląsku szlachty czesko-morawskiej.

Po przyłączeniu Śląska do Prus napłynęła na pruski Śląsk szlachta pruska, głównie z Brandenburgii i Pomorza zachodniego, związana z administracją królewską i służbą wojсковą.

3. Na Śląsku znacznie częściej niż w Polsce stosowane były nobilitacje – za zasługi zawodowe lub naukowe, długoletnią pracę w administracji państwowej i miejskiej itp., co powodowało, że przy znacznie mniejszych przywilejach szlacheckich i zróżnicowaniu prawnym z jednej strony, a istnieniu dużej grupy mieszczan (zwłaszcza na Dolnym Śląsku) i wolnych chłopów z drugiej,

stan szlachecki nie był tak wyizolowany od reszty społeczeństwa jak w Polsce. Ułatwiło to wejście szlachty śląskiej w XVIII wieku w nowe struktury społeczne bez takich wstrząsów, jakie spotkały w XIX wieku szlachtę polską.

4. Szlachta śląska była biedna, rzadko posiadająca całe wsie – w większości wsi było po kilka, a nawet po kilkanaście majątków szlacheckich. Należy o tym pamiętać przy informacjach o posiadanych wsiach. Dopiero pod koniec XVI wieku, zwłaszcza na Górnym Śląsku, zaczęły powstawać wielkie latyfundia – państwa (Herrschaft) magnackie, co powodowało dalszą pauperyzację reszty szlachty.

5. W XIV i XV wieku liczne księstwa stwarzały duże możliwości służby publicznej.

Każdy z książąt posiadał jakiś, czasem bardzo nieliczny dwór, składający się nieraz zaledwie z kilku osób. Po wymarcu książąt utrzymała się nadal część urzędów, np. burgrabiowie zamków, sędziowie itp.

6. Od połowy XVIII wieku szlachta śląska znalazła duże możliwości robienia kariery w armii pruskiej. W tym okresie na terenie powstającego górnośląskiego okręgu przemysłowego obserwujemy również zjawisko przenoszenia się szlachty do miast w charakterze urzędników, kupców czy rzemieślników. Występuje to i w innych regionach Śląska.

Struktura szlachty śląskiej

1. Na Śląsku nie istniała równość szlachecka. Już pod koniec średniowiecza na Górnym Śląsku występują w dokumentach dwie, wydaje się nieformalne grupy: rycerze (miles, Ritter) i włodycy (władyken). Rycerze przebywali na dworach

książęcych, zajmowali różne stanowiska, byli członkami drużyny książęcej; wywodzili się głównie z ministeriałów (czyli służby książęcej) i rycerzy napływowych.

Włodcy – nazwa powszechna w Czechach; była to wolna ludność rolnicza, pełniąca drobne posługi na rzecz księcia – służba wień strażniczych, burgrabiowie małych gródków, gońcy. Nie wszyscy włodcy zostali później włączeni do stanu szlacheckiego.

2. Od XVI wieku, podobnie jak w Niemczech, istniał formalny podział warstwy szlacheckiej na trzy stany: szlachecki (Adelstand), rycerski (Ritterstand) i stan panów (Herrenstand). Każdy z tych stanów wybierał oddzielnych przedstawicieli do sejmików i do przedstawicielstwa prowincjonalnego i krajowego.

3. Stan szlachecki (Adelstand) – najniższa grupa szlachty. W XVI i na początku XVII wieku na Górnym Śląsku spotyka się w źródłach, przeważnie na epitafiach i płytach nagrobnych, rzadziej w dokumentach, tradycyjne określenie czeskie „vlodyka” (vladyken). Na Dolnym Śląsku w XVII wieku pojawiło się określenie tej grupy szlachty, również nieformalne, przyjęte z Brandenburgii – „juncker”.

Do tego stanu automatycznie powinna być zaliczona szlachta nobilitowana. Jednak pod koniec XVII i w XVIII wieku spotykamy częste wypadki nobilitacji od razu do stanu rycerskiego. Nobilitacja mogła być dziedziczna lub „ad personam”. Ta druga sytuacja zdarzała się w XVI wieku bardzo rzadko, a później prawie wcale. Najczęściej po śmierci nobilitowanego, oddzielnym aktem szlachectwo otrzymywały jego dzieci.

4. Stan rycerski (Ritterstand) – druga w hierarchii grupa szlachecka. W zasadzie wpisana do stanu rycerskiego mogła być tylko osoba należąca do stanu szlacheckiego. Zasada ta nie zawsze była przestrzegana i zdarzały się dość liczne wypadki nobilitacji do stanu rycerskiego. Osobom należącym do tego stanu przysługiwał tytuł „rycerza” (Ritter), rzadko jednak używany.

5. Stan panów (Herrenstand) – najwyższy szczebel w hierarchii szlacheckiej, szlachta utytuło-

wana, jednocześnie najbardziej zróżnicowana. Do tego stanu należeli baronowie, hrabiowie i książęta. Najniższy tytuł – Freiherr (dosłownie – wolny pan); w języku polskim przyjęto niezbyt fortunne określenie „baron”. W XVI i na początku XVII wieku tytuł ten miał zupełnie inne znaczenie i związany był z posiadanym państwem (Herrschaft). Król czeski lub cesarz przyznając ten tytuł określał jednocześnie w dyplomie, jakie państwo dawał w lenno – w tłumaczeniu na język polski brzmiało to: „wolny pan na ...”. Tytuł ten używany był równolegle z innymi wyższymi tytułami. „Freiherr” mógł być jednocześnie hrabią albo księciem, np.: „Graf von Oppersdorf Freiherr von Aich” – „Hrabia Oppersdorf wolny pan na Dub”. Dopiero w późniejszym okresie był to zwykły tytuł porównywalny z polskim tytułem barona.

Hrabia (Graf) – tytuł ten odpowiadał tytułowi polskiemu.

Książę (Fuerst, Prinz, Herzog) – były trzy rodzaje tytułów książęcych, nie mające odpowiedników w języku polskim: Fuerst, Prinz i Herzog. Fuerst (First) – był najwyższym tytułem szlacheckim, nadawanym niektórym rodom, również na Śląsku.

Prinz – przysługiwał członkom rodziny panującej, na Śląsku w czasach pruskich – członkom rodziny Hohenzollernów.

Herzog – tytuł książąt dziedzicznych lennych lub udzielnych. Posiadali go wszyscy książęta śląscy. W wyjątkowych wypadkach cesarze nadawali ten tytuł „ad personam”, podnosząc jednocześnie państwo posiadane przez daną osobę do rangi księstwa (tylko dożywotnio). Na Śląsku były tylko dwa takie wypadki. Oprócz tego na Śląsku zamieszkiwali po zrzeczeniu się księstwa, książęta Kurlandii Bironowie, którym carowie rosyjscy zezwolili na zachowanie tytułu książąt lennych (Herzog). Ich potomkowie, mieszkający w Niemczech, także i dzisiaj posługują się tym tytułem.

6. Szlachta śląska należała do szlachty czeskiej – akty nobilitacyjne oraz nadające wyższy stopień szlachecki wyraźnie to podkreślały (Boehmische Adelstand, Boehmische Ritterstand itp.).

Cesarze austriaccy byli do początku XIX wieku tytułarnymi cesarzami Rzeszy niemieckiej. Dlatego też istniała swego rodzaju hierarchia terytorialna szlachectwa. Mogli oni nadać szlachcowi czeskiemu szlachectwo „ziem dziedzicznych” (Erblaendische Adel) lub też szlachectwo Rzeszy (Reichsadel). Było to wyróżnienie raczej honorowe, nie mające większych skutków prawnych (przynajmniej na Śląsku).

Specjalnym wyróżnieniem było nadanie tytułów barona Rzeszy (Reichsfreiherr) i hrabiego Rzeszy (Reichsgraf). W odróżnieniu od innych tytułów, były one nadawane jedynie „ad personam” osobom, które już miały tytuły baronów lub hrabiów czeskich. Miały prawo używać ich jedynie córki osób wyróżnionych.

Kiedy cesarze nadali tytuł barona lub hrabiego Rzeszy osobom nie posiadającym przedtem tytułu czeskiego (bardzo rzadko), ich potomkom przysługiwał wtedy odpowiedni tytuł czeski. Tytuł barona Rzeszy nadawano wyjątkowo, tytuł hra-

biego Rzeszy przyznawano osobom wybitnym, specjalnie zasłużonym w służbie cesarskiej – najczęściej dyplomatom, wysokim urzędnikom dworu cesarskiego, dowódcom armii cesarskiej itp.

7. Przedstawiciele stanu panów byli także wyróżniani różnymi tytułami honorowymi: radca dworu (Hofrat), tajny radca dworu (Geheim Hofrat), członek rady cesarskiej, czy wreszcie mógł być nadany przywilej używania tytułu „Hoch- und Wohlgeboren”.
8. Oprócz wymienionych wyżej podziałów istniał w heraldyce obyczajowy, tradycyjny podział na starą szlachtę (Uradel) i szlachtę nową – nobilitowaną (Briefadel), przestrzegany również w części literatury naukowej. Najbardziej autorytatywny w sprawach genealogii Almanach Gotajski ustalił granicę pomiędzy tymi dwiema grupami na 1350 rok. Na Śląsku w praktyce zaliczano do starej szlachty (Uradel) szlachtę wywodzącą się ze średniowiecznego rycerstwa do końca XV wieku.

HERALDYKA SZLACHECKA

1. W śląskiej heraldyce szlacheckiej obowiązywały zupełnie inne zasady niż w heraldyce polskiej. Herby związane były z nazwiskami, identyczność herbu kilku rodów w większości wypadków świadczy o ich wspólnym pochodzeniu. Herby nie posiadały swoich nazw (z wyjątkiem kilku pochodzenia polskiego lub czeskiego).
2. Herby ulegały licznym zmianom: przy okazji przejścia do wyższego stanu szlacheckiego, potwierdzenia szlachectwa lub wystawienia innych dokumentów związanych ze szlachectwem, następowała nieraz daleko idąca zmiana herbu. Dotyczyło to zarówno figury heraldycznej, barwy, jak i klejnotu. Stąd wielka różnorodność odmian herbowych nawet w ramach jednego rodu.
3. Bardzo często dodawano do własnego herbu – herb lub jego elementy należące do spokrewnionego, wymarłego innego rodu.
4. Stąd też na Śląsku funkcjonowało pojęcie „herbu rodowego” (Stammwappen) – herbu pierwot-

nego rodu. Brak zachowanego herbu rodowego bardzo utrudnia również badania genealogiczne, jak np. w przypadku znanego rodu górnośląskiego Gaszynów (von Gaschin).

5. Szlachta nobilitowana mogła otrzymać – oprócz dokumentu nobilitacyjnego (Adelsbrief) – również dyplom herbowy (Wappenbrief). Dyplomy herbowe wydawane były na życzenie zainteresowanego i na jego koszt nieraz kilka lat po nobilitacji. Zawierały rysunek herbu i jego dokładny opis.
6. Duża liczba herbów, zwłaszcza z Górnego Śląska, ma swoje odpowiedniki w Polsce. Herby te można podzielić na cztery grupy:
 - a) herby pochodzenia śląskiego, w większości z okresu przynależności Śląska do Polski oraz z okresu działalności w Polsce księcia Władysława Opolczyka,
 - b) herby wielkopolsko- i małopolsko-śląskie, z pogranicza tych regionów,

- c) herby, których właściciele poprzez Śląsk napłynęli do Polski z Europy zachodniej i Czech,
 - d) herby szlachty polskiej, której przedstawiciele osiedli na Śląsku (głównie od XVI wieku).
7. Podobieństwo niektórych herbów śląskich do polskich czasem jest zupełnie przypadkowe. Bezkrzytyczne łączenie tych herbów tylko na za-

sadzie podobieństwa, może być całkowicie błędne.

8. Na przełomie XVIII i XIX wieku przyjął się zwyczaj, wzorem miast, używania flag z barwami herbowymi, i wywieszania ich na budynkach mieszkalnych (zmkach, pałacach, dworach, a nawet na zabudowaniach folwarcznych).

POWSTAWANIE, ZMIANY I BUDOWA NAZWISK SZLACHECKICH

1. Nazwiska na Śląsku pojawiły się stosunkowo późno, zwłaszcza na terenach wielojęzycznych: na Górnym Śląsku i pograniczu śląsko-wielkopolskim (księstwo oleśnickie). Ulegały one licznym przemianom, aby ostatecznie przyjąć formę niemiecką.
2. Można wydzielić trzy okresy kształtowania się nazwisk na tym terenie:
 - a) okres I: XIV wiek – pierwsza połowa XVI wieku,
 - b) okres II: pierwsza połowa XVI wieku – koniec XVII wieku,
 - c) okres III: koniec XVII wieku – druga połowa XVIII wieku.
3. Okres I: XIV wiek – pierwsza połowa XVI wieku.
 - a) W XIV wieku pojawiają się nazwiska o charakterze przydomków lub przezwisk oraz nazwiska pochodzące od posiadanych miejscowości („z ...”, „von ...”, „de ...”), ale mające z kolei charakter lokalizacyjny konkretnej osoby, a nie stałego nazwiska rodowego. Często nazwiska te w ciągu XV wieku zanikają, prawdopodobnie właściciele zmieniali je na inne. Brak szerszych badań genealogicznych tego okresu uniemożliwia ustalenie ciągłości poszczególnych rodów. Na początku XVI wieku nazwiska przybierają formy słowiańskie, ale podobieństwo lub zbieżność nazwisk tego okresu z poprzednimi są bardzo często mylące. Np. panowie z Kravař (von Krawarn) z XIV/XV wieku nie mają nic wspólnego z Krawarskimi z XVI wieku, podobnie pano-

wie z Tworkowa (von Tworkau) nie są przodkami późniejszych Tworkowskich. W tym wypadku Tworkowscy są potomkami panów z Kravař.

Nie można na obecnym etapie badań ustalić, czy np. opolscy Peregrini z XIV wieku (peregrinus – łacińskie: pielgrzym, podróżnik, obcy, cudzoziemiec) są przodkami późniejszych Pelhrzimów (cz. Pielgrzymów) z południa Górnego Śląska. Podobnie jest z nazwiskiem „von Schreibersdorf” (z Pisarzowic) i późniejszym – Pisarzowski.

- b) W XV i na początku XVI wieku na Górnym Śląsku i w księstwie oleśnickim wiele rodów używało jednocześnie dwu lub nawet kilku nazwisk w brzmieniu niemieckim i słowiańskim np.: Frankenberg – Proschlitzki, Pueckler – Grodzicki – Flostowski, Gusnar – Folwertski, Danewitz – Semisłowski itp. Nie zawsze było to związane z dwujęzycznością, gdyż dość często zdarzały się wypadki używania kilku nazwisk tylko w jednym języku.
- c) W XV i początkach XVI wieku używano często dwuczęściowego nazwiska z przymiotnikiem „genannt” (zwany, nazwany) np.: „Strzela Chmelik genannt” (Strzela zwany Chmelik), „Clema Koczur genannt” (Clema zwany Koczur) czy też „Schaff Gotsch genannt” (Schaff zwany Gotsch – późniejszy Schaffgotschowie).
- d) W tym samym okresie, na Górnym Śląsku, oprócz omówionych wyżej licznych przy-

padków wprowadzania słowiańskich form nazwisk, obserwuje się sławizację pisowni nazwisk niemieckich, np. von Czettritz występuje w dokumentach jako „Cetrys”, przedstawicielem liczego, znanego dolnośląskiego rodu von Schweinichen występują często na Górnym Śląsku jako „Szwajnoch”.

4. Okres II: pierwsza połowa XVI wieku – koniec XVII wieku.

- a) W tym czasie obowiązywały ściśle zasady konstrukcji nazwisk, jednakowe dla niemieckich i słowiańskich, takie same jak we wszystkich krajach niemieckojęzycznych.
- b) Zgodnie z tymi zasadami część składową nazwiska stanowiła nazwa miejscowości, z której pochodził ród.

Podstawową grupę stanowiły nazwiska utworzone od nazwy miejscowości rodowej. Były jednoczłonowe, z przyimkiem „von” (z), w formie przyjętej w średniowieczu również w Polsce (np. Spytek z Melsztyna), np. von Oppersdorf (z Wierzbiciec).

Do drugiej grupy należały nazwiska urobione nie od nazwy miejscowości rodowej, ale od imion, przydomków czy przezwisk. W tym wypadku obowiązywało dodanie drugiego członu z nazwą miejscowości rodowej, np. Foglar von Kaltwasser.

Tłumaczenie na język polski drugiego członu nazwiska powoduje dużo zamieszania i nieporozumienia z kilku powodów. Po pierwsze – zmienia formę nazwiska; możemy wtedy spotkać w literaturze polskiej formę „Foglar z Zimnej Wody”, a w literaturze czeskiej „Foglar ze Studene Vody”. Istnieje wiele rodów o jednakowych nazwiskach, a jedynie innych siedzibach rodowych. Dla osób nie znających polskich albo czeskich nazw miejscowości identyfikacja rodu jest znacznie utrudniona. Lokalizacja miejscowości rodowej byłaby w tym wypadku dla polskiego czytelnika też dość trudna, gdyż owa Zimna Woda to obecnie Studzienna – dzielnica Raciborza. Po drugie – tłumaczenie na język polski dru-

giego członu nazwiska, z nazwą siedziby rodowej sugeruje, że osoba ta jest właścicielem danej miejscowości (w tym wypadku, że Foglar jest właścicielem Zimnej Wody), co jest absolutnie fałszywe. Wskazuje ono tylko miejsce pochodzenia przodków; w przypadku posiadania nadal siedziby rodowej, aktualny jej właściciel używał określenia „von und zu...” (np. Adam Kotulinski von und zu Kottulin). Po trzecie – przyjęcie takiej zasady pozbawione jest logiki: jeżeli w nazwiskach dwuczłonowych stosujemy regułę tłumaczenia drugiej, integralnej części nazwiska z nazwą siedziby rodowej na język polski lub czeski, to tak samo powinniśmy postępować z nazwiskami jednoczłonowymi, zawierającymi jedynie nazwę siedziby rodowej (np. zamiast „von Oppersdorf” – „z Wierzbiciec”). Wskazania siedziby rodowej w nazwisku nie można przyjmować bezkrytycznie, gdyż częste były przypadki zmiany tej nazwy.

- c) Obowiązek podawania w nazwisku nazwy siedziby rodowej spowodował, że szlachta nobilitowana otrzymywała wraz z aktem nobilitacyjnym tzw. predykat – wskazanie siedziby rodowej. W tym wypadku najczęściej była to nazwa fikcyjna lub nazwa miejscowości aktualnie posiadanej przez osobę nobilitowaną.
- d) Część rodów dzieliła się na linie i wówczas istniał także obowiązek podawania w nazwisku siedziby danej linii, przez dodanie po nazwie siedziby rodowej spójnika „und” („i”). I w tym wypadku nie oznaczało to wcale posiadania tej miejscowości, np. ród Blachów z Łubi koło Lublińca podzielił się na dwie linie: Blacha von Lub i Blacha von Lub und Rybna (koło Tarnowskich Gór). Przedstawiciele tej drugiej linii nawet po osiedleniu się w Czechach posługiwali się taką formą nazwiska.
- e) Miejscowości, które były własnością danej osoby wymieniano dopiero po przyimku „auf” („na”), np. Hans Foglar von Kaltwasser auf Chudow.

- f) Żony nie przyjmowały nazwisk mężów, w dokumentach stosowano określenia opisowe np. (w tłumaczeniu polskim): „Barbara, żona Jana Buchty z Buchtitz”, „Barbara, córka Henryka Strzeli z Otmętu, żona Jana Buchty z Buchtitz”, „Barbara Strzela, żona Jana Buchty z Buchtitz”.
- W wypadku wdów nie podawano tego faktu, z wyjątkiem dokumentów spadkowych. Wobec tego, że wielokrotne małżeństwa były bardzo częste, powoduje to olbrzymie trudności badawcze, zwłaszcza że źródła i literatura polska nie przestrzegają tych zasad. Na przykład: herbarze polskie podają, że szlachcic polski osiadły na Śląsku, Marcin Dzierżanowski herbu Gozdawa ożenił się z Faustyną Kochcicką; źródła i literatura niemiecka – że z Faustyną, córką Jana Jordana ze Starego Paczkowa, pomijając fakt, że była ona wdową po Janie Kochcickim.
5. Okres III: koniec XVII wieku – druga połowa XVIII wieku.
- a) Przyimek „von” przestał wskazywać miejscowość rodową, przeniesiony został przed nazwisko jako wyróżnik stanu szlacheckiego. W nazwiskach dwuczłonowych, aby nie powtarzać dwa razy tego słowa, zmieniono „von” na „und”, np. Foglar von Kaltwasser – von Foglar und Kaltwasser.
 - b) Od drugiej połowy XVII wieku następował proces germanizacji części nazwisk o brzmieniu słowiańskim, powodując w wielu wypadkach prawie całkowitą ich zmianę, np.: Bohdanowski – von Badewitz, Przyszowski – von Preiswitz, Strzela – von Strol itp.
 - c) W XVIII wieku zaprzestano przestrzegania zasady podawania w nazwisku siedziby rodowej. Nazwiska dwuczłonowe często były rozdzielane na dwa odrębne, np. osiedli na Górnym Śląsku potomkowie Stanisława Jarockiego herbu Rawicz posługiwali się w XVI i XVII wieku nazwiskiem „Jarotzki von Jarotschin”, pod koniec XVII wieku podzielili się na dwie linie: „von Jarotzki” i „von Jarotschin”. Ewolucję pisowni nazwisk słowiańskich (skrajny przykład) prześledzić można na przykładzie Bohdanowskich ze Slimakova – właścicieli Bogdanowic koło Głubczyc, w księstwie opawskim:
- XVI w. – Bohdanovsky ze Slimakova (cz.), Bohdanowsky von Slimakow (niem.),
- XVII w. – Badewitz von Schneckenhaus, von Badewitz und Schneckenhaus,
- XVIII w. – dwie linie posiadające majątki w okolicy Strzelec Opolskich: von Badewitz, von Schneckenhaus.
- d) Od końca XVII wieku rody spokrewnione z wymarłymi historycznymi rodami śląskimi otrzymywały przywilejem cesarskim prawo dodania do swojego nazwiska i herbu – nazwiska i herbu rodu wymarłego. W takim wypadku po nazwisku rodowym dawano łącznik („-”) i nazwisko rodu wymarłego, np.: Dietrichstein-Proskowski, Woikowski-Biedau, Wehnert-Posadowski itp.
- e) Pisownię nazwisk żon w tym okresie traktowano zupełnie dowolnie, występowały one zarówno pod swoim nazwiskiem rodowym, jak i przyjmowały nazwisko męża.
6. W drugiej połowie XVIII i w XIX wieku następowały dalsze zmiany pisowni nazwisk. Najważniejsze z nich:
- a) Przestano przestrzegać zasady kolejności pisania nazwisk łączonych z nazwiskami rodów wymarłych, np. zamiast von Woikowski-Biedau – von Biedau-Woikowski, zamiast von Wehnert-Posadowski – von Posadowski-Wehnert itp.
 - b) Łącznik („-”) zaczęto również stosować przy wymienianiu poszczególnych linii rodu, np.: von Frankenberg-Ludwigsdorf, von Frankenberg-Proschlitz.
 - c) Na przełomie XVIII i XIX wieku dopuszczalna była w rodach historycznych, z braku męskich potomków, adopcja zięciów i przyjęcie przez nich nazwiska żony. W ten sposób powstała tzw. nowa linia Jordanów.

NIEKTÓRE NIEMIECKIE OKREŚLENIA HERALDYCZNE I GENEALOGICZNE

- ADELSBRIEF** – Dyplom szlachecki, dyplom nobilitacyjny wydany przez kancelarię królewską, a później cesarską.
- ADELSTAND** – Stan szlachecki. Najniższa grupa w hierarchii szlacheckiej, czasem terminem tym określano całą szlachtę.
- BRIEFADEL** – Szlachta nobilitowana (dosłownie – dyplomowa). Według Almanachu Gotajskiego – rody, które uzyskały szlachectwo po 1350 roku. Na Śląsku przesunięto tę granicę na koniec XV wieku.
- FIRST (FUERST)** – Książę. Najwyższy tytuł szlachecki, jeden z trzech tytułów książęcych.
- FREIHERR** – Wolny pan, baron. Początkowo (XV – XVI w.) tytuł ten związany był z posiadanym „państwem” (Herrschaft – zob.) i oznaczał pana lennego lub właściciela „państwa”, który miał uprawnienia sądownicze i władzę zwierzchnią nad wszystkimi mieszkańcami danego „państwa”. W późniejszym okresie (XVII – XVIII w.) odpowiadał tytułowi barona.
- GRAF** – Hrabia. Wyższy tytuł szlachecki w stanie panów.
- HAUPTMANN** – Starosta, naczelnik. W Polsce przyjęto tłumaczenie tego określenia jako „starosta”. Pojęcie bardzo szerokie. Starostą nazywany był zarówno zarządzający majątkiem magnackim, miastem, powiatem, jak i księstwem. Starostami nazywano też namiestników królewskich Dolnego i Górnego Śląska; w armii cesarskiej – dowódców oddziałów. Później w wojsku był to stopień kapitana.
- HERRENSTAND** – Stan panów. Najwyższa kategoria szlachty, baronowie i hrabiowie. W okresie późniejszym, w Austrii, został on podzielony na oddzielne stany baronów i hrabiów (Freiherrstand, Grafenstand).
- HERRSCHAFT** – Państwo. Od końca XV wieku królowie czescy, często na bazie przejmowanych księstw, tworzyli nowe jednostki administracyjno-gospodarcze, tzw. państwa. Początkowo dawano je w lenno, a od drugiej połowy XVI wieku – sprzedawano. Właściciele państw posiadali władzę prawodawczą i sądowniczą w stosunku do wszystkich mieszkańców tego obszaru. Z czasem uprawnienia te były coraz bardziej ograniczane, tak że w drugiej połowie XVII wieku ich prawa niewiele różniły się od praw innych właścicieli majątków. Część tych państw pod koniec XVII wieku przekształcono w majoraty. W XVIII wieku państwami nazywano każdy większy zespół majątków znajdujących się pod wspólną administracją.
- HERZOG** – Książę udzielnny, książę lenny. Najwyższy z trzech tytułów książęcych, przysługujący władcom księstw lub ich potomkom. Na Śląsku, oprócz książąt śląskich, tytuł ten posiadali osiedli w Żaganiu i Sycowie książęta kurlandzcy – Bironowie. Wyjątkowo nadawano go „ad personam”.
- INKOLAT** – Brak odpowiednika w jęz. polskim. Zbliżony do niego był polski indygenat (dosłownie z jęz. łacińskiego – zamieszkanie). Rodzaj nadania obywatelstwa śląskiego, przyjęcie do śląskiej warstwy szlacheckiej szlachty przybyłej z innych części Rzeszy niemieckiej.

- JUNKER** – Nieoficjalny tytuł szlachecki najniższego stanu szlacheckiego, używany towarzysko bądź w inskrypcjach nagrobnych.
- MAJORAT** – Odpowiednik polskiej ordynacji. W drugiej połowie XVII wieku niektóre państwa zostały przekształcone w nowocześniejsze formy gospodarcze – majoraty (lub fideicomis). Był to kompleks dóbr pod wspólną administracją, działający na podstawie specjalnego statutu, który określał zasady jego działania i dziedziczenia. Najważniejsze z nich: a) niepodzielność majoratu, b) zakaz sprzedaży lub jej utrudnienie (np. konieczność uzyskania zgody wszystkich członków rodu), c) kolejność dziedziczenia (przeważnie dziedziczył najstarszy syn ordynata – była to tzw. primogenitura, ale istniały też majoraty dziedziczone przez najstarszego żyjącego członka rodu).
- PREDYKAT** – W akcie nobilitacyjnym nazwisko osoby nobilitowanej uzupełniane było tzw. predykatem – drugim członem nazwiska zawierającym, zgodnie z zasadami, nazwę miejscowości rodowej. Była to najczęściej miejscowość fikcyjna lub ta, której właścicielem był nobilitowany. Często potomkowie nobilitowanego, aby bardziej „uszlachcić” swoje nazwisko, używali tylko predykatu – bez nazwiska rodowego. Predykatami nazywano również przywilej używania innych tytułów honorowych, np. „wysoko urodzony” (Hochgeborne).
- PRINZ** – Jeden z trzech tytułów książęcych. Przysługiwał on członkom rodziny panującej. Na Śląsku tytuł ten posiadali od XVIII wieku Hohenzollernowie z bocznej linii królów pruskich. Członkom rodziny cesarzy austriackich (niemieckich) – Habsburgów przysługiwał tytuł arcyksięcia (Erzprinz).
- REICHSFREIHERR** – Baron Rzeszy. Tytuł honorowy nadawany przez cesarzy austriackich jako cesarzy niemieckich (Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego – I Rzesza 800–1806 r.). Szlachta śląska należała do szlachty czeskiej, nadanie szlachectwa Rzeszy (Reichsadel) było specjalnym wyróżnieniem. Tytuł barona Rzeszy nadawano bardzo rzadko.
- REICHSGRAF** – Hrabia Rzeszy. Najwyższy, honorowy tytuł w cesarstwie niemieckim. Nadawano go osobom specjalnie zasłużonym dla dworu cesarskiego: wysokim urzędnikom dworskim, wybitnym dyplomatom itp. Tytuł nadawany był wyłącznie „ad personam”, bez prawa dziedziczenia, z wyjątkiem córek, które nawet po wyjściu za mąż miały prawo go używać. W XVIII wieku towarzysko tytułowano także potomków Reichsgrafa.
- RICHTER** – Sędzia. W każdym księstwie istniały dwa stanowiska sędziów: sędzia ziemski (Landrichter) i sędzia dworski (Hofrichter). Bardzo często obydwie te funkcje łączono (Land- und Hofrichter).
- RITTER** – Rycerz. Od XVI wieku tytuł określający członka średniego stanu szlacheckiego – stanu rycerskiego (Ritterstand). Wcześniej, w XIV i XV wieku, tytuł ten określał najczęściej osobę przebywającą stale w otoczeniu księcia (członek drużyny książęcej lub urzędnik książęcy). W źródłach z tego okresu występuje najczęściej na epitafiach i płytach nagrobnych.
- RITTERSTAND** – Stan rycerski. Średni stan szlachecki. Wpisany w stan rycerski w zasadzie mógł być tylko szlachcic – a więc osoba należąca do stanu szlacheckiego.

kiego. Od końca XVII wieku zasada ta nie była przestrzegana i stosowano często praktykę nobilitacji do stanu rycerskiego.

STAMMWAPPEN

- Herb rodowy. Herb pierwotny rodu, który w ciągu lat, poprzez awans do wyższych stanów szlacheckich, sprawowanie różnych godności i inne zmiany, ulegał bardzo daleko idącym przekształceniom. Brak zachowanego herbu rodowego może spowodować olbrzymie trudności w badaniach genealogicznych (np. pochodzenie rodu von Gaschin).

URADEL

- Stara szlachta. Według Almanachu Gotajskiego – szlachta wywodząca się ze średniowiecznego rycerstwa sprzed 1350 roku. Określenie nieoficjalne, stosowane obyczajowo, towarzysko i w herbarzach.

WAPPENBRIEF

- Dyplom herbowy. W akcie nobilitacyjnym oprócz dyplomu szlacheckiego (Adelsbrief), w którym znajdował się wizerunek herbu, osoba nobilitowana na własne życzenie i koszt mogła otrzymać oddzielny dyplom herbowy. Dyplomy herbowe były również wydawane przy wszystkich zmianach herbu, w związku z uzyskaniem wyższego stopnia szlacheckiego, potwierdzenia szlachectwa, udostojnienia herbu itp.

WŁODYKEN

- Władka, włodyka. Zniemczona nazwa czeska, stosowana na Morawach i na Górnym Śląsku w XIV i XV wieku na określenie grupy ludności pośredniej między rycerstwem a wolnym chłopstwem. Większość włodyków znalazła się później w stanie szlacheckim. W XVI i XVII wieku na tych terenach nieoficjalnie nazywano tak stan szlachecki. Najwięcej takich określeń spotyka się na epitafiach i płytach nagrobnych.

WŁADCY I KSIĄŻĘTA ŚLĄSCY

WŁADCY ŚLĄSKA

OKRES POLSKI

Mieszko I	zm. 25.05. 992 r.
Bolesław I Chrobry	zm. 17.06.1025 r.
Mieszko II Lambert	zm. 10.05.1034 r.
Kazimierz I Odnowiciel	zm. 28.11.1058 r.
Bolesław II Śmiały	wygnany 1079 r.
Władysław I Herman	zm. 4.06.1102 r.
Bolesław III Krzywousty	zm. 28.10.1138 r.

OKRES CZESKI

Przemysł Ottokar II	zm. 26.08.1278 r.		
Wacław II	zm. 21.06.1305 r.		
Wacław III	zm. 4.08.1306 r.		
Rudolf I Habsburg	zm. 4.07.1307 r.		
Henryk ks. Karyntii	zm. 9.12.1310 r.		
Jan Luksemburski	zm. 26.08.1346 r.		
Karol IV Luksemburski	zm. 29.08.1346 r.	również cesarz niemiecki	
Wacław IV Luksemburski	zm. 16.08.1419 r.	"	"
Zygmunt Luksemburski	zm. 9.12.1437 r.	"	"
Albrecht Habsburg	zm. 27.10.1439 r.	"	"
Bezkrólewie	1439–1453		
Władysław Pogrobowiec	zm. 23.04.1457 r.		
Jerzy z Podiebradu	zm. 22.03.1471 r.		
Maciej Korwin	zm. 6.04.1490 r.	tylko dla Śląska król czeski	
Władysław II Jagiellończyk	zm. 13.03.1516 r.		
Ludwik I Jagiellończyk	zm. 29.08.1526 r.		
Ferdynand I Habsburg	zm. 25.07.1564 r.	również cesarz niemiecki	
Maksymilian II Habsburg	zm. 12.10.1576 r.	"	"
Rudolf II Habsburg	zm. 20.01.1612 r.	"	"
Maciej Habsburg	zm. 20.03.1619 r.	"	"
Fryderyk, palatyn reński	wygnany 1620 r.		

OKRES AUSTRIACKI

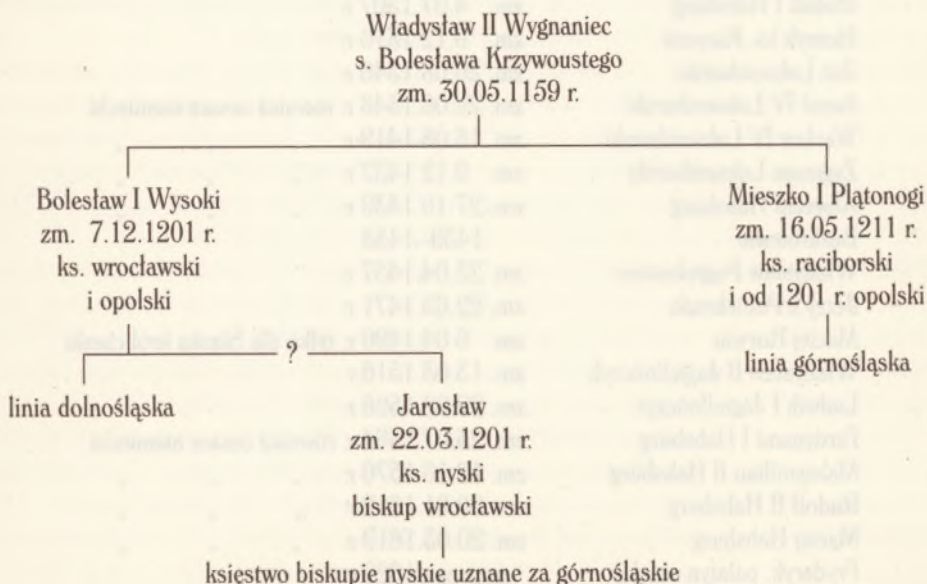
Ferdynand II	zm. 15.02.1637 r.
Ferdynand III	zm. 2.04.1654 r.
Ferdynand IV	zm. 9.07.1657 r.
Leopold I	zm. 5.05.1705 r.
Józef I	zm. 17.04.1711 r.
Karol VI	zm. 20.10.1740 r.
Karol VII	zm. 20.01.1745 r.
Franciszek I	zm. 18.08.1765 r.
Maria Teresa	zm. 29.11.1780 r.
Józef II	zm. 20.02.1790 r.
Leopold II	zm. 1.08.1792 r.
Franciszek II	zm. 2.03.1835 r.

OKRES PRUSKI

Fryderyk II Wilhelm	zm. 17.08.1786 r.
Fryderyk Wilhelm II	zm. 6.11.1797 r.

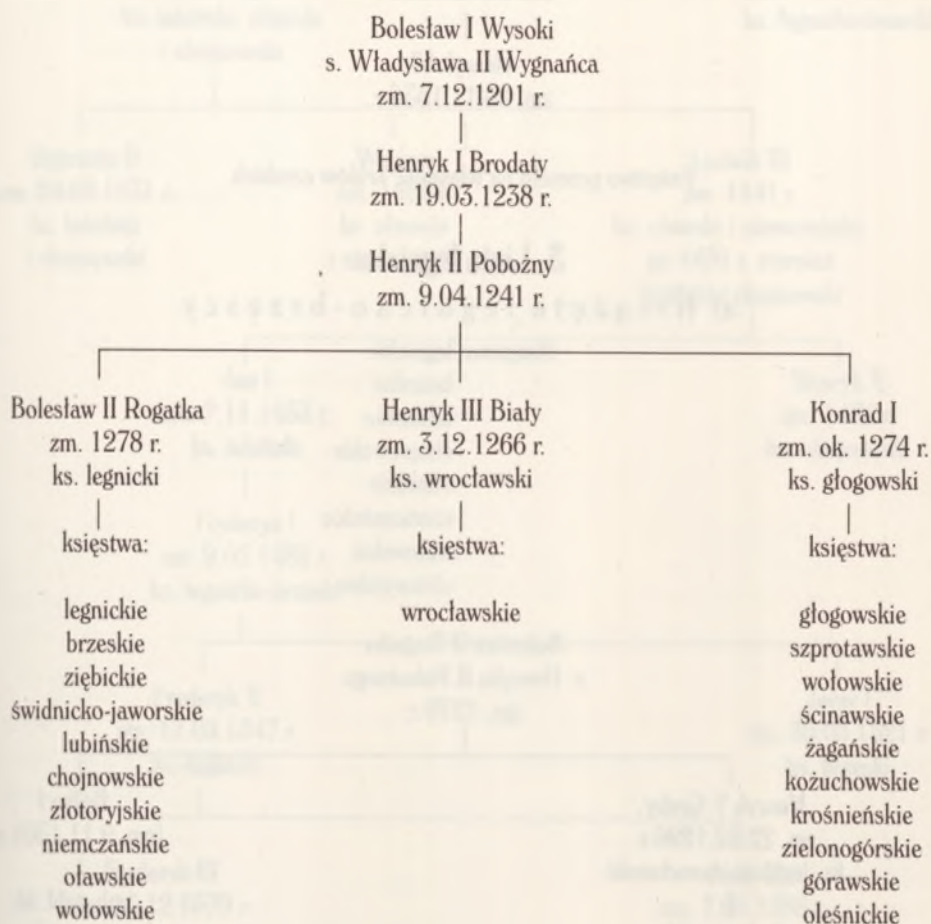
KSIĄŻĘTA ŚLĄSCY

I. PODZIAŁ NA DOLNY I GÓRNY ŚLĄSK

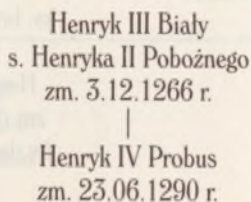
II. DOLNY ŚLĄSK

1. Książęta dolnośląscy i podział na księstwa

2. Książęta wrocławscy

a) Linia wrocławska

b) Linia legnicka

Henryk V Gruby
s. Bolesława II Rogatki
zm. 22.02.1296 r.

Henryk VI
zm. 24.11.1335 r.

Księstwo przeszło na własność królów czeskich.

3. Linia legnicka

a) Książęta legnicko-brzescy

Księstwa: legnickie
brzeskie
lubińskie
chojnowskie
oławskie
niemczańskie
wołowskie
złotoryjskie

Bolesław II Rogatka
s. Henryka II Pobożnego
zm. 1278 r.

Henryk V Gruby
zm. 22.02.1296 r.
ks. legnicki i wrocławski

Bolko I
zm. 9.11.1301 r.

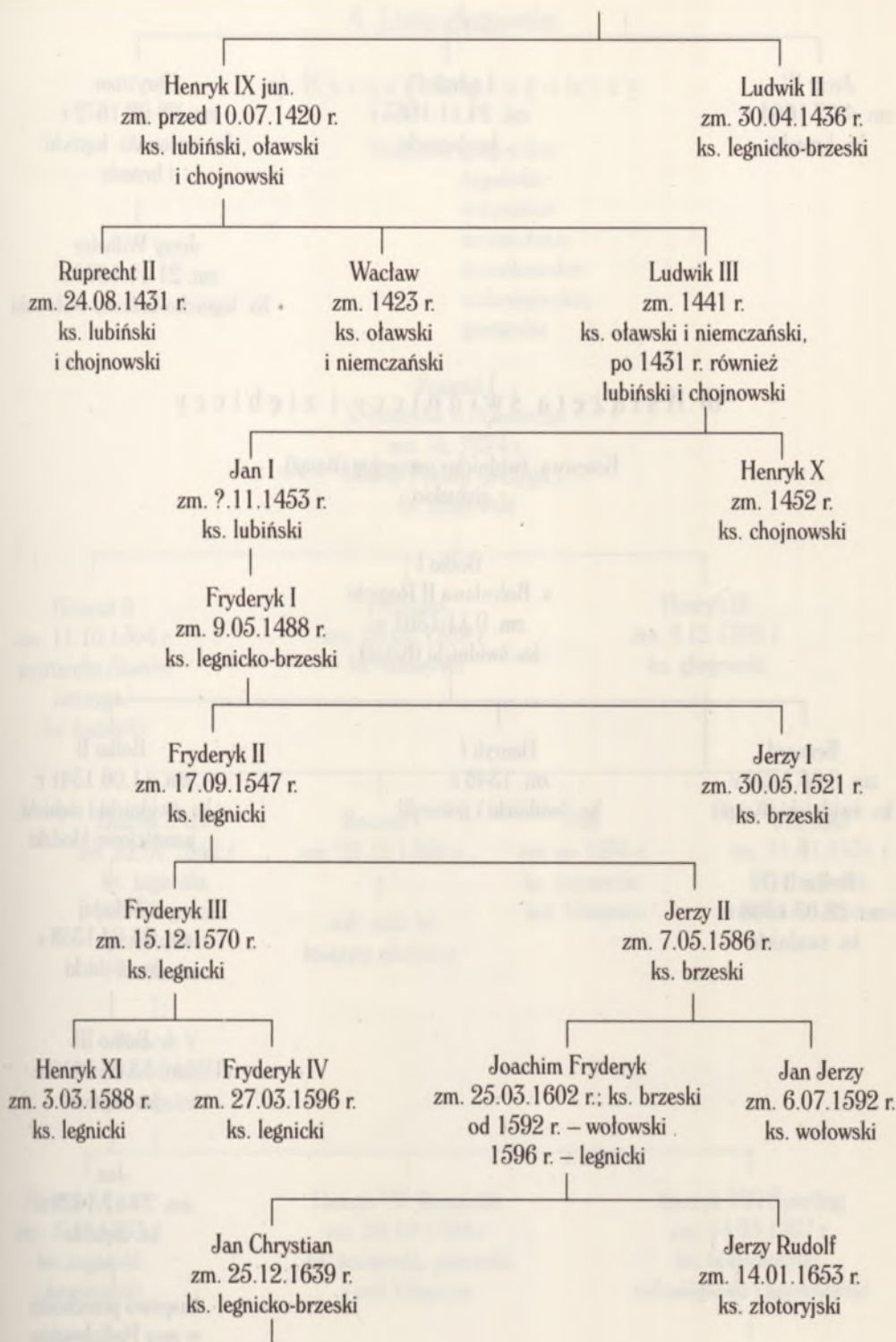
zob. tabl. b)
książęta ziebiccy
i świdnicko-jaworscy

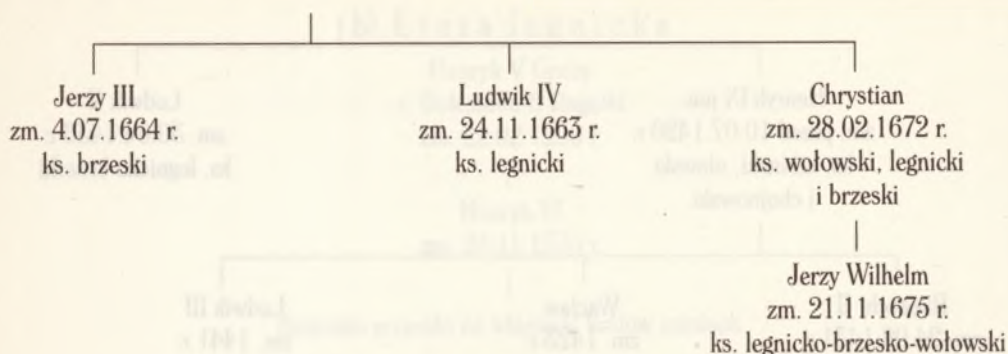
Bolesław III
zm. 20.04.1352 r.
ks. legnicko-brzeski

Wacław I
zm. 2.06.1364 r.
ks. legnicki

Ludwik I
zm. 6/23.12.1398 r.
ks. brzeski i lubiński

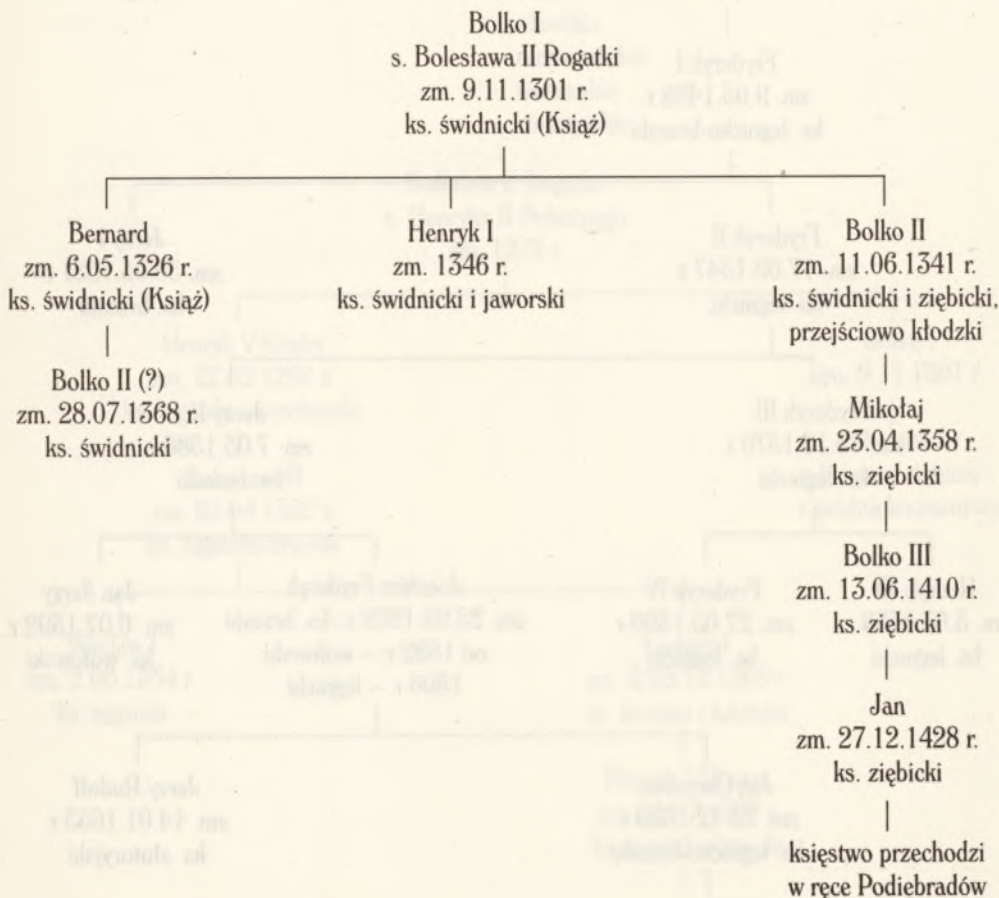
Henryk VIII sen.
zm. 11.07.1399 r.
ks. legnicko-brzeski

b) Książęta świdniccy i ziebiccy

Księstwa: świdnicko-jaworskie (Książ),
ziebickie.

4. Linia głogowska

a) Książęta głogowscy

Księstwa: głogowskie
 żagańskie
 ścinawskie
 krośnieńskie
 kożuchowskie
 zielonogórskie
 górawskie

Konrad I
 s. Henryka II Pobożnego
 zm. ok. 1274 r.
 biskup Passau (zrezygn.).
 ks. głogowski

Konrad II
 zm. 11.10.1304 r.
 patriarcha Akwilei
 (zrezygn.)
 ks. żagański

Przemko
 zm. 26.02.1289 r.
 ks. ścinawski

Henryk III
 zm. 9.12.1309 r.
 ks. głogowski

Henryk II (IV)
 zm. 22.01.1342 r.
 ks. żagański,
 poł. Głogowa,
 przejściowo
 Poznań

Konrad I
 zm. 22.12.1366 r.
 |
 zob. tabl. b)
 książęta oleśnicy

Jan
 zm. po 1361 r.
 ks. ścinawski,
 poł. Głogowa

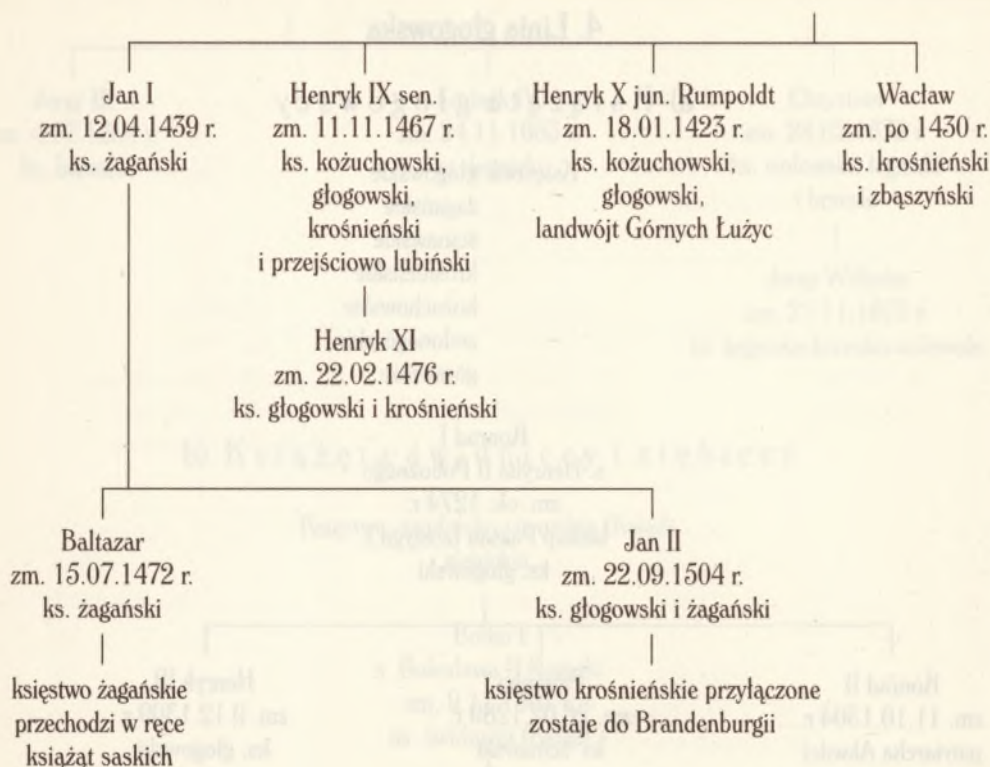
Przemko
 zm. 11.01.1331 r.
 ks. głogowski,
 przejściowo Poznań

Henryk V
 zm. 13.04.1369 r.
 ks. żagański

Henryk VI sen.
 zm. 5.12.1393 r.
 ks. żagański
 i krośnieński

Henryk VII Rumpoldt
 zm. 24.12.1394 r.
 ks. ścinawski, górawski
 i poł. Głogowa

Henryk VIII Sperling
 zm. 14.03.1397 r.
 ks. kożuchowski,
 zielonogórski i szprotawski

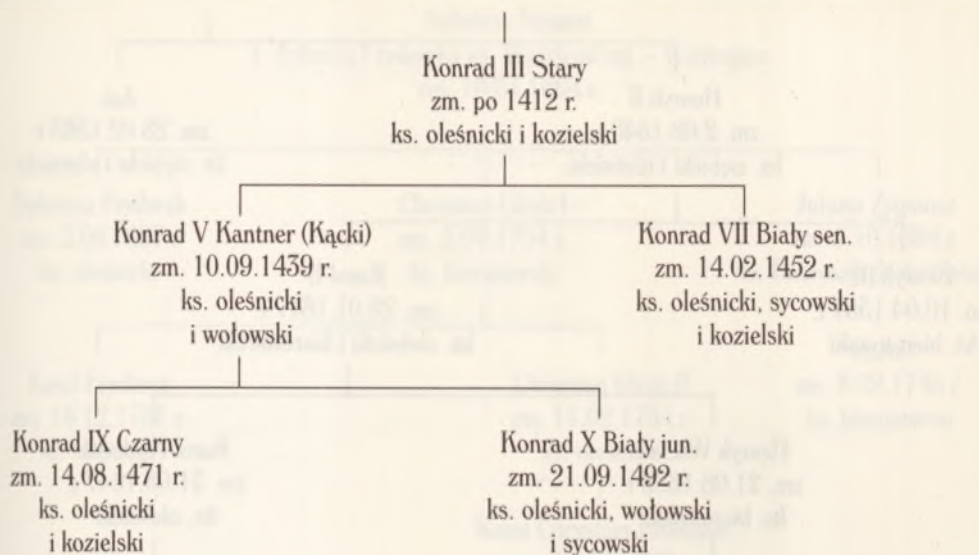

b) Książęta oleśniccy

Księstwa: oleśnickie
sycowskie
namysłowski
wołowski
kozielskie (na Górnym Śląsku)

Konrad I
s. Henryka III głogowskiego
zm. 22.12.1366 r.
ks. oleśnicki
i namysłowski,
przejściowo kaliski

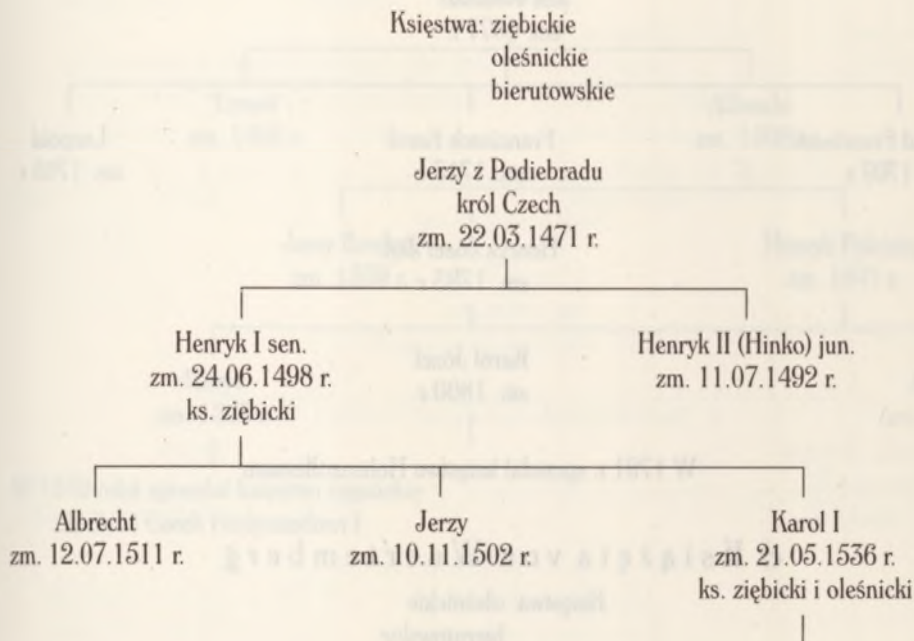
Konrad II
zm. 10.06.1403 r.
ks. oleśnicki
i kozielski

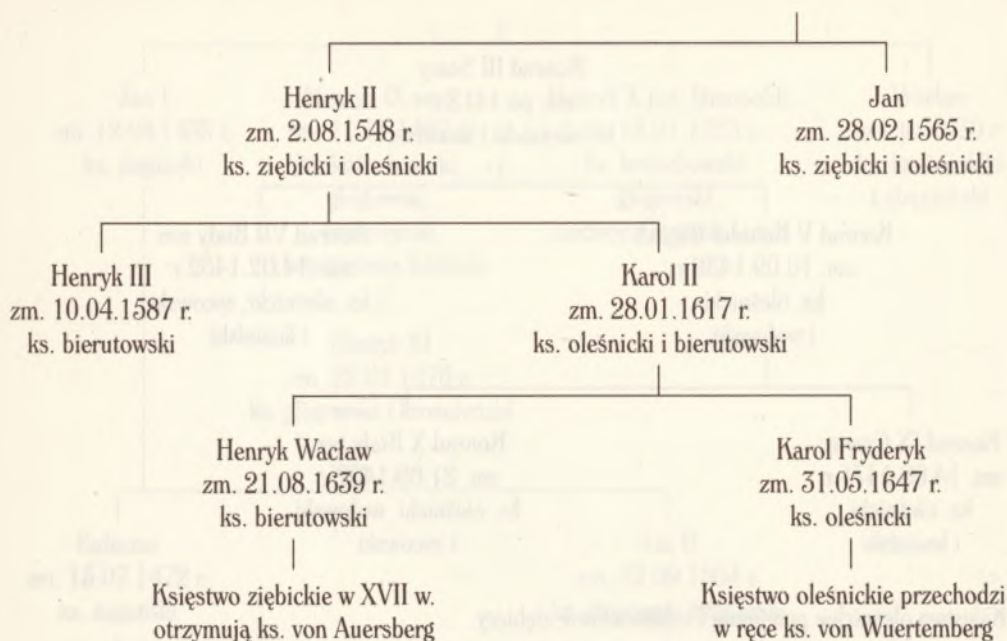

Księstwo oleśnickie przejmują Podiebradowie ziębiccy.

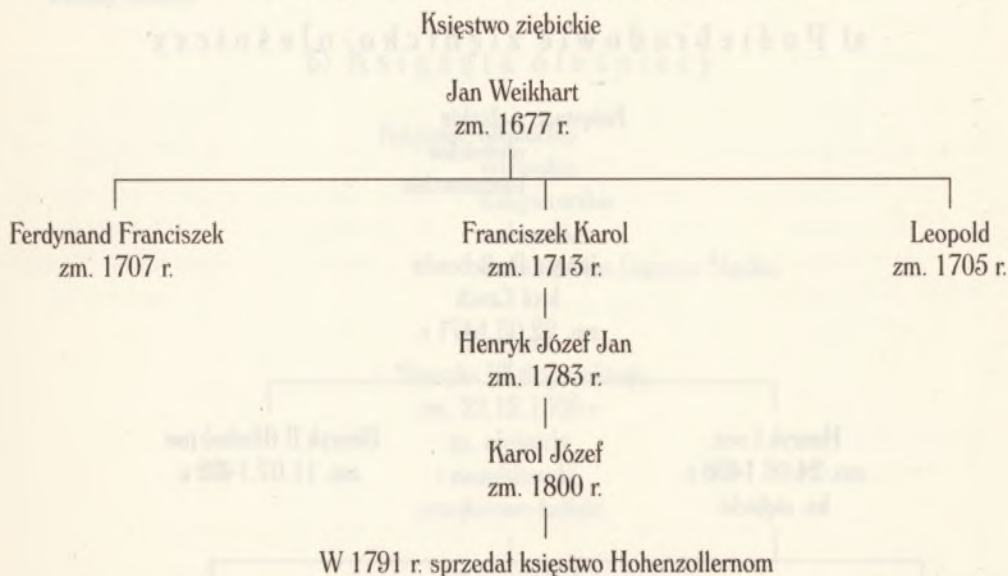
5. Książęta innych rodów

a) Podiebradowie ziębicko-oleśniccy

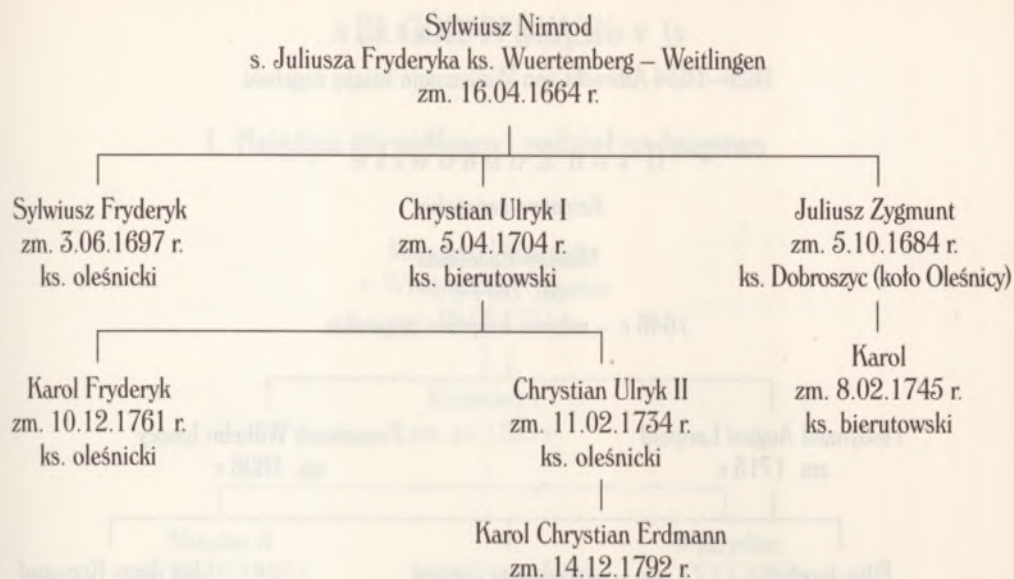

b) Książęta von Auersberg (Auersperg)

c) Książęta von Wuerttemberg

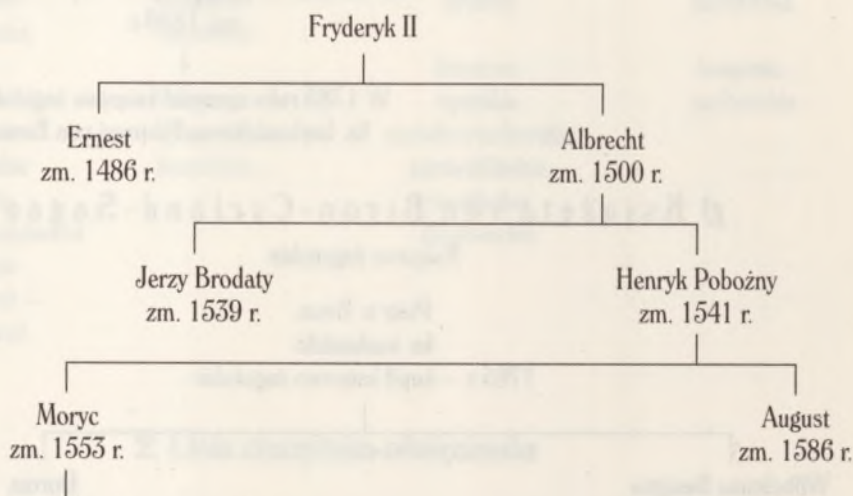
Księstwa: oleśnickie
bierutowskie

Książęta von Wuerttemberg posiadali księstwo oleśnickie do XX wieku.

d) Książęta sascy

Księstwo żagańskie

W 1549 roku sprzedał księstwo żagańskie
królowi Czech Ferdynandowi I

e) von Wallenstein

1628–1634 Albrecht von Wallenstein książę żagański

f) von Lobkowitz

Księstwo żagańskie

Wacław Euzebiusz

zm. 1677 r.

1646 r. – nabywa księstwo żagańskie

Ferdynand August Leopold

zm. 1715 r.

Franciszek Wilhelm Ignacy

zm. 1698 r.

Filip Jacek

zm. 1734 r.

Jan Antoni August

zm. 1717 r.

Jan Jerzy Krzysztof

zm. 1755 r.

Wacław Ferdynand Karol

zm. 1739 r.

Ferdynand Filip Józef

zm. 1784 r.

Jan Franciszek Maksymilian Ferdynand Karol

zm. 1816 r.

W 1785 roku sprzedał księstwo żagańskie
ks. kurlandzkiemu Piotrowi von Biron

g) Książęta von Biron-Curland-Sagan

Księstwo żagańskie

Piotr v. Biron

ks. kurlandzki

1785 r. – kupił księstwo żagańskie

Wilhelmina Benigna

(Katarzyna?)

ks. żagańska

Dorota

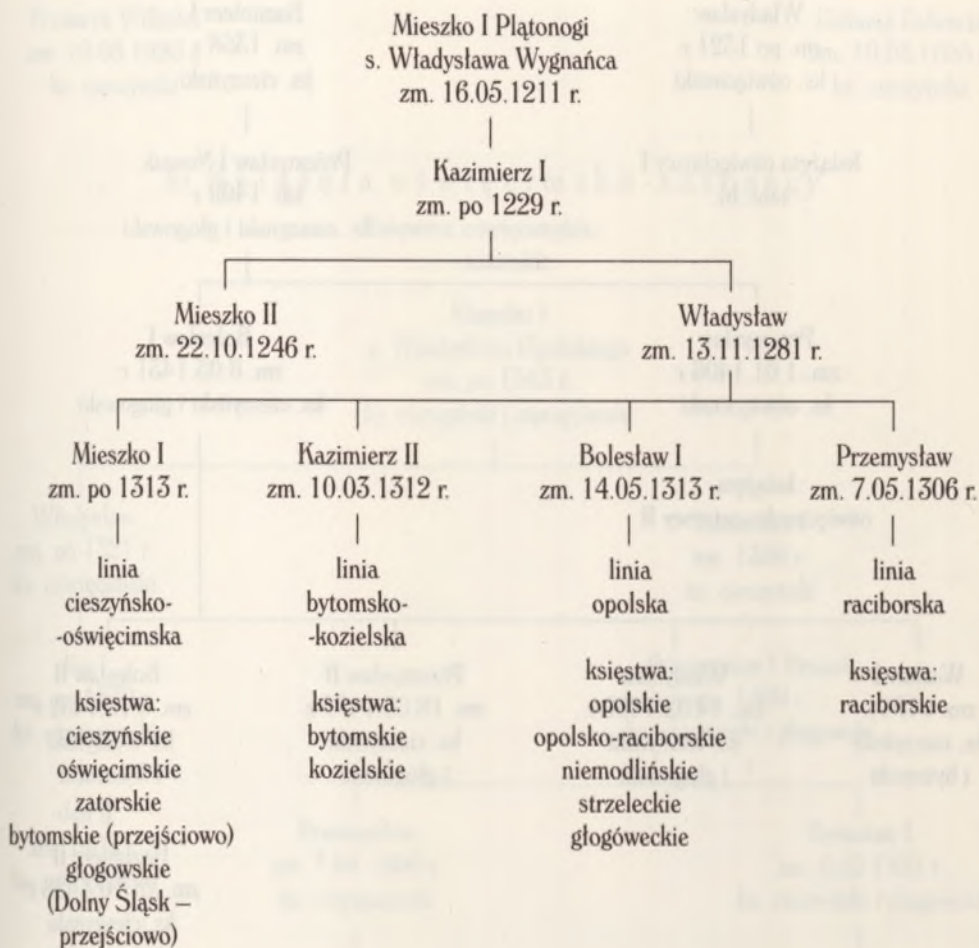
ks. żagańska (po śmierci siostry)

m. Edmund hr. Talleyrand-Perigord

W XIX w. księstwo przechodzi
w ręce hr. Talleyrand-Perigord

III. GÓRNY ŚLĄSK

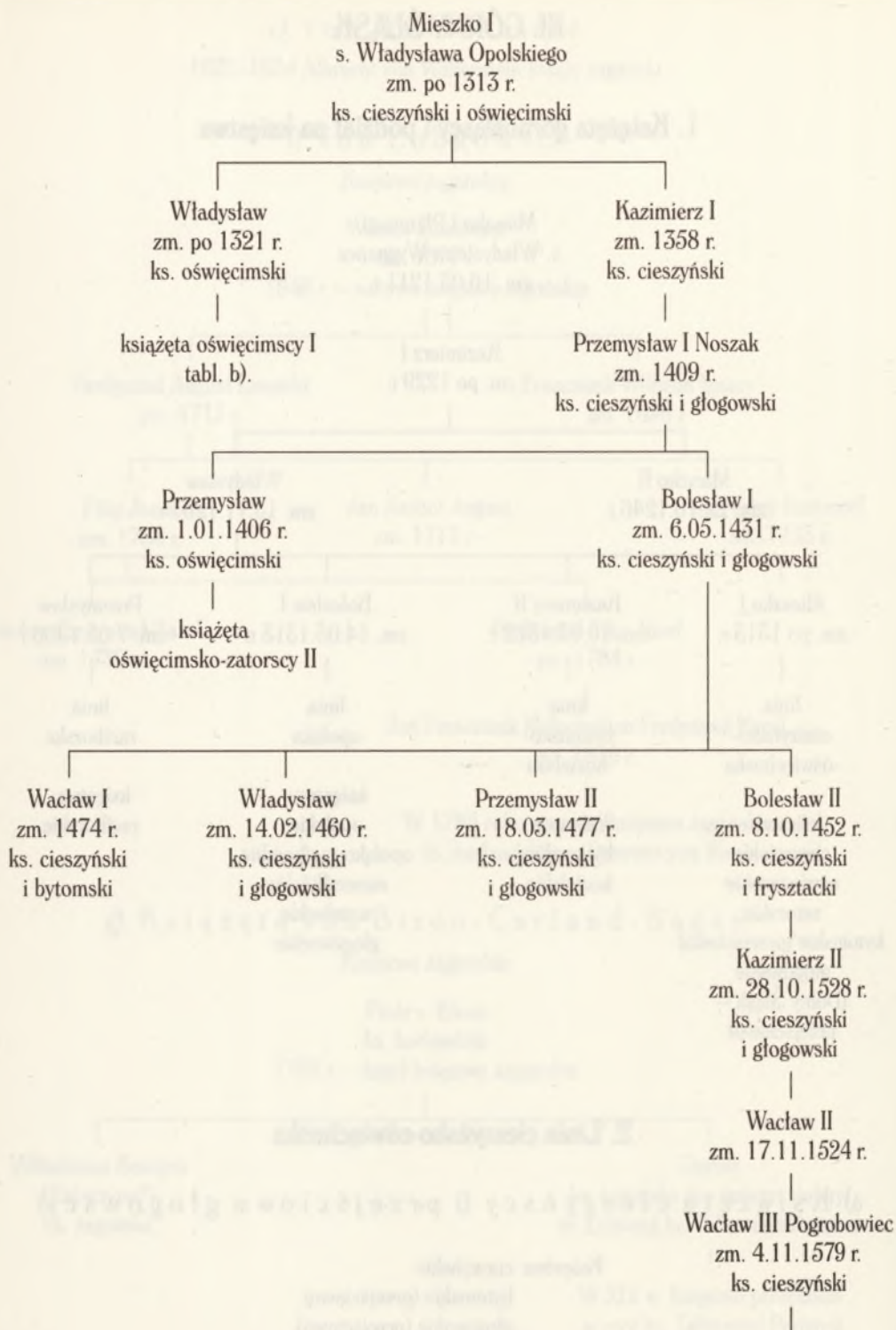
1. Książęta górnośląscy i podział na księstwa

2. Linia cieszyńsko-oświęcimska

a) Książęta cieszyńscy (i przejściowo głogowscy)

Księstwa: cieszyńskie
bytomskie (przejściowo)
głogowskie (przejściowo)

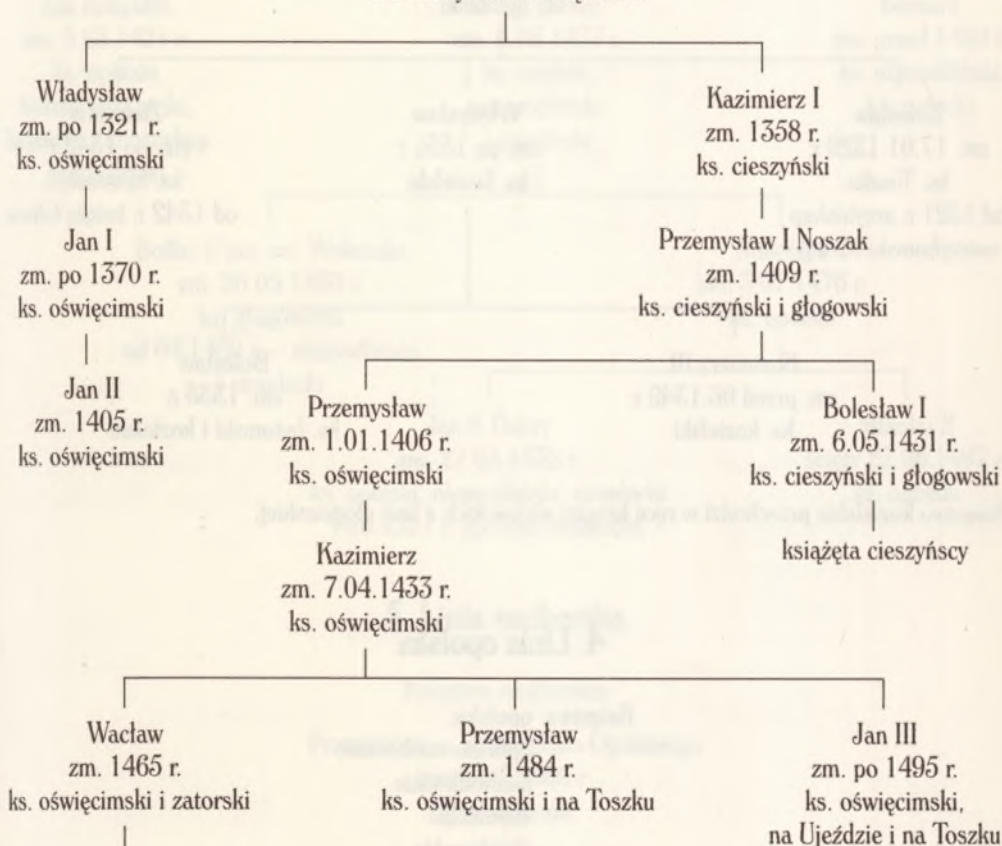

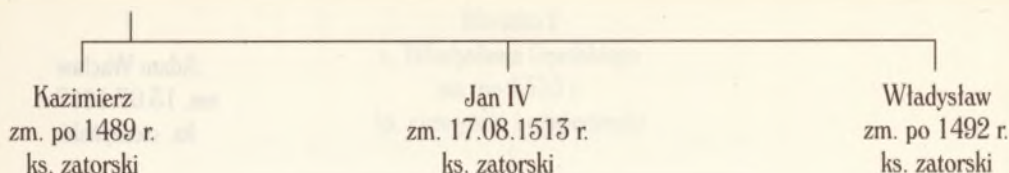

b) Książęta oświęcimsko-zatorscy

Księstwa: oświęcimskie
zatorskie

Mieszko I
s. Władysława Opolskiego
zm. po 1313 r.
ks. cieszyński i oświęcimski

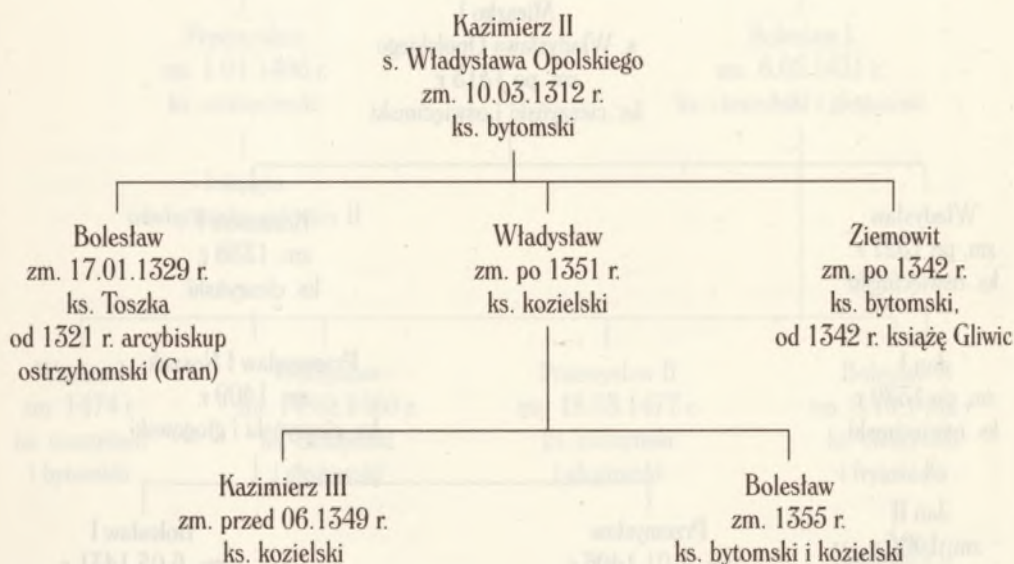

W 1457 roku księstwo oświęcimsko-zatorskie przyłączone zostało do Polski.

3. Linia bytomsko-kozielska

Księstwa: bytomskie
kozielskie

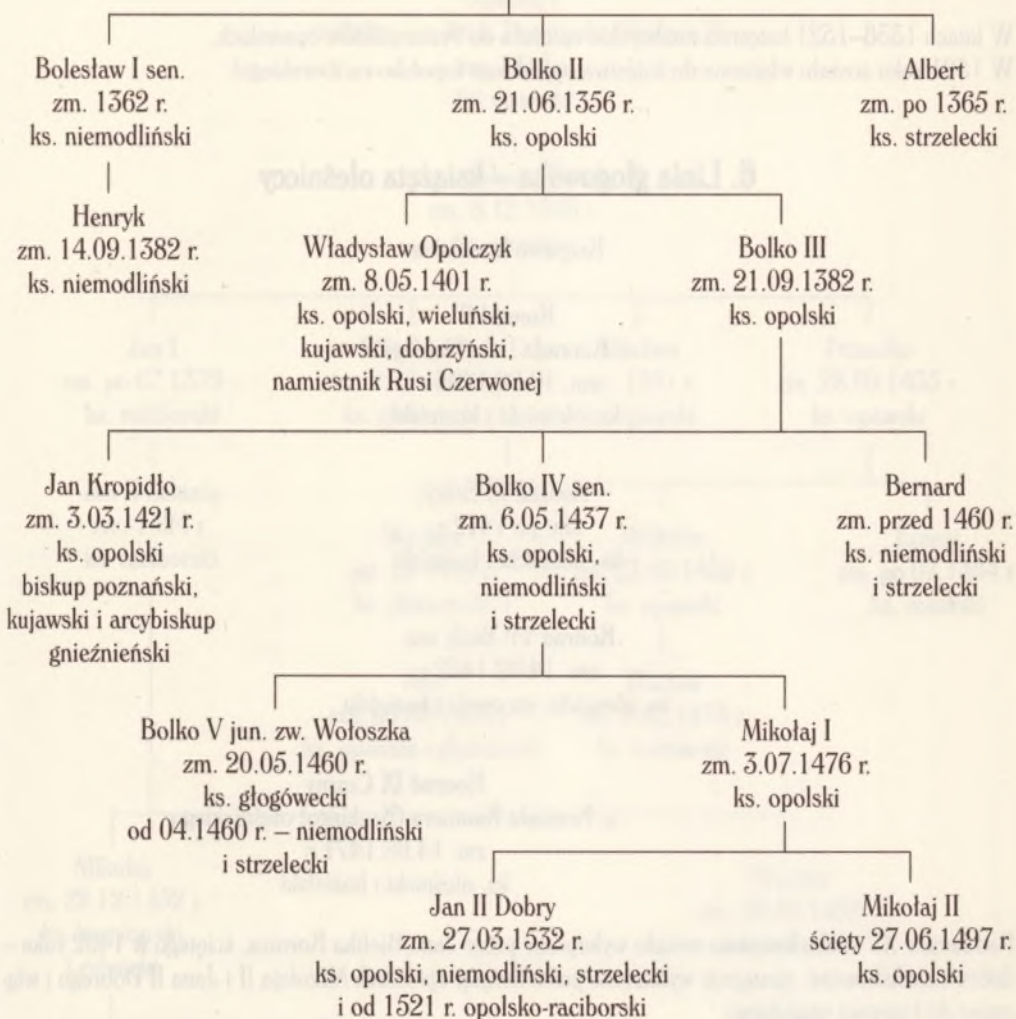

Księstwo kozielskie przechodzi w ręce książąt oleśnickich z linii głogowskiej.

4. Linia opolska

Księstwa: opolskie
opolsko-raciborskie
niemodlińskie
strzeleckie
głogóweckie

Bolesław I
s. Władysława Opolskiego
zm. 14.05.1313 r.
ks. opolski

5. Linia raciborska

Księstwo raciborskie

Przemysław, s. Władysława Opolskiego
zm. 7.05.1306 r.
ks. raciborski

Leszek
zm. 1336 r.
ks. raciborski

W latach 1336–1521 księstwo raciborskie należało do Przemyślidów opawskich.
W 1521 roku zostało włączone do księstwa opolskiego (opolsko-raciborskiego).

6. Linia głogowska – książęta oleśniccy

Księstwo kozielskie

Konrad II
s. Konrada I oleśnickiego
zm. 10.06.1403 r.
ks. oleśnicki i kozielski

Konrad III Stary
zm. po 1412 r.
ks. oleśnicki i kozielski

Konrad VII Biały sen.
zm. 14.02.1452 r.
ks. oleśnicki, sycowski i kozielski

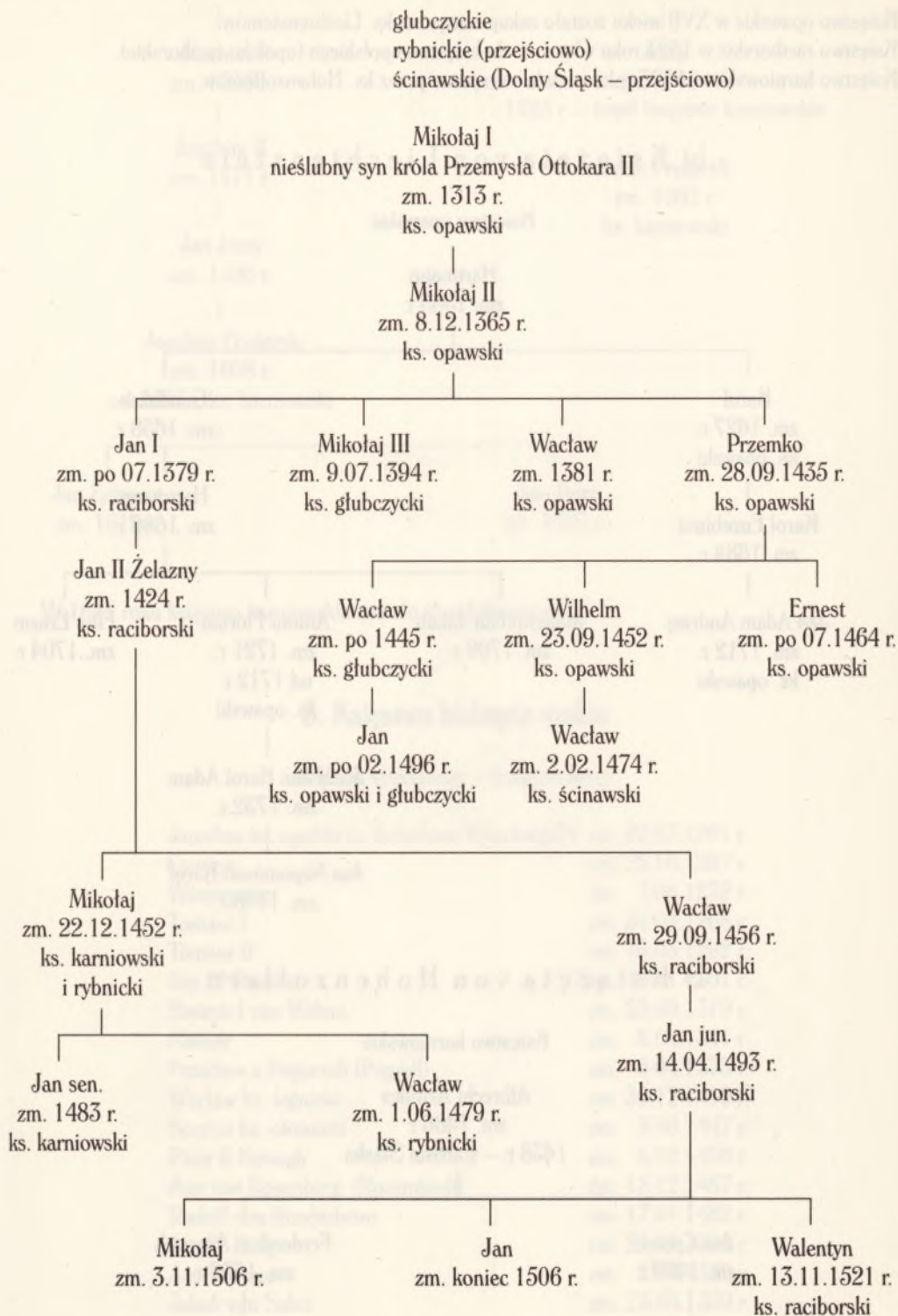
Konrad IX Czarny
s. Konrada Kantnera (Kackiego) oleśnickiego
zm. 14.08.1471 r.
ks. oleśnicki i kozielski

Pod koniec XV wieku księstwo zostało wykupione przez Jana Bielika Kornica, ścietego w 1492 roku – dobra skonfiskowane, następnie wykupione przez książąt opolskich Mikołaja II i Jana II Dobrego i włączone do księstwa opolskiego.

7. Książęta innych rodów

a) Przemyślidzi opawsko-raciborscy

Księstwa: opawskie
karniowskie
raciborskie

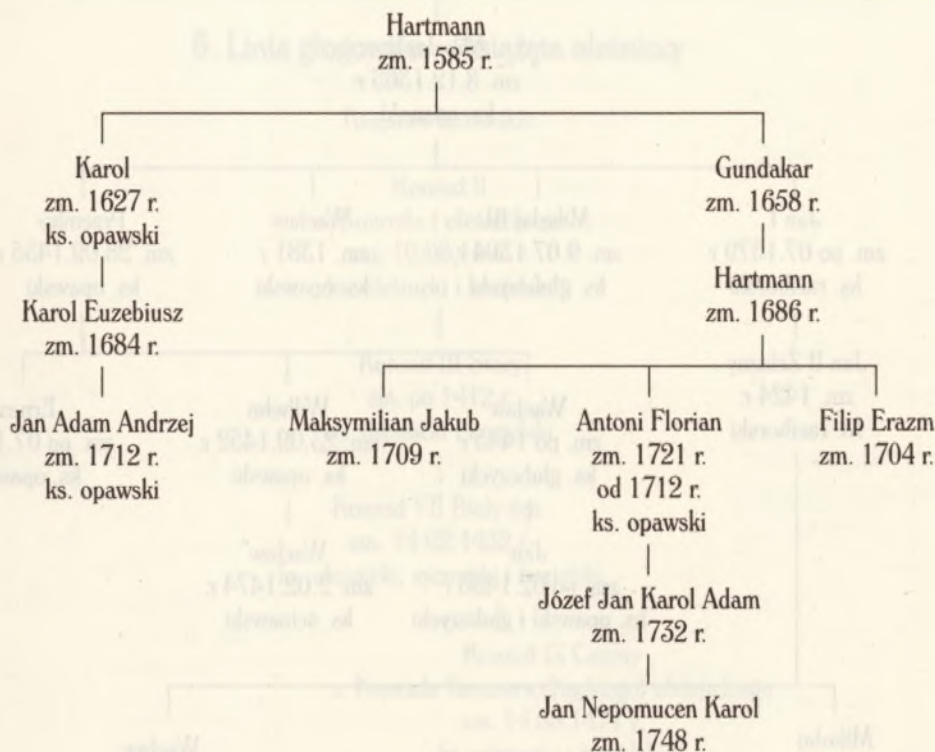
Księstwo opawskie w XVII wieku zostało zakupione przez ks. Liechtensteinów.

Księstwo raciborskie w 1521 roku włączono do księstwa opolskiego (opolsko-raciborskie).

Księstwo karniowskie w 1523 roku zostało zakupione przez ks. Hohenzollernów.

b) Książęta von Liechtenstein

Księstwo opawskie

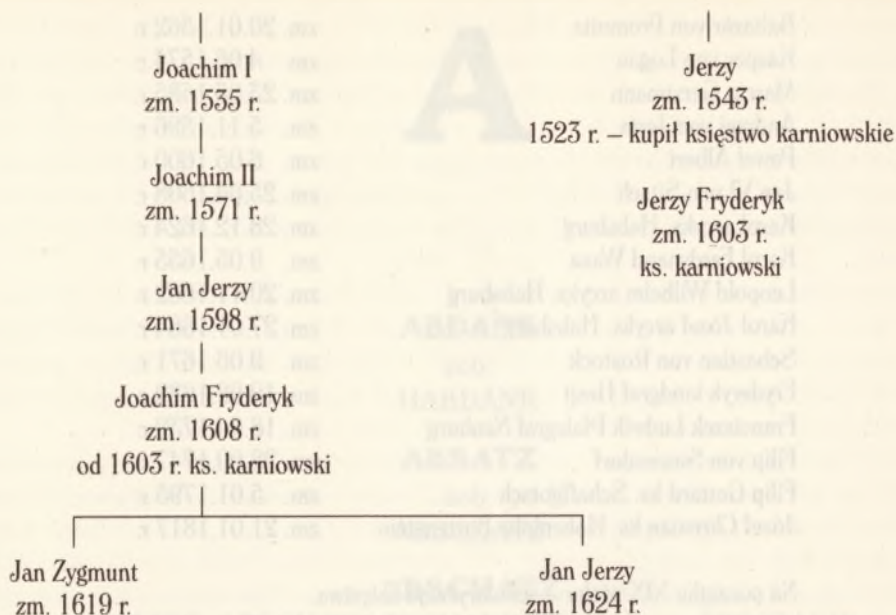
c) Książęta von Hohenzollern

Księstwo karniowskie

Albrecht Achilles
zm. 1486 r.
1438 r. – starosta Śląska

Jan Cycero
zm. 1499 r.

Fryderyk v. Anspach
zm. 1536 r.

W 1621 roku księstwo karniowskie zostało skonfiskowane.

8. Księstwo biskupie nyskie

Biskupi wrocławscy – książęta nyscy

Jarosław ks. opolski (s. Bolesława Wysokiego?)	zm. 22.03.1201 r.
Cyprian	zm. 25.10.1207 r.
Wawrzyniec	zm. 7.06.1232 r.
Tomasz I	zm. 30.05.1268 r.
Tomasz II	zm. 15.03.1292 r.
Jan III Romka	zm. 19.11.1301 r.
Henryk I von Wrba	zm. 23.09.1319 r.
Nanker	zm. 8.04.1341 r.
Przeclaw z Pogorzeli (Pogrell)	zm. 5.04.1373 r.
Wacław ks. legnicki	zm. 30.12.1419 r.
Konrad ks. oleśnicki	zm. 9.08.1447 r.
Piotr II Nowagk	zm. 6.02.1456 r.
Jost von Rosenberg (Rożemberk)	zm. 15.12.1467 r.
Rudolf von Ruedesheim	zm. 17.01.1482 r.
Jan IV Roth	zm. 21.01.1506 r.
Jan V Turzo	zm. 2.08.1520 r.
Jakub von Salza	zm. 25.08.1539 r.

Baltazar von Promnitz	zm. 20.01.1562 r.
Kasper von Logau	zm. 4.06.1574 r.
Marcin Gerstmann	zm. 23.05.1585 r.
Andrzej von Jerin	zm. 5.11.1596 r.
Paweł Albert	zm. 6.05.1600 r.
Jan VI von Sitsch	zm. 25.04.1608 r.
Karol arcyks. Habsburg	zm. 28.12.1624 r.
Karol Ferdynand Waza	zm. 9.05.1655 r.
Leopold Wilhelm arcyks. Habsburg	zm. 20.11.1662 r.
Karol Józef arcyks. Habsburg	zm. 27.01.1664 r.
Sebastian von Rostock	zm. 9.06.1671 r.
Fryderyk landgraf Hesji	zm. 19.02.1682 r.
Franciszek Ludwik Pfalzgraf Neuburg	zm. 18.04.1732 r.
Filip von Sinzendorf	zm. 28.09.1747 r.
Filip Gottard ks. Schaffgotsch	zm. 5.01.1795 r.
Józef Christian ks. Hohenlohe-Bartenstein	zm. 21.01.1817 r.

Na początku XIX wieku – sekularyzacja księstwa.

A

ABDANK

zob.

HABDANK

ABSATZ

zob.

ABSCHATZ

ABSCHATZ

(ABSATZ, ABSCHATZ TSCHAURIKE genannt, ABSZTACH)

Herb baronowski

Herb z pieczęci Kaspra von Absatz
— z 1510 r.

Herb rodowy

Herb linii z Zaborowicz
zwanych Tschaurike

Nazwisko utworzone od imienia Eustachy. Istnieją dwie wersje dotyczące pochodzenia rodu: według jednej – Abschatzowie przybyli na Śląsk z Meranu, w orszaku św. Jadwigi, według drugiej – z Wielkopolski, w służbie któregoś z Piastów. Na Śląsku znani już od początków XIII wieku. Według tradycji, przedstawiciele tego rodu brali udział w bitwie pod Legnicą.

Pierwsza wzmianka w dokumentach pochodzi z 1311 roku – Albert von Abschatz występuje w dokumentach książąt legnickich. Zmarł w 1343 roku, został pochowany – wraz z synem Gawinem – w kościele klasztornym w Lubiążu (Leubus) koło Wołowa (Wohlau), gdzie znajduje się ich epitafium. W 1402 roku w dokumentach występują bracia: Jan, Stefan, Albert i Mikołaj – właściciele Żuchłowa (Schuettlau) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Od XV wieku ród ten podzielił się na liczne linie Dolnego i Górnego Śląska oraz księstwa oświęcimskiego. Były to m.in.:

1. *linia baronowska z Kosisk (Koiskau)* w księstwie legnickim,
2. *linia szlachecka z Chmielowa (Schmellwitz)* i Lisowic (Onerkwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt),
3. *linia szlachecka z Komornik (Kummernick)* w księstwie legnickim i z Malczowa (Maltschawe) koło Trzebnicy (Trebnitz),
4. *linia z Zaborowic (Saborwitz)* koło Góry Śląskiej (Guhrau), używająca zamiennie przydomka „Tschaurike”,
5. *linia oświęcimska* znana od 1410 roku, z Grodzca. Przybyli z okolic Strzelina (Strehlen) i część z nich przyjęła – według Pilnáčka – nazwisko Osowskich z Osowa. Heraldycy polscy tego nie potwierdzają.

Przedstawiciele tego rodu zajmowali wysokie stanowiska na dworach książąt śląskich.

Tyło Abschatz z księstwa legnickiego walczył po stronie Krzyżaków w bitwie pod Grunwaldem, zmarł po 1423 roku.

W początkach XVI wieku Jan Abschatz przez krótki czas posiadał na Górnym Śląsku Otmęt (Otmuth) koło Opola (Oppeln), w 1514 roku sprzedał ten majątek Buchtitzom.

W 1574 roku wśród szlachty księstwa oleśnickiego występuje również Jan (ten sam?) Abschatz.

Jan Assman von Abschatz (ur. 1646 – zm. 1699 r.) urodzony w Wierzbicach (Wirrwitz) koło Wrocławia (Breslau) był jednym z najwybitniejszych niemieckich poetów doby baroku. On i jego kuzyn Jan Jerzy otrzymali w 1695 roku (26.08.) tytuły baronów.

Wolff Assman von Abschatz w 1708 roku był rektorem Akademii Rycerskiej w Legnicy (Liegnitz). W 1716 roku N. baron von Abschatz, generał porucznik wojsk polskich był komendantem miasta Poznania.

Za swoje rodowe siedziby Abschatzowie uważali Komorniki (Kummernick) i Rzeszotary (Ruestern) w księstwie legnickim. Posiadali liczne majątki, głównie na Dolnym Śląsku, m.in.: Żuchłów (Schuettlau), Zabornię (Sabor) w księstwie głogowskim, Strachowice (Strachwitz), Legnickie Pole (Wahlstatt), Księginice (Kniegnitz), Kosiska (Koiskau), Sobolów (Zobel), Niedzwiedzice (Baersdorf) i Postolice (Poselwitz) w księstwie legnickim, Kamień Górski (Kamin) koło Góry Śląskiej (Guhrau), Rzędziszowice (Paulwitz), Taczów Mały (Klein Totschen) i Malczów (Maltschawe) koło Trzebnicy (Trebnitz), Golisów (Goellschau) koło Lubina (Lueben), Ilnicę (Illnisch), Lisowice (Onerkwitz), Chmielów (Schmellwitz), Różaną (Lederose), Konary (Kuhnern), Małuszów (Malitsch) i Wierzbice (Wirrwitz) koło Wrocławia (Breslau).

W XIX wieku posiadali już tylko Broniszów (Brunzelwaldau) i Radwanów (Seiffersdorf) koło Koźuchowa (Freystadt).

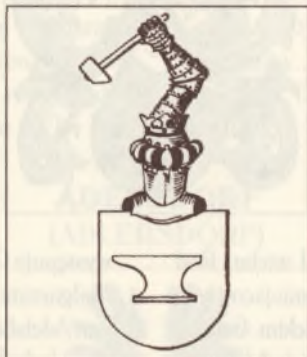
Według Sinapiusa nieślubną linią baronów von Abschatz byli Latowscy z Kowali (Kawallen) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Źródła:

- Sinapius, t. I, s. 230–234; t. II, s. 294–296
 Gauhen, szp. I
 Zedlitz, t. I, s. 78–79
 Błażek, t. I, s. 1; t. II, s. 1
 Pilnáček, t. I, s. 120
 Doerr, s. 175

ABSZTACH

zob.

ABSCHATZ**ADAM**

Drobna szlachta z okolic Pszczyny, być może nobilitowana w XVI lub XVII wieku, albo – sądząc po herbie – wywodząca się z wolnych kuźników.

Znany jest herb z 1666 roku, z pieczęci Jerzego Adama.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 121

**ADAMETZ
(ADAMIEC)**

W 1743 roku (15.06.) tytuł szlachecki otrzymał Jan Franciszek Adametz, adwokat wrocławski i syndyk Uniwersytetu Wrocławskiego. Pochodził z Głogówka na Górnym Śląsku, gdzie w 1730 roku był syndykiem tego miasta. Nadany mu herb jest herbem miasta Głogówka (Oberglogau). Wdowa po

nim mieszkała i zmarła w Głogówku (Oberglogau). Syn był kapitanem wojsk pruskich.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 80; t. V, s. 1

Blažek, t. I, s. 1

Doerr, s. 230

ADELSBACH

Stara szlachta śląska znana od XIII wieku. Ród wywodził się i wziął nazwisko od miejscowości Struga (Adelsbach) w księstwie świdnickim. Cetwiński twierdzi, że nazwiska Adelsbach i Adelungsbach dotyczą tego samego rodu, nie potwierdzając tego heraldycy niemieccy, podając zupełnie odmienne herby. Łączą zaś Adelsbachów z możliwym rodem Reichenbachów.

Adelsbachowie posiadali majątki w księstwach: świdnickim, nyskim i wrocławskim.

W bitwie pod Grunwaldem, po stronie krzyżackiej walczył Kuncze von Adelsbach.

Jerzy von Adelsbach z Tomkowic (Domsdorf) w księstwie nyskim, ok. 1494 roku był żonaty z Barbarą, córką Krzysztofa Reibnitza.

Od końca XV wieku dzielili się na kilka linii, a także posiadali majątki na Morawach.

Najważniejsze linie:

1. z *Mikołajowej* (Niklasdorf) koło Grodkowa (Grottkau). Miejscowość tę kupił przed 1525 rokiem Jerzy von Adelsbach. Zmarł przed 1559 rokiem, zostawiając trzech synów: Henryka, Hermana i Krzysztofa oraz córkę – Wandę. Najstarszy – Henryk został splecony z ojcowizną, a majątek odziedziczył Herman, który zmarł w 1586 roku. Najmłodszy z braci – Krzysztof zmarł w 1568 roku. W 1524 roku Godfryd, właściciel Mikołajowej (Niklasdorf) był kanclerzem księcia Karola I ziebickiego i oleśnickiego. Przedstawiciele tej linii posiadali majątki na terenie całego księstwa opolsko-raciborskiego. W księgach ziemskich opolsko-raciborskich w latach 1538–1539

występuje Godfryd von Adelsbach i jego żona – Małgorzata von Seidlitz. W 1590 roku Henryk von Adelsbach posiadał Slezský Kočov (Kotzen-dorf) koło Bruntála (Freudenthal). Na początku XVII wieku Zuzanna von Adelsbach z Mikołajowej (Niklasdorf), wdowa po Fryderyku von Tschammer z Łambinowic (Lamsdorf) koło Opoła (Oppeln), wyszła w 1635 roku ponownie za mąż za Jerzego Wranńskiego z Wronina (Wronin) koło Kozła (Cosel).

2. z *Tomkowic* (Domsdorf) w księstwie nyskim. Pochodzili z linii mikołajowskiej (potomkowie spleconego Henryka?). Majątki posiadali nie tylko na Śląsku, ale i w Czechach, w okolicy Pardubic. Jerzy von Adelsbach, właściciel Tomkowic (Domsdorf) w 1494 roku ożenił się z Barbarą, córką Krzysztofa von Reibnitz z Roztoki (Rohnstock) koło Jawora (Jauer). Jerzy (wnuk poprzedniego?), syn Joachima Adelsbacha z Tomkowic (Domsdorf) był w latach 1574–1587 komturem zakonu maltańskiego w Opawie (Troppau). Jego epitafium znajduje się w kościele joannitów w Opawie (Troppau). Barbara, siostra Jerzego, córka Joachima, w 1579 roku wyszła za mąż za Fryderyka Larischa z Karwiny (Karwina, Karwin) w księstwie cieszyńskim.

3. *wójtowie dziedziczni Głucholaz* (Ziegenhals) w księstwie nyskim. Według heraldyków śląskich Krzysztof sen. von Adelsbach – brat założyciela linii mikołajowskiej Jerzego – był w latach 1529–1553 wójtem dziedzicznym Głucholaz (Ziegenhals). Po jego śmierci dziedziczył wójtostwo jego

syn – Krzysztof jun. Adelsbachowie posiadali je do 1590 roku. Zupełnie inne informacje podaje Franz Rothkegels w artykule „Die Ziegenhalser Vogtei”. Według niego w 1540 roku wójtostwo to kupił Godfryd von Adelsbach od Apolonii Behr z Krakowa. Zmarł w 1558 roku, wójtostwo odziedziczyła wdowa po nim – Katarzyna von Kittlitz, a następnie Henryk von Adelsbach (syn?), który posiadał je do 1621 roku. Według Błażka ród wymarł na przełomie XVI i XVII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 234; t. II, s. 501

Zedlitz, t. I, s. 81

Błażek, t. I, s. 1–2; t. IV, s. 1

Pilnáček, t. I, s. 144–146

Cetwiński, nr C 239

Landbuecher Opp.-Rat., nr 258, 266

Zemská kniha..., nr 153

Rothkegel Fr., Die Ziegenhalser Vogtei, (w:) Oberschlesische

Heimat, B. IX, s. 16–28, 105–112, 154–157

ADELSDORF (ADLERSDORF)

Stara szlachta śląska, pochodząca z Zagrodna (Adelsdorf) koło Złotoryi (Goldberg). W tamtejszym kościele znajdują się liczne epitafia członków tego rodu.

W 1506 roku występuje w dokumentach Jan von Adelsdorf, w 1548 roku – bracia Henryk i Zygmunt, a w 1586 roku – Krzysztof.

W XVI wieku należał do nich Krzeń (Taschenhof), zaś Uniejowice (Leisersdorf) były ich siedzibą przez 200 lat (1548–1747 r.).

W XVIII wieku posiadali Chelmek Wołowski

(Kulmikum) i Sulów Mały (Klein Saul) koło Wołowa (Wohlau).

Według Sinapiusa ich własnością były również majątki w księstwie nyskim.

Ród wymarł w 1831 roku, na Karolu von Adelsdorf, kapitanie wojsk pruskich.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 234–235

Zedlitz, t. I, s. 83

Błażek, t. I, s. 2

ADELUNGSBACH (ADELUNGESBACH)

Według Cetwińskiego jest to ten sam ród, co Adelsbachowie. Błażek podaje jednak zupełnie inny herb, a heraldycy niemieccy nic o ich związkach z Adelsbachami nie piszą. Według nich Adelungsbachowie pochodzą od rycerskiego rodu Reichenbachów.

Pod koniec XIII wieku występuje w dokumentach Heimann (Henryk) Adelungsbach – kasztelan Jamnej (Tiefensee) koło Grodkowa (Grottkau).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 69

Cetwiński, nr C 239

ADLERSDORF

zob.

ADELSDORF

ADLERSFELD

zob.

MATERNA

ADLERSFELDE

zob.

FRITZ

AFFE

(AFF)

Istnieją sprzeczne informacje o pochodzeniu tego rodu. Według Sinapiusa – jest to stary ród szlachecki, wywodzący się z tego samego pnia, co von Zedlitz, według Błażka dopiero w 1597 roku nadane zostało czeskie szlacheństwo braciom Konradowi i Fryderykowi Affom.

Na Śląsku przedstawiciele tego rodu pojawili się w XVII wieku. Należały do nich majątki: Mysłów (Seitendorf) koło Jawora (Jauer), Dobrociesz (Wer-

nersdorf) koło Kamiennej Góry (Landeshut) i Zakrzycze (Sagschuetz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt).

Krypta grobowa rodu Affe znajduje się w kościele w Świdniku (Streckenbach) koło Bolkowa (Bolkenhain).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 501

Zedlitz, t. I, s. 84

Błażek, t. III, s. 159

AGRICOLA

Na Śląsku istniały co najmniej trzy rody o tym nazwisku, bardzo często mylone ze sobą.

AGRICOLA

W 1703 roku (28.11.) wpisany został w stan rycerski Jan Wilhelm Agricola, urzędnik cesarski we Wrocławiu (Breslau). Był on synem doktora Jana Agricoli, lekarza miejskiego Wrocławia (Breslau) i nadwornego lekarza króla Jana III Sobieskiego.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 1

Doerr, s. 187

AGRICOLA

Niewiele wiadomo o tym rodzie. W księstwie wrocławskim posiadali Kuklice (Guckelwitz) oraz jakieś majątki w księstwie oleśnickim.

W 1718 roku zmarł Jakub Leonard von Agricola, właściciel Kuklic (Guckelwitz), prawdopodobnie był on ostatnim przedstawicielem tego rodu.

Przypisuje się im trzy różne herby.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 501

Zedlitz, t. I, s. 85

Błażek, t. II, s. 1

AGRICOLA

(AGRICOLA von WIESENSTEIG)

W 1724 roku szlachectwo czeskie z predykatem „von Wiesensteig” otrzymał Wolfgang Ignacy Agricola, sekretarz kamery cesarskiej we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 1

AICHHAUSER (EYCHHEUSER)

Ród wywodzący się z patrycjatu wrocławskiego. Pierwsza źródłowa informacja dotyczy Stanisława Eichheusera (ur. 1508 – zm. 1592 r.), właściciela Praczy Widawskich (Protsch), członka wrocławskiej rady miejskiej. Żonaty z Martą von Brueck und Angermuende (zm. 1575 r.), miał dwóch synów: Dawida i Jana oraz córki: Annę, Reginę i Martę.

Anna (ur. 1548 – zm. 1596 r.) była żoną (x 1567 r.) Jana Puchera z Wrocławia (Breslau).

Regina (ur. 1555 – zm. 1601 r.) – żoną (x 1581 r.) Jana Mohrenberga,

Marta (ur. 1559 – zm. 1601 r.) – żoną (x 1579 r.) dr. Jana Hesse.

Dawid (ur. 1560 – zm. 1608 r.) – właściciel Lenartowic (Leonhardwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), żonaty z Anną Schilling, miał trzech synów: Augusta (ur. 1603 – zm. 1638 r.), Godfryda (zm. 1656 r.) i Dawida jun. (zm. 1656 r.) oraz dwie córki.

Najmłodszy – Dawid odziedziczył Lenartowice (Leonhardwitz), był żonaty z Zuzanną Wildeckau (zm. 1684 r.), która po jego śmierci wyszła za mąż za Eliasza Michała von Buchstein (ur. 1620 – zm. 1677 r.), kanclerza księstwa wrocławskiego, wnosząc mu w wianie majątek swojego pierwszego męża.

Jan (ur. 1547 – zm. 1606 r.), żonaty z Zuzanną von Bogart (ur. 1560 – zm. 1606 r.) miał syna Stanisława (ur. 1582 – zm. 1643 r.). Odziedziczył on po dziadku Pracze Widawskie (Protsch) oraz posiadał Widawę (Weide) i Poświętne (Lilienthal – Wrocław-Poświętne). Żonaty z Barbarą Jessin-ski (ur. 1578 – zm. 1640 r.), wdową po Konradzie Affe, miał syna Dawida, który zmarł w 1638 roku.

W XVII wieku Aichhauserowie posiadali również majątki w księstwie opolsko-raciborskim: Wacław von Aichhauser z tego księstwa został mianowany w 1640 roku członkiem rady cesarskiej; zmarł 22.02.1643 roku. Pozostawił córkę Kunegundę, która w 1643 roku wyszła za mąż za wybitnego historyka śląskiego, autora wielu prac – Mikołaja Heneliusa.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 235

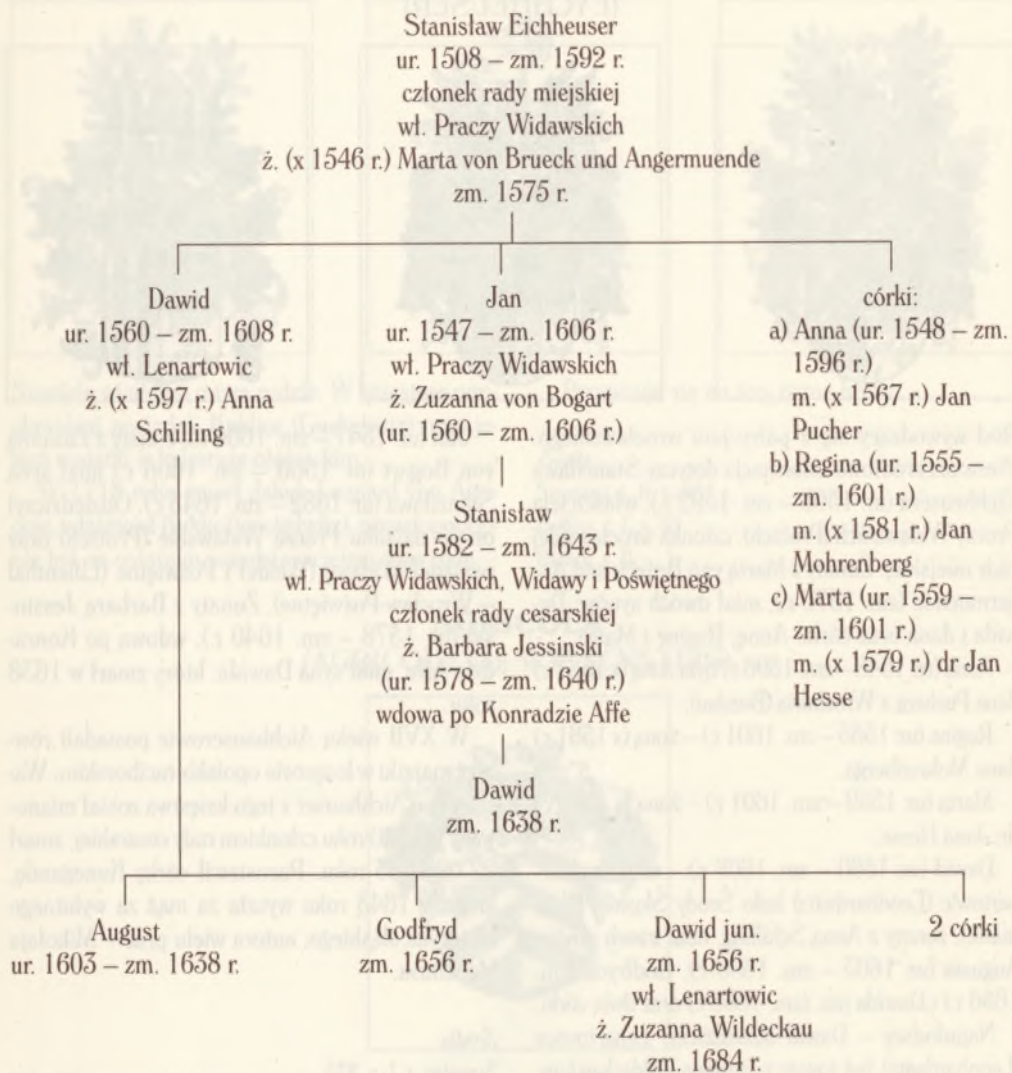
Zedlitz, t. I, s. 91

Błażek, t. I, s. 2

Pilnáček, t. II, s. 412

Schles. Wappenbuch, szp. 1

GENEALOGIA

AICHELBERG (EICHELBERG)

Herb von Aichler

Herb von Aichelberg z pieczęci
z pocz. XVIII w.

Herb von Aichelberg

Pochodzenie rodu dyskusyjne. Starsi historycy (Sinapius) podają, że ród ten pochodził z Karyntii, z miejscowości Eychelberg. Notowani w księgach turniejowych już w XI wieku (Augsburg 1080 r.). Na Śląsk mieli przybyć w XVII wieku. Zaś według Błażka – w 1680 roku szlachectwo czeskie z predykatem „von Aichelberg” otrzymali bliżej nieznaani bracia Aichler z księstwa ziębickiego.

Być może, były to dwa różne rody, lub też chodziło o potwierdzenie szlachectwa, zwłaszcza że istnieje odrębny herb Aichlerów, którego elementy powtarzają się w herbie Aichelbergów.

Przedstawiciele tego rodu posiadali majątki w księstwie oleśnickim.

W 1673 roku Christian von Aichelberg, właściciel Pęciszowa (Bothendorf) koło Trzebnicy (Trebnitz) i Ostrowiny (Ostrowine) koło Oleśnicy (Oels), był członkiem rady książąt oleśnickich. W 1694 roku nabył Boguszyce (Bogschuetz) koło Oleśnicy (Oels) i przez jakiś czas był właścicielem państwa Milicz (Militsch).

Karol Fryderyk von Aichelberg w 1718 roku posiadał Wodniki (Weidnig) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Ostatni przedstawiciel tego rodu, Ernest Zygmunt von Aichelberg zmarł w 1786 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 235; t. II, s. 501

Błażek, t. III, s. 1

AICHHOLZ

zob.

EICHHOLTZ

AICHLER

zob.

EICHLER

AKRESCH

zob.

MUTSCHELNITZ

ALBERSDORF

Herb baronowski

Herb rodowy

Stara szlachta śląska pochodząca z księstwa opawsko-karniowskiego. Źródła nie podają żadnych bliższych informacji o tym rodzie.

W 1736 roku Egon Antoni von Albersdorf otrzymał tytuł czeskiego barona, reskrypt cesarski ogłoszono w księstwach: głogowskim, ziebickim i wolońskim.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 236

Zedlitz, t. I, s. 92

Błażek, t. II, s. 2; t. IV, s. 1

Doerr, s. 224

ALBERTINI

(ALBERTINI von LILIENHOF)

Daniel Albertini, kapitan wojsk polskich, w 1684 roku wpisany został w stan rycerski z predykatem „von Lilienhof”. Ożenił się z Dorotą von Lauterbach, córką członka rady księstwa legnickiego i osiadł na Śląsku. Posiadał majątki: Budziwojów (Baudmannsdorf) koło Złotoryi (Goldberg),

Biechów (Beichau) i Słone (Schloin) w księstwie głogowskim.

Potomstwa nie pozostawił.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 2

Doerr, s. 167

ALBRECHT
(ALBRECHT und BAUMANN)

W 1709 roku (16.04.) wpisany został w stan rycerski (i nobilitowany?) z predykatem „und Baumann” Gottlieb Albrecht. Był właścicielem Radakowic (Radaxdorf) koło Środy Śląskiej (Neumarkt).

Zmarł bezdzietnie w 1725 roku.

Źródła:

Blažek, t. I, s. 2

Doerr, s. 194

ALMESLOE
(ALMESLOE TAPPE genannt)

Herb rodowy

Herb baronowski

Herb hrabiowski

Herb hrabiego
Rzeszy Justa Wilhelma Antoniego
von Almesloe barona von Tappe

Stary ród rycerski pochodzący z Fryzji. W 1062 roku Albrecht von Almesloe był arcybiskupem Bremy. Przydomek „Tappe” otrzymali od rodzowego zamku Tappenburg koło Osnabrueck. Just Wilhelm Antoni von Almesloe baron von Tappe, syn Krzysztofa i Joanny hr. Truchsess von Wetzhausen, dowódca pułku kirasjerów w czasie wojny trzydziestoletniej, bohater szesnastu bitew, ożenił się na Śląsku z Joanną Marią Ernestyną hr. von Nostitz i nabył w 1640 roku majątek Uciechów (Bertholdsdorf) koło Dzierżoniowa (Reichenbach).

Jego bratanek – bar. Krzysztof Wilhelm Justus Antoni, oficer wojsk niderlandzkich, nabył sąsiednie majątki: Borowicę (Harthau) i Mościsko (Faulbrueck). W 1688 roku (6.04.) uzyskał potwierdzenie starego tytułu barona.

W 1705 roku (30.08.), z okazji 80-lecia urodzin, nadano Justowi Wilhelmowi Antoniemu von Almesloe bar. von Tappe tytuł Reichsgrafa (hrabiego Rzeszy). Po śmierci pochowany został przed głównym ołtarzem w kościele parafialnym w Mo-

ścisku (Faulbrueck). Jego synowie również wybrali karierę wojskową: Just Krzysztof Magnus – absolwent studiów filozoficznych i prawniczych, brał udział w wojnie na Bałkanach. Drugi syn – Józef Wilhelm był adiutantem gen. Wachtendoncka w tejże wojnie. Trzeci – Ernest Fryderyk ukończył Akademię Rycerską w Legnicy (Liegnitz). Córka – Karolina Franciszka Teresa była żoną Franciszka Wilhelma von Praschma, właściciela Frydka (Frýdek, Friedeck) w księstwie cieszyńskim, starosty wołowskiego.

W połowie XVIII wieku Franciszek Dominik von Almesloe był wrocławskim biskupem pomocniczym.

Ród ten wymarł w drugiej połowie XIX wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 6–9

Gauhen, szp. 9–10

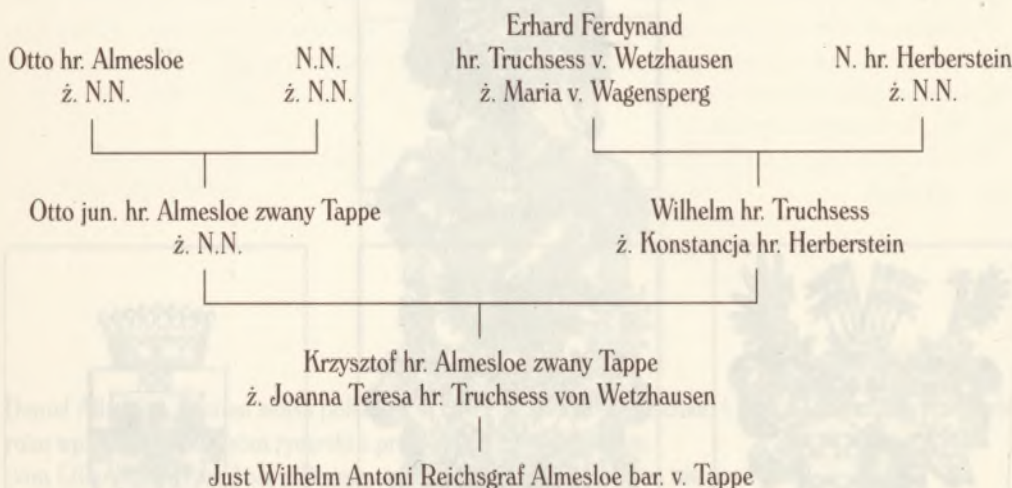
Zedlitz, t. I, s. 96–97

Błażek, t. I, s. 2

Doerr, s. 170, 191

A.P. Opole – Zespół Praschmy – materiały genealogiczne.

PRZODKOWIE (FILIACJA) REICHSGRAFA JUSTA WILHELMA ANTONIEGO VON ALMESLOE

ALTENDORF

zob.

LOGAU

ALTHANN

Stary ród południowomorawski, znany od XIII wieku. Według tradycji, protoplasta rodu nazywał się „Thann” i nazywano go „der alte Thann” (stara jodła), dlatego na tarczy herbowej znajdują się inicjały „AT”, a w klejnocie – jodła. W 1575 roku (24.04.) Althannowie otrzymali tytuł baronów ziem dziedzicznych Habsburgów, w 1608 roku (28.11.) tytuł hrabiów Rzeszy, w 1609 roku (10.02.) hrabiów czeskich, a w 1734 roku – przywilej używania predykatu „Hoch- und Wohlgeboren”.

W 1653 roku Michał Ferdynand hr. von Althann, właściciel miejscowości Kralický (Grulich) na Morawach kupił od baronów von Tschirnhaus majątki w hrabstwie kłodzkim: Międzylesie (Mittelwalde),

Roztoki (Schoenfeld) i Wilkanów (Woelfelsdorf). W 1659 roku (11.01.) utworzył z nich tzw. Fideikomis, istniejący jeszcze pod koniec XIX wieku.

Wichart Karol hr. von Althann (zm. 1756 r.) był w latach 1732–1756 archidiaconem kolegiaty św. Krzyża w Opolu (Oppeln). Michał hr. von Althann w latach 1749–1769 był komturem klasztoru joannitów w Dívčím Hradie (Meidelberg) w księstwie opawskim.

Źródła:

Krane, s. 11–12

Pilnáček J., Staromoravští rodové, Brno 1996, s. 303

GENEALOGIA

Krzysztof von Althann
zm. 1589 r.

ż. 1. Zofia v. Marschall
2. Elżbieta v. Teuffel

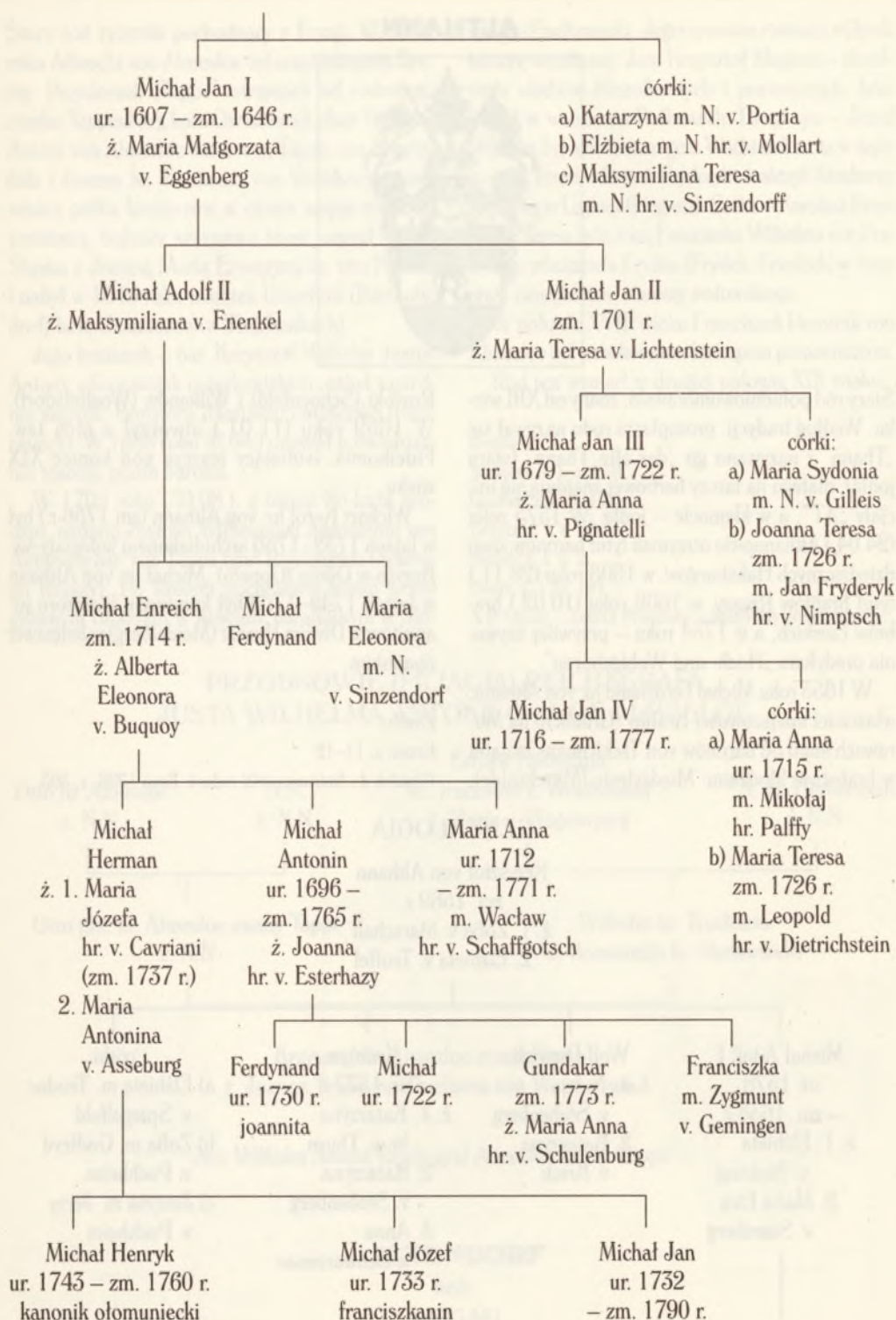
Michał Adolf I
ur. 1578
– zm. 1636 r.
ż. 1. Elżbieta
v. Stolzing
2. Maria Ewa
v. Sternberg

Wolf Dietrich
ż. 1. N.
v. Stubenberg
2. Katarzyna
v. Krajč

Kwintyn
ur. 1577 r.
ż. 1. Katarzyna
hr. v. Thurn
2. Katarzyna
v. Stubenberg
3. Anna
v. Schwarzenau

córki:

a) Elżbieta m. Teodor
v. Spiegelfeld
b) Zofia m. Godfryd
v. Puchheim
c) Justyna m. Jerzy
v. Puchheim

ALTHOFF
(ALTHOFF SCHOLTZ genannt)

Szlachta księstwa wrocławskiego. Pierwsza udokumentowana informacja pochodzi z przełomu XV i XVI wieku i dotyczy Grzegorza Scholtza von Althoff (ur. 1475 – zm. we Wrocławiu 1553 r.), właściciela Biestrzykowa (Eckersdorf) koło Wrocławia (Breslau), żonatego z Jadwigą von Pannwitz. Jego synem był Jan (ur. 1530 – zm. 1587 r.), żonaty trzykrotnie: 1. z Barbarą von Heugel, 2. z Ewą von Drechsler, 3. z Rozyną von Gerlach.

Daniel (ur. 1567 – zm. 1612 r., syn poprzedniego?), żonaty z Anną Seyler, miał syna Fryderyka (ur. 1605 – zm. 1634 r.).

Zapewne był to nobilitowany ród patrycjuszowski z Wrocławia (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 502

Zedlitz, t. I, s. 102

Błażek, t. I, s. 2–3

ALTHOFF

zob.

TESCHNER

ALTMANN

Istnieją sprzeczne informacje o tym rodzie. Według Błażka, w 1706 roku (4.05.) wpisany został w stan rycerski Krzysztof Ignacy Altmann, urzęd-

nik kamery cesarskiej we Wrocławiu (Breslau). Pochodził z księstwa opolsko-raciborskiego, jego syn – Karol Leopold był poborcą podatków w tym

księstwie. Zmarł w Opawie (Troppau) w 1743 roku, w wieku 63 lat.

Sinapius, a za nim Zedlitz twierdzą, że byli to przedstawiciele dwóch różnych rodów: Krzysztof Ignacy pochodził z Regelsdorf w Bawarii, zaś Karol Leopold z Wilwert, również w Bawarii.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 502

Zedlitz, t. I, s. 102

Błażek, t. II, s. 2; t. IV, s. 114

Pilnáček, t. II, s. 413

Doerr, s. 190

ALZENAU

(ZEDLITZ ALZENAU genannt)

W pierwszej połowie XV wieku działał na terenie Górnego Śląska głośny rycerz husyta – raubritter Mikołaj Zedlitz, zwany Alzenau.

zob.

ZEDLITZ

AMBLY

(AMBLY des AYVELLES)

Hrabiowie francuscy. W źródłach francuskich występują od początku XII wieku. Tytuł hrabiowski uzyskali w 1523 roku. Do Austrii przybył w czasie rewolucji francuskiej marszałek armii króla Ludwika XVI, markiz Karol Ludwik d'Ambly (ur. 1735 – zm. 1818 r.). Otrzymał on austriackie potwierdzenie tytułu hrabiowskiego. Posiadał na Śląsku ma-

jątek Białá Voda (Weisswasser) i Stary Waliszów (Alt Waltersdorf) w hrabstwie kłodzkim. Żonaty z Betty von Emmerich, pozostawił pięć córek.

Wraz z nim osiedlił się na Śląsku jego bratanek – Maria Józef, zmarły bezdzietnie w 1871 roku.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 3; t. IV, s. 1

AMPASSEK

Ród ten wymienia tylko Blažek i Pilnáček. Przybył z Tyrolu na Śląsk w XVII wieku.

Adam Chrystian von Ampassek, sekretarz hrabstwa kłodzkiego, żonaty z Małgorzatą von Stillfried, w 1629 roku (4.02.) kupił od Magdaleny von Haugwitz (wdowy po Fryderyku Henryku von Stillfried) Dolne Piskowice (Nieder Pischkowitz) w hrabstwie kłodzkim. W 1650 roku kupił Hanuszów Dolny (Hannsdorf) w księstwie nyskim, a w 1670 roku sprzedał Piskowice (Pischkowitz).

Jego syn, Chrystian Fryderyk i wnuk – Jan Ignacy Chrystian, byli właścicielami Stoszowic (Peterwitz) koło Żąbkowic (Frankenstein).

W XVII wieku posiadali także majątki w księstwie opawskim.

Źródła:

Blažek, t. III, s. 1

Pilnáček, t. I, s. 147

AMPRINGEN

Herb baronowski

Nazwisko pochodzi od zamku i miasta Ampringen w Bryzgowii, we Frankonii. Z Frankonii poprzez Tyrol ród ten dotarł do Czech. Na terenie Tyrolu notowani byli już pod koniec XIII wieku. Na Śląsku osiedlili się prawdopodobnie w XVI wieku.

W 1684 roku, przeżywszy 64 lata, zmarł we Wro-

clawiu Jan Kasper von Ampringen (ur. 1619 r.), Wielki Mistrz Zakonu Szpitala NMP Domu Niemieckiego, książę Rzeszy i książę na Bruntálu (Freudenthal), starosta cesarski Śląska i namiestnik cesarski Węgier.

Państwo Bruntál (Freudenthal) podniesione zostało „ad personam” do rangi księstwa.

Pochowany został w kościele parafialnym w Brun-
tálu (Freudenthal), a jego serce w kościele domini-
kanów w tym mieście.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 297–298

Gauhen, szp. 20

Zedlitz, t. I, s. 112

Błażek, t. I, s. 1

Pilnáček, t. I, s. 148

AMSCHEL

Nazwisko nie notowane w żadnych śląskich herba-
rzach.

W 1694 roku w kościele w Szalszy (Schalscha)
koło Gliwic (Gleiwitz) ochrzczona została Anna Bar-
bara Franciszka Apolonia, córka Adama Jerzego

von Beess i nieznaney z imienia jego żony von
Amschel (Amschelowna).

Źródła:

Chrząszcz J., Beitrage zur Geschichte der Pfarreien im Ar-
chipresbyterat Gleiwitz, (w:) Oberschlesien, Jg 1, 1902 H.1

ANDLER

(ANDLER von WITTEN, ANDLERN)

Herb baronowski

Herb baronowski Andler von Witten

Herb hrabiowski

Stary ród szlachecki pochodzący z Dolnej Austrii, wymieniany w dokumentach od początku XIV wieku. W ciągu XV i XVI wieku znani również z Saksonii, Górnych Łużyc i Moraw.

W 1696 roku Franciszek Fryderyk von Andlern otrzymał tytuł barona Rzeszy, zaś w 1734 roku (2.04.) prawo używania predykatu „von Witten”. W 1760 roku otrzymał tytuł Reichsgrafa (hrabiego Rzeszy).

Na Śląsk przybył w 1734 roku Franciszek Reinhold von Andler – wiceprezydent kamery cesarskiej we Wrocławiu (Breslau). Jego syn, Franciszek Filip, posiadał majątki zarówno na Śląsku, jak i na Morawach.

Znanych jest aż siedem odmian herbu.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 3

Doerr, s. 221

ANFANG

Szlachta pochodząca prawdopodobnie z Dolnej Austrii. Na Śląsku znani byli od początku XVI wieku.

Walentyń Anfang (ur. 1508 – zm. 3.04.1576 r.) był dwukrotnie żonaty: 1. z Pelagią Kollner (zm. 1.02.1587 r.), 2. z Barbarą Kuegler (zm. 7.10.1595 r.). Z pierwszego małżeństwa miał trzech synów: Daniela, Michała i Ezajasza.

Daniel (ur. 1544 – zm. 4.06.1603 r.) żonaty z Barbarą N. (ur. 1545 – zm. 1595 r.) miał dwóch synów: Jana (ur. 1580 – zm. 1611 r.) – zmarł bez potomków i Daniela jun. (ur. 1578 – zm. 1612 r.), żonatego z Magdaleną von Koye (ur. 1587 – zm. 19.02.1616 r.), która po jego śmierci wyszła za mąż za Sebalda von Vogt z Zacharzyc (Sacherwitz) koło Wrocławia (Breslau).

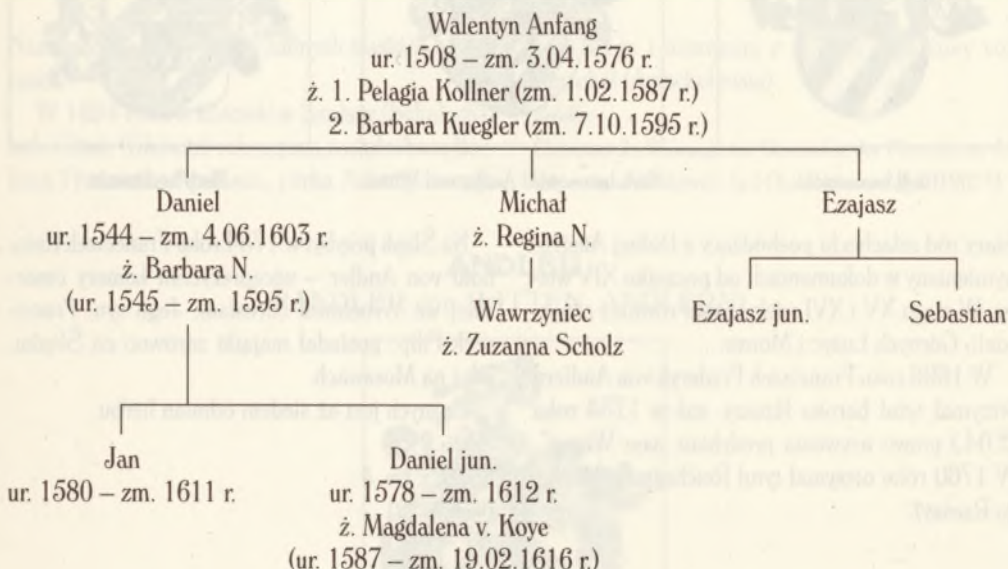
Michał – drugi syn Walentyna (daty życia nieznane), żonaty z Regiłą N. miał syna Wawrzyńca (Lorenc), żonatego z Zuzanną Scholz. Wawrzyniec zmarł bezpotomnie.

Ezajasz miał dwóch synów: Ezajasza i Sebastiana – nic o nich nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 69

GENEALOGIA

ANGERMUEND

zob.

BRUCK

ANNABERG

zob.

ANNENBERG

ANNENBERG

(ANNABERG)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb baronowski

Herb hrabiowski

Stara tyrolska szlachta, wymieniana w dokumentach już w XIII wieku. Nazwisko pochodzi od zamku Annenberg w Tyrolu. Maciej von Annenberg otrzymał w 1604 roku tytuł barona z predykatem „auf Dornsparg und Laetsch”. Tytuł hrabiowski nadany został w 1637 roku (3.01.) Janowi Arbogastowi von und zu Annaberg bar. von Dornsparg und Burg Laetsch.

Na Śląsk przybył pod koniec XVI wieku wymieniony hrabia Jan Arbogast; w 1618 roku ożenił się z wdową po Fryderyku von Tschirnhaus, która wniosła mu w wianie majątek Rostoki (Schoenfeld) w hrabstwie kłodzkim. W 1623 roku ożenił się po raz drugi z Marianną von Mettich und Tschetschau

i otrzymał w wianie Piorunkowice (Schweinsdorf) koło Prudnika (Neustadt).

W latach 1633–1645 był starostą hrabstwa kłodzkiego, zmarł bezpotomnie w 1645 roku.

Jego siostra – Maria Maksymiliana, w 1651 roku wyszła za mąż za Jana Fryderyka von Herberstein, wnosząc mu w wianie wszystkie majątki brata.

Źródła:

Gauhen, szp. 23

Błażek, t. II, s. 2

Pilnáček, t. II, s. 414

Doerr, s. 119

ANTON

W 1802 roku otrzymał szlachectwo Karol Bogumił Anton, adwokat w Zgorzelcu (Goerlitz), historyk i założyciel Górnośląskiego Towarzystwa Naukowego. Urodził się w 1751 roku w Lubaniu (Lauban), był autorem wielu prac naukowych, m.in. napisał kilkutomową historię zakonu templariuszy oraz wydaną w 1789 roku pracę o pochodzeniu

Słowian. Wiele jego prac pozostało w rękopisach. Posiadał majątek Wykroty (Waldau) koło Bolesławca (Bunzlau).

Dzieci nie miał.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 126

Błażek, t. II, s. 3

APPELHAUSEN

Szlachta z księstwa opolskiego i okolic Raciborza (Ratibor).

Franciszek Antoni von Appelhausen, syn Franciszka Wilhelma, kornet pułku ułanów hanowerskich, ożenił się w 1709 roku w Opawie (Troppau) z Barbarą von Kloebe.

Franciszek Wilhelm (brat?) był w 1710 roku komisarzem wojennym Opawy (Troppau).

W 1719 roku zmarła w wieku 70 lat Anna von Appelhausen, zaś w 1721 roku w wieku 88 lat zmarł Franciszek Wilhelm von Appelhausen. Prawdopodobnie byli to rodzice dwóch wyżej wymienionych.

W 1747 roku Rajmund von Appelhausen posiadał dom w Raciborzu (Ratibor), zmarł w 1796 roku.

W połowie XVIII wieku Wincencja von Appelhausen była furtianką, a Rajmunda – chórzystką w klasztorze dominikanek w Raciborzu (Ratibor).

Herb nieznany.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 415

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor, Ratibor 1888, s. 836

APPELLES

(APPELLES von LOEWENSTERN)

W 1634 roku (26.05.) otrzymał szlachectwo z predykatem „von Loewenstern” Mateusz Appelles. Urodzony w 1564 roku w Białej Prudnickiej (Zuelz) w rodzinie rzemieślniczej, początkowo był nauczycielem w Głubczycach (Leobschuetz), następnie przeniósł się na dwór książąt oleśnickich, gdzie pracował jako kantor, sekretarz książęcy i inspektor szkół. Bardzo znany w tym czasie poeta, autor wielu zbiorów pieśni kościelnych, śpiewanych jeszcze obecnie w kościołach ewangelickich. Zmarł we Wrocławiu (Breslau), w 1648 roku. Po jego śmier-

ci w całych Niemczech ukazało się wiele panegirycznych druków ulotnych.

Mateusz Appelles posiadał majątek Karwiniec (Langenhof) w księstwie oleśnickim.

Pozostawił córkę, żonę Zygmunta von Falkenhayn.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 502–503

Błażek, t. III, s. 1–2

Pilnáček, t. II, s. 414

Doerr, s. 115

APPIANUS

zob.

BENNEWITZ**ARCO**

Herb linii Odalryka

Herb linii tyrolskiej

Herb linii włoskiej

Herb linii śląskiej

Stary bawarski ród hrabiowski, wywodzący się od baronów von Bogen, których główna linia wymarła już w XIII wieku. Nazwisko pochodzi od zamku Arco w Bawarii, nad jeziorem Garda. Od XIV wieku ród podzielony na liczne linie, z których najbardziej znane to:

1. *główna linia bawarska*, tzw. linia Odalryka,
2. *linia tyrolska*,
3. *linia włoska* (Mantua),
4. *linia śląska*.

Założycielem linii śląskiej był Jerzy hr. von Arco (zm. 1709 r.), pułkownik wojsk księstwa Hesji. Żonaty z Katarzyną Gertrudą bar. von Weissenwolf, miał czterech synów: Karola, Filipa, Fryderyka i Wilhelma.

Trzech pierwszych zmarło w młodości, ostatni (wg Zedlitz – Wilhelm, wg Błażka – Jerzy), żonaty z Anną von Frankenberg-Proschlitz, posiadał majątek Samborz (Tschammendorf) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Zmarł

w 1752 roku. Jego syn – Karol Jerzy (ur. 1739 – zm. 1826 r.), żonaty z Marią Józefą Konstancją von Kloch und Kornitz, otrzymał w wianie żony, a także nabył liczne majątki w okolicy Raciborza (Ratibor), Pszczyny (Pless) i Tych (Tichau). Zmarł w 1826 roku w swoim majątku w Kopciowicach (Kopczowitz) koło Tych (Tichau). Majątki odziedziczył syn – Karol Ferdynand (ur. 1776 – zm. 1845 r.), żonaty z Anną bar. von Beess und Chrostin.

Do tego rodu należały majątki: Nowy i Stary Biełuń (Neu- und Alt Berun), Chelm Wielki (Chelm), Kopciowice (Kopczowitz), Gorzyce (Gross Gorschuetz). W kościele i na cmentarzu w Chelmie Wielkim (Chelm) znajdują się groby członków tego rodu.

Źródła:

Gauhen, szp. 25–26

Zedlitz, t. I, s. 129–130

Błażek, t. IV, s. 1

ARENSCHILD

zob.

ARENTSCHILD

ARENSDORF

zob.

ARNSDORF

ARENTSCHILD (ARENSCHILD)

Herb z 1651 r.

Herb zmieniony w 1663 r.

Szwedzki oficer, Daniel Arentsen otrzymał w 1651 roku z rąk królowej szwedzkiej Krystyny tytuł szlachecki. W 1663 roku król Karol XI mianował go generałem-majorem wojsk szwedzkich, zmieniając nazwisko na Arentschild i nadając nowy herb.

Jego rodzina przeniosła się do Bremy, w Dolnej Saksonii. Pod koniec XVII wieku syn Daniela – Krzysztof Daniel von Arentschild przybył na Śląsk w służbie książąt wirtemberskich.

W latach 1695–1705 pełnił funkcję marszałka dworu książąt Ulryka i Karola Fryderyka w Oleśnicy (Oels). Posiadał majątek Karwiniec (Langenhof) w księstwie oleśnickim.

Zmarł bezpotomnie.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 504–505

Zedlitz, t. I, s. 135

Błażek, t. II, s. 3

ARNAHOLT

zob.

ARNOLD

ARNDT

(ARNDT von AERNDTENREICH)

W 1792 roku saskie szlachectwo z predykatem „von Aerndenreich” otrzymał Godfryd Zygmunt Arndt, właściciel Sobolowa (Zobel) w księstwie legnickim, Szymanowa (Simsdorf) koło Jawora (Jauer) i Michałowa (Michelsdorf) koło Lubina (Lueben).

Administracja pruska nie uznała tej nobilitacji i ukarała go grzywną 100 dukatów za bezprawne używanie tytułu szlacheckiego. Dopiero w 1795

roku otrzymał szlachectwo pruskie, ale bez predykatu. Zmarł w 1799 roku.

Żonaty z Beatą Krystyną von Langenau, męskiego potomka nie zostawił. Jego córka wyszła za mąż za rotmistrza wojsk pruskich N. von Elsnera, właściciela Cesarzowic (Zieserwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt).

Źródła:

Błażek, t. I, s. 3

ARNDTEN

Na początku XVIII wieku przedstawiciele tego rodu mieszkali w księstwie wrocławskim. W 1723 roku Henryk Ernest von Arndten był komisarzem ziemskim tego księstwa. Sądząc po herbie – była to prawdopodobnie szlachta nobilitowana.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 69

ARNOLD (ARNOLT)

Na Śląsku istniało kilka rodów o tym nazwisku, często mylonych ze sobą. Starsi historycy (Sina-

pius, Zedlitz) nie rozróżniają ich; dopiero Błażek i Pilnáček usiłują uporządkować wiadomości o nich.

ARNOLD

Herb szlachecki

Herb baronowski z 1741 r.

W 1728 roku szlachectwo czeskie otrzymał Beniamin Arnold. Tytuł barona pruskiego dostał w 1741 roku. Był właścicielem licznych majątków: Radwanowa (Seiffersdorf) koło Koźuchowa (Freistadt), Buczkowa (Buchwald) i Chrobrów (Petersdorf) w Żagańskim.

Majątki te odziedziczył po nim Jan Teodor (syn?), właściciel Sikorzyc (Meesendorf), Budziszowa (Baudiss), Żródeł (Borne) i Zielonej Łąki (Gruenthal) we Wrocławskim. Był on królewsko-pruskim

tajnym radcą i dyrektorem wyższego urzędu królewskiego we Wrocławiu (Breslau). Zmarł w 1758 roku, pozostawił trzech synów, z których zmarły w 1806 roku – Beniamin był ostatnim przedstawicielem tego rodu.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 504

Zedlitz, t. I, s. 141–142

Blažek, t. I, s. 4; t. IV, s. 2–3

ARNOLD

(ARNOLD von DOBROSLAU)

Śląski ród pochodzący z Legnicy (Liegnitz). W początkach XVII wieku Jan Arnold przeniósł się do Pragi, gdzie około 1620 roku założył drukarnię. Uważany jest za jednego z najwybitniejszych drukarzy czeskich tego okresu.

Jego wnuk – Karol Ferdynand Arnold otrzymał

w 1725 roku (9.08.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Dobroslau”.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 150

Doerr, s. 210

ARNOLD

(ARNOLD – EHRENBURG)

Herb rodowy Arnoldów glogowskich
(wg Błażka)

Herb Arnoldów cieszyńskich
(wg Błażka)

Herb baronowski
Arnoldów glogowskich (wg Błażka)

Herb z 1665 roku Arnoldów –
nobilizowanych mieszczan
zielonogórskich (wg Pilnáčka)

Herb Arnoldów-Ehrenburg

Informacje o tym rodzie są niepewne i częściowo sprzeczne. Błażek i Pilnáček rozróżniają trzy rody, jednak podają dla wszystkich ten sam herb.

I wersja – Arnoldowie glogowscy.

Stara szlachta śląska. W 1493 roku w dokumentach księstwa glogowskiego występuje Marcin Arnold. W 1681 roku Jan von Arnold był właścicielem Leśniowa Wielkiego i Małego (Gross- und Wenig Lessen), Sudolu (Seedorf) i Radomi (Seifersholz) w Zielonogórskim.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 504

Zedlitz, t. I, s. 141–142

Błażek, t. I, s. 4

II wersja – Arnoldowie cieszyńscy.

Szlachta cieszyńska; Jan von Arnold urodzony w 1594 roku, członek rady książąt cieszyńskich, zmarł 28.03.1648 roku.

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 2

III wersja – Arnoldowie zielonogórscy.

Mieszczanie zielonogórscy w przeszłości nobilitowani.

W 1665 roku (26.03.) Jan Arnold, poczmistrz królewski w Zielonej Górze (Gruenberg) otrzy-

mał potwierdzenie szlachectwa. Jego potomkowie żyli na Śląsku do drugiej połowy XIX wieku. W 1828 roku, po wymarciu męskich przedstawicieli rodu Ehrenberg, prawo używania ich nazwiska i herbu uzyskał Jan Krzysztof von Arnold.

Źródła:

Blažek, t. I, s. 4

Pilnáček, t. I, s. 149

Doerr, s. 148

ARNOLD

(ARNOLT von JANKOWITZ)

W 1590 roku (1.06.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Jankowitz” oraz dyplom herbowy otrzymał Jan Arnolt. W tym samym roku nobilitowani zostali również jego synowie: Kwiryn i Jeremiasz.

Brak bliższych informacji o tym rodzie, wiadomo, że posiadali również majątki na Morawach.

Na początku XVII wieku studiował w Ołomuńcu (Olomouc, Olmuetz) Jan Arnold von Jankowitz.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 148

Doerr, s. 58, 295

ARNOLD

(ARNAHOLT von LEST)

W 1532 roku (16.05.) Baltazar Arnaholt z Lestu (Lassoth – Lasocice) w księstwie nyskim otrzymał odnowienie i potwierdzenie starego szlachectwa.

W 1538 roku Piotr Arnold z Lestu był urzędnikiem zamku w Opawie (Troppau).

Jan Arnold z Lasocic (Lassoth), właściciel Bi-

skupowa (Bischofswalde) w księstwie nyskim, był w 1561 roku sędzią dworskim księstwa nyskiego.

Okolo 1580 roku Ewa Arnold z Lasocic (Lassoth) wyszła za mąż za Henryka Halama z Jičina.

W drugiej połowie XVIII wieku Arnoldowie posiadali jeszcze jakieś majątki w księstwie nyskim.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 149

Doerr, s. 10

ARNSDORF (AHRENSDORF, ARENSDORF)

Herb wg Blazka

Herb wg Pilnáčka

Stary rycerski ród, występujący na Śląsku, ale również na Pomorzu i w Brandenburgii.

Według Sinapiusa – Arnsdorfowie pochodzili ze Śląska, a ich rodowym majątkiem były Milkowice (Arnsdorf) koło Legnicy (Liegnitz), od których wzięli swoje nazwisko. Drugim rodowym majątkiem był Gostyń (Gustau) w księstwie głogowskim.

Posiadali również majątki w księstwach nyskim i cieszyńskim. W tym ostatnim, w latach

1434–1454 Mikołaj von Arnsdorf był właścicielem Jaworza koło Bielska-Białej. Ród wymarł przed XVII wiekiem.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 236

Zedlitz, t. III, s. 135–136

Pilnáček, t. II, s. 416

ARNSDORF

W 1590 roku (4.08.) Grzegorz Arnsdorf otrzymał czeskie szlachectwo. Pochodził z Żytawy (Zittau) i był królewskim poborcą podatków w Budziszynie (Bautzen) na Łużycach.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 416

Doerr, s. 58

ARRAS

(ARRAS von ARRENTZDORFF)

Szlachta pochodząca z Górnej Saksonii, osiadła w XIV wieku w Kurlandii, spokrewniona z polskimi Tyzenhauzami.

Według Sinapiusa, w 1613 roku Wilhelm Arras von Arrentzdorff przybył na dwór książąt cieszyńskich w orszaku księżnej Elżbiety, córki księcia Kurlandii Gotarda Kettlera, żony Adama Wacława, księcia cieszyńskiego. W informacji tej wątpliwe są daty – ślub księcia Adama Wacława z księżną Elżbietą miał miejsce 7.09.1595 roku, a księżna Elżbieta zmarła 19.11.1601 roku. Nie można więc łączyć przybycia Wilhelma Arrasa z księżną Elżbietą.

Wspomniany Wilhelm ożenił się z Zuzanną Matiaschowsky i miał czworo dzieci.

Ostatnim przedstawicielem tego rodu była jego córka – Anna Maria, żona (x 1640 r.) Jerzego Fryderyka Bludowskiego z Dolnich Bludowic (Dolne Błędowice, Nieder Bludowitz), właściciela Hażlachu (Haslach) i Drogomyśla (Drahomischel). Jej epitafium znajduje się w kościele w Hażlachu (Haslach).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 505–506

Zedlitz, t. I, s. 143

Błażek, t. IV, s. 3

Pilnáček, t. II, s. 415

Wappensagen, s. 6

ARRENTZDORFF

zob.
ARRAS

ARTZAT
(ARZAT, ARZT)

Na Śląsk ród ten przybył z Alzacji w pierwszej połowie XVI wieku. Za pierwszego przedstawiciela tego rodu na Śląsku uważa się Jerzego von Artzat, urodzonego w Alzacji w 1512 roku, zmarłego we Wrocławiu (Breslau) w 1584 roku. On i jego brat – Jan zostali około 1550 roku nobilitowani przez cesarza Karola V.

W 1594 roku bracia: Kasper, Jerzy Mikołaj i Jakub oraz ich stryjdzi: Jerzy i Jan, otrzymali potwierdzenie szlachectwa i udostojnienie herbu.

Pod koniec XVI wieku istniały **cztery linie Artzatów**:

1. od 1584 roku – z *Sadkowa* (Schottgau), *Zabrodzia* (Zweibrodth), *Cesarzowic* (Blankenau) i *Dąbia* (Grueneiche – Wrocław-Dąbie) w księstwie wrocławskim,
2. od 1600 roku – z *Machnic* (Machnitz) i *Piotrkowiczek* (Peterwitz) koło Trzebnicy (Trebnitz),
3. od 1594 roku – z *Wiszni Małej* (Wiese) koło Trzebnicy (Trebnitz),
4. od 1594 roku – z *Wysokiego Kościoła* (Hochkirch) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Trzy ostatnie linie wymarły w ciągu XVII wieku.

Artzatowie z *Sadkowa* (Schottgau) wymarli w linii męskiej w 1765 roku, na Krzysztofie Fryderyku, zaś w linii żeńskiej na jego siostrze – Krystynie Helenie Fryderyce von Buddenbrock, zmarłej w Brzegu (Brieg), w 1815 roku.

Epitafia tego rodu znajdują się w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau).

Artzatowie posiadali również majątki w księstwach opawskim i karniowskim. W 1651 roku Krzysztof Konrad von Artzat był właścicielem połowy Łodźnic (Lednitz) w księstwie karniowskim. Jego potomkowie przenieśli się na teren Moraw.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 237; t. II, s. 506–507

Gauhen, szp. 29–30

Zedlitz, t. I, s. 144

Błażek, t. I, s. 4; t. IV, s. 3, 114

Pilnáček, t. II, s. 416–417

Schles. Wappenbuch, szp. 3

ARZ
(ARZ und WASSEG)

Herb rodowy

Herb hrabiowski

Ród pochodzenia tyrolskiego, podobno już w XI wieku posiadał dziedziczny tytuł hrabiowski.

Na terenie Tyrolu dzielił się na linię starszą i młodszą.

Na Śląsku osiedli przedstawiciele linii młodszej, według Błażka – dopiero na początku XIX wieku. Wymienia ich już jednak Sinapius – musieli być więc znani w początkach XVIII wieku. Mieli majątki w księstwie opawskim, gdzie główną ich siedzibą był Melč (Meltsch).

W XIX wieku posiadali na Górnym Śląsku kom-

pleks dóbr Szymiszów (Schimischow) koło Opola (Oppeln) z miejscowościami: Sucha (Suchau), Osiek (Oschiek), Krośnica (Kroschnitz), Kadlub (Kadlub), Rozmierz (Gross Rosmierz), Rozmierka (Rosmierka), Grodzisko (Grodisko) i Borzycz (Boritsch).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 237; t. II, s. 506

Zedlitz, t. I, s. 144

Błażek, t. I, s. 4; t. II, s. 3

Pilnáček, t. II, s. 417

ARZAT

zob.

ARTZAT

ARZT

zob.

ARTZAT

ASCHENBURG

zob.

BRESSLER

ASCHENBURG

zob.

FLADEN

ASP

zob.

RUTH

ASSEBURG

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb hrabiowski

Szlachta pochodząca z Dolnej Saksonii. Nazwisko wzięła od rodzowego zamku, położonego na górze Asse koło Wolfenbuettel. W 1747 roku otrzymali tytuł baronów pruskich, a w 1816 roku – hrabiów.

Kiedy przybyli na Śląsk – nie wiadomo. W XVIII wieku ich majątkiem rodzowym na Śląsku był Tarnowiec (Tarnast) koło Trzebnicy (Trebnitz). Na przełomie XVIII i XIX wieku Fryderyk Deodat Jerzy hr. von Asseburg, rotmistrz regimentu korpusu

gwardii, był właścicielem Rynarcie (Gross Rinnensdorf) koło Lubina (Lueben). Majątek ten został sprzedany w drugiej połowie XIX wieku.

Źródła:

Gauhen, szp. 32–34

Zedlitz, t. I, s. 147–148

Błażek, t. I, s. 4–5

Krane, s. 12

ASSHELM

Wrocławski ród patrycjuszowski przybyły z Miśni. Sinapius wywodzi Asshelmów od Asshelma von Scholt, zmarłego w Bolesławcu (Bunzlau) w 1487 roku. W XVI wieku przedstawiciele tego rodu peł-

nili różne funkcje we wrocławskiej radzie miejskiej. W latach 1542–1559 Szymon Asshelm był ławnikiem i rajcą wrocławskim.

W 1582 roku Kasper Asshelm otrzymał szlachectwo czeskie. Żonaty z Magdaleną Jenckwitz ze Złotnik (Goldschmieden – Wrocław-Złotniki), które otrzymał w wianie żony, miał dwoje dzieci: Abrahama – zmarłego w młodości i Kunegundę – żonę Karola Reinharda von Kyckpusch, któremu wniosła w wianie wspomniane Złotniki.

W XVII wieku Asshelmowie posiadali majątki w okolicy Wrocławia (Breslau): Źródła (Borne), Bieńkowice (Benkwitz) i Iwiny (Oldern).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 237–238; t. II, s. 507

Zedlitz, t. I, s. 148

Błażek, t. II, s. 3

ASSIG

(ASSIG und SIEGERSDORF)

Andrzej Assig (ur. 1618 – zm. 1678 r.), syndyk wrocławski, w 1670 roku (3.06.) został wpisany w czeski stan rycerski z predykatem „und Siegersdorf” (Zebrzydowa koło Bolesławca – prawdopodobnie majątek Assiga). Można przypuszczać, że jego synem był Jan von Assig (ur. 1650 – zm. 1694 r.), głośny w tym czasie poeta śląski.

Podobno w 1743 roku król Fryderyk II nadał

Janowi Teodorowi von Assig und Siegersdorf tytuł barona pruskiego. Brak potwierdzenia tego faktu w źródłach.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 507

Zedlitz, t. I, s. 149

Błażek, t. III, s. 2

Doerr, s. 155

ATCZE

zob.

AZE

ATTELMAYER

Wrocławski ród patrycjuszowski. Nobilitowany został prawdopodobnie Karol Attelmayer (ur. 1597 – zm. 1644 r.), syn Krzysztofa (ur. 1545 – zm. 1613 r.) i Julianny Baudiss, członek wrocławskiej rady miejskiej w latach 1643–1644. Karol był dwukrotnie żonaty: 1. z Rozyną von Eben (zm. 1638 r.), 2. z Marią Hausler (zm. 1695 r.), która po śmierci swojego pierwszego męża wyszła za mąż za członka rady miejskiej Błażeja von Gleisenberga.

Z pierwszego małżeństwa miał syna, również Karola – właściciela Zybiszowa (Siebischau) koło Wrocławia (Breslau), żonatego z Anną Dorotą von Vogt. Z drugiego małżeństwa – Karola Fryderyka (pogrobowca – ur. 1645 r.), żonatego z Anną Marią Rottenberg (ur. 1660 – zm. 1695 r.); miał on dwóch synów: Jana Krzysztofa i Antoniego.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 159

GENEALOGIA

Krzysztof Attelmayer
ur. 1545 – zm. 1613 r.
ż. Julianna Baudiss

Karol

ur. 1597 – zm. 1644 r.

ż. 1. Rozyna v. Eben (zm. 1638 r.)
2. Maria Hausler (zm. 1695 r.)

Karol
wł. Zybiszowa
ż. Anna Dorota v. Vogt

Karol Fryderyk
ur. 1645 r.
ż. Anna Maria Rottenberg
ur. 1660 – zm. 1695 r.

Jan Krzysztof

Antoni

ATZE

zob.

AZE

AUDANK

zob.

HABDANK

AUDORF

Szlachta wywodząca się z patrycjatu Lueneburga. Jan Audorf – w XVII wieku członek rady miejskiej Lueneburga, miał dwóch synów, którzy prawdopodobnie zostali nobilitowani: Henryka i Mikołaja.

Henryk – cesarski nadkomisarz wojenny Śląska, nabył Pierwoszów (Puerbischau) koło Trzebnicy (Trebnitz). Żonaty z Marianną von Saebisch z linii Malin (Mahlen), miał syna – Ernesta Jakuba (zm. 1705 r.), właściciela Domaszczyna (Domatschine) koło Oleśnicy (Oels), kapitana wojsk inżynieryjnych, autora cenionych prac z zakresu fortyfikacji. Był on dwukrotnie żonaty: 1. z Dorotą Elżbietą Schwabe

(zm. 1682 r.), 2. (x 1683 r.) z Eufrozyną Sachs von Loewenheim. Miał tylko córkę – Mariannę Jadwigę, zamężną dwukrotnie: 1. z N. von Gaffron z Wieszkowic (Neudorf) i Domaszczyna (Domatschine), 2. z Jerzym Samuelem von Nitsche z Wilkowej Małej (Klein Wilkawe).

Młodszy syn Jana – Mikołaj, brat Henryka, oprócz córki posiadał nieślubnego syna, który nie dziedziczył szlachectwa. Dopiero w XIX wieku, w Hanowerze, jego potomkowie uznani zostali za szlachtę.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 69

AUER

Patrycjuszowski ród wrocławski znany w XV i XVI wieku.

Baltazar Auer występuje w dokumentach w 1497 roku. Kilian Auer (zm. 1505 r.), żonaty z Agnieszką Jenkwitz miał dwie córki: Dorotę – żonę Jana von

Prockendorffa i Katarzynę (zm. 1556 r.) – dwukrotnie zamężną: 1. z Janem Metzlerem – doktorem praw i starostą wrocławskim, 2. z Marcinem Rindtfleischem.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 69

AUERSBERG (AUERSPERG)

Herb rodowy

Herb zmieniony w XVI w.

Herb baronowski

Herb hrabiowski

Herb książęcy

Jeden z najstarszych rodów rycerskich, pochodzący z Krainy. Pierwsza historyczna informacja o tym rodzie pochodzi z 1060 roku i dotyczy Adolfa von Auersberg.

W 1466 roku zmarł Engelhard von Auersberg, jego synowie: Pankrac i Volrad stali się założycielami dwóch linii, starszej (głównej) – Pankracowskiej i młodszej – Volradowskiej.

W 1746 roku (31.08.) Jan Adam hr. von Auersberg ze starszej linii (Pankracowskiej) otrzymał tytuł książy.

Na Śląsk przybyli w XVI wieku przedstawiciele młodszej linii – Volradowskiej. W 1573 roku otrzymali tytuł baronów, a w 1673 roku – hrabiów.

W połowie XVII wieku, Jan Weikhart bar. von Auersberg (ur. 1615 – zm. 13.11.1677 r.), marszałek dworu cesarza Ferdynanda III, otrzymał początkowo jako lenno, a następnie na własność, księstwo ziębickie z Kamieńcem Żąbkowickim (Ka-

menz) i tytuł książy (z prawem primogenitury, związany z posiadanym księstwem). Miał trzech synów: Ferdynanda Franciszka (zm. 6.08.1707 r.), Franciszka Karola (ur. 1660 – zm. 6.11.1713 r.) i Leopolda (zm. 1705 r.).

Księstwo wraz z tytułem początkowo odziedziczył Ferdynand Franciszek, a po jego śmierci młodszy brat – Franciszek Karol, który odbudował zamek w Kamieńcu (Kamenz). Po jego śmierci właścicielem księstwa ziębickiego został syn – Henryk Józef Jan (zm. 1783 r.), a po nim wnuk Franciszka Karola – Karol Józef (zm. 1800 r.), który w 1791 roku sprzedał księstwo Hohenzollernom.

Źródła:

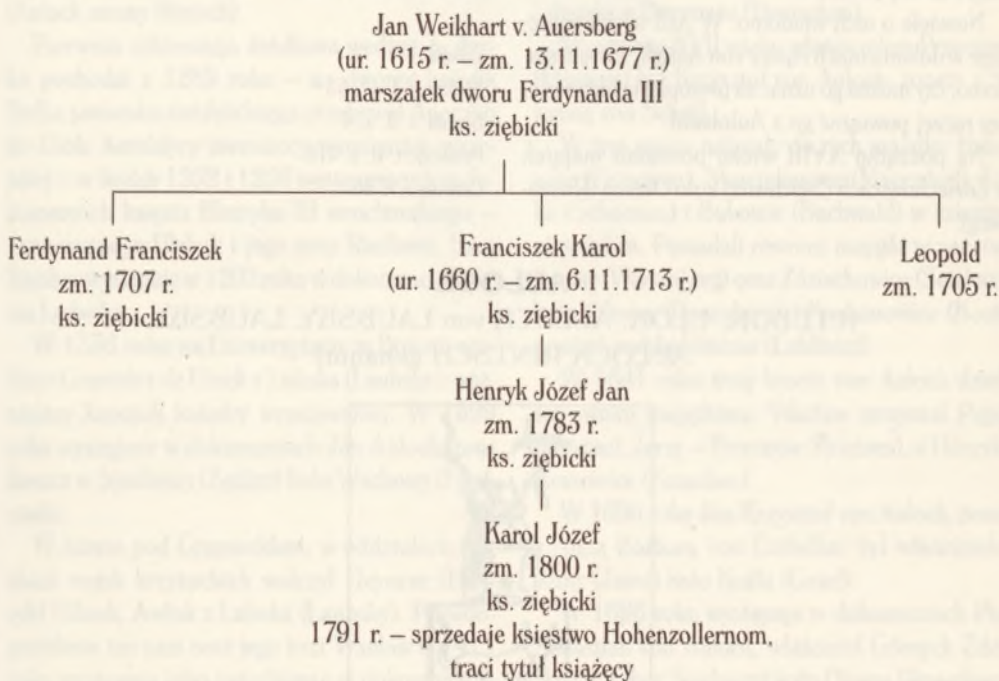
Zedlitz, t. V, s. 10–16

Błażek, t. I, s. 5

Doerr, t. II, s. 232

Genealogisches Handbuch, s. 92–95

GENEALOGIA AUERSBERGÓW – KSIĄŻĄT ZIĘBICKICH

AUGSTEN

zob.

AUSTEN**AULICK****(AULIGK)**

Drobna szlachta górnośląska posiadająca majątki w okolicach Olesna (Rosenberg), Żor (Sohrau) i Rybnika (Rybnik). Prawdopodobnie pierwotnie nazywali się „Oulik”.

Niewiele o nich wiadomo. W XIII wieku występuje w dokumentach Apecz von Auligk, ale nie wiadomo, czy można go uznać za protoplastę tego rodu, czy raczej powiązać go z Aulokami.

Na początku XVIII wieku posiadali majątek w Zdziechowicach (Seichwitz) koło Olesna (Rosenberg).

W 1806 roku zmarł w Żorach (Sohrau), w wieku 84 lat Franciszek von Aulick; jego syn – Antoni, porucznik wojsk pruskich, zmarł w Warszawie w 1797 roku.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 153

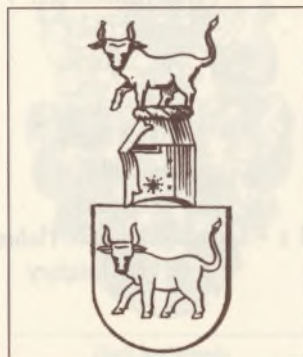
Błażek, t. II, s. 4

Pilnáček, t. II, s. 418

Cetwiński, C 36

AULOCK

**(ULEBOK, ULOK, AULOCK von LAUBSKY, LAUBSKY,
AULOCK RINTSCH genannt)**

Stary ród, notowany w dokumentach na Śląsku od XIII wieku. Wywodzili się z jednego pnia z Barutami. W literaturze znajdujemy bardzo różne informacje o tym rodzie. Starsi heraldycy polscy i niemieccy twierdzili, że jest to rycerstwo miejscowego pochodzenia, zamieszkałe na pograniczu śląsko-wielkopolskim, herbu Ciołek (Sinapius, Uruski). Żemicki-Szeliga zalicza Aulocków i Barutów razem z Rocewiczami, Tyzenhauzami i Wołowskimi do herbu Bawół.

Według M. Cetwińskiego i T. Jurka był to ród pochodzenia łuzycznego, wywodzący się z rodu Wenzenborgów. Według T. Jurka w XIII wieku osiedli w księstwie świdnickim, skąd rozeszli się po całym Śląsku.

W późnym średniowieczu zwani Ulokami zamieszkiwali całe pogranicze śląsko-wielkopolskie, od Lublińca (Lublinitz) na południu, aż po Górę Śląską (Guhrau) i Wschowę (Fraustadt) na północy. Poszczególne linie Aulocków przyjmowały prześciowo lub na stałe różne przydomki: Laubscy – od ich siedziby, Lubska (Laubsky) koło Namysłowa (Namslau) w księstwie oleśnickim lub Rintsch (Aulock zwany Rintsch).

Pierwsza informacja źródłowa według T. Jurka pochodzi z 1289 roku – na dworze księcia Bolka jaworsko-świdnickiego przebywał Apeczko de Ulok; heraldycy niemieccy wymieniają wcześniej – w latach 1252 i 1256 występujących w dokumentach księcia Henryka III wrocławskiego – Jana zwanego Ulebok i jego syna Racibora. Sam Racibor występuje w 1292 roku w dokumencie księcia Ludwika.

W 1336 roku na Uniwersytecie w Bolonii studiuje Conradus de Ulock z Lubska (Laubsky), późniejszy kanonik katedry wrocławskiej. W 1399 roku występuje w dokumentach Jan Aulock, proboszcz w Siedlinicy (Zedlitz) koło Wschowy (Fraustadt).

W bitwie pod Grunwaldem, w oddziałach śląskich wojsk krzyżackich walczył Heyncze (Henryk) Ullouk, Awłok z Lubska (Laubsky). Prawdopodobnie ten sam oraz jego brat Waclaw w 1411 roku występują jako świadkowie w dokumentach księcia Konrada III oleśnickiego. Zmarł po 1421 roku.

W 1503 roku wśród szlachty księstwa oleśnickiego występuje Filip Aulock zwany Rintsch (Rintsch genannt). W początkach XVI wieku Wawrzyniec Aulock był właścicielem folwarku w Duczowie (Deutschen) koło Kluczborka (Kreuzburg), w 1524 roku połowę tego folwarku dziedziczy jego syn – Dietrich.

W latach 1516–1546 Jan Aulock był archidiaconem w Brzegu (Brieg). W 1525 roku w księgach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego, jako pełnomocnik Doroty Dobieńskiej występuje ks. Jan Aulock (ten sam?).

W 1543 roku Jan Aulock był właścicielem Przeczowa (Prietzen) w księstwie oleśnickim.

W drugiej połowie XVI wieku Jerzy von Aulock, żonaty z Anną, córką Jana von Studnitz, był właścicielem Jakubowic (Jakobsdorf) koło Kluczborka (Kreuzburg); w latach 1607–1629 właścicielem Jakubowic (Jakobsdorf) i sąsiednich Brun (Brune) jest również Jerzy (ten sam lub jego syn), żonaty z Elżbietą von Woiski.

Pod koniec XVI wieku Rintsch Aulock, jego żona – Barbara Weker oraz brat Filip sprzedają swoje folwarki w Duczowie (Deutschen).

W połowie XVII wieku właścicielem Przeczowa (Prietzen) był Krzysztof von Aulock, żonaty z Salomeą von Schaff.

W tym czasie należały do nich majątki: Krasowice (Kraschen), Marcinkowice (Maerzdorf), Lipka (Schoenau) i Bukowie (Buchwald) w księstwie oleśnickim. Posiadali również majątki w państwie Syców (Wartenberg) oraz Zdziechowice (Seichwitz) koło Olesna (Rosenberg) i Kochanowice (Kochanowitz) pod Lublińcem (Lublinitz).

W 1641 roku trzech bracia von Aulock dzielili się swoim majątkiem: Waclaw otrzymał Pagów (Pangau), Jerzy – Przeczów (Prietzen), a Henryk – Krasowice (Kraschen).

W 1690 roku Jan Krzysztof von Aulock, żonaty z Anną Barbarą von Czubulka, był właścicielem Jamy (Jama) koło Koźła (Cosel).

W 1696 roku występuje w dokumentach Piotr Sebastian von Aulock, właściciel Górnych Zdziechowic (Ober Seichwitz) koło Olesna (Rosenberg). Jego potomkiem był urodzony w 1771 roku w Zdziechowicach (Seichwitz) Karol Józef von Au-

lock, w latach 1827–1830 biskup pomocniczy wrocławski, tytularny biskup marokański.

W drugiej połowie XIX wieku Maria von Ernst, wdowa po Sylwiuszu von Aulock, była właścicielką Kochcic (Kochtschuetz) koło Lublińca (Lublinitz), które w 1811 roku nabył od Strachwitzów jej zmarły mąż. Miała dwie córki: Martę i Elżbietę oraz syna – Sylwiusza jun.

Inna Maria – Meissner, wdowa po Fryderyku von Aulock, była właścicielką Kochanowic (Kochanowitz) również koło Lublińca (Lublinitz), które nabyła w 1817 roku od Franciszka von Blacha.

Źródła:

- Sinapius, t. I, s. 238–239; t. II, s. 508–509
 Gauhen, szp. 40
 Zedlitz, t. I, s. 153
 Pilnáček, t. II, s. 418
 Schles. Wappenbuch, szp. 3–4
 Krane, s. 12
 Cetwiński, C 392, 684
 Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 192–193
 Landbuecher, Opp.-Rat., nr 108
 Żernicki-Szeliga E., Die Polnischen Stammwappen, ihre Geschichte und ihre Sagen, Hamburg 1904, s. 168

AURIFABER

Wrocławski ród patrycjuszowski, znany już w XIV wieku, początkowo nazywający się „Goldschmidt”. Na początku XVI wieku zlatynizowali swoje nazwisko na „Aurifaber”.

W 1353 roku Heintze Goldschmidt był ławnikiem wrocławskim, w 1390 roku Walter – członkiem rady miejskiej, a w 1392 roku tenże Walter – ławnikiem. Na początku XVI wieku Stanisław (zm. 1539 r.), żonaty z Małgorzatą von Domelau, miał córkę Marię (ur. 1527 – zm. 1587 r.) – żonę Franciszka Mohrenberga.

Przedstawiciele tego rodu zostali nobilitowani prawdopodobnie w XVI wieku.

Pod koniec XV wieku Wacław Goldschmidt miał syna Walentyna, żonatego z Urszulą Kirstein. Walentyn pozostawił dwóch synów: Jana i Erazma.

Jan Aurifaber (zm. 1568 r.), pastor kościoła św. Elżbiety, był żonaty z Sarą, córką przywódcy reformacji na Śląsku – Jana Hesse. Jego epitafium znajdowało się w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

- Sinapius, t. I, s. 239
 Zedlitz, t. I, s. 153–154
 Błażek, t. II, s. 4
 Schles. Wappenbuch, szp. 4

AUST
(AUST von WAITZENFELD)

Jan Franciszek Aust – poborca soli na Śląsku, otrzymał w 1722 roku (14.12.) czeskie szlachectwo z predykatem „von Waitzenfeld”. W 1735 roku kupił majątek Štěplovec (Stempłowitz) w księstwie opawskim. Zmarł bezpotomnie.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 4

Doerr, s. 206

AUSTEN
(AUGSTEN)

Nobilitowani patrycjusze świdniccy. W 1497 roku zmarł Maciej Augsten, burmistrz Świdnicy (Schweidnitz). Jego potomkowie zostali nobilitowani w XVI wieku.

Później przedstawiciele tego rodu przenieśli się

poza Śląsk, m.in. w XVII wieku część z nich osiadła w Braniewie (Braunsberg) na Warmii.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 4

AUWALD

zob.

KRANEWITTER**AWDANK**

zob.

HABDANK**AXLEBEN**

(AXLEBEN MAGNUS genannt)

Według legendy rodowej protoplasta tego rodu – Magnus przybył do Polski z terenu Danii, w orszaku Zofii, córki cesarza Henryka III, żony Władysława Hermana i pod koniec XI wieku był księżym namiestnikiem na Śląsku. Nazwisko miało pochodzić od nazwy zamku Axleben w Danii. Miał on być spokrewniony z królem duńskim Magnusem Haraldsonem.

Magnus jest postacią historyczną, która odegrała poważną rolę w historii Polski. Był przywódcą buntu przeciw Władysławowi Hermanowi, w obrobie syna księcia – Zbigniewa.

Jednak wątpliwe jest łączenie go z późniejszym rodem Axlebenów. Według starszych heraldyków polskich (Okolski), a za nim niemieckich – Magnus należał do rodu Zarembów, inni (Piekosiński, Grodecki, Semkowicz) łączą go z rodami Powarów, Drużynów lub Turzynów.

T. Jurek uważa, że Axlebenowie przybyli na Śląsk z Turynii, pod koniec XII wieku.

Pierwsza źródłowa informacja o przedstawicielu tego rodu pochodzi z 1293 roku – w dokumentach księcia Henryka V wrocławskiego występuje

jako świadek Szymon de Axlem, były właściciel Złotnik (Schlottnig) w księstwie legnickim. W XIV i XV wieku Axlebenowie występują w dokumentach w księstwach wrocławskim, legnickim i oleśnickim. W tym ostatnim pod koniec XV wieku występuje Krzysztof Axleben zwany Magnus, właściciel Szymanowa (Simsdorf) koło Trzebnicy (Trebnitz).

W 1506 roku Krzysztof von Axleben zwany Magnus, właściciel Zimnej Wody (Kaltwasser) koło Lubina (Lueben) ożenił się z Barbarą, córką Wigłasa von Reibnitz z Gniewkowa (Girlichsdorf) koło Jawora (Jauer).

Na początku XVIII wieku Jan Krzysztof von Axleben, zwany Magnus, żonaty z Zuzanną von Wiese z Niedźwiedzic (Baersdorf), był właścicielem Górnych Tomkowic (Ober-Thomaswaldau) w księstwie świdnickim. Miał córkę – Agnieszkę Helenę (ur. 1729 – zm. 1778 r.), żonę Krzysztofa Henryka von Reibnitz.

Henryk Krzysztof Axleben (ur. 1730 – zm. 1792 r.) był właścicielem Marcinowic (Merzdorf) w księstwie świdnickim.

W XVII i XVIII wieku do Axlebenów należały m.in.: Gorzelin (Fauljoppe) i Lipiny (Krummlinde) w księstwie legnickim – obydwa miejscowości uważane były za ich gniazda rodowe, Grzymalin (Langenwaldau), Piotrówek (Petersdorf), Niemstów (Herzogswaldau), Rokitki (Reisicht), Stara Kraśnica (Alt Schoenau), Gierałtowiec (Giersdorf) i Lubiaków (Lobendau) – wszystkie w księstwie legnickim.

Na przełomie XIX i XX wieku należały do nich jeszcze Tomkowice (Thomaswaldau) w Świdnic-

kiem i Pisarzowice (Schreibendorf) koło Kamiennej Góry (Landeshut).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 624–627

Gauhen, szp. 41–42

Zedlitz, t. I, s. 156

Dorst, t. I, tabl. 33

Cetwiński, C 804

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 193–194

Polski Słownik Biograficzny, t. XIX, s. 140–141

AXT

Stara szlachta śląska, pochodząca z Grodziszca (Lampersdorf) koło Żąbkowic (Frankenstein) oraz z Olesznej (Langenoels) koło Dzierżoniowa (Reichenbach).

Były to prawdopodobnie dwa zupełnie oddzielne rody z różnymi herbami, jednak historycy niemieccy ich nie rozróżniają.

Około 1605 roku Wolf Ernest von Axt z Olesznej (Langenoels) był członkiem rady księcia Jana Chrystiana brzeskiego.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 239

Zedlitz, t. I, s. 156

Błażek, t. II, s. 4

AYVELLES

zob.

AMBLY

AZE

(ATCZE, ATZE)

Stara szlachta śląska, pochodząca z Różanej (Rosenbach) koło Żąbkowic (Frankenstein), prawdopodobnie boczna linia rodu Gellhorn, wspólnego z nimi herbu. Przedstawiciele tego rodu występują w dokumentach już pod koniec XIV wieku: w latach 1394–1408 znany jest Henryk Aze.

Zygmunt von Aze w 1444 roku był proboszczem w Żąbkowicach (Frankenstein), w 1451 roku – proboszczem w Legnicy (Liegnitz), w 1468 roku – ka-

nonikiem katedry we Wrocławiu (Breslau). Zmarł w 1480 roku. Jego epitafium z herbem znajduje się w kościele św. św. Piotra i Pawła w Legnicy (Liegnitz).

Ród wymarł prawdopodobnie w XVI wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 509

Zedlitz, t. I, s. 157

Błażek, t. II, s. 4

B

BACHSTEIN

(BACHSTEIN und FRANKENDORFF, BACKSTEIN)

Herb z pocz. XVII w.

Herb z 1671 roku

Według Zedlitz – ród pochodzenia szwedzkiego; jego przedstawiciele przybyli na Śląsk w początkach XVII wieku. Nie potwierdzają tego inni heraldycy, uważając go za nobilitowany śląski ród mieszczański.

W 1609 roku Elias von Bachstein był prałatem klasztoru św. Macieja we Wrocławiu (Breslau) i generalnym wizytatorem zakonu krzyżowców z czerwoną gwiazdą na Śląsk i Polskę. Zmarł 1 maja 1624 roku.

Elias Michał von Bachstein (ur. 1620 – zm. 1677 r. [1680?]), kanclerz księstwa wrocławskiego, właściciel Krajkowa (Kreike) i Wojkowic (Weigwitz) koło Wrocławia (Breslau), w 1671 roku (27.06.) został wpisany w czeski stan rycerski z predykatem „und Frankendorff” oraz uzyskał zmianę herbu. Żonaty z Zuzanną Wildekan (zm. 1684 r.), wdową po zmarłym w 1656 roku Dawidzie von Aichhauser z Lenartowic (Leonhardwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), która wniosła mu

w wianie majątki pierwszego męża. Miał dwóch synów; Jana Antoniego i Leopolda oraz córkę Annę Justynę. Leopold zmarł w młodości, Jan Antoni – odziedziczył Krajków (Kreike) i Wojkowice (Weigwitz), ożenił się z Rozyną Frantz. Anna Justyna wyszła za mąż za Jana von Guttmuth, członka rady cesarskiej, właściciela Pasterzyc (Pasterwitz), Pilczyc (Piltschuetz – Wrocław-Pilczyce) i Jaksonowa (Jackschoenau) koło Wrocławia (Breslau).

W hrabstwie kłodzkim Bachsteinowie posiadali Stary Waliszów (Alt Waltersdorf) i Orłowiec (Schoenau). Orłowiec (Schoenau) nabył w 1648 roku Józef von Bachstein. W pierwszej połowie XVIII wieku właścicielem tej miejscowości był Jan Leopold von Bachstein (zm. 1790 r.), w 1786 roku starosta (dyrektor – Landesdirektor) hrabstwa. Żonaty był dwukrotnie: 1. z Marią Elżbietą Anną Rozyną von Schittersberg (zm. 14.05.1740 r.), 2. z Marią Joanną von Wackherle (zm 1797 r.).

W drugiej połowie XVIII wieku właścicielem Staro-Waliszowa (Alt Waltersdorf) był również Jan Leopold (syn poprzedniego?), żonaty z Anną Barbarą von Frobela (zm. 1819 r.). Miał tylko córkę – Barbarę (zm. 1833 r.), żonę Filipa von Mauberge.

Ród wymarł w pierwszej połowie XIX wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 510

Zedlitz, t. I, s. 159

Błażek, t. II, s. 4

Doerr, s. 157

Schles. Wappenbuch, szp. 4–5

BACKSTEIN

zob.

BACHSTEIN

BACQUEHEM

Szlachta francuska z hrabstwa Artois. W 1792 roku bracia Chrystian Karol Maria i Filip Leonard Franciszek de Bacquehemowie wyemigrowali z Francji i osiedli w Austrii, gdzie służyli w armii cesarskiej. Syn

Filipa – markiz Oliver von Bacquehem był przez kilka lat prezydentem księstwa śląskiego (części austriackiej).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 115

BADE

zob.

PADÉ

BADELL

Szlachta pochodzenia lotaryńskiego, przybyła poprzez Szwabię na Śląsk w XVII wieku.

Posiadali majątki w księstwie legnickim: Krzeń (Taschenhof) i Jastrzębnik (Steinberg) oraz w latach 1719–1724 Dziwiszów (Ober Berbisdorf) koło Jeleniej Góry (Hirschberg). Na początku XVIII wieku właścicielem Krzenia (Taschenhof) był Karol Henryk von Badell, porucznik wojsk cesarskich, zaś Jan Jakub, chorąży tychże wojsk – właścicielem Jastrzębnika (Steinberg).

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był, zmarły w 1724 roku, Jan Fryderyk von Badell – właściciel Dziwiszowa (Ober Berbisdorf).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 510

Zedlitz, t. I, s. 162

Błażek, t. II, s. 5

BADENFELD

(CZEICKE von BADENFELD, CZEJKA z BADENFELD U)

Herb z 1771 r.

Herb rycerski z 1788 r.

Herb baronowski z 1827 r.

W 1771 roku (10.10.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Badenfeld” otrzymał Karol Antoni Czeicke z Opawy (Troppau). Był kupcem sukna w Wiedniu i Opawie (Troppau). W 1788 roku (8.04.) został wpisany w stan rycerski z udostojnieniem herbu. W tym samym roku zakupił państwo Fulnek (Fulnek) na Morawach, zaś w 1791 roku kupił Slezske Rudoltice (Rosswald), Dolni Povelice (Nieder Paulowitz) i Fulštejn (Fuellstein); w 1792 roku kupił Hukovice (Hausdorf) i Klokočov (Glockersdorf). Zmarł w 1809 roku. Pozostawił czterech synów: Karola Józefa, Franciszka, Józefa i Emanuela.

Emanuel zmarł w 1819 roku bezzennie. Karol Józef sprzedał swoje majątki na Śląsku i Morawach i kupił dobra w Chorwacji i w Galicji. W 1827 roku (17.06.) cesarz Franciszek I nadał mu tytuł barona. Dał on początek baronowskiej linii Badenfeldów.

Potomkowie jego brata – Franciszka posiadali majątki również na Śląsku Opolskim: Zakrzów (Sakrau) i Dąbrówkę (Dombrowka), w powiecie strzeleckim.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 122; t. IV, s. 3–4

Pilnáček, t. II, s. 512

Doerr, s. 254, 264

BADEWITZ

W połowie XVII wieku Fryderyk Bohdanowski von Slimakow z Bogdanowic (Badewitz) koło Głubczyc (Leobschuetz) zmienił swoje nazwisko, przyjmując formę niemiecką „Badewitz von Schneckenhaus”.

Jego potomkowie posiadali majątki w okolicy Głubczyc (Leobschuetz) i Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), na Górnym Śląsku.

zob.

BOHDANOWSKI

BAFOR

zob.

BAWOR

BAIER

zob.

BEYER

BAGINKOWSKI

(BOGINKOWSKI)

Nazwisko nie notowane w żadnych herbarzach. W księgach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego w 1532 roku występuje Mikołaj Baginkowski – pełnomocnik Piotra Kozłowskiego z Kozłowa (Koslow) koło Gliwic (Gleiwitz) podczas spisywania interczy małżeńskiej z Katarzyną, córką Tomka Michalkowskiego, wdową po Melchiorze Semurskim.

Wszystkie osoby występujące w tym dokumencie (11 pełnomocników) pochodzą z kręgu szlachty toszecko-bytomskiej. Prawdopodobnie Baginkowski pochodził również z tych okolic. Herb niezany.

Źródła:

Landbuecher Opp.-Ratib., nr 123

Zemská kniha..., nr 2

BAILLOU

Herb baronowski

Ród pochodzenia flandryjskiego, znany od XIII wieku. W pierwszej połowie XVIII wieku przedstawiciele tego rodu osiedli w Wiedniu. Jan de Bail-

lou był pierwszym dyrektorem cesarskiego gabinetu przyrodniczego. Zmarł w 1758 roku. Jego synowie: Jan Ludwik Baltazar – następca ojca na

stanowisku dyrektora oraz Józef – pułkownik wojsk cesarskich i naczelny dyrektor (komendant) wszystkich twierdz w Toskanii, otrzymali w 1766 roku tytuł baronów.

Potomkowie Józefa z linii tokańskiej posiadali państwo Slatina (Schlatten) koło Opawy (Troppau).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 4

BAITZEN

zob.

BYCEN

BALCK

Stary ród rycerski pochodzący z Westfalii. Jego przedstawiciele zajmowali wysokie stanowiska w zakonie krzyżackim. W 1238 roku Hermann von Balck zarządzał z ramienia Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego, Hermanna von Salza, ziemiami Zakonu Kawalerów Mieczowych.

Pod koniec XIV wieku Henryk von Balck kupił Rynarcice (Gross Rinnensdorf) pod Lubinem (Lueben) dając początek śląskiej linii rodu.

Zedlitz jednak uważa, że Balckowie przybyli na Śląsk dopiero w okresie wojny trzydziestoletniej. W połowie XVII wieku nieznan z imienia pułkownik wojsk cesarskich von Balck ożenił się z ostatnią przedstawicielką starego śląskiego rodu Busewów i otrzymał w wianie żony ich siedzibę rodową – Zaborowice (Saborwitz) koło Góry Śląskiej (Guhrau). Miał pięciu synów: Jana Jerzego, Karola Fry-

deryka, Fryderyka Chrystiana, Gottlieba Wilhelma i Jana Fryderyka. Dali oni początek czterem liniom rodu:

1. z *Zaborowic* (Saborwitz) koło Góry Śląskiej (Guhrau), 2. z *Golkowic* (Golkowitz) koło Kluczborka (Kreuzburg), 3. z *Borowa* (Krumpach) koło Trzebnicy (Trebnitz), 4. z *Budczyc* (Haltauf) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Linia z Zaborowic (Saborwitz) wymarła pod koniec XVII wieku, pozostałe linie pod koniec XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 239–240

Gauhen, szp. 43

Zedlitz, t. I, s. 169

Błażek, t. II, s. 5

Pilnáček, t. II, s. 422

BALDHOFF

Jerzy Marcin Baldhoff, urodzony w 1578 roku w Żaganiu (Sagan), doktor praw, w nagrodę za swoje prace naukowe z zakresu prawa otrzymał szlachectwo czeskie.

Według Pilnáčka – Bernard Marcin Baldhoff, burmistrz miasta Żagania (Sagan) uzyskał w 1601 roku (24.03.) potwierdzenie szlachectwa wraz ze zmianą herbu. Burmistrzem był przez 30 lat.

W 1612 roku (28.09.) obydwaj ponownie otrzymali potwierdzenie szlachectwa z udostojnieniem herbu.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 511

Zedlitz, t. I, s. 169

Blažek, t. II, s. 5

Pilnáček, t. I, s. 122

BALDOWSKI

Nazwisko wymienione w wykazie szlachty, osiadłej w XVI wieku w państwie Syców (Wartenberg).

Pochodzenie i herb nieznane.

Źródła:

Franzkowski I., Bemerkungen zu Pfotenhauer „Der Adel des Fuerstenthums Oels im 16. Jahrhundert“, (w:) Zeitschrift..., Bd. 32, 1888, s. 348

BALINS

Drobna szlachta z okolic Pszczyny (Pless) i księstwa oświęcimskiego.

Zuzanna Balinsowa z domu Suchodolska sprzedała w 1693 roku folwark w Starej Wsi (Altdorf) koło Pszczyny (Pless) Kasprowi Suchodolskiemu

(bratu?) i jego żonie – Cecylii Renacie Grabszyskiej.

Herb nieznany.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 422

BALKA

(BELKA, BALKA z ZUBRZIC)

Szlachta wymieniana tylko przez Pilnąćka. Według niego, stary ród rycerski osiadły na Dolnym Śląsku oraz w księstwie raciborskim, opawskim i koło Pszczyny (Pless).

W 1444 roku Jan Balka był urzędnikiem biskupów wrocławskich. Być może ten sam Jan w 1460 roku był sędzią ziemskim księstwa nyskiego. Wcześniej, w 1426 roku, również Jan był sędzią ziemskim w miejscowości Osoblaha (Hotzenplotz). Jego córka, Barbara, była żoną Jana von Leipe, właściciela Supikovic (Saubsdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz).

Godfryd Balka z Zubrzyc (Sauerwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz) i Lhoty (Ellgot) koło Krnova (Karniów, Jaegerndorf) ożenił się w 1668 roku z Anną Barbarą von Mosch. W 1673 roku występuje jako pełnomocnik Karola von Reischwitz, właściciela Krza-

nowic (Kranowitz) koło Raciborza (Ratibor). Posiadał również majątek Borynia Górna (Ober Borin) koło Pszczyny (Pless), który sprzedał w 1686 roku Ferdynandowi Ignacemu Elbogarnowi (?) z majątku Krásné Pole (Schoenfeld), w księstwie opawskim. W 1686 roku wspólnie z żoną kupił folwark Gardawice (Gardawitz) koło Pszczyny (Pless). W 1692 roku została zawarta umowa w sprawie tego folwarku pomiędzy Godfrydem Balką i jego żoną Judytą von Holly oraz synem – Janem Godfrydem, z jednej strony, a Jerzym Ohm-Januschowskim – ze strony drugiej.

Herb Balków jest identyczny z herbem Billicków, Blankensteinów i Stentschów – prawdopodobnie pochodzili oni z jednego pnia.

Źródła:

Pilnąćek, t. I, s. 127

BALLESTREM

(BALLESTREM di CASTELLENGO)

Ród hrabiowski pochodzenia północnowłoskiego, osiadły w Prusach. W 1798 roku (6.11.) otrzymał inkolat śląski. W 1799 roku ostatnia właścicielka majoratu Pławniowice (Plawniowitz) koło Gliwic (Gleiwitz), Augusta Elżbieta bar. von Stechow, wyszła za mąż za majora pruskiego regimentu huza-rów von Wartenberg – Giovanniego Angelo hr. von Ballestrem i wniosła mu w wianie majorat pławniowicki. W połowie XIX wieku właścicielem Pławniowic (Plawniowitz) był major wojsk pruskich, taj-

ny radca dworu, szambelan papieski i prezydent Reichstagu Franciszek hr. von Ballestrem.

W drugiej połowie XIX wieku posiadał również Biskupice (Biskupitz) koło Zabrza (Zabrze), Rudę Śląską (Ruda), Kostów (Kostau) koło Kluczborka (Kreuzburg) oraz Szklary Górne (Ober Glaesersdorf) koło Lubina (Lueben).

Źródła:

Krane, s. 13

BALTHASAR

(BALTHASAR von WALDERSEE)

W 1676 roku (6.09.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Waldersee” otrzymali bracia: Maciej i Jerzy Fryderyk Balthasarowie. Reskrypt nobilitacyjny ogłoszono w księstwach ziebickim i legnickim.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 5

Doerr, s. 161

BALTZ

zob.

LIPOWSKI

BALUVIEN (BALWIN)

Szlachta górnośląska występująca w XVII i XVIII wieku w księstwie opolskim. W XVII wieku Henryk Daniel von Baluven był właścicielem Wojsławic (Woislawitz) koło Kluczborka (Kreuzburg). W 1684 roku, w dokumentach występuje Adam von Baluven z Harbultowic (Harbultowitz) pod Lublińcem (Lublinitz), żonaty z Anną Marią Ziemietzką z Sodowa (Sodow) koło Lublińca (Lublinitz). Miał córkę, Annę Gottliebę (ur. 1685 – zm. 1721 r.), która wyszła za mąż za Chrystiana Zygmunta Koschitzkiego. W 1717 roku Anna von Baluven była właścicielką majątku Bogdańczowice (Wuetendorf) koło Kluczborka (Kreuzburg).

Karol Henryk von Baluven był w latach 1753–1754 właścicielem Biadacza (Ludwigsdorf) koło Kluczborka (Kreuzburg). Jego córka – Joanna Szarlota była żoną (x 1750 r.) Jerzego von Holly z Rzeczy (Rzetzitz) i Zdzierdza (Zdzierz) koło Gliwicy (Gleiwitz).

W 1797 roku zmarł w Brzegu (Brieg) Wilhelm Jarosław von Baluven, major wojsk pruskich. W 1820 roku żył jakiś pruski oficer o tym nazwisku.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 24

Błażek, t. III, s. 70; t. IV, s. 115

Pilnáček, t. I, s. 151

BALWIN

zob.

BALUVIEN

BANCK

(BANKE, BANCKAU, BANKOW)

Mieszczanie wrocławscy, znani od XIII wieku. W 1258 roku występuje w dokumentach Wiglo de Banckow, w 1291 roku – Tilo de Banck civis Wratislaviensis. W 1335 roku zmarł Michał Banckaw – mieszczanin wrocławski.

W latach 1329–1343 Henryk (Heyncze) de Bancz był biskupem lubuskim i kanonikiem katedry św. Jana we Wrocławiu (Breslau). W XV wieku występuje Michał Banck, w latach 1414–1436 członek rady miasta Wrocławia (Breslau), oraz w 1417 roku – Mikołaj, rajca wrocławski.

W 1487 roku bracia Aleksy i Jan nabyli Wilczyn (Heidewilken) koło Trzebnicy (Trebnitz). Aleksy, żonaty z Barbarą von der Neysse miał dwóch synów: Marcina i Krzysztofa, którzy dali początek dwom liniom rodu.

1. Linia starsza – Marcina

Marcin (zm. 28.10.1480 r.), w latach 1458–1460 członek rady miejskiej, żonaty z Jadwigą Weiss-

horn (zm. 4.05.1488 r.). Był właścicielem kilku majątków w księstwie wrocławskim. Jego wnuk, Antoni (ur. 17.01.1498 – zm. 18.04.1569 r.) był również w latach 1532–1569 członkiem rady miejskiej i właścicielem licznych majątków, m.in.: Żródół (Borne), Radakowice (Radaxdorf), Łowęcic (Lobetintz), Sulimowa (Sillmenau), Iwin (Oldern) i Bieńkowice (Benkwitz). Linia starsza wymarła w XVII wieku.

2. Linia młodsza – Krzysztofa – mieszkała we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 240

Zedlitz, t. I, s. 171–172

Błażek, t. III, s. 70

Pilnáček, t. II, s. 423

Schles. Wappenbuch, szp. 5

BANER

(BANNER von SIEGSCRON)

Herb baronowski I

Herb baronowski II

Sinapius myli Banerów z pochodzącymi z Polski Bonerami. Banerowie przybyli na Śląsk ze Szwecji, prawdopodobnie w czasie wojny trzydziestoletniej. Przebywał tu generał wojsk szwedzkich Jan Banner vel Banier. Jego syn – Gustaw Piotr Baner (zm. 1680 r.) uważany jest za założyciela śląskiej linii tego rodu.

W 1670 roku Aleksander Leopold von Baner (syn Gustawa?) otrzymał tytuł barona. Posiadał majątki: Krogulna (Krogullno) oraz Zieliniec (Gruen-

dorf) koło Opola (Oppeln) i Świerczów (Schwircz) koło Namysłowa (Namslau).

W 1724 roku Maria Teresa von Baner była zakonnicą w klasztorze augustianek we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 298–299

Błażek, t. I, s. 5

Henelius, t. II, s. 485

Doerr, s. 155

BANNER

zob.

BANER

BANOWSKI

(BANOVSKY)

Ród pochodzący prawdopodobnie ze Słowacji, z Banova koło Žyliny (Žilina). Na Śląsk przybyli z Moraw, na teren księstwa opawskiego. Na przełomie XVI i XVII wieku w Olomuńcu (Olomouc, Olmuetz) studiowało aż trzech Banowskich, zapisanych w metrykach uczelni jako pochodzący z Węgier (Słowacji). W XVII wieku nazwisko to występuje kilkakrotnie w opawskich księgach kościelnych.

W połowie XVII wieku Maria Banowska, córka Wacława, była żoną Henryka Sponara z Kwiatoniowa (Bluemsdorf) koło Głubczyce (Leobschuetz), w księstwie opawskim.

W 1690 roku, w okolicy Toszka (Tost) mieszkała Joanna Marianna Banowska, żona (wdowa?) Henryka Sponara. Była to prawdopodobnie ta sama osoba.

Franciszek Banowski z Banowa był na początku XVIII wieku cesarskim burgrabią zamku w Raciborzu (Ratibor). Miał syna – Franciszka, urodzonego na zamku w Raciborzu (Ratibor) 6.09.1712 roku, jezuitę i w 1765 roku rektora gimnazjum w Opolu (Oppeln), zmarłego 24.12.1795 roku, oraz dwie córki; jedna wyszła za mąż za N. Sodeskiego lub Sobeskiego (?), druga – za Jerzego Adama von Waldhoffen. Na nich wymarł ród Banowskich.

Herb nieznan.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 125–126

Steinert, Materiały rękopiśmienne dotyczące mieszkańców

Opola – w zbiorach autora.

BARDELEBEN

Szlachta brandenburska znana od XII wieku. W pierwszej połowie XVIII wieku przybył na Śląsk Filip Ernest von Bardeleben, pułkownik wojsk pruskich – szef regimentu fizylierów, syn generała pruskiego, Jana Krzysztofa. Zmarł we Wrocławiu (Breslau) w 1744 roku. Jego syn – Jan Krzysztof, podpułkownik wojsk polskich, otrzymał w 1768 roku indygenat polski.

Jego potomkowie w 1774 roku byli właścicielami Gałęczyc (Giersdorf) koło Grodkowa (Grottkau).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 174–175

Błażek, t. III, s. 122

Album..., s. 512, nr 1540

BARFUSS

Herb baronowski

Legenda wywodzi ród z najbliższego otoczenia cesarza rzymskiego, Konstantyna Wielkiego. Informacje historyczne pochodzą z XII wieku.

W 1699 roku Jan Jerzy von Barfuss, generał-feldmarszałek wojsk brandenburskich otrzymał tytuł Reichsgrafa, zaś jego brat – Ernest Wilhelm, tytuł barona. Ten ostatni przeniósł się na początku XVIII wieku na Śląsk, gdzie kupił Wilemowice

(Schuetzendorf) i Gierów (Guehrau), w księstwie nyskim. Zmarł w 1718 roku bez potomków.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 299

Gauhen, szp. 46–47

Zedlitz, t. I, s. 178–179

Błażek, t. II, s. 5

Henelius, t. II, s. 485

BARISCHAU

W dokumencie księżnej Agnieszki, córki Henryka żagańskiego, wystawionym w 1357 roku, występuje jako świadek „Prietzlow von Barischow”. Prawdopodobnie nazwisko pochodzi od

miejsowości Barszów (Barschau) koło Lubina (Lueben). Nic więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 2

BARSCHKI

(BARSCHKY von BASTIE, BARSKY z BASZTIE, *BARSKI*)

Szlachta pochodząca z Moraw, na Śląsku znana głównie z księstwa cieszyńskiego, ale posiadali również majątki w księstwach raciborskim i oleśnickim. Heraldycy podają trzy różne wersje ich herbu (m.in. herb Kalinowa). Być może były trzy odrębne rody o tym nazwisku.

Według Pilnáčka (Staromoravští rodové) – ród pochodzenia śląskiego, posiadający herb z tarczą dzieloną w słup (pionowo) srebrno-złotą. Herb Kalinowa pomyłkowo przypisał im Paprocki.

W księstwie oleśnickim już w 1369 roku występują bracia Franzke i Jakusch Barschowie.

W księstwie cieszyńskim znani byli od połowy XV wieku. W XVI wieku posiadali m.in. majątki Dolní Lištná (Dolna Liszna, Nieder Lischna), Dolní i Horní Marklovice (Dolne i Górne Marklowice, Nieder- und Obermarklowitz), Doubrava (Dąbrowa, Dombrau), Fryštát (Frysztat, Freistadt) i Rychvald (Rychwald,

Reichwaldau). Tę ostatnią miejscowość koło Sleskiej Ostravy (Polska Ostrawa, Polnisch Ostrau) w połowie XVI wieku posiadał Bernard Barschky z Basztie, żonaty z Elżbietą (zm. 1590 r.), córką Wacława Czigana ze Słupska (Słupsko). Miał syna Wacława i córki: Bohunkę i Joannę.

Pod koniec XVI wieku właścicielem Rychvaldu (Rychwald, Reichwaldau) był Hieronim (wnuk Bernarda?) Barschki, żonaty z Apolonią Charwat.

W 1639 roku Bernard Barschki von Bastie był starostą księstwa karniowskiego.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 241–242

Błażek, t. II, s. 5; t. III, s. 2; t. IV, s. 4

Pilnáček, t. I, s. 122

Pilnáček, J., Staromoravští rodové, Brno 1996, s. 164

BARSKI

zob
BARSCHKI

BARTH

(BARTH von ZWEYBRODT)

Szlachta pochodzenia bawarskiego, na Śląsku pojawili się według Sinapiusa i Błażka na początku XIV wieku. T. Jurek wymienia, znanego z dokumentów z XIII wieku, Albrechta z Brodą jako najstarszego przedstawiciela tego rodu. Jednak według Jurka, wymieniani przez niego Bartowie posiadali w herbie tura, zaś Barthowie według cytowanych wyżej heraldyków mieli w herbie brodatą głowę, zaś w klejnocie pół postaci brodatego człowieka. Nie wiadomo, czy chodzi tu o ten sam ród. Wymieniany przez Sinapiusa Albert Barth, znany z dokumentów książąt legnickich z lat 1311–1314, odpowiada wymienianemu przez T. Jurka Albrechtowi III Bartowi. W 1485 roku na dworze księcia Fryderyka legnickiego występuje Wincenty Barth.

Siedzibą rodową Barthów było Zabrodzie (Zweybrodt) koło Wrocławia (Breslau).

Karol von Barth, profesor prawa cywilnego, był w 1571 roku rektorem akademii we Frankfurcie

nad Odrą, zmarł w 1597 roku. W 1587 roku umarł w Pradze Grzegorz Barth von Zweybrodt, nadzorca kopalni na Śląsku. Miał córkę Rozynę – żonę Erazma von Freund.

Karol Krzysztof Barth von Zweybrodt był członkiem rady książąt legnickich i burgrabią zamku w Legnicy (Liegnitz), zmarł w 1637 roku. Jego siostra – Anna, była żoną Heneliusa, znanego historyka śląskiego. W 1658 roku zmarł w Lipsku Kasper Barth – filolog, autor wielu prac naukowych, w latach 1605–1619 profesor uniwersytetu w tym mieście.

Część przedstawicieli tego rodu osiadła w Austrii, gdzie w 1810 roku otrzymała tytuł hrabiowski.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 242; t. II, s. 512

Zedlitz, t. I, s. 181

Błażek, t. III, s. 122

BARTENSTEIN

Herb baronowski

Filip Bartenstein, profesor filozofii i dyrektor gimnazjum w Strasburgu, żonaty z Elżbietą Artopaeus zwaną von Beck, miał syna – Jana Krzysztofa (ur. 1696 r.), który zrobił karierę w austriackiej służbie cesarskiej. W 1719 roku został wpisany w stan rycerski, w 1733 roku otrzymał tytuł barona Rzeszy. Zmarł w 1767 roku jako wicekanclerz dworu czesko-austriackiego i tajny radca dworu cesarskiego.

Miał olbrzymie majątki na terenie Austrii i w Czechach. Na Śląsku posiadał Jindřichov (Hennersdorf)

i Matějovice (Matzdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz). Żonaty z Marią Kordulą Holler von Doblhoff, miał dwóch synów: Józefa Filipa Krzysztofa i Krzysztofa Inocentego – założycieli dwóch linii tego rodu. Potomkowie Krzysztofa Inocentego byli właścicielami majątków w okolicy Ołomuńca (Olomouc, Olmuetz).

Na Śląsku nie posiadali żadnych majątków.

Źródła:

Blažek, t. IV, s. 4

BARTHELME

zob.

BARTHOLOMAEI**BARTHOLOMAEI**

(BARTHELME, BARTHELMES)

W 1585 roku zostali nobilitowani bracia Jan i Piotr Barthelomei ze Świdnicy (Schweidnitz). Jan – doktor medycyny, znany był także jako poeta, dlatego w herbie umieszczony został pegaz.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 513

Błażek, t. I, s. 5

BARTSCH

(BARTSCH von STERNEGG, BARTSCH ze ŠTERNEKU, STERNECK, STERNEGG)

Herb nadany w 1695 roku

Herb Henryka Honoriusza
z 1720 roku

Nobilitowany ród mieszczański z Głubczyc (Leobschuetz). Jerzy Antoni Bartsch był przez 15 lat członkiem rady miejskiej, później komisarzem ziemskim w Krnovie (Karniów, Jaegerndorf). W 1695 roku został nobilitowany z predykatem „von Sternegg”, którego jego potomkowie używali zamiennie z nazwiskiem rodowym. W 1694 roku kupił Pielgrzymów (Pilgersdorf) koło Głubczyc (Leobschuetz). Miał dwóch synów: Henryka Honoriusza i Jerzego Eustachego (ur. 1693 r.) oraz córkę Zafirę (?) (ur. 1695 r.). Wdowa po Jerzym Antonim zmarła około 1711 roku.

Majątki po ojcu przejął starszy syn – Henryk Honoriusz. Obok odziedziczonego Pielgrzymowa (Pilgersdorf) posiadał Matějovice (Matzdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz). W 1719 roku nabył Wodniki (Woidnig) koło Góry Śląskiej (Guhrau). W 1720 roku (22.03.) został wpisany w stan rycerski wraz

ze zmianą herbu. Sprawował urząd cesarskiego nadzorcy lasów w Wąsoszy (Herrnstadt).

Młodszy syn Jerzego Antoniego – Jerzy Eustachy studiował w Ołomuńcu i tam zamieszkał.

Henryk Honoriusz Bartsch miał dwóch synów: Jerzego, Karola Seweryna i córkę Ewę Marię.

Jerzy – żonaty z Marią Eleonorą von Tetzler był starostą Wąsoszy (Herrnstadt) i sędzią ziemskim księstwa karniowskiego. Zmarł bezpotomnie około 1740 roku.

Jego brat – Karol Seweryn posiadał rodowy Pielgrzymów (Pilgersdorf).

Źródła:

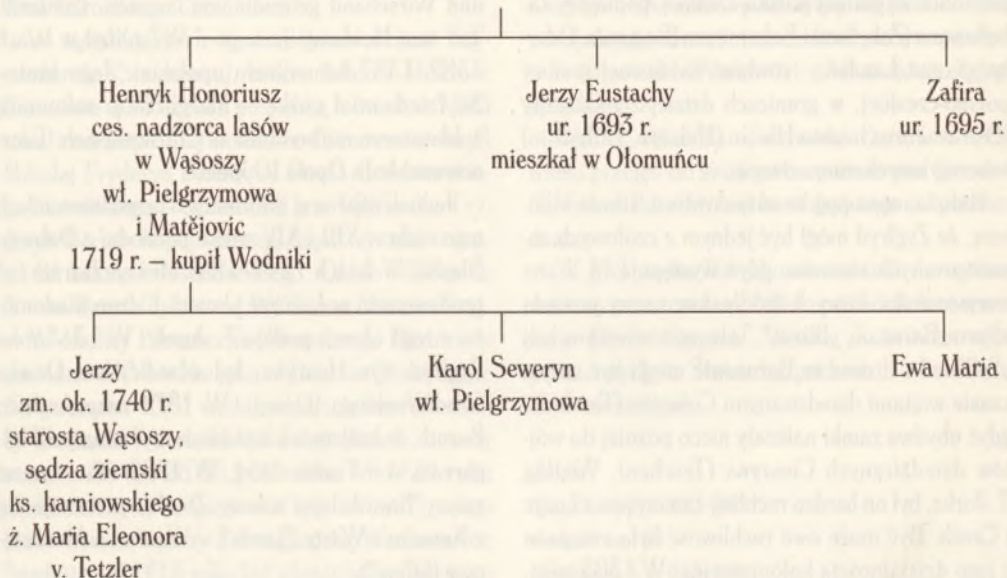
Błażek, t. I, s. 105; t. IV, s. 115

Piłańček, t. II, s. 425

Doerr, s. 204

GENEALOGIA

Jerzy Antoni Bartsch
 czł. rady miejskiej Głubczyc
 komisarz ziemski w Krnovie
 1695 r. – nobilitowany
 z predykatem „v. Sternegg”
 wł. Pielgrzymowa
 ż. Krystyna N. (zm. ok. 1711 r.)

BARUTH
 (BARUT)

Barutowie, posiadający taki sam herb jak Aulockowie i Schwobsdorffowie, należą do najstarszych rodów znanych na Śląsku. Przybyli z Górnych Łużyc, nazwisko wzięli od swojej siedziby rodowej Baruth. Podobnie jak w przypadku herbu Aulo-

cków – nazwa herbu jest dyskusyjna (Wezenberg – Ciołek – Bawol – zob. Aulock).

Według T. Jurka – w 1247 roku pojawił się przejściowo na Dolnym Śląsku Henryk de Baruth, który po 1251 roku wrócił na Łużycę. W tym cza-

sie Barutowie musieli jednak na trwale być związani ze Śląskiem, gdyż w drugiej połowie XIII wieku posiadali już na Górnym Śląsku majątki i zamki.

Najbardziej znaną postacią był wtedy Zygfryd Baruth, którego T. Jurek łączy głównie z książętami wrocławskimi. Od 1277 roku działał on w księstwach raciborskim i cieszyńskim. Należały do niego dwa zamki: Barutswerda (zaginiony), położony przy obecnej granicy polsko-czeskiej, pomiędzy Zabelkowem (Zabelkau) i Bohuminem (Bogumin, Oderberg) oraz Landek – również na dawnej granicy polsko-czeskiej, w granicach dzisiejszej Ostrawy (Ostrava) oraz miasta Hlučín (Hulczyn, Hultschin) i szereg innych miejscowości.

Kaluża, opisujący te miejscowości, stawia hipotezę, że Zygfryd mógł być jednym z czołowych zasadźców tych terenów, gdyż występują tu liczne miejscowości, których źródłosłów nazwy posiada słowo „Barut...”, „Borut...” i w nazwie niemieckiej „Sillfried...”, oraz że Barutowie mogli być w tym czasie wójtami dziedzicznymi Cieszyzna (Teschen), gdyż obydwa zamki należały nieco później do wójtów dziedzicznych Cieszyzna (Teschen). Według T. Jurka, był on bardzo ruchliwy i znany jest z Łużyc i Czech. Być może owa ruchliwość była związana z jego działalnością kolonizacyjną. W 1303 roku, on lub jego syn, również Zygfryd, podarował mieszczanom z Hlučína (Hulczyn, Hultschin), w księstwie raciborskim, pole nad rzeką Opawą. Z tego roku pochodzi jego pieczęć, która zachowała się w archiwum praskim, z herbem i napisem w otoku: „+ S. Siffridi. De. Baruth.” („Sigillum Siffridi de Baruth” – pieczęć Zygfryda de Barutha). Herb jest identyczny z herbem z 1292 roku kasztelana Wąsoszy (Herrnstadt), Teodoryka Barutha z pieczęci publikowanej przez Pfothenhauera.

W połowie XIV wieku właścicielem Barutswerdy (1340–1343 r.) był Werner de Barutswerde, w 1349 roku Landek był własnością Piotra – dziedzicznego wójta Cieszyzna (Teschen) (Barutha? – według Pilnáčka obydwaj należeli już do rodu Raszcyców), a w 1359 roku zamki te zostały zapisane w wianie przez Przemyślidę – księcia Mikołaja II opawskiego jego drugiej żonie – Jutcie, córce księcia Bolesława niemodlińskiego. Na początku XV

wieku książę Jan opawski sprzedał te dobra Bielikowi von Kornitz.

W 1371 roku występuje w dokumentach księcia Bolesława opawskiego Henczke Barold de Smecz (Śmicz koło Prudnika?); prawdopodobnie jego synami byli występujący w 1394 roku bracia: Dietrich, Solden, Seyfrid i Hans genannt Barod. W tym samym roku występują „Heyda her Berold und Wirseband gebrudir von Semicz” (Śmicz?). Ten sam Heidanus (zm. po 1387 r.) był w latach 1382–1387 kanonikiem opawskim. Jego brat – Seyfried, miał córkę – Małgorzatę, zakonnicę w klasztorze norbertanek w Czarnowasach (Czarnowanz) koło Opola (Oppeln).

Jednak najwięcej informacji o przedstawicielach tego rodu w XIII i XIV wieku pochodzi z Dolnego Śląska. W latach 1247–1251 Henryk Baruth był proboszczem w Jaworze (Jauer). Liczne wiadomości z tego okresu podaje T. Jurek. W 1315 roku Zygfryd, syn Henryka, był właścicielem Osieka Grodkowskiego (Osseg). W 1376 roku Andrico Baruth, w księstwie oleśnickim, był żonaty z Małgorzatą von Frankenberg. W 1380 roku Janusz zwany Baruth, syn wdowy Zbinki, procesuje się z Kuncem z Warty (Bardo? – Wartha) o Moszczenicę (którą?).

Krzysztof Baruth z Głubczyc (Leobschuetz) (?) w latach 1451–1464 był żonaty z Nicą, córką Hartla Tunkla z Rovné (Rownie) i Štítiny (Stettin) w księstwie opawskim, wdową po Mikołaju Wilczku z miejscowości Dobré Zemice (Guttenland). W 1446 roku Krzysztof Borrad (Baruth) występuje jako świadek w dokumentach Konrada księcia kozielskiego.

W połowie XV wieku Barutowie posiadali również majątki w okolicach Pszczyny (Pless) i w księstwie oświęcimsko-zatorskim. W tym ostatnim Mikołaj Barut był właścicielem Starej Wsi (Altdorf) koło Zatoru. W 1530 roku Marek Barut wrócił po dłuższym pobycie w niewoli w Moskwie i w Pszczynie (Pless) procesował się o spadek po rodzicach.

Na północy księstwa opawskiego, około 1450 roku, Jan Baruth był właścicielem Skaląg (Skalung) koło Kluczborka (Kreuzburg). Prawdopodobnie jego córką była Anna – żona Jana Herbarka (Emberga) z Domecka (Dometzko) pod Opolem

(Oppeln). Na początku XVI wieku właścicielem sąsiadującej ze Skalągami (Skalung) Wierzbicy (Deutsch Wuerbitz) był również Jan Baruth (zm. 1553 r.). Majątek ten odziedziczyli po nim bracia Tomasz i Jan (synowie Jana?). Jan zmarł przed 1576 rokiem, jego część otrzymała wdowa po nim – Agnieszka von Koschembar. Skalągi (Skalung) w tym czasie posiadał Jan Baruth, przyrodni brat Jana Gerolskiego (Studnitsa).

W sąsiadującym z tymi miejscowościami Szymonkowie (Simmenau), bracia Adam i Melchior Barutowie w 1572 roku posiadają folwark; w 1583 roku inną część Szymonkowa (Simmenau) kupił Mikołaj Fryderyk Baruth od Pawła Geraltowskiego (Gerolskiego – Studnitsa), a w 1585 roku Fryderyk Baruth kupuje trzecią część tej miejscowości od Adama I Posadowskiego. Około 1580 roku N. von Baruth była żoną Wolfa von Monsterberg.

W okolicy Kluczborka (Kreuzburg) Barutowie posiadali w XVI wieku jeszcze Duczów (Deutschen). Na początku XVII wieku właścicielem Wierzbicy (Deutsch Wuerbitz) był Jerzy Baruth, zmarły w wieku 50 lat, 26.03.1611 roku. W 1631 roku właścicielem tej miejscowości był Jan (syn?), a jego brat – Adam, żonaty z Anną, córką Wacława von Studnitz, od 1618 roku był właścicielem Szymonkowa (Simmenau). W 1666 roku jako właściciel tej miejscowości występuje syn Adama – Jan. Prawdopodobnie był on ostatnim męskim przedstawicielem tej linii rodu. Jego córką była Ewa von Baruth, zamężna (x 1665 r.) z Adamem Wacławem von Studnitz z Gieralcic (Jeroltschuetz), któremu wniosła w wianie Szymonków (Simmenau).

W księstwie oleśnickim, w 1504 roku Stanisław Baruth był właścicielem Brzozowca (Bresewitz – Wilhelminenort) i Strzałkowej (Schuetzendorf). Żonaty z N. von Kaltenhof, miał syna – Jerzego, który odziedziczył majątek ojca. Jerzy ożenił się z N. von Koschembar ze Skorkowa (Skorkau) koło Olesna (Rosenberg). Miał dwóch synów: Wacława

– dziedzica Brzozowca (Bresewitz) i Dietricha – właściciela Mikowic (Lampersdorf).

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był Joachim Wacław von Baruth, członek rady książąt oleśnickich, właściciel Brzozowca (Bresewitz) i Krzeczyna (Kritschen). Żonaty dwukrotnie: 1. z (x 1644 r.) Anną Marią (ur. 1629 – zm. 1682 r.), córką Mikołaja VI Posadowskiego, 2. z N. bar. von Rochow. Zmarł w 1684 roku i pochowany został w kościele parafialnym rodowej miejscowości pierwszej żony – w Posadowicach (Postelwitz), gdzie znajduje się jego epitafium.

Według Pilnáčka – nazwisko Baruth w XVIII wieku przejęli do swojego baronowie von Gersdorf (Gersdorf-Baruth). Inni heraldycy tego nie potwierdzają.

W XVI wieku Baruthowie należeli do wyższej warstwy mieszczan opolskich, posiadali dom w rynku w Opolu (Oppeln). Według materiałów rękopiśmiennych A. Steinerta, pochodzili z linii Baruthów oleśnickich.

Źródła:

- Sinapius, t. I, s. 242–243
- Gauhen, szp. 50
- Henelius, t. I, s. 645–648
- Zedlitz, t. I, s. 182
- Błażek, t. I, s. 5
- Pilnáček, t. II, s. 426
- Cetwiński, s. 71, C 145, C 270, C 735
- Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 196–197
- Veldtrup, s. 124
- Boehme, t. I, s. 58, 62, 63
- C.D.S., t. I, s. 46, 75, 90; t. VI, nr 218
- Kaluža J., Burg Landecke, (w:) Oberschlesische Heimat, Bd. X, 1914, s. 112–122
- Gawel H., Die Geschichte der Stadt Konstadt OS., Kreuzburg 1933
- Steinert, Kartoteka mieszkańców Opola – rękopis w posiadaniu autora.

BASTIE

zob.

BARSCHKI

BASZTIE

zob.

BARSCHKI**BAUCH**

zob.

BUCH**BAUCKE**

(BAUCKE von ROSTOCK)

Mikołaj Baucke, urzędnik biskupów wrocławskich w Nysie (Neisse), otrzymał w 1668 roku (14.03.), wraz z żoną Urszulą, potwierdzenie starego stanu rycerskiego z predykatem „von Rostock” – nazwisko panieńskie żony. Była ona krewną (siostrą?) biskupa wrocławskiego, Sebastiana von Rostock.

W 1699 roku występuje w dokumentach Franciszek Stanisław Baucke von Rostock, kanonik katedry św. Jana we Wrocławiu (Breslau).

Posiadali majątki w księstwie nyskim.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 6

Doerr, s. 152

BAUDEMANN

(BAUDEMANN von BAUDEMANNSWALDAU)

W 1712 roku nobilitowany został z predykatem „von Baudemannswaldau” Jan Adam Baudemann, właściciel majątku Wrocławice (Mittel und Nieder Breslawitz) koło Milicza (Militsch). Miał trzech synów: Joachima Zygmunta, Ernesta Ferdynanda i Chrystiana Wilhelma. O dwóch starszych nic nie wiadomo, majątek odziedziczył najmłodszy – Chrystian Wilhelm. Żonaty z Eleonorą von Lessel, pozostawił dwie córki: Fryderykę Eleonorę i Zofię Eleonorę. Fryderyka Eleonora była żoną N. Wo-

zikowskiego (?), odziedziczyła majątek ojca i sprzedała go w 1756 roku, będąc już wdową.

Zofia Eleonora (ur. 1735 – zm. 1795 r.), w 1763 roku wyszła za mąż za Jana Krzysztofa von Ferentheil und Gruppenberg z Pierstnicy Małej (Klein Perschnitz) koło Milicza (Militsch).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 514

Zedlitz, t. I, s. 185

Błażek, t. II, s. 5–6

BAUDISS

Według tradycji, ród pochodzenia dolnołużyckiego, przybyły na Śląsk w 1250 roku, w orszaku książniczki Agnieszki, córki Albrechta I saskiego, żony Henryka III wrocławskiego. Jurek nie wymienia ich wśród obcego rycerstwa, które pojawiło się w XIII–XIV wieku na Śląsku.

Ich siedzibą rodową na Śląsku był Budziszów (Baudis) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), od którego wzięli nazwisko. Wiadomości źródłowe o tym rodzie pochodzą z XIV wieku: Hanko von Baudiss w 1353 roku był sędzią ziemskim księstwa wrocławskiego. Jego syn – Jan był właścicielem Wojtkowic (Woigwitz), w tymże księstwie. Majątek odziedziczył później syn Jana – Mikołaj i wnuk Paweł (zm. 1541 r.). Paweł von Baudiss miał czterech synów, z których Jakub i Andrzej byli założycielami dwóch linii rodu: wrocławskiej i legnickiej.

Linia wrocławska

Jakub I sen. (ur. 1508 – zm. 1583 r.) – syn Pawła, miał trzech synów: Wawrzyńca (ur. 1537 –

zm. 1581 r.) – członka rady książąt oleśnickich, zmarłego bezpotomnie. Epitafium jego i żony Judyty znajduje się w kościele zamkowym w Oleśnicy (Oels); Jana (ur. 1556 – zm. 1606 r.) – założyciela domu Trestno (Treschen), pod Wrocławiem (Breslau). Epitafium znajdowało się w kościele św. Barbary we Wrocławiu (Breslau); Jakuba II jun. (zm. 1613 r.) – założyciela domu Gądów (Alt Gandau) – epitafium umieszczone zostało w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau). Dom Gądów (Alt Gandau) wymarł w 1686 roku, na Jakubie III.

Linia legnicka

Założycielem tej linii był drugi syn Pawła – Andrzej (ur. 1510 – zm. 1576 r.). Żonaty z Katarzyną von Neugebauer, miał syna – Jana (zm. 1595 r.), który wybudował w Legnicy (Liegnitz) budynki wiskarówki, umieszczając na nich swój herb. Przedstawiciele tej linii posiadali m.in. majątki: Chochółki (Rudolphsbach), Tyńczyk (Klein Tinz) i Stracho-

wice (Strachwitz), w księstwie legnickim oraz w księstwie świdnicko-jaworskim: Kłonic (Klonitz) i Wilków (Wilkau).

Ostatnim męskim przedstawicielem rodu na Śląsku był Leonard von Baudiss z linii legnickiej, właściciel Kłonic (Klonitz) – zmarły około 1840 roku.

W XVI wieku jacyś von Baudissowie (pozostali synowie Pawła?) osiedli na Górnych Łużycach. Linia ta wymarła w 1682 roku na Wolfie Zygmuncie

von Baudiss, właścicieli Schmoellen. Z tej linii pochodzą hrabiowie von Baudiss z Holsztyna.

Źródła:

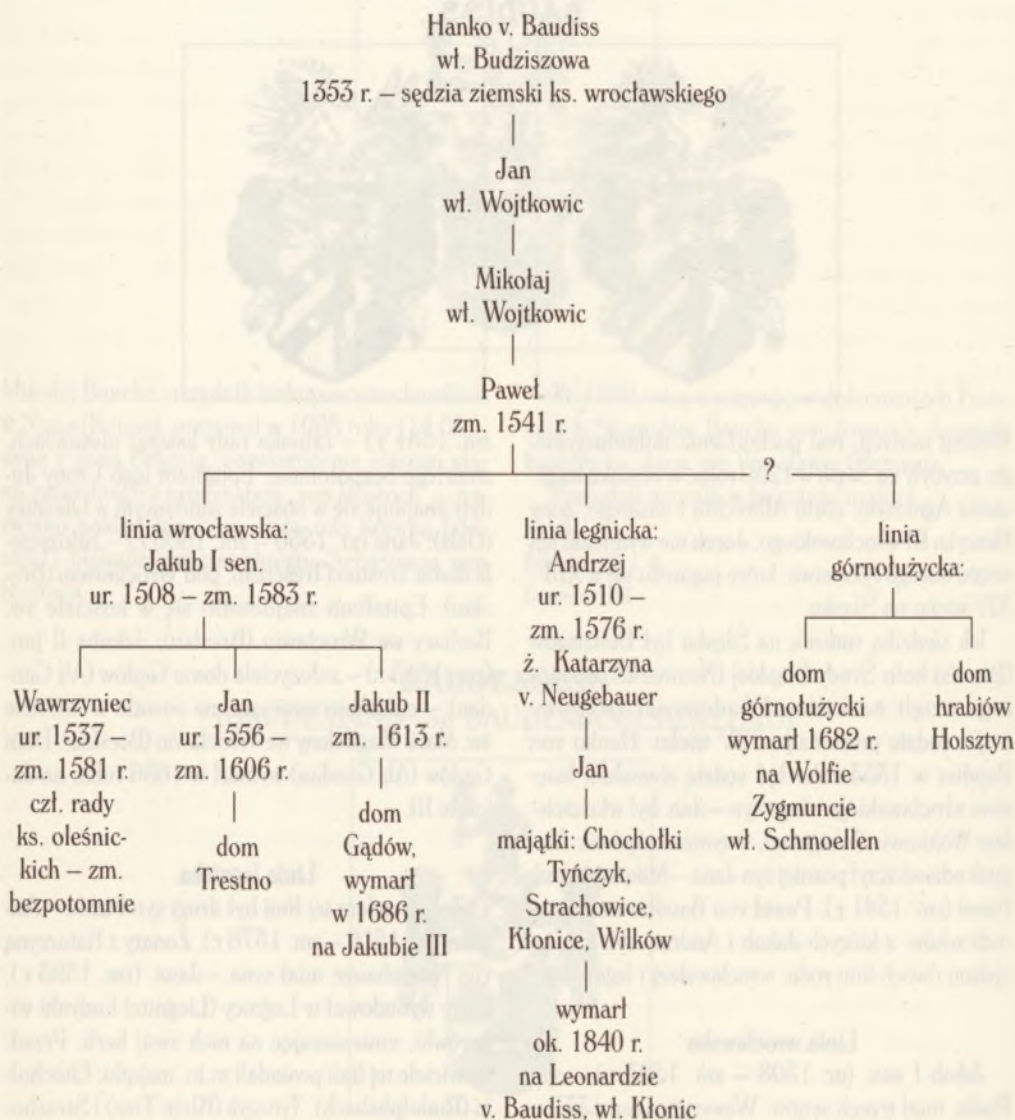
Sinapius, t. I, s. 244–248

Gauhen, szp. 51–52

Zedlitz, t. I, s. 184–185

Błażek, t. II, s. 6

GENEALOGIA

BAUMGARTEN

(BAUMGARTSKI, BUNGARTSKY, BURNGARSKY, BUGARSKY)

Nazwisko zastępcze, używane od XV wieku przez ród von Pange, właścicieli Sądów (Baumgarten) koło Niemodlina (Falkenberg) na Górnym Śląsku. W 1409 roku Konrad Pange kupił połowę Sądów (Baumgarten), drugą połowę w 1427 roku kupił Jan Pange (brat?) z synami. Od tej pory obydwie rodziny zaczęły używać zamiennie nazwiska Baumgarten. W dokumentach sporządzanych w języku czeskim nazwisko to występuje w formie „Baumgartski”, „Bungarsky” czy też „Bugarsky”.

W 1487 roku, w dokumentach polskich występuje Hincze Banckhartsy, w 1488 – Hincze Baumgardsky, a w 1498 roku – Hincze z Bungarta. W 1498 roku Heinz von Baumgarten (ten sam co poprzednio) był starostą Opola (Oppeln). Veldtrup błędnie uważa, że pochodził z Frydka (Frydek, Friedeck) w księstwie cieszyńskim. Zmarł po 1511 roku. W tym roku (7.08.) występuje w dokumentach po raz ostatni jako Hyncze Bungarski. Jego córka –

Anna Bugarsky była zakonnicą u dominikanek w Raciborzu (Ratibor); w 1524 roku występuje w księgach ziemskich opolsko-raciborskich. W tym samym roku w klasztorze dominikanek znajdowała się Barbara Bungarsky.

W latach 1520–1539 w księgach ziemskich opolsko-raciborskich często jako świadek występuje Jan Baumgarsky vel Bungarsky. W 1533 roku tenże Jan kupił sąsiadujące z Sadami (Baumgarten) Wydrowice (Weiderwitz).

W drugiej połowie XVI wieku występują już na powrót pod nazwiskiem Pange.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 428

Landbuecher Opp.-Ratib., nr 3, 6, 8, 10, 16a, 25, 26, 39, 82, 131

Zemská kniha..., nr 10, 12

Veldtrup, s. 406

C.D.S., t. VI, s. 378, 380, 439, 476

zob.

PANGE

BAUMGARTEN

zob.

FENTZEL

BAUMGARTSKY

zob.

BAUMGARTEN

BAUTSCHNER

(BAUTSCHNER von LILIENBERG, BAUTSCHNER bar. von SCHLEGENBERG, BAUTZNER von SCHLEGEN und LILIENBERG)

Bautschner von Lilienberg
herb szlachecki

Bautschner von Schlegenberg
herb baronowski

Bautzner von Schleggen
und Lilienberg herb hrabiowski

Konstantyn Kilian Bautschner służąc w armii cesarza Rudolfa II i Macieja, doszedł do stopnia kapitana. Jego syn – Paweł Ezechiel, również oficer wojsk cesarskich, był żonaty (x 1641 r.) z Zuzanną Huebl von Trautenau. W 1656 roku (8.03.) został wpisany w stan rycerski z predykatem „von Lilienberg” i przyjął herb rodowy swojej żony.

Jego syn – Franciszek Bautzner, w 1665 roku (16.06.) uzyskał tytuł barona ze zmianą predykatu na „von Schlegenberg” (? miał wtedy 14 lat), a w 1691 roku (13.11.) otrzymał tytuł hrabiowski z ponowną zmianą predykatu na „hrabia von Bautzner baron von Lilienberg”. Piastował urząd kanclerza Wyższego Urzędu Dolnego i Górnego Śląska, zmarł w 1699 roku. Dwukrotnie żonaty, z drugą żoną – hr. von

Gellhorn z Pieszyce (Peterswaldau) miał jednego syna, Franciszka Antoniego – właściciela Bogacicy (Bodland) koło Kluczborka (Kreuzburg) na Górnym Śląsku oraz Szczepanowa (Stephansdorf) i Lipnicy (Schadewinkel) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), członka rady cesarskiej i starosty księstwa wrocławskiego, zmarłego około 1720 roku. Majątki po nim odziedziczył jego syn – Józef Antoni. Syn Józefa Antoniego – Antoni hr. Bautzner von Schleggen und Lilienberg na początku XIX wieku posiadał majątki na Śląsku austriackim.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 94

Doerr, s. 139, 149, 172

BAVARUS

zob.

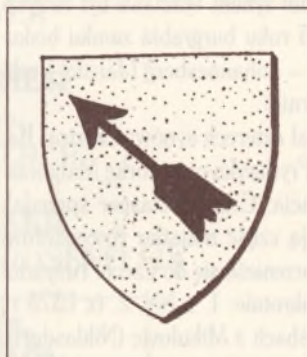
BEYER

BAWOR

(BAWOR ze STRAKONIC, BAVOR z HOLOVOUS, PAFOR und HOLOBUS)

Bawor ze Strakonic I (wg Błażka)

Bawor ze Strakonic II (wg Błażka)

Bawor ze Strakonic III (wg Błażka)

Bawor z Holovous (wg Pilnáčka)

Pafor und Holobus

Na Śląsku osiedlili się przedstawiciele obydwu rodów czeskich: panów ze Strakonic i panów z Holovous. Baworowie ze Strakonic należeli do najbogatszych i najbardziej wpływowych rodów rycerskich średniowiecznych Czech. Posiadali majątki w południowych Czechach i wymarli już pod koniec XIV wieku. Ich przedstawiciele pojawili się na Górnym Śląsku pod koniec XIII wieku. W 1298 roku, w dokumentach wydanych przez księcia Kazimierza II opolskiego (bytomskiego), występuje jako świadek Wacław Bawor „de Strakonicz”. Można przyjąć hipotezę, że jego potomkami byli w XIV wieku Baworowie–Peregrini, właściciele Sucheja (Suchau) koło Opola (Oppeln). W 1375 roku Alaán Bawor syn Peregrina sprzedał tę miejscowość staroście księstwa strzeleckiego – Na-

ssimborowi. Więcej na Śląsku Baworowie ze Strakonic nie występują.

Według Pilnáčka – Baworowie z Holovous pojawili się na Śląsku w XV wieku. Wszyscy heraldycy zgodnie wskazują Supíkovice (Saubsdorf) w księstwie opawskim, jako ich siedzibę rodową na Śląsku. W 1462 roku zmarł Wacław Bawor z Holovous, właściciel Supíkovice (Saubsdorf). Jego epitafium znajduje się w kościele w Kunčicach (Kunzendorf). Pozostawił dwóch synów: Jerzego i Jana.

Jerzy, żonaty z Katarzyną N., w 1498 roku odkupił od brata jego część Supíkovice (Saubsdorf); zmarł w 1514 roku – jego epitafium także znajduje się w kościele w Kunčicach (Kunzendorf). Jan,

w 1521 roku był właścicielem Heřmáněk (Klein Hermsdorf), w których posiadał kuźnice (hamry).

Być może, trzecim synem Wacława był Krzysztof Bawor, w 1505 roku burgrabia zamku biskupów wrocławskich – Johannesberg (Jánský Vrch) w Javorníku (Jauernig).

Jerzy Bawor miał czterech synów: Czoriza, Kaspra, Krzysztofa i Fryderyka oraz córkę Małgorzatę. Dwaj starsi bracia: Czoris i Kasper sprzedali w 1530 roku swoją część majątku Krzysztofowi i prawdopodobnie przenieśli się do Czech. Krzysztof sen. żonaty był dwukrotnie: 1. z NN, 2. (x 1573 r.) z Wandą von Adelsbach z Mikulovic (Niklasdorf), którą to miejscowość wniosła mu w wianie. Po ślubie przepisał Supíkovic (Saubsdorf) swoim synom, a sam przeniósł się do Mikulovic (Niklasdorf). Zmarł po 1578 roku. Pozostawił dwóch synów: Achillesa i Krzysztofa jun., którzy w 1580 roku sprzedali Supíkovic (Saubsdorf) biskupowi wrocławskiemu – Marcinowi Gerstmannowi. Achilles kupił majątek Ujeździec (Gesess), w księstwie nyskim.

Najmłodszy syn Jerzego – Fryderyk był właścicielem Kopania (Koppen) w księstwie brzeskim.

W 1536 roku ożenił się z Urszulą von Reibnitz, córką Jana i Małgorzaty von Brinnig. Był założycielem linii brzeskiej, która zmieniła nazwisko na „Pafor und Holobus” (zob.). Z tej linii pochodził występujący w dokumentach, w 1627 roku, Fryderyk Bawor (wnuk?), właściciel Zielenic (Gruen Hartau) koło Strzelina (Strehlen).

W XVI wieku występują w dokumentach Samson Bawor (1573 r.) i Lukrecja Bawor – w 1565 roku żona Melchiora von Logau z Żurzyc (Zauritz) koło Grodkowa (Grottkau). Trudno ustalić ich pokrewieństwo z pozostałymi członkami rodu.

W XVII wieku znani są: Baltazar Bawor, w 1607 roku urzędnik kamery cesarskiej we Wrocławiu (Breslau) oraz Franciszek Bawor – w 1630 roku nadzorca lasów w Opolu (Oppeln).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 510

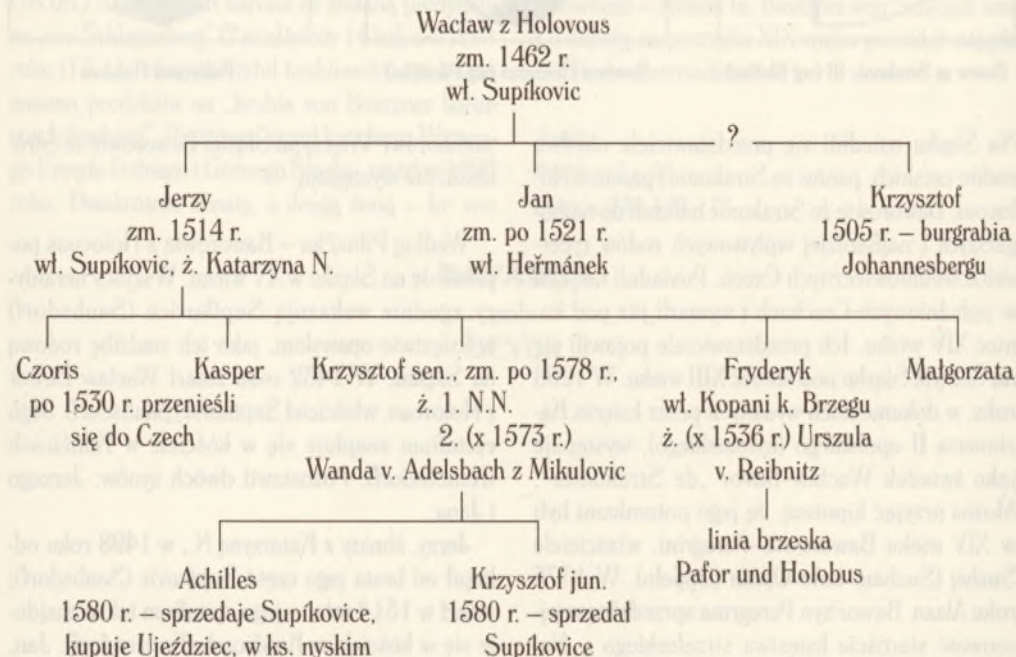
Gauhen, szp. 1360

Zedlitz, t. I, s. 167–168

Błażek, t. II, s. 88; t. IV, s. 4, 115

Pilnáček, t. I, s. 128–129

POTOMSTWO WACŁAWA Z HOLOVOUS

BAYER

zob.

BEYER**BECHER**

zob.

PECHERER**BECKER**

(BECKER von ROSENFELD)

Według Błażka – szlachectwo czeskie z predykatem „von Rosenfeld” otrzymał w 1647 roku Henryk Becker i jego siostry: Joanna, Maria Elżbieta i Małgorzata. Pochodzili z Wrocławia (Breslau). W 1690 roku nastąpiło potwierdzenie szlachectwa. Sinapius, a za nim Zedlitz twierdzą, że była to stara szlachta miśnieńska, posiadająca również majątki na Śląsku.

Na początku XVIII wieku byli właścicielami Popowic (Poepelwitz – Wrocław-Popowice) oraz

dolnego folwarku w Biskupowie (Bischofswalde), w księstwie nyskim. Pod koniec XVIII wieku liczni przedstawiciele tego rodu byli oficerami armii pruskiej.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 515

Zedlitz, t. I, s. 195

Błażek, t. III, s. 125

BECKERFELD

zob.

BECKERS

BECKERS (BECKERS und BECKERFELD)

Szlachectwo czeskie z predykatem „und Beckerfeld” otrzymał w 1705 roku (2.10.) Erazm Dietrich Beckers, kupiec wrocławski, żonaty z Rozyną Fuchs.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 70

Doerr, s. 189

BECZ

zob.

BETSCH

BEDAU

zob.

BIEDAU

BEER

W 1735 roku (22.09.) został wpisany w czeski stan rycerski Krzysztof Antoni Beer, generalny poborca podatków na Śląsku. Jego potomkowie mieszkali na terenie Śląska austriackiego.

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 115

Doerr, s. 223

BEER

(BEER von BEERENBERG, BEER z BERENBERKA)

Według Pilnáčka – stary ród śląski, zamieszkały w księstwach opawskim i nyskim. Pierwsza informacja pochodzi z 1377 roku i dotyczy Krystyny Behr. Jej córka – Katarzyna, była żoną Mikołaja Kikila. Do tego rodu zalicza Pilnáček Pawła Beera, siostrzeńca biskupa wrocławskiego Jana Rotha, w 1487 roku wójta Vidnavy (Weidenau).

Na początku XVI wieku przedstawiciele rodu osiedli również w Krakowie. W 1530 roku Krzysztof Beer z Krakowa sprzedał swój majątek pod Głucholazami (Ziegenhals). W 1637 roku Jan Beer, burgrabia zamku biskupów wrocławskich Jánský Vrch (Johannesberg) w Javorníku (Jauernig), kupił wójtostwo w Bílým Potoku (Weissbach).

Wójtostwo to w 1642 roku sprzedała wdowa po nim – Małgorzata.

Zupełnie co innego pisze o tym rodzie Błażek: według niego, szlachectwo czeskie z predykatem „von Beerenberg” otrzymał 13.07.1666 roku Ferdynand Andrzej Beer, rotmistrz regimentu von Sporcka. Żonaty z Ernestyną von Stadelmeyer (zm. 1670 r.), posiadał majątki w księstwie nyskim. Zmarł w 1681 roku. Jego potomkowie mieli majątki w tymże księstwie jeszcze w połowie XVIII wieku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 123; t. IV, s. 115

Pilnáček, t. I, s. 153

BEER

(BEER von BERAU, BEER z BEROVA)

Jerzy Beer von Berau, zmarły w 1592 roku, był członkiem rady miejskiej w Jaworze (Jauer).

Ferdynand Andrzej Beer von Berau, żonaty

z Anną Ludwiką von Hohendorf miał tylko córkę – Franciszkę Ernestynę (ur. 1695 – zm. 1744 r.), żonę N. von Pannwitz.

W kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau) znajduje się epitafium zmarłej w 1602 roku Magdaleny Beer von Berau.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 6

Pilnáček, t. I, s. 152

BEER

(BEER von STEINERSDORF, BEER ze STEINSDORFU)

Stary ród śląski pochodzący z Siemysłowa (Steinersdorf) koło Namysłowa (Namslau).

Wolf Beer (zm. przed 1583 r.) występuje w księgach ziemskich opolsko-raciborskich; w 1563 roku sprzedał Bażany (Basan) koło Olesna (Rosenberg). Żonaty z Maruszą, córką Jana von Ehrenberg z Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln) i Górnych Sowczyc (Schoffschuetz) koło Olesna (Rosen-

berg), miał synów: Wolfa jun. i Henryka z Wielowśi (Langendorf) koło Gliwic (Gleiwitz).

W 1613 roku notowany jest w dokumentach jako świadek Jan Beer (syn Henryka?) z Wielowśi (Langendorf) i Bytkowa (Bittkow).

Herb nieznan.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 152

BEEREN

Stara szlachta brandenburska, pochodząca z okolic Teltow. W drugiej połowie XVIII wieku porucznik wojsk pruskich N. von Beeren był właścicielem Leśnicy (Lissa – Wrocław-Leśnica).

Na Śląsku ród ten wymarł w 1817 roku, na ge-

nerale Karolu Fryderyku Hermanie von Beeren, dowódcy regimentu kirasjerów.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 193–194

Błażek, t. III, s. 2

BEERENBERGzob.
BEER**BEESS**

(BES, BESZ, BIES, VRCHLES, KATOWSKI, WRCHLESKI)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb XVI w. I

Herb XVI w. II

Herb XVI w. III

Herb XVI w. IV

Herb XVI w. V

Herb baronowski z 1518 r. I

Herb baronowski z 1518 r. II

Herb baronowski z 1518 r. III

Herb baronowski XVII w.

Herb baronowski 1741 r.

Herb baronowski i hrabiowski XVIII w.

Herb hrabiowski I

Herb hrabiowski II

Herb hrabiowski III

Herb baronów Beessów-Wrchles

Jeden z najstarszych i najznakomitszych rodów rycerskich Śląska. Według legendy rodowej, przybyli do Czech z Chorwacji lub Sławonii już w VII wieku, a następnie w X wieku osiedli na Śląsku.

Za ich siedziby rodowe uważa się Kolnie (Coelln, Altkoeln) i Karłowice (Karlsmarkt), daw-

niej Katowice (Ketzerdorf), w księstwie brzeskim. Jednak tę drugą miejscowość, główną siedzibę rodu, kupili dopiero w połowie XIV wieku od Czamborów (Tschammer). Jeszcze w 1344 roku właścicielem Karłowic (Karlsmarkt) dawniej Katowic (Ketzerdorf) był Nicolaus Czambor „de Ketzerdorf”.

Licznie rozrodzeni, posiadali majątki głównie na pograniczu Dolnego i Górnego Śląska, w księstwach opolsko-raciborskim, cieszyńskim, opawskim, a także na Morawach i Łużycach.

Znani również w Polsce pod nazwiskiem „Bies”. Dzieliли się na wiele linii i domów, których uporządkowanie jest wręcz niemożliwe. Z najnowszych opracowań heraldycznych nawet Pilnáček podający wiele informacji o poszczególnych przedstawicielach tego rodu, nie potrafił ich uporządkować i zdarza się, że wprowadza czytelnika w błąd.

Najstarsze informacje źródłowe o tym rodzie pochodzą z początków XIV wieku i dotyczą linii z Kujaw (Kujau) koło Głogówka (Oberglogau).

I. Linia z Kujaw (Kujau) koło Głogówka (Oberglogau)

Kujawy (Kujau) być może były najstarszą, pierwotną siedzibą rodu. W 1311 roku Adam Beess z Kujaw (Kujau) był członkiem rady księcia Bolka I opolskiego. W 1337 roku na dworze Kazka I cieszyńskiego występuje Michał zwany Beess.

W 1353 roku bracia Otto i Adam Beessowie kupili wieś Sesicz vel Slezicz; Veldtrup identyfikuje ją chyba niesłusznie ze Sławicami (Sławitz) pod Opolem (Oppeln) – według dokumentu miejscowość ta leżała na terenie księstwa niemodlińskiego. Około 1355 roku Beessowie kupili od panów z Klisina (Glaesen) (Glesin–Fragstein–Larisch) wójtostwo w Głogówku (Oberglogau). W 1361 roku Michał Bees występuje jako świadek w dokumentach księcia Bolesława niemodlińskiego.

W 1383 roku Adam Beess z Kujaw (Kujau) kupił od Henryka „de Kuropas” Kuropas (Korpitz) sąsiadujący z Kujawami (Kujau) i Błazejowice (Blaschewitz). W 1397 roku występuje w dokumentach Mikołaj Beess (z Błazejowicz?).

W 1412 roku Hannos Bees był właścicielem Rogowa Opolskiego (Rogau).

W 1423 roku Kujawy (Kujau) posiadał Adam Bees, zaś jego brat Otto – Rogów Opolski (Rogau).

Michał Beess z Błazejowic (Blaschewitz), w latach 1430–1433 był kanclerzem (pisarzem) księcia Bolka V głogóweckiego, a wspomniany wyżej Otto, w 1399 roku – starostą księstwa strzeleckiego,

zaś w latach 1415–1427 – pisarzem księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego.

Beessowie z Kujaw (Kujau) byli bardzo ściśle związani z obydwooma książętami, co przyczyniło się do ich późniejszego upadku. W latach dwudziestych XV wieku Bolko V głogówecki, po przejściu do obozu husytów i wypędzeniu swojej żony, Elżbiety Granowskiej (córkę Elżbiety Granowskiej z Pilczy – żony Władysława Jagiełły) poślubił Jadwigę Beess (zm. 1470 r.), córkę Henryka z Kujaw (Kujau). Na dworze księcia przebywali bracia Jadwigi: Mikołaj i Przibten. Bolka V popierał jego stryj – Bernard niemodliński i strzelecki.

Książę Bernard zmarł na początku 1460 roku, księstwo niemodlińskie i strzeleckie odziedziczył Bolko V i w ten sposób stał się władcą aż trzech księstw górnośląskich; zmarł jednak w trzy miesiące po Bernardzie niemodlińskim. Jego jedyny syn z legalnego małżeństwa – Wacław zmarł w latach pięćdziesiątych, pozostała druga żona Bolka V – Jadwiga Beess, prawdopodobnie z dziećmi. W sierpniu 1460 roku król czeski Jerzy z Podiebradu zdecydował, że prawie wszystkie ziemie należące do Bolka V zostaną włączone do księstwa opolskiego, z wyjątkiem kilku miejscowości zabranych księstwu opawskiemu, które wróciły do tego księstwa. Odmówił jednocześnie jakiegokolwiek prawa dziedziczenia Jadwidze Beess i jej dzieciom. Co się z nimi stało – nie wiadomo.

Był to koniec kariery tej linii rodu Beessów. Jej przedstawiciele występują sporadycznie jeszcze na początku XVI wieku, w księgach ziemskich opolsko-raciborskich; w latach 1525–1526 występują jako świadkowie Jan i Mikulasz Biesowie z Błazejowic (Blaschewitz) oraz Przibke Beess (bez podania miejscowości). W 1533 roku występuje wśród szlachty głogóweckiej Johann Bies Błazejowski; pojawia się on jeszcze w dokumentach w 1539 i 1541 roku.

II. Linia główna z Kolni i Karłowic

(Beess von Coelln und Ketzendorf, Katowski)

W XVI wieku, w dokumentach sporządzonych w języku czeskim, przedstawiciele tej linii występują często pod nazwiskiem „Katowski”, od starej

nazwy Karłowic (Karlsmarkt) dawniej Katowice (Ketzerdorf). Karłowice (Karlsmarkt) zostały zakupione przez Beessów ok. 1550 roku, od Mikołaja Czambora (Tschammer). W XV wieku linia ta posiadała olbrzymi kompleks majątków, położonych na obu brzegach Nysy Kłodzkiej (u jej ujścia do Odry) oraz Odry, na pograniczu księstw brzeskiego i niemodlińskiego. W 1459 roku Mikosch (Mikołaj) Beess sprzedał Pawlikowi von Dresky z Magnuszowic (Gross Mangersdorf) koło Niemodlina (Falkenberg) swój dom w Opolu (Oppeln), przy ulicy Zamkowej, obok domu pisarza miejskiego.

W 1495 roku nastąpił podział majątków pomiędzy trzech braci: Adama, Jana i Mikołaja, którzy zapoczątkowali trzy linie rodu.

Najstarszy – Adam, otrzymał dobra na prawym brzegu Odry, z rodowymi Karłowicami (Karlsmarkt) i Kolniami (Altkoeln). W 1499 roku był marszałkiem księstwa brzeskiego. W 1518 roku (17.10.) otrzymał potwierdzenie starego baronostwa z predykatem: „des heiligen Roemischen Reiches Pannierherr”.

W 1557 roku Adam Beess bar. z Kolni (Alt-koeln) i Karłowic (Karlsmarkt), dawniej Katowice (Ketzerdorf), właściciel Rokicia (Rokitsch) koło Kozła (Cosel), ożenił się z Małgorzatą von Oppersdorf z linii dolnośląskiej, z Gaci (Heidau) koło Oławy (Ohlau); zmarł w Rokiciu (Rokitsch) 12.05.1570 roku, pochowany został w kaplicy Beessów w Opolu (Oppeln). Był synem Mikołaja i N. von Wolffersdorf. Pozostawił dwóch synów: Jana – od 1564 roku właściciela Krowiarek (Polnisch Krawarn), który w 1574 roku nabył Tworków (Tworkau) pod Raciborzem (Ratibor). Zmarł bezpotomnie przed 1585 rokiem. Jego majątki odziedziczył brat – Adam jun., który w 1585 roku sprzedał Tworków (Tworkau) Hynkowi Petrowiczowi Charwatowi, właścicielowi Miedonii (Niedane) koło Raciborza (Ratibor). W 1596 roku właścicielami Krowiarek (Polnisch Krawarn) byli Jan i Kasper Beessowie. Kasper, żonaty z Zuzanną, córką Henryka Strzeli, zmarł w 1597 roku. W 1601 roku Klaus Kasper von Beess był burgrabią zamku w Raciborzu (Ratibor).

Na początku XVII wieku występuje inny Kasper (z księstwa kamińskiego?), który nabywa (6.08.1601 r.)

pół Krowiarek (Polnisch Krawarn), a w 1603 roku (8.12.) kupuje sąsiedni Maków (Makau); umiera bezpotomnie w 1611 roku. W tym samym czasie wdowa po nim – Dorota Strzela sprzedaje majątki szwagrowi, Janowi sen. bar. von Coeln (Alt-koeln – Kolnie) und Kattowitz (Karłowice), właścicielowi Lewina Brzeskiego (Loewen).

W 1629 roku Zuzanna Beess, siostra Wilhelma z Lewina (Loewen), żona Jana von Dobschuetz z Choruli (Chorulla) koło Opola (Oppeln), kupuje po bracie Krowiarki (Polnisch Krawarn). Przejściowo majątek ten przechodzi w ręce Dobschuetzów. W 1639 roku (12.07.) majątek w Krowiarkach (Polnisch Krawarn) nabywają bracia Kasper i Wilhelm von Beess.

Okolo 1554 roku nieznanym z imienia Katowski kupił od Abrahama von Rohr Bogusławicę (Boguslawitz) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg), które kilka lat później sprzedał Krzysztofowi von Schindel.

Potomkowie Adama Beessa wymarli na początku XVII wieku i w 1633 roku majątki tej linii rodu, wraz z Karłowicami (Karlsmarkt) i Kolniami (Alt-koeln) włączone zostały w skład dóbr księstwa brzeskiego.

Prawdopodobnie naturalnym synem któregoś z tej linii Beessów był sekretarz królów polskich – Adam Kotowski (zob.).

III. Linia z Lewina Brzeskiego (Loewen)

Młodszy brat Adama – Jan, żonaty z Elżbietą, córką Henryka Korduli, otrzymał państwo Lewin Brzeski (Loewen).

W drugiej połowie XVI wieku Jan von Beess (wnuk?) z Lewina (Loewen), żonaty (x 1599 r.) z Ewą Strzelą, która wniosła mu w wianie Kamień Śląski (Gross Stein) koło Opola (Oppeln), członek rady cesarskiej, był w latach 1598–1615 sędzią ziemskim księstwa opolsko-raciborskiego. Oprócz państwa Lewin (Loewen), w 1574 roku posiadał Tworków (Tworkau) koło Raciborza (Ratibor), zaś w latach 1611–1615 – Krowiarki (Polnisch Krawarn) i Maków (Makau), również w Raciborskiem. Kamień Śląski (Gross Stein) sprzedał już w 1603 roku. Zmarł w 1615 roku.

Miał jedynie córki: Zuzannę – w 1629 roku żonę Jana von Dobschuetza z Choruli (Chorulla) koło Opola (Oppeln), otrzymała ona w wianie od ojca Krowiarki (Polnisch Krawarn), oraz Małgorzatę – w połowie XVII wieku żonę Mikołaja Brawanskiego von Chrobrazan z Żytnej (Zytna) koło Rybnika (Rybnik), starosty powiatu raciborskiego.

Jan von Beess na rok przed śmiercią (w 1614 r.) przekształcił państwo Lewin Brzeski (Loewen) w majorat i wyznaczył na swojego spadkobiercę bratanka – Kaspra Henryka, syna Kaspra z księstwa karniowskiego. Kasper Henryk (zm. ok. 1659 r.) – I ordynat majoratu Lewin Brzeski (Loewen) żonaty był dwukrotnie: 1. z N. bar. von Kittlitz, 2. z N. bar. von Pueckler z Grodzca (Groditz) koło Niemodlina (Falkenberg). II ordynatem majoratu był Karol Wiktoryn (zm. 1678 r.), żonaty również dwukrotnie: 1. (x 1658 r.) z Marianną Maksymilianą von Ratsch, 2. z Rozyną Krystianą von Stadelmeyer. III ordynatem był Karol Otto (ur. 1660 – zm. 29.09.1708 r.) żonaty z Marią Heleną von Posadowski. IV ordynat Otto Leopold (ur. 1690 – zm. 17.01.1761 r.), pruski minister wojny, ambasador przy dworze saskim, otrzymał w 1721 roku (19.10.) tytuł Reichsgrafa. Żonaty (x 1717 r.) z Edmundą Zofią Eleonorą bar. von Skrbensky. V ordynat – Jan Gottlieb Otto (ur. 18.12.1718 r.), żonaty z Józefą hr. von Sinzendorf był ostatnim ordynatem. Miał tylko córkę – Joannę Karolinę, dziedziczkę majoratu, żonę Józefa hr. von Nostitz z Rokitnicy (Rokitnitz). Na niej wymarła majoracka linia hrabiowska z Lewina Brzeskiego (Loewen).

IV. Linia z Malerzowic (Mahlendorf)

Bardzo niejasne i sprzeczne są informacje o tej linii Beessów, najbardziej chyba rozrodzonej i dzielącej się na kilka domów w różnych częściach Śląska.

Założył ją najmłodszy z trójki braci – Mikołaj, pod koniec XV wieku, zaś według innych źródeł – Wiktoryn. W skład dóbr, które otrzymał, wchodziły – oprócz Malerzowic (Mahlendorf) koło Niemodlina (Falkenberg) – prawdopodobnie Przecza (Arnsdorf), Skorogoszcz (Schurgast) i Łosiów (Los-

sen). Posiadanie Łosiowa (Lossen) przez Beessów jest wątpliwe, gdyż od średniowiecza należał on do joannitów, którzy mieli tam swoją komturę.

W 1493 roku Valten (Wiktoryn) Beess z Przechodu (Psychod) koło Niemodlina (Falkenberg) kupił majątek w sąsiednich Bielicach (Bielitz), w 1518 roku przekazał go swojemu synowi – Baltazarowi. W 1537 roku właścicielem Bielic (Bielitz) był Franciszek Beess, a w 1566 roku – Wiktoryn z Dobrej (Dobrau) – obecnie Żelaznej (Zelasno) koło Opola (Oppeln). W 1564 roku Bielice (Bielitz) sprzedają siostry Adama Beessa (którego?): Małgorzata, Anna, Barbara, Helena i Ewa. W połowie XVI wieku właścicielem dóbr malerzowickich był Melchior von Beess (syn Mikołaja?), asesor sądu ziemskiego księstwa opolsko-raciborskiego.

Prawdopodobnie w XVI wieku nastąpił podział tej linii rodu na kilka domów. Malerzowice (Mahlendorf) na przełomie XVI i XVII wieku posiadał Fryderyk Beess, później zakupił on majątki na Dolnym Śląsku i Łużycach i tam się przeniósł. Same Malerzowice (Mahlendorf) przejął najstarszy syn Fryderyka – Karol; po jego śmierci przeszły w obce ręce.

Dom Chrostina (Chróścina – Chroszczina)

Nie wiadomo, czy byli to potomkowie Mikołaja z Malerzowic (Mahlendorf), i z której Chróściny pochodzili. Pilnáček wskazuje na Chróscinę Opolską (Chroszczinna), Veldtrup – na Chróscinę Nyską (Kroschen), w okolicy Grodkowa (Grottkau). Obydwie lokalizacje wydają się błędne, w źródłach brak jakichkolwiek śladów posiadania majątków przez Beessów w tych miejscowościach. Najprawdopodobniej była to Chróścina (Weissdorf), położona obok należącej do Beessów Skorogoszczy (Schurgast).

W 1495 roku (25.08.) występuje w dokumentach Jan Bies z Crosszcziny, żonaty z Jadwigą, córką Jana von Pannwitz. W 1500 roku (17.05.) zapisuje on swojej żonie wiano, w wysokości 24 grzywien, na wsi Chróścina „Crostzina”.

W 1539 roku w księgach ziemskich opolsko-raciborskich występuje Adam Beess z Chrustiny.

Pod koniec XVI wieku Skorogoszcz (Schurgast) posiadał Krzysztof Henryk von Beess, żonaty (x 1601 r.) z Elżbietą, córką Jana ze Starej Kraśnicy (Alt Schoenau) koło Złotoryi (Goldberg), wdową po N. von Reichenbach. W 1619 roku Adam Beess z Chrystiny, właściciel Steblowa (Stoeblau) koło Koźła (Cosel), kupił majątek Radoszowy (Radoschau) koło Koźła (Cosel). W 1643 roku znany jest Jan Beess z Chrustin, właściciel Steblowa (Stoeblau).

W 1694 roku w kościele w Szalszy (Schalscha) koło Gliwic (Gleiwitz) ochrzczona została Anna Barbara Franciszka Apolonia, córka Adama Jerzego von Beess z Chrystiny i N. Amschelowny. Musiał on więc posiadać w tej okolicy jakiś majątek.

Przedstawiciele tej linii osiedlają się również w księstwach cieszyńskim i opawskim. W pierwszej połowie XVII wieku Anna Helena Beess von Chrostin była żoną Rudolfa Josta bar. Kolovrat-Krakovskiego, zaś Krystyna Beess von Chrostin – Jana Bernarda Rostka z Bzia (Goldmannsdorf) koło Pszczyny (Pless) i z majątku Dolni Suchá (Dolna Sucha, Nieder Suchau).

W 1679 roku zmarł Wacław Beess und Chrostin z miejscowości Dolni Suchá (Dolna Sucha, Nieder Suchau), żonaty z Urszulą Rymultowską von Kornitz.

Dom Beess-Wrchles (Wrchleski, Wrchleyski)

Potomkowie Mikołaja z Malerzowic (Mahlendorf) (syn lub wnuk) nabyli majątki w okolicy Olesna (Rosenberg) i przejściowo samo miasto Olesno (Rosenberg). Jako swoją siedzibę podawali bliżej nieokreślone Wierchlesie (Wrchles); używali bardzo często tej nazwy jako nazwiska zastępczego. W okolicy Olesna takiej miejscowości nie ma, istnieje koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), ale brak dowodów, że należała ona do Beessów. W okolicy Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz) Beessowie nie posiadali żadnych majątków. Najbliżej Olesna (Rosenberg) znajduje się Wierchlesie, na ziemiach polskich pod Wieluniem. Jednak z tego Wierchlesia pochodzili Gaszyńscy – Wierchlejscy. Również na Górnym Śląsku znani byli Wierchlejscy herbu Berszten II (von Gaschin

-Wierchlas?). W źródłach w języku czeskim Beesowie z Wierchlesia występują pod nazwiskiem „Vrchleski” vel „Wrchleyski”.

Nazwisko to pojawia się w księgach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego już na początku XVI wieku. W 1527 roku w księgach tych występuje Mikołasz Wrchleyski – starosta Olesna (Rosenberg), zmarły po 1538 roku. Żonaty z Katarzyną von Stertz z Bąkowa (Bankau) koło Kluczborka (Kreuzburg), miał córkę Magdalенę i syna Krzysztofa. Magdalena w 1538 roku była żoną Kaspra Skorkowskiego ze Skorkowa (Skorkau) koło Olesna (Rosenberg). Syn – Krzysztof, żonaty z Dorotą Strzelą z Dzielaw (Dzielau) koło Koźła (Cosel), miał córkę – Katarzynę, żonę Joachima von Skal z Ligoty Wielkiej (Gross Ellguth), również koło Koźła (Cosel).

W 1561 roku Jan Beess-Wrchles z Olesna (Rosenberg) sprzedał Jerzemu Jarotzkiemu von Jarotschin z Dobrodzienia (Guttentag) majątek Szemrowice (Schemrowitz) koło Lublińca (Lublinitz).

Na początku XVII wieku Jan Adam von Beess-Wrchles z Szumiradu (Sausenberg) i Olesna (Rosenberg), żonaty z Esterą bar. von Rattmansdorff miał dwie córki: Katarzynę i Annę Zuzannę Teresę – damy dworu polskiego. Katarzyna wyszła za mąż za Reichsgrafa von Doenhoff (Denhoff), zaś Anna Zuzanna Teresa – za Franciszka Euzebiusza I hr. von Oppersdorff z Głogówka (Oberglöggau). Ich ślub odbył się 6 stycznia 1648 roku, na zamku w Warszawie.

W XVII wieku część członków tego domu przeniosła się na teren księstwa cieszyńskiego. Prawdopodobnie stamtąd pochodził (lub z domu Chróścina) Wilhelm Beess, właściciel miejscowości Liśtná (Liszna, Lischna) żonaty z Zuzanną Bludowską z Orlovej (Orłowa, Orlau). Miał dwóch synów, z których Jerzy Leopold, sędzia ziemski i kanclerz księstwa cieszyńskiego, był właścicielem majątku Dolni Liśtná (Liszna Dolna, Nieder Lischna) i Trínca (Trzyniec, Trzynietz). W 1705 roku (16.05.) otrzymał on tytuł barona.

Jego brat posiadał Slezské Pavlovice (Deutsch Pawlowitz).

Synem Jerzego Leopolda był prawdopodobnie Karol Wacław (zm. 1754 r.), żonaty z Ludmiłą

Karoliną von Rechwitz und Kaderzin (Kędzierzyn). Następcą Karola Wacława był Jerzy Karol Józef bar. von Beess (ur. 1721 – zm. 1790 r.), właściciel majątków: Liśtna (Liszna, Lischna), Nebory (Niebory) i Hnojnik (Gnojnik). Żonaty dwukrotnie: 1. z Anną Niewiadomską, 2. z Heleną Marią bar. von Saint-Genois.

Natomiast Teresa Franciszka bar. von Beess była żoną Karola bar. von Saint-Genois.

Jego synem był Jerzy (ur. 1750 – zm. 1819 r.), starosta księstwa cieszyńskiego, żonaty z Marią Józefą bar. von Wipplar und Uschitz (Uszyce k. Olesna). Dwaj jego synowie: Jerzy jun. i Karol dali początek dwom liniom tego rodu w księstwie cieszyńskim.

V. Inne linie i domy

Golczowice (Golschwitz) koło Skorogoszczy (Schurgast). Paprocki błędnie wymienia pod 1348 rokiem braci: Stanimira i Wita Beessów z Groszowic (Groschowitz) zamiast Golczowic (Golschwitz). Golczowice (Golschwitz) graniczą ze Skorogoszczą (Schurgast) i Chróścina (Weissdorf); jednak nie wiadomo, czy już w tym czasie miejscowości te do nich należały. Niedaleko Golczowic (Golschwitz), ale po drugiej stronie Odry, znajdują się Kolnie (Altkoeln) – rodowa siedziba Beessów.

Buków (Baucke). Trudno ustalić, z której pochodzi linii, a także, o który Buków chodzi. Przyjmuje się, że dotyczy to Bukowa (Baucke) koło Otmuchowa (Ottmachau), w księstwie nyskim. Jest to jednak wątpliwe, gdyż Beessowie z Bukowa (Baucke) występują w księgach ziemskich opolsko-raciborskich, a więc miejscowość ta musiała znajdować się na terenie tego księstwa.

W 1539 roku, w dokumentach występuje Balcer Beess z Bukowa (Baucke), żonaty z Urszulą Czaterwanową, a w 1541 roku bracia Adam i Jerzy z Bukowa (Baucke).

Adam żonaty był z Magdaleną von Fuellstein, córką Jana Supa (Fuellstein) z Tłustorębów (Kirchberg) koło Niemodlina (Falkenberg).

Śmicz (Schmitsch) i *Piorunkowice* (Schweinsdorf) koło Prudnika (Neustadt).

Majątki te, położone w pobliżu Głogówka (Oberglöga) i Kujaw (Kujau), być może posiadali potomkowie linii z Kujaw (Kujau) oraz Jadwigi Beess i księcia Bolka V.

Identyfikacja Piorunkowic (Schweinsdorf) nie jest pewna: w źródłach i literaturze niemieckiej miejscowość ta notowana jest jako Schweinsdorf, Smeilsdorf, Semeldorf, Smelczdorf. Na terenie Opolszczyzny odpowiada to miejscowościom Piorunkowice (Schweinsdorf), Śmiłowice (Schmelzdorf) koło Nysy (Neisse) lub Gadzowice (Schmeisdorf) koło Głubczyc (Leobschuetz). Beessowie ci jednak występują w dokumentach księstwa opolskiego, więc wchodzi tu w grę tylko Piorunkowice (Schweinsdorf) lub być może Gostomia (Simsdorf) koło Głogówka (Oberglöga). W 1432 roku notowany jest Henryk Bes „von Smeilsdorf im Opolschen Gebiet” (w okręgu opolskim), w 1440 roku występuje on jako świadek w dokumentach księcia Mikołaja I opolskiego. W tym samym roku występują bracia Heinrich i Bartuss von Smeilsdorf.

W 1462 roku Bartosz von Schmeiglsdorf sprzedał swojemu bratu Adamowi z Leszczyn (Leszczin) koło Rybnika (Rybnik) swoją część wsi i majątków: Kotórz (Kottorz) koło Opola (Oppeln), Kadłubiec (Kadlubietz) koło Strzelec Opolskich (?) (Gross Strehlitz), Ligotę (którą?). Bartosz Byes von Smelczdorf był żonaty (x 1466 r.) z Elżbietą, córką Jana Strzeli z Pawonkowa (Pawonkau) koło Lublińca (Lublinitz). W następnym roku Adam sprzedał te majątki Annie Schilhan (Strzeli) z Otmętu (Ottmuth) koło Opola (Oppeln). W 1478 roku Jan, zwany też Adamem, Bies Lessczinsky był pełnomocnikiem Katarzyny Camenecz, żony Hannusa Dresky. W 1441 roku Antonius von Semeldorf występuje w dokumentach księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego. W 1534 roku bracia: Adam, Jan i Wiktoryn Beessowie sprzedali Mathesowi von Logau majątek Śmicz (Schmitsch), w okręgu sądowym Biała Prudnicka (Zuelz). W następnym roku Adam w imieniu swoich braci sprzedaje dalsze, sąsiadujące ze Śmiczem (Schmitsch) majątki: Bartuszwowice (Bartuschowitz) i Puszynek (Kleine Puschine).

W 1590 roku występuje w dokumentach Magdalena Beess, wdowa po Jerzym von Senitz z Rudziczki (Riegersdorf) i Piorunkowic (Schweinsdorf) koło Prudnika (Neustadt).

Kopice (Koppitz) koło Grodkowa (Grottkau). W drugiej połowie XVI wieku właścicielem tej miejscowości był N. von Beess, żonaty z Urszulą von Warkotsch z Nieszkowic (Neobschuetz) koło Strzelina (Strehlen). Pochodził prawdopodobnie z linii malerzowickiej.

Mąkoszyce (Mangschuetz) koło Brzegu (Brieg). Nie wiadomo, z której linii pochodził Jan von Beess, właściciel Mąkoszyc (Mangschuetz) koło Brzegu (Brieg), który w 1601 roku podpisał z radą miejską Brzegu ugodę w sprawie cła w Mąkoszycach (Mangschuetz).

Źródła:

- Paprocki B., Sztambuch Ślęzsky...
 Sinapius, t. I, s. 257–259; t. II, s. 44–47, 522–523
 Gauhen, szp. 56
 Henelius, t. II, s. 485
 Zedlitz, t. I, s. 195
 Błażek, t. I, s. 6–7; t. IV, s. 4–5, 115–116
 Pilnáček, t. II, s. 437–441
 Doerr, s. 188, 205
 Landbuecher Opp.-Rat., nr 15, 24, 60, 115, 116, 138, 218, 226, 250, 266, 276, 281, 287, 315, 357
 Zemská kniha..., nr 12, 17, 22, 41, 107, 115, 143, 161
 Veldtrup D., s. 480–481, 483–484
 C.D.S., t. VI, nr 20, 29, 85, 86, 111, 115, 129, 149, 180, 183, 207, 208, 210, 235, 241, 278, 279, 313, 423, 446
 C.D.S., t. XXXIII, s. 33, 52
 Boehme, t. I, s. 16, 68; t. III, s. 130

BEHEIM

Siebmacher, a za nim Błażek, wymieniają ten ród jako śląski, jednak nic o nim nie wiadomo.

Źródła:

- Błażek, t. III, s. 70

BEHEM

zob.

BEHM

BEHER

(BEHER von BEHERSHAYN)

W 1612 roku szlachectwo czeskie z predykatem „von Behershayn” otrzymał Dawid Beher – adwokat wrocławski.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 6

BEHERSHAYN

zob.

BEHER

BEHM

(BEHM von ZOPKENDORF, BEHEM, BEHME, BOEHM)

Według Sinapiusa – śląski ród rycerski znany od początków XV wieku, według Błażka – wrocławski ród patrycjuszowski znany dopiero od początku XVI wieku.

Matis Bem ze Śląska brał udział w bitwie pod Grunwaldem po stronie krzyżackiej, w tym samym 1410 roku, Hanus i Peter Bemowie byli właścicielami Wojciechowa (Woitsdorf) koło Złotoryi (Gold-

berg). Brak jednak podstaw do uznania ich za przedstawicieli omawianego tu rodu.

Herb Behmów jest prawie identyczny z herbem Bonerów (polska Bonarowa) i Hentschlów.

Na początku XVI wieku nieznanymi z imienia Behm miał trzech synów: Jonasza, Jana i Jeremiasza.

Jonasz w 1578 roku zakupił, uważane później za rodowe, Sobkowice (Zopkendorf) koło Środy

Śląskiej (Neumarkt). Fakt, że majątek, zakupiony dopiero pod koniec XVI wieku i to pod Wrocławiem (Breslau) uznany został za rodowy, potwierdza informacje Błażka o mieszczańskim rodowodzie Behmów. Syn Jonasza – Jan (ur. 1561 – zm. 15.04.1615 r.) sprzedał ten majątek w 1606 roku. Żonaty z Elżbietą von Koschligk (ur. 1557 – zm. 1637 r.), miał syna Maksymiliana Jakuba (ur. 1601 – zm. 1667 r.), który w 1658 roku zakupił Gądów Mały (Klein Gandau, Wrocław-Gądów Mały). Żonaty z Dorotą von Luck z Bogusławic (Boguslawitz) koło Wrocławia (Breslau); miał dwóch synów zmarłych w młodości: Jana Maksymiliana i Jerzego Rudolfa.

Brat Jonasza – Jan sen., żonaty z Barbarą von Artzat, miał syna Jana jun., właściciela Opolnicy (Giersdorf) koło Żąbkowic (Frankenstein). Jan jun.

w 1599 roku ożenił się z Rozyną Biedermann, a po jej śmierci z Elżbietą Tropper.

Trzeci z braci – Jeremiasz (ur. 1525 – zm. 9.11.1590 r.), członek rady książąt ziebicko-oleśnickich, żonaty z Martą Helmann z Miedzianki (Kupferberg), miał córkę – Martę, która w 1580 roku wyszła za mąż za Mikołaja von Franckstein (Fragestein?) z Komorowic (Wasserjentsch) koło Wrocławia (Breslau).

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był wspomniany Maksymilian Jakub – wnuk Jonasza, zmarły w 1667 roku, pochowany w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau).

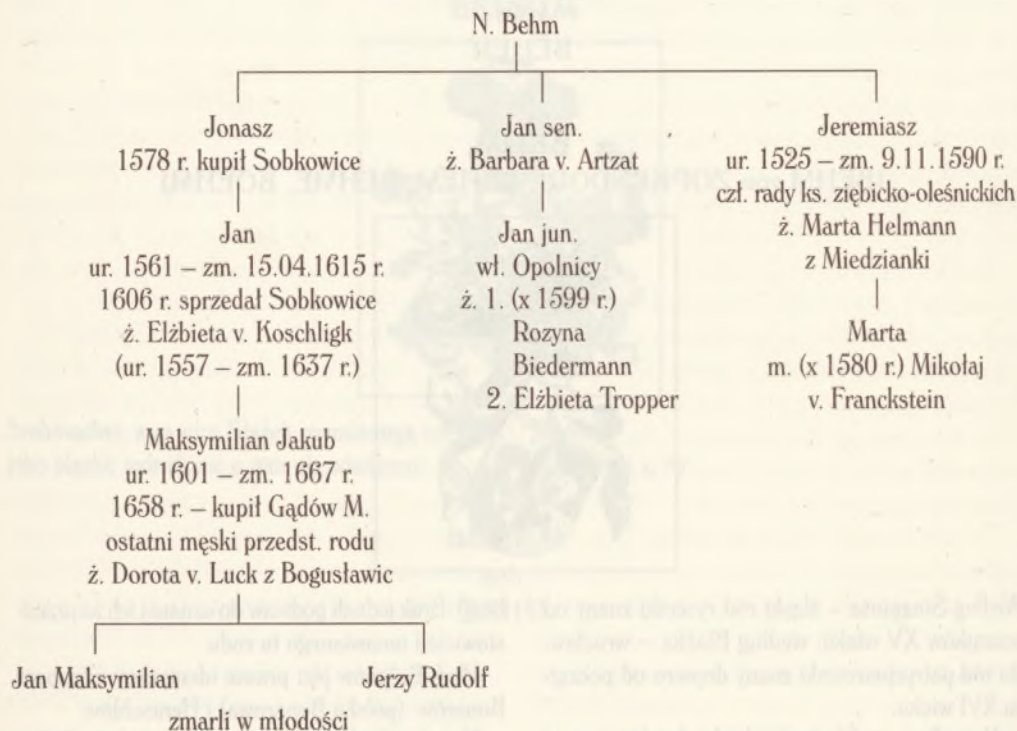
Źródła:

Sinapius, t. I, s. 249

Błażek, t. III, s. 159

Schles. Wappenbuch, szp. 10

GENEALOGIA

BEHM

Szlachta księstwa oleśnickiego. W 1580 roku na dworze książąt oleśnickich przebywał Girzyk Behem. Jego syn, nieznany z imienia, ożenił się z Ewą von Seidlitz z Miodar (Hoenigern). Joachim Be-

hem był właścicielem Rakowa (Raake) w tymże księstwie.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 160

BEHMB

zob.

BOEHM

BEHNISCH

W 1698 roku zostali nobilitowani bracia: Jan Grzegorz i Jan Zygmunt Behnischowie.

Pochodzili ze Świdnicy (Schweidnitz).

Źródła:

Błażek, t. I, s. 7

Schles. Wappenbuch, szp. 8

BEHR (URSINUS)

Nazwisko to było często używane w formie łacińskiej – Ursinus (niedźwiedź). Szlachta wywodząca się prawdopodobnie z Brandenburgii, choć jest wiele wersji jej pochodzenia. Według jednej z legend rodowych była to boczna linia książąt von Anhalt. Pierwsze informacje źródłowe o tym rodzie pochodzą z Brandenburgii, z XII wieku. W XIV wieku notowani są na Pomorzu, a w XV wieku – w Kurlandii.

Na Śląsku pojawiają się w XVI wieku, ich siedzibą rodową była Wierzbica (Wuerbitz) koło Kluczborka (Kreuzburg) (?). Sinapius i Błażek łączą ich z Behrami brandenburskimi, ale śląscy Behrowie posiadali zupełnie inny herb i być może była to tylko zbieżność nazwisk.

Pod koniec XVI wieku występuje w dokumentach Albert Behr zwany Ursinus, doktor praw.

Jerzy Behr w tym samym czasie pojawia się na dworze książąt świdnicko-jaworskich. Zmarł w 1592 roku; jego epitafium z białego marmuru znajduje się w kościele parafialnym w Jaworze (Jauer).

Na początku XVIII wieku Behrowie nie posiadali już majątków i w 1714 roku znajdujemy ich wśród mieszkańców Lewina Brzeskiego (Loewen). Jeden z nich był w XVIII wieku oficerem kawalerii polskiej.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 515–516

Gauhen, szp. 57–58

Zedlitz, t. V, s. 23–30

Błażek, t. II, s. 6

BEICHEL

zob.

BEUCHEL

BEICHLINGEN

Herb hrabiów Rzeszy

Szlachecki ród saski posiadający większość swoich majątków na Łużycach.

Na początku XVIII wieku zajmował wysokie urzędy na dworze królów saskich w Polsce.

W 1700 roku (16.11.) Godfryd Hermann von Beichlingen, polski tajny radca dworu, uzyskał tytuł hrabiego Rzeszy (Reichsgrafa) wraz z udostoj-

nieniem herbu. Na Śląsku posiadali majątki w okolicy Zgorzelca (Goerlitz).

Błażek podaje kilka wersji ich herbu.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 70

BELBITZ

zob.
BELLWITZ

BELEWITZ

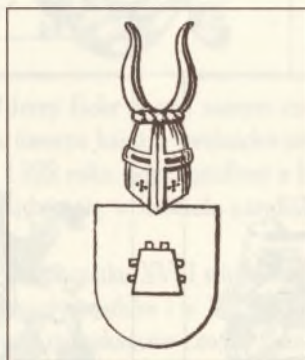
zob.
BELLWITZ

BELK

(BELKOWSKI, z *BELKU*)

Herb Czeplów (wg Pilnáčka)

Herb Hoszków (wg Pilnáčka)

Rycerski ród górnośląski, pochodzący z Belku (Belk) koło Rybnika (Rybnik). W 1472 roku jednym z przedstawicieli szlachty okręgu sądowego Sośnicowice (Kieferstaedtel) koło Gliwic (Gleiwitz) był Jan Belkowski.

Pod koniec XV wieku podzielił się na dwa odrębne rody, o nieco odmiennych herbach: Czeplów (Czapłów) i Hoszków (Hoszków) – zob.

Źródła:

C.D.S., t. VI, nr 287

BELLEGARDE

Herb rodowy

Herb hrabiowski

Hrabiowski ród pochodzący z Włoch. Generał Jan Franciszek von Bellegarde, saski minister wojny, otrzymał w 1741 roku tytuł hrabiego Rzeszy (Reichsgraf) i w tymże roku poprzez małżeństwo z Marią Antoniną von Hartig, wszedł w posiadanie majątków: Łężyce (Friedersdorf), Szczytna (Ruec-

kers) i Szalejów Górny (Oberschwedeldorf) w hrabstwie kłodzkim. Po jego śmierci dzieci sprzedały te majątki i przenieśli się do Austrii.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 7; t. IV, s. 5, 116

Neues Adeliches Wappenwerk, Bd. 2, Nuernberg 1809, tabl. 162

BELLING

W 1720 roku (27.08.) został wpisany w stan rycerski Goswin von Belling, sekretarz hrabstwa kłodzkiego.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 7

Doerr, s. 204

BELLWITZ

(BELBITZ, BELEWITZ, BELWICZ, BELWITZ)

Szlachta górnołużycka, wywodząca się z miejscowości o tej samej nazwie. Pierwsze wzmianki w dokumentach o tym rodzie pochodzą z połowy XIV wieku. W tym czasie podzielił się on na dwie linie: górnołużycką z rodowego Belwitz i śląską ze Zgorzelca (Goerlitz) i Czerwieńska (Rothenburg).

W 1389 roku Nicze Belewitz występuje w dokumentach okręgu sądowego zgorzeleckiego. Na przełomie XIV i XV wieku znany jest Kasper von Bellwitz, właściciel Sproitz koło Zgorzelca (Goerlitz). Większość majątków Bellwitzów leżała na lewym (niemieckim) brzegu Nysy Łużyckiej i Odry.

Posiadali również majątki w Zielonogórskim i na Górnym Śląsku – w 1586 roku występuje w dokumentach Katarzyna von Bellwitz, żona Macieja von Bernstein, właścicielka Świniar (Schweibern – Blumenau) koło Kluczborka (Kreuzburg).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 7

Knothe H., *Gesch. des Oberlausitzer Adels...*, s. 113–114

BELOW

Stara szlachta pochodząca z Prus Wschodnich. Na Śląsku zamieszkał w 1755 roku nieznan z imienia kapitan wojsk pruskich von Below. W 1783 roku posiadał majątek Pelczyn (Polgsen) koło Wołowa (Wohlau).

W latach 1795–1800 mieszkał w Dobrodzie-

niu (Guttentag) na Górnym Śląsku radca wojenny, Paweł Jakub von Below (zm. 1800 r.).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 200–201

Błażek, t. III, s. 123

BELWICZ

zob.

BELLWITZ

BELWIESS

Szlachta śląska, pochodząca z księstwa ziebickiego. Za siedzibę rodową Belwiesów uważa się Niedźwiednik (Baerwalde) koło Ziębic (Muensterberg).

Pierwsze informacje źródłowe o tym rodzie pochodzą z 1500 roku – nieznan z imienia Belwies z Niedźwiednika (Baerwalde) ożenił się z N. von

Reibnitz z Kubitz (Kaubitz) koło Ząbkowic (Frankenstein). Mieli syna, również nieznanego z imienia, żonatego z Dorotą von Reideburg z Osiny Malej (Wenig Nossen), oraz córkę – Helenę, zamężną z Dawidem von Sebottendorf z Konar (Kunern).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 516

Błażek, t. II, s. 7

Schles. Wappenbuch, szp. 7

BELWITZ

zob.

BELLWITZ

z BELKU

zob.

BELK

BEM

zob.

BEHM

BENADA

(BENADA von BENADA)

W 1706 roku (16.10.) został wpisany w stan rycerski (i nobilitowany) Jan Chrystian Benada, właściciel kilku majątków na Śląsku. Nic więcej o nim nie wiadomo.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 201

Błażek, t. II, s. 7

Doerr, s. 190

BENDERA

(BENDERA von BAUERWITZ, BENDERA z BAVOROVA)

Drobna szlachta księstwa opawskiego, zamieszkująca okolice Baborowa (Bavorov, Bauerwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz). Wymienia ich tylko Pilnáček, herb zachował się z pieczęci z 1600 roku.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 433

BENECKE

zob.

BENNECKE

BENEDYKTOWIC

zob.

SALOMON

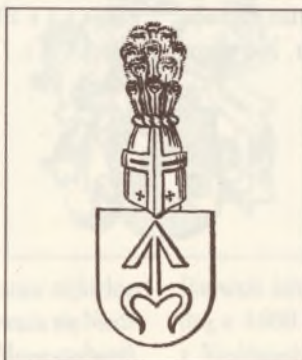
BENESCHAU

zob.

BENESZOWICE

BENESZOWICE

(z BENESZOVA, von BENESCHAU)

Czeski rycerski ród średniowieczny, uważany za protoplastów Odrowążów zarówno czeskich, jak i śląskich. Siedzibą rodową był Benešov, z zamkiem Konopište w Czechach. Posiadali go do 1311 roku.

Około 1062 roku, Benesz syn Drslava, będący w służbie księcia olomunieckiego Ottona, przeniósł się na teren późniejszego księstwa opawskiego i założył dwie miejscowości: Dolní Benešov (Dolny Beneszów, Beneschau) koło Hlučína (Hulczyn, Hultschin) i Horní Benešov (Górny Beneszów, Benisch) koło Bruntálu (Freudenthal).

W 1162 roku jakiś Benesz w czasie wyprawy na Mediolan zrabował cenną biblię i pasjonął, które ofiarował klasztorowi minorytów w Benešovie, w Czechach.

W późniejszym okresie ich siedzibami stały się: Kravař (Deutsch Krawarn) i Kouty (Kąty, Kauthen) koło Raciborza (Ratibor) – po stronie czeskiej.

W 1281 roku występują w dokumentach bracia: Wok (Wocco) z Kravař (Deutsch Krawarn) i Zbislav z Kut (Kąty, Kauthen). Zbislav wystę-

puje w dokumentach również jako „z Beneszova” (von Beneschau), „z Bohuslavic” (von Buslawitz), „ze Skorotina” (von Gurtendorf).

Wok I, zięć króla Ottokara, był założycielem rodu panów z Kravař (Deutsch Krawarn).

W 1407 roku w dokumentach opawskich występuje Czenko z Beneszova (Beneschau), a w 1482 roku w dokumentach Jana Bielika von Kornitz, starosty Górnego Śląska – Benesz Zbenessowsky (z Beneszova – von Beneschau).

Oprócz panów z Kravař (Deutsch Krawarn), od Beneszowiców na pewno wywodzą się Tworkowscy oraz Sedlnitzcy (zob.).

Źródła:

C.D.S., t. VI, nr 113, 342

Schneider B., Zur Geschichte von Beneschau im Kreise Ratibor, (w:) Oberschlesische Heimat, Bd. 1, 1905, s. 65–87, 140–159

Kaluža J., Kauthen im Kreise Ratibor und seine Besitzern, (w:) Oberschlesische Heimat, Bd. 12, 1916, s. 23–31

BENICKE

zob.

BENNECKE

BENKOWSKI

zob.

BIENKOWSKI

BENNECKE

(BENECKE, BENICKE)

Szlachta pochodzenia polskiego, herbu Łada, która przeniosła się do Prus i następnie na teren Śląska. Jak brzmiało ich polskie nazwisko, trudno się zorientować.

Na Śląsku w 1752 roku, Godfryd Reinhold von Bennecke był właścicielem Komorzna (Reinersdorf) koło Kluczborka (Kreuzburg). Miał trzech synów: Karola, Krystiana i Ludwika.

Brak w źródłach bliższych informacji o tym rodzie. Nie należy go łączyć z rodem bankierów berlińskich Benecke, nobilitowanych w 1829 roku, posiadających na początku XIX wieku majątki w okolicy Złotoryi (Goldberg) na Dolnym Śląsku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 71

BENNEWITZ (APPIANUS von BENNEWITZ)

W 1541 roku został nobilitowany Piotr Appianus. Urodzony w 1498 roku w Saksonii, zmarł w 1552 roku jako profesor matematyki w Ingolstadt. Posiadał majątki na Górnych Łużycach i na Śląsku koło Czerwieńska (Rothenburg).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 71

BERAU (BEROW, BIERAU, z *BIERAWY*)

Pod tym nazwiskiem występowali w XIV wieku właściciele Bierawy (Birawa) koło Koźła (Cosel).

Na początku XIV wieku (1308 r.) właścicielami tej miejscowości byli bracia: Bartłomiej i Piotr. W kilka lat później Piotr zmarł i pozostawił nieletnie dzieci. Synem Piotra był prawdopodobnie Paschko (Pakośław), któremu za zasługi ojca książę Bolko IV w 1386 roku (22.07.) nadał wójtostwo Leśnicy (Leschnitz) w księstwie strzeleckim. W 1387 roku, ten sam Pakuschio de Berow był starostą księstwa strzeleckiego. W 1416 roku sprzedał on swoją część Bierawy (Birawa) Dłuhomilom.

Istnieją przesłanki, aby sądzić, że byli to przedstawiciele rodu Strzelów, którzy od początku XV wieku

występują jako dziedziczni wójtowie Leśnicy (Leschnitz), ale nie ma na to dowodów źródłowych. Być może dotyczy ich dokument wystawiony w Raciborzu (Ratibor), w 1337 roku (3.02.), w którym Izolda, wdowa po Piotrze Strzeli, ze swoimi synami Fedkiem (Fryderykiem) i Paschkiem sprzedają klasztorowi dominikanek w Raciborzu (Ratibor) swoje majątki pod tym miastem.

Jakiś przedstawiciel rodu występuje w dokumentach księcia Władysława Opolczyka na Rusi Czerwonej.

Źródła:

Boehme, t. II, s. 74

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und ehemalige Festung Cosel, Berlin 1866, s. 192

BERBISDORF

zob.

MARSCHALL**BERCHTOLD**

Stary ród szlachecki pochodzący z Tyrolu, osiadły w Czechach, gdzie należał do elity szlacheckiej.

Na Górnym Śląsku przejściowo pojawił się Franciszek Karol von Berchtold (ur. 1664 – zm. 1720 r.), syn Macieja Ernesta. Żonaty z Esterą Izabellą, córką Karola Ferdynanda von Praschma, właściciela Sławikowa (Sławikau) koło Raciborza (Ratibor) i Kujaw (Kujau) koło Prudnika (Neustadt) i Benigny Konstancji hr. von Oppersdorff. Żona wniosła mu w wianie Kujawy (Kujau). W 1701 roku (20.06.) otrzymał tytuł hrabiego. Po śmierci Estery Izabelli

w 1708 roku, ożenił się po raz drugi z Marią Antonią Kolovrat-Krakowską.

Kujawy (Kujau) sprzedał Franciszkowi Wilhelmo-
wi von Larisch po 1686 roku, jeszcze za życia swojej
pierwszej żony. Ich synami byli: Franciszek Antoni
(ur. 1691 – zm. 1722 r.), Franciszek Karol (zm. 1776 r.),
Adam Ignacy (ur. 1701 – zm. 1786 r.) i Karol Norbert.

Źródła:

J. Janaček, J. Louda, Česke erby, Praha 1988, s. 28–29

S. Schinke, Der Kreis Neustadt O/S, Geographischgeschich-
tliches Handbuch, Neustadt 1890, s. 99–101**BERCKA**

zob.

BERKA**BERCKEL**

zob.

(z) **RUDICE**(de) **BERDZAN**

zob.

(z) **BIERDZAN****BERECZKO**

zob.

RZEPLINSKI

BERGE
(BERGE von HERRNSDORF)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb baronowski

Herb hrabiowski

Starsi historycy (Sinapius, Gauhen) mylą i łączą dwa zupełnie odrębne rody: śląskich von Berge, pochodzących z Meranu i pomorsko-kurlandzkich von Bergów, których na Śląsku nie było. Według tradycji rodowej von Berge przybyli na Śląsk z Meranu, w orszaku św. Jadwigi.

T. Jurek nie wymienia ich wśród rycerstwa przybyłego na Śląsk. Pierwsza źródłowa informacja pochodzi z 1381 roku i dotyczy kupna przez Krzysztofa von Berge z Nymischy (Niwiska – Niebusch?) majątku Żukowice (Herrndorf) w księstwie głogowskim (wg Kranego majątek ten został zakupiony dopiero w 1406 roku przez Jana von Berge). Żukowice (Herrndorf) stały się ich siedzibą rodową i często do nazwiska dodawali predykat „und Herrnsdorf”. W 1414 roku Jan von Berge brał udział w sejmie w Konstancji, w orszaku księcia Ludwika brzeskiego.

W 1594 roku zmarł Krzysztof von Berge – starosta księstwa głogowskiego. Pozostawił dwóch synów: Krzysztofa Jerzego i Jana. Byli oni założycielami dwóch linii rodu: Krzysztof Jerzy – baronowski, Jan – hrabiowski.

Linia baronowska

Krzysztof Jerzy (ur. 1574 – zm. 31.07.1627 r.) żonaty był aż czterokrotnie: 1. (x 1602 r.) z Anną von Rechenberg (zm. 1609 r.), 2. (x 1611 r.) z Jadwigą von Schindel (zm. 1616 r.), 3. (x 1618 r.) z Anną Marią von Mutschelnitz (zm. 1622 r.), 4. (x 1623 r.) z Katarzyną von Zedlitz (zm. 1626 r.).

Jego syn – Ernest Godfryd sen. (ur. 1625 – zm. 1677 r.) był właścicielem Pakoszowa (Wernersdorf) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), Radziechowa (Maerzdorf) koło Złotoryi (Goldberg), zamku Świny

(Burg Schweinhaus) koło Jawora (Jauer) oraz Lutomii (Leutmannsdorf) koło Świdnicy (Schweidnitz). Żonaty z Anną Magdaleną von Rothkirch und Panthen, miał syna – Ernesta Godfryda jun. (ur. 1670 r.), właściciela Krośnicy (Kraschnitz), Krośnickiej Kuźni (Kraschnitzhammer) i Dąbrowy (Dammer) koło Milicza (Militsch). W 1715 roku (29.11.) otrzymał tytuł barona.

Ernest Godfryd jun. żonaty był dwukrotnie: 1. z Urszulą Katarzyną von Siegroth (ur. 1674 – zm. 1710 r.), 2. z Joanną Zuzanną von Rampusch primo voto von Goetz. Pozostawił dwóch synów: Ernesta Zygmunta (ur. 1695 r.), właściciela Zakrzowa (Sackerau) koło Góry Śląskiej (Guhrau), żonatego z Elżbietą Filipiną von Dompnig, oraz Ernesta Floriana (ur. 1698 r.) – porucznika wojsk cesarskich, na którym linia baronowska wymarła.

Linia hrabiowska

Drugi syn Krzysztofa, brat Krzysztofa Jerzego – Jan (ur. 1583 – zm. 1633 r.?) był założycielem linii hrabiowskiej. Żonaty z Anną von Niebelschuetz (zm. 1647 r.), miał syna – Joachima Władysława, wybitnego dyplomatę cesarskiego, posła w Konstantynopolu, Moskwie i na dwory: duński i szwedzki. W 1597 roku (25.07.) stworzył on z dóbr Żukowice (Herrndorf) i Kłoda (Kladau) majorat senioralny, który dziedziczył zawsze najstarszy przedstawiciel linii baronowskiej i hrabiowskiej.

Pierwszym ordynatem majoratu został Krzysztof Jerzy von Berge (syn?) żonaty z Małgorzatą von Nostitz. Jego syn – również Krzysztof Jerzy (ur. 1647 – zm. 1709 r.), otrzymał w 1694 roku tytuł hrabiego Rzeszy (Reichsgraf). Pełnił wysokie funkcje na dworze cesarskim. Żonaty z nieznaną z imienia bar. von Lange, pozostawił syna – Karola Jana Emeryka, radcę Wyższego Urzędu Śląska i od 1734 roku starostę księstwa wołowskiego. Karol Jan Emeryk zmarł bezpotomnie i na nim wygasła linia hrabiowska.

Prawdopodobnie z linii szlacheckiej Bergów pochodził Kasper Jerzy von Berge z Żukowice (Herrndorf), żonaty z Katarzyną, córką Dawida von Reibnitz, oraz Zygmunt, właściciel Trzęsowa (Rostersdorf), żonaty (x 1757 r.) z Julianną, córką Jana Leopolda bar. von Reibnitz.

Oprócz dóbr senioralnych, w rękach tego rodu znajdowała się olbrzymia liczba majątków: Gozdnicca (Freiwalddau) koło Żagania (Sagan), Borowe (Bura) i Nowa Jabłona (Neugabel) koło Szprotawy (Sprottau), Lipa (Leipe) i zamek Świny (Burg Schweinhaus) koło Jawora (Jauer), Pakoszków (Wernersdorf) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), Radziechów (Maerzdorf) koło Złotoryi (Goldberg), Rosochata (Seifersdorf) w księstwie legnickim, Węgrzce (Wangern) koło Wołowa (Wohlau), Trzęsów (Rostersdorf) koło Głogowa (Glogau), Kotowice (Kottwitz) koło Kozuchowa (Freystadt) i wiele innych.

Seniorat Żukowice (Herrndorf) pozostał w rękach rodu von Berge aż do XX wieku. W drugiej połowie XIX wieku XXII ordynatem senioralnego majoratu był pułkownik w stanie spoczynku Gwido von Berge.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 249–256; t. II, s. 9–10

Gauhen, szp. 780–782

Henelius, t. I, s. 647

Zedlitz, t. I, s. 214–215

Błażek, t. II, s. 8

Doerr, s. 200

Dorst, t. I, tabl. 21

Krane, s. 14

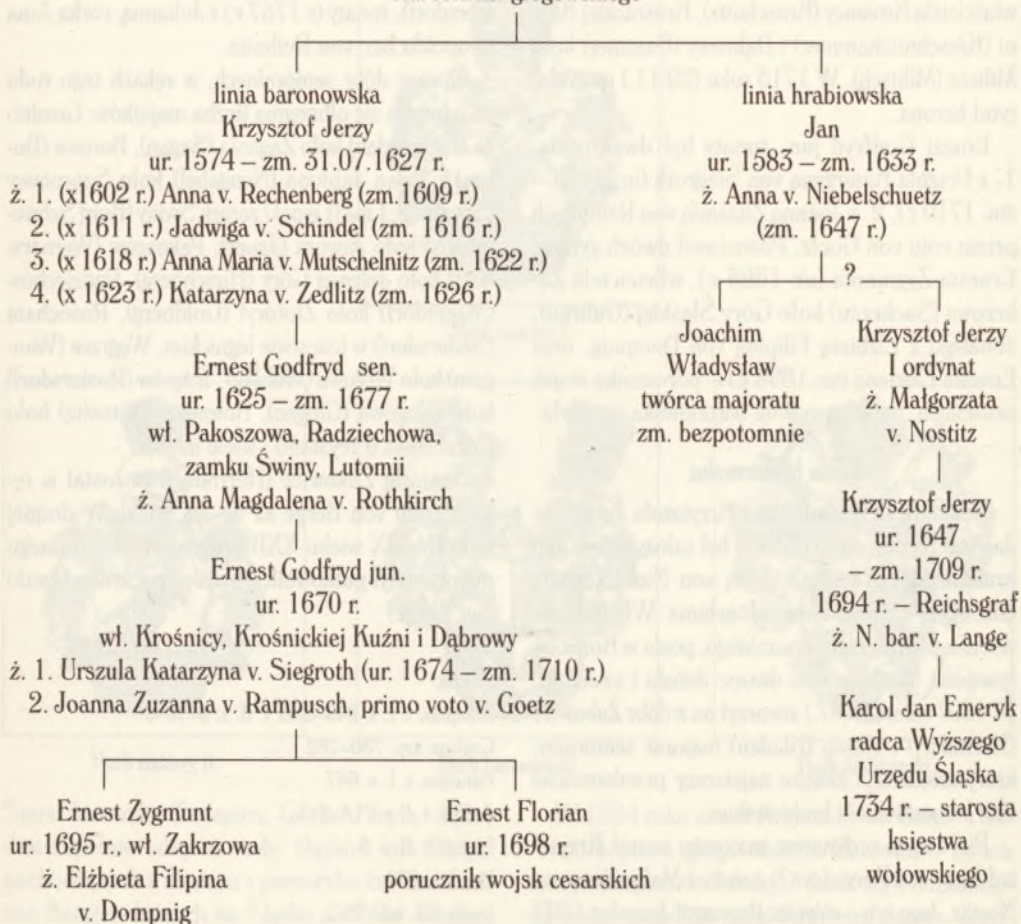
Keller K., Joachim von Berge und seine Stiftung, Glogau 1834

Fueldner J.J., Sammlung einiger zur Erleuterung Schles. und anderer Historien..., Breslau 1738

Memoria Bergeriana h.e. historica biothanatographia generosi domini Joachim de Berg in Herrndorfet Kladen, Glogoviae 1609

GENEALOGIA

Krzysztof von Berge
zm. 1594 r.
starosta ks. głogowskiego

BERGER

W połowie XVIII wieku mieszkał w Głogowie (Glogau) adwokat Jan von Berger.

Źródła:

Schles. Wappenbuch, szp. 7

W archiwum głogowskim zachowały się dwie pieczęcie herbowe z 1745 i 1748 roku. Nic więcej o nim nie wiadomo.

BERGER

(BERGER von BERG, PERGER von PERG)

Heraldycy śląscy różnie piszą ich nazwisko: Błażek – Perger, Pilnáček – Berger. Bergerowie uważani są za ród pochodzący z Łużyc, poza Śląskiem jego przedstawiciele mieszkali również na Morawach.

Prawdopodobnie była to jakaś boczna linia rodu Berge, mieli prawie identyczny herb i niektóre ich majątki wliczane są również wśród majątków Bergerów.

Na Śląsku ich własnością były majątki głównie w księstwach głogowskim, opolsko-raciborskim i cieszyńskim. W tym ostatnim, w XVII wieku, występuje Karol Leonard Berger von Berg.

W księstwie opolsko-raciborskim, w 1661 roku w dokumentach występuje Karol Bernard – właściciel Gorzyczek (Klein Gorschuetz) koło Raciborza (Ratibor).

Na Dolnym Śląsku w drugiej połowie XVII wieku Gottlieb Wacław był właścicielem Prężyc (Brandschuetz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Zmarł w 1672 roku w Brzegu (Brieg). Żonaty z Anną Sulikową (?), która po jego śmierci wyszła za mąż za Wilhelma Gottlieba Sobka von Kornitz z Kobierzyc (Kobewitz). Miał siostrę – Eulię Krystynę, żonę Krzysztofa Wilhelma von Scharowetz, oraz brata – Karola Bernarda, właściciela Psar (Huenern) koło Olawy (Ohlau).

Według Pilnáčka – Bergerowie posiadali również majątki w okolicy Wodzisławia Śląskiego (Loslau) i Rybnika (Rybnik).

Jednak wszystkie te informacje nie są zbyt pewne.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 88

Pilnáček, t. II, s. 434–435

BERGER

(BERGER von COSMA)

Ferdynand Berger, mieszczanin zgorzelecki i jego siostra – Marta wraz z potomkami, otrzymali w 1608 roku (25.11.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Cosma”, od nazwy majątku Koźmin (Kosma) koło Zgorzelca (Goerlitz).

Ich potomkowie mieli majątki również na Łużycach i w Prusach Wschodnich. Ród wymarł w XVIII wieku.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 8

BERINGEN

Ród rycerski pochodzący z Turynii, przybyły na Śląsk pod koniec XIII wieku.

T. Jurek jako pierwszego wymienia Hermana de Berynge, występującego w 1295 roku w hrabstwie kłodzkim. W 1300 roku Henryk von Beringen ofiarował swój majątek Rogówka (Werdeck) kościołowi parafialnemu w Kłodzku (Glatz). Inny Henryk von Beringen występuje jako świadek w dokumentach kłodzkich, w latach 1359–1378. Po 1378 roku pojawiają się kobiety: Jutta – prawdopodobnie wdowa po Henryku, Aythe – jego siostra i Gele, też zapewne siostra Henryka. W 1385 roku, N. von

Beringen był właścicielem Skrzynki (Heinzendorf) koło Kłodzka (Glatz). Miejscowość ta znajdowała się w rękach von Beringenów do 1488 roku.

W XVII wieku występują w dokumentach trzej bracia: Jan Henryk, Jan Ernest i Erhard. Erhard był prawdopodobnie ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 7; t. III, s. 71

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 197–198

BERKA

(BERCKA, BERKA zu DUBA und LIPPA, BERKA von RONOW, KRZINECKY)

Herb rodowy

Herb baronowski

Jeden z najstarszych czeskich rodów rycerskich, znany od X wieku, wywodzący się od rycerza Howora. Daniel Berka z Lipy był w latach 1148–1167 biskupem Pragi, a w 1300 roku Hinek z Duba z ramienia króla Wacława pełnił funkcję starosty wielkopolskiego. Według Sinapiusa w Polsce, w XVI wieku, przedstawiciele tego rodu pieczętowali się herbem Ostrzew czyli Pień (Nieczuja), zaś według Gauhena w 1518 roku na służbę króla Zygmunta Staroego przeszedł Prokop Żołądz z Prażyc, z rodu Duba. Miał on być protoplastą polskich Żołądziów.

W Czechach ród Berków dzielił się na wiele linii, z których najważniejsze to:

1. **von Lippa** – nazwisko pochodzi od miasta i dóbr Lipa w Czechach. Posiadali również zamek Krumlov, który uważali za swoją siedzibę rodową. Na Śląsk przybył w 1621 roku Zdenko Howora von Lippa. Jego drugą żoną była Joanna Elżbieta bar. von Lignitz (ur. 1636 – zm. 1673 r.), naturalna córka księcia Jana Chrystiana brzeskiego, która wniosła mu w wianie majątek Świątniki (Schwentnig) koło Dzierżoniowa (Reichenbach). Zmarł bez potomków 1.01.1680 roku. Spadek po nim otrzymała jego trzecia żona – Bibiana hr. von Promnitz, która po jego śmierci wyszła za mąż za Rudolfa Fryderyka księcia von Holstein.
2. **Berka von Berka** – przedstawiciele tej linii przybyli na Śląsk prawdopodobnie w XVI wieku:

W 1659 roku Jan Jerzy Berka von Berka był członkiem rady księstwa świdnickiego. Urodzony w 1606 roku, posiadał liczne majątki w tym księstwie, m.in.: Ligotę Wielką (Gross Ellguth), Radzików (Rudelsdorf), Pustków Wilczkowski (Stein), Wigancice (Weigelsdorf). Zmarł bez potomków, a jego dobra przeszły w ręce rodu von Reibnitz.

3. **Berka-Howora** – przedstawiciele tej linii na Śląsku nie było.
4. **Berka von Lichenburg** – również na Śląsku ich nie było.
5. **Berka von Ronov** – nazwisko pochodzi od nazwy zamku koło miejscowości Mlada Boleslav. Posługiwali się również nazwiskiem Krzinecky od miejscowości Křinec, której byli właścicielami. Na Śląsku pojawiają się już w XIII wieku. W 1255 roku na dworze księcia Bolesława Rogatki występuje Henryk de Ronove; w 1294 roku Ticzko von Ronau przebywa na dworze księcia Henryka V wrocławskiego, w 1321 roku – Tymon Ronaun na dworze księcia Bernarda świdnickiego. W 1396 roku Ilza von Ronau ze Starego Henrykowa (Alt Heinrichau) wyszła za mąż za Mikołaja von Reibnitz z Rostoki (Rohnstock) koło Jawora (Jauer). W 1403 roku Jan von Ronau był opatem klasztoru w Krzeszowie (Gruessau). Anna von Ronau była żoną (x1409 r.) Jana jun. von der Rybnicz (Reibnitz).

W 1656 roku Jan Albert Krzinecky von Ronow ożenił się z ostatnią przedstawicielką dolnośląskich Bibersteinów – Elżbietą (zm. 1683 r.), córką Ferdynanda II von Biberstein. W 1670 roku uzyskał zgodę cesarza na przyjęcie do swojego herbu i nazwiska, nazwiska Biberstein: „hr. von Ronow und Biberstein”.

6. **Berka von Lichtenburg und Nachod** – na Śląsku ich nie było.

7. **Linia baronowska Berka von Duba und Lipa.**

Przedstawiciele tej linii pojawiają się na Śląsku w XIV wieku. Pfotenhauer publikuje zachowaną pieczęć Hinki z 1316 roku z napisem: „Hinco de Duba dictus Berka” (Hinko z Duby zwany Berka). W 1333 roku jest on starostą Głogowa (Glogau), zaś w dokumentach książąt Wacława i Ludwika legnickich występuje „Hincko dictus Berka et Duba” (Henryk zwany Berka i Duba).

Pod koniec XVI wieku Katarzyna (ur. 24.04.1553 – zm. 31.03.1585 r.), córka Wacława von Berka

Duba und Lipa, była żoną Karola II z Podiebradu, księcia ziebicko-oleśnickiego.

W połowie XVII wieku, w okresie tzw. „rekatalizacji”, protestanci przedstawiciele tej linii wyemigrowali do Saksonii i na Pomorze, w okolice Słupska (Stolp), gdzie żyli do drugiej połowy XIX wieku.

Ostatnią przedstawicielką linii baronowskiej na Śląsku była zmarła na przełomie XVII i XVIII wieku Anna Maria Berka und Lipa, wdowa po Janie Kasprze von Reibnitz.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 166–169; t. II, s. 301–305

Gauhen, szp. 75

Henelius, t. II, s. 485

Błażek, t. I, s. 7; t. IV s. 6

Wappensagen, s. 11–12

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 276–277

BERKA

zob.

BIRKA

BERLIN

Wrocławski ród mieszczański pochodzący z Brandenburgii. We Wrocławiu (Breslau) znani od XV wieku. Wilhelm Berlin, w latach 1469–1481 był członkiem rady miejskiej, zmarł w 1481 roku. Również jego syn – Jan, żonaty z Małgorzatą Krapes (zm. 1508 r.) był radnym miejskim od 1509 roku do swojej śmierci 26.07.1532 roku. Posia-

dali majątek Bogunów (Bogenau) pod Wrocławiem (Breslau). Nie wiadomo, kiedy zostali nobilitowani.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 219; t. V, s. 35

Błażek, t. III, s. 2

BERMUETH

zob.

BERMUTH**BERMUTH**
(BERMUETH)

W 1712 roku (19.10.) został nobilitowany Franciszek Bermuth z Wrocławia (Breslau), właściciel Kamienia (Stein), w księstwie oleśnickim. Ród wymarł w 1766 roku na Gottliebie Beniaminie, żonатыm z Joanną Eleonorą von Walther, posiadającym tylko córkę.

Pod koniec XIX wieku jakiś Bernard von Bermuth z Borowa pod Kościanem w Wielkopolsce

był właścicielem majątku Witoszyce (Heinzendorf) koło Góry Śląskiej (Guhrau). Nie wiadomo, czy był z tego samego rodu.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 522

Błażek, t. I, s. 7

Doerr, s. 197

BERNECK

(BERNECK von BURGHAUSEN, BERNECKER von BURGHAUSEN)

Błażek wymienia tylko nazwisko, bez informacji o tym rodzie, nie zna także herbu. Jedynie Pilnáček umieścił więcej o nich informacji. Ród osiadł w księstwie opawskim, prawdopodobnie w XVII wieku. Baltazar Berneck, „krismon”, w 1615 roku (3.07.) wpisany został w stan rycerski z udostojnieniem herbu. Żonaty był z Justyną, córką mieszczanina opawskiego Jana Zikanka zwanego Schilhanek, z miejscowości Raduń (Radun) koło Opawy (Troppau).

Od 1625 roku był burmistrzem Opawy (Troppau), posiadał majątek Martinov (Martinau). Zmarł w 1638 roku, pozostawił trzech synów: Jana, Henryka i Fendrycha. Wdowa po nim wyszła za mąż za Karola Kitzlera. Zmarła w 1691 roku w Hlučynie (Hulczyn, Hultschin).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 147

Pilnáček, t. II, s. 436

BERNINI

W 1731 roku (2.01.) wpisani zostali w stan rycerski i otrzymali inkolat trzech bracia Bernini, przybyli z Wenecji: Paweł Józef, Hieronim i Stefan.

W tymże roku (2.05.), Hieronim kupił kompleks majątków na Górnym Śląsku, w okolicy Raciborza (Ratibor): Kornice (Kornitz), które po wielkim pożarze 5.02.1731 roku odbudowali, Bojanów (Bojanow), Wojnowice (Woinowitz), Lekartów (Lekartow), folwark Ocice (Ottitz) i połowę Sudolu (Sudoll); w 1736 roku kupił od Anny Marii von Mletzko, wdowy po N. von Twardawa, Dzimierz (Dzimierz) i Żytną (Zyttna) koło Rybnika (Rybnik), na których wspólnie gospodarowali.

Hieronim zmarł bezdzietnie w 1740 roku, Stefan został opatem klasztoru Gorgano we Włoszech i zmarł 10.02.1770 roku. Jedynie Paweł Józef, zmarły w 1758 roku, pozostawił po sobie pięciu

synów: Karola, Jana Antoniego, Bernarda, Benedykta i Pawła. Czterech z nich wstąpiło do klasztoru, najmłodszy – Paweł, ożenił się z Teresą hr. Verita. W 1751 roku otrzymał wenecki tytuł hrabiego „San Bonifazio”; zmarł w 1763 roku. Miał czterech synów: Hieronima, Bernarda, Stefana i Józefa.

Stefan przebywał na dworze książąt Trieru w Koblencji, jego brat – Hieronim sprzedał 5.11.1788 roku – w imieniu braci – wszystkie majątki na Górnym Śląsku Kurtowi hr. von Hauwitz z Krapkowic (Krappitz).

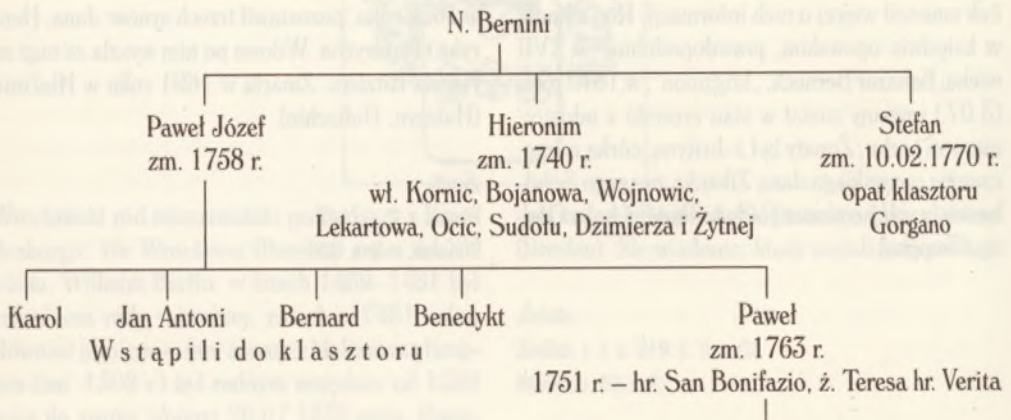
Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 36

Błażek, t. II, s. 8–9

Doerr, s. 218

GENEALOGIA

Hieronim
1788 r. sprzedał
majątki na Śląsku

Bernard

Stefan
dwór w Koblencji

Józef

BERNSTADT

W 1636 roku (26.08.) Anna Urszula von Reibnitz, córka Albrechta ze Stradomi Dolnej (Nieder Stradam) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg), poślubiła potajemnie w Zbytowej (Vielguth) pod Oleśnicą (Oels) księcia Henryka Wacława ziębicko-oleśnickiego.

W 1637 roku (16.01.) cesarz Ferdynand III uznał to małżeństwo i nadał jej „ad personam” ty-

tuł księżnej von Bernstadt (Bierutów). Zmarła 1.01.1658 roku w Zbytowej (Vielguth), pochowana została w Bierutowie (Bernstadt).

Źródła:

Błażek, t. I, s. 8

Reibnitz P., Geschichte der Herren und Freiherren von Reibnitz, Berlin 1901, Tabl. IV

BERNSTEIN

(PERNSTEIN?)

Ród nie notowany w herbarzach śląskich. Nie wiadomo, czy można go łączyć z możnym rodem czeskich panów z Pernsteinu. Herb Bernsteinów nie jest znany. W latach 1475–1476 Jan von Bernstein był starostą hrabstwa kłodzkiego – z pewnością chodzi w tym wypadku o Jana z Pernsteinu.

Około 1586 roku właścicielem Świniar (Schweiniern, Blumenau) koło Kluczborka (Kreuzburg),

na Górnym Śląsku, był Mathes von Bernstein, żonaty z Katarzyną von Bellwitz.

Źródła:

Aelurius G., Glaciographia oder Glaetzsche Chronica..., Leipzig 1625, s. 375

Gawel H., Die Geschichte der Stadt Konstadt O/S., Kreuzburg 1933, s. 25

(z) BEROVA

zob.

BEER

BEROW

zob.

BEER

BERTULTOWITZ

(BERTULTOWICZ, BERTULTOWSKI?)

Szlachta księstwa oświęcimskiego herbu Kopacz, spokrewniona z Holznowskimi (Holcznowscy). Rodową miejscowością, od której wzięli nazwisko były Bertultowice.

W pierwszej połowie XVI wieku występuje w dokumentach Maciej z Bertultowic zwany Kisiel vel Kisielowski (nie należy go mylić z rodem Kisielowskich z księstwa opolsko-raciborskiego). Zmarł przed 1541 rokiem, pozostawił sześciu synów: Jana, Piotra, Michała, Jerzego, Pawła i Mikołaja.

Bliskim krewnym Macieja był Wacław z Bertultowic, występujący w dokumentach w latach 1502–1509 (ojciec?).

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 132

Rauscher R., Soudní knihy osvětimské a zatorské z r. 1440–1562, Praha 1931, s. 74, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 396, 476, 477, 478, 479, 487

BERZKOVSKY

(BERZKOWSKY von Szebierzow, Berkowski)

Ród czeski, pochodzący z miejscowości Šebířov koło Tabora i Beřkovic koło Mělníka, występujący w dokumentach od 1363 roku. W XVI wieku

osiedli również w Polsce, gdzie przyjęli nazwisko Berkowski. Pieczętowali się herbem Gozdawa. Z linii polskiej – Jarosław Berkowski był w drugiej

połowie XVI wieku posłem króla polskiego na dwór sultanów tureckich.

Na Śląsku znani od pierwszej połowy XVI wieku. W latach 1547–1625 ich siedzibą było Krasne Pole (Schoenwiese), w księstwie karniowskim koło Głubczyc (Leobschuetz).

Prawdopodobnie pierwszym przedstawicielem tego rodu na Śląsku był Fryderyk Berzkovsky. Przed 1557 rokiem zakupił miejscowość Kobylí (Kobyle – Krasne Pole), w księstwie opawskim. W 1558 roku ożenił się z Rozyną von Czettritz, właścicielką Ehrenbergu (zaginiona miejscowość w pobliżu Kietrza, w księstwie karniowskim), który wniosła mu w wianie. Inne źródła mówią, że miejscowość tę zakupił w 1575 roku. W 1576 roku Fryderyk wyjechał do Polski. Miał trzech synów: Jerzego Konstantego (Henryka?), Wilhelma i Fryderyka jun. oraz córkę Sedenę. Synowie odziedziczyli po nim majątki.

Jerzy Konstanty z Krasnego Pola (Schoenwiese), występuje w dokumentach w latach 1613–1618, m.in. Jana Krzysztofa von Waldstein z Albrechtic (Albrechtsdorf). Żonaty z Salomeą von Fragstein z Naczęsławic (Gross Nimsdorf) koło Głogówka (Oberglöggau), uczestnik buntu szlachty śląskiej, był więziony i sądzony – zmarł w 1629 roku. Pozostawił potomstwo.

Drugi z braci – Wilhelm, w 1618 roku sprzedał swoją część majątków w księstwie karniowskim koło

Głubczyc (Leobschuetz) Fryderykowi z Lideřova i jego żonie Barbarze von Schipp z Braníc (Brannitz). Żonaty z Elżbietą von Herberstein, był, podobnie jak jego brat, urzędnikiem księżęcym. Fryderyk – trzeci z braci, przebywał na dworze biskupa olomunieckiego – Prusinowskiego; zmarł przed 1611 rokiem.

Oprócz osób wymienionych, w XVI i XVII wieku, w dokumentach występują dość licznie przedstawiciele tego rodu: Barbara Berzkovska w 1570 roku była żoną Mikołaja Drahotuscha z Boboluszek (Boblowitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), w 1600 roku pojawia się w dokumentach również Barbara – żona Wacława Beessa z Chrósciny (Chrostin) i Steblowa (Stoeblau) koło Koźła (Cosel). Być może, jest to ta sama osoba.

Joanna Prudencja Berzkovska, z domu von Berge, w 1630 roku ma jakieś rozliczenia finansowe z Karolem Podstatzkim z Prusinovic.

Salomea Berzkovska w 1640 roku była wdową po Adamie Boryńskim z Roztropic.

Maksymiliana Berzkovska w 1656 roku była wdową po Janie Geraltowskim.

Ród wymarł przed 1700 rokiem.

Źródła:

Blažek, t. I, s. 8; t. IV, s. 6, 144

BESSER

Ród szlachecki z Górnych Łużyc. W połowie XVIII wieku Karol Chrystian von Besser, oficer wojsk saskich, żonaty z N. von Poncet, posiadał na Śląsku Łomnicę (Lomnitz), w okolicy Zgorzelca (Goerlitz). Pozostawił dwie córki.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 222–224

Blažek, t. III, s. 2

BESTWINSKI

(BESTWIN)

Szlachta pochodzenia polskiego z Bestwiny, w księstwie oświęcimskim.

W 1484 roku Marusza von Bestwin była żoną Mikołaja Zwoiskiego (Woyski) z Kalinowa (Kalinow) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 2

Pilnáček, t. II, s. 442

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und Festung

Cosel, Berlin 1866, s. 115

BESTWIN

zob.

KLOCH

BETHUSY - HUC

Rycerski ród Huc pochodził z Langwedocji we Francji. W połowie XVI wieku Filip markiz de Huc przeniósł się wraz z synem Pawłem do Szwajcarii, gdzie zakupili majątki w kantonach Berno i Freiburg. Główną ich siedzibą stał się zamek Bethusy. Od tej miejscowości przyjęli nazwisko początkowo w formie „von Huc von Bethusy”, a następnie „von Bethusy-Huc”.

W połowie XVIII wieku Ernest Filip Elżbieta hr. von Huc von Bethusy, będąc w służbie dworu saskiego, nabył Konotop (Kontopp) koło Zielonej Góry (Gruenberg) i uzyskał inkolat śląski (dyplom wydany przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II datowany 2 lipca 1792 roku). Ożenił się (x 1786 r.) z Anną Eleonorą Amalią hr. Posadowską (ur. 1763 – zm. 1836 r.) z Bąkowa (Bankau) koło Kluczborka

(Kreuzburg) na Górnym Śląsku. W 1799 roku sprzedał Konotop (Kontopp) i przeniósł się do Bąkowa (Bankau), gdzie utworzył swoją rezydencję. Zakupił od Franciszka hr. von Gaschin sąsiednie majątki w powiecie kluczborskim i oleskim: miasto Olesno (Rosenberg), Wojciechów (Albrechtsdorf), Maciejów (Matzdorf), Paruszowice (Baumgarten) i Dobierce (Wilmsdorf). W 1801 roku nabył od rodziny von Salisch Łowosów (Lowschau). W 1815 roku, za udział w wojnie z Napo-

leonem odznaczony został Orderem Orła Czerwonego III klasy i rosyjskim Orderem św. Włodzimierza IV klasy.

Przedstawiciele tego rodu posiadali w XIX wieku liczne majątki na Dolnym i Górnym Śląsku.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 224–225

Krane, s. 14–15

Bethusy-Huc H., Der Name Hug und die Geschichte der Huc von Bethusy, Gotha (1925)

BETSCH

Według T. Jurka, ród prawdopodobnie pochodzi z Turyngii, na Śląsku znany już od XIII wieku, ze wspólnego pnia ze Spieglami. Podobnym herbem do herbu Betschów (lub identycznym) posługiwały się m.in. rody: Jesor, Oderski i Rathmann.

Pierwsza wzmianka o tym rodzie pochodzi z 1282 roku i dotyczy Henryka „de Pezowe”. Prawdopodobnie ich rodowymi siedzibami były Lutomia (Leutmannsdorf) i Piława (Peilau), w księstwie świdnickim. W kościele w Lutonii (Leutmannsdorf) zachowała się płyta nagrobna z początku XIV wieku, z herbem Betschów. Kościół ten ufundował w 1348 roku Petzold von Betsch z Godziszowej (Reppersdorf), w księstwie jaworskim wraz z braćmi Chryścianem i Henrykiem zwanym Atze. W 1414 roku Henryk von Betsch uczestniczył w soborze w Konstancji, w orszaku księcia Ludwika brzeskiego.

W 1503 roku występuje w dokumentach sekretarz książąt ziebicko-oleśnickich – Jerzy von Betsch.

Jan von Betsch z Hanuszowa (Hannsdorf), w hrabstwie kłodzkim, był w latach 1519–1535 starostą Kłodzka (Glatz).

Baltazar von Betsch w XVI wieku występuje w księgach ziemskich Żąbkowic (Frankenstein).

Od XVI wieku przedstawiciele tego rodu pojawiają się również na Górnym Śląsku.

Na początku XVI wieku Balcer von Betsch z Lutonii (Leutmannsdorf), w księstwie świdnickim, był właścicielem Kujaw (Kujau) koło Głogówka (Oberglöga). Być może, jest to ten sam Baltazar, występujący w księgach ziemskich żąbkowickich. W księgach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego występuje on w latach 1524–1525. Zmarł w 1549 roku. Majątek przejął jego syn – Jan, zaś córka Magdalena wyszła za mąż za Kaspra Puecklera z Grodzca (Groditz) koło Niemodlina (Falkenberg).

We wspomnianych księgach ziemskich występuje również Mikołaj von Betsch. Jego pokrewieństwo z właścicielami Kujaw (Kujau) nie jest ustalone. Nie jest to syn Balcera (może jego brat?), gdyż nie dzie-

dziczył Kujaw (Kujau). Miejscowość tę po śmierci Jana odziedziczył jego syn – Baltazar (zm. 1591 r.), który wybudował tu kościół z kryptą grobową Jana i Baltazara. Wdowa po Baltazarze – Poliksena, wyszła powtórnie za mąż za Wiktora von Zierotin, zaś córka – N. za Wilhelma von Zierotin, a później prawdopodobnie za Pawła bar. von Dietrichstein.

W księstwie nyskim posiadali Biskupów (Bischofsvalde); płyty nagrobne właścicieli tej miejscowości znajdują się w sąsiednich Burgrubicach (Borkendorf).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 259

Zedlitz, t. I, s. 225–226

Błażek, t. I, s. 7

Landbuecher Opp.-Rat., nr 15, 23, 250

C.D.S., t. VI, nr 471

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 198–199

Barthel H., Die verschiedenen Herrschaftsbesitzer von Kujau und Moschen, (w:) Aus dem Chelmer Lande, 1927, nr 2/3

BEUCHEL

(BEUCHELT, BEICHEL, BEICHELT)

Czeskie szlachectwo otrzymał w 1708 roku (3.08.) Elias Beuchel, a w 1727 roku (5.04.) zostali wpisani w stan rycerski Elias Godfryd, jego bracia: Jerzy Krzysztof i Jan Godfryd oraz siostra Anna Rozyna. Byli to prawdopodobnie mieszczenie zgorzeleccy. Posiadali majątki: Łukaszków (Seifersdorf) i Wojciszów (Kauffung) koło Jeleniej Góry (Hirschberg).

Ostatni przedstawiciel tego rodu zmarł w Świerzawie (Schoenau), w 1826 roku; był emerytowanym burmistrzem (Zgorzelca? Świerzawy?).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 197

Błażek, t. II, s. 9

Doerr, s. 192, 212

BEYER

(BEYER von BOPARD, BAIER von BOPARD, BAVARUS von BOPARD)

Stare rycerstwo nadreńskie, znane już w XIII wieku, pochodzące z miejscowości Boppard.

Na Śląsku osiedlili się około 1300 roku. W 1327 roku, w dokumentach księcia Henryka VI wrocławskiego, występuje Henryk Bavarus de Boppard. Ród ten wymieniany jest przez T. Jurka pod nazwiskiem „Bawar”.

Wymarli na Śląsku w 1598 roku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 123; t. IV, s. 6

Pilnáček, t. II, s. 422

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 197

BEYERHUEBER

(BEYERHUEBER von HUEB)

W 1628 roku (3.09.) zostali nobilitowani bracia: Jakub, Michał i Jan Beyerhueberowie.

W 1665 roku Krzysztof Beyerhueber był urzędnikiem czeskiej kancelarii dworskiej w Wiedniu.

W 1723 roku (20.04.) został wpisany w stan rycerski z predykatem „von Hueb” i uzyskał inkolat czeski (?) August Beyerhueber, sekretarz kró-

lewskiego Wyższego Urzędu we Wrocławiu (Breslau). Jego syn – Krzysztof, był w 1727 roku członkiem rady księstwa ziebickiego i deputowanym „ad conventum publicum” we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Błażek, t. I, s. 8–9

Pilnáček, t. I, s. 129

BEYERN

(BAYER, BEYER, LEWIN von BEYERN)

Herb baronowski

Według Sinapiusa – ród pochodzenia szwabskiego, Błażek i Pilnáček wywodzą ich z Brandenburgii.

Lewin von Beyern, pułkownik wojsk brandenbur-

skich, przybył w 1626 roku na Śląsk i poprzez bogaty ożenek z Kunegundą, córką Reinharda von Kueckpusch, stał się właścicielem rozległych dóbr. Wojcie

(Steindorf) i Złotnik (Goldschmieden – Wrocław-Złotniki) oraz Pomorzowice (Pommerswitz), Rozumice (Roesnitz) i Ściborzyc Wielkich (Steuberwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz) na Górnym Śląsku. Pozostawił dwóch synów i trzy córki: Pawła Reinharda (ur. 30.04.1648 r.), Lewina Ludwika (ur. 26.07.1656 r.), Adelungę Tugendreich (ur. 23.05.1650 r.), Annę Joannę (ur. 17.07.1656 r.) i Katarzynę Elżbietę (ur. 14.07.1654 r.).

Paweł Reinhard otrzymał w 1680 roku (25.04.) tytuł czeskiego barona, zaś w 1694 roku (7.12.) obydwaj bracia dostali potwierdzenie starego tytułu baronów. Również i oni poprzez małżeństwa znacznie powiększyli posiadane majątki.

Paweł Reinhard ożenił się z Urszulą Marianną, córką Henryka von Reischwitz z Kornic (Kornitz) i Ocic (Ottitz) pod Raciborzem (Ratibor), wdową po N. von Skal i otrzymał w wianie żony Moszną (Moschen), Czartowice (Schartowitz), Ogiernicze (Legelsdorf) i Wierch (Deutsch Muellmen) w okolicy Prudnika (Neustadt). Zmarł 9.10.1715 roku, jako członek

radę księstwa opawsko-karniowskiego i sędziego ziemski karniowski. Pochowany został w krypcie hr. Colonów, w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau). Wdowa po nim zmarła 19.10.1723 roku.

Jego młodszy brat – Lewin Ludwik, żonaty z N. von Schmettau, otrzymał w spadku po ojcu majątki pod Głubczycami (Leobschuetz), a w drodze małżeństwa majątki: Ściborowice (Stiebendorf), Steblów (Stoebau) i Pietnę (Pietna) w okolicy Głogówka (Oberglöga). Zmarł w 1718 roku, wdowa wyszła za mąż za Maksymiliana Władysława bar. Lichnowskiego.

Córka Lewina Ludwika – Anna Szarlotta (Anna Kunegunda?) była żoną (x 25.11.1716 r.) Jana Gottlieba bar. von Trach z Brzezia (Brzezje) pod Raciborzem (Ratibor), właściciela Cierpic (Tuerpitz) koło Strzelina (Strehlen).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 300–301

Błażek, t. I, s. 8; t. IV, s. 6

Pilnáček, t. II, s. 421

Doerr, s. 164, 174

BEYM (BEYME)

Szlachta pochodząca z księstwa nyskiego, ale znana dopiero od XVIII wieku.

Erdmann von Beym, żyjący w XVIII wieku, żonaty z Elżbietą von Brixen, miał córkę Elżbietę – żonę Józefa Walentyna Hentschela von Gilgenheimb, zmarłą 21.09.1779 roku.

W drugiej połowie XVIII wieku Józef von Beym był prezesem (dyrektorem) sądu grodzkiego i ziemskiego w Otmuchowie (Ottmachau) koło Nysy (Neisse). Miał córkę zamężną z N. von Goetz.

Na początku XIX wieku występuje w dokumentach Antoni Jakub von Beym, syndyk księstwa nyskiego oraz Ignacy Ferdynand von Beym – nadzorca handlu solą w Tarnowskich Górach (Tarnowitz).

Ród wymarł w połowie XIX wieku.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 231; t. V, s. 38

Błażek, t. III, s. 2

BIAIX

zob.
FORCADE

BIAS

zob.
BEESS

BIASOWSKI

zob.
ŚCIERNSKI

BIBERITSCH

zob.
BIBRITSCH

BIBERSTEIN

Według Sinapiusa – ród pochodzący ze Szwajcarii, gdzie w kantonie Bern znajduje się zamek Biberstein; T. Jurek wskazuje na Miśnię lub Hesję. Bibersteinowie już w średniowieczu znani byli na terenie całej środkowej Europy: w Niemczech, Czechach, w Polsce i na Śląsku.

W Polsce – według Sinapiusa pojawili się na początku XII wieku, na dworze Bolesława Krzywoustego. Według historyków polskich przybyli

do Polski ze Śląska, według niemieckich – na Śląsk Bibersteinowie przyszli z Czech, później niż do Polski, dopiero w latach trzydziestych XIII wieku.

Na Śląsku żyły prawdopodobnie dwa odrębne rody Bibersteinów, których heraldycy niemieccy nie rozróżniali: Bibersteinowie dolnośląsko-łużyccy herbu Biberstein i Bibersteinowie górnośląscy herbu Rogala.

BIBERSTEIN

Herb z XIV w.

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb szlachecki I

Herb szlachecki II

Herb szlachecki III

Za protoplastę dolnośląskich Bibersteinów Sinapius uważa Guenthera von Biberstein, przybyłego na dwór Henryka Pobożnego i zmarłego ok. 1250 roku. Najstarsze znane wizerunki herbu zachowały się na pieczęciach publikowanych przez Pfothenhauera: Guenthera z 1259 roku i Henryka z 1315 roku. Według Cetwińskiego i Jurka – w połowie XIII wieku na Śląsku pojawiają się trzej bracia: Guenther, Rudolf i Ulryk – byli oni pierwszymi przedstawicielami tego rodu.

Guenther, żonaty z Juttą N., miał synów: Ottona (ur. ok. 1250 – zm. ok. 1292 r.), żonatego z Elżbietą N., i Rudolfa (ur. ok. 1253 – zm. ok. 1292 r.) – kanonika katedry wrocławskiej.

W 1288 roku Butsche von Biberstein przebywał na dworze książąt legnickich, na tym samym dworze w 1294 roku występuje Henryk von Biberstein.

W 1310 roku Guenther (syn Rudolfa) von Biberstein był protonotariuszem księcia Bolesława III legnickiego. W 1312 roku Guenther i Jan przebywają na dworze książąt żagańskich: Henryka, Jana i Przemka.

W 1317 roku Henryk von Biberstein był właścicielem Prusic (Prausnitz) koło Trzebnicy (Trebnitz), które następnie jego spadkobiercy (synowie?): Henryk i Guenther, sprzedali w 1368 roku księciu Konradowi II oleśnickiemu.

W 1340 roku Henryk von Biberstein z Czech (z linii czeskiej?) ożenił się z córką Ulryka von Pack z Żar (Sorau). Jego potomkowie posiadali majątki w księstwie żagańskim i na Łużycach. Z linii tej wywodzi się Hieronim (zm. 1549 r.), żonaty z Ursulą (ur. 1505 – zm. 1539 r.), córką Karola I z Podiebradu, księcia ziębicko-oleśnickiego.

W 1547 roku Jan von Biberstein otrzymał tytuł czeskiego barona. Linia baronowska wymarła na Ferdynandzie II, zmarłym 16.10.1667 roku. Jedyne jego córka – Elżbieta (zm. 1683 r.) wyszła za mąż (x 1656 r.) za Jana Alberta Krzineckiego von Ronowa (zob. Bercka von Ronow), który w 1670 roku uzyskał zgodę cesarza na przyjęcie do swojego nazwiska, herbu i nazwiska Biberstein: „hr. von Ronow und Biberstein”.

BIBERSTEIN
(BIBERSTEIN-BOISCHOWSKI)
(górnoszląscy herbu Rogala)

Biberstein – Rogala

Biberstein – Boischowski

Błażek uważa, że Bibersteinowie herbu Rogala przybyli na teren księstwa cieszyńskiego z Polski, ale nie przedstawia żadnych dowodów. Według Pilnáčka – była to boczna linia Bibersteinów dolnoszląskich, jednak również nie wyjaśnia, czemu pieczętowali się herbem Rogala.

W latach 1449–1462 w dokumentach książąt cieszyńskich, wystawionych w Bytomiu (Beuthen), występuje Mikołaj Bibyrssteyn (Niclas, Mikolay, Mikulass). Nie wiadomo, czy posiadał jakieś majątki w ziemi bytomskiej, czy też był urzędnikiem książąt cieszyńskich. W 1567 roku Peter Rogalla von Biberstein znajdował się wśród szlachty cieszyńskiej, składającej hołd księżnej Sydonii Katarzynie, żonie księcia Wacława III.

Ich główną siedzibą na Górnym Śląsku były Bojszowy (Boischow) koło Pszczyny (Pless), dlatego zamiennie używali nazwiska „Bojszowski”, ale według Pilnáčka – Bojszowscy wymieniani w księgach ziemskich oświęcimskich, w XV wieku należeli do rodu Bibra, a nie Biberstein.

W 1570 roku występuje w dokumentach Jan jun. Biberstein z Bojszów (Boischow), z żoną Dorotą Welczkową z Wielkiego Dębieńska (Gross Dubensko) koło Rybnika (Rybnik).

W 1587 roku Wacław studiował w Ołomuńcu, w 1608 roku ożenił się z Zofią, córką Bartosza Gostinskiego, wdową po Melchiorze Jaworskim. W 1606 roku występuje w dokumentach Dorota Welczkowa (wdowa po Janie jun. von Biberstein) wraz z synami: Jerzym, Janem – proboszczem i Wacławem z Bojszów (Boischow).

W pierwszej połowie XVII wieku Katarzyna, córka Wacława Bibersteina i Elżbiety Frydrychowskiej, była żoną Andrzeja Zborowskiego ze Zborowa. W 1645 roku Kasper von Biberstein posiadał kuznię i wieś Rożdzeń (Rosdzin). W 1680 roku występuje w dokumentach Agnieszka z Bojszów (Boischow), wdowa po Krzysztofie Mieroszowskim z Mieroszowic koło Mysłowic (Mysłowitz).

Bojszowscy posiadali również majątki na Morawach; Pilnáček w genealogii szlachty morawskiej przypisuje Bojszowskim herb Biberstein (?).

Według niektórych heraldyków niemieckich, polski ród senatorski Zawadzkich herbu Rogala wywodzi się od górnoszląskich Bibersteinów.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 259–262; t. II, s. 306

Gauhen, szp. 98–99

Zedlitz, t. I, s. 233–254

Błażek, t. I, s. 9; t. III, s. 71; t. IV, s. 116

Pilnáček, t. I, s. 154

Pilnáček, J., *Staromoravští rodové*, Brno 1996, s. 173

Schles. Wappenbuch, szp. 8

C.D.S., t. VI, nr 224, 253, 257

Wappensagen, s. 170

Dorst, t. II, tabl. 113

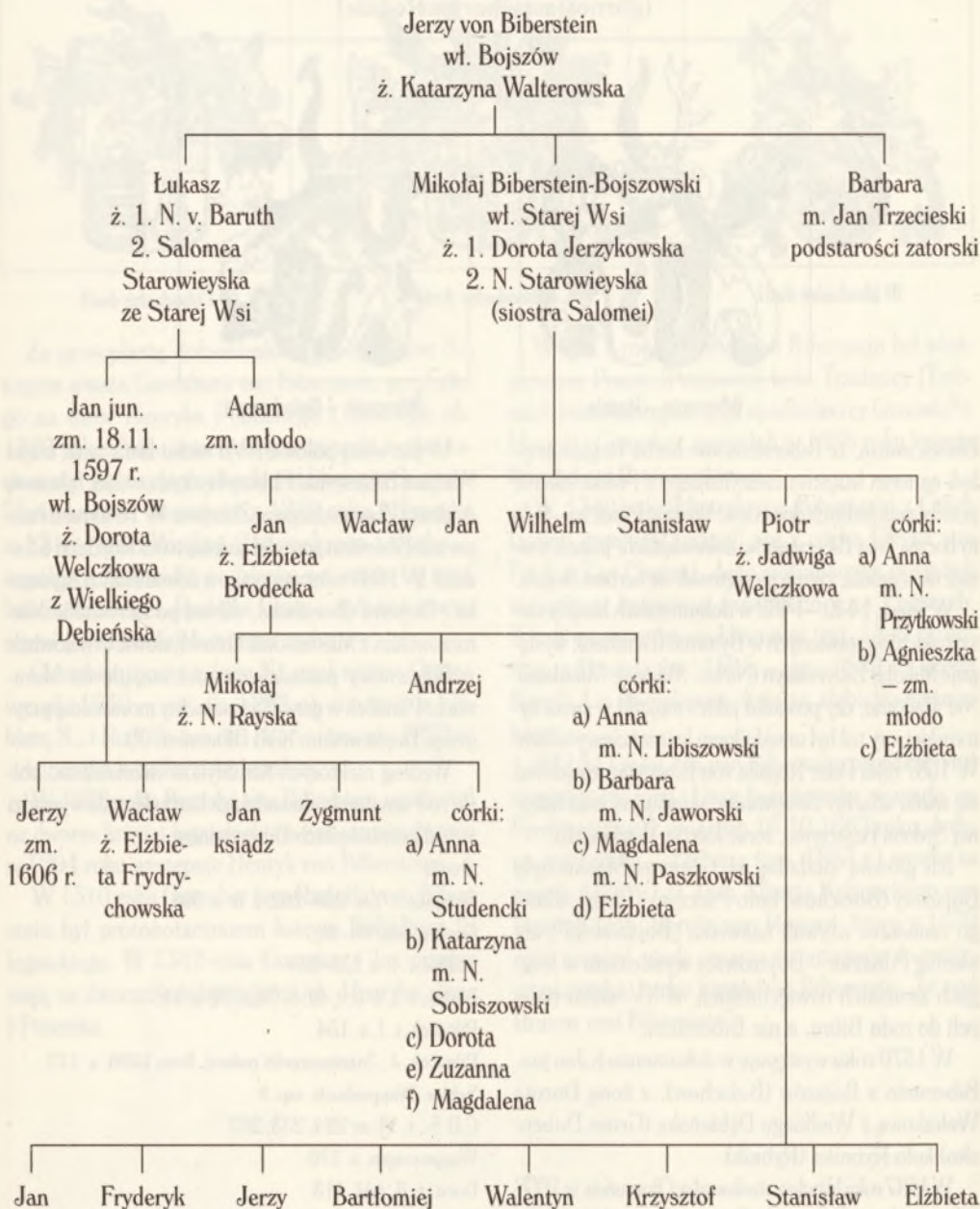
Cetwiński, C 224, 225, 394, 567, 713, 714, 848

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 199–200

Helbig J., Hirtz A., *Urkundl. Beiträge zur Geschichte der edlen Herrn von Biberstein und ihrer Gueter. Aus handschr. Nachlass des Generalmajor P. Rogalla von Biberstein...*, Reichenberg 1912

BIBERSTEIN-BOJSZOWSKI

(genealogia wg Pilnáčka)

BIBERSTEIN

zob.

BERCKA**BIBRA**

Informacje o tym rodzie pochodzą dopiero z XVIII wieku. Porucznik wojsk cesarskich, Ludwik bar. von Bibra (ur. 22.11.1778 – zm. 14.06.1843 r.) posiadał majątki: Posucice (Passnitz), Kałduny (Kaldaun) i Dzbańce (Krug) koło Głubczyc (Leobschuetz) oraz Sudice (Zauditz) w księstwie opawskim. Ożenił się z Engelbertą bar. Henn von Henneberg (ur. 24.12.1788 – zm. 1852 r.).

Po jego śmierci spadkobiercy sprzedali wszystkie majątki i opuścili Śląsk. Niektórzy historycy uważają, że jest to boczna linia rodu Bibran, ale nie przedstawiają żadnych dowodów.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 71

BIBRAN

Herb rodowy

Herb baronowski

Według Sinapiusa i Błażka – ród pochodzenia frankońskiego, Jurek zaś twierdzi, że pochodzili z Turynii. Według legendy rodowej Henryk von Bibran przybył na Śląsk w orszaku księżnej Adelajdy, córki cesarza Henryka IV, żony księcia Władysława Wygnańca. Według Sinapiusa – pochowany został

w kościele św. Krzyża w Legnicy (Liegnitz), gdzie znajdowało się jego epitafium (?).

T. Jurek wymienia ten ród pod nazwiskiem „Bibra”, formę „Bibran” przyjęli później i jako pierwszego wymienia występującego w 1295 roku w Kłodzku (Glatz) Guenthera „de Bebra”.

Licznie rozrodzeni, na przełomie XV i XVI wieku podzielili się na trzy linie, założone przez trzech braci:

Mikołaja – *linia z Modły* (Modlau) koło Bolesławca (Bunzlau), Wolfa – *linia z Mściwojowa* (Profen) koło Jawora (Jauer), Krzysztofa – *linia z Trzebień* (Kittlitztreben) i *Wojciechowa* (Woitsdorf) koło Bolesławca (Bunzlau).

Senioralna linia z Modły (Modlau) podzieliła się pod koniec XVI wieku na pięć domów, założonych przez synów Jerzego: Mikołaja – Modła (Modlau), Zygfryda – Wilczy Las (Wolfshayn) koło Bolesławca (Bunzlau) – podobno miejscowość ta należała do tego rodu już od XIV wieku, Kaspra – Kozłów (Kosel) i Stara Oleszna (Altloels) koło Bolesławca (Bunzlau), Krzysztofa – Tomkowice (Thomaswaldau) koło Świdnicy (Schweidnitz), Henryka – Borszyn Wielki (Heinzebortschen) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

W 1625 roku w Wojciechowie (Woitsdorf) zmarł najwybitniejszy przedstawiciel tego rodu – Abraham von Bibran z linii Krzysztofa z Trzebień (Kittlitztreben), wybitny uczonec i poeta, władający biegle pięcioma językami. Pozostawił po sobie liczne pisma i korespondencje.

Jan Krzysztof von Bibran z Mściwojowa (Profen) był żonaty (x 1632 r.) z Magdaleną, córką Jana Jerzego von Reibnitz, wdową po Konradzie von Dyhern. Zmarł przed 1637 rokiem; wdowa wyszła za mąż po raz trzeci (x 1654 r.), za Adama von Saurma.

W 1624 roku (13.07.) Henryk von Bibran z Modły (Modlau), radca dworu cesarskiego i sta-

rosta księstwa świdnicko-jaworskiego otrzymał tytuł czeskiego barona. Odtąd linia senioralna z Modły (Modlau) stała się linią baronowską. Wymarła w linii męskiej na Dawidzie Henryku (zm. 16.12.1826 r.), dyrektorsie księstwa świdnicko-jaworskiego. Pozostawił on trzy córki: Marię Zofię zamężną z von Koehlen, Fryderykę Henriettę Wilhelminę – von Bloch i Otylię Benignę – von Schoenberg.

W 1826 roku prawo używania herbu i tytułu „bar. von Bibran und Modlau” otrzymali dziedzicznie zięciowie Dawida Henryka: von Bloch-Bibran, von Koehlen-Bibran i von Schoenberg-Bibran.

Inne linie tego rodu posiadały w XVII i XVIII wieku olbrzymią liczbę majątków na całym Dolnym Śląsku i Łużycach, m.in. w księstwie oleśnickim. W kościele w Kielczowie (Gross Weigelsdorf), znajdują się ich liczne epitafia.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 169–174, 262; t. II, s. 306–311

Gauhen, szp. 100–101

Henelius, t. I, s. 648; t. II, s. 485–489

Zedlitz, t. I, s. 234–235

Błażek, t. I, s. 9

Wappensagen, s. 14

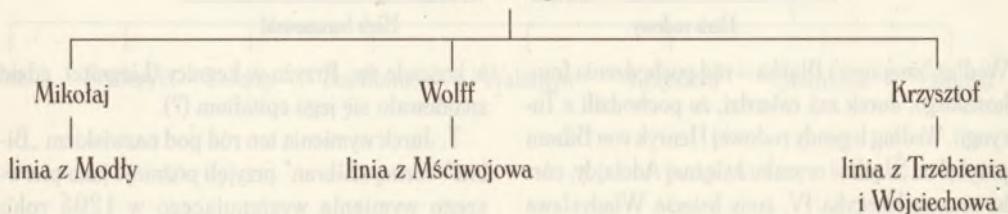
Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 201

Proeller A., Abraham von Bibran – Studien und Reisen..., Liegnitz 1869

Schultze F., Abraham von Bibran, seine Studien, seine Reisen, sein Briefwechsel, Liegnitz 1835

GENEALOGIA

N. von Bibran
ok. 1480 r.
wł. Modły i Mściwojowa
ż. N. v. Haugwitz

Linia z Modły

Mikołaj
ok. 1520 r.
wł. Modły
ż. N. v. Krommenau

Jerzy

wł. Modły, Wilczego Lasu, Kozłowa i Tomkowic
ż. N. v. Hock z Tomkowic

Mikołaj
dom Modła

wł. Modły, Rokitek
i Starego Łomu
ok. 1573–1600
ż. Ewa v. Schkopp

Henryk

ur. 1587 – zm. 18.07.1642 r.
13.07.1624 r. – baron,
radca dworu cesarskiego,
starosta ks. świdnicko-jaworskiego

wł. Modły, Rokitek
i Starego Łomu
ż. Helena

v. Stosch z Chocianowa
ur. 1608 – zm. 1657 r.

Mikołaj Aleksander

ur. 15.07.1626
– zm. 24.04.1680 r.

wł. Modły,
Sulisławic, Mrozowa,
Jawornika i Kokorzyc

- ż. 1. Maria Elżbieta v. Kunheim
z Mrozowa (zm. 1660 r.)
2. (x 1662 r.) Anna Jadwiga
v. Tschammer z Daszowa
(zm. 1663 r.)
3. (x 1664 r.) Urszula Helena
v. Prittwitz z Machnic

Zygryfryd
dom Wilczy Las

Kasper
dom Kozłów

Krzysztof
dom Tomkowice

Henryk
dom Borszyn
Wielki

Henryk Aleksander
ur. 18.12.1656
– zm. 5.02.1695 r.
wł. Modły, Ilnicy, Pawłowic Wielkich i Sokołowca
ż. (x 1687 r.) Zuzanna Elżbieta
bar. v. Schleepusch

Fryderyk Henryk sen.
zm. 1734 r.
wł. Modły, Psar, Gniewomierza,
Wielkich i Małych Pawłowic,
Starego Łomu, Gromadki,
Wierzbowej i Nowej Kuźnicy
ż. 1. (x 8.09.1707 r.) Joanna Małgorzata
v. Sack z Lubowa (zm. 6.10.1710 r.)
2. (x 25.06.1712 r.) Maria Elżbieta
bar. v. Schweinitz
(ur. 6.03.1698 – zm. 7.08.1721 r.)
3. (x? 08.1722 r.) Szarlotta Helena
bar. v. Beess z Kolni

Fryderyk Henryk jun.
ur. 21.11.1715 – zm. 23.07.1787 r.
porucznik wojsk pruskich wł. Modły
ż. 1. (x 1743 r.) N. v. Falkenhayn (zm. 1762 r.)
2. (x 1764 r.) N. v. Schweinitz (zm. 1776 r.)
3. (x 1778 r.) Chrystiana Magdalena Zofia
v. Ziegler und Klipphausen
(ur. 1723 – zm. 7.01.1803 r.)

Dawid Henryk
ur. 1758 – zm. 16.12.1826 r.
wł. Modły, Przemkowa, Pieszkowa (?),
Gościszowa i Buczka
ż. (x 24.07.1782 r.)
Maria Otylia Wilhelmina v. Schoenberg

Maria Zofia
m. v. Koehlen
von Koehlen-Bibran

Fryderyka Henrietta Wilhelmina
m. v. Bloch
von Bloch-Bibran

Otylia Benigna
m. Schoenberg
von Schoenberg-Bibran

BIBRITSCH

(BIBERITSCH, BIBRITSCH und BAHREN)

Stary ród śląski, pochodzący prawdopodobnie z księstwa nyskiego, piszący się później „von Bibritsch und Bahren”. Posiadali Ujeździec (Gesess), Mikulovice (Niclasdorf) i Kolnovice (Kohlsdorf) w księstwie nyskim.

Mikulovice (Niclasdorf) kupił w 1592 roku Wolfgang von Bibritsch, żonaty z Bohunką von Laerch, wdową po zmarłym w 1586 roku Hermanie von Adelsbachu. Wolfgang zmarł w 1609 roku, płyty grobowe jego i jego żony znajdują się w kościele w Mikulovicach (Niclasdorf). Majątki odziedziczył syn – Wolfgang jun., żonaty z Salomeą von Popschuetz, zmarły przed 1617 rokiem; pozosta-

wił syna – Krzysztofa i dwie córki: Annę – żonę (x 11.07.1617 r.) Gerwazego von Necher z Krzepic (Krippitz) koło Strzelina (Strehlen) i Helenę – żonę (x 2.07.1624 r.) Baltazara Hermana von Promnitz ze Zwierzyńca (?) (Dittersbach).

Krzysztof von Bibritsch (syn Wolfganga?) ze Starego Grodkowa (Alt Grottkau), w 1622 roku sprzedał Kolnovice (Kohlsdorf).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 262

Blažek, t. II, s. 9; t. IV, s. 6

Pilnáček, t. I, s. 133

GENEALOGIA

Wolfgang von Bibritsch
zm. 1609 r.

wł. Ujeździec, Mikulovic, Kolnovic
ż. Bohunka v. Laerch
wdowa po Hermanie v. Adelsbachu

Wolfgang jun.
zm. przed 1617 r.
ż. Salomea v. Popschuetz

Krzysztof
wł. Starego Grodkowa (?)

Anna
m. (x 11.07.1617 r.)
Gerwazy v. Necher
z Krzepic

Helena
m. (2.07.1624 r.)
Baltazar Hermann
v. Promnitz

BICEN

zob.

BYCEN

BIEDAU

(BEDAU, BIDAU, WOIKOWSKI-BIEDAU)

Według Schlesisches Wappenbuch – wrocławski ród patrycjuszowski. W XV wieku występuje we wrocławskich dokumentach miejskich kupiec Beda, syn aptekarza Konrada, zmarłego w 1440 roku. Miał dwóch synów: Jana i Mikołaja. Ród ten w XVI wieku został nobilitowany.

W 1506 roku Nickel (Mikołaj) Biedau kupił Paździorno (Pohlsdorf) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Miejscowość ta była siedzibą rodową von Biedau aż do XX wieku. W kościele w Paździornie (Pohlsdorf) znajdują się liczne epitafia przedstawicieli tego rodu. Posiadali również majątki: Samborz (Tschammendorf) i Sośnicę (Schosnitz).

Kasper von Biedau (ur. 27.01.1598 – zm. 20.02.1661 r.), właściciel Sośnicy (Schosnitz) był starostą okręgu sądowego Kąty Wrocławskie (Kanth). Żonaty z Marią Katarzyną von Wachtel z Pątnowa (Panthenau), miał prawdopodobnie syna – Kaspra jun.

Pod koniec XVII wieku występują w dokumentach: Kasper Rudolf (ur. 2.08.1678 – zm. 5.03.1713 r.) oraz Ferdynand (ur. 1673 – zm. 1713 r.), właściciel Paździorna (Pohlsdorf).

Ferdynand ożenił się z Joanną Benigną bar. von Tharoulle (ur. 1673 – zm. 23.08.1735 r.).

Ich synem był prawdopodobnie Leopold Ferdynand (ur. 31.07.1705 – zm. 31.07.1775 r.), właściciel

Paździorna (Pohlsdorf), żonaty (x 5.11.1735 r.) z Marią Józefą Antonią bar. von Gruttschreiber und Czopkendorf (ur. 1.07.1714 – zm. 21.04.1765 r.).

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był ich syn – Franciszek Ksawery (ur. 29.04.1741 – zm. 5.04.1792 r.), pruski radca sądowy, zmarły w Czepielowicach (Tschoepłowitz) koło Brzegu (Brieg), pochowany w Opolu (Oppeln). Żonaty dwukrotnie: 1. (x 3.09.1783 r.) z Józefą Julianną von Garnier, urodzoną w Kochanowicach (Kochanowitz) koło Lublińca (Lublinitz) 3.08.1754 roku, zmarłą w Czepielowicach (Tschoepłowitz) 25.04.1784 roku, pochowaną w Skarbiszowie (Karbischau) koło Niemodlina (Falkenberg); 2. (x 3.08.1784 r.) z Marią Teresą von Biedau, urodzoną we Wrocławiu (Breslau) 4.08.1761 roku – zmarłą we Wrocławiu (Breslau) 8.05.1843 roku. Była prawdopodobnie córką Franciszka von Biedau, administratora w latach 1772–1779 dóbr biskupich okręgu Środa Śląska (Neumarkt).

Miał trzech synów zmarłych w dzieciństwie i sześć córek, z których: Franciszka Maria Dorota Leopoldyna Felicyna, urodzona w Turawie (Turawa) koło Opola (Oppeln) 1.02.1779 roku – zmarła w Rozwadzy (Roswazde) 12.08.1818 roku. W 1797 roku (16.08.) wyszła za mąż za Emanu-

ela Karola Magnusa Schimonskiego von Schimonia (ur. 17.06.1773 – zm. 17.09.1850 r.), właściciela Rozwady (Roswade), Kadłubca (Kadlubietz) i Kalinowa (Kalinow) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz).

Najstarsza córka Franciszka Ksawerego – Maria Barbara (ur. 19.01.1775 r.) wyszła za mąż (x 22.08.1792 r.) za Jana Nepomucena Emanuela Antoniego von Woikowsky (ur. 10.11.1767 – zm. 11.04.1849 r.), który w 1836 roku za zgodą króla Prus przybrał nazwisko i herb swojej żony: Woikowsky-Biedau.

Paździorno (Pohlendorf) należało do rodziny Woikowsky-Biedau aż do XX wieku. W 1906 roku uroczyste obchodzono 400-lecie własności majątku. Z tej okazji ówczesny właściciel Paździorna (Pohlendorf) odznaczony został Orderem Czerwonego Orła IV klasy.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 262–263

Błażek, t. I, s. 10

Schles. Wappenbuch, szp. 6

Pilnáček, t. I, s. 157

BIEDERMANN

Herb szlachecki

Herb baronowski

Ród pochodzący z księstwa Anhalt – Dessau. Na Śląsk przybyli w XVI wieku.

Jan Godfryd von Bedermann w 1670 roku (3.07.) wpisany został w austriacki stan rycerski.

Był nadradcą kamery śląskiej, w 1676 roku komisarzem cesarskim na uroczystości hołdu szlachty legnickiej. Posiadał Gołę (Guhlau) i Kopaszyn (Kopatschuetz) koło Trzebnicy (Trebnitz), Smolec (Schmolz) koło Wrocławia (Breslau) i Lipniki (Leipe) koło Grodkowa (Grottkau).

Jego syn – Rudolf Ferdynand otrzymał w 1699

roku (1.12.) tytuł barona. Był radcą rejencji legnickiej i właścicielem Bielana (Weissenleipe) w Legnicy. Dwukrotnie żonaty: 1. z N. bar. von Tharouille, 2. z N. bar. von Sternbach; miał tylko córkę, zamężną z N. von Schimonski.

Źródła:

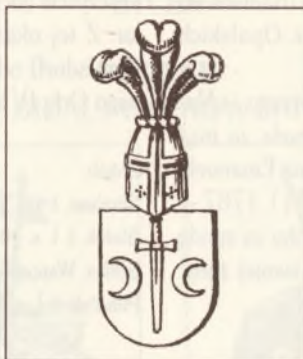
Sinapius, t. II, s. 311–312

Zedlitz, t. I, s. 236

Błażek, t. I, s. 10

Doerr, s. 155, 179

BIELCZOWSKI (BIELSZOWSKI)

Drobna szlachta z okolic Bytomia (Beuthen), herbu Ostoja. Nazwisko wzięli od miejscowości Bielszowice (Bielschowitz – Ruda Śląska-Bielszowice). W 1485 roku występują w dokumentach Maciej sen. Bielczowski i jego żona – Barbara z Wielowsi (Langendorf). W 1498 roku sprzedają pół Brzozowic (Brzezowitz – Piekary Śląskie-Brzozowice), drugą połowę tej miejscowości posiadał brat Barbary – Jan z Kamienia (Kamin – Piekary Śląskie-Kamień).

W 1497 roku Maciej jun. z Bielszowic (Bielschowitz) i jego żona – Barbara z Miechowic (Bytom-Miechowice) procesują się z bratem Barbary – Janem Zubkiem o spadek po ojcu. W 1498 roku sprzedają oni pół Brzozowic (Brzezowitz). Ten sam Maciej w 1501 roku procesuje się z miastem Bytomiem (Beuthen).

Również w 1498 roku występuje w dokumentach Jan Bielczowski z „Kozłowy hury” (Kosłowagóra – Piekary Śląskie-Kozłowa Góra) „a Michalkowicz” (Michalkowitz – Siemianowice Śląskie-Michalkowice). W 1511 roku Jan Bielczowski występuje w dokumentach księstwa opolskiego; być może, ten sam Jan był w 1524 roku starostą bytomskim, żonatym z Heleną, córką Jana von Trach; zmarł pomiędzy 1532 a 1539 rokiem.

W 1524 roku Jan Bielczowski, starosta bytomski prosi księcia Jana II opolskiego o nadanie mu ogrodu „na nowych zahradach”, przy ulicy zamkowej, „podle tvarozne ulice”, w Raciborzu (Ratibor).

W tym samym roku, w księgach ziemskich opolsko-raciborskich występuje siostra Jana – Katarzyna Imbramowa, właścicielka części Niepaszyc (Niepaschuetz) koło Gliwic (Gleiwitz).

W 1532 roku Jan Bielczowski występuje jako świadek w spisanej w Krnowie (Karniów, Jaegerndorf) intercyzie małżeńskiej pomiędzy Piotrem Kozłowskim a Tomkiem Michalkowskim, występującym w imieniu swojej córki – Katarzyny.

W 1539 roku Helena, córka Jana Tracha, wdowa po Balcerze Zdarsie, procesuje się o należne jej pieniądze po swoim pierwszym mężu – Janie Bielczowskim.

Rodowa miejscowość – Bielszowice (Bielschowitz) należały do tego rodu jeszcze pod koniec XVI wieku. W 1574 roku Jan Bielszowski sprzedaje je swojemu bratu – Wacławowi. Synem Jana był Jerzy Bielczowski.

Na przełomie XVI i XVII wieku Ewa Bielczowska była żoną Jana z Woszczyc (Woschczytz) koło Rybnika (Rybnik). W 1641 roku Fryderyk i Adam Bielczowscy potwierdzili sprzedaż majątku Załęże (Zalenze – obecnie dzielnica Katowic).

W XVII wieku przedstawiciele tego rodu występują w okolicy Pszczyny (Pless): Henryk Bielczowski posiadał w 1641 roku majątek w Warszowicach (Warschowitz). W 1649 roku Fryderyk Bielczowski był właścicielem wolnego domu (fołwarku?) w Starej Wsi (Altdorf) koło Pszczyny (Pless).

Od początku XVI wieku (przed 1530 r.) występują również w dokumentach morawskich,

a pod koniec XVI wieku – księstwa opawskiego. W 1608 roku władca Jan Bielczowski był pełnomocnikiem Anny Herczikowej z Hunietic.

W 1615 roku w dokumentach opawskich występuje Jan Bielczowski (ten sam?) – dłużnik N. Beesa. W 1613 roku był on więziony (za długi?) w Hranicach.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 19

Landbuecher Opp.-Rat., nr 27, 46, 47, 52, 123, 309

Zemská kniha..., nr 2

C.D.S., t. VI, nr 437, 477

Boehme, t. III, s. 127

BIELDE

Szlachta śląska pochodząca z księstwa nyskiego, występująca w dokumentach w XV i XVI wieku. Początkowo używali nazwiska „Unbilde”. Podobno niektórzy przedstawiciele tego rodu przenieśli się do Danii, gdzie przyjęli nazwisko „Bille”.

Nic bliższego o nich nie wiadomo. Ostatnie wzmianki o tym rodzie pochodzą z XVI wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 263

Blažek, t. III, s. 3

BIELECKI

zob.

BIELITSKI

BIELER

zob.

REICHENBACH

BIELICKI

zob.

BIELITSKI

BIELIK

(BIELIK von KORNITZ, BILIK)

Stary górnośląski ród, pochodzący z miejscowości Kornice (Kornitz) koło Raciborza (Ratibor). Nazwa miejscowości stała się w Polsce nazwą herbu Kornic. Z Kornic pochodzi kilka rodów szlacheckich, posiadających wspólny herb (zob. Kornitz).

Najstarsze informacje o Bielikach pochodzą z XIV wieku i z zupełnie innego terenu: w latach 1378–1379 Tomek Bilik zwany Kornic, był urzędnikiem biskupów wrocławskich. W 1397 roku na terenie księstwa niemodlińskiego posiadał majątek „junge Bicklick”; Praschma zalicza go do Bielików. W tym samym księstwie, w 1421 roku, występuje w dokumentach Belig, właściciel Golczowic (Golschwitz) i jego zięć – Jeschke; w tym samym roku Jeschke Bielik i jego zięć N. sprzedają tę wieś Jorgenowi von Dresske z Magnuszowic (Gross Mangersdorf).

Być może informacje z księstwa niemodlińskiego dotyczą innych Bielików.

W 1422 roku N. Bielik von Kornitz kupił od księcia raciborskiego Jana II Przemyślidy majątki: Zabelków (Zabelkau), Bohumin (Bogumin, Oderberg) i zamek Barutswerda. W 1428 roku był właścicielem Zabelkowa (Zabelkau), Odry (Odrau), Ligoty (Ellguth) i Pudłowa (Pudlau).

W 1435 roku bracia: Sobek Bielik z Bohumina (Bogumin, Oderberg) i Mates otrzymują w nagrodę za wierną służbę od książąt Mikołaja i Wacława Przemyślidów opawskich i raciborskich wieś Olza (Olsau).

Największą, ale bardzo krótkotrwałą potęgę tego rodu stworzył Jan Bielik von Kornitz – w latach

1477–1490 starosta Górnego Śląska, z ramienia króla Macieja Korwina. W 1482 roku kupił on od księcia Jana oświęcimskiego połowę miasta Gliwice (Gleiwitz) z wójtostwem i wsiami: Wójtowa Wieś (Richtersdorf), Ostropa (Ostroppa), Trynek (Trynek), Ligota Zabrska (Ellguth), Wielopole (Wielepole), Leboszowice (Leboschowitz), Smolnica (Smolnitz), Stare Gliwice (Alt Gleiwitz) i Żernica (Zernitz). Od Henryka I Podiebrada księcia ziemickiego kupił drugą połowę Gliwic (Gleiwitz) i wsie: Knurów (Knurow), Bojków (Schoenwald), Żerniki (Zernik), Sobieszowice (Sobieschowitz), Gierałtowice (Gierałtowitz), Przyszowice (Preiswitz) i Krywałd (Kriewald).

Nabył również majątki w okolicy Pyskowic (Peiskretscham), Raciborza (Ratibor) i Hlučina (Hulczyn, Hultschin). W ten sposób w jego rękach znalazł się kompleks dóbr, ciągnący się od Pyskowic (Peiskretscham) na północy, aż do Hlučina (Hulczyn, Hultschin) na południu.

Jego krewny (brat?) Sobek Bielik von Kornitz posiadał państwo Bohumin (Bogumin, Oderberg).

Jan Bielik za główną swoją siedzibę obrał Koźle (Cosel). W XIX wieku, w czasie remontu kościoła parafialnego w Koźlu (Cosel), znaleziono płytę z herbem Kornic i napisem: „Jan Bielik z Kornitz unten hec testudo facta est anno domini MCCCC-LXXXIX cura magnifici domini Joannis Bielik capitanei superioris Slezie Anno capitaneatus sui tredecimo”.

Po śmierci króla Macieja Korwina i podporządkowaniu Śląska królowi Władysławowi Jagielloń-

czykowi w 1492 roku (13.01.), został – przez nowego starostę Śląska, księcia cieszyńskiego Każka II – uwięziony w Cieszynie (Teschen) i skazany. Odebrano mu majątki, zaś jego syna – Wacława zmuszono do zrzeczenia się praw do tych majątków. Również Sobek Bielik z Bohumina (Bogumin, Oderberg) został zmuszony w tym samym roku (1.05.1492 r.) do sprzedania swoich majątków Przemysłodzie – księciu Janowi opawsko-raciborskiemu.

Majątki Jana Bielika przeszły na własność korony czeskiej, a następnie zostały sprzedane; Gliwice (Gleiwitz) z okolicznymi wsiami kupił Wilhelm von Pernstein, który następnie odsprzedał je książętom opolskim. Hlučin (Hulczyn, Hultschin) otrzymali Melchior i Baltazar Wilczkowie, Toszek (Tost) – Jan Sokołowski, Kozle (Cosel) – Puta von Riesenberga z Svihova.

Po tragicznym końcu Jana Bielika, ród ten nie odegrał już większej roli w dziejach Śląska.

Licznie rozrodzeni, należeli do drobnej szlachty, mającej swoje majątki głównie na południu Górnego Śląska: w księstwach cieszyńskim, raciborskim, opawskim oraz na Morawach.

W 1512 roku występuje w dokumentach Smil Bielik von Kornitz, właściciel Włodzienina (Bladen) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie karniowskim.

W XVI wieku osiedli również w księstwie oleśnickim. W latach 1501–1526 Wacław sen. Bielig von Kornitz był starostą Namysłowa (Namslau). Bardzo prawdopodobne, że był to syn Jana Bieli-

ka, który po tragedii ojca i przymusowym zrzeczeniu się praw do majątków, przeniósł się do tego księstwa.

W 1530 roku Wacław jun. był właścicielem Krasowic (Kraschen) i Lubsk (Laubsky) koło Namysłowa (Namslau), w księstwie oleśnickim. W 1531 roku, w spisie szlachty oleśnickiej, wymienia się Łukasza Bieligka von Kornitz.

Ostatnia informacja o przedstawicielach tego rodu w księstwie oleśnickim pochodzi z 1571 roku i dotyczy Franciszka Bieligka von Kornitz – właściciela Lubsk (Laubsky).

Według Uruskiego – Bielikowie herbu Kornic występowali w XV wieku na terenie Rusi Czerwonej. Należy ich łączyć z działalnością kolonizacyjną Władysława Opolczyka, w drugiej połowie XIV wieku, kiedy to duża grupa rycerstwa górnośląskiego osiedliła się na Rusi Czerwonej.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 264; t. II, s. 526

Blažek, t. III, s. 71

Pilnáček, t. II, s. 443–444

C.D.S., t. VI, nr 160, 169, 177, 191, 195, 308, 310, 339, 358, 388, 389, 391, 402, 404

Weltzel A., *Geschichte der Stadt, Herrschaft und Festung Cosel*, Berlin 1866, s. 114–123

Pfotenhauer, *Der Adel des Fuerstenthums Oels im 16. Jahrhundert*, (w:) *Zeitschrift...*, Bd. 21, s. 318–368

BIELITSKI (BIELETSKI)

Nazwisko wymieniane w księgach ziemskich opolsko-raciborskich, za którymi podaje je Pilnáček. Pochodzi od miejscowości Bielice (Bielitz), w księstwie niemodlińskim. Najprawdopodobniej jest to nazwisko zastępcze, używane zamiennie z nazwiskiem rodowym i dotyczy Wańki (Wacława) Buchty z Bielice (Bielitz); inny Buchta używał nazwiska – Bilicki (zob.).

W 1538 roku występuje jako świadek Wacław Bielitsky, w tym samym roku Jan Bielecki był pełnomocnikiem Doroty, córki Jana Otika z Oldrzeszowic (Hilbersdorf) koło Niemodlina (Falkenberg).

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 451

Landbuecher Opp.-Rat., nr 205

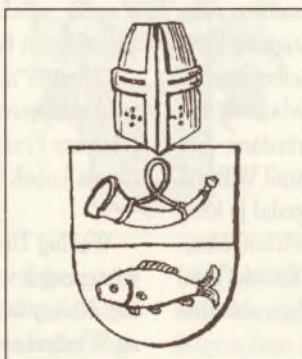
Zemská kniha..., nr 88, 89

BIELITZ

zob.

BIELSKY**BIELSKY**

(BIELSKY von BIELE, BILSKY)

Stary ród śląski, pochodzący z Bělá (Bielau) koło Hlučina (Hulczyn, Hultschin).

W 1424 roku Jeszek i jego syn – Jan, kupili wieś Bělá (Bielau) od Jarosława z Biele. Następnym właścicielem tej wsi jest Wacław, który kupuje majątek w Zawadce (Závada) (?).

Po Wacławie – właścicielem obu miejscowości był Henryk; używa on już nazwiska „Bielsky”. Zmarł przed 1519 rokiem i pozostawił dwóch synów: Jana i Kaspra. Po śmierci ojca, kupili Sosnovą (Zossen) i Byków (Pickau), w księstwie opawsko-karniowskim.

Jan Bielsky był w latach 1549–1562 urzędni-

kiem w Skoczowie (Skotschau), Kasper w 1575 roku posiadał jakiś majątek w księstwie cieszyńskim. Oprócz nich w 1530 roku występuje w dokumentach Anna Bielska – żona Mikołaja Schelihi z Rzechowa (Rzechow), właściciela Borucina (Borutin) koło Raciborza (Ratibor).

W połowie XVII wieku Maria Anna von Bielska była drugą żoną Mikołaja Brawanskiego z Chrobrzan, właściciela Żytnej (Zytna) koło Rybnika (Rybnik).

Około 1680 roku, Elżbieta Julia Bilka von Bila była żoną Hynka Wacława von Larisch.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 130–131

BIELSKY

(BIELSKY von BIELITZ)

W 1615 roku Adam Bielsky z Bielska (Bielitz) (?) otrzymał szlachectwo czeskie z predykatem „von Bielitz”, zaś w 1616 roku (5.07.) dostał dyplom herbowy. Żył na Górnym Śląsku i zmarł w 1619 roku, w wieku 36 lat. Nie miał potomstwa.

Pochodził podobno z Polski – być może z księ-

stwa siewierskiego, gdzie występowała szlachta o tym nazwisku.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 237–238

Błażek, t. II, s. 9

Pilnáček, t. I, s. 132

Doerr, s. 87

BIELSZOWSKI

zob.

BIELCZOWSKI

BIENECKI

Drobna szlachta wymieniana tylko przez Pilnáčka, posiadająca majątki w okolicy Olesna (Rosenberg).

W 1567 roku występuje w dokumentach Bartosz Bienecki, w 1573 roku sprzedał „Bodzanowskie kuźnice” (Bodzanowice – Botzanowitz) oraz połowę „Krupńskiego młyna” (Krupski Młyn – Kruppamuehle) Jarosławowi Skronskiemu. Żoną był z Elżbietą (Katarzyną?), córką Mikołaja Ko-

nopnickiego. W 1584 roku posiadał dział w Bodzanowicach (Botzanowitz) i pół Karmonek (Karmunkau) koło Olesna (Rosenberg), które dostał w wianie żony.

Herb nieznan.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 20

BIENKOWSKI

(z BIENKOWIC, von BENKOWITZ)

Szlachta polskiego pochodzenia, herbu Korwin. Niektórzy historycy niemieccy łączą ich z miejscowością Bięńkowice (Benkowitz) koło Raciborza (Ratibor), zaś Błażek wymienia ich wśród szlachty opawskiej. Majątki mieli jednak w okolicy Olesna (Rosenberg) i Lublińca (Lublinitz).

W 1425 roku Jan Benkowitz występuje w dokumentach księcia Bolka V opolskiego (głogówec-

kiego). W 1565 roku Piotr Bienkowski sprzedał dochody ze wsi Kamienica (Kaminitz) pod Lublińcem (Lublinitz) swemu stryjowi, Tomaszowi Bienkowskiemu.

W drugiej połowie XVI wieku występuje w dokumentach rodzeństwo: Stanisław, Albrecht i Justyna. Justyna w 1599 roku była żoną Jana Bliżińskiego. Albrecht procesuje się w tym czasie z Pio-

trem Wiplerem z Uszyc (Uschuetz) koło Olesna (Rosenberg), właścicielem Gardawic (Gardawitz) koło Pszczyny (Pless). W 1602 roku Albrecht był właścicielem Psar (Psaar) koło Lublińca (Lublinitz) i pełnomocnikiem Anny Semurskiej z domu Wrbskiej.

Albrecht i Stanisław z Psar (Psaar) i Kamienicy (Kaminitz) byli opiekunami nieletnich dzieci zmarłego Joachima von Schick z Łąk (Wiesen).

W 1629 roku w dokumentach występuje Małgorzata Denis z domu Bienkowska, a w 1668 roku – Anna Bienkowska z domu Ozarowska.

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 6

Pilnáček, t. I, s. 20–21

C.D.S., t. XXXIII, s. 35

BIERAU

zob.

BERAU

BIERAWSKI

zob.

BIRAWSKI

(z) BIERAWY

zob.

BERAU

BIERDSKI

Nazwisko to wymienia tylko Pilnáček. W 1521 roku, w księgach ziemskich opolsko-raciborskich, występuje Jan Bierski – właściciel Smard (Schardt) koło Kluczborka (Kreuzburg). Po jego śmierci majątek ten przejął Jerzy von Skal.

Prawdopodobnie jest to nazwisko zastępcze, urobione od miejscowości Bierzany (Bierdzan)

i dotyczy Jana von Bischofsheim, właściciela Bierzdan (Bierdzan).

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 445

Landbuecher Opp.-Rat., nr 8, 62

(z) BIERDZAN

Jeden z najstarszych górnosląskich rodów rycerskich, pochodzący z miejscowości Bierzany (Bierdzan) koło Opola (Oppeln), znany z XIII i XIV wieku.

Komes Bogumił de Bircan występuje jako świadek w 1279 roku, w znanym dokumencie Anastazji, wdowy po komesie Henryku z Mechnicy (Mechnitz) pod Opolem (Oppeln). Andrea de Berdzan występuje jako świadek w nadaniu przez księcia Bolka opolskiego w 1309 roku sołectwa w „Scirczemb” (Falkowice – Falkowitz) koło Namysłowa (Namslau) rycerzom Maciejowi i Domasławowi Burkhard de Birdzan. Burkhard, sołtys wsi Bierzany (Bierdzan), był świadkiem lokacji w 1333

roku wsi Brynica (Brinnitz) koło Opola (Oppeln). W 1393 roku, w dokumentach, występuje Nize de Burdzan, a w 1399 – Nicolao (ten sam) – w dokumentach księcia Władysława Opolczyka.

Więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Cetwiński, B 25

C.D.S., t. I, s. 9, 23, 34; t. VI, s. 18, 23, 24

Boehme, t. II, s. 68, 74

Stumpe Fr., Der Gang der Besiedlung im Kreise Oppeln, Oppeln 1932, s. 101

BIEROLDT
(BIEROLDT von JOHANNISDORF)

Mateusz Bieroldt, zarządca lasów królewskich w hrabstwie kłodzkim, został w 1654 roku (4.10.) wpisany w czeski stan rycerski z predykatem „von Johannisdorf”.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 9

BIES

zob.

BEESS

BIESCHIN
(BĚŠIN, BIESZYN)

Szlachta czeska znana od XIV wieku, na Śląsku zaś od XVI wieku. Nazwisko pochodzi od miejscowości Bešiny koło Klatova, w Czechach.

W 1531 roku występuje jako świadek w dokumentach opolskich Waclaw von Bieschin (zm. po 1556 r.), w 1540 roku żonaty z Magdaleną Scheliha z Rzuchowa (Rzuchow) i z Zubrzyc (Sauerwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), siostrą Jana i Jerzego Schelihów. W wianie żona wniosła mu

folwark we Włodzieninie (Bladen). Poprzednim właścicielem tego folwarku był Waclaw Bitowski.

W 1571 roku przejściowo mieszkali na terenie Śląska Zdenek i Fryderyk Bieszinowie, synowie zmarłego Jana Bieszina z Uzenic, w Czechach.

Przed 1600 rokiem, Deštné (Dorfteschen) posiadał Mstich Bieschin, żonaty z Aleną von Twardawa. W 1600 roku występuje ona już jako wdowa; na początku XVII wieku sprzedaje wraz z sy-

nem – Wacławem ten majątek Wolfowi von Drahotusch i zamieszkuje w Opawie (Troppau), przy Górnym Rynku.

W 1768 roku (11.03.) Jan Filip, a w 1791 roku (17.06.) radca dworu – Franciszek, otrzymali tytuły austriackich baronów. Byli oni założycielami dwóch linii tego rodu (w Czechach?).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 6

Pilnáček, t. II, s. 442

Doerr, s. 232, 266

BIESLER

Drobna szlachta z księstwa karniowskiego, wymieniana tylko przez Pilnáčka.

Herb niezany.

N. von Biesler w latach 1607–1621 posiadał ziemię (folwark?) w Branticach (Bransdorf).

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 451

BIHN

W nagrodę za czterdziestoletnią pracę wpisany został w austriacki stan rycerski Franciszek Antoni Bihn, radca i nadworny pocztmistrz w Wiedniu. Jego syn – Wacław von Bihn w latach

1778–1796 był cesarskim pocztmistrzem w Opawie (Troppau).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 116

BILA

Szlachta pochodząca z Turyngii, skład przeniosła się na teren Łużyc i przedstawiciele tego rodu pojawili się również na Śląsku. Nazwisko pisano różnie: Bila, Biela, Była. Posiadali Brodowice (Broedelwitz) koło Wołowa (Wohlau) i Kębłowice (Kammelwitz) koło Wrocławia (Breslau).

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 40

Błażek, t. III, s. 123

Dorst, t. II, tabl. 75

BILICKI

Pod tym nazwiskiem występuje w dokumentach Joachim Buchta von Buchtitz, zmarły w 1582 roku, syn Łukasza herbu Odrowąż, właściciel Górażdży (Goradze), Wysokiej (Wysoka), Strzebniowa (Stre-

binow), Gogolina (Gogolin), Karlubca (Karlubitz) i Otmętu (Ottmuth) koło Krapkowic (Krappitz) oraz Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln).

zob.

BUCHTA

BILIK

zob.

BIELIK

BILITSCH

Stary ród pochodzący z księstwa brzeskiego, prawdopodobnie przybyły z Czech, herbu Odrowąż. W Polsce występowali pod nazwiskiem „Bilicz”.

Ich siedzibą rodową były Siecieborowice (Sitzmannsdorf) koło Oławy (Ohlau). Posiadali jeszcze majątki: Drzemlikowice (Dremling) i Jakubowice (Jakobine) również koło Oławy (Ohlau) oraz Wszemilowice (Schimmelwitz) koło Wrocławia (Breslau), a także jakieś majątki w księstwie opolskim.

Około 1550 roku Jadwiga von Bilitsch była żoną Wacława Scheliły z Rzuchowa (Rzuchow), właściciela Witosławic (Witoslawitz) koło Koźła (Cosel) i Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln).

W 1591 roku Mikołaj był właścicielem Siecie-

borowic (Sitzmannsdorf), a Jan z Jakubowic (Jakobine) posiadał Drzemlikowice (Dremling) i Wszemilowice (Schimmelwitz).

W 1621 roku Jan Henryk von Bilitsch był dworzaniem księcia Henryka Wacława ziebicko-oleśnickiego. W 1636 roku występuje w dokumentach Mikołaj Bilitsch. W 1725 roku żył w Strzelinie (Strehlen) Jerzy von Bilitsch; jego syn zmarł bezpotomnie i wtedy prawdopodobnie wymarł ród Bilitschów.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 263

Błażek, t. I, s. 11

Pilnáček, t. II, s. 445

BILITZER (BILITZER von BILITZ)

Maciej Bilitzer (ur. 22.12.1550 – zm. 1616 r.), burmistrz miasta Prudnika (Neustadt) na Górnym Śląsku, otrzymał w 1607 roku (3.04.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Bilitz”. Ożenił się z Jadwigą Wilde i miał trzech synów: Macieja, Fryderyka i Krzysztofa.

Maciej (ur. 20.11.1578 – zm. 28.03.1620 r.) – doktor praw i kanclerz księstwa karniowskiego, żonaty z Urszulą Biedermann, wdową po Marcinie Naglu, zmarł w wieku 42 lat. Fryderyk (ur. 1.08.1583 r.) został po ojcu burmistrzem Prudnika (Neustadt). Krzysztof – doktor medycyny, nadworny lekarz księcia Jana Jerzego Hohenzollerna

z Krnova (Karniów, Jaegerndorf), żonaty był z Zuzanną Clerich. Pochowany został w kościele parafialnym w Krnovie (Karniów, Jaegerndorf).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 265

Henelius, t. I, s. 648–650

Błażek, t. I, s. 11; t. III, s. 5; t. IV, s. 116

Pilnáček, t. II, s. 445

Regesten zur Geschichte Jaegerndorfs unter den Herrschern aus dem Hause Brandenburg 1523–1622, (w:) Jahres-Bericht des K.K. Staats – Gymnasiums in Troppau fuer das Schuljahr 1891–92, Troppau 1892, Nr 40, 44

BILITZER (BILITZER von BILITZ)

W księstwie legnickim Bilitzerowie notowani byli od końca XVI wieku. Nie wiadomo, czy i jakie łączyły ich związki z Bilitzerami karniowskimi. Pilnáček uważa, że był to jeden ród, chociaż posiadali odmienne herby.

Pod koniec XVI wieku Joachim Bilitzer von Bilitz był właścicielem majątków: Jakuszów (Jacobsdorf) i Grzymalin (Langenwaldau) koło Legnicy (Liegnitz). Zmarł w 1645 roku (7.09.) i po-

chowany został w kościele Piotra i Pawła w Legnicy (Liegnitz). Miał tylko córkę – Elżbietę (ur. 1597 r.).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 263

Błażek, t. I, s. 11; t. III, s. 3; t. IV, s. 116

BILLERBECK

Stara szlachta pomorska, osiadła również w Brandenburgii, Meklemburgii i w Poznańskim.

W XVIII wieku posiadali na Śląsku Kęblów (Kammelwitz) koło Wołowa (Wohlau) i Krakowiany (Krakowahne) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Źródła:

Gauhen, szp. 106

Zedlitz, t. I, s. 239–240

Błażek, t. III, s. 125

BILLOCK

Nazwisko bardzo często mylone z nazwiskiem Bielika von Kornitz.

Billickowie występowali w XVII i XVIII wieku na Dolnym Śląsku, w okolicy Wrocławia (Breslau). W 1712 roku zmarł Fryderyk von Billick, biskupi komisarz ziemski księstwa nyskiego. Pozostawił syna – oficera wojsk cesarskich.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 264

Błażek, t. II, s. 9

Pilnáček, t. II, s. 432

BIŁOWSKI

zob.

FUELLSTEIN

BILSKI

zob.

BIELSKI

BINDEMANN

Ród ten pojawił się w XV wieku, na pograniczu łżycko-śląskim.

Posiadał majątki: Dzikowice (Ebersdorf) i Bożnów (Eckersdorf) koło Szprotawy (Sprottau) oraz Zawidów (Seidenberg) koło Lubania (Lauban).

Ewa Marianna (ur. 4.06.1643 – zm. 30.04.1713 r.), córka Gotarda von Bindemann z Dzikowic (Ebersdorf) i Magdaleny von Salza, była żoną Henryka Fryderyka von Reibnitz z Lipna (Mittel Leipe). Zmarły w 1705 roku N. von Bindemann, żonaty z Kunegundą von Reibnitz miał syna – Abrahama Gottlieba.

W 1720 roku Henryk Gotard posiadał Księginice (Kniegnitz), w księstwie legnickim oraz Golę (Guhlau) i Jaworów (Jauer) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Ród wymarł w połowie XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 264

Zedlitz, t. V, s. 41

Błażek, t. I, s. 11

Schles. Wappenbuch, szp. 8

Knothe, Gesch. des Oberlausitzer Adels..., s. 126

BING

zob.

GERSTENFELD

BINKH

zob.

GERSTENFELD

BINSDORF

zob.

KNOBLOCH

BIRAU

zob.

BERAU

BIRAWA

zob.

DLUHOMIL

BIRAWSKI

(DLUHOMIL BIRAWSKI genannt)

Jedno z kilku nazwisk zastępczych, używanych w XVI wieku przez niektórych przedstawicieli rodu Dluhomilów – właścicieli Bierawy (Birawa) koło

Koźła (Cosel). Przedstawiciele tego rodu – właściciele Ujazdu (Ujest), używali nazwiska Ujezdski, Korfantowa (Friedland) – Frydlantski.

zob.

DLUHOMIL

BIRCKHAN

zob.

BIRCKHAN

BIRCKHOLTZ

(BIRCKHOLTZ)

Stara szlachta pochodząca z Brandenburgii, znana już w XIII wieku. W wiekach późniejszych osiedlili się również w Prusach, na Pomorzu i Dolnych Łużycach.

Na Śląsku posiadali majątki przedstawiciele linii z Dolnych Łużyc. W drugiej połowie XVII wieku N. von Birckholtz ożenił się z Anną Barbarą Kotulinską i osiedlił się na Śląsku. Miał siedmiu synów, z których Jerzy Wilhelm, generał wojsk saskich i polskich, adiutant króla Augusta II, miesz-

kał na Śląsku i w 1703 roku uzyskał inkolat śląski. Posiadał m.in. Mąkoszyce (Mangschuetz) koło Brzegu (Brieg). Jego brat – Kuno Fryderyk, był generałem wojsk duńskich.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 527–528

Gauhen, szp. 107–108

Zedlitz, t. I, s. 240–241

Błażek, t. III, s. 123

BIRGWITZ

zob.

KLIMKOWSKI

BIRKA

(BERKA, BIRKA von NASSIEDEL, *BIRKA z NASIEDLA*)

Stary ród, pochodzący według jednych historyków z Czech, według innych – z księstwa opolskiego. Herby publikowane przez Pilnáčka i Błažka różnią się barwą tarczy; według Pilnáčka – czerwona, według Błažka – błękitna (na tzw. ekslibrisie Hynka pole tarczy i proporzec jest czerwony) oraz klejnotem: według Pilnáčka – złoty półksiężyc, według Błažka – trzy pawie pióra. Od około 1440 roku siedzibą rodową Birków było Nasiedle (Nassiedel, Nassile) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim. W XVI wieku ród ten podzielił się na dwie linie: opawską i oleśnicką.

Najstarsze informacje źródłowe pochodzą z początków XV wieku i dotyczą Bernarda sen. Birki, sędziego ziemskiego księstwa kozielskiego, występującego w latach 1410–1430 w dokumentach książąt oleśnicko-kozielskich: Konrada III, Konrada Białego oraz księcia Wacława – biskupa wrocławskiego. Miał dzieci: Bernarda jun., Janusza (Jana) i Zofię.

Bernard jun. był założycielem linii z Nasiedla (Nassiedel), w 1441 roku kupił Pomorzowice (Pommerswitz) koło Głubczyc (Leobschuetz); ożenił się z Anną von Pottenstein z Dzierżysławia (Dirschel, Drslav) koło Głubczyc (Leobschuetz), wdową po Henryku Koszirze. Żona wniosła mu w wianie majątki swojego pierwszego męża – Nasiedle (Nassiedel) i Litultovice (Leitersdorf). W latach 1461–1475

Bernard jun. był starostą księstwa opawskiego. Podobno przejściowo był właścicielem zamku w Książu (Fuerstenstein), na Dolnym Śląsku (?).

Pozostawił – według historyków niemieckich – trzech synów: Hynka, Jerzego i Henryka (jest to chyba nieporozumienie – Hynek i Henryk to to samo imię).

Jerzy przeniósł się na Morawy i był założycielem linii morawsko-czeskiej.

Hynek, zwany również Hyncikiem i Henrykiem, objął po ojcu urząd starosty księstwa opawskiego. Był bardzo interesującą, a jednocześnie mało znaną postacią. Wykształcony, w zbiorach Książnicy Cieszyńskiej zachowały się dwa rękopisy będące jego własnością: Nowy Testament i Księgi Prorockie w jęz. czeskim (tzw. Prorocy Cieszyńscy) oraz pochodzący z 1483 roku autoportret – ekslibris konny przedstawiający go w zbroi turniejowej z wywodem heraldycznym (filiacją).

Był on właścicielem licznych majątków, wymienionych na wspomnianym ekslibrisie: Nasiedla (Nassiedel), Markwartovic (Markwartowitz), Radkova (Rattkau), Turkowa (Turkau, Tvorkov), Zátora (Seifersdorf), Vikštejnu (Wigstein), z Velkich Heraltic (Herrlitz) i Bernacic (Wernersdorf). W granicach państwa polskiego znajdują się obecnie trzy z wymienionych miejscowości: Nasiedle (Nassiedel), Turków (Turkau, Tvorkov) i Bernacice (Wernersdorf).

Hynek miał pięcioro dzieci: Bernarda, Jerzego, Hynka jun., Jana Voka i Annę. Anna została zakonnicą i w 1484 roku opatką (?) klasztoru w Trzebnicy (Trebnitz). W tym czasie była też tam Jadwiga Birka.

Bernard – najstarszy syn Hynka, w latach 1503–1518 był właścicielem Vikštejnu (Wigstein).

Jerzy otrzymał Litultovice (Leitersdorf), Jezdkovice (Jeschkowicz) i Bohdanovice (Boidensdorf) koło Opawy (Troppau), które posiadał w latach 1503–1516. Zmarł około 1536 roku.

Hynek posiadał Velké Heraldice (Herrlitz). Jan Vok – najmłodszy z braci, żonaty z Markietą von Studnitz, był właścicielem rodowego Nasiedla (Nassiedel, Nasile), w latach 1503–1549 – Šilheřovic (Schillersdorf), a w 1520 roku – Zátora (Seifersdorf) w księstwie opawskim. Miał jednego syna i pięć córek.

Syn – Aleksander Vok, właściciel w latach 1550–1571 Šilheřovic (Schillersdorf), Studnic (Stubendorf) i Slezskich Pavlovic (Deutsch Pawłowicz), żonaty był dwukrotnie: 1. z Joanną Sup von Fuellstein, 2. z Katarzyną Zubek ze Zdietina. W 1567 roku przebywa na leczeniu w Krakowie, zmarł w 1571 roku.

Z córek Jana Voka: Magdalena była żoną Jerzego von Stosch z Kunie (Kunitz), Anna – żoną Pawła Twardawy, właściciela Przedborowic (Przeborowicz) koło Koźła (Cosel), Helena – żoną Franciszka von Rotenberg, Ludmiła – żoną Krzysztofa Bzenka z Markwartovic (Markwartowicz) koło Bruntálu (Freudenthal), a Zuzanna – żoną Bogusza Czepla z Belku (Belk), właściciela Starej Wsi (Altendorf) koło Raciborza (Ratibor).

Linia Birków z Nasiedla (Nassiedel, Nasile) wymarła na dzieciach Jana Voka.

Oprócz potomków Bernarda sen., w dokumentach występują inni przedstawiciele tego rodu, prawdopodobnie potomkowie brata Bernarda sen. – Hannosa (Janusza): w 1481 roku znany jest Michał Berka z Postropicz (Roztropicz?) oraz N. Birka – właściciel Chartowitz (?) i Gorzyczek (Klein Gorschuetz) koło Raciborza (?) (Ratibor).

Linia oleśnicka

Linie tę założył Henryk – syn Hynka, który sprzedał otrzymane w spadku Velké Heraldice (Herrlitz) i w 1503 roku kupił Nową Wieś (Neudorf) koło Milicza (Militsch), w księstwie oleśnickim. Po Henryku majątek odziedziczył jego syn – Jerzy. W 1530 roku wraz z matką Anną i siostrą Katarzyną sprzedał go Janowi Ohm-Januschowskiemu. W tym samym roku Jerzy występuje jako właściciel Malina (Mahlen) koło Trzebnicy (Trebnitz).

W 1567 roku Piotr von Birke był właścicielem Bąkowa (Bunkai) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Zmarł przed 1570 rokiem, w 1572 roku wdowa i córka sprzedają ten majątek Jeremiaszowi von Venediger.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 9

Pilnáček, t. II, s. 447–449

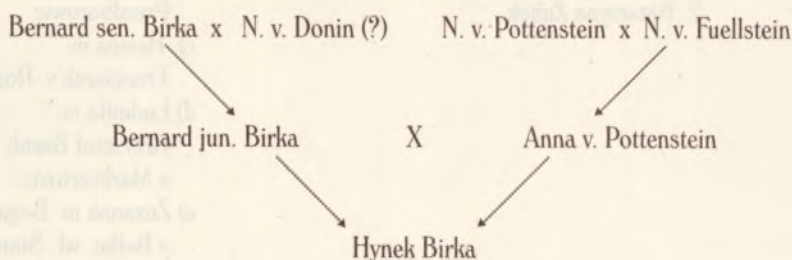
C.D.S., t. VI, nr 125, 131, 203, 278, 330, 426, 430

Kaluža J., Verschundene Doerfer und Burgen im Oppalande, (w:) Oberschlesische Heimat Bd. 9, s. 113–121; 158–165; Bd. 11, s. 26–33; 66–75

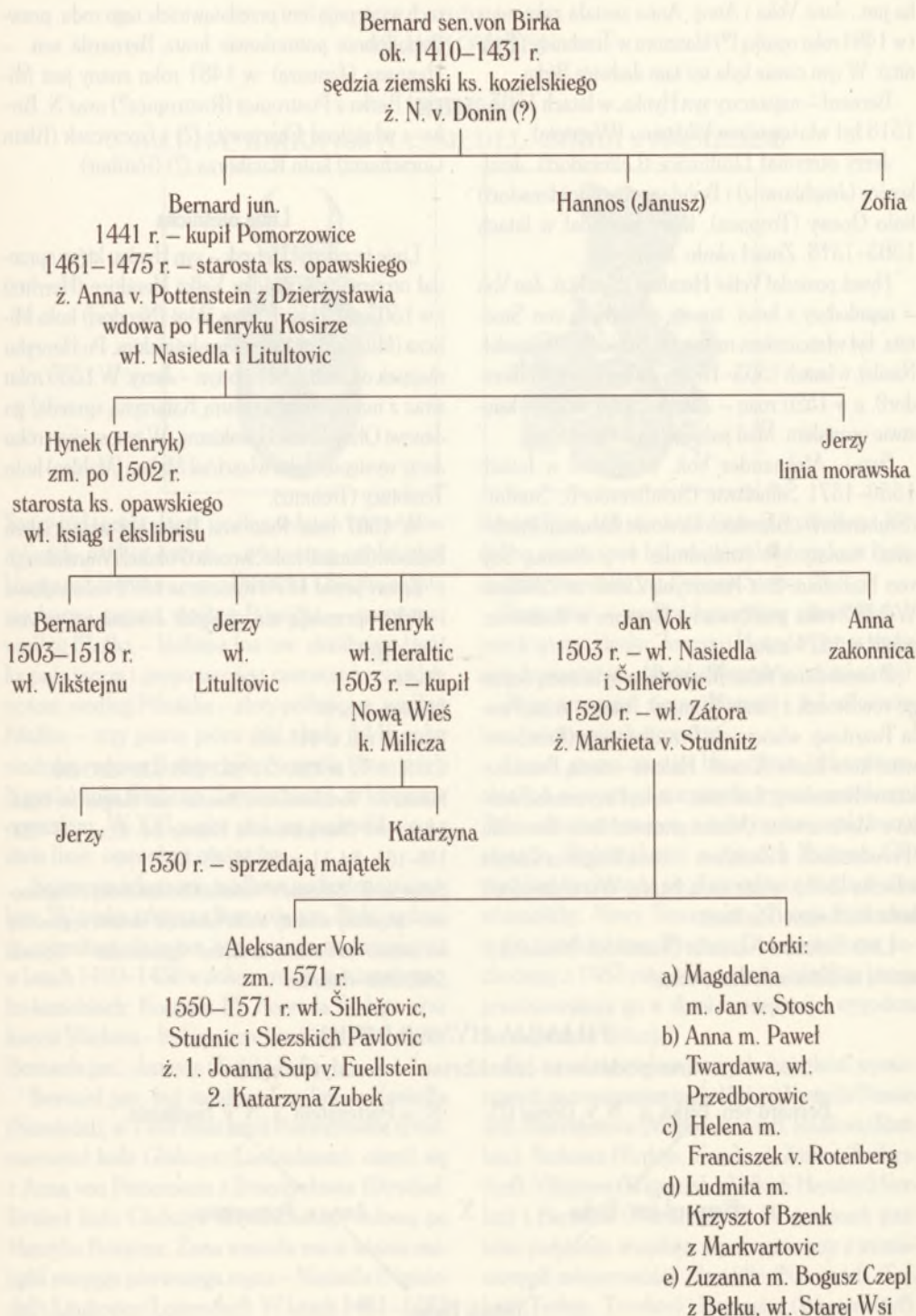
Sękowski R., Birkowie z Nasiedla i Bohdanowscy z Bogdanowic – przykłady szlachty okolic Głubczyc. Referat wygłoszony na polsko-czeskim sympozjum regionalnym – Opawa, 3.05.1998 – Internet.

FILIACJA HYNKA BIRKI

(na podstawie „ekslibrisu” heraldycznego)

GENEALOGIA BIRKÓW

BIRKCHAN
(BIRCKHAN)

Herb rodowy

Herb baronowski

Szlachta pruska, osiadła na Śląsku w drugiej połowie XVIII wieku. Niektórzy heraldycy (Niesiecki) ich herb zaliczają do polskiego herbu Cietrzew. W tym czasie występuje na Śląsku kilka osób o tym nazwisku i trudnym do ustalenia stopniu pokrewieństwa.

Jakub Albrecht von Birkhan, major wojsk pruskich był właścicielem Leśnicy (Leschnitz) i Rozwady (Roswade) koło Kędzierzyna (Kandrin) na Górnym Śląsku. Wilhelm Gottlieb Ernest uzyskał w 1793 roku inkołat śląski. W tym samym roku był starostą pszczyńskim. Karol von Birkhan z Ostro-

męka w Wielkopolsce otrzymał pod koniec XVIII wieku tytuł pruskiego barona. Miał adoptowanego syna – Karola Fryderyka, zmarłego w 1863 roku.

Ich własnością były majątki: Konotop (Kontopp) koło Zielonej Góry (Gruenberg) oraz Pelczyn (Polgsen), Milcz (Arnsdorf) i Wróblewo (Wilhelmsthal) koło Wołowa (Wohlau).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 10; t. III, s. 3

Schles. Wappenbuch, szp. 6

BIRKHOLTZ

zob.

BIRCKHOLTZ

(z) **BIRKOWIC**

zob.

KLIMKOWSKI

BIRLA

Szlachta księstwa nyskiego. Nic bliższego o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 10

W 1655 roku pozostawił testament Jerzy von Birla z Kijowa (Kaindorf) pod Nysą (Neisse).

BIRON

(BUEHREN, CURLAND-SAGAN, CURLAND-WARTENBERG)

Herb rodowy Biron

Herb ks. Kurlandii I

Herb ks. Kurlandii II

Herb ks. Kurlandii III

Herb ks. Curland-Sagan

Książęta kurlandzcy. Początki rodu nie są znane – według niektórych historyków pochodzili ze szlachty francuskiej Biron-Gontant, według polskich i niemieckich – byli pochodzenia śląskiego, według Kranego – meklemburskiego; pierwotnie ich nazwisko brzmiało „Buehren”. W Kurlandii pojawili się w XVII wieku, na dworze książąt Kettlerów. Najstarsze informacje źródłowe odnoszą się do Karola von Buehren urodzonego 13.02.1653 roku (nie wiadomo gdzie), zmarłego w Mitawie (Mittau) 8.03.1733 roku, właściciela majątku Kalnzeem, żonatego (x ok. 1680 r.) z Katarzyną Jadwigą von der Raab (ur. 26.06.1663 – zm. 27.01.1740 r.).

Jego syn – Ernest Jan von Biron (Buehren) (ur. w Kalnzeem 12/22.11.1690 r.), faworyt carowej Anny, otrzymał w 1730 roku (24.04.) tytuł hrabiego Rosji, a w 1737 roku (13.07.), po śmierci ostatniego księcia Kurlandii z rodu Kettlerów – Ferdynanda, tytuł księcia Kurlandii. W 1739 roku złożył hołd lenny królowi polskiemu. Po śmierci carowej Anny został przejściowo regentem Rosji. W 1740 roku wraz z całą rodziną zesłano go na Sybir. W 1762 roku car Piotr III zezwolił na jego

powrót. W 1769 roku (14.11.) abdykował na rzecz swojego syna – Piotra, Kawaler Orderu św. Andrzeja i Orła Białego. Żonaty (x 25.02.1723 r.) z Benigną Gottliebą von Trotta (ur. 15.10.1703 – zm. 5.11.1782 r.), zmarł w Mitawie (Mittau) 28.12.1772 roku.

Piotr hr. von Biron książę Kurlandii i Semigalii (ur. w Mitawie 15.02.1724 r.), w 1795 roku również abdykuje, zachowując dziedzicznie przywileje panującego i tytuł księcia Kurlandii. Żonaty (x 14.10.1765 r.) z Karoliną Luizą księżną von Waldeck und Pyrmont (ur. 14.08.1748 – zm. 18.08.1782 r.), rozwiódł się z nią 26.08.1772 roku i ożenił się powtórnie (x 6.03.1774 r.) z Eudoksją księżną Jusupow (ur. 16.05.1743 – zm. 19.07.1780 r.), z którą również rozwiódł się w 1778 roku (12.06.). Ożenił się po raz trzeci z Anną Szarlota Dorota hr. von Medem (ur. 3.02.1761 – zm. 20.08.1821 r.). Zmarł w Jeleniowie (Gellenau) koło Kłodzka (Glatz), pochowany został w Żaganiu (Sagan).

Książęta Bironowie posiadali na Śląsku księstwo Żagań (Sagan) i wolne państwo Syców (Wartenberg).

BIRON CURLAND-SAGAN

Książę kurlandzki Piotr Biron w 1785 roku kupił od książąt von Lobkowitz księstwo żagańskie, a dwa lata wcześniej – w 1782 roku, od ostatniego księcia Piccolomini, państwo Nachod w Czechach. Po abdykacji w 1795 roku, przeniósł się do Żagania (Sagan).

Po jego śmierci właścicielką księstwa i państwa Nachod została córka – Katarzyna Fryderyka Wilhelmina Benigna von Biron, księżna żagańska, pani na Nachodzie. Urodzona 8.02.1781 roku, była trzykrotnie zamężna: 1. (x 23.06.1800 r.) z Juliuszem Armandem Ludwikiem księciem von Rohan-Guemenee (zm. 7.03.1805 r.); 2. (x 5.05.1805 r.) z Wasylem księciem Trubeckim (zm. 1806 r.); 3. (x 17.07.1819 r.) z Karolem Rudolfem hr. von Schulenburg.

Rezydencjami księżnej był Żagań (Sagan) i Nachod, ale najczęściej przebywała we Włoszech.

Majątki w Czechach razem z państwem Nachod sprzedała wiedeńskiemu bankierowi. Dzieci nie miała, księstwo żagańskie odziedziczyła jej najmłodsza siostra – Dorota (ur. 21.08.1793 r.), zamężna z Edmundem hr. Talleyrand-Perigord. Większość życia spędziła w Paryżu, a księstwo żagańskie przeszło w ręce Talleyrandów.

Oprócz Doroty, Katarzyna miała jeszcze dwie siostry: Paulinę Marię Luizę (ur. 19.02.1782 r.) zamężną z księciem N. von Hohenzollern-Hechingen, właścicielem majątku Skala (Hohlstein) koło Lwówka Śląskiego (Loewenberg) i Czerwieńska (Rothenburg) koło Zielonej Góry (Gruenberg); mieszkali na zamku w Skale (Hohlstein), oraz Joannę Katarzynę (ur. 24.06.1783 r.) zamężną z N. księciem Pignatelli de Belmonte d'Acerenza; mieszkali w Wielkopolsce.

BIRON CURLAND-WARTENBERG

Wolne państwo Syców (Wartenberg) zakupił już w 1734 roku (1.09.) Ernest Jan Biron od Albrechta Krzysztofa hrgr. zu Dohna. Obejmowało ono olbrzymi obszar, zamieszkały przez ponad 20 tys. osób. W skład dóbr sycowskich wchodziło 1 miasto, 1 miasteczko, 80 wsi i 8 kolonii. Odziedziczył je młodszy syn Ernesta Jana, a brat Piotra – Karol Ernest (zm. 1802 r.). Był założycielem młodszej linii Bironów: „Biron-Wartenberg”. Żonaty z Apolonią Ponińską, miał dwóch synów: Karola i Kaliksta.

Kolejnymi właścicielami Sycowa (Wartenberg) byli: Karol (zm. 1811 r.), jego syn – Gustaw Kalikst i syn Gustawa Kaliksta – Karol Wilhelm (ur. 13.12.1811 r.), oficer regimentu ułanów w Bonn, żonaty z Agnieszką Julianną Henriettą Ernestyną hr. von Lippe-Sternberg, a następnie – Gustaw.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 20

Zedlitz, t. I, s. 385–387

Krane, s. 15

Genealog. Handbuch, s. 427

GENEALOGIA

Karol von Buehren

ur. 13.02.1653 – zm. 8.03.1733 r., wł. Kalnzeem

ż. (x ok. 1680 r.) Katarzyna Jadwiga v. der Raab

(ur. 26.06.1663 – zm. 27.01.1740 r.)

Ernest Jan v. Biron

ur. 12/22.11.1690 – zm. 28.12.1772 r.

1730 (24.04.) r. – hrabia Rosji

1737 (13.07.) r. – książę Kurlandii

1769 (14.11.) r. – abdykował

1734 r. – kupił państwo Syców

ż. (x 25.02.1723 r.) Benigna Gottlieba v. Trotta

(ur. 15.10.1703 – zm. 5.11.1782 r.)

Piotr

ur. 15.02.1724 r.

1769 r. ks. Kurlandii

1795 r. – abdykował

1782 r. – kupił Nachod

1785 r. – kupił Żagań

ż. 1. (x 14.10.1765 – rozwód 26.08.1772 r.)

Karolina Luiza ks. v Waldeck-Pyrmont

(ur. 14.08.1748 – zm. 18.08.1782 r.)

2. (x 6.03.1774 – rozwód 12.06.1778 r.)

Eudoksja ks. Jusupow (ur. 16.05.1743

– zm. 19.07.1780 r.)

3. Anna Szarlota Dorota hr. v. Medem

(ur. 3.02.1761 – zm. 20.08.1821 r.)

Karol Ernest

zm. 1802 r.

wł. Sycowa

ż. Apolonia Ponińska

Karol

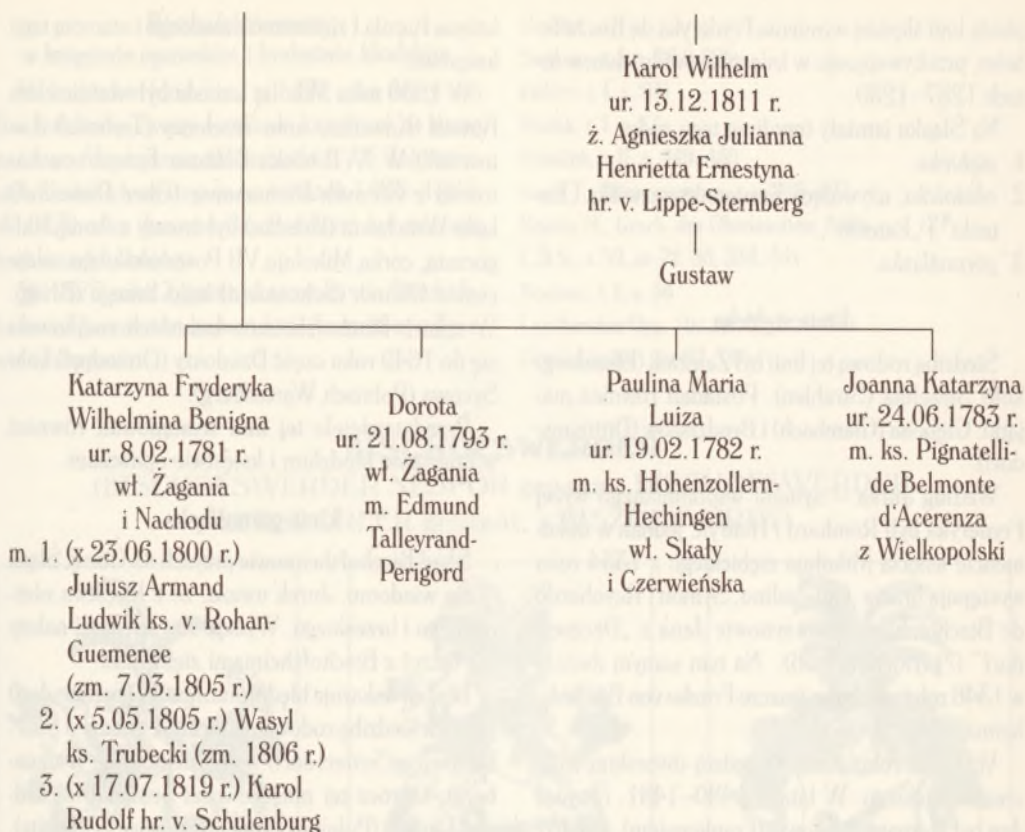
zm. 1811 r.

wł. Sycowa

Gustaw

Kalikst

Kalikst

BISCHOFSSHEIM

(BISZOFSSHEIM, BISCHOFSSHEIM LATUSKI genannt, LATUSKI, LATOSKI)

Starsi historycy niemieccy podają różne informacje o pochodzeniu tego rodu. Według Sinapiusa, a za nim Zedlitz, przybyli na Śląsk z Alzacji, w pierwszej połowie XIV wieku, w orszaku księżnej Jutty, żony księcia Bolesława II żiębickiego. Za protoplastę śląskich Bischofsheimów uznają oni Rein-

harda von Bischofsheim, przebywającego na dworze książąt żiębickich w latach 1328–1334. Knothe twierdzi, że pochodzą oni z Górnych Łużyc, a nazwisko wzięli od miejscowości Bischheim. Podobnie uważa Jurek, ale przybycie ich na Śląsk przesuwają na drugą połowę XIII wieku i jako proto-

plastę linii śląskiej wymienia Fryderyk de Bischofsheim, przebywającego w księstwie świdnickim w latach 1287–1290.

Na Śląsku istniały trzy linie tego rodu:

1. *ziębicka*,
2. *oleśnicka*, używająca zamiennie nazwiska „Latuski” i „Latoski”,
3. *górnosłaska*.

Linia ziębicka

Siedzibą rodową tej linii był Żeleźnik (Eisenberg) koło Strzelina (Strehlen). Posiadali również majątki: Głęboka (Glambach) i Brodziszów (Dittmansdorf).

Według Jurka – synami wspomnianego wyżej Fryderyka byli Reinhard i Henryk, jednak w dokumencie księcia Mikołaja ziębickiego z 1354 roku występują bracia: Gunczelino, Symon i Reynhardo de Bischofsheim, jako synowie Jana z „Deczyesdorf” (?) (Boehme I, 56). Na tym samym dworze w 1346 roku przebywa jeszcze Fritzko von Bischofsheim.

W 1370 roku Jan jest sędzią dworskim księstwa legnickiego. W latach 1480–1481, również Jan był starostą Żąbkowic (Frankenstein), w 1481 roku występuje on jako świadek w dokumentach biskupów wrocławskich. W 1499 roku Hans (ten sam?) był starostą Strzelina (Strehlen). W 1591 roku właścicielem rodowego Żeleźnika (Eisenberg) był Fryderyk von Bischofsheim.

W 1622 roku występuje w dokumentach Krzysztof – właściciel Brodziszowa (Dittmansdorf).

Ostatnim męskim przedstawicielem tej linii był żyjący na początku XVIII wieku Krzysztof von Bischofsheim, żonaty z Anną Jadwigą von Pfeil.

Linia oleśnicka (Bischofsheim zwany Latuski)

Błażek myli Bischofsheimów-Latuskich z wymienianym przez Sinapiusa rodem Latowskich z Kowali (Kawallen) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Za założyciela tej linii uważa się Jerzego von Bischofsheim zwanego Latuskim, który w 1503 roku przeniósł się z Ziębic (Muensterberg) na teren księstwa oleśnickiego. Był on członkiem rady

księcia Karola I ziębicko-oleśnickiego i starostą tego księstwa.

W 1530 roku Mikołaj Latuski był właścicielem Kowali (Kawallen) koło Trzebnicy (Trebnitz) (Latuski?) W XVII wieku Baltazar Ernest von Latuski z Górnych Damianowic (Ober Damsdorf) koło Wrocławia (Breslau) był żonaty z Anną Małgorzatą, córką Mikołaja VII Posadowskiego, właściciela Obórek (Schoenfeld) koło Brzegu (Brieg). W rękach Bischofsheimów-Latuskich znajdowała się do 1649 roku część Działoszy (Ottendorf) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Przedstawiciele tej linii występowali również w hrabstwie kłodzkim i księstwie opawskim.

Linia górnosłaska

Skąd Bischofsheimowie przyszli na Górny Śląsk – nie wiadomo. Jurek uważa, że z księstwa oleśnickiego i brzeskiego. Wydaje się, że raczej należy ich łączyć z Bischofsheimami ziębickimi.

Błażek wskazuje błędnie na Jaszów (Seiffersdorf) jako ich siedzibę rodową. Faktycznie chodzi o Skarbiszowice (Seifersdorf) koło Niemodlina (Falkenberg). Oprócz tej miejscowości posiadali sąsiednie: Lipową (Polnisch Leipe) i Tułowice (Tillowitz), Chmielowice (Chmiellowitz) i Szczepanowice (Szczepanowitz) koło Opola (Oppeln) oraz Bierdzany (Bierdzan) między Opolem (Oppeln), a Olesnem (Rosenberg), a także liczne majątki w okolicy Kluczborka (Kreuzburg).

W 1386 roku (7.03.) Thomas Bischofsheim sprzedaje Grzegorzowi Gaschowitzowi Chmielowice (Chmiellowitz), jako świadek tej transakcji występuje Adam Bischofsheim.

W 1399 roku występuje w dokumentach Jan Bischofsheim, właściciel Szczepanowic (Szczepanowitz). W księgach ziemskich opolsko-raciborskich, w 1538 roku występuje Jan Bischofsheim „auf Eifersdorf” (winno być – „Seifersdorf” – wł. Skarbiszowice).

W 1539 roku Mikołaj Bischofsheim, właściciel Lipowej (Polnisch Leipe) sprzedał Vitusowi von Roth Bierdzany (Bierdzan).

W 1521 roku występuje we wspomnianych księgach Jan Bierdski – prawdopodobnie był to Jan Bischofsheim, właściciel Bierdzan (Bierdzan).

Bischofsheimowie**w księstwie opawskim i hrabstwie kłodzkim**

W hrabstwie kłodzkim, w 1479 roku Jerzy von Bischofsheim zwany Latowski otrzymał w lenno państwo Międzylesie (Mittelwalde). W dokumentach kłodzkich występuje on w latach 1480–1495. W 1479 roku Jan von Bischofsheim był starostą hrabstwa kłodzkiego.

W 1573 roku Zygmunt Latowski von Bischofsheim był komturem komandorii joannitów w Opawie (Troppau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 265–266

Zedlitz, t. I, s. 241

Błażek, t. I, s. 11

Piłnacek, t. II, s. 449–450

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 202–203Knothe H., *Gesch. des Oberlausitzer Adels...*, s. 127

C.D.S., t. VI, nr 72, 86, 335, 341

Boehme, t. I, s. 56

Landbuecher Opp.-Rat., nr 62, 254, 290

Zemská kniha..., nr 67, 149

BISCHOFSWERDER

(BISCHOFSWERDER NESPOR genannt, BISCHOFSWERDER
GERSDORFER genannt, z BISZOFsverdy)

Knothe uważa, że była to łuzicka rodzina mieszczańska pochodząca z Bischofswerdy, która w XIV wieku przeniosła się do Zgorzelca (Goerlitz). Według Sinapiusa i Zedlitz był to stary ród rycerski; jego przedstawiciele zajmowali wysokie stanowiska na dworach książąt śląskich.

Jurek twierdzi, że był to ród rycerski; jego niektórzy przedstawiciele osiedli w Zgorzelcu (Goerlitz).

Na Śląsku po raz pierwszy notowany jest w 1304 roku Guenther de Bisofwerde.

Na Górnym Śląsku w 1391 roku Nicolao Bischofrodin występuje jako świadek w dokumentach księcia Jana opawsko-raciborskiego.

Zygfryd von Bischofswerder walczył w oddziałach śląskich wojsk krzyżackich w bitwie pod Grunwaldem. Był on, jak pisze Sinapius, serdecznym

przyjacielem księcia Wacława legnickiego, biskupa wrocławskiego. W 1411 roku był posłem biskupa do króla czeskiego Wacława IV. W 1420 roku przebywał na dworze biskupa księcia Konrada oleśnickiego. W 1431 roku Zygfryd (ten sam?) był sędzią dworskim księstwa świdnickiego.

W 1430 roku Jan, zwany Nesper von Bischofswerder, posiadał Bogunów (Bogenau) koło Wrocławia (Breslau). W 1435 roku również Jan (ten sam?) przebywał na dworze cesarza Zygmunta Luksemburczyka.

W księgach ziemskich księstwa opolsko-raciborskiego w 1535 roku występuje jako świadek Zygmunt Bischofswerder zwany Gersdorfer. W 1551 roku był on starostą Prudnika (Neustadt).

Śląscy Bischofswerderowie wymarli pod koniec XVII wieku. W okolicy Zgorzelca (Goerlitz) mająt-

ki posiadała również linia górnołużycka jeszcze w XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 266–267

Zedlitz, t. I, s. 241–242

Blažek, t. III, s. 123–124

Pilnáček, t. II, s. 450–451

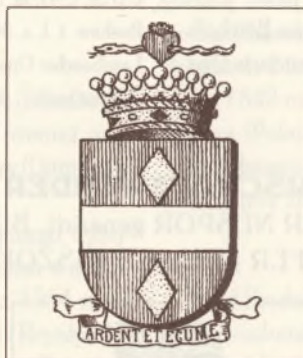
C.D.S., t. XXXIII, s. 44

Boehme, t. I, s. 66

Zemská kniha..., nr 215

Knothe H., Gesch. des Oberlausitzer Adels..., s. 127–131

BISSY

Herb hrabiowski

Francuska rodzina hrabiowska, posiadała na początku XIX wieku majątek Lutynia (Leuthen) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Prawdopodobnie byli to emigranci z okresu rewolucji.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 10

BISSYNSKY

zob.

BYSZYNSKI

BITKAU

zob.

BITKOW

BITKOW

(BITKAU, z BYTKOWA)

Bytków (Bittkow – Siemianowice Śląskie-Bytków), był w średniowieczu siedzibą rodu rycerskiego herbu Koziel.

W 1407 roku Michał z Bytkowa, sędzia ziemski księstwa raciborskiego, występuje jako świadek w dokumentach Przemka I oświęcimskiego, Bolka I cieszyńskiego i głogowskiego oraz Jana II opawsko-raciborskiego.

W 1441 roku Mikołaj z Bytkowa jest świadkiem w dokumentach wystawionych w Bytomiu (Beuthen) przez Przemka oświęcimskiego i Władysława cieszyńskiego. W 1456 roku Mycolay Bitkowsky, sędzia ziemski bytomski, występuje w dokumentach Wacława cieszyńskiego i w 1466 roku Mikulass Bythkowsky – sędzia ziemski bytomski.

W tym samym czasie notowany jest w dokumentach w 1449 roku – Darzke von Bitkow, 1456 – Dierzko von Bitkow, 1463 – Dietko z Bytkowa, przedstawiciel szlachty toszeckiej.

W 1452 roku Jasiek z Bitkowa jest świadkiem umowy książąt Wacława I i Bolka II cieszyńskich, w sprawie podziału księstwa. Prawdopodobnie ta sama osoba występuje w 1459 roku jako Jasstl von Bitkow.

W 1479 roku Wawrzek z Bytkowa był przedstawicielem szlachty raciborskiej. W 1481 roku występuje jeszcze Franczka z Bitkowa.

Ostatnia informacja o tym rodzie pochodzi z 1498 roku (22.09.) i dotyczy Miculassa z Bitkowa. Prawdopodobnie dziedzice Bytkowa (Bittkow) podzielili się na kilka odrębnych rodów tego regionu, herbu Koziel, np. Makoszowscy, Bujakowscy, Chudowscy.

Od początku XVI wieku Bytków (Bittkow) stał się siedzibą innych rodów: Starzyńskich i Grzebelków.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 10

Pilnáček, t. II, s. 459

C.D.S., t. VI, nr 211, 224, 236, 257, 265, 277, 329, 441

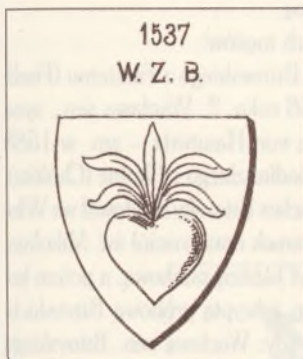
BITOV

zob.

BITOVSKY

BITOVSKY

(BITOVSKY z BÍTOVA, BITOWSKI von BITTAU)

Herb z 1537 r.

Ród z pogranicza śląsko-morawskiego. Siedzibą rodową, od której wzięli nazwisko był Bítov (Bittau) koło Ostravy (Ostrawa, Ostrau). Najstarsza źródłowa informacja o tym rodzie pochodzi z 1377 roku: w dokumentach występuje Jasiek z Bítova (Bittau); w 1413 roku – również Jasiek (ten sam?).

W latach 1414–1434 w dokumentach biskupów ołomunieckich występują bracia: Bohusz i Henryk z Bítova (Bittau), w 1440 roku – Henryk, a w 1444 – Bohusz. W 1464 roku Bogusz był właścicielem Kylešovic (Gilschwitz) koło Opawy (Troppau).

W 1431 roku Tas z Bítova (Bittau) z Mikszikiem Bitovskim kupili Čavisov (Czabischau), także pod Opawą (Troppau); byli też właścicielami Lubojat (Laubias) i Moravic (Morawitz).

Na przełomie XV i XVI wieku podzielili się na liczne linie.

Linia z Hrabyně (Hrabin) koło Opawy (Troppau)

Zwani też Hrabinskimi; miejscowość ta uważana była za drugą siedzibę rodową Bitovskich.

Już w 1377 roku właścicielem Hrabyně (Hrabin) był Henryk Bitovský. Na początku XV wieku również Henryk (jun.?) kupił Lhotkę u Vítkova (Ober Nitschenau), a w 1451 roku – Kylešovice (Gilschwitz). Żonaty z Klarą von Stoltz z Gostonii (Simsdorf) koło Prudnika (Neustadt) i Pogorzela (Pogorzeltz – Kędzierzyn-Koźle-Pogorzelec), wdową (po kim?). Miał dwóch synów: Wacława i Janusza.

Brat Henryka jun. – Alesz (1436–1478 r.), żonaty z Katarzyną z Żytnej (Zittna) koło Rybnika (Rybnik) miał syna – Alesza jun. oraz dwie córki: Barbarę – żonę Wacława z Lukavca i Machnę – w 1496 roku żonę Konrada von Stosch z Branic (Branitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim. Alesz jun. był właścicielem Hrabyně (Hrabin); w latach 1476–1496, żonaty z Markietą z Drahanovic z Moraw, miał syna – Jerzego, który odziedziczył majątki ojca. W 1528 roku odstąpił on Hrabyně (Hrabin) siostrze Katarzynie. Drugiej siostrze – Barbarze, odstąpił Lhotkę u Vítkova (Ober Nitschenau) i prawdopodobnie przeniósł się na Morawy, do majątków swojej matki.

Groby przedstawicieli tej linii Bitovskich znajdują się w klasztorze św. Ducha w Opawie (Troppau).

Linia z Sokolnik koło Brna na Morawach

Według Blažka był to zupełnie inny ród, nie mający nic wspólnego z Bitovskimi z Bítova. Pilnáček twierdzi, że są to Bitovscy, którzy przenieśli się na Morawy już na początku XV wieku. Pierwsza informacja o nich pochodzi z 1432 roku i dotyczy Bohusza Bitovskiego z Sokolnik.

Linia z Deštné (Dorfteschen) koło Opawy (Troppau)

Było to lenno biskupów ołomunieckich. Bitovscy posiadali je już około 1400 roku. Na początku XV wieku panem lennym majątku Deštné (Dorfteschen) był Zygmunt Bitovský, w 1413 roku starosta Kietrza (Katscher) koło Głubczyc (Leobschuetz). W 1443 roku posiadał jako lenno Babice (Babitz) koło Głubczyc (Leobschuetz). Zmarł około 1447 roku.

Linia z Włodzienina (Bladen) koło Głubczyc (Leobschuetz)

Wacław sen. Bitovský (syn Henryka jun.?) kupił w 1522 roku od Rotenbergów (Perzinów) Włodzienin (Bladen). W 1545 roku bracia Wacław i Jan sprzedali Mikołajowi Clemie Kietrz (Katscher).

Wacław był trzykrotnie żonaty:

1. z Jadwigą Czepl z Belku (Belk) koło Rybnika (Rybnik) (zm. 1528 r.); 2. z Anną von Rotenberg (Perziną) z Kietrza (Katscher) (zm. 1536 r.); 3. z Anną, córką Zygmunta Schelihy z Rzuchowa (Rzuchow), właściciela Zubrzyc (Sauerwitz) (zm. 1578 r.).

Wacław sen. zmarł w 1553 roku, majątki odziedziczył jego syn – Wacław jun., żonaty z Katarzyną Sedlnitzką z Choltic (zm. 15.03.1596 r.). Wacław jun. zmarł w 1575 roku; pozostawił tylko dwie córki: Joannę i Annę.

Anna miała trzech mężów:

1. Jana Jerzego Bitowskiego z Fułštejnu (Fuellstein) – zm. w 1586 roku, 2. Wacława sen., syna Wacława Joachima von Haugwitz – zm. w 1588 roku, 3. Jana sen. Sedlnitzkiego z Choltic (Choltitz).

W 1537 roku Wacław Bitovský zbudował we Włodzieninie (Bladen) zamek oraz kościół św. Mikołaja, który początkowo był kaplicą zamkową, a potem kościołem cmentarnym z kryptą grobową Bitovskich. Znajdują się tam groby: Wacława sen. Bitowskiego (zm. 1553 r.), Wacława jun. (zm. 1575 r.), Jadwigi Czepl (zm. 1528 r.) – pierwszej żony Wacława sen., Anny von Rotenberg (zm. 1536 r.) – drugiej żony Wacława sen., Anny Schelihy (zm. 1578 r.) – trzeciej żony Wacława sen.; Jana (Janusza) Bitowskiego (zm. 1588 r.), Katarzyny Sedlnitzkiej (zm. 15.03.1596 r.) – żony Wacława jun., oraz Jana Jerzego Bitowskiego z Fułštejnu (Fuellstein). Większość płyt nagrob-

nych znajduje się obecnie w Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu (Brieg).

W sąsiednich Posucicach (Passnitz), należących również do Bitovskich, w kościele parafialnym znajdują się groby Magdaleny Czettritz – żony Karola Bitovskiego oraz jej rodziców.

**Linia z Liptań (Liebenthal)
koło Krnova (Karniów, Jaegerndorf)**

Pierwszym, znanym właścicielem, był w 1486 roku Adam (Hanusz?) Bitovski, żonaty (x ok. 1470 r.) z Katarzyną Schelihą z Czerwęcic (Czerwentzuetz) koło Raciborza (Ratibor). Miał córkę – Barbarę, w 1498 roku żonę Kaspra von Rotenberg (Perzinę) z Kietrza (Katscher), oraz synów: Waclawa i Karola. Waclaw był właścicielem Litultovic (Leitersdorf) koło Opawy (Troppau) i zmarł bezpotomnie około 1580 roku.

**Linia z Litultovic (Leitersdorf)
i Petřkovic (Petershofen)**

Po śmierci Waclawa z linii z Liptań (Liebenthal), Litultovice (Leitersdorf) odziedziczył w 1590 roku

Karol Bitovsky – syn Waclawa sen. z Włodzienina (Bladen) i jego trzeciej żony – Anny z Schelihów.

Był dwukrotnie żonaty: 1. z Magdaleną von Czettritz; 2. z Barbarą, córką Piotra Vlka z Konecchlumu.

Z pierwszego małżeństwa miał dwóch synów: Adama i Waclawa, z drugiego – Jerzego.

Większość majątków przejął po ojcu Waclaw Bitovsky. W 1614 roku sprzedał Litultovice (Leitersdorf), pozostawiając sobie Jezdkovice (Jeschkowitz) i Bystřice (Bystritz).

W pierwszej połowie XVII wieku Waclaw był jednym z przywódców zbrojnej opozycji antykatolickiej. W bitwie pod Ścinawą (Steinau) w 1634 roku, został wzięty do niewoli przez wojsko Albrechta Wallensteina i w Brnie skazano go na śmierć, a jego majątki skonfiskowano. Żona – Bohunka Prusinowska uciekła do Polski.

Ród wymarł na Śląsku na początku XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 267

Blažek, t. I, s. 11–12; t. IV, s. 7, 116

Wappensagen, s. 16

Pilnáček, t. II, s. 454–459

BITTAU

zob.

BITOVSKY

BIUK

zob.

GERSTENFELD

BLACHA

(BLAHA)

Jeden z najstarszych rodów górnośląskich, z okolic Toszka (Tost), herbu Budwicz. W średniowieczu używali nazwiska „Plach”. Według Pilnáčka ich nazwisko powinno brzmieć „Blaha” i wywodzi ich ze wspólnego pnia z Otisławem z Kopienic (Koppinitz) koło Gliwic (Gleiwitz).

Najstarsza informacja źródłowa pochodzi z drugiej połowy XV wieku: w dokumentach występuje Mikołaj Kopczewski zwany Blacha, właściciel Kopienic (Koppinitz). W 1477 roku (29.08.) otrzymał on od księcia Przemka oświęcimskiego wieś Łubie (Lubie) pod Gliwicami (Gleiwitz). Miejscowość ta stała się siedzibą rodową Blachów. W 1532 roku nabyli majątek Rybna (Rybna) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz). Miejscowość ta z kolei stała się siedzibą oddzielnej linii Blachów.

W 1483 roku w dokumentach książąt Mikołaja i Jana opolskich występuje Jan Blahowski.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich w 1527 roku występuje Dorota Nawoy, wdowa po Pawle Blacha, żona Szymona Czechowskiego (Starzinskiego?). W 1538 roku – Mikołaj, a w 1539 roku – Jan Blacha występują jako świadkowie. W 1538 roku Katarzyna Blacha, żona Wacława Żegoty ze Słupska (Słupsko) koło Gliwic (Gleiwitz) otrzymała od męża 100 guldenów z majątku w Błazejowicach (Blaschowitz) koło Gliwic (Gleiwitz). Pełnomocnikami Katarzyny byli jej bracia: Jan i Mikołaj.

W 1539 roku Jan Blacha z Wielowsi (Langendorf) koło Gliwic (Gleiwitz) sprzedał bratu – Mikołajowi część Łubia (Lubie), swoją oraz ojca i matki, a wcześniej – w 1532 roku Jerzy i Jan (bracia?) nabyli Rybną (Rybna). Ród podzielił się na dwie linie: Mikołaja z Łubia (Lubie) oraz Jerzego i Jana z Rybnej (Rybna).

W 1539 roku w umowie zawartej pomiędzy Janem Starzinskim z Czechowic (Schechowitz) koło Gliwic (Gleiwitz) a Janem Żegotą ze Słupska (Słupsko), występują jako świadkowie Mikołaj, Jerzy i Jan Blacha.

Linia Mikołaja z Łubia (Lubie)

Mikołaj Blacha, prawdopodobnie syn Mikołaja sen. występującego w dokumentach pod nazwiskiem

„Kopczewski”, od 1539 roku stał się jedynym właścicielem Łubia (Lubie). W 1540 roku – Mikołaj, występujący w dokumentach jako właściciel Łubek (Lubek), zapisał 400 guldenów ze swojej części tej miejscowości żonie – Annie, córce Mikołaja Dubrawki (Dambrowki) z Jasieni (Jaschine) koło Oleśna (Rosenberg). W tym samym roku Jerzy Worff z Kopienic (Koppinitz) rozlicza się z Janem Blachą z Łubek (Lubek) i Wielowsi (Langendorf); świadkiem jest Mikołaj Blacha. Anna w 1589 roku występuje jako wdowa.

Miał dwie córki: Dorotę i Salomeę – żony Mikołaja i Joachima Kamińskich ze Świętochłowic (Schwientochlowitz).

Prawdopodobnie na nich wymarła linia Mikołaja z Łubia (Lubie).

Linia Jerzego i Jana z Rybnej (Rybna)

Jak wspomniano wyżej – Rybną (Rybna) w 1532 roku nabyli Jan i Jerzy Blachowie. Jan był bratem Mikołaja z Łubia (Lubie), być może Jerzy również. Ich synami (którego?) byli notowani w dokumentach jeszcze w 1612 roku bracia: Jan, Jerzy i Samuel. Synem jednego z nich był urodzony 13.03.1585 roku Fryderyk Blacha, właściciel Rybnej (Rybna). Żonaty (x 1620 r.) z Ludmiłą, córką Jana Buchty, właściciela Puszczy (Puschine) i Piechocic (Piechotzuetz) koło Niemodlina (Falkenberg) oraz Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln), otrzymał w wianie żony Puszcynę (Puschina). W latach trzydziestych kupił skonfiskowane ewangelickim Kochtitzkim państwo Koszęcin (Koschentín) koło Lublińca (Lublinitz), które następnie sprzedał Mikołajowi Filipowi von Rauthen. Zmarł przed 1656 rokiem; miał dwóch synów: Karola Henryka i Bogusława.

W 1656 roku sprzedają oni Suchodaniec (Sucho-Danietz) i Kamień (Gross Stein?), a w 1665 roku – Grodzisko (Grodisko) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

Karol Henryk w latach 1648–1667 był właścicielem państwa Dobrodzień (Guttentag), w 1667 roku sprzedał Małgorzacie Dzierżanowskiej Brzeźnicę (Brzesnitz) koło Toszka (Tost). Prawdopodobnie zmarł w tym samym roku, bez potomków.

Brat Henryka Karola – Bogusław, żonaty z Barbarą Scheliwą z Grzędzina (Grzendzin) koło Koźła (Cosel), wdową po Albrechcie Wacławie Skrbenskim, przejmując po bracie państwo Dobrodzień (Gutten-tag); był jego właścicielem w latach 1668–1674.

W 1651 roku Wacław Blacha występuje jako ojciec chrzestny Jerzego Wacława von Reischwitz; chrzest odbył się w kościele parafialnym w Ziemiećcach (Ziementzitz) koło Gliwic (Gleiwitz).

W 1672 roku Herman Blacha z Rybnej skarży swojego szwagra Łukasza Buchtę z Puszczy (Puschine), Starej Jamki (Jamke) koło Niemodlina (Falkenberg) i Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln), że nie spłacił swojej zmarłej siostry Heleny Buchty (żony Hermana?).

W 1684 roku Jan Jerzy Blacha sprzedał Janowi Blankowskiemu z Turawy (Turawa) koło Opola (Oppeln) Zwóz (Zwoss) koło Dobrodzienia (Gutten-tag).

W 1694 roku Henryk z Łubia (Lubie), właściciel Rybnej, był ojcem chrzestnym Anny Barbary Franciszki Apolonii von Beess. Chrzest odbył się w kościele w Szalszy (Schalscha) koło Gliwic (Gleiwitz).

Prawdopodobnie pod koniec XVI wieku ród Blachów podzielił się na dwie linie: katolicką i ewangelicką, których jednak na podstawie posiadanych informacji nie da się uporządkować.

W 1681 roku Bolesław Blacha razem z Gustawem hr. Colonną-Fels ze Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz) byli deputowanymi do stanów ewangelickich w Wiedniu.

W 1720 roku Fryderyk von Blacha z Rybnej (Rybna) był asesorem sądowym i pisarzem ziemskim państwa Bytom (Beuthen). Na początku XVIII wieku Piotr von Blacha był właścicielem Bobrka (Bobrek) koło Bytomia (Beuthen).

Od XVI wieku przedstawiciele tego rodu osiedlają się również w innych częściach Śląska. W XVI wieku znajdują się oni wśród szlachty sycowskiej i oleśnickiej; posiadają liczne majątki w okolicy Olesna (Rosenberg), a także w księstwach raciborskim i opawskim.

W 1596 roku Mikołaj Blacha z Łubia (Lubie), właściciel Bierdzan (Bierdzan) koło Opola (Oppeln), żonaty (x 1581 r.) z Zofią, córką Kaspra sen. bar. von Wilczek był właścicielem części Krowiarek (Polnisch Krawarn) koło Raciborza (Ratibor).

W 1651 roku Jadwiga von Beess, żona N. Blachy była właścicielką sąsiedniego Makowa (Makau). Poprzednim właścicielem tej miejscowości (w 1620 r.) był Jan Jerzy z Rybnej (Rybna) (brat Fryderyka?), żonaty z Dorotą Strzelą z Dzielaw (Dzielaue).

Okolo 1613 roku Samuel Blacha (z Rybnej) kupił Dzierżysław (Dirschel) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim. Okolo 1650 roku miejscowość tę dziedziczyli jego synowie: Eryk i Mikołaj Rudolf.

Mikołaj Rudolf, żonaty z Anną Krzydłowską, zginął w 1659 roku w Pietrowicach Wielkich (Gross Peterwitz) koło Raciborza (Ratibor), zastrzelony przez Wacława Suchodolskiego.

Eryk był żonaty z Judytą Elżbietą Lichnowską z Woszczyc (Woschczytz) koło Pszczyny (Pless); miał synów: Fryderyka Leopolda i Henryka (Jerzego?) Stanisława.

Henryk (Jerzy?) Stanisław był okolo 1671 roku właścicielem Dzierżysławia (Dirschel). Żonaty z Ewą Katarzyną Harasowską, w 1676 roku wyjechał do Polski, zmarł przed 1686 rokiem, podobnie jak wdowa po nim.

W 1678 roku Jan Jerzy (syn Mikołaja Rudolfa?) był właścicielem Hněvošic (Schreibersdorf) koło Hlučina (Hulczyn, Hultschin).

Blachowie byli również notowani od końca XVI wieku w księstwie oleśnickim i okolicach Olesna (Rosenberg) oraz Kluczborka (Kreuzburg). W połowie XVII wieku N. von Blacha była trzecią żoną Adama von Studnitz (ur. 15.12.1611 – zm. 1682 r.), a Maria Magdalena von Blacha – pierwszą żoną Kaspra Adama (ur. 1649 – zm. 1708 r.) von Studnitz, właściciela Gaszowic (Goernsdorf) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Okolo 1700 roku Moryc von Blacha był właścicielem Budzowa (Busow) koło Olesna (Rosenberg), zaś Samuel – Goli.

W 1779 roku Rudolf von Blacha był właścicielem Wachowa (Wachow) koło Olesna (Rosenberg) i Glinicy (Glinitz) koło Bytomia (Beuthen). W 1783 roku (18.08.) ożenił się (po raz drugi) z Marią Filipiną von Schimonski, córką Karola Józefa i Karoliny von Gruttschreiber.

W latach 1783–1800 Leopold von Blacha był właścicielem majątku Tuły (Thule) i Wysokiej (Wyssoka) koło Olesna (Rosenberg), zmarł w 1800 roku.

Pod koniec XVIII wieku Fryderyka von Blacha była trzecią żoną (x ok. 1799 r.) Franciszka von Schweinichen, właściciela Łąki (Lenke) koło Olesna

(Rosenberg). Karol Wilhelm von Blacha był w latach 1796–1810 kustoszem katedry wrocławskiej.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 267–268; t. II, s. 528–529

Zedlitz, t. I, s. 245–246

Błażek, t. IV, s. 7

Pilnáček, t. II, s. 460–461

Landbuecher Opp.-Rat., nr 111, 201, 272, 310, 311, 335, 353

Zemská kniha..., nr 84, 86, 160

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag,

Ratibor 1882, s. 61, 67, 68, 103, 238

(le) BLANC

W 1699 roku otrzymał szlachectwo czeskie Jan Jakub le Blanc, burmistrz Żagania (Sagan). Przybył na Śląsk z Włoch i posiadał majątek Czartkowice (Knobelsdorf) koło Złotoryi (Goldberg). Zmarł w 1723 roku, w wieku 89 lat. Według Błażka – nie miał dzieci, jednak w 1765 roku (23.02.) został wpisany do stanu rycerskiego jakiś Franciszek Antoni von Blanc.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 529

Zedlitz, t. I, s. 246

Błażek, t. III, s. 71

Pilnáček, t. II, s. 71

Doerr, s. 249

(z) BLANDOWA

Drobna szlachta górnośląska, herbu Trąby, pochodząca z Blandowa (?), parafia Chechło (Chechlau) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz).

Około 1460 roku występuje w dokumentach Florian z Blandowa.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 461

BLANDOWSKI

Drobna szlachta górnośląska, herbu Wieniawa, zamieszkała w miejscowościach: Chudów (Chudow), Bielszowice (Bielschowitz), i Paniówki (Klein Paniow) koło Gliwic (Gleiwitz).

Kariery robili w służbie wojskowej i w administracji majątków. Znani dopiero od XVIII wieku.

W 1806 roku w pruskim batalionie fizylierów Bogusławskiego służył major Jan Feliks von Blandowski, odznaczony pruskim orderem „Pour le me-

rite”. Umarł 5.02.1835 r., jako emerytowany pułkownik wojsk pruskich i były dowódca 2. Śląskiego Pułku Piechoty w Gliwicach (Gleiwitz). Posiadał majątek w Chudowie (Chudow) i w Paniówkach (Klein Paniow).

Źródła:

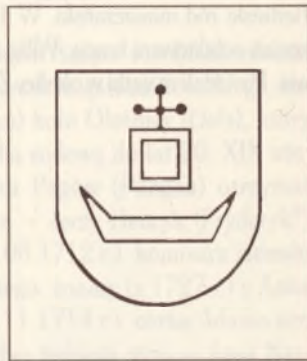
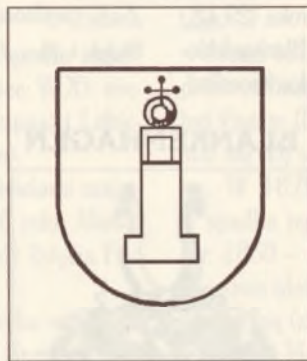
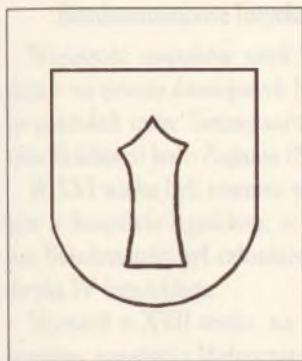
Zedlitz, t. V, s. 42

Błażek, t. III, s. 124

Pilnáček, t. II, s. 462

BLANK

(BLANK von LEWIR)

Ród mieszczański i szlachecki z Pszczyny (Pless), wymieniany tylko przez Pilnáčka, żyjący również w Krakowie. Najstarsze informacje o nim pochodzą z XVI wieku – w 1598 roku sporządza testament Grzegorz Blank z Lewiru (?), właściciel Góry (Guhrau) koło Pszczyny (Pless), żonaty z Katarzyną Jelenowną z Krakowa.

Antonin Blank z Lewiru, właściciel Góry (Guhrau), w 1610 roku zapisał jakieś pieniądze swojej

żonie – Annie Zagrzebskiej. W 1630 roku przekazuje majątek swojemu synowi Antoninowi jun.

Katarzyna – siostra Antonina (którego?), zamężna Vacowska (?), posiadała po swoim ojcu majątek w Bojszowach (Boischow).

Antonin jun., żonaty z Elżbietą Laskowską, sprzedał swój majątek (dwór) w Górze (Guhrau) Marcinowi Blankowi von Lewir i jego żonie – Katarzynie Zagórskiej. W 1634 roku Antonin jun. jest

świadkiem ugody pomiędzy Władysławem Blankiem i jego żoną – Heleną Gruszczyńską, a Katarzyną Teufel z domu Wunsch z Bredlic (?).

W 1690 roku występuje w dokumentach Marcin Blank, właściciel Góry (Guhrau), żonaty (x ok. 1675 r.) z Barbarą, wdową po Piotrze Mauricu (?).

W 1693 roku Helena Blank von Lewir z domu Biberstein ze Starej Wsi (Altdorf) koło Pszczyny

(Pless) sprzedała swoją część Gardawic (Gardawitz) Jerzemu Ohm-Januschowskiemu.

W 1695 roku (3.08.) Katarzyna Wolska z domu von Blank sprzedała Zawadę (Zawada) Sebastianowi Marcinkowskiemu.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 139–140

BLANKENBURG

zob.

HEINTZE

BLANKENFELD

Berliński ród mieszczański. W 1474 roku (29.12.) zostali nobilitowani bracia: Wilke i Jan Blankenfeldowie. Posiadali majątki w okolicy Zgorzelca (Goerlitz).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 71–72

BLANKENHAGEN

W 1719 roku (30.10.) szlachectwo czeskie otrzymał Jan Jakub Blankenhagen, asesor Izby Handlowej we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 529

Błażek, t. II, s. 10

Doerr, s. 203

BLANKENSTEIN (BLANCKSTEIN)

Na Śląsku prawdopodobnie istniały dwa rody o tym nazwisku, posiadające różne herby: 1. *luzyczko-dolnośląscy* i 2. *oleśnicko-górnośląscy*. Według Błażka – Blankensteinowie oleśnicy posiadali herb przedstawiający w błękitnym polu część złotego koła o trzech szprychach, Pilnáček jednak twierdzi, że nie da się ich zidentyfikować.

Był to stary ród rycerski pochodzący ze Szwabii, notowany w księgach turniejów już w X wieku. Na Śląsku znani od XIV wieku.

Blankensteinowie luzyczko-dolnośląscy

Większość majątków mieli w księstwie żagańskim – na terenie dzisiejszych Niemiec. W XV wieku posiadali m.in. Szczepanów (Zeipau) i Lubieszów (Liebsen) koło Żagania (Sagan).

W XVI wieku byli również właścicielami majątków w księstwie legnickim; w 1596 roku Michał von Blankenstein był członkiem rady księcia Fryderyka IV legnickiego.

Wymarli w XVII wieku, na Henryku von Blankenstein, żonatym z Małgorzatą von Kottwitz; miał tylko córkę – N., żonę (x 1623 r.) Jonatana von Nimptsch.

Blankensteinowie oleśnicko-górnośląscy

Pierwsza wzmianka o przedstawicielach tego rodu w księstwie oleśnickim pochodzi z 1390 roku: bracia Teodoryk i Konrad von Blankenstein kupują majątek Bukowina (Buckowin), zaś w 1397 roku sprzedali Milonowice (Mahliau) – oba koło Trzeb-

nicy (Trebnitz). Konrad był w 1407 roku członkiem rady książąt oleśnickich.

W latach 1409–1410 Fryderyk von Blankenstein występuje jako świadek w dokumentach księcia Konrada III oleśnicko-kozielskiego. W 1411 roku członkiem rady tegoż księcia był Mikołaj von Blankenstein.

W 1458 roku Teodoryk był właścicielem Jaksonowic (Jackschoenau) koło Oleśnicy (Oels).

W 1488 roku Bernard von Blankenstein przebywał na dworze książęcym w Wołowie (Wohlau).

Przed 1666 rokiem Kasper von Blankenstein, przewodniczący stanów księstwa oleśnickiego, nabył Pagów (Pangau) koło Oleśnicy (Oels), który stał się ich siedzibą rodową do lat 20. XIX wieku. W 1679 roku Pagów (Pangau) otrzymał w spadku jego syn – Jerzy Henryk (Fryderyk?) (ur. 1650 – zm. ? 06.1712 r.), komisarz ziemski księstwa oleśnickiego, żonaty (x 1727 r.) z Anną Katarzyną (zm. 4.11.1714 r.), córką Adama von Studnitz. Miał tylko jednego syna – Jana Kaspra (ur. 9.01.1676 – zm. 13.07.1751 r.), pułkownika pruskiego regimentu Glasenapp, żonatego (x 1727 r.) z Marią Magdaleną von Koenig (zm. 1762 r. jako von Bernsdet). Po nim właścicielem Pagowa (Pangau) stał się Fryderyk Albert Henryk (ur. w Berlinie 1730 – zm. w Bierutowie 20.11.1751 r.) żonaty (x 8.01.1750 r.) z Heleną Zofią bar. von Dyhrn (ur. 30.01.1734 r.) ze Stradomii (Stradam) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

która po jego śmierci wyszła za mąż za N. von Poser. Następnym właścicielem Pagowa (Pangau) był Wilhelm Zygmunt (ur. 5.08.1751 – zm. w Stradomi 19.04.1827 r.). Żonaty dwukrotnie: 1. (x 11.06.1786 r.) z Krystyną von Knobelsdorf z Kaniowa (Hirschfelde) koło Opola (Oppeln) (ur. 27.05.1745 – zm. 16.04.1787 r.); 2. (x 9.09.1788 r.) z Wilhelminą von Boehm z Jastrzębia (Nassadel) koło Namysłowa (Namslau) (ur. 21.09.1758 – zm. w Pagowie 24.08.1815 r.).

Z pierwszego małżeństwa miał N. syna, komisarza mobilizacyjnego powiatu oleśnickiego.

Blankensteinowie występowali również na terenie Górnego Śląska; w 1570 roku Salomea von Blankenstein była żoną Seweryna Tregera von Osterwein, właściciela Czarkowa (Czarkow) koło

Pszczyny (Pless), a po jego śmierci wyszła za mąż za Tobiasza Szwejnocha (Schweinoch).

W 1573 roku Franciszek von Blankenstein proce-sował się z Janem Posadowskim z Dobrodzienia (Guttentag), w tym samym roku kupił od Wolfa von Beer majątek w Kielczy (Keltsch) koło Dobrodzienia (Guttentag). W 1582 roku ten sam Franciszek wymieniany jest wśród szlachty powiatu lublinieckiego.

Ród wymarł w latach 20. XIX wieku.

Przedstawiciele oleśnickich Blankensteinów prze-nieśli się (w XVIII w.?) na teren Austrii, gdzie otrzy-mali tytuły hrabiowskie i stamtąd udali się na Węgry.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 268–269; t. II, s. 529–530

Henelius, t. I, s. 649

Błażek, t. II, s. 10; t. III, s. 160

Pilnáček, t. I, s. 140

WŁAŚCICIELE PĄGOWA (PANGAU)

Kasper von Blankenstein
przed 1666 r. kupił Pagów

|
Jerzy Henryk
ur. 1650 – zm. ? 06.1712 r.
komisarz ziemski
ks. oleśnickiego
ż. (x 1673 r.) Anna Katarzyna
v. Studnitz
(zm. 4.11.1714 r.)

|
Jan Kasper
ur. 9.01.1676 – zm. 13.07.1731 r.
pułkownik regimentu Glasenapp
ż. (x 1727 r.) Maria Magdalena v. Koenig
secundo voto v. Bernsedt

|
Fryderyk Albert Henryk
ur. 1730 – zm. 20.11.1751 r.
ż. (x 8.01.1750 r.)
Helena Zofia bar. v. Dyhrn
(ur. 30.01.1734 r.)
ze Stradomi k. Sycowa
secundo voto v. Poser

|
Wilhelm Zygmunt

ur. 5.08.1751 – zm. 19.04.1827 r.

ż. 1. (x11.06.1786 r.) Krystyna v. Knobelsdorf

z Kaniowa k. Opola

(ur. 27.05.1745 – zm. 16.04.1787 r.)

2. (x 9.09.1788 r.) Wilhelmina v. Boehm

z Jastrzębia k. Namysłowa

(ur. 21.09.1758 – zm. 24.08.1815 r.)

|
N.

syn z 1. małżeństwa

zm. w Oleśnicy, jako komisarz mobilizacyjny pow. oleśnickiego

BLANKOWSKI

(OBLANOWSKI, BLANKOWSKI von DEMBSCHUETZ und TURAWA)

Herb szlachecki I

Herb szlachecki II

Herb baronowski I

Herb baronowski II

W 1610 roku (26.05.) Mikołaj i Wacław Oblan-
kowsky, urzędnicy administracji dóbr Chrzelice
(Schelitz) koło Opola (Oppeln), otrzymali szlachec-

two czeskie z predykatem „von Dembschuetz”.
Powtórnie, w 1644 roku (7.10.), uzyskali szlachec-
two (potwierdzenie szlachectwa? stan rycerski?).

ze zmianą nazwiska na „Blankowski von Dembschuetz auf Turawa”.

O ich pochodzeniu nic nie wiadomo. Na podstawie analizy herbu można przypuszczać, że nobilitowani zostali za zasługi w wojnach węgierskich z Turkami. Starszym heraldykiem (Sinapius, Zedlitz) nie był znany nawet ten herb. Po raz pierwszy opublikował go Błażek.

W 1638 roku kupili od Jana Dambrowki z Jasieni (Jaschine) państwo Turawa (Turawa) koło Opola (Oppeln). Wacław niedługo potem zmarł, a właścicielem Turawy (Turawa) został jego brat – Mikołaj. Po Mikołaju, który zmarł prawdopodobnie pod koniec lat pięćdziesiątych, właścicielem majątku został jego syn – Jan.

Jan Blankowski von Dembschuetz und Turawa (ur. 1604 r.) w 1650 roku zaręczył się z Julianną, córką Joachima bar. von Kochtitzki z Lublińca (Lublinitz). W latach 1659–1660 kupił część Zakrzowa Turawskiego (Sakrau Turawa) oraz Zębowice (Zembowitz) i Knieję (Kneja) koło Olesna (Rosenberg). W 1670 roku ożenił się po raz drugi z Marią Beatą Ludwiką Pawłowską, wdową po staroście księstwa opawskiego, Bernardzie hr. von Wrba. W tym samym roku przekazał jezuitom na kolegium swój dom w Opolu (Oppeln).

W 1674 roku kupił od Bogusława Blachy państwo Dobrodzień (Guttentag) oraz majątki: Szemrowice (Schemrowitz) i Warłów (Warlow), a w 1676 roku od Anny Katarzyny von Frankenberg – Gosławice (Goslawitz) koło Dobrodzienia (Guttentag). W 1681 roku (7.06.) uzyskał tytuł barona. W udostojnionym herbie podkreślono jeszcze raz zasługi (jego i ojca?) w wojnach tureckich. W 1680 roku przekazał majątki synowi – Bogusławowi Ernestowi Antoniemu.

Bogusław (ur. 1659 r.) został właścicielem olbrzymiego kompleksu dóbr: państw – Turawa (Turawa), Dobrodzień (Guttentag), Zębowice (Zembowitz) i Gosławice (Goslawitz). W 1684 roku powiększa je, kupując od Adama Ożorowskiego Głowczyce (Glowtschuetz), a od Jana Jerzego Blachy – Zwóz (Zwoss) koło Lublińca (Lublinitz).

W 1689 roku zbudował w Kotorzu Wielkim (Gross Kottor) koło Turawy (Turawa) nowy drewniany kościół, w którym pod głównym ołtarzem

znajdowała się krypta grobowa. Na ołtarzu z herbem Blankowskich umieścił napis w jęz. łacińskim: „Jego Wysokość Pan Bogusław Ernest Blankowski baron von Dembschuetz, Pan dziedziczny państw Turawskiego, Zębowickiego, Dobrodzieńskiego i Gosławickiego, starosta oleski i opiekun tego kościoła w Kotorzu, wybudował wielkim nakładem ten Dom Boży, ołtarz ze św. Walentym i św. Panną Barbarą, wyrzeźbiony w Opolu w 1692 roku.” Ołtarz istniał jeszcze w XIX wieku.

Bogusław żonaty był dwukrotnie: 1. (x przed 1681 r.) z Anną Marią von Goetz, 2. (x 1697 r.) z Izabelą Szarlottą, córką Juliusza Ferdynanda hr. von Jarotzki i Anny Teresy burgr. zu Dohna z Brzegu Dolnego (Dyhernfurth). Miał dwóch synów: Franciszka Karola i Jana Wacława.

Po śmierci Bogusława, synowie w 1710 roku podzielili między siebie odziedziczone majątki: Franciszek Karol otrzymał Turawę (Turawa), Kotorz Wielki (Gross Kottor), Kotorz Mały (Klein Kottor), Bierdzany (Bierdzan), Ligotę Turawską (Ellguth Turawa), Kadlub Turawski (Kadlub Turawa), Zakrzów Turawski (Sakrau Turawa) i część Łąki (Lenke). W 1709 roku ożenił się z Marią Julią, córką Franciszka Albrechta von Skrbensky z Lewic (Loewitz) i Dzbańc (Krug) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim. W 1712 roku sprzedał Turawę (Turawa) i sąsiednie miejscowości Marcinowi von Loewencron, a sam przeniósł się do otrzymanych w wianie żony Lewic (Loewitz); zmarł przed 1729 rokiem.

Miał jedynie trzy córki:

- Józefę Kazimierę Marię Annę Barbarę Julię Urszulę (ur. 1710 r.) – żonę (x 29.01.1732 r.) Jana Nepomucena Mitrowskiego.
- Karolinę Józefę, która miała być zakonnicą we Wrocławiu (Breslau); wbrew swojej woli została porwana (?) i poślubiła (x 6.04.1733 r.) Franciszka Hanibala von Rosenfeld.
- Gabrielę (Joanna?) – żonę Henryka Wilhelma bar. von Haugwitz.

W 1729 roku wdowa po Franciszku Karolu kupiła od Ferdynanda von Fragstein Posucice (Passnitz) koło Głubczyc (Leobschuetz) i tam zmarła w 1754 roku (wg Błażka Posucice kupił już Franciszek Karol).

Jan Wacław – brat Franciszka Karola, otrzymał po podziale państwo Dobrodzień (Guttentag) oraz majątki w okolicy Lublińca (Lublinitz). Żonaty (x 1710 r.) z Marią Leopoldyną Schimoni von Schimoni, zamieszkał we Wrocławiu (Breslau). Miał dwóch synów: Franciszka Ludwika i Wacława Łazarza oraz córkę Marię Antoninę.

Franciszek Ludwik (ur. 1712 r.) został kanonikiem kapituły katedralnej.

Wacław Łazarz w 1738 roku sprzedał wszystkie odziedziczone majątki Janowi Kasprovi von Sader i poświęcił się służbie wojskowej – był kapitanem regimentu hr. Wilczka. W tym samym roku zmarł w Lobeth, na Węgrzech.

Ich siostra – Maria Antonina (ur. 1713 r.) wyszła za mąż za Franciszka Andrzeja bar. von Sierstorff z Kopic (Koppitz) koło Grodkowa (Grottkau). Zmarła we Wrocławiu (Breslau) w 1800 roku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 312

Henelius, t. II, s. 489

Zedlitz, t. I, s. 257

Blažek, t. I, s. 12

Pilnáček, t. I, s. 155–156

Doerr, s. 80, 125, 265

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag.

Ratibor 1882, s. 77–111

Kahl C., Das majorat Turawa, bmv (Niemcy), brw (ok. 1990), s. 33–35

GENEALOGIA

N. Oblankowski

Mikołaj Oblankowski

Wacław Oblankowski

1610 r. (26.05.) – nobilitacja
1644 r. (7.10.) – zmiana nazwiska
na „Blankowski von Dembschuetz”
1638 r. kupili państwo Turawa

Jan Blankowski v. Dembschuetz

ur. 1604 – zm. po 1680 r.

1681 r. (7.06.) – baron

wł. Turawy, Zakrzowa

Tur., Zębówic,

Kniei, Dobrodzienia,

Szemrowic, Warłowa, Gosławic

1680 r. – przekazuje majątki synowi.

ż. 1. (x ok. 1650 r.) Julianna bar. v. Kochtitzki

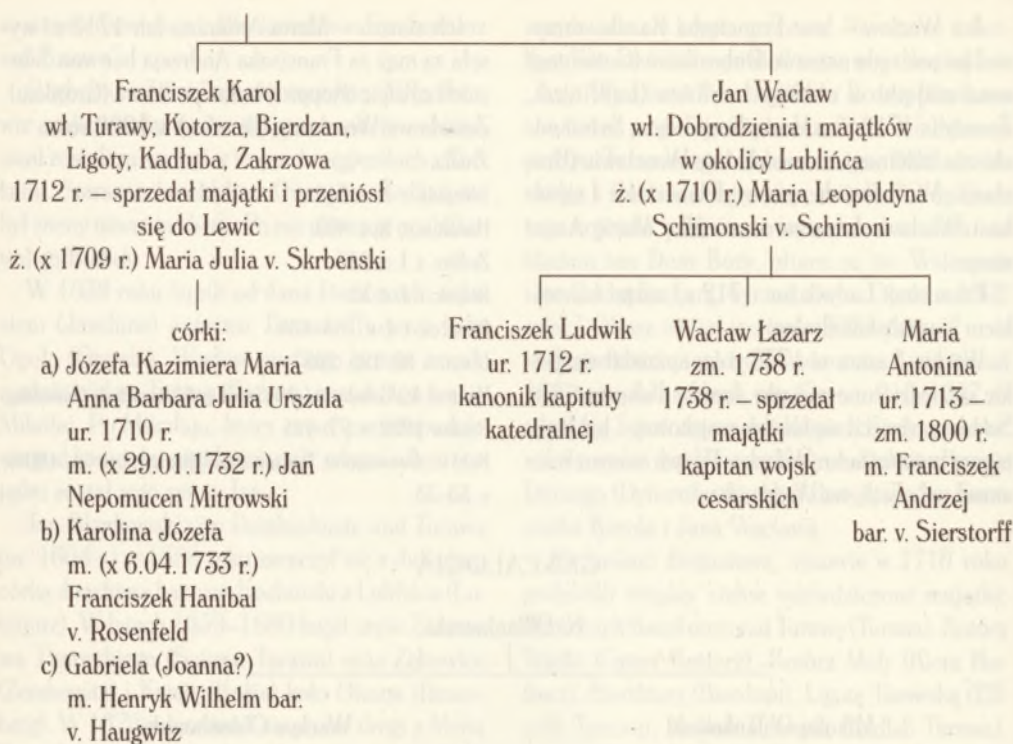
2. (x 1670 r.) Maria Beata Ludwika Pawłowska
wdowa po Bernardzie hr. v. Wrba

Bogusław Ernest Antoni

ur. 1659 – zm. przed 1710 r.

ż. 1. (x przed 1681 r.) Anna Maria hr. v. Goetz

2. (x 1697 r.) Izabela Szarlotta hr. v. Jarotzki

BLOCH
(BLOCH von BLOTTNITZ)

Szlachta nobilitowana, pochodząca prawdopodobnie z okolicy Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

Według Pilnáčka najstarszym, znanym przodkiem tego rodu był Sebastian Bloch – w latach 1570–1600 wachmistrz wojsk saskich. Jego syn – Tomasz, zamieszkał w Tarnowskich Górach (Tarnowitz), gdzie przez 16 lat pracował w kopalniach srebra.

Syn Tomasza – Jan początkowo był nadzorcą warzelni soli w księstwie karniowskim, po 1664 roku przyszedł na Górny Śląsk – uruchamiał nieczynne warzelnie soli w księstwie raciborskim, a następnie organizował warzelnie i handel solą w dobrach hr. Colonny-Fels (Strzelce Opolskie – Toszek). W 1683 roku (18.06.) został nobilitowany z predykatem „von Blottnitz” (z Błotnicy Strzeleckiej).

BLOCHMANN

W 1741 roku (26.10.) szlachectwo pruskie otrzymał Jan Chryzostom Blochmann, tajny radca wojenny we Wrocławiu (Breslau).

Zmarł 23.12.1752 roku w wieku 57 lat.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 252

Błażek, t. II, s. 10–11

BLOCK

(BLOCK bar. von BIBRAN und MODLAU)

Herb rodowy von Block

Herb baronowski Block von Bibran

Jan Karol von Block, major artylerii polowej wojsk pruskich, otrzymał w 1787 roku (25.01.) potwierdzenie starego szlachectwa.

Jego wnuk – Jan Benedykt (ur. 16.01.1836 r.), generał wojsk pruskich, kawaler Orderu Orła Czerwonego I klasy, właściciel Modły (Modlau) koło Głogowa (Glogau) i Orska (Urschkau) koło Wołowa (Wohlau), był żonaty z Fryderyką Henriettą Wilhelmą, drugą córką ostatniego barona von Bi-

bran und Modlau. Otrzymał tytuł barona i prawo używania nazwiska żony: „Block Freiherr von Bibran und Modlau”.

Zmarł 30.01.1861 roku, pozostawiając dwie córki: Paulinę i Wilhelminę.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 252

Błażek, t. I, s. 12

Dorst, t. I, tabl. 20; t. II, tabl. 112

BLOTTNITZ

W XV wieku w dokumentach opolskich i toszeckich występują rycerze z Błotnicy Strzeleckiej (Blottnitz). Nie wiadomo, jakiego późniejszego rodu byli protoplastami, ani jaki posiadali herb. Prawdopodobnie byli blisko spokrewnieni z sąsiednim rodem Centawskich, którzy według Pilnáčka byli herbu Prus I (?). Według pośrednich informacji Pilnáčka, należeli do rodu Puchałów herbu Pilawa.

W 1438 roku występują w dokumentach księcia Wacława oświęcimskiego, wydanych w Toszku, (Tost) bracia: „Nicolay Ritter und Schambor Marschalkh Gebrueder von der Blotnicz”.

W 1442 roku w dokumencie księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego występuje jako świadek „Niklas von der Blotnicz”. W 1472 roku w dokumentach toszeckich pojawia się Jan von Blotnicz.

W dokumentach kościoła parafialnego w Centawie (Centawa), pod 1657 rokiem widnieje zapis o prawie patronackim, które posiadali m.in. „Pan Jan z Blotnicze y Pani Jego Barbara Poremska” oraz „Pan Gerzi Centawski z Blottnice y Małżonka Jego Pani Margaritha Kottulinka z Fridbergu”.

Źródła:

Pilnáček, t. III, s. 793 (hasło Myslkowski)

C.D.S., t. VI, nr 197, 212, 289

BLOTTNITZ

zob.

BLOCH

BLUDOWSKI

(BLUDOWITZ, *BLUDOWSKI*, *BŁĘDOWSKI*)

Nazwisko to nosiły dwa lub trzy rody pochodzące z miejscowości Bludovice (Błudowice, Bludowitz) koło Karviny (Karwina, Karwin), w księstwie cieszyńskim, herbu Kornic, Kozieł i prawdopodobnie Łódzia.

Sinapius mylnie łączy ich nazwisko z Błudowem koło Olkusza. Uporządkowanie przynależności do poszczególnych rodów jest niezmiernie trudne, zwłaszcza że imiona bardzo często powtarzają się.

BLUDOWSKI

(BLUDOWSKI von KORNITZ)

Jak wszyscy pieczętujący się tym herbem, pochodzili z miejscowości Kornice (Kornitz) koło Raciborza (Ratibor). Protoplasta rodu osiadł w Bludovicach (Błudowice, Bludowitz), prawdopodobnie Górnych, około 1500 roku.

W 1529 roku Kasper Bludowski von Kornitz kupił majątek Bělá (Biała, Bielau) koło Hlučina (Hulczyn, Hultschin). Żonaty z Krystyną (zm. przed 1559 r.) – siostrą Henryka z Dřkovic (Drżkovicze, Dirschkowitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), miał

synów: Jana i Mikołaja, którzy oprócz majątków odziedziczonych po ojcu, posiadali Suché Lazce (Sucholasetz) i Kylešovice (Gilschwitz) koło Opaawy (Troppau).

Dolní Bludovice (Dolne Błudowice, Nieder Bludowitz) w latach 1567–1573 należały do Joachima Bludowskiego von Kornitz; w 1567 roku występuje on wśród szlachty cieszyńskiej składającej hołd księżnej Sydonii. Po Joachimie – Dolni Błudowice (Dolne Błudowice, Nieder Bludowitz) odziedziczył Paweł (syn?). Oprócz tej miejscowości Paweł wraz ze swoim bratem – Janem posiadali majątek w Brzezi (?), który w 1574 roku sprzedali Kasprowi Wyskocie z Wodnik.

Jan Bludowski, żonaty (x 1596 r.) z Zofią Sobischowską kupił wolny dom (folwark) w miejscowości Lazce (Łazy, Lasetz), który Zofia, będąc już wdową, zamieniła z Janem Gedeonem Koturdowskim (?) na wójtostwo w Kylešovicach (Gilschwitz).

Jan miał trzech synów i córkę.

Bludowscy herbu Kornic wymarli w ciągu XVI i XVII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 312–316

Gauhen, szp. 115

Zedlitz, t. I, s. 255–256

Błażek, t. III, s. 72; t. IV s. 7–8

Pilnáček, t. II, s. 467

BLUDOWSKI

(herbu Kozieł)

Herb baronowski

Według Pilnáčka (monografia Wilczków) – Bludowscy herbu Kozieł stanowili boczną linię Wilczków z miejscowości Dobré Zemice (Guttenland) i pierwsi właściciele Dolnych Błudovic (Nieder Bludowitz) używali nazwiska Wilczek.

Pierwsze informacje o przedstawicielach tego rodu pochodzą z XV wieku: w dokumentach z 1425 roku występuje Mikołaj z Bludovic (Bludowitz), w latach 1461–1483 Jan z Dolnych Błudovic (Nieder Bludowitz). W 1500 roku Anna – siostra Jana, była żoną Bernarda Piwki.

W 1511 roku w dokumentach występuje Mikołaj (syn Jana?), żonaty z Katarzyną ze Zvoła.

W 1531 roku Jan Bludowski był starostą księstwa cieszyńskiego; żonaty z Marią Tschammer z Iskrzy-

czyna, miał syna – Kaspra, burgrabiego zamku cieszyńskiego. Kasper, żonaty (x ok. 1558 r.) z Dorotą Kralicką z Kralic, wdową po Krzysztofie Jarotzkim von Jaroschin, miał syna – Joachima sen., właściciela Hażlachu, żonatego dwukrotnie: 1. z Katarzyną, córką Adama von Czettritz z Kinsbergu i Anny Drahotusch (zm. 1595 r.), 2. z Ewą Larisch z Ligoty (Ellguth).

Joachim sen. zmarł w Hażlachu 27.05.1607 roku, w wieku 71 lat. Z obydwu małżeństw miał jedenaścioro dzieci. Z pierwszego małżeństwa:

- Adama – żonatego (x 1594 r.) z N.N.,
- Joachima jun. – zm. przed 1638 rokiem, który pozostawił synów: Adama i Fryderyka;
- Jerzego – prawdopodobnie przeniósł się w okolice Zatora;

– Fryderyka – właściciela Hażlachu i Drogomyśla, żonatego z Katarzyną Czelo z Czechowic; miał córkę – Judytę, drugą żonę (x ok. 1660 r.) Fryderyka Jerzego Wilczka.

Z drugiego małżeństwa:

Jana, Kaspra, Barbarę (zm. 14.06.1666 r.) – żonę Mikołaja jun. bar. Wilczka (zm. 1664 r.) z miejscowości Dobré Zemice (Guttenland), właściciela Klimkovic (Koenigsberg); Judytę – żonę Jana Foglara z majątku Studené Vody (Kaltwasser), właściciela Godowa (Godow) koło Rybnika (Rybnik); Elżbietę – żonę Jana Bibersteina (Starowieyskiego) ze Starej Wsi (Altdorf) koło Pszczyny (Pless), która zmarła w czasie epidemii w 1609 roku; Ewę (zm. 1667 r.) – drugą żonę (x 1594 r.) Jana sen. bar. Wilczka z miejscowości Dobré Zemice (Guttenland); Katarzynę – żonę Cardinala Lewina.

Oprócz osób wymienionych w 1590 roku występuje w dokumentach Melchior Bludowski z Dolnych Bludovic (syn Kaspra, brat Joachima sen.?). Miał pięcioro dzieci: Jana z Dolnych Bludovic (Dolne Błędowice, Nieder Bludowitz), Pawła z Hornich Bludovic (Górne Błędowice, Ober Bludowitz) i córki: Zofię, Katarzynę i Małgorzatę.

W 1597 roku Paweł Bludowski oskarżony był przez Jerzego Gusnara o najście jego domu w Wodzisławiu Śląskim (Loslau). Według Błażka jest to Bludowski z Kornic.

W pierwszej połowie XVII wieku, w okresie tzw. „rekatolizacji”, protestanci przedstawiciele tego rodu przenieśli się na teren księstw brzeskiego i oleśnickiego.

Barwną postacią w XVII wieku był Joachim Bludowski (który? – prawdopodobnie syn Karola Henryka), właściciel Orłovej (Orłowa, Orlau) i Łazcy (Łazy). Posiadał jakieś majątki również w księstwie oleśnickim. Uważał się za ateistę i namiętnie dyskutował na tematy teologiczne. Przez 16 lat studiował na uniwersytetach. W testamencie zaznaczył, by na jego pogrzebie chór dziecięcy zaśpiewał napisaną przez niego pieśń ateistyczną.

W tym okresie na dworze książąt brzeskich przebywał Wilhelm von Bludowski, zmarł w Brzegu (Brieg) i został pochowany w tamtejszym kościele parafialnym. Jego brat – Wacław, zginął na Węgrzech.

Około 1666 roku Franciszek Józef von Bludowski uczył się w gimnazjum brzeskim i studiował we Frankfurcie nad Odrą. W czasie podróży morzem do Niderlandów został wzięty do niewoli przez Francuzów, następnie służył w armii francuskiej i w 1702 roku osiadł w Wielkopolsce.

W połowie XVII wieku w dokumentach notowani są bracia: Adam, Mikołaj, Jan i Wilhelm – właściciele Wielkich Ochab koło Cieszyna. W tamtejszym kościele znajdują się liczne groby przedstawicieli tego rodu. Adam zmarł 28.01.1666 roku, w wieku 37 lat. Być może brat Adama – Wilhelm jest tym, który zmarł w Brzegu (Brieg).

Jerzy Fryderyk Bludowski (ur. 22.03.1620 – zm. 8.08.1680 r.), właściciel Drogomyśla, Pruchny i Hażlachu, żonaty był z Anną Arras von Arentsdoerf.

W 1685 roku (8.12.) Jerzy Fryderyk Bludowski z Dolnych Bludovic otrzymał potwierdzenie starożytności tytułu barona.

W XVI wieku Bludowscy osiedli również w księstwie zatorskim. W 1524 roku Jerzy Bludowski był pełnomocnikiem Jana Tomickiego; miał majątek w Radoczy koło Zatoru. Żonaty z Maruszą z Frydychowic herbu Kornic, zmarł około 1550 roku. Jego syn – Jan, występuje w dokumentach w 1533 roku, służył na polskim dworze. Miał dwie córki: Katarzynę – w 1551 roku żonę Andrzeja Stanisławowicza i Maruszę – w 1551 roku żonę Rozumka ze Skawiny. W tym samym roku Jan z córkami sprzedali majątek po ojcu Florianowi Zebrzydowskiemu. Około 1551 roku przebywał w księstwie zatorskim, być może przejeściowo, Kasper Bludowski.

W XVIII wieku Bludowscy pojawiają się również w innych częściach Górnego Śląska.

Na początku tego wieku żoną bar. Jerzego Fryderyka jun. była Joanna Sydonia von Colonna-Fels ze Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). W okolicy Pszczyny (Pless) Bludowscy posiadali majątki od XVI wieku.

Agnieszka Gottlieba Karolina Bludowska była drugą żoną (x po 1706 r.) Sylwiusza Erdmana bar. von Trach (zm. 1710 r.); po śmierci męża proce-

suje się ze szwagrem o majątek i w 1713 roku (5.11.) wychodzi ponownie za mąż za tajnego radcę dworu polskiego, Ernesta Krzysztofa von Man-teuffel. W 1715 roku posiadała Gardawice (Gardawitz) koło Pszczyny (Pless).

W połowie XVIII wieku N. Bludowski był starostą powiatu gliwickiego.

W 1758 roku występują w dokumentach siostry: Eleonora – zamężna von Foglar oraz Renata Katarzyna – Bludowskie.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 312–316

Gauhen, szp. 115

Zedlitz, t. I, s. 255–256

Blažek, t. III, s. 72; t. IV, s. 7–8

Doerr, t. II, s. 167 (błędnie – Budowski)

Pilnáček, t. II, s. 464–467

Pilnáček, J., Die aelteste Genealogie der Grafen Wilczek, Wien 1936

BLUDOWSCY Z HAŻLACHU I ORŁOWEJ (WG BLAŻKA)

Joachim Bludowski

oficer wojsk polskich

wł. Hażlachu

ż. Maria Czelo z Czechowic (zm. 1607 r.)

Karol Henryk

wł. Orłowej i Łaz

ż. Magdalena Kloch v. Kornitz

Joachim

ur. 1656 – zm. 1720 r.

wł. Orłowej i Łaz

ż. 1. (x 1692 r.) Helena Rozyna v. Heugel

2. (1707 r.) Joanna Krystyna v. Wutgenau

Ernest Lebrecht

ur. 1713 – zm. 1778 r.

wł. Orłowej i Górnych Markłowic

ż. (x 1738 r.) Elżbieta Konstancja Markłowska

(ur. 1720 – zm. 1781 r.)

Magnus Joachim Leopold

ur. 1752 – zm. 1825 r.

ż. (x 1789 r.) Karolina bar. v. Wittorf

Ernest Antoni Henryk Magnus

ur. 1790 – zm. 1858 r.

ż. Joanna Fryderyka Diana Stefania Bigot de Villandry

(ur. 1807 r.)

Hugo v. Bludowski

Linia baronowska

Fryderyk Bludowski
Asesor sądu ziemskiego w Cieszynie
wł. Hażłachu, Drogomyśla, Pruchny
ż. Katarzyna Czelo z Czechowic

|
Jerzy Fryderyk sen.
ur. 22.03.1620 – zm. 8.08.1680 r.
asesor sądu ziemskiego w Cieszynie
wł. Hażłachu
ż. Anna Maria Arras v. Arentsdorf
(ur. 1628 – zm. 1679 r.)

|
Jerzy Fryderyk jun.
ur. 1655 – zm. 1730 r.
wł. Hażłachu
1687 r. – baron
ż. (x 1684 r.) Joanna Sydonia hr. Colonna-Fels

|
Gustaw Fryderyk Franciszek
ur. 1685 – zm. w Brukseli 1704 r.
ostatni z linii baronowskiej.

BLUDOWSKI

(herbu Łódzia)

Jedynie Henelius i Błażek wymieniają ten ród, nie podając żadnych szczegółów.

Źródła:

Henelius, t. I, s. 650

Błażek, t. IV, s. 7

BLUECHER (BLUECHER von WAHLSTATT)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb książęcy

Stara szlachta pomorska, występująca w dokumentach już w XIII wieku.

Generał Gebhardt Leberecht von Bluecher (ur. 1742 – zm. 1819 r.), niemiecki narodowy bohater wojen napoleońskich, dowódca tzw. wojsk śląskich, złożonych z oddziałów pruskich i rosyjskich, otrzymał tytuł księcia z predykatem „von Wahlstatt” (Legnickie Pole).

Jego rezydencją były Kriebelowice (Krieblowitz) pod Wrocławiem (Breslau), w których zmarł.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 256–258

Błażek, t. IV, s. 8–9

Krane, s. 16

Wigger Fr., Geschichte der Familie von Bluecher, Bd. 1–2, Schwerin 1878

BLUMENKRON (BLUMENCKRON)

W 1690 roku (21.06.) wpisany został w stan rycerski Maksymilian Adam Ludwik Blumenkron.

W 1720 roku Henryk Wilhelm Ludwik von Blumenkron (syn?) był radcą kamery śląskiej.

W połowie XVIII wieku Fryderyk Zygmunt von

Blumenkron był właścicielem Dobieszowa (Dobersdorf), w 1749 roku nabył Pielgrzymów (Pilgersdorf) – obie miejscowości pod Głubczycami (Leobschuetz). Dobieszów (Dobersdorf) należał do tego rodu do 1796 roku, Pielgrzymów (Pilgersdorf) do połowy XIX wieku, kiedy to ostatni właściciel

ciciel sprzedal je i przeniósł się do Głubczyc (Leobschuetz).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 530

Zedlitz, t. I, s. 259; t. IV s. 46–47

Błażek, t. III, s. 72

Doerr, s. 171

BLUMENSTEIN

Karol Emanuel, landgraf von Hessen-Rothenburg (zm. 1812 r.), miał naturalnego syna – Wilhelma Jana (ur. 11.02.1796 r.), ochrzczonego pod nazwiskiem „von Blumenstein”. Zmarł on w 1885 roku jako generał wojsk pruskich i właściciel Górowa (Konradswaldau) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Zedlitz przedstawia zupełnie inaczej jego biografię – według niego Wilhelm Jan von Blumenstein był oficerem armii pruskiej, pochodzącym z Francji, urodzonym w 1782 roku. Służył jako kapitan w batalionie Erichsona, w górnośląskiej brygadzie fizylierów. W roku 1807 był zastępcą komendanta twierdzy kłodzkiej w stopniu pułkownika.

W czasie wojen napoleońskich został komendantem twierdzy Głogowa (Glogau), a w 1821 roku dowodził brygadą artylerii i w tym samym roku przeniesiony został na stanowisko komendanta Erfurtu. Po dwóch latach przeszedł w stan spoczynku.

Pozostawił syna – Ernesta, który w 1870 roku (13.05.) uzyskał potwierdzenie szlachectwa pruskiego. Posiadał majątek Strupina (Stroppen) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 259

Błażek, t. III, s. 124

BLUMENTHAL

Herb baronowski

Stara szlachta brandenburska, znana z dokumentów od 1241 roku. Joachim Fryderyk von Blumenthal otrzymał w 1650 roku tytuł barona, zmarł w 1657 roku.

Po 1680 roku Joachim Albrecht bar. von Blumenthal ożenił się z Urszulą Jadwigą von Diebitsch, wdową po Adamie Henryku von Prittwitz, która wniosła mu w wianie majątek pierwszego męża – Otmęt (Ottmuth) koło Opola (Oppeln). Błażek błędnie podaje, że pierwszym mężem Urszuli Doroty (?) był Reiswitz.

Byli również właścicielami Psiego Pola (Hundsfeld, Wrocław-Psie Pole).

Źródła:

Gauhen, szp. 118–119

Henelius, t. II, s. 489

Zedlitz, t. I, s. 259–261

Błażek, t. III, s. 72

Krane, s. 16

Weltzel A., Beitrag zu den historischen Notizen ueber Ottmuth, (w:) Schlesische Vorzeit..., Bd. 4, 1888, s. 124–127

BŁĘDOWSKI

zob.

BLUDOWSKI

BLUDOWSKI

zob.

BLUDOWSKI

BOBELWITZ

zob.

BOBOLUSK

BOBERFELD

zob.

OPITZ

BOBLITZ

Szlachta górnośląska pochodząca z miejscowości o tej samej nazwie, położonej na południe od Budziszyna (Bautzen). Pierwsze wzmianki o tym

rodzie pochodzą z 1290 roku i dotyczą Hermana de Bobelicz, pochowanego wraz z żoną w kościele franciszkanów w Budziszynie (Bautzen).

Na Śląsku pojawili się w początkach XV wieku. W 1410 roku Piotr, a w 1529 roku – Matz i Hieronim byli ławnikami sądu ziemskiego w Zgorzelcu (Goerlitz).

W XVII wieku posiadali majątki: Łomnicę (Lomnitz) i Strzegomice (Dornhennersdorf) pod Zgorzelcem (Goerlitz). Ostatnim przedstawicielem tego

rodu na Śląsku był Jan Henryk von Boblitz, żona ty z Julianną Zofią von Borau Kessel genannt, zmarły 20.11.1689 roku i pochowany w kościele w Wigancicach Żytawskich (Weigsdorf).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 11

Knothe H., Gesch. des Oberlausitzer Adels..., s. 133–135

BOBLOWITZ

zob.

BOBOLUSK

BOBOLUSK

(BOBELWITZ, BOBLOWITZ, z BOBOLUSZEK)

Stary morawski ród rycerski, pochodzący z miejscowości Boboluszek (cz. Bobolusk, niem. Bobelwitz, Boblowitz), w księstwie opawskim koło Głubczyc (Leobschuetz), znany od połowy XIV wieku. Ich herb niektórzy heraldycy uważają za czeską odmianę herbu Wczele. W późniejszym okresie znany z Moraw i całego Górnego Śląska pod nazwiskiem Boblowitz lub Bobelwitz.

W 1377 roku właścicielami Boboluszek byli bracia: Waclaw i Szecht. W 1416 roku jako właściciel tej miejscowości występuje w dokumentach Czenek z Bobolusk.

W latach 1421–1464 w dokumentach pojawia się Zybrzyd zwany Szechtą (syn Szechty?) z Boboluszek (Boblowitz) wraz z nie wymienionymi z imienia braćmi i siostrą Aneżką – w latach 1431–1439 żoną Janusza Kosirza z Košetice (Koschen-dorf) koło Bruntálu (Freudenthal). Wspomniany Zybrzyd w latach 1444–1446 był komornikiem

księstwa opawskiego, w latach 1440–1441 – właścicielem Nasiedla (Nassiedel) koło Głubczyc (Leobschuetz) i w latach 1446–1464 Vratíšova (?). Żonaty (x 1429 r.) z N. z Lichnova (Lichnau), miał trzech synów: Jakse – znanego z dokumentów z 1439 roku, Mikołaja – występującego w dokumentach w 1446 roku i Zybrzyda jun. – w 1478 roku sędziego ziemskiego księstwa opawskiego, który oprócz Boboluszek (Boblowitz) posiadał Skrochovice (Skrochowitz) koło Opawy (Troppau).

Zybrzyd jun. w 1464 roku ożenił się z Dorotą von Zierotin, zmarł około 1486 roku – pozostawił dzieci: Waclawa, Zybrzyda, Mikołaja i Jana oraz córki: Joannę – w latach 1495–1503 żonę Jana Zapa (Capa) z Neplachovic (Neplachowitz) i Annę – żonę Jana Zubka ze Zdietina.

Zybrzyd, syn Zybrzyda jun. i Doroty von Zierotin posiadał Horní Životice (Seitendorf) koło Bruntálu (Freudenthal), które w 1513 roku sprzedał

swojemu bratu – Janowi, był też właścicielem – przed 1522 rokiem – Vikštejnu (Wigstein), a w 1532 roku Tršic. Zmarł około 1532 roku. Żonaty z Elżbietą z Vojslavic, pozostawił synów: Nikodema – właściciela Mohelnic i Počenic koło Olomuńca (Olomouc, Olmuetz), który zapoczątkował morawską linię rodu; oraz Mikołaja i N. córkę.

Mikołaj, znany z dokumentów z lat 1498 i 1511, zmarł przed 1522 rokiem; żonaty był z Anną z Diehylova (Dielhau) i miał syna – Jana.

Jan – syn Zybrzyda jun. i brat Zybrzyda, w 1498 roku występuje w dokumentach jako kuzyn Jana sen. von Zierotin; w 1503 roku był właścicielem Sosnověj (Zossen) koło Opawy (Troppau) i w dokumentach notowany również jako „Sosnovsky z Bobolusk”. Od 1513 roku posiadał Životice (Seitendorf), w 1522 roku – Košetice (Koschendorf) i Skrochovice (Skrochowitz) koło Opawy (Troppau). Zmarł w 1530 roku. Żonaty z Barbarą, siostrą Jana z Lukavca (Luck), pozostawił synów: Wawrzyńca, Piotra, Erazma i Zybrzyda oraz córkę Dorotę – w 1560 roku wdowę po Krzysztofie von Larisch z Ligoty (Ellguth).

Wawrzyniec (zm. przed 1577 r.) – syn Jana, mieszkał koło Raciborza (Ratibor), używał też nazwiska „Hukvaldski” (od miejscowości Hukvaldy koło Frydka w księstwie cieszyńskim?); był właścicielem Véski (Niklesdorf) i Petrovic (Petrowitz). Żonaty z Aleną Bohdanowską, miał córkę – Ewę, żonę Tobiasza Moschowskiego (zm. 1577 r.), a po jego śmierci – Jana Zopowskiego, zmarłą w Opawie (Troppau), w zimie 1585 roku.

Erazm – trzeci syn Jana i Barbary, występuje w dokumentach w latach 1533–1566; był właścicielem miejscowości Jevičko (1539 r.), i Tršic (1544 r.) na Morawach. Żonaty (x 1542 r.) z Anną Kropacz z Newedom, zmarł w 1566 roku, pozostawiając N. córkę.

Zybrzyd – czwarty syn Jana, posiadał majątek Véska (Niklesdorf) (po Wawrzyńcu?), w 1542 roku

kupił Zdounky na Morawach i przekazał je Joachimowi Zubkowi ze Zdietina. Zmarł 24.07.1577 roku, pozostawił córki: Annę Katarzynę i Zuzannę – żonę Zdenka Tetoura z Tetova. W tym samym roku obie córki sprzedają majątki: Véska (Niklesdorf) i Petrovice (Petrowitz).

Oprócz wymienionych osób, w księstwie opawskim mieszkali Jan i Piotr, wspomniani w dokumentach około 1500 roku. Piotr miał córkę – Krysytynę, zamężną (x ok. 1500 r.) z Pawłem Rathayem (?).

W 1556 roku w dokumentach występuje Brygida Bobolusk, właścicielka Čechova (?) – żona Wiktoryna Petrzkowskiego.

Przedstawiciele tego rodu pojawiają się również kilkakrotnie w księgach ziemskich opolsko-raciborskich: w 1522 roku Zybrzyd i Jan z Bobolusk, wujowie i opiekunowie Doroty, córki Jana Zubka i ich siostry Anny, żony Jana Twardawy – występują jako jej pełnomocnicy.

W 1538 roku Wawrzyniec Boboluski z Bobolusk był świadkiem umowy zawartej pomiędzy Henrykiem sen. Larischem i Janem Twardawą, o rozgraniczeniu majątku w Trawnich (Trawnik) koło Raciborza (Ratibor).

W 1539 roku Wawrzyniec Boboluski występuje jako świadek w cytowanych księgach, zaś w 1540 roku tenże Wawrzyniec oraz Krzysztof Larisch (jego szwagier) są wykonawcami podziału spadku po Mikołaju Clemie zwanym Koczur.

Ród wymarł w linii męskiej w 1592 roku, ostatnia – Zuzanna Boboluska z Bobolusk w 1602 roku posiadała folwark na Morawach.

Źródła:

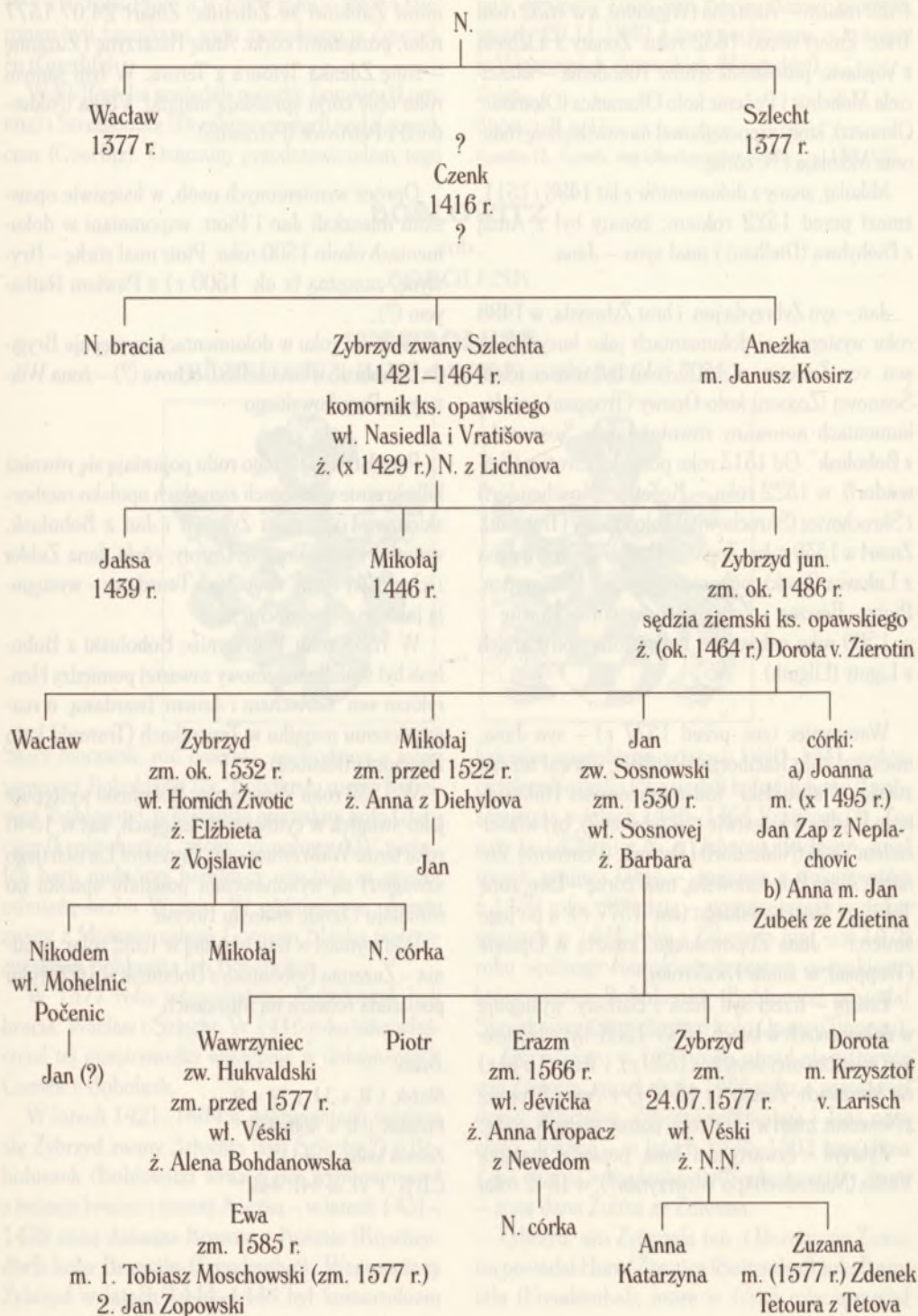
Błażek, t. II, s. 11; t. IV, s. 9

Pilnáček, t. II, s. 468–470

Zemská kniha..., nr 112

C.D.S., t. VI, nr 441, 443

GENEALOGIA

z BOBOLUSZEK

zob.

BOBOLUSK**BOBROWSKI**

Szlachta polska herbu Jastrzębiec. W 1800 roku Ignacy Otto hr. Bobrowski z Galicji, żonaty z Marianną Starowiejską, kupił na Górnym Śląsku Bielszowice (Bielschowitz), Chudów (Chudow), Paniówki (Klein Paniow) i Pawłowice (Pawlowitz) koło Gliwic (Gleiwitz). Majątki te odziedziczył po nim jego

syn — Jan Kanty. W 1819 roku sprzedał je Magdalenie ze Skrzyńskich Bobrowskiej, żonie Józefa Ignacego hr. Bobrowskiego.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 72

Szołtysek R., Paniówki, Szkic historyczny, Katowice 1996

BOCH

zob.

BUCH**BOCHWITZ**

zob.

BUCHWITZ**BOCK**

(BOCK von BURGWITZ)

Herb rodowy

Herb baronowski Bock von Burgwitz

Rody o tym nazwisku występowały na terenie całych Niemiec. Niektórzy heraldycy niemieccy zaliczają śląskich Bocków do Brochwiczów (Brauchitsch). Według Sinapiusa i Błażka, na Śląsku znani już od XIII wieku – w dokumentach występują w latach 1280–1288. Jurek uważa, że Ulryk Bock w połowie XIII wieku na Śląsku był przelotnie, a Bockowie później nie byli notowani.

Za ich siedziby rodowe uważa się Jerzmanice (Hermsdorf) i Rokitnicę (Roechlitz) koło Złotoryi (Goldberg). W 1380 roku Henryk Bock przebywał na dworze księcia Konrada II oleśnickiego.

W XV wieku nazwisko to spotyka się na wielu dworach książąt śląskich: w 1451 roku Jan Bock występuje na dworze księcia Jana w Lubinie (Lueben), w 1489 roku Nikodem Bock był członkiem rady księcia Konrada Białego oleśnickiego. W 1509 roku Albrecht von Bock był członkiem rady księcia Fryderyka II w Legnicy (Liegnitz) i starostą Złotoryi (Goldberg). Zmarł w 1546 roku, pochowany został w kościele parafialnym w Złotoryi (Goldberg).

W XVI wieku ród ten podzielił się na wiele linii. Najważniejsze z nich to:

1. z *Jerzmanic* (Hermsdorf) koło Złotoryi (Goldberg),
2. z *Rokitnicy* (Roechlitz) koło Złotoryi (Goldberg),
3. z *Kalinówki* (Polach) koło Lubina (Lueben),
4. z *Gorzycy* (Lerchenborn) koło Lubina (Lueben),
5. z *Żelaznego Mostu* (Eisenmost) koło Lubina (Lueben),
6. z *Borkowic* (Burgwitz) koło Trzebnicy (Trebnitz),
7. z *Owiesna* (Habendorf) koło Dzierżoniowa (Reichenbach),
8. z *Luboradza* (Lobris) koło Jawora (Jauer).

W XVI wieku dwóch braci z linii z Jerzmanic (Hermsdorf) przeniosło się do Czech i w 1570 roku występują wśród szlachty czeskiej.

W XVII wieku Bockowie z Jerzmanic (Hermsdorf) otrzymali tytuły baronów, potwierdzone w 1872 roku (11.03.) przez cesarzy niemieckich.

W latach 1480–1496 występuje w dokumentach Jerzy von Bock z Luboradza (Lobris), właściciel Niedźwiedzic (Baersdorf), żonaty z Urszulą, córką Dipranda von Reibnitz z Gniewkowa (Gir-lachsdorf).

W połowie XVI wieku właścicielem tej miejscowości był Jan Bock z Luboradza (Lobris) (zm. 16.12.1581 r.), żonaty również z przedstawicielką Reibnitzów – Anną, córką Krzysztofa von Reibnitz z Dzierżkowa (Daetzdorf).

Linia opawska

Na teren księstwa opawskiego przenieśli się przedstawiciele linii z Borkowic (Burgwitz) w księstwie oleśnickim. W czasie wojny trzydziestoletniej Jan Bock z Borkowic (Burgwitz), oficer armii cesarskiej, zwerbował dwie kompanie piesze polskich ochotników, zaś w 1647 roku dwustu polskich jeźdźców oraz dwie kompanie dragonów i przekazał ich armii cesarskiej. Za ten czyn otrzymał w 1649 roku (29.01.) tytuł barona, a w 1658 roku (18.11.) tytuł Rycerza Grobu Świętego. W 1665 roku (9.11.) został członkiem rady cesarskiej. Osiedlł w zachodnich Czechach w okolicy Tachova, ale posiadał również majątki w księstwie opawskim: m.in. Štítinę (Stettin) koło Opawy (Troppau). Zmarł w 1678 roku, wdowa z córką Barbarą zamieszkały w Pradze (córka zmarła w 1709 roku).

Jego syn – Ernest Fryderyk Ferdynand, odziedziczył Štítinę (Stettin) i Pustą Polom (Wuest Pohlom). Żonaty (x 1677 r.) z Joanną Teresą, córką Albrechta Euzebiusza von Wrba z miejscowości Raduň (Radun) koło Opawy (Troppau), zmarł w 1689 roku. Wdowa po nim ponownie wyszła za mąż za Melchiora Donata z Velkej Polomi (Gross Pohlom). Pozostawił synów: Benedykta Rudolfa – zmarłego w młodym wieku, w seminarium jezuickim i Jana Franciszka Antonina, który odziedziczył po ojcu Štítinę (Stettin). Żył bez ślubu z Anną Katarzyną Kozłowską z Kozłowa (Koslow) koło Gliwic (Gleiwitz) i miał nieślubnego syna – Jana Józefa, dziedzica Raduni (Radun) i później Štítiny (Stettin), zmarłego w Nysie (Neisse) 5.07.1745 roku, żonatego z Barbarą Paulą von Schertz z Mladecka (Mladetzko) i Bratřikovíc (Braettersdorf), zmarłą w 1751 roku w Klislinie (Glaesen) koło Głubczyc (Leobschuetz).

Jan Józef miał N. syna (ur. 28.09.1718 r.), prawdopodobnie zmarłego jako dziecko, oraz dwie cór-

ki: Marię Annę (ur. 9.03.1709 r.) – właścicielkę Štítiny (Stettin), Raduni (Radun) i Podvihova (Podwihof), żonę (x 3.02.1731 r.) Karola Józefa hr. von Hoditza z Wronina (Wronin) koło Koźla (Cosel), oraz Marię Józefę Dominikę (ur. 25.01.1712 r.) – właścicielkę Raduni (Radun), żonę (x 15.10.1735 r.) Jana bar. von Gruttschreiber.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 269–276; t. II, s. 550–554
 Gauhen, szp. 121
 Henelius, t. I, s. 650–655
 Zedlitz, t. I, s. 262–263
 Błażek, t. IV, s. 9
 Wappensagen, s. 17
 Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 204.

BOCK von BURGWITZ (Linia opawska)

Jan von Bock
 zm. 1678 r.

oficer armii cesarskiej
 1649 r. – baron
 1658 r. – Rycerz Grobu Świętego
 ż. N.N. (zm. ok. 1690 r.)

Ernest Fryderyk Ferdynand
 zm. 1689 r.
 wł. Štítiny, Pustej Polomi
 ż. (x 1677 r.) Joanna Teresa
 v. Wrba z Raduni

Barbara
 zm. 1709 r.

Benedykt Rudolf
 zm. w seminarium
 jezuickim

Jan Franciszek Antonin
 wł. Štítiny
 konkubinat: Anna Katarzyna
 Kozłowska z Kozłowa

Teresa Eleonora
 nie wyszła za mąż

Jan Józef
 zm. 5.07.1745 r., wł. Štítiny i Raduni
 ż. Barbara v. Schertz z Mladecka
 zm. w Klisinie 1751 r.

syn N.
 ur. 28.09.
 1718 r.

Maria Józefa Dominika
 ur. 25.01.1712 r.
 m. (x 15.10.1735 r.) Jan
 bar. v. Gruttschreiber

Maria Anna
 ur. 9.03.1709 r.
 wł. Štítiny, Raduni
 i Podvihova
 m. (x 3.02.1731 r.)
 Karol Józef hr. v. Hoditz
 wł. Wronina

Maria Barbara
 m. N. hr. Chorinski

BOCKWITZ

Patrycjuszowska rodzina wrocławska. Jan Bockwitz w latach 1490–1507 był członkiem rady miejskiej Wrocławia (Breslau). Wspólnie z Sebaldem Sauermanem ufundowali dla kościoła św. Elżbiety wielki dzwon. Zmarł 12.05.1510 roku.

W latach 1535–1547 inny Jan Bockwitz był

również członkiem rady miejskiej i ławnikiem. Zmarł 20.05.1575 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 276–277

Henelius, t. I, s. 655

Błażek, t. II, s. 11

BOCZANOWSKI

zob.

BODZANOWSKI

BODE

Herb szlachecki

Herb baronowski

Justus Wolrad von Bode (ur. 25.07.1667 – zm. 17.06.1727 r.), członek rady cesarskiej, wpisany został w 1713 roku (14.10.) w stan rycerski Rzeszy (Reichsritter). Był tajnym radcą dworu Württembergii i kanclerzem księstwa oleśnickiego. Miał dwóch synów: Justusa (Jana) Wolrada Fryderyka i Lotara Franciszka Augusta. Lo-

tar Franciszek August był majorem wojsk pruskich.

Justus (Jan) Wolrad Fryderyk (zm. 1753 r.) był wicekanclerzem Kilonii, a potem prezydentem Wyższego Urzędu Górnego Śląska. Żonaty z Elżbietą von Sternach, był właścicielem Kochłowic (Kochelsdorf) koło Kluczborka (Kreuzburg) i Wojciechowa

Małego (Klein Woitsdorf) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Miał kilku synów; majątki odziedziczył Adolf Chrystian (ur. 5.12.1736 – zm. 29.05.1799 r.), a po nim jego syn – Karol Zygmunt Adolf.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 48–49

Błażek, t. III, s. 124

BODEN

zob.

SPENS

BODENHAUSEN

Herb rodowy

Herb baronowski

Ród pochodzący z Dolnej Hesji, znany od XIII wieku. Na Śląsku osiedli przedstawiciele linii baronowskiej z Muehltruff, w Dolnej Saksonii.

Melchior Otto bar. von Bodenhauseń ożenił się z Zofią Eleonorą, córką Jerzego von Reiswitz i otrzymał w wianie dobra: Tworków (Tworkau), Grabówkę (Grabowka) i Ligotę (Ellguth) koło Raciborza (Ratibor). W 1714 roku (24.04.) sprzedał te majątki oraz Kamień (Kamin) Gottliebowi bar. von Trach.

Bodenhauseńowie wymarli w 1764 roku i reszta majątków przeszła w drodze spadku na własność Ottona Karola Erdmanna von Kaspoth, który otrzymawszy w 1790 roku tytuł barona, przyjął do swojego herbu herb Bodenhauseń.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 317–318

Gauhen, szp. 126–127

Zedlitz, t. I, s. 265

Błażek, t. I, s. 13

BODZANOWSKI

(BOCZANOWSKI)

Stary górnośląskiród, pochodzący z Bodzanowic (Botzanowitz) koło Olesna (Rosenberg).

W 1445 roku Piotr Bodzanowski był świadkiem sprzedaży Czartowic (Schartowitz) koło Głogówka (Oberglogau) – dokument wystawiony w Strzelcach Opolskich (Gross Strehlitz). W 1448 roku Piotr (ten

sam) Bodzanowski występuje w dokumentach księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich, w 1539 roku, Mikołaj Bodzanowski zapisuje w wianie swojej żonie Annie Skronskiej 150 guldenów na wsi Bodzanowice (Botzanowitz).

W 1676 roku Anna Bodzanowska (de domo Kozłowska?) była właścicielką części Kozłowa (Koslow) koło Gliwic (Gleiwitz).

Herb nieznany.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 470–471

Landbuecher Opp.-Rat., nr 267

Boehme, t. IV, s. 164

BOECK

(BOECK von GREISAU)

Według tradycji ród ten przyszedł na Śląsk z Czech, na początku XVI wieku.

Ich siedzibą rodową był Gryzów (Greisau), w księstwie nyskim. Posiadali również Juszczyń (Lampersdorf) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), Krzyków (Krickau) i Minkowskie (Minkowsky) koło Namysłowa (Namslau), w księstwie oleśnickim oraz Gądkowice (Gontkowitz) i Tworzymirke (Tworsimirke) koło Milicza (Militsch), także w księstwie oleśnickim.

Pierwszym, znanym na Śląsku przedstawicielem tego rodu był Jerzy von Boeck (ur. ok. 1550 r.), właściciel Gryzowa (Greisau). Maciej von Boeck, również w XVI wieku był właścicielem Krzykowa (Krickau). Żonaty z Magdaleną von Reichel, miał syna – Jana, który odziedziczył majątek ojca.

Jan był aż czterokrotnie żonaty: 1. z Anną von Siegroth und Ślawikau (Ślawików k. Raciborza) z Radzowic (Reesewitz), w księstwie oleśnickim, 2. z N. von Koschlig, 3. z N. von Jalořfka, 4. z Małgorzatą von Langenau.

Spadkobiercą (synem?) Jana był Karol Fryderyk (ur. ok. 1670 – zm. 1711 r.), porucznik wojsk cesarskich, żonaty z Anną von Mutschelnitz. Jego syn – Krzysztof Wilhelm (zm. przed 1740 r.) był

właścicielem Gądkowic (Gontkowitz) i Tworzymirke (Tworsimirke) koło Milicza (Militsch), żonaty z Luizą Eberhardyną bar. von Massenbach.

Karol Fryderyk miał jeszcze dwóch synów – starszych braci Krzysztofa Wilhelma: Karola Fryderyka jun., żonatego (x 26.10.1706 r.) z Anną Elżbietą von Sternberg z Trzebiecka (Streibitzko) koło Milicza (Militsch) i Jana Ernesta, żonatego z N. von Schuetz – zmarłego bezpotomnie.

Karol Fryderyk jun. przeniósł się na teren Czech i był założycielem czeskiej linii baronowskiej „von Boeck und Grissau”.

Ostatnim z tego rodu na Śląsku był Karol Wilhelm von Boeck (ur. 8.07.1728 r.) z Gółkowa (Gollkove) koło Milicza (Militsch), żonaty (x 8.10.1749 – rozwiedziony 1764 r.) z Szarlotą Gottliebą von Rosenberg-Lipiński (ur. 18.05.1727 r.). Miał tylko dwie córki: Luizę Gottliebę (ur. 1758 – zm. 27.03.1828 r.) zamężną trzykrotnie: 1. z N. von Kessel und Tschentsch, 2. z Fryderykiem Gustawem Richterem von Walspeck, 3. z Bernardem Walterem bar. von Stackelberg; Eleonorę Julianę (ur. 25.07.1759 r.) zamężną z N. von Nimptsch.

Źródła:

Blažek, t. III, s. 3

BOECKER

W 1700 roku (18.06.) szlachectwo czeskie otrzymał Krzysztof Boecker, doktor medycyny i lekarz w Głogowie (Glogau). Jego syn – Jan Karol, był porucznikiem wojsk pruskich. Żonaty z Karoliną Szarlotą von Wedelstaedt, zmarł w 1797 roku, jako emerytowany oficer pruski.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 50

Blažek, t. II, s. 11

Doerr, s. 180

BOEHM

Herb według Blažka

Herb według Schlesisches Wappenbuch

Według Blažka – w 1746 roku inkolat śląski otrzymała Ewa Maria von Boehm, de domo von Senitz. Posiadała Ziemielowice (Simmelwitz) i Jastrzębie (Nassadel) koło Namysłowa (Namslau). Nic bliższego o niej nie podaje.

Według Schlesisches Wappenbuch – Ludwik von Boehm-Bezing (ur. w Suminie 1688 – zm. w Domaszowicach 1737 r.), dzierżawca Domaszowic

(Noldau) koło Namysłowa (Namslau), był żonaty z Ewą Marią von Stentsch (a nie Senitz), zm. w Ziemielowicach, w 1761 r. Podaje jednak zupełnie inny herb.

Źródła:

Blažek, t. III, s. 124

Schles. Wappenbuch, szp. 10

BOEHM

(BOEHM von BOEHMFELD, BOEHMER)

W 1661 roku (29.07.) wpisany został do stanu rycerskiego z predykatem „von Behmfelden” Michał Boehm. Nazwisko i predykat w źródłach i literaturze są pisane różnie: według Błażka – „Boehm von Behmfeld”, według Zedlitz – „Boehmer von Boehmfeld”, zaś według inwentarzy Doerra – „Behmb von Behmfelden”. Sprawa szlachectwa jest też przedstawiana różnie: według Błażka został nobilitowany, według Doerra – wpisany w stan rycerski, zaś Zedlitz nic o tym nie wspomina.

Michał Boehm pochodził z Kowar (Schmiedeberg) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), posiadał majątek Niedaszów (Herzogswaldau) w księstwie jaworskim, który sprzedał N. von Richthofen, sam przeniósł się do Gdańska (Danzig), gdzie zmarł.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 534–535

Zedlitz, t. I, s. 267–268

Błażek, t. III, s. 3

Doerr, s. 144

BOEHM

zob.

BEHM

BOEHME

W archiwum państwowym w Głogowie (Glogau) zachowała się (przed 1945 r.) pieczęć z 1748 roku Ernesta Ferdynanda von Boehme. Nic nie wiadomo o tym rodzie.

Źródła:

Schles. Wappenbuch, szp. 10

BOEHMFELD

zob.

BOEHM

BOGATZKI

(BOGATZKI REICHMANN genannt)

Według tradycji rodowej przybyli na Śląsk w połowie XVII wieku z Węgier, według Sinapiusa – z Polski, gdzie nazywali się „Bogatek”. W 1654 roku Jakub Bogatzki, zwany Reichmann, był kuchmistrem na dworze księżnej Sybilli w Brzegu (Brieg), w 1659 roku przebywał na dworze Joachima von Maltzan w Miliczu (Militsch) i był właścicielem Jankowa (Jankowe). W tym samym czasie jakiś Zygmunt von Bogatzki był zarządcą dóbr Wacława von Reischwitz w Tworkowie (Tworkau) koło Raciborza (Ratibor). Jakub Bogatzki miał syna – Jana Erdmanna (ur. 1659 – zm. na Węgrzech 1719 r.), oficera regimentu hr. Croix, żonatego (x 18.07.1688 r.) z Ewą Eleonorą von Kalckreuth z Łapczyc (Labschuetz) koło Żmigrodu (Trachenberg). Jan Erdmann miał dwóch synów: Karola Henryka i Maksymiliana Ferdynanda.

Karol Henryk (ur. 7.09.1690 – zm. w Halle 1774 r.) był wybitnym teologiem protestanckim, autorem prac z zakresu teologii i kilku pieśni drukowanych w kancjonałach ewangelickich jeszcze w XX wieku. Żonaty (x 5.02.1726 r.) z Barbarą von Filtz (ur. 2.02.1692 – zm. 11.11.1734 r.), miał również dwóch synów: Jana Karola Gotthelfa, który z kolei miał syna – Ernesta Leonarda Gotthilfa, zmarłego w dzieciństwie w 1796 roku, oraz Gottholda Emanuela Ferdynanda (ur.

10.04.1730 – zm. w Żmigrodzie 28.03.1807 r.) – kapitana regimentu księcia brunszwickiego, żonatego dwukrotnie: 1. (x 12.09.1776 r.) z Joanną Beatą von Keltsch z Michałowic (Michelsdorf) (ur. 7.02.1748 – zm. 1777 r.); 2. (x 1792 r.) z Ernestyną Eleonorą von Rheinbaben (ur. 6.06.1759 – zm. 10.03.1831 r.). Miał syna – Ferdynanda Gottloba (ur. 13.10.1779 – zm. 13.02.1829 r.), który zmarł bez męskiego potomka.

Maksymilian Ferdynand (ur. 21.10.1700 – zm. 14.01.1764 r.) – drugi syn Jana Erdmanna, a brat Karola Henryka, właściciel Pęciszowa (Bothendorf) koło Trzebnicy (Trebnitz), żonaty (x 10.11.1740 r.) z Marią Józefą von Krosigk (ur. 7.07.1756 – zm. 15.04.1784 r.), miał trzech synów i trzy córki; niewiele o nich wiadomo: jeden syn zmarł w dzieciństwie, dwóch poświęciło się służbie wojskowej. Z córek znana jest z imienia tylko Szarlota Amelia Rudolfinia (ur. 7.10.1752 – zm. 6.05.1834 r.).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 554

Błażek, t. III, s. 3–4

Piłnáček, t. I, s. 157–158

GENEALOGIA

Jakub von Bogatzki Reichmann genannt

1654 r. – kuchmistrz ks. Sybilli

1659 r. – wł. Jankowa

Jan Erdmann

ur. 1659 – zm. 1719 r.

oficer regimentu hr. Croix

wł. Jankowa

ż. (x 18.07.1688 r.) Ewa Eleonora v. Kalckreuth z Łapczyc

(ur. 25.01.1660 – zm. 15.12.1715 r.)

Karol Henryk

ur. 7.09.1690 – zm. 1774 r.

ż. (x 5.02.1726 r.) Barbara v. Filtz

(ur. 2.02.1692 – zm. 11.11.1734 r.)

Jan Karol

Gotthelf

wł. Rogożowa

Ernest Leonard

Gotthilf

zm. 1796 r.

Gotthold Emanuel

Ferdynand

ur. 10.04.1730 – zm. 28.03.1807 r.

kapitan regimentu księcia brunszwickiego

ż. 1. (x 12.09.1776 r.) Joanna

Beata v. Keltsch z Michałowic

(ur. 7.02.1748 – zm. 1777 r.)

2. (x 1779 r.) Ernestyna Eleonora

v. Rheinbaben

(ur. 6.06.1759

– zm. 10.03.1831 r.)

Ferdynand Gottlob

ur. 13.10.1779 – zm. 13.02.1829 r.

bez potomstwa

Maksymilian Ferdynand

ur. 21.10.1700 – zm. 14.01.1764 r.

wł. Pęciszowa

ż. (x 10.11.1740 r.) Maria Józefa

v. Krosigk

(ur. 7.07.1756 – zm. 15.04.1784 r.)

dzieci:

a) synowie 3 N.

b) córki 2 N., Szarlota

Amelia Rudolfina

ur. 7.10.1752 –

zm. 6.05.1834 r.

BOGDANOWSKI

zob.

BOHDANOWSKI**BOGE**

zob.

BOYE

BOGEN

zob.

FIEBING**BOGUSLAWITZ**

zob.

LUCK**BOGUSLAWSKI**

Szlachta polskiego pochodzenia, herbu Strzała, przybyła na Śląsk prawdopodobnie w drugiej połowie XVIII wieku, w okolice Twardogóry (Festenberg).

Karol Andrzej von Boguslawski zmarł jako generał-major wojsk pruskich i dyrektor szkoły wojennej. Posiadał majątek Moszyce (Muschlitz) koło Twardogóry (Festenberg) i Raków (Raake) koło Trzebnicy (Trebnitz). Był postacią znaną również z literatury pięknej tego okresu. Miał dwóch synów i córkę. Starszy – wybitny astronom, był dyrektorem obser-

watorium astronomicznego we Wrocławiu (Breslau), młodszy – Henryk był asesorem sądowym, zaś córka – damą dworu królowej Wilhelminy.

Okolo 1585 roku Jan Boguslawski był opatem klasztoru cystersów w Jemielnicy (Himmelwitz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). Skąd pochodził – nie wiadomo.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 52–53

Błażek, t. III, s. 124

BOHDANOWSKI

(BOHDANOVSKI ze SLIMAKOVA, BOHDANOWSKI von SLIMAKOW
BADEWITZ von SCHNECKENHAUS, BOGDANOWSKI)

Stary morawski ród, pochodzący ze Slimakova (Schneckenhaus) koło Osoblahy (Hotzenplotz); nazwisko wzięli od Bogdanowic (cz. Bohdanov, niem. Badewitz) koło Głubczyc (Leobschuetz). Od końca XVII wieku nazwisko to występuje również w formie niemieckiej – „Badewitz von Schneckenhaus”. Najstarsze informacje dotyczą Jerzego (Jurge) ze Szlimakova, występującego w dokumentach w 1487 roku. Wcześniej, w 1434 roku notowany jest Włostek Bohdanow, ale prawdopodobnie nie można go łączyć z rodem Bohdanowskich.

Pod koniec XV wieku Wolf ze Szlimakova kupił Bogdanowice (Badewitz) i Nową Wieś Głubczycką (Neudorf), w księstwie opawskim. Żonaty z Sybillą von Hunt ze Starego Grodkowa (Alt Grottkau), zmarł w 1555 roku. Miał synów: Kaspra i Jerzego oraz córki: Helenę, Katarzynę i prawdopodobnie Zuzannę.

Kasper Bohdanowski ze Szlimakova, właściciel Bogdanowic (Badewitz) kupił wraz z bratem Jerzym sąsiednie Ściborzyce (które? Staubendorf lub Stauberwitz), żonaty z Heleną Drahotusz, siostrą Benesza, ostatnią przedstawicielką tego rodu i dziedziczką majątków Drahotuszów (Drahotusch); zmarł przed 1574 rokiem, nie miał dzieci. Jego majątek przejął brat – Jerzy, wdowa zapisała swój majątek w testamentie Dawidowi Moschowskiemu z Morawczina. Jerzy, oprócz majątku przejętego po bracie, posiadał po ojcu Nową Wieś Głubczycką (Neudorf) oraz jako lenno Matějovice (Matzdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz). Żonaty z Marią, córką Jana Czepla z Belku (Belk) koło Rybnika (Rybnik), zmarł po 1584 roku.

Katarzyna – ich siostra, była żoną Bartłomieja Schelihy zwanego Bureń, który w 1539 roku zapisał jej wiano na Czerwiecicach (Czerwentzuetz) koło Raciborza (Ratibor).

Helena (zm. przed 1574 r.) – druga siostra, według jednych źródeł była żoną Tobiasza Moschowskiego (Pilnáček), a według innych (materiały dot. rodu Bobolusk) była żoną Wawrzyńca z Bobolusk, a ich córka – Ewa, żoną Tobiasza Moschowskiego.

Prawdopodobnie również ich siostrą była Zuzanna Bohdanowska ze Szlimakova (zm. 1571 r.), żona Henryka Strzeli z Wierzchu (Deutsch Muellmen).

W murze kościelnym kościoła parafialnego w Bogdanowicach (Badewitz) znajdują się wmurowane płyty nagrobne Wolfa Bohdanowskiego i jego żony Sybilli von Hunt z napisem: „Letha Panie 1555 we cwrtek po nedeli invocate umrzel jest urozeny wladyka pan Wolff Bohdanowsky z Slimakowa a na Bohdanowach tuto tielo jeho odpoczywa jehos to duszy Pan Buh racz milostiwý beiti. Letha Panie 1562 we czwtwrtek quasimido Geniti umrzel jest Sibyla Huntowa z Stareho Grodkowa urozenego wladky Pana Wolffa Bohdanowskeho Slimakowa manzelka tuto tielo její odpoczywa jejissto dussy Pan Buh racz milostiwý beity”; Jerzego Bohdanowskiego i jego żony Marii Czepl oraz płyty ich dzieci zmarłych w wieku 12 i 14 lat.

W kościele parafialnym w Wierzchu (Deutsch Muellmen) znajduje się żeliwna płyta nagrobna Zuzanny Bohdanowskiej – żony Henryka Strzeli z napisem: „Leta 1571 w strzedy po s. Filipu Jakubu umrzel urozena pocztiwosti Pani Suzanna Bohdanowska ze Slimakowa manzelka urozoneho Pana Jindrzicha Strzely z Vrchu y Dylawa na Vrchu ze Pan Bouh ratz Dussy její Milosti biti”.

Jerzy – syn Wolfa, miał synów: Fryderyka, Jerzego jun., Kaspra, Wolfa, Jana oraz córki: Katarzynę i Helenę.

Najstarszy z synów – Fryderyk, odziedziczył Bogdanowice (Badewitz). Żonaty z Heleną von Studnitz, zmarł w 1625 roku. On pierwszy zaczął posługiwać się zniemczoną formą nazwiska – „Badewitz”. Po nim Bogdanowice (Badewitz) odziedziczył jego syn – Fryderyk jun., mający dwóch synów: Jana Wolfa i Bernarda Wilhelma, którzy wspólnie gospodarzyli na majątkach ojca. Bogdanowice (Badewitz) w drugiej połowie XVII wieku zostały skonfiskowane za zaległe podatki. Pozostała przy nich tylko Nowa Wieś Głubczycka (Neudorf).

Drugi syn Jerzego – Jerzy jun., posiadał lenno Matějovice (Matzdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz). Żonaty z Julianną, córką Jerzego von Larisch z Naczęsławic (Gross Nimsdorf) i Milic (Militsch) koło Koźla (Cosel). W wianie żony otrzymał Steblów (Stoebblau), w którym osiadł.

Kasper – trzeci z synów Jerzego, posiadał Zubrzyce (Sauerwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz).

Wolf – w 1598 roku był świadkiem na ślubie N. Buchty z Domecką (Dometzko) koło Opola (Oppeln), w 1618 roku posiadał Nową Wieś Głubczycką (Neudorf).

Żonaty był z Heleną (zm. 1588 r.), córką Beneusza von Drahotusch, właścicielką majątku Dolni Benešov (Beneschau).

Jan – najmłodszy z synów Jerzego, był w 1594 roku urzędnikiem biskupim (ołomunieckim), po Jerzym jun. otrzymał lenno Matějovice (Matzdorf), a potem był dowódcą jakiegoś oddziału w armii Zierotina, w wyprawie węgierskiej.

W XVII wieku Franciszek Bohdanowski, rotmistrz i sędzia ziemski księstwa karniowskiego kupił w 1658 roku Byłkov (Pickau) koło Krnova (Karniów, Jaegerndorf). Nie wiadomo, czyim był synem.

Zmarł w 1658 roku, pozostawiając trzy córki, z których dwie mieszkaly w okolicy Głubczyc (Leobschuetz), a trzecia – Urszula Elżbieta, żona Krzysztofa von Gobeltsch, zamieszkała w dobrach męża na Dolnych Łużycach.

W 1601 roku występuje w dokumentach Anna Schneckenhaus von Badewitz, córka zmarłego Mikołaja von Mettich.

Helena von Badewitz w 1615 roku była żoną Jana von Fragstein z Naczesławic (Gross Nimsdorf), w 1639 roku kupiła część Borzysławic (Borislawitz) koło Koźła (Cosel).

W 1718 roku właścicielem Nowej Wsi Głubczyckiej (Neudorf) był Karol Henryk von Badewitz.

W pierwszej połowie XVII wieku Helena Bohdanowska (córka Jerzego?), występująca w dokumentach również jako Helena von Schneckenhaus, była żoną Fryderyka von Schlewitz z linii z Kravař (Deutsch Krawarn), wójta dziedzicznego Leśnicy (Leschnitz) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz).

Prawdopodobnie ściągnęła ona przedstawicieli swojej rodziny w te okolice: w 1718 roku Karol von Badewitz posiadał Kalinów (Kalinow) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz), tam też umarła w 1799 roku Zofia von Larisch, wdowa po N. von Badewitz. Anna Helena von Badewitz (zm. 1776 r.) była z kolei żoną Jana Adama von Larisch.

Oprócz Kalinowa (Kalinow) Bohdanowscy używający nazwiska „von Badewitz” lub „von Schneckenhaus” posiadali przez jakiś czas Szymiszów (Schimischow) i Jaryszów (Jarischau) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 9

Piłańcek, t. II, s. 472–474

PANOWIE NA BOGDANOWICACH

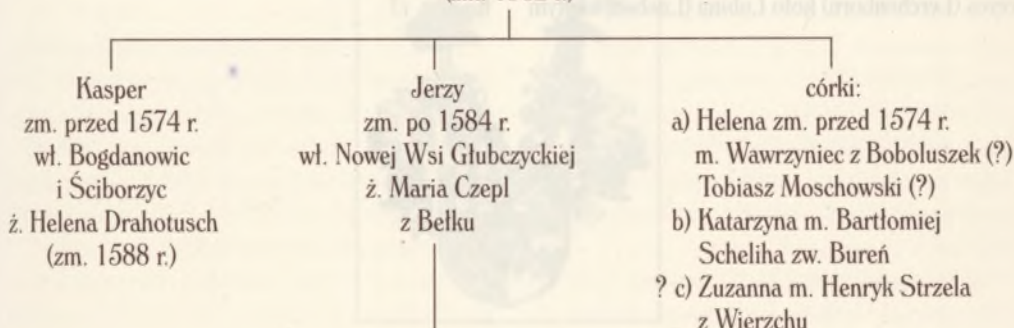
Wolf ze Szlimakova

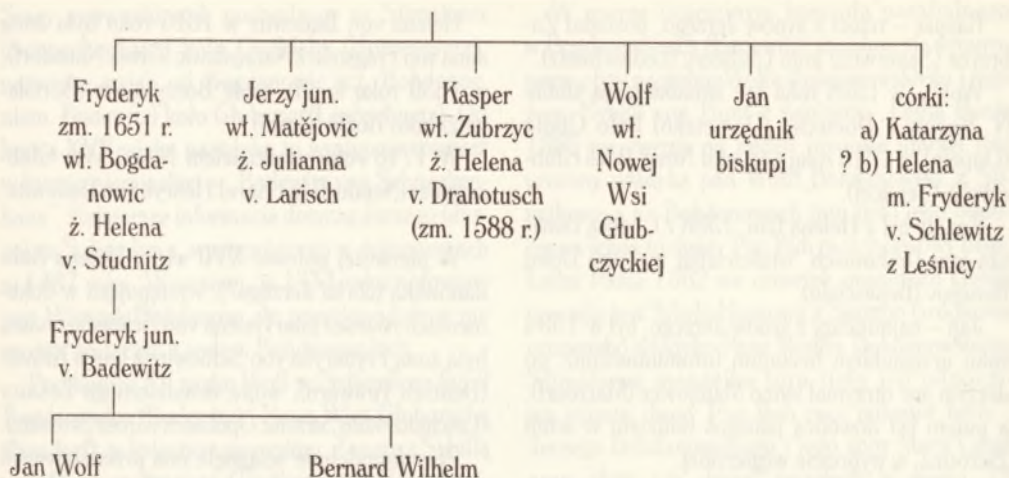
zm. 1555 r.

pod koniec XV w. kupił Bogdanowice i Nową Wieś Głubczycką

ż. Sybilla v. Hunt ze Starego Grodkowa

(zm. 1562 r.)

BOHLEN

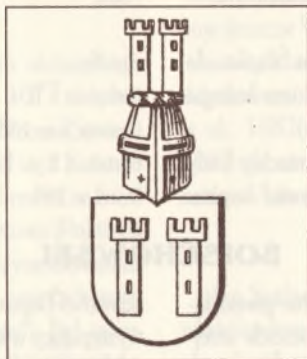

Stary pomorski ród baronowski pochodzący z Rugii. W 1777 roku Baltazar Ernest bar. von Bohlen, pułkownik wojsk pruskich, kupił majątek Gorzyca (Lerchenborn) koło Lubina (Lueben) i w tym

samym roku (2.07.1777 r.) przekształcił go w majątek.

Źródła:

Krane, s. 17

(z) BOHUMINA(z BOHUMINA i BARUTSWERDY, von ODERBERG, z *BOGUMINA*)

Pod koniec XIV i w pierwszej połowie XV wieku, właściciele Bohumina (Bogumin, Oderberg) i położonego w jego pobliżu zamku Barutswerda (zob. Baruth) pochodzili ze starego górnośląskiego rodu Raszcyców (Raschuetz), herbu Wieże. Najstarsza informacja o właścicielach Bohumina (Bogumin, Oderberg) dotyczy Wernera zwanego Długim, żyjącego około 1340 roku. Jego potomkiem był Paszek z Barutswerdy i Bohumina (Bogumin, Oderberg), w 1365 roku właściciel dóbr Lutyně (Leuten), w 1407 roku znany jako Paszek z Pietrowic (Peterwitz) koło Raciborza (Ratibor). Być może był on protoplastą Petrowiczów – Charwatów herbu Wieże (?). Na początku XV wieku posiadał również Zabelków (Zabelkau) koło Raciborza (Ratibor) oraz Slatinę (Schlatten). Żonaty z Praksedą, z polskiego rodu Bogoriów, zmarł przed 1411 rokiem.

W 1375 roku występuje w dokumentach Jan z Bohumina ze swoim bratem Wernerem.

W 1466 roku właścicielem Bohumina (Bogumin, Oderberg) był Mikołaj z Racasz, zwany w 1452 roku Barutswerdskim. Według Pilnáčka – Racasz jest miejscowością leżącą koło Piotrkowa w Polsce, którą Praksesta Bogoria wniosła w wianie Paszkowi z Bohumina (?). Herb Wieże znany był w Polsce również pod nazwą Reszcyca.

W drugiej połowie XV wieku właścicielem Bohumina (Bogumin, Oderberg) był już Sobek Bielik von Kornitz.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 427

(du) BOIS

(BOYS)

Ród pochodzenia francuskiego. W 1707 roku (23.03.) tytuł barona Rzeszy otrzymał Piotr du Bois von Wattes und Tournelle, ze skróceniem nazwiska do pierwszego członu „du Bois”.

Posiadali jakieś majątki również na Śląsku. Jeden z członków tego rodu był kanonikiem kolegiaty św. Krzyża we Wrocławiu (Breslau).

Według Doerra – szlachectwo austriackie (indygenat?) w 1807 roku (19.04.) otrzymał kapitan

(wojsk austriackich?) Mikołaj Romarius Waldner du Bois. Nie wiadomo, czy dotyczy to tego samego rodu.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 318

Gauhen, szp. 138–139

Błażek, t. II, s. 12

Doerr, s. 274

BOISCHOWSKI

Nazwiska Boischowski używali zamiennie górnośląscy Bibersteinowie herbu Rogala, właściciele miej-

scowości Bojszowy (Boischow) koło Pszczyny (Pless), występujący w dokumentach w latach 1570–1680.

zob.

BIBERSTEIN-BOISCHOWSKI

BOJA

zob.

BOYA

BOJANOWSKI

Szlachta wielkopolska herbu Junosza, znana od końca XIV wieku. Nazwisko pochodzi od miejscowości Bojanowo. Według historyków niemieckich protoplasta rodu Ginter von Prudel, znany z końca XIV wieku, właściciel Bojanowa pochodził z tego samego pnia co późniejsi Schaffgotschowie, posiadający podobny herb. Jurek łączy go raczej z pochodzącym z Miśni, osiadłym na Śląsku rodem Predłów.

W 1313 roku w okolicach Raciborza (Ratibor) notowany jest Gerhard von Bojanow, ale brak ja-

kichkolwiek przesłanek, aby łączyć go z późniejszymi Bojanowskimi.

Przed XVII wiekiem informacje o przedstawicielach Bojanowskich na Śląsku są bardzo skąpe. W XVI wieku posiadali jakieś majątki w państwie Syców (Wartenberg). Stefan Bojanowski (zm. 1660 r.) – pisarz, przywódca reformacji w Wielkopolsce, poseł na sejmy polskie, żonaty był z Anną Dobischowską z Dobieszowa (Dobischau) koło Kozła (Cosel).

Bojanowscy śląscy pochodzą z księstwa oleśnickiego, dopiero pod koniec XVIII wieku pojawiają

się w Zielonogórskim przedstawicielie innej, wielkopolskiej linii tego rodu.

Linia oleśnicka

W 1647 roku przybył do księstwa oleśnickiego Jarosław Bojanowski (ur. 1609 – zm. 1677 r.), właściciel Ligoty Polskiej (Alt Ellguth) i Stroni (Stronn) w tymże księstwie. W 1658 roku ożenił się z Katarzyną Elżbietą bar. von Reibnitz, córką Albrechta ze Stradomi Dolnej (Nieder Stradam) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg). Była ona siostrą księżnej von Bernstadt (według Sinapiusa jego żoną była N. von Schweinichen z Walc koło Opola – może druga?). Był członkiem rady książąt oleśnickich. Miał trzech synów: Adama Jarosława – właściciela Byciny (Bitschin), Nowej Wsi (Neudorf) i Jaśkowic (Jaschkowitz) koło Gliwic (Gleiwitz), który zmarł bez potomków; Sylwiusza Henryka – mieszkającego głównie w Bojanowie, mającego dwóch synów: Jana Wacława i Franciszka Jerzego; Jana Achatiusa – właściciela Ligoty Polskiej (Alt Ellguth), mającego syna – Ernesta Zygmunta, marszałka dworu książąt oleśnickich.

Ostatnim przedstawicielem tej linii Bojanowskich był syn Ernesta Zygmunta – Sylwiusz Aleksander (ur. 1724 – zm. 11.02.1799 r.), generał

wojsk cesarskich, który w 1740 roku otrzymał tytuł barona.

W połowie XVII wieku w dokumentach występuje jeszcze Wacław Jarosław Bojanowski von Bojanowo, właściciel Ligoty Polskiej (Alt Ellguth), deputowany ziemski księstwa oleśnickiego, żonaty (x ok. 1687 r.) z N. Posadowską (ur. 1627 – zm. 1687 r.), córką Joachima. Być może jest on tym samym Adamem Jarosławem.

Linia zielonogórska

Jan Stefan Bojanowski (zm. 20.03.1613 r.) był właścicielem Nowego Kisielina (Deutsch Kessel) i Letnicy (Laetnitz) koło Zielonej Góry (Gruenberg).

Ostatnimi przedstawicielami tej linii byli: Wilhelm Ernest Stefan (zm. 1873 r.) – starosta powiatu zielonogórskiego i jego brat – Karol Henryk, właściciel Retkowa (Rettkau), Komornik (Kummernick) i Przedmościa (Priedemost), w Głogowskim.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 535–536

Błażek, t. III, s. 124–125

Pilnáček, t. II, s. 477

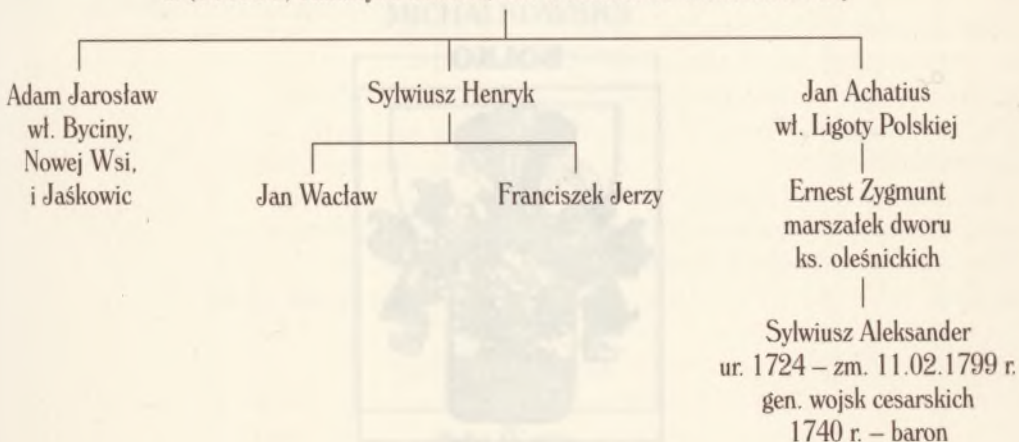
Wappensagen, s. 18

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 267

BOJANOWSCY LINIA OLEŚNICKA

Jarosław Bojanowski
ur. 1609 – zm. 1677 r., wł. Ligoty Polskiej i Stroni
czł. rady ks. oleśnickich

ż. (x 1658 r.) Katarzyna Elżbieta, bar. v. Reibnitz ze Stradomi Dolnej

BOJARSKI

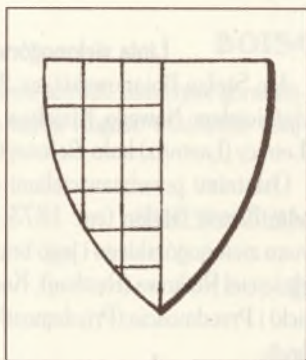
W 1786 roku Ludwik von Bojarski, proboszcz kościoła parafialnego w Chorzowie (Chorzow) był deputowanym do sejmiku powiatu bytomskiego.

Herb nieznan.

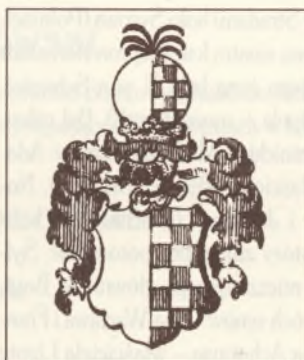
Źródła:

Slavik, Zur Familiengeschichte des Beuthener Landes, (w:) Der Familienforscher, Mannheim Jg. 3, 1928 H. 7/12, s. 225–228

BOLBERITZ

Herb z 1473 roku

Herb rodowy

Szlachta górnołużycka, wywodząca się z miejscowości o tej samej nazwie, położonej na zachód od Budziszyna (Bautzen). Pierwsze źródłowe informacje pochodzą z XIII wieku. Od początków XV wieku podzieliła się na kilka linii. Na Śląsku, w okolicy Zgorzelca (Goerlitz), posiadała majątki linia z Foerstchen. W latach 1422–1426 Jan von Bolberitz był starostą Zgorzelca (Goerlitz).

Ostatnim przedstawicielem tego rodu na Śląsku był zmarły w 1794 roku Karol Gottlob von Bolberitz, major wojsk saskich.

Źródła:

Gauhen, szp. 140

Błażek, t. II, s. 11

Knothe H., Gesch. des Oberlausitzer Adels..., s. 135–139

BOLKO

W 1786 roku (15.10.) Moryc Bolke otrzymał szlachectwo pruskie ze zmianą nazwiska na Bolko. Był właścicielem Konradowa (Duerr-Kunzendorf) i Starowic (Altmannsdorf) koło Nysy (Neisse). Jego syn był w 1806 roku dyrektorem miasta Otmuchowa (Ottmachau).

W drugiej połowie XIX wieku posiadali tyl-

ko Starą Kopernię (Kuepper) koło Żagania (Sagan).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 275

Błażek, t. III, s. 125

Krane, s. 17

BOLSCHWITZ

Lucae i Sinapius zaliczają ten ród do szlachty księstwa cieszyńskiego, ale oprócz herbu nie podają żadnych informacji.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 279

Henelius, t. I, s. 655

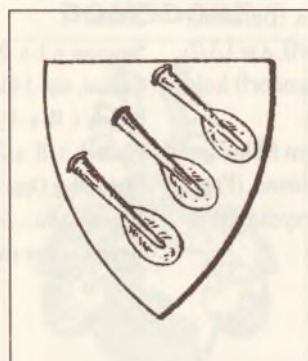
Błażek, t. IV, s. 9

BOLTZ

(BOLCZ, BOLTZE,

BOLTZ von MICHALKOWITZ,

MICHALKOWSKI)

Herb z XV wieku

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb rodowy III

Stary ród rycerski, odgrywający dużą rolę na Śląsku w średniowieczu, pochodzący ze wspólnego pnia z innymi rodami śląskimi, m.in. z Ohm-Januschowskimi, Czeisbergami (Zeissberg), von Grunau i Invogel. Według Jurka pochodzili z Turyngii, znani na Śląsku od połowy XIII wieku. Jurek wymienia jako pierwszych Henryka i Ruperta, przebywających w 1251 roku na dworze księcia Bolesława Rogatki. Według Gauhena – siedzibą rodową na Śląsku był zamek Boltzen-Bolkenstein (Bolków), zniszczony przez Szwedów w XVII wieku.

W XIV wieku przedstawiciele tego rodu występują licznie w księstwach: świdnickim, wrocławskim i brzeskim. W 1369 roku Eryk von Boltz był burgrabią zamku Sokołowiec (Falkenstein) koło Złotorzy (Goldberg), Mikołaj von Boltz przebywał na dworze książąt świdnickich i brał udział w uroczystości hołdu książąt złożonego królowi Karolowi IV. W 1372 roku wspomniany Eryk był właścicielem Kruszynka (Klein Krauschen) i Świeborowic (Schwiebendorf) koło Bolesławca (Bunzlau), w 1373 roku kupił Kliczków (Klitschdorf), a w 1375 roku był właścicielem Wysocka (Hohendorf) koło Złotorzy (Goldberg).

W 1388 roku (20.05.) Henryk – syn Mikołaja, był świadkiem sprzedaży zamku Radosno (Freudenschloss-Freudenburg) koło Wałbrzycha (Waldburg).

Również w 1369 roku na dworze księcia Ludwika I w Brzegu (Brieg) przebywali bracia Fryderyk i Waclaw von Boltz.

W XVI wieku przedstawiciele tego rodu występują w dokumentach na terenie całego Śląska; osiedli także w Polsce i na Morawach. Na Górnym Śląsku w XVI wieku posiadali Zabrze (Zabrze) i Michalkowice (Michalkowitz).

Pilnățek łączy górnośląskich Bolczów (Boltz) z zupełnie innym rodem – Lipowskich.

W latach 1524–1532 Tomasz Bolcz z Zabrze (Zabrze) zwany Michalkowskim, był sędzią bytomskim. Jego córka – Katarzyna, wdowa po N. Semurskim, w 1532 roku wyszła za mąż za Piotra Kozłowskiego z Kozłowa (Koslow) koło Gliwic (Gleitwitz). W księgach ziemskich opolsko-raciborskich Tomasz Bolcz występuje pod nazwiskiem Michalkowski.

W XVIII wieku posiadali na Górnym Śląsku już tylko Michalkowice (Michalkowitz) koło Bytomia (Beuthen).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 279–280

Gauhen, szp. 140–141

Blažek, t. II, s. 11–12; t. IV, s. 9

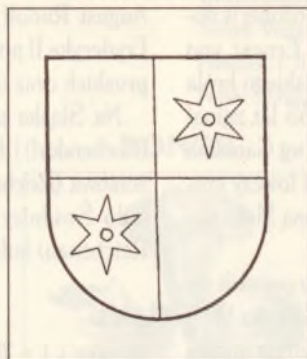
Pilnățek, t. II, s. 362–364

Lanbuecher Opp.-Rat., nr 45, 46

Zemská kniha..., nr 2

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 204–206

BOMBELLES

Hrabiowski ród portugalski w służbie królów francuskich. Marc Marie hr. de Bombelles (ur. 1744 r.), marszałek polny wojsk francuskich, później wybitny dyplomata francuski, po wybuchu rewolucji brał udział w walkach z wojskami rewolucyjnymi w randze generała, w korpusie nadreńskim księcia Condee. Pod koniec XVIII wieku wyjechał do swojej rodziny przebywającej w Brnie, na Morawach. Po śmierci żony, w 1797 roku wstąpił do stanu duchownego i został proboszczem w Wierzbienicach (Oppersdorf) koło Nysy (Neisse), a następnie proboszczem, prałatem i dziekanem w Głogówku (Oberglogau) i kanonikiem tytularnym katedry wrocławskiej. Po upadku Napoleona wrócił do Francji, gdzie początkowo był spowiednikiem księżnej de Barry, a następnie biskupem Amiens. Zmarł w 1822 roku, w wieku siedemdziesięciu ośmiu lat.

Miał pięciu synów i córkę. Z synów jeden – nieznan z imienia, zginął pod Ulm, Ludwik Filip (ur. 1780 – zm. 1843 r.) został znanym dyplomata

austriackim, m.in. ambasadorem cesarskim w Danii, zaś jego syn (wnuk Marka Marii) – Karol Albert (ur. 1832 r.) – admirałem floty austriackiej. Również dwaj bracia Ludwika Filipa pozostali w Austrii, gdzie zajmowali wysokie stanowiska na dworze cesarskim. Najmłodszy z synów – Wiktor (ur. 18.06.1796 r.) został księdzem, kanonikiem katedry wrocławskiej. Przez jakiś czas przebywał w klasztorze franciszkanów w Głogówku (Oberglogau), gdzie zmarł 29.06.1815 roku. Jego grób znajduje się na cmentarzu w Głogówku (Oberglogau).

Źródła:

Kastner A., Lebensskizze des Marquis Marcus Maria von Bombelles, Pfarrers in Oppersdorf bei Neisse von 1806 bis 1808, Neisse 1867

Klose A., Das „Vater von Bombelles'sche Armen- und Krankenhaus“ zu Oppersdorf, (w:) Neisser Heimatblatt, Nr 187, 1988

Heyne J., Dokumentirte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau, Bd. 2, Breslau 1864, s. 579.

BOMSDORF

Ród pochodzący z Dolnych Łużyc. Nazwisko pochodzi od miejscowości Bomsdorf, położonej w dobrach Bruehlów koło Pforty. Hiob Ernest von Bomsdorf był marszałkiem dworu polskiego króla Augusta II i w 1704 roku, w wieku 35 lat zginął w pożarze jakiegoś zamku nad Wisłą (wg Gauhena w Piotrkowie). Jego syn – Piotr, wielki łowczy króla Augusta II, miał podobno z żoną Anną Magdaleną von Ponichau aż 29 dzieci.

Na Śląsku przedstawiciele tego rodu pojawili się w drugiej połowie XVII wieku. W 1675 roku Wolf Fryderyk von Bomsdorf był komendantem miasta Bohumin (Bogumin, Oderberg); zmarł w 1676 roku.

W 1720 roku Gottlob Ehrenreich von Bomsdorf był właścicielem Siedlimowic (Schoenfeld)

koło Świdnicy (Schweidnitz). W 1748 roku (13.10.) August Rudolf von Bomsdorf otrzymał od króla Fryderyka II potwierdzenie starego tytułu baronów pruskich oraz inkolat śląski.

Na Śląsku posiadali jeszcze majątki: Kuchary (Kuchendorf) i Jędrzejowice (Endersdorf) koło Dzierżoniowa (Reichenbach), Siedlimowice (Schoenfeld) koło Świdnicy (Schweidnitz), Bogaczów (Gross Reichenau) koło Kożuchowa (Freystadt).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 280; t. II, s. 536–537

Gauhen, szp. 141–142

Zedlitz, t. I, s. 276–277; t. V, s. 56–57

Błażek, t. I, s. 13

Dorst, t. I, tabl. 80

BONER

Śląska linia polskich Bonerów posiadała odmianę herbu Bonarowa. Jakub Andrzej Boner (ur. 1454 – zm. 9.11.1517 r.), kupiec i bankier z miasta Landau w Palatynacie, osiedlił się około 1512 roku w Krakowie. Był bratem żupnika krakowskiego – Jana Bonera i ojcem późniejszego kasztelana sądeckiego – Seweryna. W 1517 roku zrzekł się prawa miejskiego krakowskiego i przeniósł się do Wrocławia (Breslau), gdzie w kilka miesięcy później zmarł. Jego epitafium znajduje się w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu (Breslau). Miał sześciu synów i sześć córek; część pozostała w Polsce, a część osiedliła się na Śląsku. Z córek zamieszkały na Śląsku: Helena – żona doktora medycyny Sebalda

Hubera oraz Barbara – żona Sebastiana Utmanna.

Założycielem śląskiej linii Bonerów był Jakub – syn Jakuba Andrzeja, a brat kasztelana sądeckiego Seweryna, „eques auratus”, właściciel Wojnowic (Wohnwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), gdzie wybudował zamek. Żonaty z Lukrecją Huber, zmarł w 1556 roku, wdowa po nim wyszła za mąż za Andrzeja von Hertwig. Miał prawdopodobnie pięcioro dzieci: Joba (ur. 1545 – zm. 1567 r.), Jakuba jun., żonatego (x 1577 r.) z Katarzyną von Seidlitz, Sebalda – zakonnika (notowany w 1590 r.) – franciszkanina, Seifrieda (ur. 1553 – zm. 1605 r.) i N. córkę – żonę Egidiusza Michaelisa, piwowara z Českej Lipy.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 240–241

Gauhen, szp. 142–143

Błażek, t. I, s. 13; t. III, s. 160

Wappensagen, s. 13

Schles. Wappenbuch, szp. 11

Pilnáček, t. II, s. 476

Polski Słownik Biograficzny, t. II, s. 296–297

BONGE

W 1799 roku osiadł na Śląsku Juliusz von Bonge, porucznik wojsk pruskich. Żonaty z Wilhelminą Zofią Karoliną hr. von Anhalt, zmarł w 1820 roku. Był właścicielem Płoniny (Nimmersath) koło Bolkowa (Bolkenhain), którą nazwał na cześć swojej żony Wilhelmsburgiem. Posiadał również Szklary Dolne (Nieder Glaesersdorf) i Oborę (Oberau) koło

Lubina (Lueben) oraz Jugowice (Hausdorf) koło Wałbrzycha (Waldenburg).

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 38

Błażek, III, s. 125

Schles. Wappenbuch, szp. 12

BONIT

zob.

MOHRENTHEL**BOPPART**

zob.

BEYER**BORAU**

(BORAU KESSEL genannt)

Ród prawdopodobnie pochodzenia saskiego, znany na Śląsku od XIII wieku. T. Jurek wprowadził nie wymienia tego rodu wśród przybyszów, ale podaje jego przedstawicieli (Bertolda, Henryka i Konrada) na dworach książąt śląskich. Według niego, nazwisko pochodzi od miejscowości Borów (Bohauseifersdorf) koło Jawora (Jauer). Według legendy o św. Jadwidze, protoplasta tego rodu, Wyrosłai Barah brał udział w bitwie pod Legnicą (wg innych historyków był on przedstawicielem Baruthów).

W 1505 roku Kasper de Borau był kanclerzem książąt Albrechta i Karola ziebicko-oleśnickich, w 1535 roku Bernard von Borau był starostą Żąbkowic (Frankenstein), a w 1553 roku – starostą księstwa oleśnickiego.

W latach 1577–1592 Romulus von Borau był burgrabią i sędzią dworskim w Legnicy (Liegnitz).

W 1596 roku inny Romulus występuje na dworze księcia Fryderyka IV legnickiego; w jego testamentie spisanym 6.03.1596 roku jako świadkowie występują: Fryderyk, Henryk i Jerzy von Borau.

W 1626 roku Kunz von Borau był właścicielem Kruszynka (Klein Krauschen) i Świeborowic (Schwiebendorf) koło Bolesławca (Bunzlau), zaś Fabian – właścicielem Kotlisk (Kesselsdorf) koło Lwówka Śląskiego (Loewenberg).

Ród ten wymarł na Śląsku w drugiej połowie XVII wieku, a w Saksonii pod koniec XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 280–281

Gauhen, szp. 144–145

Henelius, t. I, s. 655

Błażek, t. I, s. 13

BORECK

(BORECK von ROSTROPITZ, BOREK z ROZTROPIC)

Herb rodowy

Herb szlachecki

Herb baronowski I

Herb baronowski II

Stara szlachta czeska i śląska. Najstarszą, znaną ich siedzibą były Polskie Łany (Polnisch Lany) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz). W XV wieku występuje w dokumentach Błażej Borek z Polskich Łanów (Polnisch Lany). Prawdopodobnie już w XV wieku przenieśli się na teren księstwa cieszyńskiego. Około 1440 roku pojawia się w tym księstwie Mikołaj Borek, ale nie wiadomo, czy pochodził z tego rodu, podobnie jak występujący w 1521 roku wśród szlachty cieszyńskiej Jan Borek ze Stanisławic (Stanislavice, Stanislawitz).

Na początku XVI wieku (wg niektórych historyków dopiero w 1572 r.) nabywają Roztropice (Rostropitz), które stają się ich rodową siedzibą (do końca XV wieku miejscowość ta uważana była za rodową siedzibę Borenskich).

W 1524 roku Jan Borek z Roztropic (Rostropitz) był starostą Fryštátu (Frysztat, Freistadt). W 1532 roku Jan i Henryk Borkowie poręczają wiano ich siostry – Aneżki z Goczalkowic (Gottschalkowitz), żony Feliksa Frobla Moschowskiego. W 1537 roku bracia Kasper i Baltazar Borkowie sprzedali dom w Cieszynie (Teschen). W 1568 roku Kasper kupuje Vendrynę (Wędrynia, Wendrin), a w 1582 roku Melchior (trzeci z braci?) sprzedaje Suchą (Suchau), w księstwie cieszyńskim. Kasper Borek z Roztropic (Rostropitz) zmarł przed 1600 rokiem; wykonawcą jego testamentu był Jerzy Borek – dzieli on pozostały majątek pomiędzy synów Kaspra: Baltazara, Jakuba, Mikołaja, Jana i Zygmunta.

W 1625 roku Jakub i Wilhelm (wnuk Kaspra?) są właścicielami majątku Vendrynę (Wędrynia, Wen-

drin). W 1629 roku Wilhelm był żonaty z Heleną Mitmayer z Blahotic (Błogocice, Błogotitz), prawdopodobnie jego drugą żoną była Ewa – córka Mikołaja sen. Wilczka z Dobré Zemice (Guttenland). Był członkiem rady cesarza Ferdynanda II i starostą księstwa wrocławskiego. W 1637 roku kupił majątek Tworków (Tworkau) koło Raciborza (Ratibor), w 1640 roku (2.09.) wraz z braćmi Kasprem i Janem otrzymał tytuł czeskiego barona. Zmarł 11.10.1641 roku i pochowany został w kościele św. Wincentego we Wrocławiu (Breslau). Miał tylko córkę – Annę Judytę, żonę Joachima Andrzeja bar. von Maltzan z Milicza (Militsch), w księstwie oleśnickim.

Jan – właściciel wsi Vendrynę (Wędrynia, Wendrin), żonaty był z Anną Gotschalkowską, jego córka – Zuzanna Katarzyna (zm. po 1655 r.) była pierwszą żoną (x 1655 r.) Kaspra Wilczka.

W drugiej połowie XVII wieku występuje w dokumentach Adam Borek z Roztropic (Rostropitz) (syn Jana?), właściciel Tworkowa (Tworkau), żonaty (x ok. 1672 r.) z Joanną Katarzyną Skrbenski. Ufundował on w Cieszynie klasztor bonifratrów, gdzie został pochowany w 1694 roku. Był prawdopodobnie ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 282; t. II, s. 320

Zedlitz, t. V, s. 60–61

Błażek, t. I, s. 13–14; t. IV, s. 9

Piłańček, t. I, s. 159–160

Doerr, s. 123

BORENSKI

(BORENSKI z ROZTROPIC, BORENSKI von ROSTROPITZ, BORINSKI, BORYŃSKI)

Górnośląska szlachta herbu Wieże, należąca do starego rodu Raszyców (Raschuetz). Pierwotną siedzibą rodową Borenskich, od której wzięli swoje nazwisko, była Borynia (Borin) koło Rybnika (Rybnik). Od XV wieku za siedzibę rodową uznali Roztropice (Rostropitz).

W 1409 roku występuje w dokumentach Mikusz z Boryni (Borin) – w 1427 roku (24.07.) otrzymał jako lenno książąt raciborskich Górna i Dolną Borynię (Ober und Nieder Borin).

W 1466 roku (9.02.) Piotr z Boryni, wspólnie z Maciejem Raszycem, występują jako świadkowie w dokumentach rybnickich. W latach 1481–1492 Jan Borenski jako pierwszy z rodu zaczął używać predykatu „z Roztropic”.

W 1520 roku Filip ze swoim synem Jaroszem, byli właścicielami Hradiště (Grodziszczce, Grodischcz) koło Cieszyna (Teschen). Na początku XVI wieku Feliks Borenski z Roztropic (Rostropitz) posiadał Šumbark (Szumbark, Schumbarg) i Małą Cisownicę (Klein Tissownitz). W 1536 roku właścicielem Boryni (Borin) był Mikołaj Borenski.

W 1607 roku Wacław Borenski z Roztropic (Rostropitz) uzyskał potwierdzenie starego szlachectwa.

W XVII wieku posiadali również majątki w okolicy Pszczyny (Pless) i Raciborza (Ratibor), a także Krasne Pole (Schoenwiese) koło Głubczyc (Leobschuetz).

W 1700 roku Leopold Borenski von Roztrópit z był właścicielem Grudyny Wielkiej (Gross Grauden) koło Koźła (Cosel).

W okolicy Bytomia (Beuthen) występowali również Borenszy z Roztropic (Rostropitz), ale według Pilnáčka pochodzili oni z Roztropic, później zwanych Ostropą (Ostroppa) pod Gliwicami (Gleiwitz). Nie wiadomo, czy istniało między nimi jakieś pokrewieństwo. W przypadku niektórych osób trudno ustalić, do których Borenskich należą.

W 1481 roku w Bytomiu (Beuthen) występuje jako świadek Michał Borenski z Roztropic (Rostropitz).

Na początku XVI wieku Mikołaj Borenski posiada „Krasnickou kuznici”, jego bratem był Filip. Mikołaj występuje jeszcze w dokumentach w 1560 roku, zmarł przed 14.12.1582 roku, pozostawił wdowę – Salomeę von Talkenberg. W 1586 roku właścicielami tej kuźnicy są synowie Mikołaja: Henryk, Mikołaj sen. i Filip jun.; ich stryj Filip sen. jeszcze żył. W 1596 roku występuje w dokumentach Anna Borenska – wdowa po Erneście von Littwitz ze Starego Rudna (Alt Rudno).

W 1627 roku zmarła Anna Borenska (z których?) – przeorysza klasztoru klarysek we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 282–283; t. II, s. 537–538

Zedlitz, t. V, s. 61

Błażek, t. III, s. 72; t. IV, s. 10, 117

Pilnáček, t. I, s. 161–162

Wappensagen, s. 19

BORGANIE

zob.

BORGENE

BORGENE

(TEMCHEN von BORGANIE, BORGNEW? BORGENHEYN de LYPÄ?)

Mało znany ród pochodzący z Borzygniewia (Borganie), w księstwie świdnickim, znany od końca XIII wieku. Niektórzy jego przedstawiciele używali dodatkowo pierwszego członu nazwiska „Temchen”. Cewiński wymienia Bronisława (?) z Borgania, w 1294 roku gwaranta pokoju. Jurek – Iwana, jego córkę – Zofię i Kaspę – wikariusza kolegiaty głogowskiej.

Nazwisko Borgene pojawia się w dokumentach książąt opolskich w XIV i XV wieku.

Według Veldtrupa – w dwóch dokumentach Władysława Opolczyka, wydanych w Częstochowie 9.08.1382 roku, wymieniany jest Franzco Borgnew jako „magister curie nostre” i „magister curie nostre ducisse”. Veldtrup prawdopodobnie błędnie

identyfikuje go z marszałkiem dworu Władysławem Opolczyką „Franzco dictus Borgenheim de Lype” i przypisuje mu Borkowice (Borkwitz) koło Niemodlina (Falkenberg). Bardziej jednak prawdopodobne jest, iż pochodził z Borzygniewia (Borganie).

W 1414 roku na Górny Śląsk przybył rycerz Temchen z Borzygniewia (Borganie), w latach 1421–1430 był właścicielem Prężynki (Klein Pramsen) koło Prudnika (Neustadt). Jednocześnie w dokumentach księstwa opolskiego w 1421 roku występuje Peter Temchen von Burgen (Borganie?), właściciel Prężynki (Klein Pramsen). W 1414 roku Tempchins Borgene (ten sam?) był starostą księstwa strzeleckiego, w 1415 roku w dokumentach księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego

występuje Petr Temichen von Borgene. W 1424 roku Andreas von Borgene był zasadźcą Ligoty (Ellguth) (Turawskiej?), w 1429 roku ten sam Andreas von Borgene kupił od Schambora majątek Chotorz (Kotórz – Kottorz) koło Opola (Oppeln).

Więcej nazwisko to nie występuje.

Źródła:

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 107, 164, 223, 224

Cetwiński, C 97

Veldtrup, s. 443

C.D.S., t. I, s. 114; t. VI, nr 134, 137, 159

Kahl C., *Das Majorat Turawa* (bmw – Niemcy) (brw – ok. 1990), s. 11, 18

Schinke C., *Der Kreis Neustadt O/S...*, Neustadt 1870, s. 63, 116

BORISLAWITZ

zob.

PELKA

BORNACK

W 1786 roku (15.10.) szlachectwo pruskie ze zmianą nazwiska na „Bornack” otrzymał Paweł Fryderyk Bornagius, właściciel majątków koło Milicza (Militsch).

Nic więcej o tej rodzinie nie wiadomo.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 286

Błażek, t. III, s. 72

BORN

W 1564 roku szlachectwo czeskie uzyskał Grzegorz Born z Głogowa (Glogau). Brak o nim bliższych informacji.

W 1768 roku (17.06.) potwierdzenie starego stanu rycerskiego otrzymał Ignacy Born, ale nie wiadomo, czy był to ten sam ród.

Istniała również rodzina szlachecka o tym samym nazwisku na Pomorzu.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 12

Doerr, s. 252

BORNSTAEDT
(BORNSTEDT)

Stara szlachta brandenburska, wymieniana w dokumentach od 1540 roku. Na Śląsku osiadł w 1748 roku generał wojsk pruskich Bernard Henryk von Bornstaedt (ur. 1693 r.), a w 1775 roku jego krewny, nieznanym z imienia porucznik von Bornstaedt.

Generał Bernard Henryk zakupił w 1748 roku na Górnym Śląsku państwo Dobrodzień (Guttentag) wraz z majątkami: Głowczyce (Glowtschuetz), Makowczyce (Makowtschuetz), Warłów (Warlow), Rzędowice (Rzendowitz), Rędzina (Rendzin), Zwóz (Zwoss) i Gosławice (Goslawitz). Zmarł w 1752 roku. Jego potomkowie posiadali przez jakiś czas te majątki, na

przełomie XVIII i XIX wieku byli już właścicielami Szydłowic (Scheidelwitz) koło Brzegu (Brieg).

Według Zedlitz – ród ten występował na Śląsku już w XIII wieku (?) i posiadał majątki w okolicy Środy Śląskiej (Neumarkt).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 286–287

Sinapius, t. I, s. 284

Henelius, t. I, s. 656

Błażek, t. III, s. 125

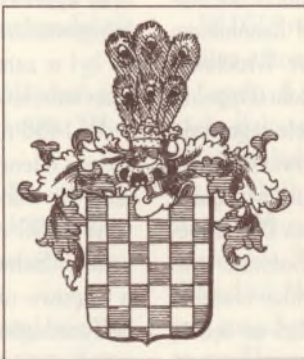
Pilnáček, t. II, s. 479

BORSCHKE

zob.

BURSKI**BORSCHKE**

zob.

BURSKI**BORSCHNITZ**
(JELTSCH, TSCHENK)

Według historyków niemieckich – ród Borschnitzów był jednym z najstarszych rodów śląskich; w 1203 roku, w dokumentach Henryka Brodatego występuje Marcin Borisich (Borschnitz). Przedstawiciele tego rodu mieli brać udział w bitwie pod Legnicą. Według Sinapiusa – siedzibą rodową była Borowa (Bohrau), w księstwie oleśnickim, ale już w XIII wieku dodawali do swojego nazwiska predykat „de Prwa” (Prauss – Kołaczów w księstwie świdnickim).

Jurek tych informacji nie potwierdza. Według niego po raz pierwszy w źródłach śląskich pojawił

się Konrad de Porsnicz (Borschnitz) w 1288 roku. Pochodzili prawdopodobnie z Miśni.

Już w XIV wieku występowali prawie we wszystkich częściach Dolnego i Górnego Śląska.

Sinapius, a za nim Błażek wymieniają cztery główne linie tego rodu: 1. z *Mirska* (Friedeberg) koło Lwówka Śląskiego (Loewenberg); 2. z *Piotrowic Świdnickich* (Peterwitz); 3. z *Kołaczowa* (Prauss) koło Dzierżoniowa (Reichenbach); 4. z *księstwa oleśnickiego*, gdzie używali zamiennie z nazwiskiem predykatów: Jeltsch – od miejscowości Jelcz

(Jeltsch) koło Wrocławia (Breslau) oraz Tschenk – potomkowie Czenka Borschnitza.

W XIV wieku pełnili wysokie funkcje na dworach książąt śląskich. Szczegółowe informacje o przedstawicielach tego rodu do połowy XIV wieku podaje T. Jurek. W kościele klasztornym (którym?) w Świdnicy (Schweidnitz), znajdowały się epitafia z lat 1383 i 1385 dwóch braci „von Boreitz oder Borschnitz”. Na dworze książąt brzeskich w 1386 roku przebywał Jan Borschnitz; w 1396 roku był on starostą Wołowa (Wohlau). Również Jan Borschnitz, syn Jana (Johannes Janonis de Borsnitz) był w drugiej połowie XIV wieku postacią znaną i bardzo ruchliwą, przebywał na studiach w Bolonii, jakiś czas w Anglii, następnie był altarystą i kanonikiem licznych kościołów na Śląsku i w Czechach, m.in.: św. Elżbiety we Wrocławiu (Breslau), katedry św. Wita w Pradze, katedry w Ołomuńcu i we Wrocławiu (Breslau), kościołów św. Idziego w Pradze i we Wrocławiu (Breslau), dziekanem kościoła św. Krzyża we Wrocławiu (Breslau). Pod koniec lat czterdziętych XIV wieku był kanonikiem w Wyszehradzie i w Opolu (Oppeln). Jednocześnie Mikołaj, syn Henryka Borschnitza był kanonikiem i scholastykiem katedry św. Jana we Wrocławiu (Breslau) i kolegiaty św. Krzyża w Opolu (Oppeln).

Na Górnym Śląsku przedstawiciele tego rodu pojawiają się w dokumentach w połowie XIV wieku: w 1361 roku Konrad de Borsnitz występuje jako świadek w dokumentach księcia Bolka niemodlińskiego, w 1390 roku Hans Borsnitz (zm. po 1401 r.) kupił wieś Stara Jamka (Jamke) w tymże księstwie – w 1396 roku był on sędzią ziemskim księstwa niemodlińskiego; występuje w wykazach rycerstwa niemodlińskiego w 1397 roku razem z Piotrem Borsnitzem „Tschonke genannt”.

W 1403 roku Franczke Borschnitz był członkiem rady księcia Konrada oleśnicko-kozielskiego, a w 1407 roku tę samą funkcję pełnił Heinz Borsnitz. W 1410 roku ten sam Heinz był dowódcą jednego z dwóch oddziałów ochotników śląskich, walczących po stronie krzyżackiej pod Grunwaldem. Razem z nim byli pod Grunwaldem Czenko, Gonczel, Pryczlaw, Herman i Wenczel.

Czenko (Tschenko) w latach 1418–1419 występuje w wielu dokumentach wrocławskich, zaś w 1458 roku (on lub jego syn) był na dworze księcia Konrada oleśnickiego. Gonczel (Gunzelin) przedtem (w 1386 r.) był starostą Otmuchowa (Ottmachau) w księstwie biskupim nyskim. Herman również występuje w księstwie nyskim.

W 1416 roku Mikołaj von Borschnitz był prałatem i scholastykiem katedry św. Jana we Wrocławiu (Breslau). W 1421 roku w dokumentach występuje Zygmunt von Borsnitz, żonaty z Małgorzatą von Reibnitz, właściciel Jenkowic (Jenkwitz), w księstwie oleśnickim.

W połowie XV wieku bardzo barwną postacią był Jan Borschnitz zwany „baronem z Jelcza” (Jeltsch). Podobno przybył z Niemiec (?). Był głośnym raubritterem i husytą, później bohaterem wielu romantycznych powieści historycznych. W 1447 roku kupił wójtostwo w Wolczynie (Konstadt) koło Kluczborka (Kreuzburg), ale jego główną siedzibą był zamek w Jelczu (Jeltsch), w którym zgromadził „żebraków i sekciarzy”. W 1452 roku wyprawił się z księciem Bolkiem V opolskim (głogóweckim) na Sieradz. W 1461 roku oblegany był w zamku w Jelczu (Jeltsch) przez mieszczan wrocławskich.

W 1488 roku właścicielem Jelcza (Jeltsch) był Heintz (Henryk) zwany Jeltsch, żonaty z Małgorzatą N., wdową po Janie I Posadowskim.

W 1499 roku Fryderyk Borschnitz ze Świerczowa (Schwurz) koło Namysłowa (Namslau), w księstwie oleśnickim, nadał przywileje miasteczku Twardogóra (Festenberg) koło Milicza (Militsch), w księstwie oleśnickim. Od tej pory Twardogóra (Festenberg) stała się siedzibą jednej linii tego rodu. W 1520 roku właścicielem tej miejscowości był Krzysztof von Borschnitz (brat Fryderyka?) z Cieszyn (Tscheschen) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Fryderyk ze Świerczowa (Schwurz) zmarł w 1544 roku. Pozostawił dwóch synów: Melchiora i Fryderyka jun., którzy początkowo gospodarzyli razem i dopiero około 1551 roku podzielili ojcowiznę: Melchior otrzymał Goszcz (Goschuetz) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg), a Fryderyk jun., żonaty z Anną, córką Guenzela von Reibnitz z Wia-

drowa (Wederau) w księstwie jaworskim, otrzymał Świerczów (Schwurz).

W 1529 roku występują w dokumentach bracia: Tomasz, Jan, Stefan i Krzysztof – właściciele Borowej (Bohrau) w księstwie oleśnickim, zaś Jan w 1530 roku był właścicielem Nowej Wsi (Neudorf). W latach 1570–1580 Jerzy von Borschnitz był właścicielem Stępina (Stampen) w księstwie oleśnickim.

Pod koniec XVI wieku Katarzyna von Borschnitz, córka Fryderyka z Borowej (Bohrau) była żoną Jana von Frankenberga-Ludwigsdorf.

W 1696 roku zmarł w wieku 30 lat, ostatni męski potomek tego rodu – Jan Zygmunt von Bor-

schnitz, właściciel Biskupic (Bischkowitz) i Bukowa (Buchwald) w księstwie oleśnickim.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 284

Gauhen, szp. 154

Henelius, t. I, s. 656

Błażek, t. I, s. 14

Schles. Wappenbuch, szp. 12

Pilnáček, t. II, s. 480

Cetwiński, C 375, C 441, C 525

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 207–209

Veldtrup, s. 134–135, 150

C.D.S., t. I, s. 74, 87; t. VI, nr 29, 75, 81; t. XXXIII, s. 33

BORWITZ (BURWITZ)

Stary śląski ród herbu Junosza (herb Schaffgotschów?). Pierwsze informacje źródłowe o przedstawicielach tego rodu pochodzą z końca XIV wieku: bracia Krzysztof i Mikołaj Burwitzowie byli właścicielami Wilczkowa (Wueltschkau), w księstwie legnickim. Miejscowość ta prawdopodobnie była ich rodową siedzibą.

W bitwie pod Grunwaldem, w oddziałach śląskich po stronie krzyżackiej walczyli bracia: Mikołaj, Henryk i Zygfryd.

Mikołaj (Nickel) w latach 1414–1422 występuje często jako świadek w dokumentach księcia Ludwika II legnickiego. W 1418 roku posiadał Borowiny (Heide) koło Lubina (Lueben).

Na dworze tego księcia przebywał również Henryk von Borwitz. Był właścicielem Kawic (Koitz) koło Legnicy (Liegnitz) i Uniejowic (Leisersdorf) koło Złotoryi (Goldberg). Miejscowości te stały się siedzibami dwóch linii potomków Henryka. Linia z Kawic (Koitz) wymarła w 1608 roku.

Na początku XV wieku marszałkiem dworu książąt legnickich był inny Henryk von Borwitz, zaś starostą księstwa brzeskiego był Adam z Herzogswalde (które? Wierzbnik k. Grodkowa? Żdanów k. Ząbkowic?).

W XVI wieku Anna, córka Kunza von Borwitz (zm. 1538 r.) z Nowej Wsi (Neudorf) była żoną Jana von Reibnitz z Miłkowa (Arnsdorf) koło Jeleniej Góry (Hirschberg); w 1592 roku była już wdową.

W 1618 roku Jan von Borwitz, żonaty z N. von Zedlitz z Łomnicy (Łomnitz) był burgrabią zamku w Legnicy (Liegnitz). W pierwszej połowie XVIII wieku Baltazar von Borwitz był właścicielem kilku majątków koło Głogowa (Glogau). Również na początku XVIII wieku Helena von Borwitz była żoną Karola Moryca von Frankenberga-Ludwigsdorf, właściciela Strzelec (Strehlitz) koło Namysłowa (Namslau). W 1715 roku Erdmunda von Borwitz była żoną Zygmunta von Kreckwitz, właściciela Witoszyc (Heinzendorf) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Henryk Leopold von Borwitz, rotmistrz wojsk cesarskich, z linii z Wilczkowa (Wueltschkau), właściciel Stradomi (Stradam) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg), żonaty (x 1711 r.) z Franciszką Agnieszką (ur. 1678 – zm. 5.03.1739 r.), córką Jerzego Fryderyka von Reibnitz z Trzcinańska (Rohrlach) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), w 1720 roku otrzymał w spadku po teściu Trzcinańsko (Rohrlach) oraz Trzebicko (Streibitzko) koło Milicza (Militsch).

W rękach rodu były jeszcze inne majątki, m.in.: Kłonice (Klonitz) koło Jawora (Jauer), Konary

(Kunern) koło Strzelina (Strehlen), Komorów (Kammerau) i Wielowieś (Langendorf) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Przedstawiciele tego rodu przenieśli się również na teren Prus.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 288–291; t. II, s. 541

Henelius, t. I, s. 656

Zedlitz, t. I, s. 291

Gauhen, szp. 154

BORYNSKI

zob.

BORENSKI

BORZINSKI

Anna Borzinska, de domo Rapatzka, przed 1685 rokiem była właścicielką kilku majątków: Rozmierki (Rosmierka), Kuźni (Kuschnia), Jędryni (Jendrin), Osieka (Oschiek) i Kosic (Koschuetz) koło Strzelca Opolskich (Gross Strehlitz). W 1685 roku majątki te weszły w skład państwa strzeleckiego Colonnów-Fels.

Nazwisko Borzinski nie występuje więcej w żadnych źródłach i literaturze.

Herb nieznan.

Źródła:

Reichel, Die Geschichte der Stadt und Herrschaft Gross Strehlitz O/S, (w:) Aus dem Chelmer Lande, Gr. Strehlitz 1930, nr 8

(z) BORZYSŁAWIC

zob.

PELKA

BOSE

Stary ród miśnieński. W 1757 roku Karol Godfryd von Bose zakupił od rodziny von Rindfleischów majątek Wrociszów Górny (Ober Rudelsdorf) koło Lubania (Lauban). W 1766 roku (27.09.) przekształcił go w majorat senioralny.

W drugiej połowie XIX wieku właścicielem senioralnym był Gwido von Bose-Breitingen, porucznik regimentu ułanów cara rosyjskiego Aleksandra III.

Źródła:

Krane, s. 17

BOSECK

zob.

POSECK**BOSEWOY**

zob.

BUSEWOY**BOSKOWITZ**

Szeroko rozrodzony ród morawski. Na Morawach dzielił się na siedem linii, z których dwie używały zamiennie nazwiska „Czernohorsky” i „Svojano-vsky”.

Według legendy protoplastą rodu był Velen, który na początku XIII wieku otrzymał herb od króla Ottokara Przemysła I. Herb rodowy przedstawia na tarczy grzebień, zaś w klejnocie zydle i dwie skrzyżowane łąziebne wiązki gałązek. Być może ów Velen był łąziebnikiem królewskim. Na Śląsku znani od początku XIV wieku, chociaż Jurek ich nie wymienia. W 1322 roku Piotr von Boskowitz wystę-

puje jako świadek w dokumentach księcia Henryka VI wrocławskiego.

Okolo 1480 roku Waclaw Boskowitz był żoną z Kunką z Kravař (zm. 1510 r.).

W 1470 roku Henryk Boskowitz Jiczinsky posiadał część miasteczka Baborów (Bauerwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim; zmarł w 1476 roku. Baborów (Bauerwitz) przejęli Dobesz i Benesz (synowie Henryka?). Benesz Boskowitz przekazał swoje prawa do części Baborowa (Bauerwitz) dominikankom w Raciborzu (Ratibor), które posiadały go do sekularyzacji w 1810 roku.

Ród wymarł w linii męskiej w 1597 roku. Za ich następców uważała się starsza, książęca linia Liechtensteinów, umieszczając na swojej tarczy herbowej herb Boskowitzów.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 4

Pilnáček, t. II, s. 481

BOUFF

(BOUFF von BUFFENSTEIN)

Jan Ryszard Bouff, cesarski zarządca poczt na Śląsku, otrzymał w 1716 roku (2.10.) tytuł szlachecki z predykatem „von Buffenstein”.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 12

BOYA

(BOJA, BOGE, BOYEN, KRZIDŁOWSKI, SKRZIDŁOWSKI)

Szlachta górnośląska, pochodząca z księstwa opolskiego, z okolic Olesna (Rosenberg) i Lublińca (Lublinitz). Niektórzy przedstawiciele tego rodu używali zamiennie również nazwiska „Krzidlowski” od miejscowości Skrzydlówce (dawniej Krzydlówce – Krzidlowitz) koło Lublińca (Lublinitz).

Krzidlowskich – przedstawicieli rodu Boya trudno jest zidentyfikować, gdyż w tych samych okolicach posiadali majątki również Krzidlowscy herbu Koziel oraz Skrzydlowscy herbu Samson.

Według wywodu szlacheckiego, przedstawionego w 1615 roku przez Jana Boye, jego przodek – Mikołaj Boya z Pruskowa (Pruskau) koło Olesna (Rosenberg), właściciel Gwoździan (Gwosdzian) koło Lublińca (Lublinitz), przebywał na początku XV wieku na dworze księcia Bernarda niemodlińskiego-strzeleckiego.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich przedstawiciele tego rodu występują często:

W 1538 roku Małgorzata, wdowa po Piotrze Boge ze Skrzydlowic (Krzidlowitz) rzeka się zapi-

sanego jej przez zmarłego męża wiana na rzecz synów – Jana i Mikołaja.

W tym samym roku Jan Bogia Skrzydlowicz (ze Skrzydlowic) zapisuje swojej żonie Zofii, córce zmarłego Jerzego Zmeskala z Domanowic (Domnowicz), wiano z majątków, które posiadał z bratem Mikołajem: Skrzydlowice (Krzidlowitz), Dralin (Dralin) i Gwoździany (Gwosdzian). Również w tym roku, Zofia – żona Jana Bogii występuje poprzez swojego pełnomocnika, Worffa z Kopienic (Kopienitz) koło Gliwic (Gleiwitz) o spadek po swoich rodzicach, zaś Jan Boje z Krzidlowicz (Skrzydłowice) jest świadkiem umowy w sprawie wiana Faustyny Jordan (Kochtitzkiej).

W drugiej połowie XVII wieku występują w dokumentach również bracia Jan i Mikołaj, ale prawdopodobnie są to synowie któregoś z poprzednich braci.

W 1559 roku Mikołaj Boje (który?) kupił stawy rybne od Ernesta Kamenca z Kamienia (Kamin). W 1562 roku Dorota Boge procesuje się z Mikołajem Larischem. W 1563 roku bracia Jan i Mikołaj kupili od Jana Krzidlowskiego wójtostwo w Pawonkowie (Pawonkau) pod Lublińcem (Lublinitz), a w 1564 roku Jan Boje Krzidlowski kupił od niego prawa sądownicze w Gwoździanach (Gwosdzian). W 1567 roku Anna Boje była żoną Jana Koczenskiego. W 1571 roku Mikołaj i Jan (stryjowie Jana jun.) zastawiają Janowi jun. Skrzydlowice (Krzidlowitz), Dralin (Dralin) i Gwoździany (Gwosdzian).

W 1598 roku Jan Boye z Gwoździan (Gwosdzian) zapisał na tej miejscowości wiano swojej żonie – Zuzannie Larisch, krewnej (siostrze?) Jerzego Larischa z Naczesławic (Gross Nimsdorf), właściciela Olszowca (Olschowitz) koło Rybnika (Rybnik).

W 1610 roku Mikołaj Boye z Gwoździan (Gwosdzian) kupił od Jana Tiessowskiego (Cieszowa k. Lublińca?) folwark w Rzędowicach (Rzendowicz) koło Dobrodzienia (Guttentag), a w 1636 roku sprzedał go Andrzejowi Tiessowskiemu.

W latach 1625–1637 Ewa Boye była żoną Krzysztofa Paczinskiego, właściciela Warłowa (Warlow) koło Lublińca (Lublinitz). W 1759 roku Anna Barbara Szarlota von Boyen primo voto Paczinska (wdowa po Karolu Wilhelmie), secundo voto Woyska sprzedaje Warłów (Warlow).

Przedstawiciele tego rodu posiadali również majątek Wabienice (Wabnitz), w księstwie oleśnickim. W 1641 roku Mikołaj von Boye, właściciel Wabienic (Wabnitz), szedł w kondukcje pogrzebowym księcia Henryka Wacława oleśnickiego (? Henryk Wacław zm. 21.08.1639 r.).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 535

Blażek, t. III, s. 4

Pilnáček, t. I, s. 157

BOYEN

zob.

BOYA

BOYS

zob.

BOIS

BRABANSKI

(BRAVANTSKY z CHOBRZAN, BRABANSKI von CHOBRZAN, CHOBRZANSKI)

Szlachta przybyła z Polski, herbu Rawicz. Chobrzyńscy vel Chobrzańscy pochodzili z Chobrzan, w województwie sandomierskim i według heraldyków polskich wywodzili się z rodu Grotów.

Jan Chobrzański z Chobrzan, zwany też Iwanek, służył w wojsku księcia Wiktoryna opawskiego. Około 1478 roku ożenił się z Małgorzatą Szamarowską (Schamarowska) z Bravantic (Brossdorf), w księstwie opawskim, siostrą zmarłego wcześniej Otika Szamarowskiego. Małgorzata wniosła mu w wianie rodowe Bravantice (Brossdorf), od ich starej nazwy – Brabantice przyjął nazwisko Brabanski.

Według części historyków czeskich początki rodu w księstwie opawskim były nieco inne: Jan Chobrzanski w 1497 roku otrzymał dom w Opawie, naprzeciw klasztoru św. Ducha, a około 1516 roku kupił majątek Bravantice (Brossdorf), od których przyjął nazwisko. Miał czterech synów: Mikołaja, Bernarda, Jerzego i Jana. W 1516 roku (28.02.) przekazał majątek w Polsce, w ziemi lubelskiej, najmłodszemu synowi – Janowi, który ze starszym – Jerzym wrócił do Polski. Obydwaj podobno polegli na Ukrainie w walkach z Tatarami. Średni – Bernard, żonaty z N. Sedlnitzką, zmarł bez potomków.

Najstarszy – Mikołaj kupił w 1536 roku Borucin (Borutin) koło Raciborza (Ratibor). Żonaty z Barbarą Sedlnitzką, miał syna – Jana sen. (zm. po 1589 r.), właściciela Borucina (Borutin), w którym ok. 1540 roku ufundował kościół (nie zachowany). Oprócz Borucina (Borutin) posiadał Krza-

nowice (Kranowitz) koło Raciborza (Ratibor), które kupił około 1565 roku wraz ze starym, zrujnowanym zamkiem Fulnov, oraz miejscowości: Chuchelná (Kuchelna), Šamarovice (Schamarowitz) i Klimkovice (Koenigsberg), w księstwie opawskim. Żonaty z Anną Petrowicz Charwat (zmarłą pomiędzy 1593 a 1595 r.), miał sześciu synów i sześć córek.

Z synów tylko trzech dożyło wieku dojrzałego: Jan jun., Mikołaj i Wilhelm. Z córek znane są imiona tylko dwóch: Katarzyna – w 1590 roku żona N. Labuckiego (Welczka z Łabęd?), właściciela Świętochłowic (Schwientochlowitz) koło Bytomia (Beuthen) i Marusza – żona (x 1592 r.) Balcera von Czettritz (Cetrysa).

Jan jun. służył na dworze biskupa ołomunieckiego Stanisława Pawłowskiego; w 1589 roku przejął od chorego ojca Borucin (Borutin) z Olbramicami (Wollmersdorf) i Zbyslavicami (Baislawitz), w księstwie opawskim. Był, jak wszyscy członkowie rodziny, gorliwym katolikiem zwalczającym reformację. Zmarł przed 1602 rokiem; pozostawił syna – Wilhelma i córkę – Barbarę, żonę (x 1612 r.) Wacława Podstatzkiego z Prusinovic.

Najbardziej znaną postacią był drugi syn Jana sen. – Mikołaj. Awanturnik i raubritter, wszedł (wg poszkodowanych – niezbyt legalnie) w posiadanie potężnego i ważnego zamku Vikštejn (Wigstein) w księstwie opawskim, napadał na swoich przeciwników i sąsiadów, dotkliwie pobił, a niektórych więził w swoim zamku. Cieszył się jednak dużym po-

parciem i protekcją biskupa Stanisława Pawłowskiego. Być może podłożem tej wojny z sąsiadami (lub pretekstem do niej) były sprawy religijne. Mikołaj został w 1597 roku uwięziony w Pradze i później zwolniony pod warunkiem, że do zakończenia rozprawy sądowej nie opuści Pragi. Natychmiast uciekł i zamknął się wraz z bratem Wilhelmem i swoimi zwolennikami (m.in. Karolem Kotulinskim) w zamku Vikštejn (Wigstein). Posiadał zdaje się sporo zwolenników – w 1598 roku Wacław sen. Sedlnitzki został oskarżony o to, że był pomocnikiem Mikołaja Brabanskiego, i że w górach napadał na podróżujących. Na zamek uciekała również poprzednia właścicielka Vikštejnu (Wigstein) – Magdalena Planknar, żona głównego wroga Mikołaja – Adama Oderskiego (sic!). W większości popierali go także jego poddani. W 1599 roku (17.05.) sąd wydał wyrok skazujący Mikołaja na banicję, a jego majątki miały być skonfiskowane. Jednocześnie sąd zwrócił się do mieszczan opawskich oraz do książąt opawskich i karniowskich o pomoc w wykonaniu wyroku. Wyznaczono nagrodę 500 talarów za dostarczenie żywych lub zmarłych Mikołaja Brabanskiego i Magdaleny Planknarowej.

W lipcu 1599 roku udało się władzom ująć Karola Kotulinskiego i innych przyjaciół Mikołaja, on sam z Planknarową uciekł do Polski. Adam Oderski żądał bezskutecznie od władz polskich wydania swojej żony. W 1600 roku, cesarz Rudolf II uznał Magdalенę Planknar za „bezecną i martwą”, a wynagradzając straty Adamowi Oderskiemu, nadał mu skonfiskowany zamek Vikštejn (Wigstein).

Mikołaj był żonaty z Johanką, córką Kaspra (Henryka?) von Rotenberga z Kietrza (Katscher); miał siedmioro dzieci: Jana, Mikołaja jun., Kaspra, Annę, Magdalенę, Zofię i Katarzynę.

Wilhelm – brat Mikołaja i trzeci syn Jana sen. uniknął konfiskaty majątków, chociaż, pomimo starań, nie mógł oczyścić się z zarzutów. Około 1606 roku posiadał dom w Opawie (Troppau) oraz Krzanowice (Kranowitz). W młodości walczył na Węgrzech z Turkami. Żonaty z Sarą, córką Zygmunta Sedlnitzkiego, właściciela Heraltic (Herrlitz), miał syna Jana Zygmunta i córkę Annę Sarę.

Jan Zygmunt w 1638 roku był właścicielem folwarku w miejscowości Velke na Morawach, a Anna

Sara była żoną Wacława Maksymiliana von Reiswitz z Kędzierzyna (Kandrzin), właściciela Krzanowic (Kranowitz) i Samborowic (Schammerwitz) koło Raciborza (Ratibor); zmarła przed 1666 rokiem. Być może Wilhelm miał jeszcze jednego syna – Jana Wilhelma (lub Jan Zygmunt używał imienia Wilhelm). Zapoczątkowali oni linię morawską tego rodu.

Z potomstwa Mikołaja – Jan był żonaty (x ok. 1600 r.) z Elżbietą, córką Jana von Schlewitz, Kasper był właścicielem Pawłowa (Pawlau) koło Raciborza (Ratibor), zaś Mikołaj jun., właściciel Żytnej (Zyttina) koło Rybnika (Rybnik) w 1632 roku kupił od Jana Wilhelma Brabanskiego (Jana Zygmunta?) Krzanowice (Kranowitz), w 1639 roku kupił dom w Raciborzu koło klasztoru dominikanek. W 1644 roku był starostą powiatu raciborskiego i posiadał po bracie Kasprze Pawłów (Pawlau). Żonaty dwukrotnie: 1. z Małgorzatą von Beess, 2. z Anną Marią Bilską, która po jego śmierci sprzedała Pawłów (Pawlau). Mikołaj jun. zmarł około 1659 roku (w tym roku sporządził testament) i został pochowany w kościele klasztoru dominikanek w Raciborzu (Ratibor).

Pojawiający się w dokumentach, w drugiej połowie XVII wieku, Jan Bernard – właściciel domu w Raciborzu (Ratibor) i Jan Wacław, byli prawdopodobnie jego synami.

W XVI–XVII wieku występują jeszcze Brabanscy, których pokrewieństwa nie da się ustalić:

W 1590 roku Albrecht (Wojciech?) Brabanski z Chobrzan był mężem N. Bujakowskiej.

W 1622 roku Zygmunt był studentem w Ołomuńcu (Olomouc, Olmuetz). Pod koniec XVII wieku występuje w dokumentach Jan, syn Andrzeja.

Na Śląsku ród ten wymarł pod koniec XVII wieku, zaś na Morawach w 1770 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 291–292

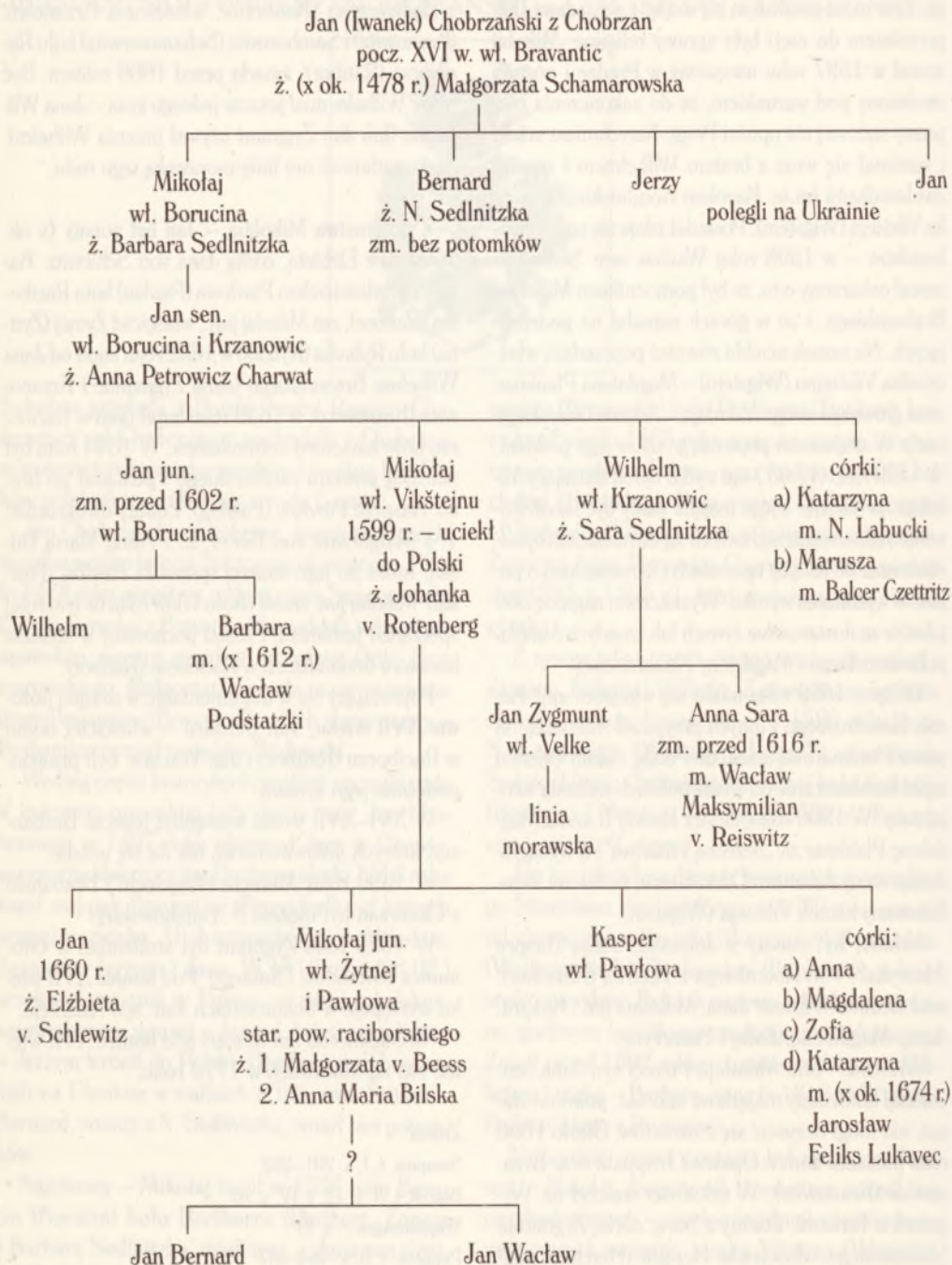
Błażek, t. II, s. 12; t. IV, s. 10

Wappensagen..., s. 21

Pilnáček, t. II, s. 484–487

Zahnaš P., Kdo byl vikštejnský pan Mikuláš Bravantský z Chobrzan (referat wygłoszony 2.05.1998 r. w Opawie na sympozjum „Losy polsko-czeskiego pogranicza”)

GENEALOGIA

BRAIDA

(BRAIDA von RONSECCO und CORNIGLIONE)

Herb hrabiowski I

Herb hrabiowski II

Ród osiadł w Czechach, skąd niektórzy jego przedstawiciele przybyli na Śląsk.

Istnieją trzy wersje pochodzenia Braidów: według Sinapiusa – ród miał pochodzić ze Szlezwika-Holsztynu (Schleswig-Holstein), skąd przeniósł się do Czech; według Zedlitz – byli to potomkowie marszałka wojsk cesarskich w wojnie trzydziestoletniej – Jana Rudolfa von Bredow, który otrzymał olbrzymie majątki na terenie Czech i ludność czeska przekształciła jego nazwisko Bredow – Breida – Braid. Drugi człon nazwiska miał pochodzić od rodziny włoskiej, osiadłej w Niemczech. Według Błażka – ród ten był pochodzenia włoskiego.

W 1669 roku (23.11.) inkolat śląski otrzymał Julian hr. Braid von Ronsecco und Cartiglione,

kanonik katedry św. Jana we Wrocławiu (Breslau), a następnie od 1703 roku biskup sufragan Ołomuńca. Posiadał liczne majątki na Śląsku: Jędrzychów (Gross Heinzendorf), Sobin (Herbersdorf), Lisówkę (Neugut), Nową Wieś Lubińską (Neudorf) i Parchów (Parchau) w księstwie głogowskim.

Jego kuzyn – nieznan z imienia, żonaty z Anną Katarzyną bar. von Fuerst und Kupferberg (Miedzianka) zmarł w Wiedniu, jako pułkownik wojsk cesarskich.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 50

Zedlitz, t. V, s. 65

Błażek, t. I, s. 14

BRALINSKI

(BRALINSKI von BYTSCHIN)

Nazwisko to notuje tylko Pilnáček. Kasper Bralinski w 1589 roku występuje w księgach ziemskich opolsko-raciborskich.

Żonaty był z Anną von Schick, córką zmarłego Jakuba von Schick z Łąki (?).

Herb nieznan.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 453

BRAND
(BRANDT)

W XVI wieku na Śląsku osiedli przedstawiciele Brandów z Linadau. W 1593 roku Jerzy von Brand był właścicielem Piersna (Pirschen) koło Trzebnicy (Trebnitz) i Krotowic (Kurzwitz), w księstwie oleśnickim.

W 1620 roku Karol von Brandt brał udział w poselstwie Joachima von Maltzan do Warszawy, w sprawie sporów granicznych z Wielkopolską. W 1641 roku nabył on Siekierowice (Schickerwitz), a w latach 1643–1644 był kontrolerem ziemskim

księstwa oleśnickiego. W tym czasie Jerzy (brat?) był właścicielem Krotowic (Kurzwitz).

Okolo 1675 roku ostatnia przedstawicielka tego rodu – Maria Elżbieta była żoną Chrystiana Fryderyka von Postolsky und Postel i wniosła mu w wianie Siekierowice (Schickerwitz).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 292

Błażek, t. II, s. 12

BRAND
(BRANDT, BRAND von DSURDBACH)

Według Błażka – w 1586 roku, za zasługi ojca – sędziego dworskiego księstwa ziembickiego, otrzymali szlachectwo czeskie z predykatem „von Dsurdach” bracia: Jan, Jerzy, Henryk i Fryderyk Brandowie.

Prawdopodobnie było to wpisanie do stanu rycerskiego – trudno sobie wyobrazić, żeby sędzia

dworski nie był szlachcicem. Herb jest podobny do herbu Brandów z księstwa oleśnickiego.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 297–299

Błażek, t. II, s. 12

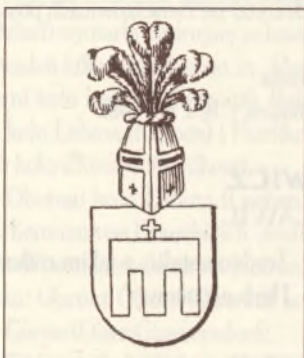
BRANDIS

zob.

BRANDYS

BRANDYS

(BRANDYS von GRABOSCHITZ, BRANDIS, BRANDYS z GRABOSZYC)

Herb wg Pilnączka

Herb wg Błażka

Ród ten wymieniają Błażek i Pilnączek, każdy jednak podaje inne pochodzenie i herb.

Według Błażka – była to szlachta polska pochodząca z Prus Wschodnich (Prus Królewskich?), skąd przez Zator przyszła w okolice Raciborza (Ratibor). Według Pilnączka – była to szlachta oświęcimska herbu Radwan.

Najstarsze informacje źródłowe dotyczą Klemensa Brandysa (ur. 1450 – zm. 1520 r.), właściciela Graboszyc koło Zatoru. Klemens był dwukrotnie żonaty: 1. z Zofią Woyską, córką Zuzanny Woyskiej, 2. z Dorotą N., która po jego śmierci wyszła za mąż za Jana Kołaczkowskiego; miał pięciu znanych synów i kilka córek:

Aleksy – podstarość oświęcimski, zginął pod Wilnem po 1549 roku, Stanisław – od 1515 roku właściciel Tomic koło Zatoru, Dziwisz – żonaty z N. Krupską, Mikołaj – w 1515 roku pisarz zamku oświęcimskiego, Michał – założyciel linii śląskiej.

Z córek znane są: Klementyna – nazywana czasem w dokumentach Magdaleną, żona N. Płoski (?) herbu Topór, oraz Anna – żona Stanisława Pawłowskiego z Pawłowic.

Michał Brandys z Graboszyc, syn Klemensa, żonaty z N. Pisarzowską z Pisarzowic, w 1560 roku

kupił od Wysoty z Wodnik wieś Palowice (Pallowitz) koło Żor (Sohrau), które następnie w 1565 roku odstąpił miastu Żorom (Sohrau). Miał synów: Melchiora i Kaspra. Melchior miał jednego, nieznanego z imienia syna, zaś Kasper – córkę.

Brandysowie posiadali również majątki na Morawach i w Austrii, gdzie uzyskali tytuły hrabiów.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 72

Pilnączek, t. I, s. 215–216

Rauscher R., Ośw. nr 345, 376, 377, 384, 385, 398, 400, 401, 402, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 418, 419, 420, 424, 426, 432, 437, 438, 449, 455, 458, 459, 460, 463, 465, 466, 469, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 530, 531, 533, 534–540, 542. Zator, nr 51, 58, 64, 72, 81, 82, 87, 88, 125, 129, 131, 134, 137, 140, 143, 144, 152, 153, 155, 161, 162, 170, 172, 173, 174, 175, 179, 182, 183, 187, 188, 193, 194, 196, 198, 200, 219, 221, 223, 240, 246, 251, 252, 259, 263, 264, 266, 275, 276, 283, 285, 295, 299, 304, 310, 311, 312, 315, 319, 323, 325, 326, 332, 335, 339, 340, 354, 357, 372, 378, 382, 384, 392, 421

(z) BRANIC
(BRANITZ)

W XIII wieku Branice (Branitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim nabyli przedstawicieli rodu Beneszowiców herbu Odrowąż.

W latach 1278–1293 występuje w dokumentach opawskich Benesz z Branice (Branitz). Żonaty z Elżbietą N., miał synów: Voka, Adleta i Objezda.

Po Beneszu dziedziczył Branice (Branitz) jego najstarszy syn – Vok, a po nim wnukowie Benesza

(synowie Voka?) – Milota z Branice (Branitz) i Hustopecza (1348 r.) na Morawach oraz Benesz z Branice (Branitz), Hustopecza i Kvasic (1348–1359 r.).

Ich potomkowie osiedli na Morawach; Branice (Branitz) po Beneszowicach posiadali Stoschowie.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 481–482

BRASLAWICZ
(ze ZBROSŁAWIC)

W XV wieku, w dokumentach górnośląskich, występują rycerze ze Zbrosławic (Brosławitz) koło Gliwic (Gleiwitz). W 1463 roku wśród rycerstwa toszeckiego notowani są Sambor, Wineczek i Jan (bracia?) z Brasławicz (Zbrosławice – Brosławitz), zaś w 1472 roku Szambor von Brosławitz.

Trudno ustalić, z jakim rodem są związani.
Herb nieznan.

Źródła:

C.D.S., t. VI, nr 265, 289

BRAUCHITSCH
(BROCHWICZ)

Niemiecka nazwa herbu Brochwicz. Herb rodu Brauchitsch odpowiada polskiemu herbowi Brochwicz II. Na Śląsku herbem tym lub jego odmianami pieczętowały się rody: Prockendorf, Rogoyski, Seyler, Rheinbaben, Rhediger, Hirsch, Cretschmer i inni.

Ród ten należał do najstarszych rodów rycerskich Śląska. Ich siedzibą rodową były Chróstniki (Brauchitschdorf), które w średniowieczu nosiły nazwę „Bruchaczdorf”. Według Kranego – przedsta-

wiciele tego rodu brali udział w bitwie pod Legnicą (Liegnitz) w 1241 roku. W 1259 roku miejscowość tę otrzymał od księcia Bolesława legnickiego rycerz Wilhelm, którego uważa się za protoplastę rodu.

W 1288 roku na dworze księcia Henryka V występuje Piotr „de Brusich” (Brauchitschdorf), zaś w 1403 roku na dworze księcia Ruprechta w Legnicy (Liegnitz) przebywało czterech braci: „Nicolaus, Petrus, Barke et Thomme dicti Brauchitsch”.

W drugiej połowie XV wieku ród podzielił się na kilka linii:

1. z *Chróstnik* (Brauchitschdorf) i *Krzykowa* (Kriehen). Założył ją Jakub von Brauchitsch, członek rady książęcej i starosta księstwa legnickiego. Jego syn – Jakub jun., był w 1563 roku starostą Wołowa (Wohlau) i Ścinawy (Steinau). Linia z Chróstnik (Brauchitschdorf) wymarła w drugiej połowie XVII wieku. Posiadali kilka majątków m.in.: Rzeszotary (Ruestern) koło Legnicy (Liegnitz), Kalinówkę (Polach) koło Lubina (Lueben) i Pawlikowice (Pohlsdorf) koło Złotoryi (Goldberg).
2. *Linia z Obory* (Oberau) koło Lubina (Lueben). Linie tę założył Hieronim von Brauchitsch, zmarły w 1539 roku. Wymarła również na Hieronimie w 1605 roku. Oprócz Obory (Oberau) posiadali Szklary Górne (Ober Glaesersdorf).
3. *Linia z Wielowsi* (Bielwiese) koło Wołowa (Wohlau).
4. *Linia z Kochlic* (Kuchelberg) koło Legnicy (Liegnitz).
5. *Linia z Trzęsowa* (Rostersdorf) koło Ścinawy (Steinau).
6. *Linia brzesko-strzelińska*, założona w 1591 roku przez Jerzego von Brauchitscha z Nowej Wsi Niemczańskiej (Neudorf). W 1704 roku zmarła ostatnia przedstawicielka tej linii – Chryzolda von Brauchitsch, właścicielka Pisarzowic (Schreibendorf) koło Brzegu (Brieg).

Przedstawiciele tego rodu posiadali majątki również na Górnym Śląsku: w 1573 roku w księstwie opolsko-raciborskim Mikołaj von Brauchitsch kupił folwark Krumpowski (?), w tym samym roku Adam ze Schuetzendorfu (Strzałkowa w księstwie oleśnickim lub Wilemowice w Grodkowskim) był urzędnikiem w klasztorze dominikanek w Raciborzu (Ratibor).

Wszystkie śląskie linie Brauchitschów wymarły w ciągu XVIII wieku. Zachowała się jedynie linia saska, której przedstawiciele zajmowali wysokie stanowiska w wojsku pruskim i później niemieckim. Z tej linii Henryk von Brauchitsch, żonaty z Elżbietą von Roon, pod koniec XIX wieku był właścicielem niewielkiego majątku w Gabiszycach Średnich (Mittel Gerlachsheim) koło Lubania (Lauban).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 294–295; t. II, s. 543–544

Gauhen, szp. 179

Henelius, t. I, s. 657

Zedlitz, t. I, s. 299–300

Blažek, t. III, s. 125

Wappensagen, s. 22

Schles. Wappenbuch, szp. 11

Pilnáček, t. II, s. 482–483

Krane, s. 17–18

BRAUN

(BRAUN von WARTENBERG)

Herb rodowy

Herb baronowski I

Herb baronowski II

Stary ród rycerski przybyły na Śląsk z Alzacji. W dokumentach występują również jako „Brown”. Na Śląsku znani już od XIII wieku, jednak Jurek nie wymienia ich wśród obcego rycerstwa przybyłego na Śląsk.

W 1286 roku książę Bolko świdnicki nadał Braunom folwark w Chocianowcu (Gross Kotzenau), z zamkiem zwanym „Schweidiger”. W XIV i XV wieku zajmowali wysokie stanowiska na prawie wszystkich dwo-

rach książąt dolnośląskich. W latach 1374–1378 Piotr Braun występujący w dokumentach polskich jako „Brun” vel „Brown” był z ramienia księcia Władysława Opolczyka sędzią generalnym Rusi Czerwonej i po ustąpieniu księcia pozostał na Rusi.

W XVI wieku ród ten podzielił się na kilka linii:

1. z *Przeclawia* (Ottendorf) koło Szprotawy (Sprottau).

W 1498 roku Kasper Brown był starostą Szprotawy (Sprottau). Prawdopodobnie jego synem był Baltazar sen. von Braun – w 1501 roku członek rady księstwa głogowskiego. Jego synem był zmarły w 1566 roku Wacław sen. Miał dwóch synów: Wacława jun. i Baltazara jun.

2. z *Drwałowic* (Wallwitz) koło Kozuchowa (Freystadt). Założycielem tej linii był Baltazar jun. – syn Wacława sen. z Przeclawia (Ottendorf).

3. z *Solnik* (Zoelling) koło Kozuchowa (Freystadt).

Linie tę założył drugi syn Wacława sen. – Wacław jun. (ur. 1540 – zm. 1585 r.). Żonaty z Sabiną von Gladis, miał dwóch synów: Joachima (ur. 1569 r.), który odziedziczył po ojcu Solniki (Zoelling) i Krzysztofa (ur. 1571 r.) – założyciela linii z Dziadoszyc (Doeringau).

W 1699 roku (31.12.) tytuły baronów otrzymali bracia: Krzysztof Fryderyk – właściciel Soboty (Zobten) koło Lwówka Śląskiego (Loewenberg) i Górnych Twardocic (Ober Harpersdorf) koło Złotoryi (Goldberg), Ernest Konrad – właściciel Dolnych Twardocic (Nieder Harpersdorf) oraz Karol Ferdynand.

4. z *Dziadoszyc* (Doeringau) koło Kozuchowa (Freystadt).

Założycielem był wspomniany wcześniej Krzysztof (ur. 1571 r.) – syn Wacława jun. z Solnik (Zoelling).

5. z *Drogomila* (Nenkersdorf) koło Bytomia Odrańskiego (Beuthen am Oder).

6. z *Kęblowa* (Kammelwitz) koło Ścinawy (Steinau).

7. z *Legnickiego Pola* (Wahlstatt).

8. z *Sycowa* (Polnisch Wartenberg).

W 1573 roku (30.06.) tytuły czeskich baronów otrzymali: Jerzy von Braun – właściciel państwa stanowego Syców (Wartenberg) oraz Jan von Braun – pułkownik wojsk cesarskich.

Jerzy bar. von Braun, w 1578 roku był członkiem komisji ustalającej granicę śląsko-wielkopolską. Na jego cześć w 1585 roku wybito medal.

W ciągu XVII i XVIII wieku wymarły prawie wszystkie linie; w XIX wieku istnieli tylko potomkowie linii z Solnik (Zoelling) posiadający tę miejscowość.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 174–178; t. II, s. 321–322

Gauhen, szp. 179–182

Henelius, t. II, s. 490

Zedlitz, t. I, s. 300–301

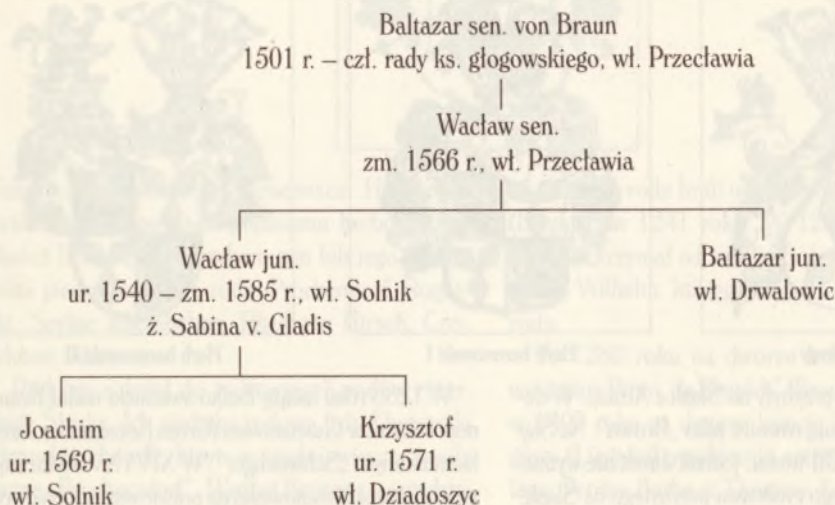
Błażek, t. I, s. 14

Schles. Wappenbuch, szp. 15

Doerr, s. 179

Franzkowski J., Die Herren von als Besitzer der Freien Herrschaft Wartenberg. (w:) Zeitschrift..., Bd. XXIV

PODZIAŁ NA LINIE

BRAUN

W 1507 roku szlachectwo czeskie otrzymali Hieronim i jego bratanek Jan Braun z Wrocławia (Breslau).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 125

BRAUN

W 1737 roku (12.08.) szlachectwo czeskie otrzymał Jan Adam Braun, członek rady miejskiej Legnicy (Liegnitz).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 4

Doerr, s. 225

BRAVANTSKI

zob.

BRABANSKI

BREIFENWALD

zob.

KUNSCH

BREHLING

zob.

BRELING

BREITBAUCH

zob.

BREITENBUCH

BREITBUCH

zob.

BREITENBUCH

BREITENBUCH

(BREITENBACH, BREITBAUCH, BREITBUCH)

Rycerze o tym nazwisku występowali w XIV i XV wieku w księstwie niemodlińskim, na Górnym Śląsku. W 1370 roku Heinco Breitbauch występuje jako świadek w dokumentach księcia Henryka niemodlińskiego. W 1371 roku Hinsil Breitbuch (ten sam) jest świadkiem w przywileju dla miasta Krapkowice (Krappitz), wydanym przez książąt: Bolka opolskiego i Henryka niemodlińskiego. W 1376 roku Heinke Breitenbauch i jego siostra Guta byli właścicielami Rzędziwojowic (Geppersdorf), w księstwie niemodlińskim. W 1389 roku ród ten posiadał Gościejowice (Heidersdorf) w tymże księstwie.

W 1397 roku na dworze książąt niemodlińskich występują Jan i Jerzy Breitenbuchowie.

W 1401 roku w dokumentach niemodlińskich występuje Jorge (Jerzy) Breitbuch – w 1409 roku sprzedał on (Georg Breitenbach) połowę wsi Sady (Baumgarten), w księstwie niemodlińskim, Konradowi von Pange i w 1427 roku drugą część tej miejscowości – Janowi von Pange i jego synom.

Herb niezany.

Źródła:

C.D.S., T. VI, nr 47, 49, 56, 58, 94

Praschma H., Geschichte der Herrschaft Falkenberg in Oberschlesien, Falkenberg O/S 1929, s. 20

BREITENFELD

(BREYTENFELD)

Leopold Antoni Breitenfeld, notariusz i członek rady miejskiej Zielonej Góry (Gruenberg), otrzymał w 1733 roku (21.01.) szlachectwo czeskie.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 12–13

Doerr, s. 219

BREITWALD

zob.

KUNSCH**BRELING**

(BREHLING)

Rodzina bankierska, pochodząca z Holandii, przybyła najpierw do Drezna, a następnie na Górne Łużyce.

Na Śląsku posiadali majątek Włosień (Heidersdorf) koło Lubania (Lauban).

Kiedy zostali nobilitowani – nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 4

BRENDEL

W 1611 roku (27.09.) nobilitowany został Melchior Brendel, kupiec wrocławski. Herb, który przyjął jest zbliżony do herbu Awdaniec (Habdank).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 295–296; t. II, s. 45

Błażek, t. III, s. 72

Schles. Wappenbuch, szp. 14

BRENDL

(BRENDL von BILZENSTEIN)

Ród wymieniany tylko przez Pilnąćka.

Herb nieznan.

Jan Brendl von Bilzenstein w 1557 roku był starostą Prudnika (Neustadt).

Źródła:

Pilnąćek, t. II, s. 487

BRENNER

Wymieniana przez Pilnąćka drobna szlachta księstwa opolsko-raciborskiego.

Ich córka – Zuzanna Brenner z Cieszowej (Cieschowa), w 1599 roku była żoną Janusza Tomase (?) z Brzegu (Brieg).

Jan Brenner w 1595 roku kupił Cisownicę (? może Cieszową) koło Lublińca (Lublinitz). Żonaty był z Anną Rzędowską z Rzędowic (Rzendowitz) koło Dobrodzienia (Guttentag), która w 1598 roku była już wdową.

Herb nieznan.

Źródła:

Pilnąćek, t. II, s. 487

BRESEN

Szlachta pochodzenia saskiego, znana od XVI wieku. Na Śląsku pojawili się pod koniec XVII lub na początku XVIII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 545

Posiadali majątek Barć (Barc) koło Wrocławia (Breslau) oraz Cesarzowice (Zieserwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt).

Blażek, t. III, s. 72

BRESSLER

(BRESSLER von ASCHENBURG)

Bressler von Aschenburg I

Bressler von Aschenburg II

Według tradycji rodowej – Bresslerowie wywodzili się od Jana Bresslera z Wrocławia (Breslau), który w 1395 roku był sekretarzem króla Wacława IV. Cesarz Rudolf miał nadać im tytuł hrabiowski. Źródła tego nie potwierdzają.

Ród pochodzi ze Środy Śląskiej (Neumarkt); na początku XVI wieku Bernard Bressler posiadał lenno Piersno (Pirschen) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Dyplom szlachecki (a nie hrabiowski) otrzymał od cesarza Rudolfa II Antoni Bressler. Prawdopodobnie jego synem był Krzysztof (ur. 1589 – zm. 19.12.1664 r.), burmistrz Środy Śląskiej (Neumarkt). Żonaty był dwukrotnie: 1. z N. Flade von Aschenburg, 2. (x 1664 r.) z Anną Eckert (zm. 4.03.1665 r.). Jego syn z pierwszego małżeństwa – Krzysztof sen. (ur. 26.10.1625 – zm. 26.11.1710 r.), członek rady miejskiej Wrocławia (Breslau), założyciel fundacji (w 1690 r.) Kuhlmana, został w 1703 roku (18.01.) wpisany w stan rycerski z predykatem – nazwiskiem matki – „von Aschenburg”. Żonaty (x 1658 r.) z Anną Reginą Rolcke (zm. 11.06.1720 r.), miał synów: Krzysztofa jun. i Ferdynanda Ludwika. Krzysztof jun. (ur. 1661 r.), nadzorca solny w Berlinie, żonaty (x 17.11.1694 r.) z Joanną Eleonorą von Burgsdorff (zm. ? 06.1708 r.), miał syna Beniamina Wilhelma (ur. 6.12.1699 – zm. po 1732 r.) – ostatniego męskiego przedstawiciela tego rodu, żonatego z Małgorzatą Elżbietą von Birckholtz, z którą miał tylko córkę – Wilhelminę Elżbietę (ur. 16.12.1732 – zm. 25.10.1733 r.). Dru-

gi syn Krzysztofa sen. – Ferdynand Ludwik (ur. 4.07.1681 – zm. 7.05.1722 r.) w 1708 roku był członkiem rady miejskiej Wrocławia (Breslau), w 1711 roku – członkiem rady cesarskiej i w 1716 roku – cesarskim radcą handlowym. Żonaty (x 13.09.1713 r.) z Marią Elżbietą von Wierth (zm. 1726 r.), miał jednego syna i dwie córki – wszyscy zmarli w dzieciństwie.

W 1709 roku (18.01.) wpisany został w czeski stan rycerski (bez predykatu) Joachim Bressler, radca śląskiej kamery cesarskiej. Nie wiadomo, jakie związki pokrewieństwa łączyły go z poprzednimi Bresslerami, herb posiadał prawie identyczny. Tytuł hrabiego Rzeszy uzyskał w 1792 roku (29.06.) Gottlieb Wilhelm von Bressler (wnuk Joachima?), tajny radca dworu saskiego. W 1837 roku (26.08.) Joanna Wilhelmina Gottlieba hr. von Reichenbach-Goschuetz de domo hr. von Bressler utworzyła majorat z majątków: Stara Kamienica (Altkemnitz), Kamienica Mała (Hindorf) i Rybnica (Reibnitz) koło Jeleniej Góry (Hirschberg). Pierwszym ordynatem został Jan Jerzy hr. von Bressler.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 296–298; t. II, s. 545–549

Zedlitz, t. I, s. 309

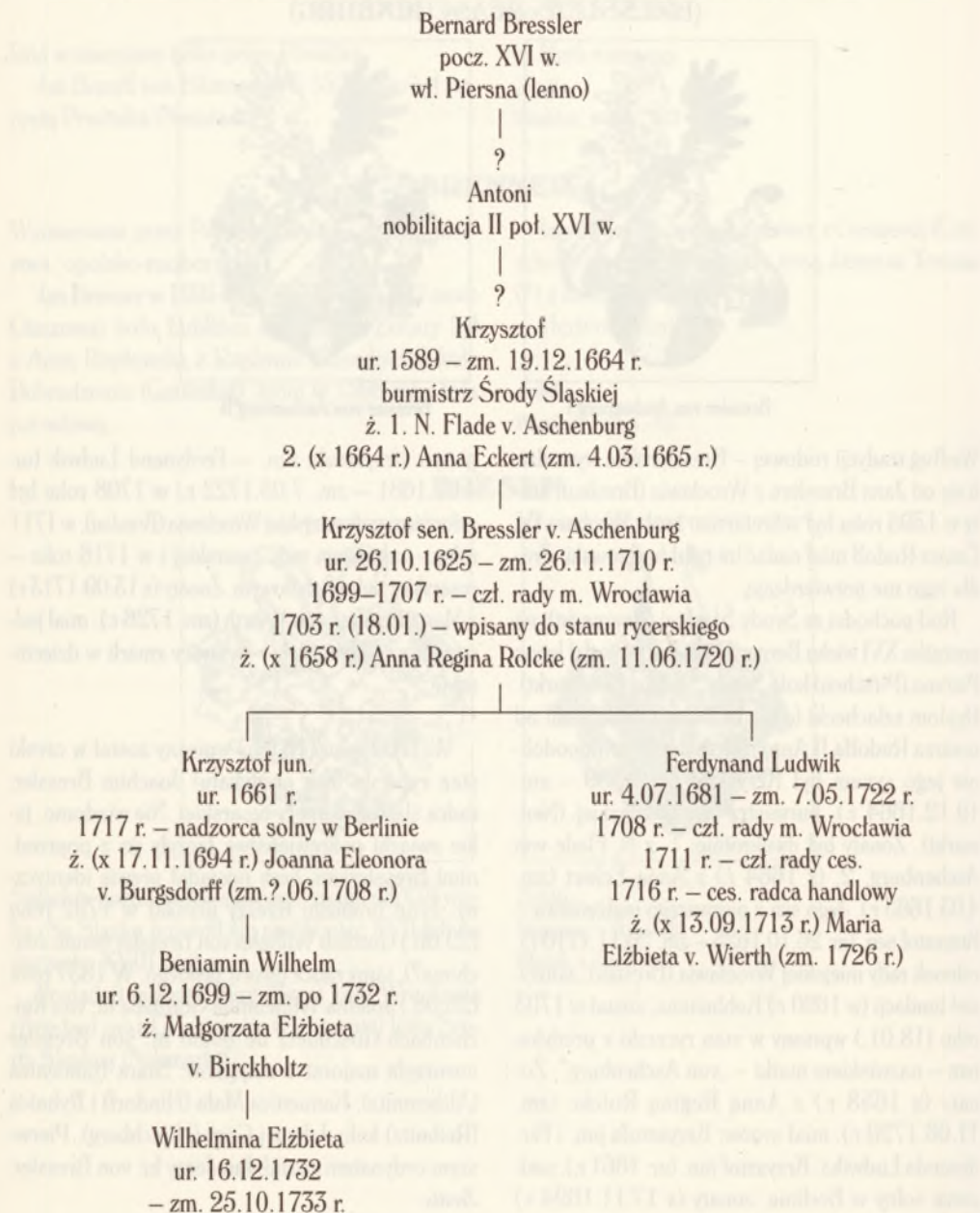
Błażek, t. III, s. 72–73

Schles. Wappenbuch, szp. 14

Doerr, s. 185, 193

Krane, s. 18

GENEALOGIA LINII BRESSLER von ASCHENBURG

BRETTIN

Szlachta wywodząca się z patrycjatu Erfurtu. W XV wieku przedstawiciele tego rodu przenieśli się do Magdeburga, a później na Górne Łużyce. Posiadali majątki w okolicy Zgorzelca (Goerlitz).

W latach 1821–1824 kapitan wojsk pruskich von Brettin był starostą powiatu prudnickiego

na Górnym Śląsku, a od 1824 roku w Gliwicach (Gleiwitz).

Zmarł w Gliwicach (Gleiwitz) w 1832 roku.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 74

Błażek, t. III, s. 73

BREUBACH

zob.

BREUER

BREUER

(BREUER von BREUBACH)

Jan Ernest Breuer von Breubach w latach 1684–1686 przebywał na dworze księcia Chrystiana von Wuerttemberg-Oels, w Bierutowie (Bernstadt). Być może szlachectwo wraz z predykatem uzyskał w służbie książąt oleśnickich. Prawdopodobnie ostatnią przedstawicielką tego rodu była Jadwiga Curaeus z domu Breuer von Breubach, której herb

znajduje się w dokumencie wystawionym w 1717 roku w Bierutowie (Bernstadt).

Nic więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 15; t. III, s. 73

BREYTENFELD

zob.

BREITENFELD

BRIEGER

(BRIEGER von SCHWARZENFELS)

Herb Brieger

Herb rycerski Brieger
von Schwarzenfels

Krzysztof Brieger, mieszczanin i kupiec wrocławski, otrzymał w 1721 roku (9.05.) szlachectwo czeskie. Posiadał majątki: Jankową (Jantkawe) koło Milicza (Militsch) i „Pogarth” (?).

Po jego śmierci, wdowa Anna Maria z synami: Chrystianem Erenfriedem i Ferdynandem Wilhel-

mem zostali wpisani w 1729 roku (17.09.) w stan rycerski z predykatem „von Schwarzenfels”.

Ród wymarł w XVIII wieku.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 15

Doerr, s. 205, 216

BRIEGER

(BRIEGER von GRUENBERG)

W 1696 roku (10.07.) szlachectwo czeskie otrzymał Karol Brieger. Reskrypt nobilitacyjny opublikowany został w księstwach brzeskim i legnickim. Żonaty z N. von Buettner z Milocic (Habendorf), otrzymał

ten majątek w wianie żony, zaś po ojcu dziedziczył Gębzyce (Geppersdorf) koło Strzelina (Strehlen).

Źródła:

Błażek, t. I, s. 15

BRIESEN

Stara szlachta pochodzenia dolnośląskiego. Pierwotnie ich nazwisko brzmiało „Brzezina” (wg Sinapiusa) lub „Breza” (wg Schles. Wappenbuch). Jurek wymienia ród o tym nazwisku, znany już w XIII wieku, na dworze księcia Bolesława Rogatki i później w Legnicy (Liegnitz), ale nie wiadomo, czy byli to protoplaści omawianego tu rodu.

Na początku XV wieku pojawili się na Śląsku w okolicach Zgorzelca (Goerlitz) i Żagania (Sagan). Później ich siedzibami rodowymi na Śląsku były Bądzów (Bansau) i Mieszków (Meschkau), w księstwie głogowskim.

W latach 1460–1475 Bartłomiej Briesen był proboszczem w Bierutowie (Bernstadt).

W połowie XVII wieku Adam Zygmunt von Briesen (zm. 1677 r.) był właścicielem Kraszowic (Kroischwitz) koło Bolesławca (Bunzlau). Majątek ten odziedziczył jego syn – Henryk, żonaty (x 1678 r.) z Magdaleną von Seherr-Thoss; w latach 1701–1733 posiadał Lubiechów (Liebichau).

W 1681 roku Zygfryd von Briesen był właścicielem Mieszkowa (Meschkau) koło Głogowa (Glogau).

W latach 1733–1737 właścicielem Kraszowic (Kroischwitz) był Henryk Zygmunt (syn Henryka?), w latach 1733–1741 posiadał on również Lubiechów (Liebichau), które to majątki dziedziczył po nim Henryk Wilhelm (w latach 1741–1775). Hen-

ryk Wilhelm miał tylko córkę – Beatę Henrykę (ur. 15.06.1739 – zm. 25.12.1803 r.) – żonę Henryka Aleksandra von Reibnitz, starosty hrabstwa kłodzkiego.

Bądzów (Bansau) pod koniec XVII wieku posiadał Wolf Zygmunt (zm. 1715 r.). Po nim miejscowość tę odziedziczył Zygfryd, żonaty z Barbarą Heleną von Kreckwitz.

W 1732 roku właścicielem Mieszkowa (Meschkau) był Fryderyk Wilhelm, Ferdynand posiadał Cesarzowice (Zieserwitz) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), a Ernest Baltazar – Kębłowice (Kammelwitz) koło Wołowa (Wohlau). Nieznana z imienia von Briesen, była w 1755 roku pierwszą żoną Jana Gottloba von Reischwitz.

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był zmarły w 1775 roku, wymieniony wyżej, Henryk Wilhelm von Briesen – właściciel Lubiechowa (Liebichau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 298; t. II, s. 550

Gauhen, szp. 190

Zedlitz, t. I, s. 309–310

Błażek, t. III, s. 73

Schles. Wappenbuch, szp. 14

Knothe H., Geschichte des Oberlausitzer Adels..., s. 141

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 314–315

BRIESNITZ

Stara szlachta śląska, występująca w księstwie świdnickim i w hrabstwie kłodzkim, wspólnego herbu z rodem von Peterswald.

Niewiele wiadomo o tym rodzie – w 1626 roku występuje w dokumentach Henryk von Brisnitz z Makowic (Schwengfeld) i Opoczki (Esdorf), w księstwie świdnickim oraz Jerzy von Briesnitz

z Piławy Średniej (Mittel Peilau) koło Dzierżonowa (Reichenbach).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 299

Henelius, t. I, s. 657

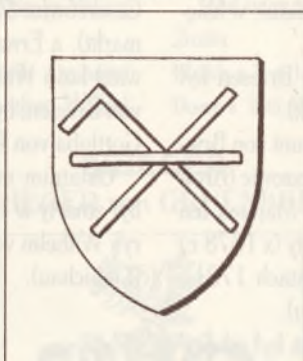
Błażek, t. I, s. 15

BRINNIG

(BRUENIG, BRUENICH, BRUNICH)

Herb z płyty nagrobnej XV w.

Herb z pieczęci 1435 r.

Herb wg Siebmachera

Ród występujący w dokumentach hrabstwa kłodzkiego już w XIV wieku.

W 1347 roku znana jest wdowa Mancze Brinichins, wraz z synami Hensilem i Rainczem, właścicielami 10 łanów w miejscowości Hennersdorf. Miejscowości o tej nazwie w hrabstwie kłodzkim nie było. Być może jest to Jindřichov (Hennersdorf) koło Osoblahy (Hotzenplotz). Pilnáček wymienia jakichś Brinnigów z okolic Osoblahy (Hot-

zenplotz), ale nie podaje ich herbu i trudno zorientować się, czy chodzi o ten sam ród. W 1346 roku Reincz Bruenchin występuje w dokumentach kłodzkich jako świadek, zaś w 1367 roku Hensil występuje jako Jan Brunchyn. W 1354 roku właścicielem Jindřichova (Hennersdorf) był Burchard Brunchin z braćmi.

Bernard Brunchin w 1361 roku wydzierżawił łąki w Podzamku (Neudeck) koło Kłodzka (Glatz).

Małgorzata von Brinnig była żoną (x 1483 r.) Jana von Reibnitz (zm. przed 1544 r.).

Prawdopodobnie ród wymarł pod koniec XV lub na początku XVI wieku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 73

Pilnáček, t. II, s. 488

BRION

Stara szlachta francuska. Jacques de Brion de Lux w 1718 roku był generałem-majorem armii pruskiej i w 1722 roku został komendantem twierdzy Kłajpeda (Memel), na granicy Prus Wschodnich i Litwy, gdzie zmarł 24.04.1728 roku. Wdowa po nim, pochodząca ze Śląska – Szarlota Florentyna Dobrzikowska z Kwietna (Blumenrode) koło Środy

Śląskiej (Neumarkt) i jej córka – Szarlota Elżbieta wróciły na Śląsk i zmarły pod koniec XVIII wieku w Twardogórze (Festenberg) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 312

BRISINOWSKI

Według najstarszych historyków śląskich (Lucae, Henelius) była to szlachta górnośląska, pochodząca z księstwa opolsko-raciborskiego.

Nic bliższego o nich nie wiadomo, wymarli prawdopodobnie na początku XVII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 298–299

Błażek, t. III, s. 5

BRIX

(BRIX von MONTZEL, BRIKEN)

Szlachta księstwa opawskiego, znana od XVII wieku. Jan Jerzy Brix von Montzel, porucznik wojsk cesarskich, był żonaty (x przed 1630 r.) z Heleną, córką Bernarda Lichnowskiego z Vosztic, właściciela Chuchelnej (Kuchelna). Zmarł przed 1649 rokiem; wdowa w 1656 roku wyszła za mąż za Adama Morawickiego, a później za Henryka Sz wajnocha.

Pozostawił syna – Jana Bernarda, który w 1665 roku (18.03.) otrzymał inkolat śląski. Był właścicielem majątków: Sudice (Zauditz) i Bělá (Bielau) koło Opawy (Troppau) oraz Dzierzysławia (Drslav, Dirschel), Pietrowic (Peterwitz) i Dzbaniec (Krug) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim. Dzbaniec (Krug) sprzedał w 1687 roku. W 1676 roku był z Henrykiem Stanisławem Błachą z Łubia (Lubie) na wyprawie wojennej w Polsce. Żonaty dwukrotnie: 1. (x ok. 1663 r.) z Joanną Feliksą (Szczęsną), siostrą lub córką Jana Jerzego Sobka von Kornitz; 2. (x 1670 r.) z Elżbietą Konstancją, córką Jana Benedykta Panskiego (?), która po jego śmierci wyszła za mąż (x 1696 r.) za N. von Rondl (?).

Jan Bernard zmarł w 1690 roku, pozostawił trzynaścioro dzieci. Żeby wszystkie spłacić, musiano część majątków sprzedać. Zna ne są imiona siedmiu synów: Fryderyk Zygmunt, Rudolf, Józef, Karol Henryk, Wacław Adolf, Franciszek Wilhelm i Ferdynand Leopold.

Fryderyk Zygmunt – nie występuje w dokumentach opawskich, prawdopodobnie umarł młodo lub też został spłacony i opuścił to księstwo.

Rudolf – w latach 1748–1751 był księdzem.

Józef mieszkał w księstwie opawskim – w 1738 roku (8.03.) sporządził testament.

Karol Henryk – pisarz miejski w Kmnovie (Karniów, Jaegerndorf), właściciel wsi Bělá (Bielau) i Dzierzysławia (Drslav, Dirschel), był żonaty z Sytwią Julianą, córką Jana Joachima von Haunold. Zmarł przed 1696 rokiem.

Wacław Adolf – wymieniany w dokumentach w 1713 roku, miał dwóch synów: Ferdynanda Leopolda i Fryderyka Zygmunta. Ferdynand Leopold był w latach 1726–1730 pisarzem ziemskim księstwa opawskiego. Żonaty z Marią Kaltschmieder von Eisenberg (zm. 31.12.1740 r.), miał syna Gottlieba Karola Franciszka i córkę – Marię Józefę Barbarę, żonę (x 2.07.1758 r.) Jana Antoniego von Tluck.

Franciszek Wilhelm – szósty syn Jana Bernarda, właściciel Sudic (Zauditz) i Pietraszyna (Klein Peterwitz) w 1710 roku otrzymał w wianie żony folwark Kalduny (Kaldaun) koło Głubczyc (Leobschuetz). Zmarł przed 1712 rokiem; wdowa po nim Maria Teresa, według jednych – von Franzen, według innych – Mitrowska, w 1718 roku wyszła za mąż za Jana Henryka Henna von Henneberg.

Ferdynand Leopold – ostatni znany syn Jana Bernarda, był komisarzem ziemskim księstwa karniowskiego.

W Opawie (Troppau) żyło również inne potomstwo Jana Bernarda i Anny Marii von Larrisch (?): Józef Brix występuje w dokumentach w 1760 roku, Ferdynand – pisarz ziemski księstwa opawskiego zmarł 11.11.1757 roku, w wieku 84 lat.

W 1770 roku właścicielem Wysokiej (Waissak) i Jakubowic (Jakubowitz) koło Głubczyc (Leobschuetz) był N. bar. von Brixen – nie wiadomo, czyim był potomkiem i kiedy otrzymał tytuł barona.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 551

Zedlitz, t. I, s. 312

Błażek, t. III, s. 74; t. IV, s. 10

Pilnáček, t. II, s. 489–490

GENEALOGIA

Jan Jerzy Brix v. Montzel

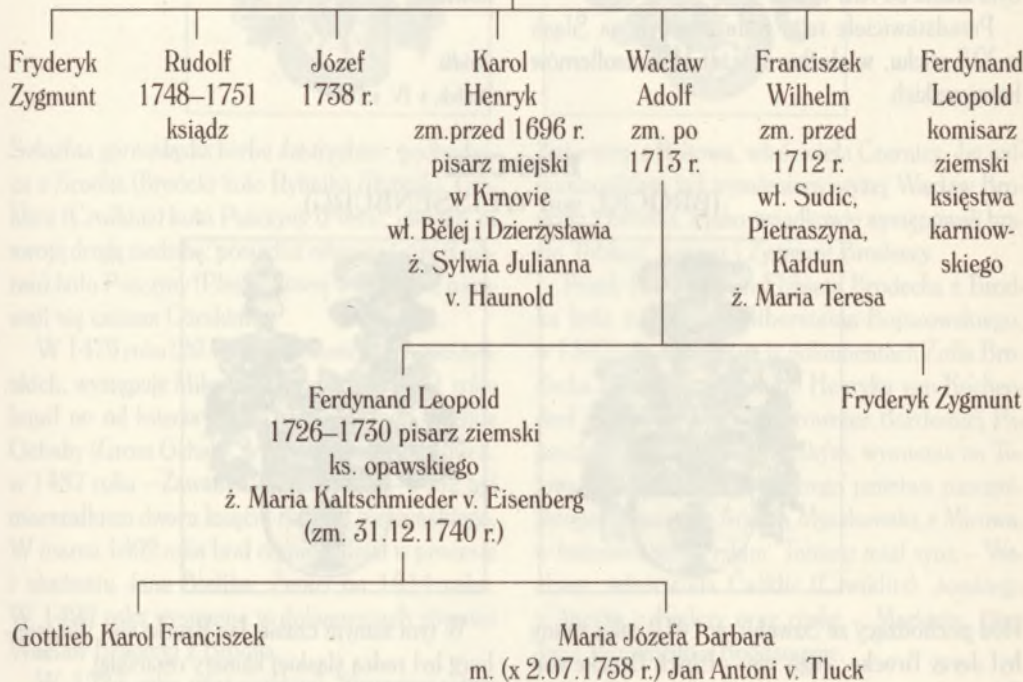
zm. przed 1649 r.

ż. (x przed 1630 r.) Helena Lichnowska
z Chuchelnej

Jan Bernard

zm. 1690 r.

1665 (18.03.) – inkiolat śląski

wł. Sudic, Bělej, Dzierżysławia,
Pietrowic i Dzbaniecż. 1. (x ok. 1663 r.) Joanna Feliksa Sobek
2. (x 1670 r.) Elżbieta Konstancja Panska (?)

BROCHWICZ

zob.

BRAUCHITSCH

BROCKDORFF

Szlachta pochodząca z Holsztynu (Holstein), gdzie była znana od XIII wieku.

Przedstawiciele tego rodu przybyli na Śląsk w XVI wieku, w służbie książąt Hohenzollernów karniowskich.

Prawie identyczne herby posiadali Senitze (Bzenkowie).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 10

BROCKE

(BROCKE von WEISSENBURG)

Ród pochodzący ze Szwabii, w 1410 roku znany był Jerzy Brocke. Jego syn – Ulrich Brocke von Rawensburg miał dwóch synów: Melchiora i Kaspera sen.; Melchior przeniósł się na teren Austrii, Kasper sen. był pisarzem dworskim w Feldkirch. Syn Kaspera sen. – Kasper jun. przeniósł się na Śląsk i w 1553 roku był członkiem rady biskupa wrocławskiego Baltazara von Promnitz.

W tym samym czasie Jan Brocke von Weissenburg był radcą śląskiej kamery cesarskiej.

W 1609 roku występuje w dokumentach Godfryd Brocke von Weissenburg.

Ród wymarł w XVII wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 551–552

Gauhen, szp. 195–196

Błażek, t. I, s. 15

BROCKENDORF

zob.

PROCKENDORF

BRODECKI

(BRODECZKI, z BRODKA)

Szlachta górnośląska herbu Jastrzębiec, pochodząca z Brodka (Brodek) koło Rybnika (Rybnik). Ćwiklice (Czwiklitz) koło Pszczyny (Pless), uważali za swoją drugą siedzibę; posiadali również Górę (Guhrau) koło Pszczyny (Pless), której właściciele nazywali się czasem Górskimi.

W 1476 roku (20.07.), w dokumentach cieszyńskich, występuje Mikołaj z Brodka. W 1481 roku kupił on od księcia Każka cieszyńskiego Wielkie Ochaby (Gross Ochab), w 1483 roku – Strumień, w 1487 roku – Zawadę. W latach 1488–1492 był marszałkiem dworu księcia Każka I cieszyńskiego. W marcu 1492 roku brał czynny udział w procesie i skazaniu Jana Bielika. Zmarł po 1514 roku. W 1492 roku występuje w dokumentach również Wacław Brodecki z Brodka.

W 1524 roku właścicielami Strumienia byli Mikołaj i Jan jun. Brodeccy. W 1536 roku Wacław, syn zmarłego Jana (jun.?) był starostą państwa Pszczyna (Pless). Prawdopodobnie jego synami byli Tobiasz, Janusz i Zygmunt, którzy podzielili się spadkiem po ojcu (Wacławie?).

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich występuje w 1538 roku Anna z Brodka – żona Jana

Zwierzyny z Rakowa, właściciela Czernicy. Jej pełnomocnikiem był wymieniony wyżej Wacław Brodecki z Brodka, a jako świadkowie występowali bracia Tobiasz, Janusz i Zygmunt Brodeccy.

Przed 1590 rokiem Elżbieta Brodecka z Brodka była żoną Jana Bibersteina-Bojszowskiego; w 1592 roku występuje w dokumentach Zofia Brodecka z Brodka, wdowa po Henryku von Kochendorf. O Brodeckich pisze również Bartłomiej Paprocki w Sztambuchu Ślęzkim: wymienia on Tobiasza Brodeckiego – sędziego państwa pszczyńskiego, żonatego z Aneżką Myszkowską z Mirowa, w księstwie siewierskim. Tobiasz miał syna – Wacława, właściciela Ćwiklic (Czwiklitz), żonatego z Aneżką z Kielczy oraz córkę – Markietę, żonę Jana Woyskiego z Bogdanowic.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 552–553

Błażek, t. II, s. 13; t. I, s. 10

Piłnáček, t. I, s. 171–173

Paprocki B., Sztambuch Ślęzký...

Landbuecher Opp.-Rat., nr 248

C.D.S., t. VI, nr 395, 401, 409, 418, 426

BRODITZKI

(BRODECKI)

Jedno z wielu zastępczych nazwisk, używanych przez niektórych przedstawicieli rodu Salisch z linii Nassegniewów, w księstwie oleśnickim. W połowie XVI wieku Henryk Brodecki był żonaty z Anną, córką Jana Høgera von Prittwitz, z Laskowic Oławskich (Laskowitz).

W 1574 roku występuje w dokumentach Jan Nassegniff Broditzki, a w 1581 roku – Jan Nassegneff von Broditz.

zob.

SALISCH

(z) BRODKA

zob.

BRODECKI

BROITZEN

Stary rycerski ród, pochodzący z księstwa brunswickiego, znany już w XIII wieku.

W XV wieku posiadali majątki również w Saksonii i Górnych Łużycach.

W latach 1756–1830 byli właścicielami Kruszyna (Gross Krauschen) koło Żgorzelca (Goerlitz).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 313

Błażek, t. III, s. 125

BRONIKOWSKI
(OPPELN-BRONIKOWSKI)

Według Jurka – ród górnoślązki, wywodzący się z miejscowości Oppeln. Na Śląsku pojawili się na początku XIV wieku, na dworze książąt legnickich. W XIV wieku posiadali majątki: Pieszycę (Peterswaldau) i Grodziszczę (Lampersdorf) koło Dzierżoniowa (Reichenbach) oraz Jeżów Sudecki (Grunau) koło Jeleniej Góry (Hirschberg).

Już w drugiej połowie XIV wieku osiedli również w Wielkopolsce, gdzie byli starostami we Wschowie (Fraustadt). Na początku XV wieku nabyli Koszanowo, linia ta zaczęła nazywać się Koszanowskimi.

Około 1550 roku Jan von Oppeln nabył majątek Bronikowo w Wielkopolsce i od tej miejscowości przyjął nazwisko „Oppeln-Bronikowski”. Pieczętowali się herbem Oseł.

W latach siedemdziesiątych XVI wieku Jan Oppeln-Bronikowski był opatem klasztoru w Bledzewie koło Międzyrzecza.

Ród Oppeln-Bronikowskich w późniejszych czasach występuje również w Brandenburgii i w Prusach Wschodnich, a w połowie XVII wieku Karol Oppeln-Bronikowski przeniósł się do Szwecji, dając początek skandynawskiej linii rodu.

W drugiej połowie XVIII wieku wielu przedstawi-

cieli Oppeln-Bronikowskich było wyższymi oficerami armii pruskiej: Zygmunt von Oppeln-Bronikowski był generałem-majorem wojsk pruskich i dowódcą regimentu huzarów; zmarł w 1765 roku. Karol Ludwik von Oppeln-Bronikowski w 1806 roku w stopniu generała-porucznika, był adiutantem króla pruskiego, a w 1815 roku komendantem Erfurtu.

Aleksander August Ferdynand (Oppeln) Bronikowski (ur. 1783 – zm. 1834 r.), powieściopisarz niemiecki żyjący w Dreźnie, napisał kilka bardzo poczytnych w tym czasie powieści z dziejów Polski, m.in.: „Hipolita Boratyńskiego”, „Moiny”, „Mysią Wieżę”, „Zawieprzycę” i inne.

Z polskich przedstawicieli rodu należy wymienić Adama Bronikowskiego (ur. 1717 – zm. 1778 r.) – generała wojsk polskich, jego syna – Adama Feliksa (ur. 1758 – zm. 1829 r.), kasztelana i senatora, oraz Mikołaja Deodatusa Kajetana Oppeln-Bronikowskiego (ur. 1767 – zm. 1817 r.) – generała wojsk polskich i francuskich.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 76–77

Błażek, t. III, s. 125

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 261–262

BRONNE

zob.

d'HATOIS

BRUCK

(BRUCK ANGERMUEND genannt)

Ród patrycjuszy wrocławskich, znany w XVI i XVII wieku. W 1536 roku Jan Bruck, zwany Angermuend, był właścicielem Janowic Wielkich (Janno-

witz) koło Jeleniej Góry (Hirschberg) i w latach 1538–1550 członkiem rady miejskiej Wrocławia (Breslau).

Na początku XVII wieku znany wówczas poeta Jakub von Bruck był właścicielem Mirosławiczek (Rosenthal) koło Wrocławia (Breslau).

Źródła:
Sinapius, t. I, s. 300–301
Błażek, t. II, s. 13

BRUCKOT (BROCKOT, BRUKOTT)

Stara szlachta śląska herbu Kozieł, występująca w źródłach już w XIV wieku. Pochodzili z jednego pnia z rodem Czesławitzów, a według Pilnáčka – również z rodem Mrakotów. Siedzibą rodową był prawdopodobnie Brochocin (Duerr Brockuth) lub Brochocinek (Nass Brockuth) koło Niemczy (Nimptsch).

W 1338 roku Dirske Bruckott przebywał na dworze księcia Bolesława legnickiego.

W latach 1565–1571 Wacław Bruckott, starosta księstwa wołowskiego był właścicielem Motyczyna (Moettig) i Kęblowa (Kammelwitz) koło Wrocławia (Breslau).

W 1640 roku Kasper von Bruckott z Krakowian (Krakowahne) i Motyczyna (Moettig) koło Trzebnicy (Trebnitz) był burgrabią zamku w Oleśnicy (Oels).

W 1664 roku występuje w dokumentach Jan Kasper von Bruckott z Krotowic (Kurzwitz), zarządcą lasów księstwa oleśnickiego. Jego syn – Jerzy Abraham (ur. 24.01.1667 r.), w 1684 roku był paziem na dworze księżęcym w Oleśnicy (Oels).

Źródła:
Sinapius, t. I, s. 301
Błażek, t. II, s. 13
Pilnáček, t. II, s. 492

BRUECKNER

Dwa rody szlacheckie o tym nazwisku były znane w Niemczech – jeden pochodzący z Turyngii i Brandenburgii, drugi – nobilitowany w 1777 roku. Herb umieszczony w herbarzu Błażka nie odpowiada żadnemu z nich.

W 1733 roku jako świadek w jakimś (?) testamentie występuje Jan Brueckner.

Nic o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 315–318

Błażek, t. II, s. 13

BRUENNICH

zob.

BRINNIG

BRUENNIG

zob.

BRINNIG

BRUGES

Szlachta pochodzenia francuskiego. W 1767 roku (14.07.) uzyskali tytuł hrabiów francuskich, potwierdzony w 1770 roku (12.12.) przez królów pruskich.

Ludwik Andrzej hr. von Bruges, urodzony w Berlinie w 1811 roku (18.01.), oficer wojsk pruskich,

w 1844 roku nabył majątek Piotrowice (Peterwitz) koło Jawora (Jauer) i tam zmarł.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 125–126

BRUKOTT

zob.

BRUCKOT

BRUNETTI

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb rodowy III

Herb rycerski Jana Jakuba jun.
z 1691 rokuHerb rycerski Józefa Ambrożego
z 1727 roku

Szlachecki ród włoski, którego przedstawiciele przyszli na Śląsk razem z Janem Jakubem Brunettim – kanonikiem katedry wrocławskiej. Wraz z nim przybyli trzej jego bratankowie: Jan (zm. 1703 r.) – prałat katedry wrocławskiej i namiestnik biskupi księstwa nyskiego oraz Jan Jakub jun. (zm. 22.03.1692 r.) – doktor obojga praw, protonotariusz apostolski i scholastyk kurii biskupiej wrocławskiej, w latach 1667–1691 proboszcz w Opolu (Oppeln) i Głogowie (Glogau), właściciel Malerzowic Wielkich (Gross Mahlendorf) koło Niemodlina (Falkenberg) na Górnym Śląsku. W 1691 roku (16.01.) wpisany został w czeski stan rycerski.

Trzeci z braci – Łazarz Ambroży Brunetti (ur. 4.05.1666 – zm. 4.03.1734 r.), tajny radca dworu cesarskiego i kanclerz Wyższego Urzędu Śląska, w 1692 roku (14.11.) otrzymał tytuł czeskie-

go barona. Odziedziczył po swoim bracie Janie Jakubie jun. Malerzowice Wielkie (Gross Mahlendorf) oraz posiadał Złotniki (Goldschmieden) koło Wrocławia (Breslau).

Żonaty (x 1693 r.) z Marią Elżbietą Żyrowską (z linii dolnośląskiej?) (zm. 4.04.1710 r.), pozostawił tylko dwie córki: Filipinę Marię – żonę N. von Karwatha i Marię Józefę (ur. 2.02.1695 – zm. 22.10.1740 r.) – żonę Karola Erdmanna hr. Henckel-Donnersmarck.

W rodzinie Brunettich imiona Jan Jakub i Jan powtarzały się bardzo często, co znacznie utrudnia identyfikację. W XVIII wieku występuje jeszcze dwóch Janów Jakubów – jeden, zmarły w 1703 roku (16.04.), był członkiem Wyższego Urzędu Śląska, drugi – prałatem katedry wrocławskiej; zmarł w Raciborzu w 1764 roku (17.09.).

W 1727 roku (21.05.) został wpisany w czeski stan rycerski Józef Ambroży Brunetti – nie wiadomo, jaki był jego stopień pokrewieństwa z pozostałymi.

W XIX wieku ród Brunettich otrzymał tytuł hrabiów Austrii.

Źródła:

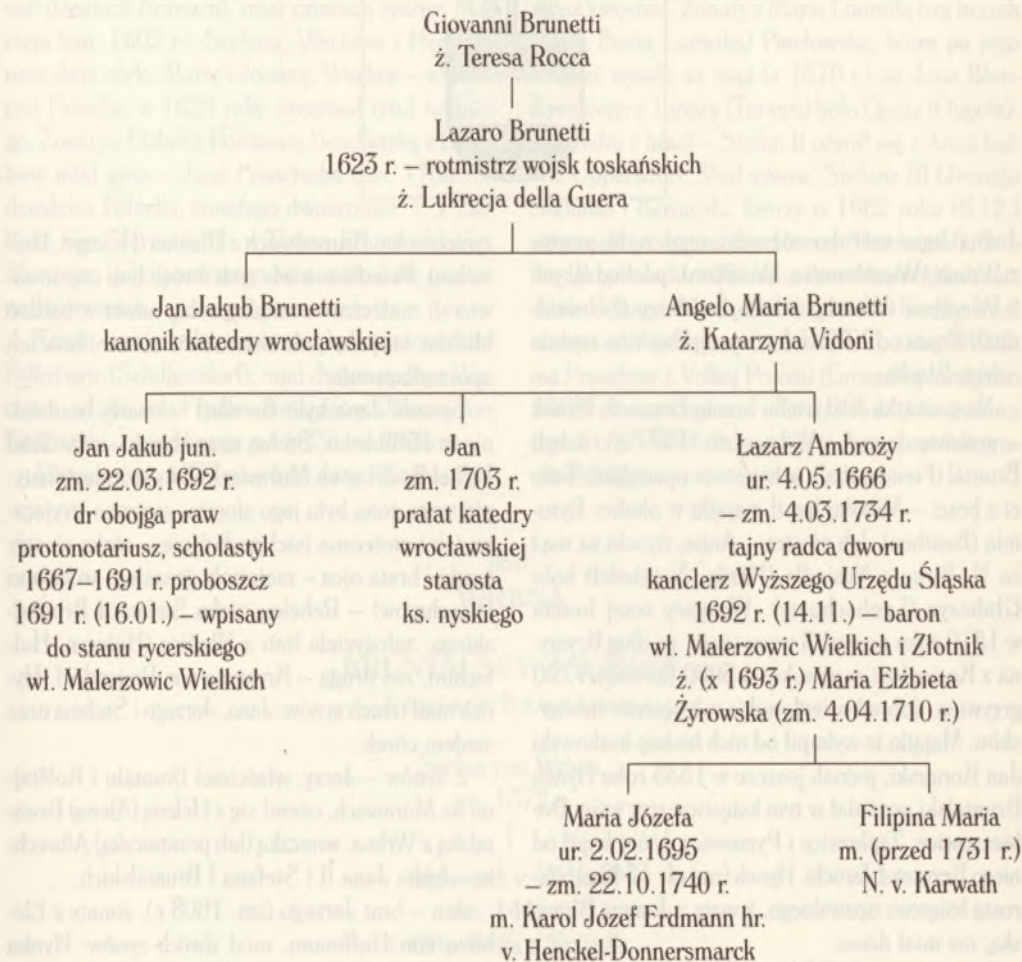
Henelius, t. II, s. 491

Zedlitz, t. I, s. 317–318

Błażek, t. II, s. 13

Doerr, s. 171, 172, 212

PRZODKOWIE ŚLĄSKICH BRUNETTICH

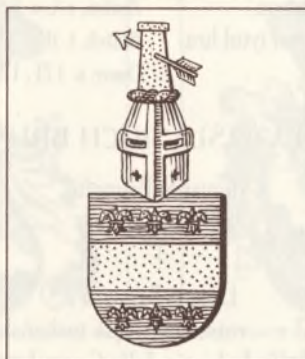
BRUNICH

zob.

BRINNIG

BRUNTALSKY

(BRUNTALSKY z WRBNA, WUERBEN und FREUDENTHAL)

Jedna linia szeroko rozrodzonego rodu panów z Wrba (Wierzbnowie, Wuerben), pochodzących z Wierzbna (Wuerben) koło Świdnicy (Schweidnitz). Znani od XIV wieku, występowali na terenie całego Śląska.

Na początku XVI wieku bracia Bernard, Hynek – synowie Jana I z Wrba (zm. 1477 r.), nabyli Bruntál (Freudenthal), w księstwie opawskim. Trzeci z braci – Mikołaj kupił majątki w okolicy Bytomia (Beuthen). Ich siostra – Anna, wyszła za mąż za N. Birkę z Nasiedla (Nasile, Nassiedel) koło Głubczyc (Leobschuetz). Wszyscy trzej bracia w 1519 roku posiadali w zastawie, za dług Krystyna z Kozieglów, w wysokości 3000 florenów i 200 grzywien, dobra kozieglowskie w księstwie siewierskim. Majątki te wykupił od nich biskup krakowski Jan Konarski, jednak jeszcze w 1533 roku Hynek Bruntalski posiadał w tym księstwie trzy wsie: Dobieszowice, Tapkowice i Pyrzowice, które kupił od niego Krzysztof Jarocki. Hynek (zm. ok. 1548 r.), starosta księstwa opawskiego, żonaty z Joanną Bitowską; nie miał dzieci.

Bernard (zm. 1529 r.), żonaty z Katarzyną von Sternberg, był właścicielem połowy Bruntálu (Freudenthal), Klimkovic (Koenigsberg) i Heraltic (Herrlitz); miał trzech synów: Jana, Stefana i Albrechta.

Albrecht (zm. 1541 r.), posiadał Heraltice (Herrlitz), Jan II i Stefan I ożenili się z siostrami – Joanną i Martą von Zierotin, córkami Przemysława Hynka.

Jan II (zm. 1559 r.) był właścicielem Bruntálu (Freudenthal), zaś Stefan I (zm. 1567 r.) był zało-

życielem linii Bruntalskich z Hlučina (Hulczyn, Hultschin). Przedstawiciele tych dwóch linii często zawierali małżeństwa między sobą, nawet w bardzo bliskim stopniu pokrewieństwa, co utrudnia ich uporządkowanie.

Synami Jana byli: Bernard – zmarły bezdziećnie w 1582 roku, Stefan oraz Hynek – właściciel Velkej Bystřicy na Morawach. Dwukrotnie żonaty: pierwszą żoną była jego siostra, zarówno stryjeczna jak i cioteczna (sic! podwójnie – córka siostry matki i brata ojca – materiały genealog. archiwum Praschmów) – Rebeka, córka Stefana I Bruntalskiego, założyciela linii z Hlučina (Hulczyn, Hultschin), zaś drugą – Krystyna von Rogendorf. Hynek miał trzech synów: Jana, Jerzego i Stefana oraz siedem córek.

Z synów – Jerzy, właściciel Bruntálu i Kolštejnu na Morawach, ożenił się z Heleną (Aleną) Bruntalską z Wrba, wnuczką (lub prawnuczką) Albrechta – brata Jana II i Stefana I Bruntalskich.

Jan – brat Jerzego (zm. 1608 r.), żonaty z Elżbietą von Hoffmann, miał dwóch synów: Hynka (zm. 1614 r.) i Bernarda. Hynek miał synów: Karola i Jerzego.

Linia Bruntalskich z Hlučina i Fulneku

Założycielem tej linii był Stefan I (zm. 1567 r.) – syn Bernarda Bruntalskiego, a brat Jana II i Albrechta. Żonaty z Martą von Zierotin, miał sześciu synów: Jana, Wacława (zm. 1578 r.), Bernarda,

Albrechta, Bartłomieja (zm. 1604 r.) – właściciela Frydka, żonatego z Anną Wyskotą z Wodnik i Karola, a także jedną znaną z imienia córkę Rebeke – żonę Hynka (Henryka) Bruntalskiego, syna Jana II.

Jan (zm. 1592 r.) – odziedziczył Hlučin (Hulczyn, Hultschin). Żonaty dwukrotnie: 1. z Magdaleną von Fuellstein, 2. z Marią Tworską z Kravař (Deutsch Krawarn), miał czterech synów: Macieja (zm. 1602 r.), Stefana, Wacława i Henryka oraz dwie córki: Martę i Joannę. Wacław – właściciel Fulneku, w 1624 roku otrzymał tytuł hrabiego. Żonaty z Elżbietą Polikseną Demborską z Dembiny miał syna – Jana Franciszka (zm. 1705 r.), dziedzica Fulneku, żonatego dwukrotnie: 1. z Elżbietą von Martinitz, 2. z Teresą Franciszką von Martinitz. Jego potomstwo stanowiło linię panów na Hořovicach.

Karol – najmłodszy z braci, był właścicielem Šilheřovic (Schillersdorf); miał dwóch synów: Wacława, właściciela Frydka, żonatego z Elżbietą von Sedlnitzki, uwięzionego po 1620 roku i Jana.

Albrecht (zm. 1597 r.) – brat Jana i Karola, był

właścicielem Dobroslavic (Dobrosławitz); żonaty z Anną Tworską z Kravař (Deutsch Krawarn) (zm. 1611 r.), miał trzech synów: Jerzego, Stefana II i Bernarda.

Najmłodszy – Bernard (zm. 1652 r.), właściciel Nowej Cerekwi (Deutsch Neukirch) koło Głubczyc (Leobschuetz), w księstwie opawskim, był starostą tegoż księstwa. Żonaty z Marią Ludmiłą (wg innych Marią Beatą Ludwiką) Pawłowską, która po jego śmierci wyszła za mąż (x 1670 r.) za Jana Blankowskiego z Turawy (Turawa) koło Opola (Oppeln).

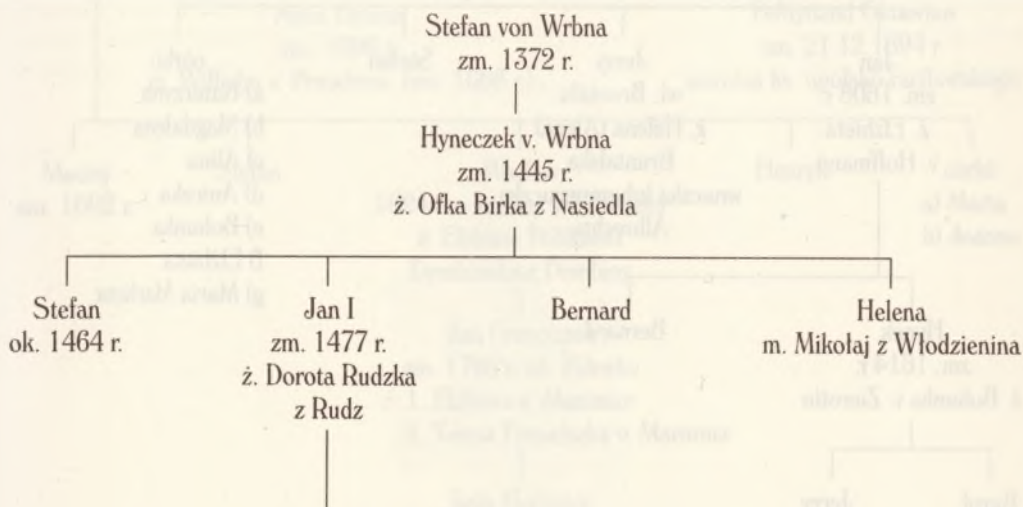
Średni z braci – Stefan II ożenił się z Anną bar. von Oppersdorf. Miał synów: Stefana III (Jerzego Stefana) i Bernarda, którzy w 1662 roku (6.12.) otrzymali tytuły hrabiów Rzeszy (Reichsgraf). Stefan III był około 1650 roku dowódcą wojsk cesarskich. Żonaty z Marią Elżbietą hr. von Kinsky, miał córkę – Annę Helenę (zm. 1696 r.), żonę Wilhelma Praschmy z Velkej Polomi (Gross Pohlom) (zm. 1666 r.) oraz syna – Ferdynanda Oktawiana (zm. 21.12.1694 r.), starostę księstwa opolsko-raciborskiego.

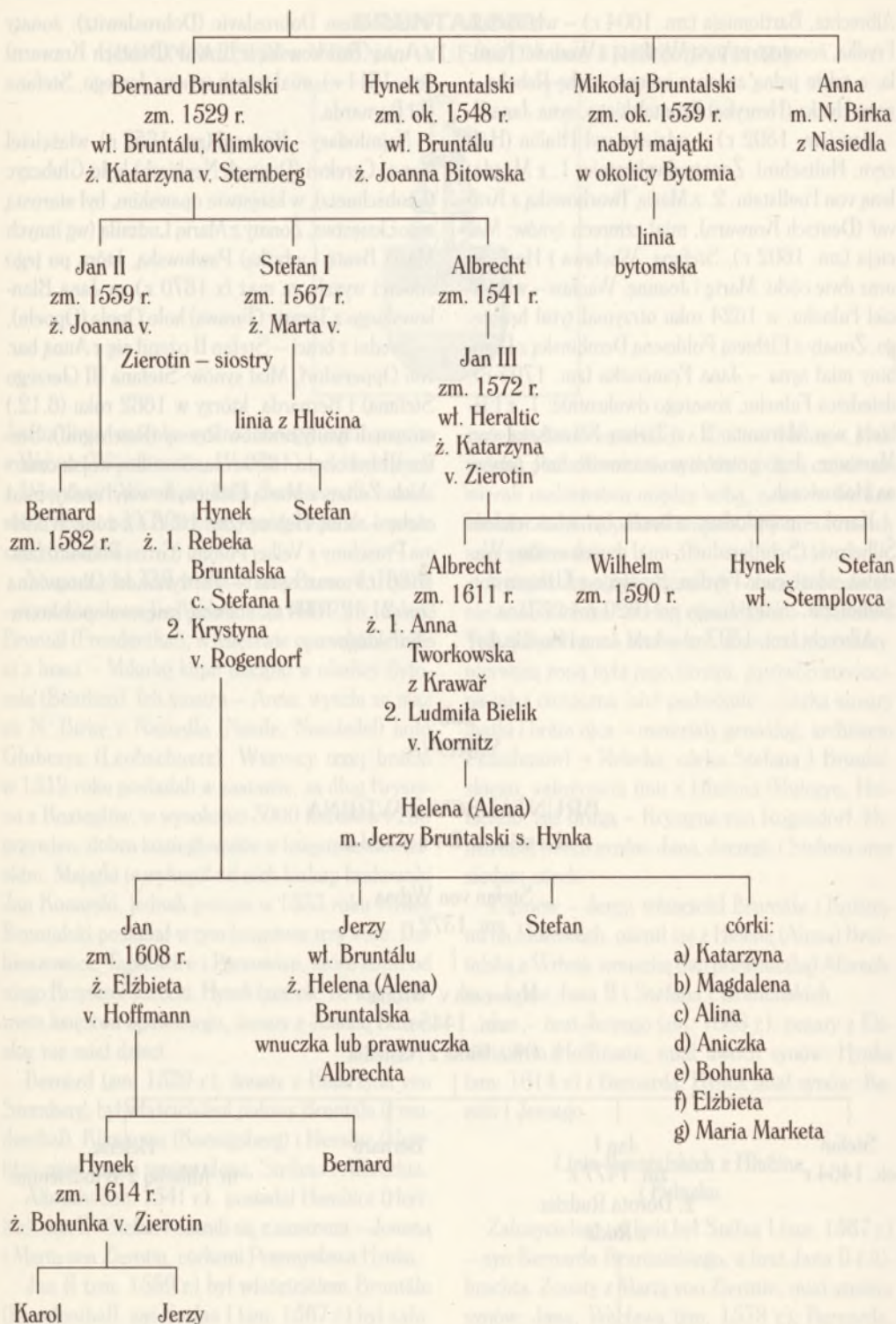
zob.

WRBNA

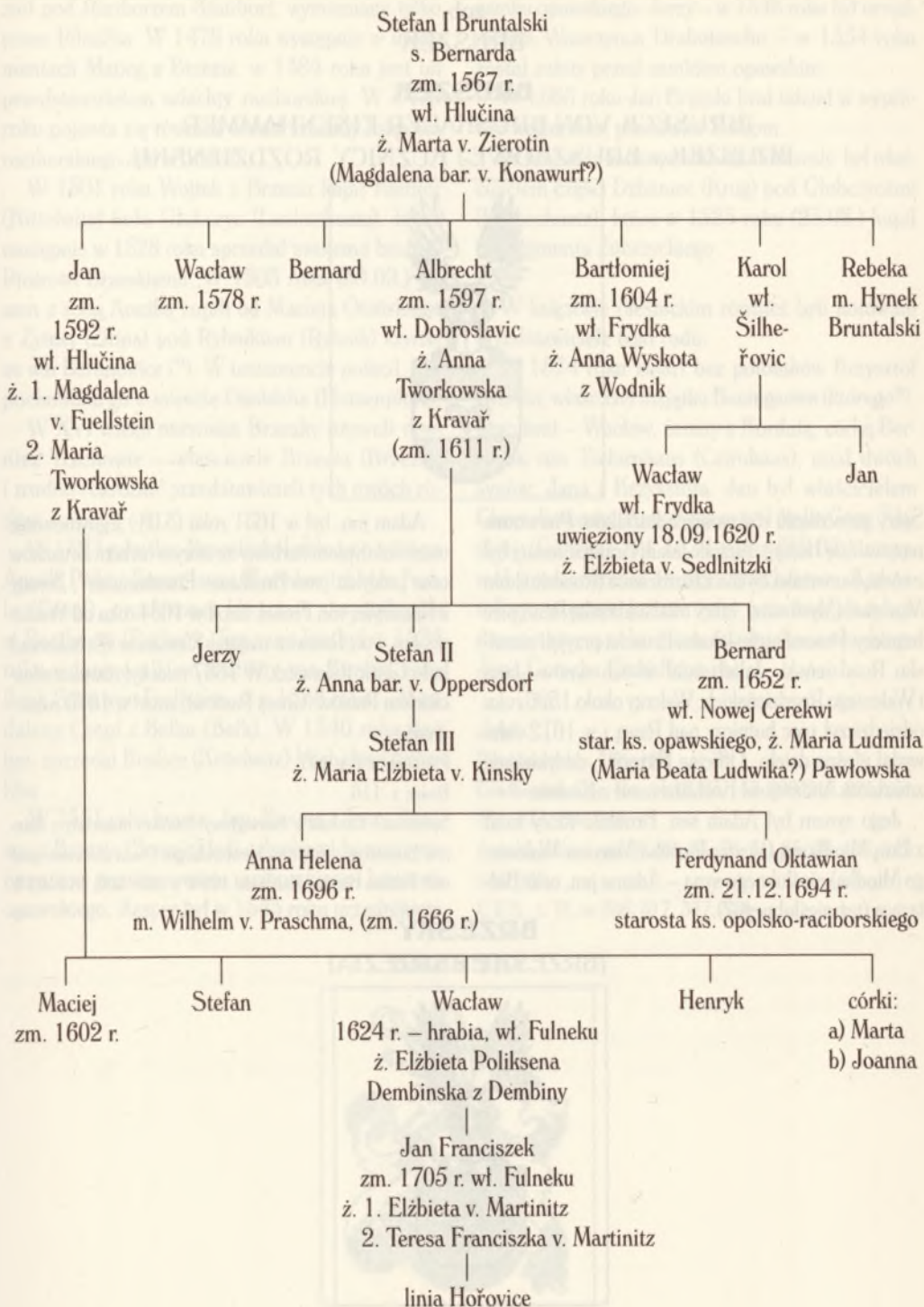
BRUNTALSCY Z WRBNA

Linia z Bruntálu

Linia z Hlučina

BRUSECK

zob.

BRUSZEK**BRUSZEK**(BRUSECK VON BRUSKAUER EISENHAMMER,
BRUSZEK z BRUSZKOWEJ KUZNICY, ROZDZIENSKI)

Stary górnośląski ród wolnych kuźników. Pierwotnie nazywali się Hercyg. Kuźnik Jakub Bruszek żonaty był z córką hamernika Sycha z Roźdzenia (Rosdzin) koło Mysłowic (Mysłowitz), który miał nad rzeką Rawą piec hutniczy. Potomkowie Jakuba Bruszką przyjęli nazwisko Rozdzieński. Jakub miał dwóch synów: Jana i Walentego Rozdzieńskich. Walenty około 1596 roku odziedziczył piec hutniczy nad Rawą i w 1612 roku wydał głośnie dzieło „Officina Ferraria”, dedykowane zmarłemu Andrzejowi Kochtitzkiemu z Kochtic.

Jego synem był Adam sen. Bruszek, który miał z Ewą Miodkową (siostrą kuźnika Marcina Walentego Miodka) nieślubnego syna – Adama jun. oraz Baltazara (też nieślubnego?).

Adam jun. był w 1631 roku (5.08.) legitymowany, otrzymał dyplom herbowy ze starym herbem Bruszków oraz predykat „von Bruskauer Eisenhammer”. Żonaty z Katarzyną von Frobel, kupił w 1654 roku od Wacława jun. von Rechwitz majątek Czekanów (Schakanau) koło Gliwic (Gleiwitz). W 1667 roku był również właścicielem Paniów (Gross Paniow); zmarł w 1670 roku.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 177

Doerr, s. 116

Siewierz – Czeladź – Koziegłowy. Studia i materiały z dziejów Siewierza i księstwa siewierskiego. Praca zbiorowa pod red. Feliksa Kiryka, Katowice 1994, s. 485, 500, 513–514

BRZESKY

(BRZESKY z BRZEZIA)

Stary górnośląski ród, pochodzący z Brzezia (Brzezcie) pod Raciborzem (Ratibor), wymieniany tylko przez Pilnáček. W 1478 roku występuje w dokumentach Matieg z Brzezie, w 1484 roku jest on przedstawicielem szlachty raciborskiej. W 1479 roku pojawia się również wśród szlachty księstwa raciborskiego Jan z Brzezia.

W 1501 roku Wojtek z Brzezia kupił Kietlice (Kittelwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz), które następnie w 1528 roku sprzedał swojemu bratu – Piotrowi Brzeskiemu. W 1503 roku (30.09.) razem z żoną Aneżką kupili od Macieja Osińskiego z Żytnej (Zittna) pod Rybnikiem (Rybnik) czynsz ze wsi Baranowice (?). W testamencie polecił, aby pochowano go w mieście Osoblaha (Hotzenplotz).

W XVI wieku nazwiska Brzesky używali również Trachowie – właściciele Brzezia (Brzezcie) i trudno rozróżnić przedstawicieli tych dwóch rodów.

W 1523 roku Jan Brzesky był pełnomocnikiem Aneżki Pelki z Borzysławic (Borislawitz) koło Koźła (Cosel), przełożonej klasztoru dominikanek w Raciborzu (Ratibor). Ten sam Jan był w 1524 roku pełnomocnikiem Elżbiety von Kunitz, żony Jana Supa von Fuellstein, a w 1538 roku – Magdaleny Czepl z Belku (Belk). W 1540 roku Jan jun. sprzedał Kietlice (Kittelwitz) Michałowi Sche-liha.

W 1551 roku bracia: Jan, Kasper i Jerzy Brzescy z Brzezia (Brzezcie) byli członkami komisji wytyczającej granice powiatu raciborskiego i księstwa opawskiego. Kasper był w 1545 roku urzędnikiem

Jana Planknara, a w 1554 roku – urzędnikiem zamku opawskiego. Jerzy – w 1548 roku był urzędnikiem Wawrzyńca Drahotuscha – w 1554 roku został zabity przed zamkiem opawskim.

W 1566 roku Jan Brzeski brał udział w wyprawie węgierskiej przeciwko Turkom.

W księstwie karniowskim Jakub Brzeski był właścicielem części Dzbaniec (Krug) pod Głubczycami (Leobschuetz), które w 1523 roku (23.02.) kupił od Zygmunta Zubrzyckiego.

W księstwie oleśnickim również byli notowani przedstawiciele tego rodu.

W 1574 roku zmarł bez potomków Krzysztof Brzeski, właściciel majątku Baumgarten (którego?). Jego brat – Wacław, żonaty z Kordulą, córką Bernarda von Tschirnhaus (Czirnhaus), miał dwóch synów: Jana i Krzysztofa. Jan był właścicielem Chocieborowic (Kutscheborwitz) koło Góry Śląskiej (Guhrau). W 1574 roku (25.05.) otrzymał potwierdzenie starego szlachectwa. Krzysztof w tym czasie już nie żył – wcześniej służył na dworze starosty księstwa świdnicko-jaworskiego Jana Gotscha (Schaffgotsch).

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 168–169

Landbuecher Opp.-Rat., nr 15, 93, 157, 209, 217, 221, 251, 254, 277, 280, 358

Zemská kniha..., nr 39, 40, 63, 78, 81, 85, 94, 106, 110, 144, 149

C.D.S., t. VI, nr 308, 317, 357, 359

BRZESKY

Szlachta polskiego pochodzenia herbu Prawdzic, posiadała majątki w XVI wieku w księstwie cieszyńskim, a w XVII i XVIII wieku na terenie Prus.

Wacław Brzeski w 1595 roku był właścicielem Reichwaldau (który?), w 1596 roku wymieniany jest wśród szlachty czeskiej.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 318

Błażek, t. IV, s. 117

BRZESKY

(z BRZEZIA)

Nazwiska tego używali w XVI i XVII wieku niektórzy przedstawiciele rodu Trach – właściciele Brzezina (Brzezje) koło Raciborza (Ratibor).

zob.

TRACH

BRZEZINA

(BRZEZINKA)

Szlachta górnośląska, występująca jedynie w XV wieku. Prawdopodobnie w wiekach późniejszych przyjęli inne nazwisko. Miejscowością rodową były Witosławice (Witoslawitz) koło Koźła (Cosel).

W 1441 roku Stenczel Brzesinka występuje jako świadek w dokumentach księcia Konrada oleśnicko-kozielskiego. W 1449 roku Niklas i Stanislaus (ten sam?) kupili od księcia Wacława cieszyńskiego wieś Bobrowniki (Bobrownik) i Piekary Rudne (Rudy-Piekar) koło Bytomia (Beuthen) wraz z kopalnią rud żelaza. W 1456 roku Niklas Brzezinka był właścicielem Bobrownik (Bobrownik) i kopalni rud żelaza w Szombierkach (Schomberg) nad Błotnicą.

W 1459 roku Łukasz Brzezinka występuje w dokumentach księcia Wacława cieszyńskiego, wystawionych w Bytomiu (Beuthen). W 1460 roku Stanisław Brzezina występuje jako świadek N. Kotulinskiego. W 1479 roku Maciej i Jan Brzezina

z Witosławic (Witoslawitz) występują w dokumentach raciborskich, w 1481 roku występuje Jan, a w 1482 roku – Stanisław i Jan Brzezina z Witosławic (Witoslawitz). W 1490 roku Stanisław Brzezina (ten sam?) był dziedzicznym wójtem miasta Woźniki (Woischnik) koło Lublińca (Lublinitz). W 1493 roku (12.11.) Stanisław Brzezina i jego młodszy brat – Krzysztof, sprzedają wójtostwo.

W 1503 roku (26.06.) występuje w dokumentach „Kristoff Brzeznik z Brzeznik (?)”, drugi mąż Jadwigi Kopitsky (?)”.

Herb niezany.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 171

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag

Ratibor 1882, s. 39

Boehme, t. II, s. 79

C.D.S., t. VI, nr 224, 238, 244, 330, 344, 454

BRZEWOWICZ (BRZIEZOWICZ)

Szlachta górnośląska, pochodząca z okolic Bytomia (Beuthen), posiadająca herb zbliżony do polskiego herbu Wadwicz.

W 1432 roku Jerzy Brzewowicz był starostą Dzierżoniowa (Reichenbach) (?). W 1447 roku Jakubek Brzewowicz, a w 1492 roku – Krzysztof,

byli właścicielami Mieszkowic (Dittmannsdorf) koło Prudnika (Neustadt). Występują w dokumentach książąt karniowskich.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 14

BRZIKAWSKI

Ród wymieniany tylko przez Pilńačkę, pochodzący z księstwa opolsko-raciborskiego.

Benesz (Benedykt) Brzikawski miał syna Mikołaja – w 1572 roku właściciela części wsi Kadłub (który?). Benesz i Mikołaj z żoną Zuzanną zmarli przed 1573 rokiem. Opiekunem nieletnich dzieci Mikołaja został Waclaw Wachowski; sprzedał on Kadłub Krzysztofowi von

Hoff z Kantorowic (Kantersdorf) koło Brzegu (Brieg).

Anna Brzikawska – córka Mikołaja, występuje w dokumentach w 1575 roku.

Herb nieznan.

Źródła:

Pilńaček, t. I, s. 170

BRZISCHOWSKI

zob.

BRZYSZOWSKI

BRZISKY

Szlachta pochodząca z księstwa oleśnickiego, znana tylko z XVI wieku.

W latach 1570 – 1581 Jan Brzisky posiadał dom w Bierutowie (Bernstadt).

W 1590 roku występuje w dokumentach Jan Brzisky jun.

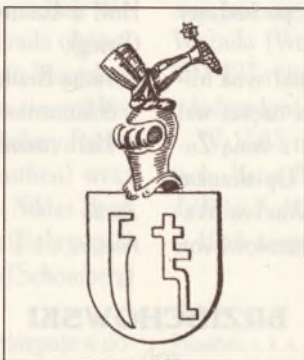
Być może Brzeski z księstwa oleśnickiego i Brziski stanowią jeden ród, zwłaszcza że herby są do siebie zbliżone (mężczyzna na łodzi).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 5

BRZISZKOWSKI

(BRZYSZKOWSKI, BRYSZKOWSKI)

Szlachta z okolicy Bytomia (Beuthen), Pszczyny (Pless) i zamieszkała w księstwie cieszyńskim.

W 1530 roku Barbara Brziszowska z Brzyszkowa (?) była żoną N. Trzecieckiego.

W drugiej połowie XVII wieku występują w dokumentach Jan Brziszkowski ze Świętochłowic (Schwientochlowitz) koło Bytomia (Beuthen) i Łagiewnik (Lagiewnik) koło Lublińca (Lublinitz), żonaty z Zuzanną N.; miał synów: Wacława Franciszka (ur. 8.10.1680 r.), Jana (ur. 5.03.1684 r.) i Jerzego Mikołaja (ur. 8.04.1687 r.) oraz córki: Marię

Rozynę (ur. 28.01.1682 r.) i Joannę Katarzynę (ur. 17.03.1687 r.).

W 1725 roku sporządził testament Karol Wacław Brziszkowski, właściciel Soběšovic (Szebiszowice, Schoebischowitz), w księstwie cieszyńskim. Miał dwóch synów: Karola Wacława i Adama Wacława oraz dwie córki, wówczas już zamężne.

W kościele w Soběšovicach (Szebiszowice, Schoebischowitz) – według Pilnáčka – znajduje się obraz św. Jana Nepomucena, ufundowany przez

Adama Brziszowskiego, na którym umieszczony jest inny herb – półksiężyc.

Karol Waclaw w 1736 roku (14.11.) kupił od Marii Heleny Wiplar wolny dom, zwany „Głowacki”, w Łące (Lonkau) koło Pszczyny (Pless).

Jan – właściciel Markłowic (Marklowitz) koło Rybnika (Rybnik), miał córkę – Ewę, żonę Leopol-

da Ludwika Halamy (zm. przed 1755 r.). Wraz z mężem kupiła Mszanę Górną (Mschanna), a świadkiem transakcji był Zygmunt Adam Brziszowski.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 169–170

BRZYSZOWSKI (BRZISCHOWSKI)

Według Błażka – szlachta pochodzenia polskiego herbu Łabędź; w XVI wieku występują w dokumentach księstwa opolsko-raciborskiego oraz cieszyńskiego.

W 1608 roku Piotr Brzyszowski był pisarzem ziemskim księstwa opolsko-raciborskiego.

Karol Waclaw był asesorem sądu ziemskiego w Cieszynie (Teschen).

Najprawdopodobniej jednak jest to przekręcone lub źle odczytane nazwisko znanego rodu górnośląskiego Przyszowskich z Przyszowic (Preiswitz) koło Gliwic (Gleitwitz), herbu Łabędź.

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 10

BUBELWITZ (BOEBELWITZ, BOBILWITZ)

Stara szlachta śląska znana od XIV wieku. W 1343 roku występuje w dokumentach księstwa ziebickiego Francelinus de Bobilwicz.

W XVII wieku posiadali majątki w księstwie opolsko-raciborskim.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 301

Błażek, t. III, s. 5

BUBNA

(BUBNA von LITTITZ)

Herb rodowy

Herb hrabiowski

Stara szlachta czeska występująca w dokumentach od początku XV wieku.

W 1629 roku (8.11.) bracia: Henryk Jan, Herman Feliks i Kuno Jarosław oraz siostra Joanna otrzymali tytuły baronów z predykatem „und Littitz” i zmianą herbu. W 1644 roku (25.06.) potwierdzenie starego tytułu baronów oraz tytuł hrabiów dostali bracia: Henryk Jan i Kuno Jarosław.

Henryk Jan był w latach 1649–1653 starostą

hrabstwa kłodzkiego, posiadał majątek Gorzuchów (Moehlten) i połowę wsi Święcko (Schwenz).

Urząd starosty hrabstwa przejął po ojcu jego syn – Franciszek Adam, w latach 1691–1695, członek rady cesarskiej.

Źródła:

Gauhen, szp. 203

Błażek, t. I, s. 15

Doerr, s. 95, 100

BUCH

(BAUCH, BOCH)

Na Śląsku istniały dwa rody o tym nazwisku, których jednak nie można zidentyfikować: jeden znany od XIII wieku, drugi z XVI wieku. Według Jurka – na Śląsku jako pierwszy przedstawiciel tego rodu pojawił się w 1268 roku Herman Buch.

W pierwszej połowie XIV wieku również Herman kupił wójtostwa w Lubinie (Lueben); w 1357 roku wójtem dziedzicznym tego miasta był Cincze (Konrad) von Buch (syn Hermana?).

W 1359 roku Hanke von Buch był marszałkiem dworu księcia Waclawa I legnickiego – żył jeszcze w 1369 roku, za księcia Ludwika I.

W 1529 roku Jerzy von Buch brał udział w obłożeniu Wiednia.

W 1591 roku zmarł Lassla (Władysław) Bauch z Tarnowa (Tarnau) koło Żabkowic Śląskich (Frankenstein), pochowany został w kościele parafialnym w Złotym Stoku (Reichenstein).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 301–302

Zedlitz, t. I, s. 318–322

Błażek, t. II, s. 14

Cetwiński, C 299, C 378

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 209–210

BUCHAU

zob.

BUCHWITZ

BUCHEN

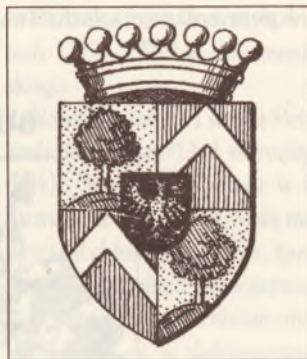
zob.

SCHWAB

BUCHENBERG

Herb rodowy

Herb baronowski

Przedstawiciele tego rodu posiadali majątki w hrabstwie kłodzkim. Brak o nich bliższych danych.

Kasper von Buchenberg, cesarski pułkownik hiszpańskich dragonów, w 1636 roku był właścicielem połowy folwarku w Ścinawce Średniej (Mittelsteine).

W 1640 roku zmarł Jerzy von Buchenberg, właściciel

zamku w Oldrzychowicach Kłodzkich (Ullersdorf).

W XVIII wieku tytułowali się baronami, jednak nie wiadomo, kiedy i kto nadał im ten tytuł.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 15–16; t. III, s. 5

BUCHERWITZ

zob.

REINHARDT

BUCHHOLTZER

Herb z 1488 r.

Herb z 1556 r.

Herb z 1563 r.

Ród patrycjuszy zgorzeleckich. W 1488 roku (3.01.) cesarz Fryderyk III wystawił dyplom herbowy Wincentemu Buchholtzerowi, w 1556 roku (1.10.) Aleksander Buchholtzer otrzymuje od cesarza Ferdynanda I potwierdzenie szlachectwa i zmianę herbu.

Ponowne potwierdzenie ze zmianą herbu następuje w 1563 roku (1.04.) dla Krzysztofa Buchholtzera.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 14

BUCHS

Bogata rodzina kupiecka z Jeleniej Góry (Hirschberg). Prowadziła bardzo rozległe interesy handlowe na terenie całego Śląska. Daniel Buchs – kupiec jeleniogórski i asesor kolegium handlowego w Trieście otrzymał w 1731 roku (2.01.) szlachectwo czeskie. Jego syn (również Daniel?), założył

w Jeleniej Górze (Hirschberg) ogród botaniczny i muzeum przyrodnicze.

Posiadali majątki: Wojanów (Schildau), Dąbrowica (Eichberg) oraz Bobrów (Boberstein) w okolicy Jeleniej Góry (Hirschberg).

Ostatnim przedstawicielem tego rodu był zmar-

ły w 1886 roku Fryderyk von Buchs ze Świerzawy (Schoenau). W pierwszej połowie XIX wieku mieszkała w Paczkowie (Patschkau) Wilhelmina von Buchs (ur. 1809 – zm. 31.03.1841 r.).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 324; t. V, s. 82

Błażek, t. II, s. 14

Doerr, s. 218

BUCHTA

(BUCHTA von BUCHTITZ und ONDRZEYKOWITZ)

Szlachta górnośląska herbu Odrowąż, znana od początków XV wieku. Siedzibę rodową Buchtów trudno zlokalizować. Pilnáček twierdzi, że Buchcice (Buchtitz) leżały „koło klasztoru czarnowąskiego”, zaś druga siedziba – Ondrzykowice, w księstwie opawskim. Lokalizacje te są wątpliwe – na terenie całego Śląska miejscowości Buchcice nie ma. Miejscowość o podobnej nazwie to Buszyce (Buchitz), rzeczywiście leżące niedaleko klasztoru w Czarnowasach (Czarnowanz), ale po drugiej stronie Odry i brak jakichkolwiek dowodów, łączących tę miejscowość z Buchtami. Ondrzykowice zaś większość historyków identyfikuje z Jędrzychowicami (Hoeckricht) koło Oławy (Ohlau), w księstwie brzeskim.

Już na przełomie XVI i XVII wieku nic nie wiadano o pochodzeniu tego rodu. Bartosz Paprocki dedykował jeden z rozdziałów Sztambucha Ślęskeho Janowi Buchcicowi; jednak oprócz ogólnego stwierdzenia, że był to starodawny ród, nie podał żadnych informacji genealogicznych.

Pierwsza informacja o przedstawicielach tego rodu pochodzi z połowy XV wieku. W tym czasie występuje w dokumentach Petze (Paszek) von Buchtitz, wójt dziedziczny Wiązowa (Wansen) koło Strzelina (Strehlen). W 1456 roku Paszek von Buchta występuje jako świadek w dokumentach

klasztoru w Czarnowasach (Czarnowanz) pod Opolem (Oppeln).

Petze von Buchtitz miał dwóch synów: Piotra i Mikołaja. Mikołaj wyjechał za granicę (?).

Piotr Buchta z Ondrzejkowicz pojawia się w latach 1482–1489 w dokumentach księstwa opolskiego.

Na początku XVI wieku Petr Buchta z Ondrzejkowicz (ten sam?) był starostą Świerklańca (Neudeck) i Bytomia (Beuthen); w 1507 roku (23.04.) zatwierdza kupno przez radę miasta Bytomia (Beuthen) od chłopu Grzegorza, karczmarza z Radzionkowa (Radzionkau) „brzegu zwanego Stroszek”. Żonaty z Anną von Dornheim, miał syna – Łukasza. Występuje on w dokumentach od 1507 roku. W 1509 roku podpisuje intercyzę małżeńską swojej córki – Anny i Melchiora Strzeli, wójta dziedzicznego Leśnicy (Leschnitz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

W 1514 roku Łukasz, wraz ze swoją matką – Anną von Dornheim kupując Otmęt (Ottmuth) koło Krapkowic (Krappitz). Buduje lub przebudowuje tam zamek, który stał się główną siedzibą rodu przez cały XVI wiek.

Oprócz Otmętu (Ottmuth) posiadał Wysoką (Wysoka) koło Góry św. Anny (Annaberg) oraz

pas miejscowości pomiędzy Otmętą (Ottmuth) i Wysoką (Wyssoka). W 1525 roku występuje jako świadek sprzedaży zamku w Tworkowie (Tworkau) koło Raciborza (Ratibor).

Zmarł 28.06.1532 roku, pochowany w kościele w Otmęcie (Ottmuth), gdzie znajduje się płyta nagrobna z napisem: „Am Freitag vor Petri Pauli im jahre 1532 ist gestorben und begraben allhie der edle gestrenge herr Lukas Buchta von Buchtitz hoechster rath F.G. herczock Hans und hauptmann zu Oppeln ueber Krappitz”. Żonaty z Barbarą von Colditz, miał czterech synów i dwie córki: Annę i Urszulę.

Anna była żoną najpierw Melchiora Strzeli, wójta Leśnicy (Leschnitz), a następnie (ok. 1539 r.) Henryka von Pogrell (z Pogorzeli), właściciela zamku w Chrzelicach (Schelitz) koło Opola (Oppeln), zaś Urszula – żoną (ok. 1538 r.) Balcera Tschammera z Łambinowic (Lamsdorf), właściciela Sowina (Sabine) koło Niemodlina (Falkenberg).

Z synów – dwaj zapoczątkowali dwie linie rodu: najstarszy, Joachim – linię z Otmętu (Ottmuth) i Domecka (Dometzko) koło Opola (Oppeln), drugi, Henryk – linię z Puszczy (Puschine) koło Niemodlina (Falkenberg) i Domecka (Dometzko).

Joachim, używający również nazwiska „Bilicki”, razem z matką, wdową po Łukaszu, otrzymali w spadku Otmęt (Ottmuth) i sąsiednie Krapkowice (Krappitz), na których gospodarzyli wspólnie do 1539 roku. Oprócz tego posiadał Góraźdże (Goradze), a po śmierci w 1558 roku brata – Łukasza jun., przejął jego majątki: Wysoką (Wyssoka), Strzebnów (Strebinow), Gogolin (Gogolin) i Karlubiec (Karlubitz).

W 1563 roku sprzedał Marcinowi Dzierżanowskiemu Wysoką (Wyssoka), Karlubiec (Karlubitz) i Kalinowice (Kalinowitz), a w zamian kupił Domecko (Dometzko) koło Opola (Oppeln).

W 1538 roku w księgach ziemskich opolsko-raciborskich występuje pod nazwiskiem „Bilicki”, jako pełnomocnik Barbary, córki Szawła Jastrzębskiego, żony Marcina Glackiego.

Zmarł w 1582 roku; żonaty z Klarą, córką Jana Proskowskiego z Prószkowa (Proskau); miał dwie córki: Annę i Reginę oraz syna – Jerzego.

Anna Bilicka von Buchtitz była żoną (ok. 1582 r.) Jana Rohowskiego von Kornitz, właściciela Stęblowa (Stoebblau) koło Krapkowic (Krappitz), Regina Buchta – żoną (x 25.02.1582 r.) Adama Saszowskiego von Kornitz.

Syn – Jerzy, odziedziczył Otmęt (Ottmuth), a w 1590 roku kupił Sprzęcice (Sprentschuetz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). Zmarł 23.04.1608 roku, pochowany został w kościele w Otmęcie (Ottmuth), gdzie znajduje się jego płyta nagrobna. Żonaty z Judytą von Czettritz und Kinsberg, miał tylko córkę.

Wdowa po nim odziedziczyła cały majątek i powtórnie wyszła za mąż za Jana Moryca von Redern z Krapkowic (Krappitz), Rozkochowa (Rosnochau) i Straduni (Straduna). W 1632 roku sprzedała Otmęt (Ottmuth).

Linia z Puszczy (Puschine)

Pod koniec XVI wieku założył ją Henryk Buchta, syn Łukasza, brat Joachima z Otmętu (Ottmuth). Kupił on Puszczę (Puschine) koło Niemodlina (Falkenberg), a w 1599 roku Gierałcice (Giersdorf) koło Nysy (Neisse), Lubcz (Leuppusch) i Sulisław (Zuelzhoff) koło Grodkowa (Grottkau). Był członkiem rady księstwa biskupiego nyskiego i sędzią dworskim tegoż księstwa. Żonaty z Ewą von Gruttschreiber, miał syna – Joachima, w latach 1598–1605 właściciela Puszczy (Puschine), Starej Jamki (Jamke) i Piechocic (Piechotzuetz) koło Niemodlina (Falkenberg). Joachim zmarł w 1605 roku, majątki odziedziczył jego syn – Jan Buchta von Buchtitz (zm. 1632 r.), który przejął również od Buchtów z Otmętu (Ottmuth) Domecko (Dometzko). To jemu Bartosz Paprocki poświęcił jeden rozdział Sztambucha Ślęzkeho.

Po nim dziedziczył majątki jego syn – Jerzy Łukasz, notowany w dokumentach w 1639 roku, a po nim Łukasz Buchta – ostatni przedstawiciel tej linii, znany z dokumentów z 1672 roku.

Jerzy Łukasz miał również córkę – Ludmiłę, żonę (x 1620 r.) Fryderyka (Hermana?) Blachy z Rybnej (Rybna) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz).

Jadwiga Buchta von Buchtitz (czyja córka?) (ur. 1589 – zm. 27.12.1612 r.) była pierwszą żoną Melchiora Fryderyka von Reibnitz.

W drugiej połowie XVII wieku Maksymilian Buchta von Buchtitz posiadał majątki w okolicy Pszczyny (Pless).

Na terenie Saksonii Buchtowie występują jeszcze w XVIII wieku: w 1707 roku Krzysztof Enoch von Buchta był członkiem rady książąt saskich, w 1723 roku – radcą dworu saskiego.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 302–303

Zedlitz, t. V, s. 82

Błażek, t. III, s. 5

Pilnáček, t. II, s. 495–497

Landbuecher Opp.-Rat., nr 15, 251, 274, 303, 336

Zemská kniha..., nr 144

Paprocki B., Sztambuch Ślęzsky...

C.D.S., t. VI, nr 341, 381, 471; t. XXXIII, s. 55

Boehme, t. III, s. 133

WBP Op. – Oddz. Rogów: dok. perg. sygn. IV–8

Loss V., Einige ueber Ottmuth (Kr. Gr. Strehlitz) und seine Alterthuemer, (w:) Schlesische Vorzeit, Bd. 4, 1888, s. 36–38

Weltzel A., Beitrag zu den historischen Notizen ueber Ottmuth, (w:) Schlesische Vorzeit, Bd. 4, 1888, s. 124–127

LINIA Z OTMĘTU I PUSZYNY

Petze von Buchtitz
poł. XV w.
wójt Wiązowa

Piotr Buchta z Ondrzejkowicz
zm. po 1507 r.
– star. Świerklańca i Bytomia
ż. Anna v. Dornheim

Mikołaj
wyjechał za granicę 1507 r.

Łukasz Buchta von Buchtitz und Ondrzyjkowicz
zm. 28.06.1532 r.
1514 r. kupuje Otmęt
ż. Barbara v. Colditz

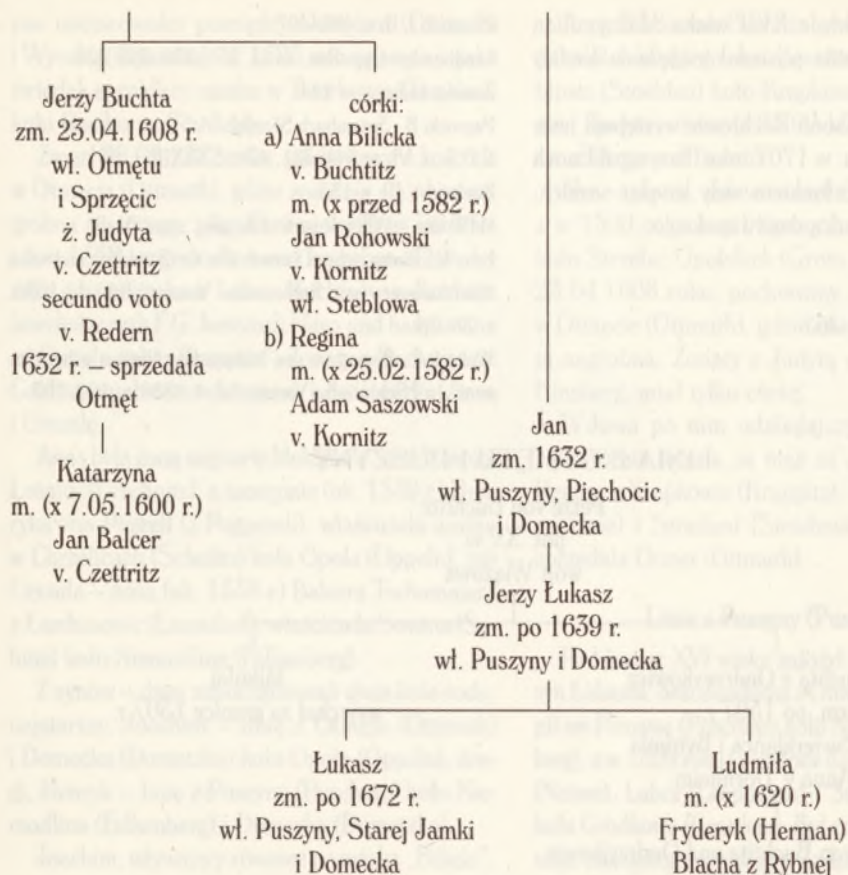
Joachim
Buchta Bilicki
zm. 1582 r.
wł. Otmętu,
Góraźdź,
po 1558 r.
– Wysokiej,
Strzebniowa, Gogolina,
Karlubca, Kalinowic
i Domecka.
ż. Klara,
c. Jana
Proskowskiego

Łukasz jun.
zm. 1558 r.
wł. Wysokiej
Strzebniowa,
Gogolina,
Karlubca,
Kalinowic.

Henryk
zm. po 1598 r.
sędzia dworski
ks. nyskiego;
wł. Puszyń,
Gieralcic, Lubcza
i Sulisławia.
ż. Ewa v. Gruttschreiber
Joachim
zm. 1605 r.
wł. Puszyń,
Starej Jamki i Piechocic

NN

córki:
a) Anna
m. 1. (x ok. 1509 r.)
Melchior
Strzela
z Leśnicy
2. (ok. 1539 r.)
Henryk v. Pogrell
wł. Chrzelic
b) Urszula
m. (x ok. 1538 r.)
Balcer Tschammer
z Łambinowic
wł. Sowina

BUCHWALDT

Ród nie notowany w herbarzach ani w żadnych opracowaniach heraldycznych.

W XIV wieku posiadali majątki w księstwie niemodlińskim. W 1331 roku Poliksena von Buchwaldt wyszła za mąż za N. von Pueckler, na ich ślub przybył z Holsztyna Henryk (książę holsztyński?), goszczony przez księcia Bolka I niemodlińskiego.

W 1397 roku wśród rycerstwa niemodlińskiego występuje Piotr Buchwald.

Herb nieznan.

Źródła:

A.P. Opole, Zespół Praschmy, sygn. 14a – materiały genealogiczne
Praschma H., Geschichte der Herrschaft Falkenberg, Falkenberg 1929, s. 20

BUCHWIESEN (QUIVAL von BUCHWIESEN)

Herb z 1679 r.

Herb z 1693 r.

W 1679 roku (26.07.) szlachectwo bawarskie nadane przez księcia Maksymiliana Filipa otrzymał kupiec Andrzej Quival, członek rady miejskiej Monachium, będący w służbie księżnej bawarskiej, Maurycji Febroni.

W 1693 roku (10.04.) został on wpisany w stan rycerski Rzeszy i ziem dziedzicznych Habsburgów

z predykatem „von Buchwiesen”. Używał tylko predykatu. W 1710 roku był nadradcą kamery śląskiej.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 5

BUCHWITZ (BUCHWITZ von BUCHAU)

Według historyków niemieckich – była to stara szlachta pochodząca z Turyngii, z miejscowości Buchau, skąd w XIV lub XV wieku przenieśli się na Śląsk.

Według Pilnáčka – ród czeski, który poprzez Morawy, około 1434 roku, przeniósł się na Śląsk.

Pierwszym, notowanym w dokumentach śląskich, był Zbynek, syn Mikołaja, przebywający na dworze

książąt ziebickich. W 1485 roku Zbinko (ten sam?) Buchowitz von Buchau był właścicielem Ratna (Rathen) koło Nowej Rudy (Neurode), w hrabstwie kłodzkim.

W XVI wieku przedstawiciele tego rodu występują w wielu księstwach: świdnickim, oleśnickim, jaworskim i karniowskim. W 1524 roku Wacław von Buchwitz posiada majątki: Poniatowice (Pontwitz)

i Miłowice (Muehlwitz) w księstwie oleśnickim. W 1530 roku Nickel Bochwitz był właścicielem Młokicia (Weidenbach) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg), również w tym księstwie.

W 1545 roku właścicielami Poniatowic (Pontwitz) byli bracia: Barthel, Karol i Jan (synowie Wacława?). W 1580 roku Marusza Buchwitz z Poniatowic (Pontwitz) mieszkała u swojego zięcia Kaspra Paczńskiego, w Pustej Polomi (Wuest Pohlom) koło Opawy (Troppau).

W 1623 roku Karol von Buchwitz był kapitanem gwardii dworskiej księcia Henryka Wacława ziebicko-oleśnickiego.

W 1652 roku występuje w dokumentach Dorota Buchwitz von Buchau, wdowa po Janie von Reichel.

Jerzy Ernest von Buchwitz w 1652 roku służył u Franciszka Jana Lichnowskiego, w księstwie karłowickim.

W księstwie oleśnickim występuje w dokumentach w 1715 roku Jan Wolf Buchwitz – urzędnik księstwa, a w 1717 roku – Jan Ernest, właściciel Wielowisi (Langendorf) koło Sycowa (Polnisch

Wartenberg), asesor sądu dworskiego i deputowany stanów wolnego państwa Syców (Wartenberg). W 1727 roku Leopold Henryk Buchwitz był właścicielem Stradomi Dolnej (Nieder Stradam) w tym państwie.

Karol Fryderyk von Buchwitz (ur. 1742 – zm. w Koźlu 27.01.1806 r.), zamieszkały w Koźlu (Cosel), major wojsk pruskich, żonaty z Ernestyną Fryderyką von Wentzky (ur. 20.08.1761 – zm. 29.01.1806 r.), miał dwoje dzieci: Karola (ur. 3.09.1792 – zm. 6.07.1859 r.) – kapitana wojsk pruskich, żonatego z Henriettą von Crousaz i Karolinę Wilhelminę Helenę – żonę (x 16.04.1814 r.) generała wojsk pruskich Karola von Liebenroth.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 303–304; t. II, s. 555

Henelius, t. I, s. 657

Zedlitz, t. V, s. 83

Błażek, t. II, s. 14; t. IV, s. 10, 117

Pilnáček, t. II, s. 497–498

Schles. Wappenbuch, szp. 15

BUCKISCH (BUCKISCH von LOEWENFELS)

Godfryd Ferdynand Buckisch został wpisany w stan rycerski Rzeszy z predykatem „von Loewenfels” w 1691 roku (25.04.). Urodził się w Strzelinie (Strehlen), uczył się w gimnazjum Marii Magdaleny we Wrocławiu (Breslau), a następnie studiował we Frankfurcie nad Odrą i w Lipsku. Po studiach został członkiem rady miejskiej Strzelina (Strehlen), zaś w 1676 roku – sekretarzem urzędu

rejencji królewskiej w Brzegu (Brieg). Następnie przeniósł się do Wiednia, gdzie został profesorem Akademii Cesarskiej oraz przebywał jakiś czas w Pradze. Na początku XVIII wieku naraził się władzom austriackim i musiał przenieść się do Kolonii.

Zmarł w nędzy. Był autorem wielu dzieł dotyczących Śląska m.in. „Prologomena Schlesischer

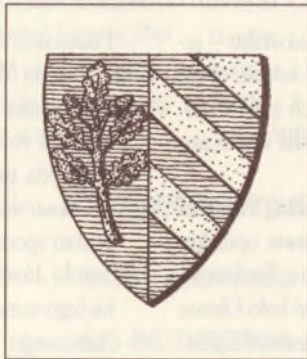
Kirchen Historien", wydanych w 1685 roku w Nysie (Neisse). Pozostawił po sobie 7 tomów rękopisów.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 554-555

Błażek, t. II, s. 14-15

BUCKOWA

W XV i XVI wieku przedstawiciele tego rodu posiadali majątki w hrabstwie kłodzkim.

W 1489 roku Małgorzata von Buckowa w nagrodę za zasługi swojego męża otrzymała od księcia Henryka I folwark Idzików (Kieslingswalde).

W 1517 roku właścicielami tej miejscowości byli jej synowie: Jerzy i Nickel; występują oni w dokumentach jeszcze w 1539 roku.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 16

BUDAEUS

zob.

LOHR

BUDAY

Herb baronowski

W 1797 roku (22.07.) tytuł barona austriackiego otrzymał Ignacy von Buday, rotmistrz huzarów Wurmsa. Od 1795 roku posiadał Bratřkovice (Braettersdorf) koło Opawy (Troppau).

Źródła:

Błażek, t. IV, s. 117

BUDEWOY

zob.

BUSEWOY

BUDISZOWSKI

(BUDISCHOWSKI, BUDZISZOWSKI)

Pilnáček wymienia dwa rody o tym nazwisku – jeden notowany w dokumentach w XVI wieku, drugi – w XVIII wieku. Herb Budiszowskich z XVI wieku jest nieznany, Budischowscy w XVIII wieku posiadali herb Sokół.

Szesnastowieczni Budiszowscy – według Pilnáčka – pochodzili z Budziszowa (?) w księstwie opolsko-raciborskim. Prawdopodobnie pomylił on Budiszowskich z Budzowskimi z Budzowa (Busow) koło Olesna (zob.). W latach 1519–1520 Jan Budiszowski przebywał razem z Zygmuntem von Stosch w Polsce.

W latach 1557–1570 Wacław Budiszowski był burgrabią zamku w Opolu (Oppeln), w 1579 roku spisuje na zamku testament. Wymienia w nim żonę – Krystynę i dzieci oraz dzieci zmarłego, nie wymienionego z imienia brata. Być może tym bratem był występujący w dokumentach w 1563 roku Piotr Budiszowski, żonaty z Magdaleną Waldy (?).

Budischowscy z XVIII wieku pochodzili z okolicy Żor (Sohrau).

Franciszek Karol Feliks Józef Budischowski, żonaty z Marią Moniką von Helebrand, miał synów:

- Franciszka – urodzonego w Żorach (Sohrau) w 1721 roku, zmarł 22.12.1789 roku,
- Godfryda (ur. w Żorach w 1730 r.), porucznika 14. cesarskiego pułku. W 1786 roku przeszedł on w stan spoczynku i zmarł w Linzu w 1789 roku,
- Karola Józefa (ur. w Żorach 1731 r.) – porucznika tego samego pułku, zmarłego 6.04.1803 roku,
- Antoniego (ur. w Koblencji 7.04.1734 r.) – w 1787 roku majora 59. cesarskiego pułku, zmarłego w Znojmie, w Czechach 31.08.1802 roku, żonatego z Zuzanną Bann. Miał on syna – Antonina (ur. 1780 r.), oficera 33. cesarskiego pułku, żonatego z Ewą N.; ten z kolei miał córkę Alojzję i syna Antonina jun.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 176; t. II, s. 494–495

Veldtrup, s. 426

C.D.S., T. XXXIII, s. 45

BUDOVEC

zob.

BUDOWA

BUDOWA

(BUDOVEC von BUDOWA)

Herb rodowy

Herb baronowski

Stary, znany czeski ród. Najznakomitszym przedstawicielem tego rodu w Czechach był Wacław Budovec (ur. 1551 – zm. 1621 r.). Po studiach w Pradze przebywał dwanaście lat na zachodzie Europy, po powrocie był posłem cesarskim na dwór sułtana tureckiego. Znał kilka języków, z tureckim i arabskim włącznie. W 1607 roku otrzymał tytuł barona. Był jednym z przywódców ewangelickiej opozycji w Czechach. Po bitwie pod Białą Górą pozostał na zamku w Pradze jako strażnik królewskich insygniów. Uwięziony i stracony 21.04.1621 roku.

Jego rodzina (syn?) przeniosła się na Śląsk – Wacław Teodor von Budowa kupił majątek Modlikowice (Modelsdorf) koło Złotoryi (Goldberg).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 322–323

Henelius, t. II, s. 490–491

Zedlitz, t. I, s. 362

Błażek, t. I, s. 16

Schles. Wappenbuch, szp. 13

BUDZISZOWSKI

zob.

BUDISZOWSKI

(z) BUDZOWA

(von BUDZOW, BUDZOWSKI)

Na Górnym Śląsku trzy rody podawały jako swoją miejscowość rodową Budzów (Busow) koło Ole-

sna (Rosenberg): Budzowscy, Pawłowscy i Skrońscy.

BUDZOWSKI

Pilnáček myli ich z Budiszowskimi (zob.). W 1566 roku Wacław z Budzowa był burgrabią zamku opolskiego. W 1576 roku występuje w dokumentach Piotr Budzowski z Budzowa (Busow), żonaty z Anną Twardawą. Miał synów: Jakuba i Piotra jun. – w 1598 roku właścicieli Łowoszowa (Lowoschau) koło Olesna (Rosenberg), na którym w 1604 roku Daniel Budzowski zapisał wiano swojej żonie, Ewie Wilkowskiej. W 1638 roku była już wdową mieszkającą w Walcach (Walzen) koło Kozła (Cosel), gdzie sporządziła testament.

W 1585 roku Adam Budzowski z Budzowa (Busow) zapisał wiano swojej żonie Maruszy ze Smard (Schardt) koło Kluczborka (Kreuzburg). Siostra Adama – Katarzyna w 1589 roku była żoną Wacława Rakowskiego z Rakowa (Raake), w księstwie oleśnickim. Druga siostra – Agnieszka, była wówczas już wdową po Macieju Laskowskim z Laskowic (Laskowitz) koło Olesna (Rosenberg), trzecia – Dorota, wyszła za mąż za Pawła Ligockiego z Polski.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 493

BUDZOWSKI

zob.

PAWLOWSKI

BUDZOWSKI

zob.

SKRONSKI

BUEHREN

zob.

BIRON

BUETTNER

Herb z 1532 r.

Herb z 1551 r.

Wrocławski ród patrycjuszowski. Pod koniec XIV i w XV wieku wielu jego przedstawicieli było członkami rady miejskiej i ławnikami miasta Wrocławia (Breslau). Mikołaj Buettner był radnym miejskim w latach 1393–1394, 1402 i 1415, zaś w latach 1410–1411, 1416, 1418–1419 – ławnikiem. Wolfgang Buettner był członkiem rady miejskiej w latach 1552–1569.

W 1532 roku (1.06.) szlachectwo czeskie otrzymał Kasper Buettner (zm. 20.05.1567 r.), zaś w 1551 roku (27.06.) jego bracia – Andrzej, doktor medycyny i filozofii oraz Wolf (Wolfgang) – członek rady miejskiej.

Posiadali majątki: Godzieszowa (Guentherwitz) i Gola (Guhlau) koło Trzebnicy (Trebnitz), Zacharzyce (Sacherwitz) koło Wrocławia (Breslau), Miłocice (Habendorf) koło Strzelina (Strehlen), Strzelce (Strehlitz) koło Namysłowa (Namslau) i Jędrzychowice (Hoeckricht) koło Olawy (Ohlau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 311

Błażek, t. II, s. 14

Schles. Wappenbuch, szp. 17, 18

GENEALOGIA

Jakub Buettner
ż. Barbara Ruersdorf

Kasper
zm. 1542 r.

ż. (x 1516 r.) Anna Klementa v. Faulbrueck (zm. 1552 r.)

Kasper jun.
zm. 20.05.1567 r.

1532 r.

– nobilitowany

ż. (x 1557 r.)

Małgorzata

Schilling

(w 1569 r. wyszła
za mąż za Marka
Uthmanna)

Wolfgang

ur. 1512

– zm. 1569 r.

1551 r.

– nobilitowany

wł. Godzieszowej

i Zacharzyce

ż. Barbara

Reichell

(zm. 1583 r.)

Andrzej

ur. 1534

– zm. 1603 r.

1551 r.

– nobilitowany

dr filozofii

i medycyny

ż. (x 1552 r.) Marta

Hesse (ur. 1534 –

zm. 1608 r.)

córki:

a) Barbara m. Antoni Hertwig

b) Anna zm. 1578 r.

m. Marcin Hoffmann

c) Katarzyna ur. 1520 – zm. 1584 r.

m. (x 1543 r.) Fryderyk Schmidt

(ur. 1516 – zm. 1595 r.)

d) Magdalena m. I. (x 1556 r.)

Kasper Heyncz z Lipska

2. (x 1564 r.) Jan Wolf z Lipska

Jan	Wolf	Daniel	Andrzej	córki:
zm. 1577 r.	zm. 1602 r.	ur. 1556 –	ur. 1561 –	a) Magdalena
wł. Godzieszowej	ż. (x 1575 r.)	zm. 1610 r.	zm. 1616 r.	ur. 1543 –
ż. Maria Rhediger	Anna Kroel		wł. Godzieszowej	zm. 1607 r.
			ż. (x 1582 r.)	m. (x 1561 r.)
			Anna Rhediger	Antoni Thiel
				b) Anna
				m. (1564 r.)
				Marcin Nagel
				c) Marta
				zm. 1593 r.
				m. (x 1575 r.)
				Hieronim Oelhafen
				v. Schellenbach
				(ur. 1544 – zm. 1584 r.)

BUFFENSTEIN

zob.

BOUFF

BUGARSKI

zob.

BAUMGARTEN

BUJAKOWSKI

Na Górnym Śląsku żyły trzy rody o tym nazwisku, pieczętujące się herbami: Kozieł, Brochwicz i Sokół. Nazwisko pochodzi od miejscowości Bujaków (Bujakow) koło Mikołowa (Nikolai). Nie jest

obecnie rzeczą możliwą wydzielenie poszczególnych rodów. Jedynie Pilnáček próbuje uporządkować je, ale wiele jego informacji nie jest pewnych.

Bujakowski h. Kozieł

Bujakowski h. Brochwicz

Bujakowski h. Sokół

Pierwsza informacja o przedstawicielu tego rodu pochodzi – według Pilnáčka – z 1452 roku i dotyczy Jaśka z Bytkowa (Bittkow), na którego pieczęci widnieje kozioł. Prawdopodobnie protoplastami tego rodu, jak i innych w tej okolicy, pieczętujących się herbem Kozieł, byli panowie z Bytkowa (zob.). Bujakowscy herbu Kozieł, pisali się od końca XVI wieku „z Knuruwa i Wielkich Paniów”.

W 1481 roku występuje w dokumentach Matusz z Buyakowa (Bujakow) – sędzia bytomski, w 1524 roku Mikołaj Bujakowski (h. Kozieł) pojawia się w księgach ziemskich opolsko-raciborskich jako pełnomocnik Katarzyny, córki Tomasza Michalkowskiego (Boltsch) – sędziego bytomskiego.

W 1547 roku występują w dokumentach bracia Melchior i Jerzy Bujakowscy oraz ich siostra – Jadwiga, żona Mikołaja Ścierńskiego ze Ścierni koło Oświęcimia.

W 1574 roku zmarł Stanisław Bujakowski (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów), pozostawił wdowę – Helenę N. W 1575 roku (28.11.) występuje w dokumentach mieszkający w okolicy Pszczyny (Pless) Jerzy Bujakowski, żonaty z Agnieszką, siostrą Jerzego Olszowca z Łąki (Lonkau).

Przed 1590 rokiem występuje w dokumentach Mikołaj Bujakowski z Paniów (Gross Paniów) koło Mikołowa (Nikolai) herbu Sokół (?). Również tym herbem pieczętowali się Bujakowscy z księstwa oświęcimskiego.

W księstwie siewierskim w 1580 roku występuje w dokumentach: Henryk Bujakowski, jego siostra Maria – żona Jerzego Helta (?) i ich zmarły brat – Jan.

Jan Bujakowski (herbu Kozieł?) z Knuruwa (Knurów) w drugiej połowie XVI wieku kupił Paniowy (Gross Paniów) od Jerzego Bujakowskiego i jego syna – Piotra (herbu Sokół?).

Pod koniec XVI wieku Maciej Bujakowski z żoną sprzedali Bobrek (Bobrek) koło Bytomia (Beuthen) Jerzemu Wrochemowi z Rept (Repten) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz).

Mikołaj i Mateusz (Maciej) Bujakowscy (h. Kozieł?) występują w dokumentach po 1520 roku jako prawni opiekunowie dzieci Mikołaja Chudowskiego

(h. Kozieł). W 1598 roku Piotr Bujakowski (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów) był właścicielem Kłodnicy (Kłodnitz) koło Rudy Śląskiej (Ruda).

W tym samym roku Jan Bujakowski (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów), właściciel Paniów (Gross Paniów), żonaty z Marią Szilhan (Strzelą z Otmętu, Pilnáček błędnie podaje – Wippler), zapisuje jej jakiś majątek w okolicy Pszczyny (Pless).

N. Bujakowska była żoną Albrechta Brabantskiego z Chobrzan.

W XVI wieku Bujakowscy przenieśli się również na Morawy, Pilnáček w herbarzu morawskim różni dwa rody: Bujakowskich z Knuruwa i Bujakowskich z Bytkowa, nie podając jednak ich herbów. Na Morawach występuje w 1582 roku Anna Bujakowska (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów), której brat – Henryk i szwagier – Jan Rogoyski, wrócili z wyprawy moskiewskiej.

W 1601 roku Magdalena, córka Jana Bujakowskiego (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów), była żoną Wacława Ozorowskiego. W 1603 roku Jan jun. (brat Magdaleny?) Bujakowski był żonaty z Anną Kozłowską z Kozłowa (Koslow) koło Gliwic (Gleiwitz).

W 1609 roku Dorota Bujakowska, z domu Nawoy, ma dział w Michalkowicach (Michalkowitz) koło Siemianowic (Siemianowitz).

W 1618 roku Piotr Bujakowski zbudował kaplicę w Lisowie (Lissau) koło Lublińca (Lublinitz).

W połowie XVII wieku zmarła Anna Maria Bujakowska, żona Jana Welczka z Wielkiego Dębieńska (Gross Dubensko) koło Rybnika (Rybnik); pochowana została w kościele franciszkanów w Gliwicach (Gleiwitz).

W 1665 roku Jan Krzysztof Bujakowski był właścicielem Rutek (Rautke) koło Niemodlina (Falkenberg), żonaty (x 20.10.1665 r.), z Katarzyną Julianą von Hohenau (ur. 1647 – zm. 22.10.1712 r.), miał syna – Jana Zygfryda, który w 1706 roku sprzedał tę miejscowość.

Na początku XVIII wieku Jan Karol Bujakowski (h. Kozieł) z Knuruwa (Knurów) był żonaty z Agnieszką Weroniką von Larisch. Jego synem (lub wnukiem) był Leopold Bujakowski, który w 1728 roku otrzymał tytuł czeskiego barona z predykatem „von Knurów”. Był on asesorem sądowym państwa bytom-

skiego i właścicielem Jarząbkowic (Jarzombkowicz) koło Pszczyny (Pless).

Synem Jana Karola był również Stanisław Bujakowski, właściciel Paniów (Gross Paniow) i Chudowa (Chudow) pod Gliwicami (Gleiwitz). Żonaty z Różą Krzydłowską (Skrzydłowską), miał dwóch synów: Jana Józefa – zmarłego w Chudowie (Chudow) 13.08.1780 roku, żonatego z Szarlota Gusnar z Komorna (Komorno), odziedziczył on Paniowy (Gross Paniow); miał tylko córkę – Marię Katarzynę (ur. 14.08.1732 – zm. 29.09.1775 r.) – żonę Karola Józefa I hr. von Strachwitz.

Drugi syn Stanisława – Józef, żonaty z Cecylią Martą von Rebentisch był właścicielem Zawady (Zawada) (które?).

Na nich wymarła linia knurowska Bujakowskich.

W XVIII wieku inni przedstawiciele tych rodów na Górnym Śląsku należeli do drobnej i biednej szlachty w okolicach Bytomia (Beuthen) i Gliwic (Gleiwitz).

W 1695 (6.10.) roku Barbara Bujakowska była matką chrzestną Anny Jadwigi Twardowskiej (Twardawy), ochrzczonej w Bytomiu (Beuthen).

W 1714 roku urodził się Bernard, syn Jerzego Bujakowskiego; w tym samym roku Jan Leopold Bujakowski podpisał jako świadek aktu fundacji kościoła w Brzezince (Brzezinka) koło Gliwic (Gleiwitz).

W 1742 roku, w wieku 60 lat zmarł na zamku w Sobiszowicach (Petersdorf) pod Gliwicami (Gleiwitz)

Jerzy Bujakowski – urzędnik zarządu dóbr lub rezydent baronów Welczków.

W 1747 roku Ignacja Bujakowska była żoną Jerzego Fryderyka Ziemietzkiego, właściciela Miechowic (Miechowitz) koło Bytomia (Beuthen).

W drugiej połowie XVIII wieku, jako pensjonariuszki (w przytulku) klasztoru dominikanek w Raciborzu (Ratibor), przebywały Szarlota von Gusnar – wdowa po Janie Józefie Bujakowskim, zmarłym w Chudowie (Chudow), w 1780 roku oraz dwie siostry Bujakowskie ze Zbrosławic (Brosławitz) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz): Antonia lat 15 i Józefa lat 11.

W XVIII wieku Bujakowscy (którzy?) posiadali również majątki w hrabstwie kłodzkim: Kasper Bujakowski był właścicielem Skiby (Scheibe) i Strachocina (Schreckendorf). Żonaty dwukrotnie: 1. z N. von Reichbrodt, 2. z wdową Palmeri von Palmgarten, miał tylko córkę – Annę Teresę, żonę Jana Henryka von Schenckendorf z Miłogoszczy (Muehlgest) koło Wollowa (Wohlau).

Źródła:

Błażek, t. III, s. 74

Pilnáček, t. I, s. 177–179

Pilnáček, J., Staromoravští rodové, Brno 1996, s. 316, 363 C.D.S., t. VI, nr 329

Kempa J., Marek G., Historia miejscowości i parafii Bujaków, Katowice 1995, s. 12–13

BULONIS

W 1333 roku Henryk Bulonis, dworzanin ks. Alberta strzeleckiego na Górnym Śląsku, otrzymał od księcia z okazji swojego ślubu z Jutą N., 7 łanów roli pod Strzelcami Opolskimi (Gross Strehlitz), w miejscowościach: Suche Łany (Sucholohna), Polskie Łany (Polnisch Lany) i Włodzisławice (Heinrichsdorf).

Nazwisko to nigdzie więcej nie występuje.

Źródła:

Reichel, Die Geschichte der Stadt und Herrschaft Gross Strehlitz O/S, (w:) Aus dem Chelmer Lande, 1929 nr 6

BULTZ

zob.

LIPOWSKI

BUNGARSKI

zob.

BAUGARTEN

BUNTSCH

zob.

RATZBAR

BURCKHARDT

(BURCKHARDT von LOEWENBURG)

Herb rodowy

Herb z 1611 r.

Patrycjat wrocławski, znany od XVI wieku. Liczni przedstawiciele tego rodu byli radnymi i ławnikami miejskimi.

W 1611 roku (6.10.) Jan Burckhardt otrzymał szlachectwo czeskie z predykatem „von Loewenburg”. Zmarł w 1647 roku, żonaty (x 19.10.1604 r.) z Marią Scholtz; miał syna – Jana jun., członka rady miejskiej i ławnika, nadkomisarza wojennego Wrocławia (Breslau), właściciela Żerzuszyc (Grunau), Iwin (Oldern) i Bieńkowic (Benkwitz) koło Wrocławia (Breslau). Bieńkowice (Benkwitz) i Iwiny (Oldern) otrzymał w wianie żony – Doroty von Roeber. Zmarł 21.12.1677 roku.

Pozostawił syna – kolejnego Jana (ur. 2.03.1642 r.), właściciela Żródeł (Borne), którą to miej-

scowość wniosła mu w wianie jego żona – Anna Róża Zange, wdowa po Adamie Kasprze von Artzat ze Żródeł (Borne). Zmarł bezdzietnie, 14.12.1691 roku.

Jego brat – Jan Henryk, miał tylko córkę Annę Dorotę, żonę Henryka von Reichel.

Na nich ród Burckhardtów von Loewenburg wymarł.

Zmienionym nieco nazwiskiem „Burghard von Loewenheim” posługiwali się ich spadkobiercy – późniejsi baronowie von Ledebur.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 557

Błażek, t. II, s. 15; t. III, s. 160

Doerr, s. 82

GENEALOGIA

Jan Burckhardt

ż. N. v. Poppen

|
Jan

ur. 1515 – zm. ? 01.1596 r.

ż. 1. Emerencja Schramm

2. (x 24.06.1573 r.) Anna Winderlich

3. Anna Wiesner (zm. 29.04.1611 r.)

Jan Burckhardt von Loewenburg
 ur. 16.05.1577 – zm. 1647 r.
 6.10.1611 r. – nobilitowany
 ż. (x 19.10.1604 r.) Maria Scholtz
 (ur. 13.01.1589 – zm. 24.08.1625 r.)

Jan jun.
 ur. 14.04.1611 – zm. 21.12.1677 r.
 nadkomisarz wojenny Wrocławia
 wł. Żeruszyc, Iwin, Bieńkowic
 ż. Dorota v. Roeber z Iwin i Bieńkowic

Jan
 ur. 2.03.1642 – zm. 14.12.1691 r.
 wł. Żródół
 ż. (x 3.02.1682 r.) Anna Róża
 v. Zange (zm. 1720 r.)
 wdowa po Adamie Kasprze
 v. Artzat ze Żródół.
 Po śmierci Jana wyszła za mąż
 po raz trzeci, za Joachima Fryderyka
 v. Stryke.

Jan Henryk
 Anna Dorota
 m. Henryk v. Reichel

BURCKHARD

zob.
 BURKHARD

BUREN

(BURIAN, BURNIE)

Przydomek używany w XVI wieku przez Mikołaja Schelię z Rzuchowa (Rzuchow) i jego potomków. W 1506 roku w dokumentach występuje Mikołaj Buren Scheliha; w 1530 roku – Mikołaj Scheliha Burian, właściciel Borucina (Borutin) koło Raciborza (Ratibor) kupił część Sławikowa (Slawikau). W 1531 roku Mikołaj Scheliha zwany Buren,

kupił część Grzegorzowic (Gregersowitz). Miał trzech synów: Walentyna, Jerzego i Bartłomieja (Barthel).

W 1538 roku w księgach ziemskich opolsko-raciborskich występują kilkakrotnie: Barthel Buren, bracia Jerzy i Bartłomiej Scheliha Burinowie, Schelihowie zwani Burniowie.

zob.
 SCHELIHA

BURG

zob.
 WUERTZ

BURGHAUS

Herb hrabiowski

Stara szlachta, pochodząca od bawarskich hrabiów von Burghausen. Według Błażka – na Śląsk przybyli w połowie XIV wieku, jednak Jurek ich nie wymienia.

W latach 1348–1353 Fryderyk von Burghaus, członek rady królewskiej Karola IV, dwukrotnie przebywał na Śląsku jako poseł królewski. Ożenił się również na Śląsku i otrzymał (w wianie żony?) Miedziankę (Kupferberg) koło Jeleniej Góry (Hirschberg) oraz majątek Stolec (Stolz) koło Żąbkowic Śląskich (Frankenstein). W Miedziance (Kupferberg) wybudował zamek, który nazwał swoim nazwiskiem – „Burghaus”.

W późniejszych wiekach licznie rozrodzeni, zajmowali wysokie stanowiska zarówno na dworze królewskim, jak i na dworach książęcych.

W 1512 roku Jan Dipold (Teodor) był właścicielem Witostowic (Schoenjohnsdorf) koło Strzelina (Strehlen) oraz Bolkowa (Bolkenhain), gdzie w latach 1517–1518 odbudował ruiny średnio-wiecznego zamku.

Mikołaj I von Burghaus (zm. 2.07.1552 r.) był starostą żąbkowickim, a potem starostą księstwa ziebickiego. Jego wnuk – Mikołaj II (ur. 12.11.1562 – zm. 1.07.1619 r.), członek rady cesarskiej, komisarz cesarski na Węgrzech i w Siedmiogrodzie, prezydent cesarskiej kamery śląskiej, w 1615 roku (20.08.) otrzymał tytuł barona Rzeszy (Reichsfreiherr). Był właścicielem dóbr: Witostowice (Schoenjohnsdorf), Stolec (Stolz), Kazanów (Schildberg) i Zakrzów (Sackerau). Żonaty dwukrotnie:

1. (x 14.11.1588 r.) z N. von Seydlitz (zm. 1614 r.) z Mikołajowa (Niklasdorf), 2. z Urszulą von Schindel, wdową po N. von Prittwitz (zm. 17.06.1618 r.). Miał córkę – Barbarę, żonę (x 14.07.1609 r.) Jana von Reibnitz z Ratyna (Rathen) koło Wrocławia (Breslau), oraz syna – Mikołaja III.

Mikołaj III (ur. 13.07.1591 – zm. 17.02.1640 r.), członek rady cesarskiej, starosta księstwa ziebickiego, brał czynny udział w wojnie trzydziestoletniej. Jego rezydencja – zamek w Witostowicach (Schoenjohnsdorf) w 1632 roku zdobyli i spłądowali Szwedzi, a w 1634 roku sam właściciel został ujęty w lesie pod Witostowicami (Schoenjohnsdorf) i wzięty do szwedzkiej niewoli. Jego wnuk – Mikołaj Konrad (ur. 9.04.1659 – zm. 15.12.1697 r.), był właścicielem Stolca (Stolz), Opolnicy (Giersdorf), Wilczy (Wiltsch) i Sułowa (Sulau). Żonaty (x 1677 r.) z Ewą Marią bar. von Nowagk (ur. 1662 – zm. 1719 r.) – ostatnią przedstawicielką tego rodu, która wniosła mu w wianie dziedziczne majątki na Górnym Śląsku, m.in. miasteczko Korfantów (Friedland) koło Niemodlina (Falkenberg) oraz Jasienicę Dolną (Nieder Hermsdorf) i Włostową (Floste) koło Nysy (Neisse). W 1691 roku (1.09.) otrzymał tytuł hrabiego Rzeszy (Reichsgraf).

Na początku XVIII wieku nastąpił podział majątków pomiędzy synów Mikołaja Wilhelma (ur. 21.08.1722 r.) – wnuka Mikołaja Konrada: Mikołaj August Wilhelm (ur. 1750 r.), żonaty (x 1773 r.) z Wilhelminą hr. von Solm otrzymał majątki dolno-śląskie z Miedzianką (Kupferberg), zaś Mikołaj

Ferdynand Józef, występujący w dokumentach również jako Ferdynand (ur. 3.02.1760 – zm. 18.03.1811 r.) – majątki górnośląskie z Korfantowem (Friedland); żonaty był z Julianną hr. Sandreczky. Kupił majątek Łaźany (Laasan) koło Strzegomia (Striegau), który przekształcił w majorat. Pierwszym i ostatnim ordynatem majoratu został właściciel Korfantowa (Friedland), Herman Mikołaj Fryderyk (ur. 26.10.1796 – zm. 12.07.1885 r.), żonaty (x 5.03.1826 r.) z Adelajdą hr. von Henckel-Donnersmarck (ur. 7.12.1804 – zm. 29.12.1882 r.), na którym ród wymarł.

Cesarz niemiecki zezwolił w 1887 roku (15.07.) Karolowi Aleksandrowi Ludwikowi Erdmannowi hr. von Pueckler z Grodzca (Groditz) koło Niemodlina (Fal-

kenberg) na przyjęcie do swojego herbu także nazwiska wymarłego rodu: „hr. von Pueckler und Burghaus”, a w 1889 roku (19.11.) Karolowi Fryderykowi Ludwikowi Fabianowi hr. von Pfeil, ordynatowi majoratu Łaźany (Laasan): „hr. von Pfeil-Burghaus”.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 10–18; t. II, s. 50–51

Zedlitz, t. I, s. 333–334

Gauhen, szp. 227–228

Błażek, t. II, s. 15–16

Pilnáček, t. II, s. 500–501

Dorst, t. I, nr 112b

Doerr, s. 172

Henelius N., Burghausiognema h.e. laudatio posthuma domini Nic. Baronis de Burghaus et Stolz, Bregae 1632

PANOWIE NA MIEDZIANCE

Ernest von Burghaus

1380 r.

|

Zygmunt

1425 r.

|

Jan

1470 r.

|

Jan Teodor

(Hans Diepold)

ur. ok. 1479 – zm. po 1530 r.

wł. Miedzianki, Bolkowa, Janowic, Mniszkowa,
Grodzca, Debrznika, Siedlimowic i Pożarzyc

|

Mikołaj I

zm. 2.07.1552 r.

starosta Żąbkowic,

wł. Miedzianki, Kazanowa i Pogorzały

ż. (x 1529 r.) Anna v. Rohr (Rorau)

(zm. 3.07.1567 r.)

|

Zygmunt

ur. 1531 – zm. 13.05.1587 r.

czł. rady cesarskiej, starosta ks. ziębskiego

ż. Ewa v. Heyde

(zm. 27.02.1604 r.)

|

Mikołaj II

ur. 12.11.1562 – zm. 1.07.1619 r.

1597 r. – radca kamery śląskiej

1602 r. – komisarz cesarski na Węgrzech

1604 r. – komisarz cesarski w Siedmiogrodzie

1617 r. – prezydent kamery śląskiej

wł. Miedzianki, Stolca, Kazanowa, Zakrzowa, Witostowic,
Nowolesia, Stoszowic i Mikołajowa.

ż. 1. (x 14.11.1588 r.) N. v. Seydlitz z Mikołajowa (zm. 1614 r.)

2. Urszula v. Schindel primo voto v. Prittwitz (zm. 17.06.1618 r.)

Mikołaj III

ur. 13.07.1591 – zm. 17.02.1640 r.

czł. rady cesarskiej

starosta ks. ziebickiego

wł. Miedzianki, Stolca, Kazanowa, Witostowic, Zakrzowa,
Stoszowic, Mikołajowa i Kozińca.

ż. (x 9.02.1621 r.) Maria Elżbieta

bar. v. Wartenberg

(ur. 1594 – zm. 17.12.1657 r.)

Karol Mikołaj

zm. 19.02.1664 r.

wł. Miedzianki, Stolca, Kazanowa, Witostowic,
Zakrzowa, Stoszowic, Mikołajowa, Kozińca
i Sułowa.

ż. Anna Elżbieta hr. v. Dohna (zm. 1673 r.)

Mikołaj Konrad

ur. 9.04.1659 – zm. 15.12.1697 r.

1.09.1691 r. – hrabia Rzeszy

wł. Miedzianki, Stolca, Opolnicy, Wilczy i Sułowa.

ż. (x 1677 r.) Ewa Maria bar. v. Nowagk

(ur. 1662 – zm. 1719 r.)

wł. Korfantowa, Jasienicy Dolnej, Włostowej

Mikołaj Józef Sylwiusz

ur. 23.08.1684 – zm. 7.12.1736 r.

ż. (x 1717 r.) Zofia Angelika (Benigna Amalia?)

v. Siegroth (ur. 28.03.1701 – zm. 29.08.1756 r.)

wł. Miłocic

Mikołaj Wilhelm
 ur. 21.08.1722 r.
 wł. Miedzianki, Stolca,
 Opolnicy, Wilczy, Sułowa,
 Miłocic, Korfantowa,
 Jasienicy D. i Włostowej
 ż. Beata Maksymiliana
 hr. v. Pueckler
 (ur. 30.01.1730 – zm. 9.05.1782 r.)

Mikołaj August Wilhelm
 ur. 1750 r.
 wł. Miedzianki i majątków
 dolnośląskich
 ż. (x 1773 r.) Wilhelmina hr. v. Solm

Mikołaj Ferdynand Józef
 ur. 3.02.1760 – zm. 18.03.1811 r.
 wł. Korfantowa i majątków
 górnośląskich
 1770 r. – kupił Łażany
 ż. Julianna
 hr. v. Sandreczky
 (ur. 6.03.1770 – zm. 1843 r.)

Herman Mikołaj Fryderyk
 ur. 26.10. 1796
 – zm. 12.07.1885 r.
 I ordynat Łażan,
 wł. Korfantowa
 ż. (x 5.03.1826 r.) Adelajda
 hr. v. Henckel-Donnersmarck
 (ur. 7.12.1804
 – zm. 29.12.1882 r.)

BURGSDORFF

(BORGSDORFF)

Stara szlachta brandenburska, w drugiej połowie XV wieku Teodoryk Burgsdorf był biskupem w Naumburgu i bardzo znanym pisarzem.

Na Śląsk przybyli według Sinapiusa w XVI wieku, zaś według Błażka – dopiero w XVIII wieku. Zdaniem tego ostatniego, linię śląską zapoczątkował Krzysztof Henryk von Burgsdorff (ur. 1693 – zm. 1776 r.), właściciel Strzelec (Strehlitz) i Komorowic (Kummelwitz) koło Świdnicy (Schweidnitz). Jednak ród ten znany był już Sinapiusowi i starszemu od niego Hankiusowi – musieli już więc osiąść na Śląsku co najmniej w XVII wieku.

Pod koniec XVIII wieku posiadali również majątki: Cesarzowice (Blankenau) i Zabrodzie (Zwei-

brodt) koło Wrocławia (Breslau), Skoroszowice (Korschwitz) i Myszkowice (Miskowitz) koło Strzelina (Strehlen), Podlesie (Kunsdorf), Zarzycę (Reichau), Mieczniki (Vogelgesang) i Wojnowice (Wonnwitz) koło Dzierżoniowa (Reichenbach), Kolsko (Kolzig), Przytok (Prittag) i Stary Kisielin (Alt Kressel) koło Zielonej Góry (Gruenberg).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 283–284; t. II, s. 538

Zedlitz, t. I, s. 334–335

Błażek, t. III, s. 126

Schles. Wappenbuch, szp. 16

BURIAN

zob.

BUREN

BURKHARD

(BURKHARD von LOEWENHOFF)

W 1673 roku (26.09.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Loewenhoff” otrzymał Andrzej Burkhart. Reskrypt cesarski ogłoszony został w księstwach legnickim i ziebickim.

Nic bliższego o nim nie wiadomo.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 16

Doerr, s. 158

BURMEISTER

W 1739 roku (30.08.) nobilitowany został Franciszek Antoni Burmeister, królewski poborca podatków. Reskrypt nobilitacyjny został ogłoszony w księstwach: głogowskim, brzeskim, ziebickim i wołowskim.

Źródła:

Blažek, t. II, s. 16

Doerr, s. 227

BURNIE

zob.

BUREN

BURSKI

(BURSKI von MALEJOW, BORZEK z MALEJOVA,
BOURSZKA z MALEJOVA, BORSCHEK, BURSCHEK, BORSCHKE)

Sinapius nic nie pisze o ich pochodzeniu, Pilnáček w genealogii rodów śląskich ich nazwisko pisze jako „Bourszka” i wywodzi ich z wolnych kuźników księstwa opawskiego, zaś w genealogii morawskiej

pisze nazwisko „Borzek”, wywodząc ich pochodzenie od rodów czeskich i przypisując zupełnie inny herb – tarczę podzieloną w słup, prawa połowa złoto-czarna szachownica, lewa – złota, bez figury

heraldycznej. W obu wypadkach Pilnáček podaje te same informacje, dotyczące tych samych osób. Herb publikowany przez Błażka i Pilnáčka w genealogii śląskiej, zbliżony jest do polskiego Bończa I.

Najstarsza źródłowa informacja dotyczy Kaspra Borschke von Maliof, który w 1552 roku był starostą biskupim (ołomunieckim) Frywałdowa (Freiwalddau), a w 1568 roku – Osoblahy (Hotzenplotz), gdzie posiadał dom. Był też właścicielem pieców hutniczych (hamr) w miejscowości Frenštát (Frankstadt) i Frywałdovie (Freiwalddau), a w 1569 roku postawił piec hutniczy w Hukvaldach. W 1545 roku ożenił się z Różą Scholz.

Jego córka – nieznana z imienia, w 1568 roku wyszła za mąż w Nysie (Neisse). Syn – Kasper jun., po śmierci ojca sprzedał dom w mieście Osoblahy (Hotzenplotz) i odszedł z terenu księstwa opawskiego. W 1585 roku był urzędnikiem książęcym w Głogowie (Glogau), w 1603 roku – starostą Koźła (Cosel). Miał on co najmniej jednego brata, który pozostał w księstwie opawskim.

Ewa Burska z Malejow, w 1603 roku była pierwszą żoną Karola Henryka Donata, właściciela majątków: Velká Polom (Gross Pohlom) i Bolatice (Bolatitz); Kaspra jun. nazywa swoim stryjem.

W 1602 roku Anna Burska z Malejow, właścicielka domu w Opawie (Troppau), procesuje się z Janem Moschowskim z Morawczina.

W latach 1644–1696, Kasper Burski von Malejow, żonaty z Anną Magdaleną von Ziemietzki, był właścicielem Ponięcic (Ponientzuetz) koło Raciborza (Ratibor). W 1648 roku występuje w dokumentach Jerzy Ernest Burski von Malejow, żonaty z Barbarą Gottliebą von Twardawa.

W 1706 roku występuje w dokumentach Adam Wilhelm Burski; w tym samym roku N. Burski ożenił się z Marią Elżbietą von Schweinichen, dziedziczką Walc (Walzen) koło Koźła (Cosel); miejscowość ta przeszła w ręce Burskich. W 1723 roku Jerzy Burski był właścicielem folwarku w Starej Wsi (Altendorf) koło Raciborza (Ratibor). Prawdopodobnie kupił go od Burzinskich.

W 1725 roku Krzysztof Henryk von Bursky był świadkiem kupna Rudnika (Rudnik) koło Racibo-

rza (Ratibor). W 1750 roku, jako porucznik wojsk polskich i saskich, ożenił się z Marią Gottliebą von Tschammer i kupił Zamysłów (Zamislau) koło Rybnika (Rybnik). Posiadał prawdopodobnie jakieś majątki w Polsce, gdyż uzyskał polski indygenat, a jego herb został uznany w Polsce jako Bończa.

W 1735 roku Jan Ernest von Bursky posiadał Łagiewniki (Lagiewnik) koło Lublińca (Lublinitz).

Burscy byli właścicielami majątków również w hrabstwie kłodzkim. Nieznany z imienia Burski na początku XVIII wieku był żonaty z Elżbietą von Kalckreuth, wdową po N. von Schenkendorf, właścicielką Skiby (Scheibe) koło Kłodzka (Glatz). Pochodził prawdopodobnie z okolic Rybnika (Rybnik), gdyż jego starszy syn – Karol Henryk (ur. 3.04.1712 – zm. 15.06.1795 r.) urodził się w Żorach (Sohrau).

Karol Henryk po studiach w Jenie i Halle, porucznik wojsk pruskich, w 1757 roku ożenił się z Maksymilianą Elżbietą Strzelą (zm. 1763 r.); miał syna – Adolfa Krzysztofa (ur. 15.08.1757 – zm. 28.09.1847 r.), kapitana sztabowego wojsk pruskich, oraz córkę – Joannę Wilhelminę. Brat Karola Henryka – Jan Wilhelm (ur. 23.01.1719 – zm. 1793 r.), major wojsk pruskich, żonaty (x 1772 r.) z Heleną Eleonorą Fryderyką von Lichnowski (ur. 3.04.1712 – zm. 23.06.1810 r.) był właścicielem Podtynia (Poditau) koło Kłodzka (Glatz) i Gieralcic (Jeroltschuetz) koło Kluczborka (Kreuzburg) – nie miał dzieci.

Ostatnim męskim potomkiem tego rodu był zmarły 18.06.1849 roku Albrecht von Bursky, generał-major armii pruskiej, dowódca 11. brygady piechoty, żonaty (x 1.05.1816 r. w Żelaźniku k. Kłodzka) z Karoliną Rogalla von Biberstein (ur. 11.10.1795 r.); miał tylko córkę – Olgę (ur. 27.03.1817 r.).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 311

Zedlitz, t. V, s. 90

Błażek, t. III, s. 126, 160

Pilnáček, t. I, s. 164–165

Pilnáček J., Staromoravští rodové, Brno 1996, s. 451

BURZINSKY(BURZINSKY von BURZIN, *BURZYŃSKI*)

Szlachta górnośląska polskiego pochodzenia, herbu Strzemię. Wywodzi się z województwa krakowskiego, gdzie byli znani od XV wieku. Na Śląsk, według Pilnáčka przybyli w XVI wieku, w księgach ziemskich państwa pszczyńskiego występowali w latach 1561–1582.

Według Błażka – przybyli dopiero w XVII wieku; pod koniec tego wieku Chrystian Marcjian Burzynski z Burzyna kupił folwark w Starej Wsi (Altendorf) koło Raciborza (Ratibor), w 1661 roku kupił pole w Brunku (Brunnek) – obecnie obydwa miejscowości są dzielnicami Raciborza (Ratibor). Zmarł 29.04.1724 roku. Wdowa – Maria Weronika von Jurgowitz (?) sprzedała w 1726 roku obydwa majątki.

Jan Jerzy Robert von Burzinski, syn Jana Krzysztofa i Franciszki, urodzony w 1726 roku, był w 1765 roku proboszczem w Bieńkowicach (Benkowitz) koło Raciborza (Ratibor), zmarł 19.09.1783 roku. W 1751 roku jego matka – Franciszka Burzinska zapisała legat na przytułek klasztoru dominikanek w Raciborzu (Ratibor).

W 1757 roku występuje w dokumentach Anna Teresa Burzinska z domu Skrziszowska.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 126

Pilnáček, t. I, s. 31

Uruski, t. II, s. 89

BUSELWITZ

zob.

SCHOLTZ

BUSEWOY

(BOSEWOY, BUDEWOY)

Jeden z najstarszych rodów śląskich. Już w XIII wieku występowali w wielu księstwach, m.in. w legnickim, brzeskim i głogowskim. Pierwsza znana informacja źródłowa pochodzi z 1217 roku – umiera wtedy Jeszke Busewoy z Pątnowa (Panthenau) koło Złotoryi (Goldberg). W 1241 roku zginął pod Legnicą (Liegnitz) Marcin Busewoy, jego epitafium znajduje się w kaplicy książęcej klasztoru w Lubiążu (Leubus). W 1283 roku zmarł Primislaus (Przemysław) – właściciel Zamienic (Samitz) koło Złotoryi (Goldberg).

W XIV i XV wieku, licznie rozrodzeni, bardzo często występują w dokumentach wielu księstw:

- 1306 r. – zmarł Franciszek Busewoy, właściciel Zamienic (Samitz) i Białej (Bielau) koło Złotoryi (Goldberg),
- 1310 r. – Bronisław przebywa na dworze książąt Bolesława III i Władysława I legnickiego,
- 1315 r. – zmarł Henicke, właściciel Biskupina (Bischdorf) koło Złotoryi (Goldberg),
- 1324 r. – Swola przebywa na dworze księcia Bolesława III legnickiego,
- 1337 r. – zmarł Otto, właściciel Ulesia (Waldau) koło Legnicy (Liegnitz),
- 1339 r. – Jeszko występuje jako świadek w dokumentach księcia Bolesława III legnickiego,
- 1342 r. – Jeszko i Bernard przebywają na dworze książąt Wacława I i Ludwika I w Legnicy (Liegnitz),
- 1342 r. – Heinke kupił od książąt legnickich chojnowski las i w 1389 roku sprzedał go radzie miejskiej Chojnowa (Haynau),
- 1346 r. – Marcin Busewoy składa hołd księciu Ludwikowi legnickiemu,
- 1360 r. – zmarł Jorge von Busewoy,
- 1362 r. – Otto był właścicielem Pątnowa (Panthenau),
- 1364 r. – zmarł Franciszek, właściciel Konradówki (Konradsdorf) i Wojcieszyna (Ulbersdorf) koło Złotoryi (Goldberg),
- 1386 – 1391 – Henryk Busewoy był właścicielem Białej (Bielau),
- 1392 r. – Hertel jest właścicielem Zamienic (Samitz),

- 1394 r. – Mikołaj był starostą okręgu sądowego (Weichbild) Góra Śląska (Guhrau),
- 1403 r. – zmarł Hertel, syn Jerzego z Niedźwiedzie (Baersdorf) koło Złotoryi (Goldberg), pozostawił synów: Mertena, Oswalda, Antoniego, Krzysztofa i Jorga,
- 1407–1433 – właścicielem Niedźwiedzie (Baersdorf) był Hertel von Busewoy,
- 1410 r. – Buswa, Kyzolt i Merten brali udział w bitwie pod Grunwaldem po stronie krzyżackiej. Kyzolt był rycerzem krzyżackim – w 1412 roku wrócił na Śląsk, gdzie pod Świdnicą (Schweidnitz) miał jakieś majątki; Merten osiadł w Uniejowicach (Leisersdorf) pod Złotoryją (Goldberg),
- 1414 r. – Merten i Hertel są właścicielami Białej (Bielau),
- 1437–1469 r. występuje w dokumentach „Georg von dem Bele Busewoy genannt”,
- 1455–1458 r. na dworze księżnej wdowy Jadwigi w Lubinie (Lueben) przebywają Jan i Krommil,
- 1463 r. – właścicielem Białej (Bielau) był Peczek von Busewoy,
- 1482–1493 r. właścicielem Niedźwiedzie (Baersdorf) był Jan Busewoy; oprócz niego, w 1506 roku jako właściciele tej miejscowości występują Barthel i Zygmunt,
- 1506 r. – Jerzy Busewoy był właścicielem Pawlikowic (Pohlsdorf) koło Złotoryi (Goldberg),
- 1513 r. – zmarł Zygmunt, właściciel Biskupina (Bischdorf),
- 1517 r. – zmarł Hertel, właściciel Wojcieszyna (Ulbersdorf), żonaty z Elżbietą von Reibnitz; pochowany został w kościele w Chojnowie (Haynau),
- 1518 r. – Jan jun. von Busewoy był sędzią dworskim w Legnicy (Liegnitz).

W połowie XVI wieku zaczęły wymierać poszczególne linie rodu z okolicy Złotoryi (Goldberg), a część przedstawicieli Busewoyów przeniosła się w okolice Góry Śląskiej (Guhrau) i Trzebnicy (Trebnitz).

Przedstawiciel najstarszej linii z Pątnowa (Panthenau) – Wolff von Busewoy (ur. 1509 r.), właś-

ciciel Niedźwiedzic (Baersdorf), Białej (Bielau) i Kobiałki (Neusorge), zmarł w 1536 roku i pochowany został w Pątnowie (Panthenau). Od niego wywodzi się ród von Rothkirchów, posiadający herb powstały z herbu Busewoyów. W kościele klasztornym dominikanów w Legnicy (Liegnitz) znajduje się kaplica grobowa Busewoyów.

W 1544 roku Jan von Busewoy był sędzią w Wąsoszach (Herrnstadt) koło Góry Śląskiej (Guhrau). Miał pięcioro dzieci: Baltazara, Marcina, Zygmunta, Barbarę i Małgorzatę.

W 1589 roku Marcin von Busewoy był marszałkiem dworu księcia Karola II oleśnickiego. Żonaty z Małgorzatą von Axleben (zm. 1607 r.), posiadał Giżyn (Geischen) koło Góry Śląskiej (Guhrau). Zmarł w 1590 roku.

W 1597 roku występują w dokumentach Fryderyk i Wolf (bracia?) – właściciele Kuraszkowa (Karuschke) koło Trzebnicy (Trebnitz).

W 1681 roku zmarł ostatni przedstawiciel tego rodu – Jerzy Zygmunt von Busewoy, właściciel Bądzowa (Bansau) koło Głogowa (Glogau).

Sinapius wymienia i ustala genealogię dwóch linii tego rodu z okolic Góry Śląskiej (Guhrau):

1. linia z Zaborowic (Saborwitz) i Rusinowa (Rinnnersdorf), 2. linia z Karowa (Kahrau) i Czechnowa (Zeichen) (zob. dalej).

Ród ten znany był również w księstwie opawskim i na Górnym Śląsku: w 1461 roku występuje w dokumentach księstwa opawskiego Jan Busewoy z żoną Katarzyną; w 1577 roku zmarł Baltazar – właściciel Jičina (Itschina), pozostawił nieletnie dzieci, ich opiekunem został Baltazar von Redern; w 1571 roku Baltazar Busewoy (ten sam?) był właścicielem Klisina (Glaesen) koło Głubczyc (Leobschuetz).

Wacław Busewoy z Jičina (Itschina) (ojciec Baltazara?) ożenił się z Anną Czepl z Belku (Belk) (zm. 1569 r.), wdową po Jerzym von Stosch.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 306–311

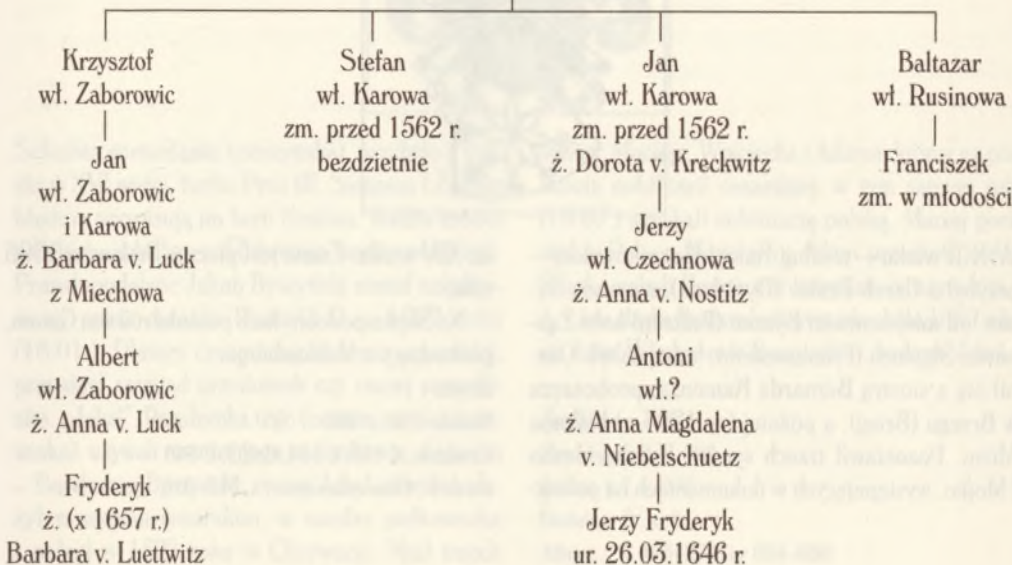
Błażek, t. III, s. 6

Pilnáček, t. I, s. 180

Schles. Wappenbuch, szp. 16–17

LINIA Z ZABOROWIC I KAROWA

Krzysztof von Busewoy
wł. Zaborowic
ż. N. v. Abschatz z Kosisk

BUTSCHKY (BUTSCHKY von RUTINFELD)

Szlachectwo czeskie z predykatem „von Rutinfeld” otrzymał w 1654 roku (19.12.) Samuel Butschky. Urodził się we Wrocławiu (Breslau) w 1612 roku, był właścicielem Ilnicy (Ilnisch) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). Zmarł 13.03.1678 roku, pochowany został w tamtejszym kościele. Miał tylko

córkę – Marię Katarzynę, żonę (x 22.10.1680 r.) Jerzego Ernesta von Sommerfeld.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 6

Doerr, s. 137

BYCEN (BAITZEN, BICEN)

W XIII wieku – według Księgi Henrykowskiej – przybył z Czech Drslav (Dyrislaus), nazwany Bycen, od miejscowości Byczeń (Baitzen) koło Żąbkowic Śląskich (Frankenstein), którą nabył. Ożenił się z siostrą Bernarda Kamenza, proboszcza w Brzegu (Brieg), a później (w 1293 r.) biskupa Miśni. Pozostawił trzech synów: Dyrska, Jesko i Mojko, występujących w dokumentach na począt-

ku XIV wieku. Znana jest pieczęć Drslawa z 1306 roku.

Na Śląsku podobny herb posiadał ród von Gamm, pochodzący z Meklemburgii.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 126

Cetwiński, C 153, C 154, C 402, C 540

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 315–316

BYLANSKI
(BYLANSKI von WEISSENFELS)

W 1727 roku (25.10.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Weissenfels” otrzymał Franciszek Ferdynand Bylanski z Legnicy (Liegnitz).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 16

Doerr, s. 213

BYSZYNSKI
(BYSZYNSKI JAKEL genannt, BISSINSKI)

Szlachta górnośląska (cieszyńska), przybyła z Polski w XVI wieku, herbu Prus III. Sinapius i Zedlitz błędnie przypisują im herb Nowina. Według źródeł polskich, szlachta nobilitowana herbu własnego. Prawdopodobnie Jakub Byszynski został nobilitowany przez cesarza Rudolfa II w 1602 roku (16.01.). Dłuższy czas służąc w armii cesarskiej, przyniósł stamtąd przydomek czy raczej przezwisko, „Jakel”. Przydomka tego (czasem zamiast nazwiska), używali również jego potomkowie. Jego syn – Bartłomiej Byszynski, zwany Jakel, również służył w wojsku cesarskim, w randze pułkownika i poległ w 1592 roku w Chorwacji. Miał trzech

synów: Macieja, Wojciecha i Adama, którzy na podstawie nobilitacji cesarskiej, w tym samym roku (16.07.) uzyskali nobilitację polską. Maciej pozostał w Polsce, Wojciech i Adam przenieśli się na Śląsk i nabyli Iłownicę w księstwie cieszyńskim.

Linia śląska Byszynskich wymarła około 1680 roku, na Janie Władysławie Byszynskim, zwanym Jakel.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 528

Zedlitz, t. I, s. 245

Błażek, t. IV, s. 6

Album..., s. 273–274, nr 664–666

(z) BYTKOWA

zob.

BITKOW**BYTKOWSKI**

zob.

BITKOW**BYTOWSKI**

zob.

BITOVSKI**BZENEC****(BZENEC z MARKVARTOVIC, BZENEC von MARKWARTOWITZ, SENITZ)**

Nazwisko górnośląskiej linii starego rodu śląskiego von Senitzów z Sienic (Senitz) i Radzikowa (Rudelsdorf) koło Dzierżoniowa (Reichenbach). Siedzibą rodową górnośląskich Senitzów (Bzenków) były Markvartovice (Markwartowitz) koło Hlučina (Hulczyn, Hultschin), w księstwie raciborskim.

Założycielami tej linii rodu byli pod koniec XV wieku bracia: Henryk i Fabian von Senitz (Senitz-Zenitz-Bzenitz-Bzenek), którzy nabyli w księstwie opawskim Třebovice (Strzebowitz) i Klimkovec (Koenigsberg).

Henryk – żonaty z Anną von Hof, zwaną Schnorbein, miał ośmiu synów: Henryka, Marcina, Piotra, Jana, Krzysztofa, Andrzeja, Fabiana i Alberta, z czego siedmiu zmarło w dzieciństwie lub młodości. Jedyńi pozostali przy życiu – An-

drzej, w 1594 roku właściciel Klimkovic (Koenigsberg) i starosta księstwa opawskiego, żonaty z Katarzyną von Diehylov, nie miał dorosłego potomstwa.

Jego brat – Fabian, właściciel Markvartovic (Markwartowitz), żonaty z Anną von Koltar (?) miał córkę – Małgorzatę i trzech synów: Jana i Jerzego – zmarłych bezdzietnie oraz Krzysztofa – trzykrotnie żonatego: 1. z Ludmiłą Birką z Nasiedla (Nassiedel), z którą nie miał dzieci, 2. z Apolonią Tworkowską z Kravař (Deutsch Krawarn) – dwóch synów zmarłych w dzieciństwie, 3. z Konstancją Porembską, z którą miał dwóch synów: Krzysztofa jun. i Andrzeja, występujących w dokumentach w drugiej połowie XVI wieku.

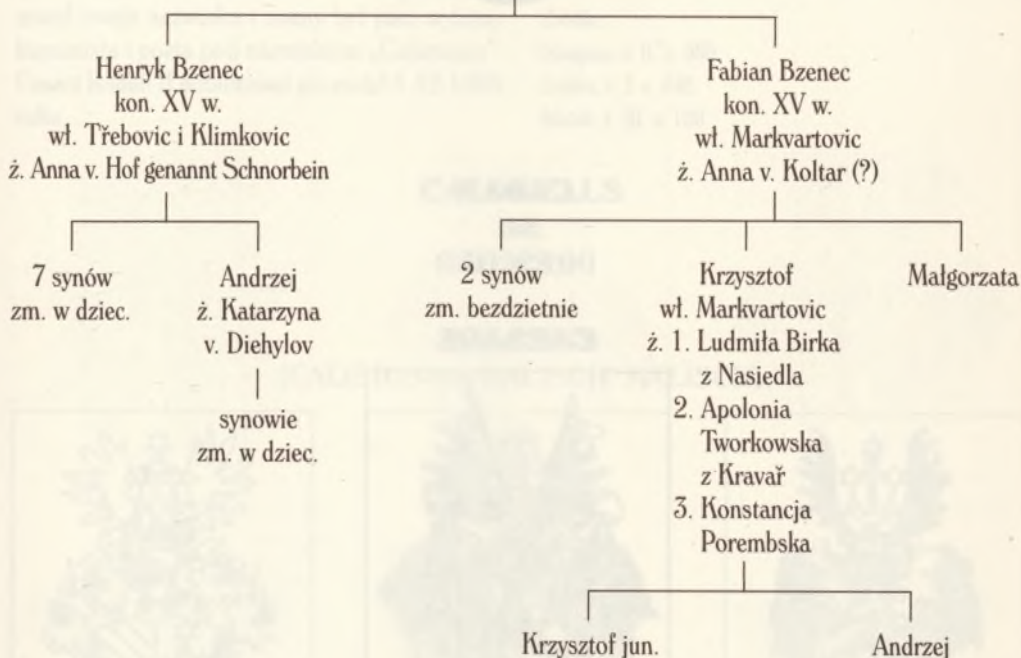
Ród wymarł w XVII wieku.

zob.

SENITZ

GENEALOGIA

von Senitz.
wł. Sienic

C

CADAN

zob.

DRESCHER

CAESARE

W 1749 roku (9.06.) inkolat śląski otrzymał Jan Antoni von Caesare. Pochodził z włoskiej rodziny szlacheckiej, był kanonikiem kolegiaty św. Krzyża we Wrocławiu (Breslau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 560

Błażek, t. III, s. 6

W tym samym czasie mieszkał na Śląsku Franciszek von Caesare.

CALAMINUS

Jerzy Roehrich, urodzony w 1547 roku w Srebrnej Górze (Silberberg) koło Żąbkowic (Frankenstein), po studiach we Wrocławiu (Breslau) i Strasburgu został profesorem w Linzu. Złoty zował swoje nazwisko i znany był jako wybitny humanista i poeta pod nazwiskiem „Calaminus”. Cesarz Rudolf II nobilitował go; zmarł 1.12.1595 roku.

Jego brat – Piotr, urodzony w Nowej Rudzie (Neurode) w 1556 roku, był profesorem teologii w Wittenberdze i Heidelbergu; zmarł 25.11.1598 roku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 560

Zedlitz, t. I, s. 342

Blažek, t. III, s. 126

CALDWELLS

zob.
GORDON

CALISIUS

(CALISIUS von KALISCH, KALISCH)

Herb rodowy

Herb szlachecki

Herb baronowski

Informacje heraldyków niemieckich (Sinapius, Blažek, Doerr) o tym rodzie są bardzo niejasne i sprzeczne. Prawdopodobnie pomyłono dwa różne rody: von Kalischów z księstwa Anhalt, którego przedstawiciele, być może, osiedli również na Śląsku – z miejscowym, śląskim rodem Calisiusów. Według Sinapiusa – była to stara szlachta, która w XVII wieku dzieliła się na dwie linie: wołowską i sycowską. Faktycznie, w 1693 roku (19.12.), szlachectwo czeskie otrzymał Godfryd Wilhelm Calisius – kornet regimentu Hessen-Darmstadt.

Protoplastą rodu był obywatel miasta Wołowa (Wohlau), notariusz i sędzia – Adam Calisius (zm. w 1641 r.). Miał trzech synów, z których Godfryd – notariusz, zmarł w 1693 roku

bezpotomnie, a ród kontynuowali Adam jun. i Jan Godfryd.

Nobilitowany Godfryd Wilhelm był synem Jana Godfryda, w 1720 roku pełnił funkcję asesora sądu ziemskiego państwa stanowego Syców (Wartenberg) i był właścicielem Bukowiny Sycowskiej (Bukowine). Żonaty z N. von Wutgenau miał sześciu synów.

W początkach XVIII wieku Filip Calisius (syn Godfryda Wilhelma?) osiadł na Węgrzech i tam w 1713 roku (3.02.) otrzymał tytuł barona z predykatem „von Kalisch”.

Chrystian Calisius bar. von Kalisch (z Węgier?) ożenił się w księstwie cieszyńskim i w wianie żony otrzymał majątki: Grodziec, Pruchna i Drogomyśl. W 1729 roku (7.07.) uzyskał inkolat śląski.

Linia baronowska wymarła na Karolinie bar. von Kalisch, na początku XIX wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 715

Gauhen, szp. 740 (dot. Anhalt)

Błażek, t. II, s. 16–17

Pilnáček, t. II, s. 507

Doerr, s. 173

Calenberg (Kallenberg)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb rodowy III

Herb baronowski I

Herb baronowski II

Herb hrabiowski

Stary ród rycerski pochodzący z Westfalii; nazwisko wzięli od zamku Callenberg koło Warburga. Poprzez Hesję i Turyngię przenieśli się na Górne Łużycę.

W XVII wieku górnołużyccy Callenbergowie podzielili się na dwie linie: austriacką – założoną przez Henryka von Callenberg (ur. 1685 – zm. 1772 r.) i śląską – założoną przez Jana Aleksandra (ur. 12.03.1697 – zm. 1776 r.), właściciela dóbr Muskau, które przekształcił w majorat. Majorat ten był w rękach Callenbergów do 1784 roku, kiedy Klementyna Kunegunda Szarlota Olimpia von Callenberg – ostatnia dziedziczka majoratu,

wyszła za mąż za Ludwika Karola Erdmanna Jana hr. von Pueckler i dobra te przeszły w ręce Puecklerów.

Linia śląska Callenbergów wymarła na Kurcie Henryku, stryju ostatniej właścicielki majoratu; linia austriacka wymarła w połowie XIX wieku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 51–52

Gauhen, szp. 237–240

Zedlitz, t. I, s. 343; t. V, s. 91

Błażek, t. I, s. 16

Wappensagen, s. 28

PANOWIE Z MUSKAU

Kurt Reinecke II hr. von Callenberg

zm. 21.04.1709 r.

tajny radca dworu saskiego

ż. Urszula Regina v. Friesen

zm. 1714 r.

Henryk

ur. 1685 – zm. 1772 r.

ż. (x 1710 r.) Teresa Bernardyna

Marchese de Pascal

zm. 1717 r.

linia austriacka

Jan Aleksander

ur. 12.03.1697 – zm. 1776 r.

tajny radca dworu saskiego

wł. Muskau

ż. 1. Helena Marianna hr. v. Tenczin

primo voto hr. v. Promnitz

2. Luiza Henrietta hr. v. Werthern

zm. 1753 r.

Kurt Henryk

wł. Dąbrowy Bolesławieckiej

ż. Magdalena Szarlota v. Bassewitz

ostatni męski przedstawiciel linii śląskiej

Jerzy Henryk Aleksander Herman

zm. 1795 r.

wł. Muskau

ż. 1. Maria Olimpia de la Tour du Pin
zm. 1771 r.

2. Wilhelmina v. Oertzen

Klementyna Kunegunda

Szarlota Olimpia

m. (x 1784 r.)

Ludwik Karol

Erdmann Jan

hr. v. Pueckler

CAMINIETZ

zob.

KAMINIETZ

CAMPA

zob.

KAMPA

CAMPANINI

Herb hrabiowski

W 1789 roku (6.11.) tancerka Barbarini otrzymała pruski tytuł hrabiowski. Występowała w operze berlińskiej pod pseudonimem „Campanini”. Była żoną Karola Ludwika bar. von Cocceji, prezidenta rejencji głogowskiej.

W 1799 roku założyła fundację dla ubogich szlachcianek w Barszowie (Barschau) koło Lubina

(Lueben), zapisując na jej rzecz majątki: Barszów (Barschau), Kalinówkę (Polach) i Proszyce (Porschuetz).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 17

CAMPO

(CAMPO a CASTEL–CAMPO)

Herb baronowski

Szlachta pochodzenia tyrolskiego, jedna z linii rodu Castell. Na Śląsku pojawili się prawdopodobnie na przełomie XVII i XVIII wieku.

W 1723 roku (14.04.) Jerzy Henryk de Campo otrzymał tytuł barona czeskiego. Żonaty z Marią Elżbietą von Felde, posiadał dobra Uraz (Auras) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 560–561

Błażek, t. I, s. 17

Doerr, s. 207

CANITZ

(CANITZ und LOOS, KANITZ)

Herb rodowy

Herb baronowski z 1698 r.

Herb baronowski Canitz und Loos

Sinapius ród ten wywodzi z Burgundii – w herbie znajduje się czerwony krzyż burgundzki. Błażek pisze o jego słowiańskim pochodzeniu z Miśni. Inne legendy wskazują na Irlandię.

Na Śląsku przedstawiciele tego rodu pojawili się podobno już koło 1200 roku. Jurek jednak ich nie wymienia. Jedną z linii śląskich przeniosła się do Brandenburgii i na Pomorze. W latach 1266–1293 Wittichen von Canitz był biskupem Miśni.

W 1294 roku Wolf von Canitz przebywał na dworze księcia Henryka wrocławskiego.

W XV wieku ród ten podzielił się na kilka linii, z których dwie posiadały majątki na Śląsku:

1. linia z Dziewina (Dieban) koło Wołowa (Wohlau).

W 1451 roku Wolf von Canitz z Bytkowa (Beitkau) koło Lubina (Lueben) miał dwóch synów: Fryderyka i Zygmunta.

Fryderyk zwany Nitschke był właścicielem Paraszowic (Porschwitz) i Dziewina (Dieban). Jego syn – Fryderyk jun., w 1530 roku wójt klasztoru w Lubiążu (Leubus), odziedziczył po ojcu Dziewin (Dieban) oraz Borek Strzeleński (Grossburg). Miał 12 dzieci, w tym sześciu synów, którzy nie pozostawili męskich potomków.

Barbara von Canitz (ur. 1560 – zm. 14.01.1613 r.), córka Fryderyka z Dziewina (Dieban) była żoną (x 2.12.1571?) Jana von Reibnitz, właściciela Piotrkowa (Petrikau) koło Dzierżoniowa (Reichenbach).

2. linia z Dahlwitz koło Berlina.

W 1580 roku Fryderyk von Canitz z Dahlwitz pod Berlinem zakupił Karpniki (Fischbach) i Strużnicę (Neudorff) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), zakładając śląską linię Canitzów z Brandenburgii. Linia ta podzieliła się na dwa domy: z Orska (Urschkau) koło Wołowa (Wohlau) i z Raczyca (Ratschuetz) koło Jawora (Jauer).

Dom z Orska (Urschkau).

Założył go Hieronim Augustyn (zm. 1604 r.), syn Eliasza, a wnuk Fryderyka z Karpnik (Fischbach). Żonaty z Małgorzatą von Kottwitz, pozostawił trzy córki i syna – Fryderyka (ur. 1604 r.), członka rady księstwa wołowskiego.

Syn Fryderyka – Melchior Fryderyk był marszałkiem dworu księcia Jerzego III brzeskiego, a następnie Fryderyka Wilhelma brandenburskiego. W 1664 roku (19.03.) otrzymał tytuł barona, a w 1669 roku – tytuł hrabiego Rzeszy (Reichsgrafa).

Dom z Raczyca (Ratschuetz)

Założył go Izrael (zm. 1633 r.) – najmłodszy syn Eliasza i wnuk Fryderyka z Karpnik (Fischbach). Żonaty z Anną Heleną von Nostitz, miał dwóch synów: Izraela jun. (zm. 1620 r.) i Jana Zygmunta.

W XIX wieku Canitzowie posiadali Żarki (Sohra) koło Zgorzelca (Goerlitz).

Fryderyk Jerzy bar. von Canitz z domu z Orska (Urschkau) po śmierci Jerzego Wilhelma von

Loos (zm. 1780 r.), ostatniego przedstawiciela rodu baronów von Loos, żonatego z Zofią Teresą bar. von Canitz (ciotką Fryderyka Jerzego), otrzymał w 1781 roku (28.10.) zgodę króla pruskiego na włączenie do swojego herbu i nazwiska – herbu i nazwiska baronów von Loos (bar. von Canitz und Loos). W spadku po ciotce otrzymał majątek Jaksonów (Jackschoenau) pod Wrocławiem (Breslau).

Zmarł bezpotomnie w 1823 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 311–318

Gauhen, szp. 241–246

Zedlitz, t. I, s. 346–348

Błażek, t. I, s. 17

Doerr, s. 147

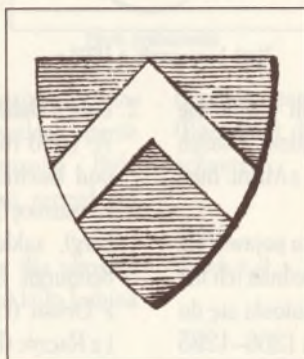
Krane, s. 19

Wappensagen, s. 28

Knothe H., Geschichte des Oberlausitzer Adels..., s. 141

CANON

(marquis de VILLE, von DEMBLIN–DEMBLINSKI)

Herb rodowy

Herb z 1626 r.

Herb baronowski

Hrabia von Demblin

Stara szlachta lotaryńska. W 1674 roku (1.04.) Franciszek Klaudiusz von Canon otrzymał tytuł barona Rzeszy i nabył na Śląsku Brzeg Głogowski (Brieg). Jego brat – Mikołaj kupił markiziat Ville sur Illen. Jego potomkowie dodawali do nazwiska predykat „markiz de Ville”.

Syn barona Franciszka Klaudiusza – Karol

miał dwóch synów: Jana Piotra Mikołaja i Karola. Młodszy – Karol odziedziczył Brzeg Głogowski (Brieg) oraz w 1786 roku kupił majątki na Morawach. Zmarł w 1792 roku, pozostawiając tylko córkę – Marię Annę, żonę Chrystiana Karola hr. von Callenberg (z linii austriackiej).

Jan Piotr Mikołaj miał sześciu synów, z których najstarszy – Jan Karol Gabriel stał się właścicielem dóbr rodowych (w Lotaryngii?).

Jego syn – Filip August Gabriel (według polskich heraldyków – August) przeniósł się na teren Polski, ożenił z Izabelą Mniszchówną, córką marszałka wielkiego koronnego, wdową po Dominiku Radziwille. W 1816 roku (17/29.06.) otrzymał nadany przez cara Aleksandra I tytuł rosyjskiego

hrabiego, przyjmując jednocześnie nazwisko „Demblinski” – od majątków swojej żony, z którą miał córkę, zamężną z hr. Zichy, oraz syna – Henryka hr. von Demblin markiza de Ville barona de Canon, żonatego (x 1841 r.) z Marią hr. Saint-Genois d'Anneaucourt.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 17; t. IV, s. 119

CARDELL

zob.

KOBES

CARDINAL

zob.

CARNALL

CARL

(CARL von CARLSHOFEN)

Herb z 1539 r.

Herb z 1610 r.

W 1539 roku (29.11.) został nobilitowany Paweł Carl, cesarski poborca podatków. W 1610 roku (? .06.) w austriacki stan rycerski z predykatem „von Carls hofen” i zmianą herbu zostali wpisani jego synowie: Wolfgang, Piotr i Marcin.

W 1694 roku (23.08.) Gotard Carl von Carls hofen otrzymał tytuł barona.

W drugiej połowie XVII wieku Filip Carl von Carls hofen kupił od Eliasza Drehera von Dreher s dorf majątek Bożków (Eckersdorf), w hrabstwie kłodzkim. Umarł w 1698 roku, jako ostatni męski przedstawiciel tego rodu.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 17

CARLINSKI

zob.

CARLOWITZ**CARLOWITZ**

(CARLINSKI von CARLOWITZ, KARLINSKI, KARLOWITZ)

Szlachta polskiego pochodzenia herbu Ostoja, przybyła według Błażka z Prus Królewskich, zaś według Pilnáčka – był to stary ród śląski.

Na Górnym Śląsku znani od pierwszej połowy XVI wieku: w dokumentach księcia opolskiego Jana II Dobrego występuje – jako świadek i równocześnie pisarz księcia – Stanisław Karlinsky, używając nazwiska w formie „Stanislai de Karlin dicti Kropidlo”.

W 1676 roku (17.12.) urodził się Adam Carlinski – syn Konstancji i Alberta (Adalberta – Wojciecha) z Chropaczowa (Chropaczow) koło Bytomia (Beuthen), a w 1680 roku (24.09.) jego siostra – Jadwiga.

Sinapius wymienia Carlinskich na początku XVIII wieku, jako właścicieli części Pawonkowa (Pawonkau) koło Lublińca (Lublinitz) na Górnym Śląsku. Zedlitz łączy ich ze znanym na terenie całej monarchii austriackiej rodem von Carlowitz, pochodzenia węgierskiego.

Według Błażka – pierwotne nazwisko „Karlin-ski” zmienione zostało w 1835 roku (7.01.) na podwójne „von Carlowitz-Karlinski”. W 1830 roku

posiadali oni Kamień (Kamin) koło Wołowa (Wohlau). W 1845 roku właścicielem tej miejscowości był nieznany z imienia kapitan von Carlowitz.

W pierwszej połowie XVI wieku żył na Dolnym Śląsku Krzysztof von Carlowitz, który w 1544 roku (19.04.) uzyskał zgodę cesarza Karola V na przyjęcie do swojego nazwiska i herbu wymarłej linii saskiego rodu von Ziegelheim. Prawdopodobnie był on przedstawicielem innego rodu o tym nazwisku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 561

Zedlitz, t. I, s. 351–355

Błażek, t. II, s. 149; t. III, s. 74

Pilnáček, t. II, s. 509

Wappensagen, s. 29

Ślawik W., Der Adel Oberschlesiens in der ältesten Kirchenbüchern v. Beuthen O/S. (w:) Der Familienforscher, Mannheim Jg. 3:1928, H. 7/12, s. 238–249

WAP Op. – 1551 r. Statuty cechu piekarzy w Opolu nadane przez Jana II Dobrego. Dokument pergaminowy w jęz. czeskim, sygn. 23

CARMER

W 1791 roku (12.10.) szlachectwo pruskie i tytuł barona, a w 1798 roku (6.07.) tytuł hrabiego otrzymał Jan Henryk Kazimierz Carmer z Heidelbergu, wielki kanclerz rządu pruskiego i prezes sądownictwa. Wcześniej – w 1771 roku zakupił on od generała-majora Krzysztofa Morycy von Roela majątek Ryczeń (Ruetzen) koło Góry Śląskiej (Guhrau), który w 1801 roku przekształcił w majorat. Pod koniec XIX wieku ordynatem majoratu był Fryderyk hr. von Carmer (syn?). W skład majoratu wcho-

dziły majątki w Osetnie (Osten) i Niwie (Niebe) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Jan Henryk Kazimierz w 1801 roku utworzył również drugi majorat, z siedzibą w Źródłach (Borne) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), w skład którego wszedł majątek Pęczków (Panzkau). Pod koniec XIX wieku ordynatem tego majoratu był Karol hr. von Carmer.

Źródła:

Krane, s. 19

CARNALL
(CARDINAL)

Szlachta pochodząca z Kurlandii, gdzie nosiła nazwisko „Cardinal”, od nazwy swojej siedziby rodowej, na terenie dzisiejszej Estonii. Na Śląsk przybyła w 1595 roku, w orszaku księżnej kurlandzkiej Elżbiety – żony Adama Wacława księcia cieszyńskiego.

W 1630 roku Lewin von Cardinal był członkiem rady księstwa cieszyńskiego. Żonaty (x 1.07.1620 r.) z Katarzyną Bludowską, siostrą Joachima, Fryderyka

i Kaspra z Wielkich Ochabów. Około 1624 roku Fryderyk Carnall był właścicielem miejscowości Horní Těrlicko, (Górne Cierlicko, Ober Tierlitzko). W 1690 roku do Fryderyka Wilhelma należało Hradiště (Grodziszcz, Groditschz).

W 1706 roku Anna Carnall, z mężem Janem Rymultowskim von Kornitz, była właścicielką majątku Horní Bludovice (Górne Błędowice, Ober Blu-

dowitz). W 1716 roku (29.04.) Magdalena von Carnall, córka Fryderyka, wyszła za mąż za Jana Jerzego Zyrowskiego, właściciela Dolních Tošanovic (Dolne Toszonowice, Nieder Toschonowitz). Jej siostra – Anna w 1719 roku (9.09.) poślubiła Karola Fryderyka Schonowskiego, właściciela Łazisk (Łazisk) koło Wodzisławia Śląskiego (Loslau).

W 1772 roku występuje w dokumentach Franciszek Karol von Carnall, żonaty z Eleonorą Guertzki von Kornitz.

Prawdopodobnie ostatnim przedstawicielem tego rodu na Śląsku był nieznan z imienia von Carnall, w 1843 roku nadzorca kopalń w Tarnowskich Górach (Tarnowitz), później królewski radca górniczy, zmarły w 1875 roku.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 561

Zedlitz, t. V, s. 92

Błażek, t. III, s. 6–7; t. IV, s. 11

Pilnáček, t. I, s. 268–269

LINIA GŁÓWNA von CARNALL

Fryderyk von Cardinal

zm. 1640 r.

ż. Magdalena v. Pelchrzim

Wilhelm von Carnall

zm. 1678 r.

Fryderyk Wilhelm

zm. 1724 r.

ż. Zuzanna bar. v. Beess

Ferdynand

ż. Anna bar. v. Zyrowski

Jerzy Fryderyk

zm. 1799 r.

ż. Dorota Pingel

Karol

zm. 1816 r.

ż. Zuzanna Jaeckel

Gustaw

zm. 1840 r.

ż. Paulina Izakiewicz

Gustaw

zm. 1833 r.

ż. Melida Wehle

CAROLATH

zob.

SCHOENAICH**CAROVE**

Według Błażka istniały dwa odrębne rody, nobilitowane pod koniec XVII i w XVIII wieku: Carove dal Ronco i Carove. Sinapius ich nie rozróżnia.

CAROVE

(CAROVE dal RONCO)

W 1678 roku (22.06.) szlachectwo czeskie z predykatem „dal Ronco” otrzymał Dominik Carove, właściciel majątków w księstwie opolskim. W 1677 roku posiadał Małkowice (Malkowitz) koło Koźła (Cosel), a w 1682 roku kupił Jaryszów (Jarischau) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). Żonaty z Joanną Renatą, córką Adama Wacława Kozłowskiego, miał tylko córkę – Annę Elżbietę.

Zmarł przed 1725 rokiem, a wdowa wyszła ponownie za mąż (x ok. 1725 r.) za Juliusza Bernarda bar. Jarotzkiego von Jarotschin, wnosząc mu w wianie Jaryszów (Jarischau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 561

Błażek, t. I, s. 17

Doerr, s. 163

CAROVE

W 1722 roku (5.01.) szlachectwo czeskie otrzymali dwaj bracia: Jan Jakub i Paweł Carove z Wrocławia (Breslau).

W 1729 roku występuje we Wrocławiu (Breslau) Pietro Paolo Carove.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 561

Błażek, t. I, s. 17

Doerr, s. 206

CARPENTER

Szlachta pochodzenia angielskiego. W pierwszych latach XVIII wieku Franciszek Wilhelm von Carpenter był oficerem wojsk polskich i saskich i doszedł do stopnia majora. Żonaty z Anną Dorotą von Kalckreuth, posiadał majątki również w śląskiej części Górnych Łużyc: m.in. Radzimów (Bellmannsdorf) koło Lubania (Lauban),

a według Zedlitza również koło Środy Śląskiej (Neumarkt).

On lub jego potomkowie sprzedali wszystkie majątki na Śląsku.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 94

Błażek, t. III, s. 74

CARQUI

Herb z 1726 r.

Herb rycerski z 1763 r.

W 1726 roku (14.04.) szlachectwo czeskie otrzymał Jan Adam Carqui, radca dworu biskupów wrocławskich. Jego synowie: Wawrzyniec Józef – cesarski radca dworu i Franciszek Andrzej – oficer wojsk cesarskich, w 1763 roku (10.08.) zostali wpisani w austriacki stan rycerski wraz ze zmianą herbu.

Obydwaj nie pozostawili męskich potomków.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 18

Doerr, s. 211, 247

CARRAS

zob.

KARAS

CASTEL-CAMPO

zob.

CAMPO

CASTELCORN

zob.

LICHTENSTEIN

CASTELLENGO

zob.

BALLESTREM

CASTIGLIONI

Ród pochodzenia włoskiego, mieszkający w księstwie opawskim. Posiadał majątek Kalduny (Kaldaun) koło Głubczyc (Leobschuetz). Samuel de Castiglioni (zm. 1618 r.) był tajnym radcą dworu księcia karniowskiego Jana Jerzego Hohenzollerna.

W tym samym czasie występuje w dokumentach karniowskich Werner von Castiglioni, również tajny radca dworu karniowskiego. Zmarł przed 1619 rokiem, wdowa – N. von Hundt wyszła za mąż w 1625 roku za Chrystiana Dresslera von Scharffenstein.

Również w tym czasie pojawia się w dokumentach Jan Baptysta Castiglioni.

Herb nieznany.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 510

Kuerschner G., Regesten zur Geschichte Jaegerndorfs unter den Herrschern aus dem Hause Brandenburg 1523–1622 (w:) Jahres-Bericht des k.k. Staats-Gymnasiums in Troppau fuer das Schuljahr 1891–1892, Troppau 1892, nr 44

CAUNITZ

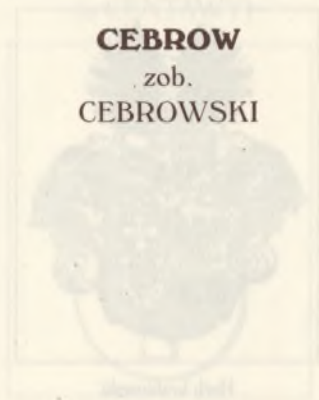
zob.

KAUNITZ

CEBROW

zob.

CEBROWSKI

CEBROWSKI

(CEBROWSKI von ECKERSBERG, CEBROW, CEMBROWSKI, ZEBROWSKI)

Szlachta polskiego pochodzenia herbu Hołobok. Według Niesieckiego – pochodzili z Rusi Czerwonej, gdzie Piotr Cebrowski ufundował sławny klasztor dominikanów w Podkamieniu. Według Uruskiego – wywodzili się z Sandomierskiego i nazwisko wzięli od miejscowości Ceber w powiecie sandomierskim. Za Uruskim pochodzenie to przyjmuje również Pilnáček.

Jan Filip Cebrowski otrzymał w 1702 roku (18.01.) szlachectwo pruskie (?) z predykatem „von Eckersberg”. Podobno posiadał tytuł członka rady

cesarskiej, w 1719 roku otrzymał tytuł hrabiego. Był administratorem (?) Oławy (Ohlau) koło Wrocławia (Breslau). Jednak brak potwierdzenia tego w źródłach.

Cebrowscy przejściowo mieszkali w księstwie opolsko-raciborskim, gdzie używali nazwiska „Zebrowski”.

Źródła:

Zedlitz, t. V, s. 94

Błażek, t. III, s. 74

Pilnáček, t. II, s. 510

CECKHORN

zob.

ZECKHORN

CELLARI

Herb hrabiowski

Ród pochodzący z Mediolanu, od XVI wieku osiadł w Krakowie. W Polsce pieczętowali się herbem Sulima II. Jan Paweł Cellari (zm. 1664 r.) był generałem wojsk polskich, zasłużonym w wyprawach moskiewskich, wojnach kozackich i szwedzkich.

Jego brat – Andrzej Cellari w 1629 roku nabył państwo Lubliniec (Lublinitz) na Górnym Śląsku. W 1654 roku (23.01.) otrzymał on wraz ze swoimi kuzynami: Pawłem i Andrzejem potwierdzenie tytułu hrabiego austriackiego, z predykatem „von Prandtnickh” (Prądnik koło Krakowa). Miał dwóch synów: Jana Baptystę (zm. 1661 r.) i Jana Ferdynanda – do 1680 roku właściciela Lublińca (Lublinitz) i Kochcic (Kochtschuetz), żonatego z Marią Salomeą Strzelą.

Prawdopodobnie jego synem był Piotr Jarosław (zm. 1727 r.), żonaty dwukrotnie: 1. z Anną Zofią von Goltz, 2. z Marią Elżbietą von Osterberg (ur. 1675 – zm. 1738 r.).

Miał dwie córki i czterech synów, z których Karol Ferdynand był żonaty (x 28.03.1729 r.) z Marią Józefą Weidner.

W połowie XVIII wieku zupełnie już zubożali; dwaj inni synowie Piotra Jarosława: Jan Antoni i Bertold Emanuel posiadali wspólnie niewielką część Brzezinki (Brzezinka) koło Gliwic (Gleitwitz), a Antoni hr. Cellari, występujący w 1742 roku w dokumentach parafii bytomskiej jako ojciec chrzestny Katarzyny Józefy Pelki, nie posiadał żadnego majątku – mieszkał na zamku bar. Welczków w Sobiszowicach (Petersdorf – obecnie dzielnica Gliwic) jako rezydent lub urzędnik majątku.

Liczne epitafia przedstawicieli tego rodu znajdują się w kościele Mariackim w Krakowie, zaś w kościele parafialnym w Lublińcu (Lublinitz) znajduje się wybudowana w 1648 roku kaplica grobowa Cellarich.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 53–54

Zedlitz, t. I, s. 361

Błażek, t. I, s. 17

Doerr, s. 137

Uruski, s. 133–135

Album..., s. 287, 351–352 nr 711, 937–938

CEMBROWSKI

zob.

CEBROWSKI

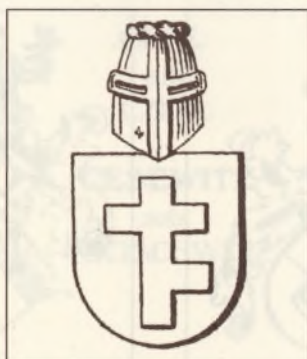
CENT

zob.

STILARSKI

CENTAWSKI

(z CENTAWY)

Stary ród górnośląski herbu Prus I (?). Jedyny zachowany wizerunek herbu znajduje się w kościele parafialnym w Centawie (Centawa) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz) i przedstawia w polu błękitnym półtora krzyża czerwonego (herb Jerzego Centawskiego z końca XVI wieku – być może przemalowany?). Według Pilnáčka – Centawscy należeli do rodu Puchałów herbu Pilawa.

Najstarsza informacja o tym rodzie pochodzi z 1350 roku, z dokumentu księcia Alberta strzeleckiego i dotyczy Lasoty de Centawa (zm. po 1380 r.). W dokumentach księstwa oświęcimskiego w 1448 roku odnotowano Jana Centawskiego – brata Mikołaja Poremskiego.

W księstwie opolskim w XV wieku występuje w dokumentach Jan z Centawy, wspólnie z Mikołajem Puchałą tego samego herbu, z sąsiedniej Błotnicy Strzeleckiej (Blottnitz).

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich w 1520 roku występuje Jerzy Centawski, właściciel Centawy (Centawa) i Warmatowic (Warmuntowitz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz); w 1524 roku był on pełnomocnikiem Elżbiety Pietrowskiej, a w 1525 roku kupił wieś Nogawczyce (Nogowschuetz) koło Toszka (Tost). W tym samym roku N. Centawski (Jerzy?) otrzymał od księcia Jana II opolskiego dwie małe części lasu strzeleckiego: „Poborschischok” i „Lazok”.

Jerzy Centawski był żonaty z Małgorzatą – córką Mikołaja Kunczickiego.

W 1539 roku Jerzy Centawski (ten sam?) kupił od Zofii Ramszowej dział na Kuźnicy Połomskiej (Połomia koło Tarnowskich Gór?).

W 1576 roku siostry: Katarzyna, Anna, Barbara i Magdalena Centawskie sprzedały swoje działy po Annie Kamencowej w Połomii (Pohlom) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz).

W 1579 roku występują w dokumentach Katarzyna, Magdalena i ich siostra N. (Anna lub Barbara) Centawskie z Błotnicy Strzeleckiej (Blottnitz).

Pod koniec XVII wieku Jerzy Centawski z Centawy (Centawa) był żonaty z Magdaleną Kotulinską – ich herby znajdują się w kościele w Centawie (Centawa). Jego krewny (ojciec lub brat) Jan Centawski z Błotnicy Strzeleckiej (Blottnitz), żonaty z Barbarą Poremską (Porebską), miał córkę – Małgorzatę. Wszyscy wymienieni byli fundatorami ołtarzy w kościele w Centawie (Centawa). Prawo patronatu kościoła należało do tego rodu do 1706 roku.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 186–187; t. III, s. 793 (hasło Myslkowski)

Landbuecher Opp.-Rat., nr 43, 57, 59, 314

Zemská kniha..., nr 8

C.D.S., t. VI, nr 17

CENTELTHAL

zob.

CENTNER

CENTNER

(CENTNER von CENTHELTHAL)

Nobilitowany ród mieszczański, pochodzący z Bielska (Bielsko). W Polsce znani byli również Centnerowie herbu Przerowa, wywodzący się – według Uruskiego – ze Śląska.

Mimo że Uruski wymienia te same miejscowości, będące ich własnością na Śląsku, był to inny ród, pieczętujący się innym herbem.

W 1659 roku (18.11.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Centhelthal” otrzymał Jan Centner, według Pilnáčka poborca cła, a według Błażka – oficer wojsk cesarskich.

W 1667 roku (27.02.) z tym samym predykatem został nobilitowany Achacy Centner.

W 1680 roku kupił on Arnoštov, a w 1690 roku – Górne Marklowice (Ober Marklowitz) w księstwie cieszyńskim. Żonaty z Salomeą Bludowską (która po jego śmierci wyszła za mąż za Maksymiliana Lichnowskiego), miał córkę – Zuzannę Marię, w 1694 roku żonę Karola Sobka von Kornitz, oraz syna – Ferdynanda Leopolda, od 1713 roku właściciela Górnych Markłowic (Ober Marklowitz), żonatego z Heleną Katarzyną Guretzką von Kornitz.

Ferdynand Leopold miał czterech synów: Gottlieba Karola, Karola, Franciszka i Gottlieba.

Najstarszy syn – Gottlieb Karol, żonaty (x ok. 1762 r.) z Karoliną Mleczek, miał trzynaścioro dzieci, z których Józef (ur. 1779 r.), żonaty z Antonią von Rohan (drugie małżeństwo) miał sześcioro dzieci, m.in. Fryderyka (ur. 1819 r.), który był prawdopodobnie ostatnim męskim przedstawicielem rodu.

W XIX wieku mieszkała w Raciborzu (Ratibor) wdowa Twardy z domu von Centner.

Oprócz majątków w księstwie cieszyńskim, na początku XVIII wieku Zuzanna Maria von Centner (córka Achacego), wdowa po Karolu bar. Sobku von Kornitz kupiła Świniary Wielkie (Gross Schweinern, Gross Blumenau) koło Kluczborka (Kreuzburg).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 561–562

Błażek, t. II, s. 18; t. III, s. 7; t. IV, s. 118

Pilnáček, t. II, s. 517–518

Wappensagen, s. 29–30

CEPL

zob.

CZEPL

CESEWITZ

zob.

TSCISCHWITZ

CETRYS

Nazwisko w formie czeskiej, używane na Górnym Śląsku przez przedstawicieli rodu Czettritzów. W 1538 roku, w księgach ziemskich opolsko-raciborskich notowany był Dyprand Cetrys – marszałek dworu biskupów wrocławskich. W dokumentach wrocławskich z lat 1518–1520 występuje jako Diprand von Czettritz – marszałek dwo-

ru biskupiego. W tym samym czasie N. Cetrys – siostra Jerzego i Dypranda była żoną Jana sen. Proskowskiego.

W 1575 roku w Opawie (Troppau) Oldrich (Ulryk) Cetrys zabił w pojedynku Jarosława Lichnowskiego.

zob.

CZETTRITZ

CETTO

(CETTO von KRANSDORF)

W 1703 roku (8.11.) szlachectwo czeskie z predykatem „von Kransdorf” otrzymał Andrzej Cetto, poborca podatków w Legnicy (Liegnitz), później starosta Prochowic (Parchwitz) w księstwie legnickim. Jego syn – Karol Józef, słuchacz Akademii Rycerskiej w Legnicy (Liegnitz), wygłosił w 1717 roku mowę z okazji urodzin arcyksięcia austriackiego. Po ukończeniu akademii przebywał na dworze cesarskim.

Ród ten później na Śląsku nie występował. W połowie XVIII wieku nazwisko Cetto pojawia się na terenie Górnej Austrii. Prawdopodobnie osiedli tam potomkowie Karola Józefa.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 562–563

Błażek, t. II, s. 18

Doerr, s. 186

CHAMBRES

(CHAMBRES de CULTIS)

Herb rodowy

Herb baronowski

U Uruskiego nazwisko to notowane jest w formie „Chambers”. Według niego pochodzili od baronów angielskich – Jakub był rotmistrzem wojsk króla Michała Wiśniowieckiego i w 1673 roku wraz ze swoim bratem Wilhelmem otrzymał indygenat polski.

Prawdopodobnie ten sam ród występuje również w dokumentach śląskich, jednak informacje o jego pochodzeniu są inne: Błażek wywodzi ów ród ze szlachty francuskiej i jako przodków Jakuba (dziadka i ojca) wymienia Aleksandra Chambres de Cultis, żonatego z Joanną de Clowach oraz Gilberta Chambres de Cultis – żonatego z Krystyną Conens d'Achray.

W 1669 roku tytuł barona czeskiego otrzymał Jakub Chambres de Cultis.

W 1676 roku Wilhelm (syn lub brat Jakuba) był właścicielem Brun (Brune) koło Kluczborka (Kreuzburg) i Rzędowic (Rzendowitz) koło Dobrodzienia (Guttentag) na Górnym Śląsku. W tym samym roku (10.11.) ofiarował on 50 talarów na utrzymanie szpitala w Dobrodzieniu (Guttentag).

Okolo 1699 roku występuje w dokumentach Jakub bar. von Chambres de Cultis (ten sam?), żonaty z Lukrecją von Czechowski. Prawdopodobnie ich córką była Elżbieta Zuzanna primo voto (x ok. 1710 r.) von Blacha, żona Stanisława Wielowieyskiego.

W połowie XVIII wieku występuje w dokumentach Adolf Gottlieb von Chambres bar. von Cultis, żonaty (x 1751 r.) z Joanną Gottliebą von Frankenberg-Proschlitz z Roszkowic (Roschkowitz) koło Kluczborka (Kreuzburg). W 1761 roku sporządza ona swój testament w Byczynie (Pitschen) pod Kluczborkiem (Kreuzburg).

W latach 1797–1803 Karol bar. Chambres był właścicielem Brzezinki (Brzezinka) koło Gliwic (Gleiwitz).

Źródła:

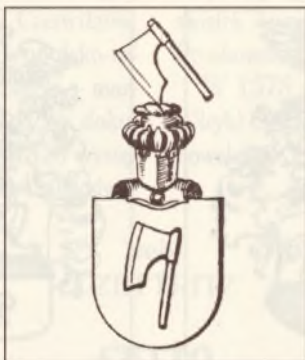
Błażek, t. II, s. 18; t. III, s. 75

Album..., s. 380, nr 1044–1045

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag, Ratibor 1882

CHARMENSKI

(z CHARMUZ)

Drobna szlachta księstwa oświęcimskiego, pochodząca z miejscowości Charmuzy pod Oświęcimiem. Uruski pisze to nazwisko w formie Charmaski vel Charmęski, nie podając jaki posiadali herb, zaś według Pilnáčka byli herbu Topór.

W latach 1446–1448 Andrzej Charmenski sądził się z Jerzym z Pisarzowic; w 1487 roku Wawrzyniec Charmenski miał sprawę z N. Komorowskim.

Na początku XVI wieku występują w dokumentach bracia Henryk i Jakub – ich matką była Jadwiga Starowieyska. W dokumentach występuje również wujek – brat matki, N. Starowieyski. Jakub zmarł w 1522 roku. Henryk – stryj Stanisława jun. Charmenskiego (syna Jakuba?), żonaty

z Barbarą N., występuje w dokumentach w latach 1526–1533. Stanisław jun. miał jakieś rozrachunki pieniężne z Aleksandrem Brandysem.

W księgach ziemskich oświęcimskich występuje jeszcze Wawrzyniec Charmenski, a w 1581 roku – Baltazar Charmenski.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 238–239

Rauscher, nr 53, 55, 77, 78, 79, 219, 223, 224, 325, 327, 332, 335, 336, 340, 341, 347, 357, 367, 368, 374, 378, 379, 381 383, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 422, 424, 425, 427, 428, 429, 430, 431, 499

CHARWAT

(CHARWAT PETROWICZ von WECZE)

Na Śląsku żyły dwa rody o tym nazwisku: Charwat – właściwie Karwath zwany Plawetzkim – pochodzenia węgierskiego lub chorwackiego i Charwat Petrowicz z Wecze – stary ród górnośląski.

Pilnáček rodów tych nie rozróżnia, traktując je wspólnie. Błażek je rozdziela, ale o Charwatach Petrowiczach nie podaje żadnych informacji. Przedstawione tu wiadomości pochodzą z wielu różnych źródeł i opracowań regionalnych i przy bliższych badaniach wymagają weryfikacji.

Początki rodu nie są jasne. Według Weltzla, Charwatowie zostali nobilitowani z predykatem „Petrowicz” dopiero w 1526 roku, w źródłach jednak występują już pod koniec XV wieku.

Można przyjąć hipotezę, że należeli do starego, górnośląskiego rodu Raszcyców herbu Wieże. Najstarsza forma zapisu siedziby rodowej Charwatów brzmiała: „Wieze”, „Weze”, „Wecze” i „Wetze”. Na Śląsku nie ma miejscowości nawet o zbliżonej nazwie.

Herb Raszcyców był jedynym śląskim herbem posiadającym nazwę, prawdopodobnie później zaczęto uważać, że jest to nazwa siedziby rodowej, a nie herbu (jest swojego rodzaju analogią do herbu Kornic, gdzie nazwa siedziby rodowej stała się w Polsce nazwą herbu).

Być może, protoplastą rodu był żyjący na przełomie XIV i XV wieku Paszek (Raszyc) z Barut-

swerdy i Bohumina (Bogumin, Oderberg), zwany też Paszkim Petrowicem (z Pietrowic koło Raciborza). Nie wiadomo, czy występujący pod koniec XV wieku Jerzy Petrowski i Kasper Petrowicz – właściciele części Kietrza (Katscher) – mają jakiś związek z Charwatami (czy raczej z Fuellsteinami).

W 1496 roku (18.06.) Paul Charwat von Wiece und Krzizanowicz (Krzyżanowice, Kreuzenort) występuje wśród szlachty raciborskiej, w tym samym roku (29.08.), w dokumencie sporządzonym w języku czeskim – Paweł Charwat z Wiecz a y Krzizanowicz (Krzyżanowice, Kreuzenort). W 1502 roku (10.06.) Paul Charwat z Wiecz a z Krzizanowicz (Krzyżanowice, Kreuzenort) był właścicielem części Studziennej (Studen – dzielnica Raciborza), a w 1507 roku – właścicielem Roszkowa (Roschkau) koło Raciborza (Ratibor). W 1509 roku (27.01.) oraz w 1514 roku (22.11.) Paweł Charwat z Wiecz a z Krzizanowicz (Krzyżanowice, Kreuzenort) był przedstawicielem szlachty księstwa raciborskiego. W 1519 roku (24.01.) był pełnomocnikiem księcia Walentyna raciborskiego. Według wspomnianego Weltzla miał on być nobilitowany dopiero w 1526 roku.

Prawdopodobnie żonaty z Anną z Hradczan (Gródczany, Hratschein), która w 1519 roku była właścicielką Bolesławia (Boleslau) koło Raciborza (Ratibor); miał dwóch synów: Jana i Wacława.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich często występują przedstawiciele tego rodu: w 1526 roku Wacław Charwat Petrczewicz odstąpił (podział spadku?) swojemu bratu (Janowi?) wieś Kleszczów (Klischczow) koło Rybnika (Rybnik), dwór z poddanyymi w Studziennej (Studen) oraz część wsi: Rogów (Rogau), Rogowiec (Rogowietz) i pustą Syrynię (Sirin). W 1538 roku był pełnomocnikiem Zofii – żony Jana Czornberga z Galowic (Gallowitz), zaś w 1539 roku sprzedał Hynkowi Jostowi von Tamfeld i jego żonie Małgorzacie Skrzyszowskiej Rogów (Rogau), Rogowiec (Rogowietz), zamek „Blusgowen” (Bluszców?) i trzech poddanych w Studziennej (Studen). Żonaty był z Magdaleną, córką Wacława Czepla z Belku (Belk) koło Rybnika (Rybnik).

W 1538 roku występuje jako świadek Jan Charwat z Wiece, zapewne brat Wacława i w tym sa-

mych roku „Jan Charwat Petrowicz z Wieczu” był pełnomocnikiem Krystyny Czernickiej (Scheliha) – żony Wacława Hnedecca. W 1540 roku Jan Charwat (ten sam?) był pełnomocnikiem Felicji Lasoty ze Steblowa (Stoeblau) koło Koźła (Cosel); zmarł przed 1562 rokiem.

Paweł Charwat – prawdopodobnie syn Jana, kupił w 1558 roku młyn „Oletzki” (obecnie tzw. młyńsko) pod Krzyżanowicami (Kreuzenort), a po śmierci Wacława jun. odkupił od wdowy po nim – Juliany Lissek z miejscowości Dolni Lutyně (Dolna Lutynia, Deutschleuten) w księstwie cieszyńskim, pół Krzyżanowic (Kreuzenort), Roszków (Roschkau) i Ligotę (Ellguth) pod Raciborzem (Ratibor). Żonaty z Katarzyną Vidom miał synów: Pawła jun. i Dawida.

Dawid zmarł w 1661 roku; jego majątki kupiła Izolda hr. Oppersdorf – żona Jana Bernarda hr. Praschmy z Rybnika (Rybnik) i Sławikowa (Slawikau) koło Raciborza (Ratibor).

W drugiej połowie XVI wieku występuje w dokumentach jeszcze dwóch Charwatów, których pokrewieństwa nie da się ustalić:

Hynek Petrowicz Charwat von Wiece, żonaty z Salomeą, córką Bartłomieja Pelki, w 1555 roku nabył Witosławicę (Witoslawitz) koło Koźła (Cosel), w 1557 roku posiadał Brzeźnicę (Bresnitz) koło Raciborza (Ratibor). W tym samym roku wydzierżawił na 20 lat majątki: Starą Wieś (Altendorf), Nową Wioskę (Neudoerfel), Proszowice (Proschowitz) i Miedary (Medar). W 1572 roku posiadał Ciężkowicę (Czienskowitz), Ciechowicę (Schichowitz), Łęg (Leng), Turze (Thurze), Nowy Dwór (Neuhof), Proszowice (Proschowitz), Starą Wieś (Altendorf) i Miedary (Medar). W 1585 roku kupił od Adama Beessa Tworków (Tworkau). Zmarł w 1596 roku i pochowany został w kościele w Tworkowie (Tworkau); wdowa po nim – Salomea Pelka mieszkała w Ciechowicach (Schichowitz) i zmarła w 1603 roku.

Hynek pozostawił trzy córki: Maruszę – żonę Jarosława Lasoty, któremu wniosła w wianie Tworków (Tworkau), Joannę – właścicielkę Brzeźnicy (Bresnitz), Magdalenę – żonę Abrahama Sokolowskiego z Czechowic (Czechowitz), właściciela Dzimierza

(Dzimierz) i Gotartowic (Gottartowitz) koło Rybnika (Rybnik). Po śmierci swojej siostry – Joanny, Magdalena odziedziczyła po niej Brzeźnicę (Bresnitz), którą następnie sprzedała Wacławowi von Trach.

Mateusz Petrowicz Charwat – pod koniec XVI wieku właściciel Ligoty Małej (Klein Ellguth) koło Koźła (Cosel), w 1636 roku kupił od Jana Żyrowskiego połowę Rudnika (Rudnik) koło Raciborza (Ratibor). Miał cztery córki i syna: Judytę – żonę Jana Wacława Starzyskiego, właściciela Harbutowic (Harbutowitz) w księstwie cieszyńskim; Esterę – żonę Wacława Pelki, właściciela Studziennej (Studen) koło Raciborza (Ratibor); Annę – żonę Joachima Zawadzkiego, właściciela Łazisk (Lazisk) koło Rybnika (Rybnik); Apolonię – żonę Hieroni-

ma Barskiego, właściciela Rychwałdu (Reichwaldau) koło Raciborza (Ratibor). O synu Samuelu – nic nie wiadomo (zmarł w dzieciństwie?).

Ostatnim przedstawicielem tego rodu był Dawid Franciszek Petrowicz Charwat, mieszkający w Starej Wsi (Altendorf) koło Raciborza (Ratibor), zmarły 1.08.1720 roku w wieku 84 lat.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 239–241

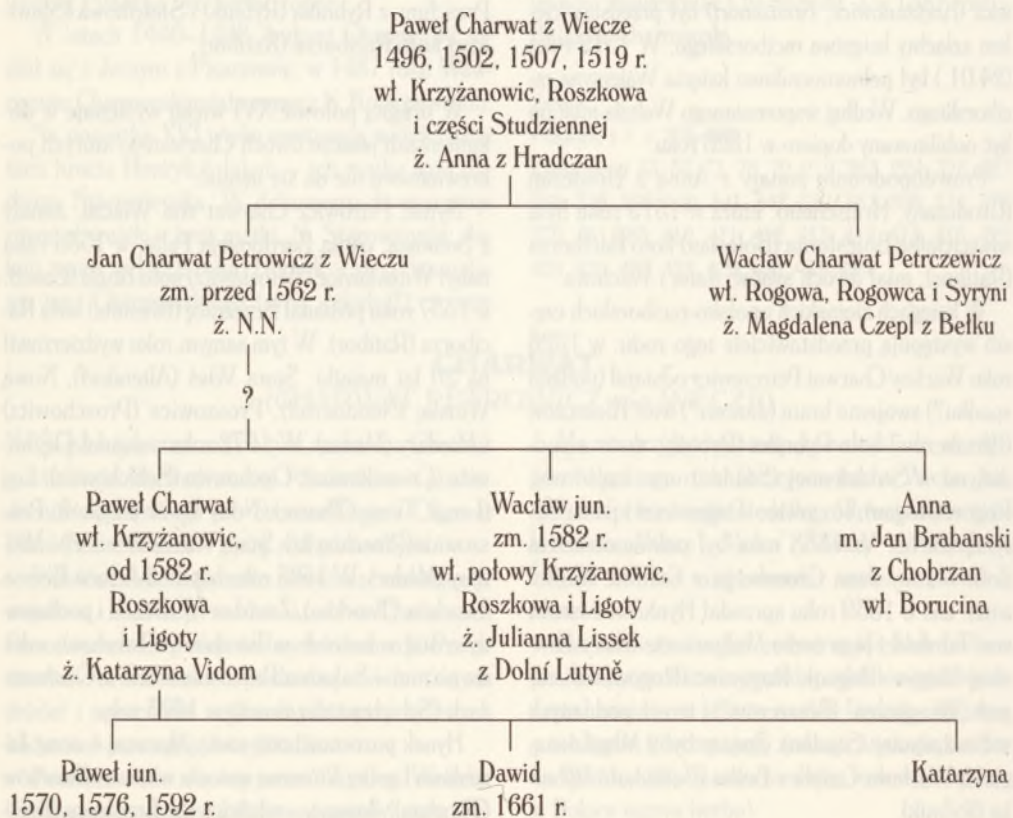
Landbuecher Opp.-Rat., nr 105, 157, 158, 171, 184, 240, 307, 355

Zemská kniha..., nr 40, 41, 56, 69, 118, 130

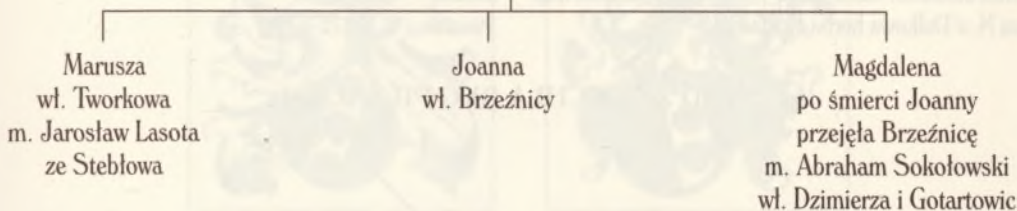
C.D.S., t. VI, nr 426, 428, 451, 467, 490, 502

Weltzel A., Geschichte des Ratiborer Archipresbyterates, Breslau 1896, s. 53, 114, 115, 116, 300, 354–355, 484

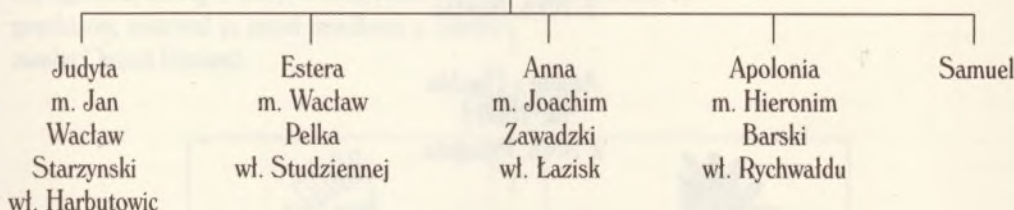
GENEALOGIA CHARWATÓW W XVI W.

Hynek Petrowicz Charwat von Wiece
 zm. 1596 r. – pochowany w Tworkowie
 wł. Witosławic, Brzeżnicy, Starej Wsi, Proszowic, Ciechowic,
 Miedar, Ciężkowic, Łęgu, Turzy i Nowego Dworu
 1585 r. – kupił Tworków

Mateusz Petrowicz Charwat
 wł. Ligoty Małej
 1636 r. – kupił połowę Rudnika

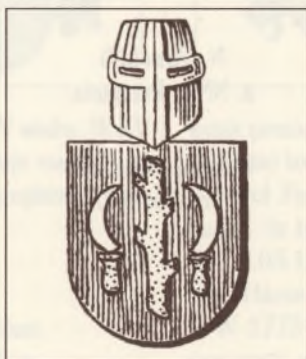

CHARWATH

zob.

KARWATH

(z) CHECHŁA

Według Pilnáčka – stara drobna szlachta pochodząca z Chechła (którego? – koło Toszka, Tarnowskich Gór czy Olkusza?) herbu Larysza odmiana. Wywodzili się z jednego pnia z Laryszami – Glezynami, od których odłączyli się około 1550 roku.

Pilnáček za Ulanowskim dowodzi, że około 1360 roku protoplasta tego rodu, pochodzący od Laryszów – Glezynów, żonaty z NN herbu Nowina miał syna Arnolda z Chechła, który z kolei około 1390 roku był żonaty z NN herbu Przeginia. Ich synem

był Piotr z Chechła żyjący w latach 1420–1453, któremu potwierdzili wspólnotę krwi i znaku Wojciech i Mikołaj Laryszowie z Glezyna (Glaesen – Klisino k. Głubczyc).

Z innych członków rodu należy wymienić N. z Chechła (kobieta), która około 1390 roku wyszła za mąż za N. z Dalkowa herbu Kozłarogi.

N. z Chechła (mężczyzna), żonaty z Wężykówną, miał syna – N. (Arnolda?), żonatego z NN herbu Przeginia. Ich synem był Mikołaj z Chechła (brat Piotra?) herbu Larysza, wymieniany w dokumentach w latach 1448–1453.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 672–673

RÓD Z CHECHŁA (WG PILNÁČKA)

Larisch v. Glaesen

N. ok. 1360 r.
ż. NN h. Nowina

Arnold z Chechła
ok. 1390 r.
ż. NN h. Przeginia

Piotr z Chechła
1420–1453 r.

N. z Chechła
ż. N. Wężykówna

N. (Arnold?)
ż. NN h. Przeginia

Mikołaj z Chechła
(brat Piotra?)

CHILA

Stara szlachta dolnośląska herbu podobnego do polskiego – Doliwa.

Znany jest jedynie Franciszek von Chila, paź księżnej legnickiej (której?), który, według zachowanych przekazów, uratował ją przed upadkiem z murów zamku Chojnik (Kynast).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 318

Zedlitz, t. I, s. 367

Błażek, t. II, s. 18

CHLUM

Stara szlachta czeska, znana od XIV wieku. W XV wieku Czibor Chlum podzielił swoje majątki pomiędzy czterech synów, którzy zapoczątkowali cztery linie tego rodu:

1. z **Chlumu** – Chlum von Chlum,
2. ze **Śluhu** – Slusky von Chlum,
3. z **Litoboru** – Litoborsky von Chlum,
4. z **Všejanu** – Všejan sky von Chlum.

Na Śląsku, w XVIII wieku pojawili się przedstawiciele prawdopodobnie pierwszej linii rodu – Chlum von Chlum. Jan Rudolf von Chlum, oficer wojsk pruskich, żonaty z Eleonorą von Gladis, miał syna – Karola Ferdynanda Fabiana (ur. 1726 r.), kapitana

wojsk pruskich, właściciela Wilkowej Małej (Klein Wilkawe) koło Trzebnicy (Trebnitz).

Karol Ferdynand Fabian żonaty był dwukrotnie: 1. (x 16.01.1765 r.) z Ernestyną Raczyńską (zm. 5.03.1771 r.), 2. (x 4.05.1774 r.) z Wilhelminą Haenel.

W 1775 roku (16.01.) inkołat śląski uzyskał porucznik wojsk pruskich – Karol August von Chlum; miał dwóch synów i dwie córki.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 7, 160

CHLUM

zob.

KAUFFUNG

CHLUM

zob.

ROUŻIC

CHLUMERSKI

Drobna szlachta księstwa opolsko-raciborskiego, wymieniana tylko przez Pilnáčka, bez szczegółów. Nazwisko urobione od nazwy Chlum i, być może, dotyczy rodu Roužiców lub Kauffungów.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 673

CHMELIK

(STRZELA CHMELIK genannt, OBROWETZKI, CHMIELIK)

Przydomek, używany w XV i XVI wieku przez jedną linię szeroko rozrodzonego rodu Strzelów herbu Kotwicz II. Każda linia tego rodu posiadała inny przydomek (Chmelik, Schilhan, Milowanski, Dzieławski itp.), jednak nie zawsze przydomki te były używane, co utrudnia ich rozróżnienie.

Siedzibą Chmelików był Obrowiec (Oberwitz) koło Krapkowic (Krappitz), stąd często byli również nazywani Obrowetzkimi. W miejscowości tej zachowały się ślady ich grodu.

Oprócz Obrowca (Oberwitz) do Strzelów – Chmelików należał kompleks majątków w okolicy Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz): Szymiszów (Schimischow), Sucha (Suchau), Dolna (Dollna), Kalinów (Kalinow) i Wysoka (Wysoka). Na tych terenach posiadali majątki również przedstawiciele innych linii Strzelów ze Zdieszowic i Leśnicy (Deschowitz i Leschnitz).

W 1497 roku w dokumentach księcia Jana II opolskiego występuje Jan Chmelik zwany Obrowetzkim; w latach 1512–1538 był kanclerzem księstwa opolsko-raciborskiego. Po Mikołaju Kalinowskim otrzymał on Suchą (Suchau) i Szymiszów (Schimischow) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). Żonaty (x 1491 r.) z Maruszą, córką Jana von Dresky z Magnuszowic (Gross Mangersdorf) w księstwie niemodlińskim, zmarł w 1538 roku. Miał córkę – Reginę, żonę Jana jun. von Pogarell (Pogo-

rzela), właściciela Michałowa (Michelau) oraz synów: Mikołaja, Stefana i Zygmunta.

Stefan i Zygmunt pozostali w Obrowcu (Oberwitz), zaś Mikołaj posiadał Szymiszów (Schimischow), Kalinów (Kalinow), Ligotę Samborową (Tschammer Ellguth), Suchą (Suchau) i Otmice (Ottmuetz). Był żonaty z Małgorzatą, córką Mikołaja von Pueckler z Grodziska (Grodisko), której w 1538 roku zapisał wiano na swoich majątkach. W tym samym roku kupił Pawonków (Pawonkau) koło Lublińca (Lublinitz). Zmarł w 1560 roku, pozostawiając synów: Piotra, Jana i Jerzego, którzy majątek ojcowski podzielili między siebie.

Jan otrzymał Kalinów (Kalinow) – w 1563 roku ożenił się z Ewą Proszkowską z Prószkowa (Proskau), a po jej śmierci z Sabiną von Donat (x 15.06.1581 r.). Zmarł w 1594 roku, pozostawiając córkę Sabinę – żonę Laszlo von Dobschuetz, właściciela Choruli (Chorulla) oraz dwóch synów: Jana jun. i Kaspra, którzy wspólnie gospodarowali na Kalinowie (Kalinow).

Drugi syn Mikołaja – Jerzy, otrzymał Ligotę Samborową (Tschammer Ellguth) i Otmice (Ottmuetz). Trzeci – Piotr, otrzymał Szymiszów (Schimischow) i część Suchej (Suchau). W 1570 roku (21.07.) od Jana Nawoya z Dolnej (Dollna) kupił Dziękwowice (Schewkwowitz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), a w 1596 roku od swoich

bratanków (synów Jana), ich majątek – Kalinów (Kalinów). Żonaty (x 1567 r.) z Zuzanną, córką Jerzego Zyrowskiego z pobliskiej Żyrowej (Zyrowa), właściciela również sąsiedniego Kotulina (Kottulin), miał tylko córkę – Ludmiłę, która wyszła za mąż za N. Krzydiowskiego, wnosząc mu w wianie wszystkie majątki Chmelików w księstwie strzeleckim.

Piotr wielokrotnie wyjeżdżał na dwór krakowski, zmarł 12.01.1600 roku.

Płyta nagrobna z płaskorzeźbą, przedstawiającą go w polskiej zbroi rycerskiej z napisem: „Letha Panie MDC w pyrwni soboty po Trzech Kralijk jest w Panu usn(ul) urozeny Pan Petr Strzela z Vyrahu s Koruny Polskije o wieko w XL Roku jehoz Dussy Pan Boh Racz Milostiv Biti” znajduje się w kościele parafialnym w Sucheju (Suchau).

zob.

STRZELA

Źródła:

Veldtrup, s. 478

C.D.S., t. XXXIII, s. 2, 106, 149, 163

Boehme, t. III, s. 126

Pilnáček, t. IV, s. 1202

Hoffmann G., Der Grabstein in der Suchauer Kirche (w:) Aus dem Chelmer Lande, 1925, nr 1

Morawitzki, Die Familie der Strzela Chmelik von Obrowetz im Besitz von Schimischow (w:) Aus dem Chelmer Lande, 1925, nr 9/10

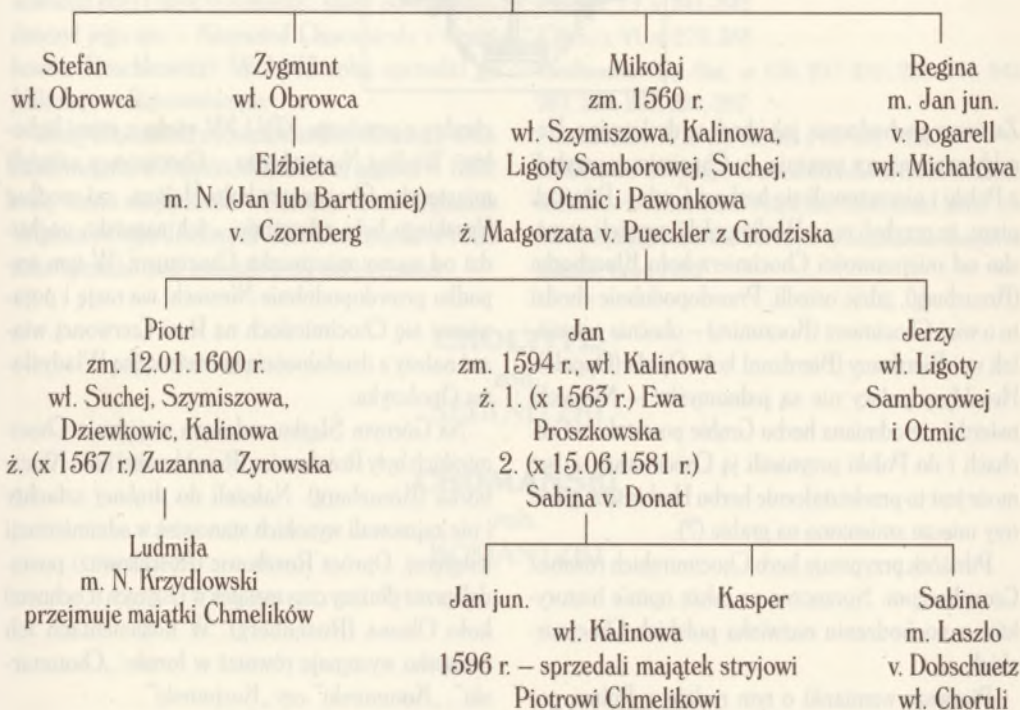
GENEALOGIA STRZELÓW-CHMELIKÓW

Jan Chmelik zwany Obrowetzki

zm. 1538 r.

1512–1538 – kanclerz księstwa opolsko-raciborskiego

ż. (x 1491 r.) Marusza v. Dresky

CHOBOLTITZ

zob.

ZDAR**CHOBRZANSKI**

zob.

BRABANTSKI**CHOCENIC**

zob.

CHOTIENITZ**CHOCIMIRSKI****(CHOTUMIRSKI, KOCIMIRSKI, KOTUMIRSKI)**

Zarówno pochodzenie, jak i herb są dyskusyjne. Heraldycy niemieccy uważają, że Chocimirscy przybyli z Polski i pieczętowali się herbem Grabie. Pilnáček pisze, że przybyli oni z Wielkopolski, przyjęli nazwisko od miejscowości Chocimierz koło Kluczborka (Kreuzburg), gdzie osiedli. Prawdopodobnie chodzi tu o wieś Chocimierz (Kocimirs) – obecnie przysiółek wsi Bierdzany (Bierdzan) koło Opola (Oppeln). Heraldycy polscy nie są jednomyślni – Niesiecki twierdzi, że odmiana herbu Grabie powstała w Czechach i do Polski przynieśli ją Chocimirscy, a być może jest to przekształcenie herbu Herburtów, gdzie trzy miecze zmieniono na grabie (?).

Pilnáček przypisuje herb Chocimirskich również Czornbergom. Sprzeczne są także opinie historyków o pochodzeniu nazwiska polskich Chocimirskich.

Pierwsze wzmianki o tym rodzie w Polsce po-

chodzą z przełomu XIV i XV wieku z ziemi halickiej. Według Niesieckiego – Chocimirscy założyli miasteczko Chocimierz koło Halicza, zaś według Uruskiego było odwrotnie – ich nazwisko pochodzi od nazwy miasteczka Chocimierz. W tym wypadku prawdopodobnie Niesiecki ma rację i pojawienie się Chocimirskich na Rusi Czerwonej wiązać należy z działalnością kolonizacyjną Władysława Opolczyka.

Na Górnym Śląsku rodzimym majątkiem Chocimirskich były Roszkowice (Roschkowitz) koło Kluczborka (Kreuzburg). Należeli do drobnej szlachty i nie zajmowali wysokich stanowisk w administracji książęcej. Oprócz Roszkowic (Roschkowitz) posiadali przez dłuższy czas majątek w Uszycach (Uschuetz) koło Olesna (Rosenberg). W dokumentach ich nazwisko występuje również w formie: „Chotumirski”, „Kotumirski” czy „Kocimirski”.

W 1456 roku występuje w dokumentach Adam Koczumirski. W 1483 roku Mykulass Chotumirski sprzedał część swojego majątku w Uszycach (Uschuetz). Zmarł przed 1537 rokiem; jego synem był Jan Chocimirski, który w 1537 roku wraz z braćmi Skorkowskimi ze Skorkowa (Skorkau) koło Olesna (Rosenberg) sprzedał królowej Bonie wieś Wróblów (położoną już po polskiej stronie rzeki Prozny). Pełnomocnikami królowej byli: Piotr Opaliński – kasztelan gnieźnieński, marszałek dworu królewskiego, starosta kościański i olsztyński, Jakub z Przereby – kasztelan sieradzki, Marcin Myszkowski z Mirowa – kasztelan wieluński i Adam Jasiński – kasztelan bolesławski. W 1538 roku ten sam Jan zapisał na Uszycach (Uschuetz) wiano w wysokości 100 guldenów swojej żonie Maruszy. Jego siostry Dorota i Elszka w tym samym roku oświadczają, że zostały przez niego splecone ze spadku po rodzicach. Elszka Kotumirska była żoną Mikołaja Rzendowskiego. W 1539 roku mąż zapisuje jej wiano na Rzędowicach (Rzendowitz), w wysokości 80 guldenów. Jako świadek występuje Jan Chocimirski.

N. Chocimirski posiadał majątek Kosowice (Kosowietz) koło Uszyc (Uschuetz), który po nim dziedziczył jego syn – Krzysztof Chocimirski z Roszkowic (Roschkowitz). W 1593 roku sprzedał go Mikołajowi Rohowskiemu.

Jerzy Chocimirski z Roszkowic (Roschkowitz), właściciel majątku w Uszycach (Uschuetz) zapisał w 1592 roku wiano swojej żonie – Dorocie, córce Zygmunta Wiplera z Uszyc (Uschuetz). Jan Chocimirski w 1593 roku sprzedał swój majątek w tej miejscowości.

W 1601 roku występuje w dokumentach Jadwiga Chocimirska z Roszkowic (Roschkowitz) – właścicielka Bzurowa (?). Według wydanej w 1702 roku genealogii spokrewnionych z Chocimirskimi Skrońskich, Roszkowice (Roschkowitz) koło Wolczyna (Konstadt) oraz Sierosławice (Schieroslawitz) koło Byczyny (Pitschen) były przez dłuższy czas własnością tego rodu.

W kościele w Michalicach (Michelsdorf) koło Namysłowa (Namslau), na belce wieży widnieje napis, że została ona ufundowana w 1730 roku przez Jana Alberta Chocimirskiego. W tej samej miejscowości, w 1705 roku proboszczem był Joachim Henryk Chocimirski, później – w 1721 roku proboszcz w Baldwinowicach (Belmsdorf) koło Namysłowa (Namslau).

Ostatni przedstawiciel tego rodu – N. Chocimirski, kapitan wojska pruskiego, zmarł w 1823 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 318–319; t. II, s. 563

Błażek, t. III, s. 7

Pilnáček, t. I, s. 241–242

C.D.S., t. VI, nr 275, 365

Landbuecher Opp.-Rat., nr 136, 207, 210, 226, 241, 243, 267, 268, 295, 296, 297

Zemská kniha..., nr 15, 92, 95, 115, 131, 135

Skronskische Genealogia, zu immerwehrendem Ehren-Gedaechtnuss des uhralten Hoch Adelichen Geschlechts derer von Skronsky aufgesetzt und mit Historischen Anmerckungen erleuchtet, Brieg 1702

CHOLTITZ

zob.

SEDLNITZKI

CHOMANSKI

zob.

KOMANTZKI

CHORINSKI

(CHORINSKI von LEDSKÉ)

Herb hrabiowski I

Herb hrabiowski II

Stara szlachta czeska, pochodząca z miejscowości Ledske koło Hradec Králové.

Nazwisko Chorinski przyjęli pod koniec XV wieku, od nazwy majątku biskupów olomunieckich – Chorynie, który przejściowo posiadali. W Polsce występowały dwa rody Choryńskich – herbu Awdaniec i herbu własnego – ci sami, co na Śląsku. Zedlitz błędnie łączy Chorinskih śląskich z Awdańcami (Habdank) twierdząc, że byli na Śląsku już w XIII wieku. Choryńscy herbu własnego (czescy) pojawili się w Galicji prawdopodobnie w połowie XVIII wieku, chociaż Uruski twierdzi, że była to szlachta polska, początkowo pieczętująca się herbem Rogala.

Protoplastą rodu był Czcibor z Ledske (zm. 1492 r.), właściciel majątku Choryně (Chorin). Żonaty z Anną Skrbenską z Doloplaz, miał syna – Jana (zm. 1540 r.), sędziego dworskiego biskupstwa olomunieckiego, właściciela wsi Choryně (Chorin), żonatego z Katarzyną z Rychvaldu. Jan miał pięciu synów, z których tylko dwóch: Czcibor i Hynek (Henryk) kontynuowali ród.

Hynek sen. – występujący w dokumentach w połowie XVI wieku, żonaty z Anną Podstatską z Prusinovic (Prussinowitz), miał dwóch synów: Jana i Czcibora. Czcibor – właściciel majątku Choryně (Chorin), został w 1624 roku zabity przez lisowczyków; Jan – żonaty dwukrotnie: 1. z N. Podstatską z Prusinovic (Prussinowitz), 2. z N. von Stosch, miał dwie córki: Annę Marię i Esterę oraz syna – Hynka (Henryka).

Starszy syn Jana, a brat Hynka sen. – Czcibor (zm. 1621 r.), właściciel wsi Choryně (Chorin), żonaty z Katarzyną von Praschma z Bílkova (Bilków, Bilkau), miał trzech synów: Absalona, Karola Waclawa i Aleksandra.

Absalon – żonaty z Joanną Rozyną Jakardovską z Sudic, miał syna – Franciszka Karola (ur. 1689 lub 1690 – zm. 16.03.1741 r.), który w 1710 roku (29.09.) uzyskał potwierdzenie starego tytułu barona (?). Żonaty dwukrotnie: 1. z Marią Katarzyną bar. Kotulinską z Kotulina (Kottulin) koło Toszka (Tost), 2. z Marią Anną hr. von Hallweil, miał trzy córki i pięciu synów. Maria Anna (Antonia?) (zm. 1781 r.) była żoną Henryka Kajetana hr. von Blue-megen; Józefa (zm. 1770 r.) – żoną Maksymiliana hr. Mitrowskiego, generała kawalerii cesarskiej; Franciszka – żoną Wacława hr. Korzensekiego.

Synowie otrzymali w 1761 roku (12.12.) tytuły hrabiowskie. Maciej Franciszek (ur. 1.10.1720 – zm. 1786 r.) został duchownym. Był radcą biskupim w Ołomuńcu (Olomouc, Olmuetz) i kanonikiem tamtejszej katedry, a następnie biskupem w Brnie. Michał Wacław (ur. 4.12.1736 – zm. 1817 r.) – posiadał majątki na Morawach. Jan Nepomucen – rotmistrz, a następnie pułkownik kirasjerów cesarskich, zginął w 1760 roku pod Torgau. Franciszek Jan (Karol?, Józef?) – w różnych źródłach występuje jako Franciszek Karol lub Franciszek Józef – przyjęto imiona wg aktu nadania tytułu hrabiowskiego) był wysokim urzędnikiem dworu cesarskiego. Zmarł w 1812 roku.

Ignacy Dominik hr. Chorinski (ur. 20.08.1729 – zm. 1792 r.) był starostą pruskiej części księstwa opawsko-kamińskiego. Oprócz majątków w tym księstwie posiadał on Sośnicowice (Kieferstaedtel) pod Gliwicami (Gleitwitz). Prowadził bardzo aktywną działalność gospodarczą na Górnym Śląsku, popierając rozwój przemysłu, m.in. założył pod Gliwicami (Gleitwitz) osadę górnictw Choryńskowice (Chorinskowitz). Dwukrotnie żonaty: 1. z Marią Barbarą hr. von Hoditz, 2. z Marią Antonią hr. von Lodron; miał syna – Jana Baptystę, właściciela Goszczyc Wielkich (Gross

Hoschuetz), kapitana piechoty wojsk pruskich, który zginął w bitwie pod Lipskiem.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 563

Zedlitz, t. V, s. 100–103

Błażek, t. I, s. 18; t. IV, s. 11, 118

Doerr, s. 196, 246

C.D.S., t. XXXIII, s. 18

Gall Fr., Oesterreichische Wappenkunde, Wien (ok. 1990)

GENEALOGIA

Czcibor z Ledske

zm. 1492 r.

wł. Choryně

ż. Anna Skrbenska

z Doloplaz

Jan Chorinsky

zm. 1540 r.

sędzia dworski

biskupstwa ołomunieckiego

ż. Katarzyna z Rychvaldu

Czcibor

zm. 1621 r.

wł. Choryně

ż. Katarzyna

v. Praschma z Bílkova

Adam

Wacław

zm. ok. 1593 r.

Albrecht

Hynek sen.

zm. ok. 1542 r.

ż. Anna Podstatska

z Prusinovic

Absalon

ż. Joanna Rozyna

Jakardowska z Sudic

Franciszek Karol

ur. (?) 1689 – zm. 16.03.1741 r.

1710 r. – baron

ż. 1. Maria Katarzyna

bar. Kotulinska

1. Maria Anna hr. v. Hallweil

Karol

Wacław

Aleksander

ok. 1651 r.

Jan

ż. 1. N. Podstatska

2. N. v. Stosch

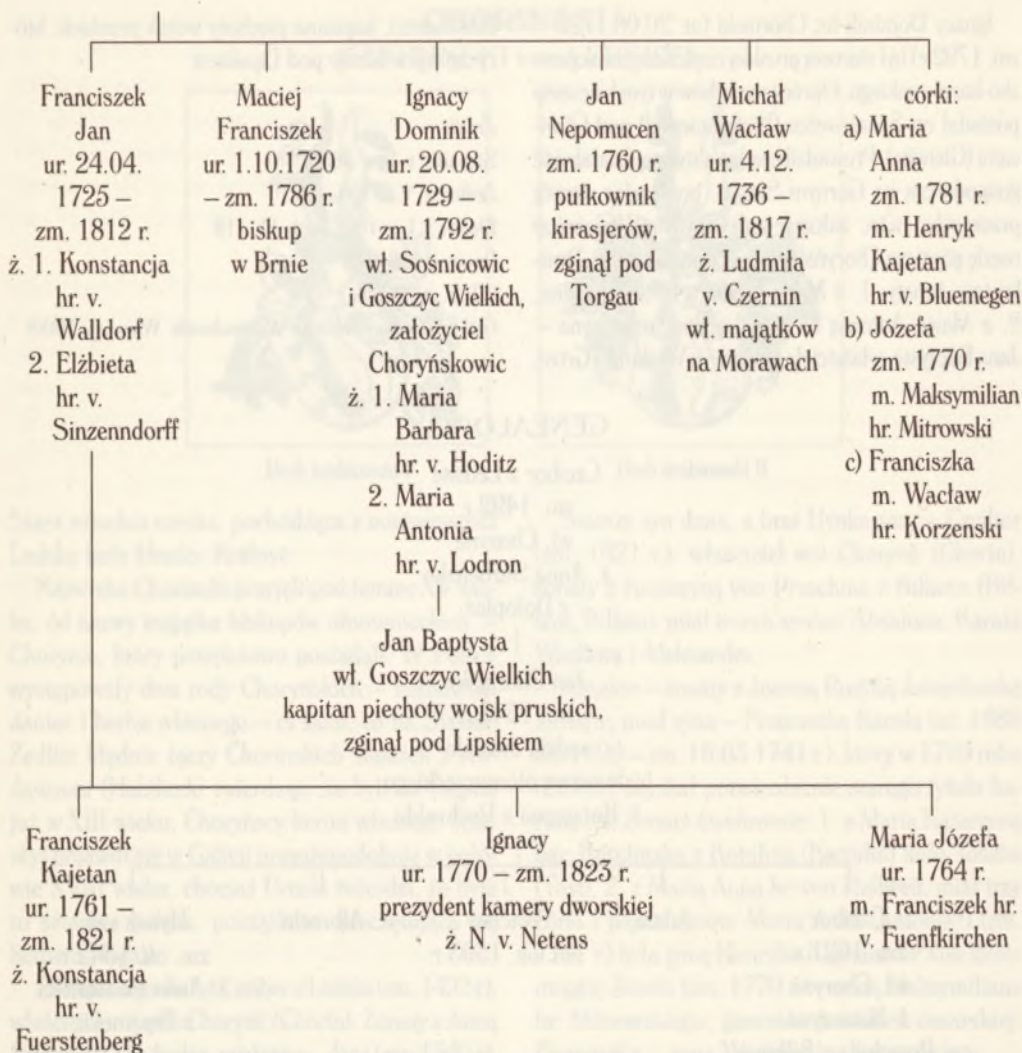
Czcibor

1624 r. – zabity
przez lisowczyków

Hynek

Anna Maria

Estera

CHORULA

(DOBSCHUETZ von CHORULA, CHORULINSKI)

Większość historyków uważa, że była to jedna z linii rodu Dobschuetz (nie mylić z rodem Doebschuetz vel Debschuetz) z Pławu (Plau) koło Krosna Odrzańskiego (Crossen a. d. Oder) herbu Śreniawa. Przedstawiciele tego rodu nabyli w początkach XV wieku miejscowość Chorula (Chorulla) koło Opola (Oppeln) i zaczęli używać nazwy miejscowości jako nazwiska, a na początku XVII wieku wrócili do swojego nazwiska rodowego (?). Pilnáček uważa Chorulów–Dobschuetzów za ród górnośląski, pochodzący z bliżej nieokreślonych Dobszyc.

Najstarsza wzmianka pochodzi z 1412 roku – w dokumencie księcia Bolka opolskiego występuje jako świadek Thoma Chorula.

W 1442 roku występuje jako świadek w dokumencie księcia Bernarda niemodlińskiego i strzeleckiego — Janke Chorulinski von Drazenic (?), jednak nie wiadomo, czy można ich łączyć z późniejszymi Chorulami, gdyż w 1447 roku (7.08.) Hannos Chorula z nie wymienionym z imienia bratem kupił od Janusza von Szeraw (Scheri – Szary) wieś Chorula (Chorulla) z wyższym prawem są-

dowym. W tym samym czasie pożycza on jakąś sumę pieniędzy Janowi Zyrowskiemu.

W 1475 roku występuje w dokumentach Jerzy Dobirschitz z Plavu a na Choruli w 1476 roku jako właściciel tej miejscowości – Mikołaj Chorula. W 1503 roku (30.08.) oraz w 1521 (9.07.) Fryderyk Chorula występuje w dokumentach raciborskich, a w 1525 roku – w księgach ziemskich opolsko-raciborskich. Zmarł przed 1538 rokiem.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich występuje również rodzeństwo: Matusz (Mateusz), Laslo (Władysław), wymieniony wyżej Fryderyk i ich siostra Markieta (Marusza, Małgorzata).

Matusz w 1525 roku (24.05.) kupił od Jerzego von Wrba majątek w Jasionie (Jassen) koło Prudnika (Neustadt) oraz wójtostwo w samym Prudniku (Neustadt), razem z wolnym domem w mieście, prawem połowu ryb w stawie i w rzece, łąkę wójtowską pod miastem, ogród i folwark z rolą i łąką, wolną zagrodę dla bydła oraz prawo uzyskiwania drzewa z lasu zwanego „Rosenau”. Wójtostwo to w 1526 roku (23.09.) sprzedał Fryderykowi von Unwirde.

W dokumentach Matusz tytułowany jest „rycerzem” (Ritter). W 1538 roku był właścicielem Naczęslawic (Gross Nimsdorf) koło Głogówka (Oberglögaau), które w 1544 roku również sprzedał. W 1538 roku wraz ze swoją siostrą Markietą spłaca z działu matki – brata Laslo.

Laslo (Władysław) zmarł przed 1557 rokiem; miał córkę – Aneżkę, w 1550 roku żonę Jana Wilkowskiego z Wilkowic (Gross Wilkowitz) koło Gli-

wic (Gleiwitz). W 1557 roku wyszła ona powtórnie za mąż za Jana Zyrowskiego – syna Jerzego, właściciela Półwi (Halbendorf) pod Opolem (Oppeln).

Mikulasz (Mikołaj) — w 1538 roku sprzedał bratu Laslo swoją część Choruli (Chorulla) i prawdopodobnie przeniósł się na inny teren.

Markieta (Małgorzata) — w 1538 roku była żoną Bernarda Wysockiego z Wysokiej (Wysoka) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), w tym też roku rozlicza się z Matuszem i Laslo ze spadku po zmarłym bracie Fryderyku. W 1539 roku otrzymuje od swojego męża majątek Zębowice (Zembowitz) koło Olesna (Rosenberg), gdzie mieszka po śmierci męża.

Oprócz wymienionych — była jeszcze jedna siostra N., zamężna z N. Rohowskim. W 1538 roku Piotr Rohowski (Kornitz) oświadcza, że dostał swój dział po matce od wujków Matusza i Laslo Chorulów.

W dokumentach występują jeszcze inni przedstawiciele tego rodu, których pokrewieństwa nie da się ustalić: w 1560 roku Jerzy Dobschuetz (syn Laslo?) z Choruli (Chorulla) był żonaty z Anną, córką Melchiora Strzeli z Leśnicy (Leschnitz).

Ewa Dobschuetz z Plawu, żona Mikulasza Wrańskiego, w 1575 roku otrzymała od Laslo Dobschuetza z Plawu swój dział w Choruli (Chorulla) — może spadek po Laslo?

W 1615 roku właścicielem Choruli (Chorulla) był Lasslo Dobrzic z Plawu.

Nazwisko Chorulów więcej już się nie pojawia.

zob.

DOBSCHUETZ

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 541–543

Landbuecher Opp.-Rat., nr 15, 185, 194, 197, 213, 217, 221, 229, 232, 239, 276, 278, 334

Zemská kniha..., nr 18, 42, 54, 55, 69, 70, 79, 82, 98, 106, 110, 118, 121

C.D.S., t. VI, nr 130, 212, 220, 508; t. XXXIII, s. 38

Krause W., Nachrichten ueber das Dorf und das geschlecht Chorula (w:) Aus dem Chelmer Lande, Jg. 5, 1929, nr 5

CHOTIENITZ

Stara szlachta czeska, na Śląsku pojawili się już w XIV wieku. W 1396 roku oraz w latach 1407–1413 Janko von Chotienitz pełnił urząd starosty księstwa świdnicko-jaworskiego.

Posiadał on Uraz (Auras), który w 1412 roku sprzedał Piotrowi von Schellendorf. W 1401 roku nabył Książ (Fuerstenstein) i Świebodzice (Freiburg) oraz cło z Kamiennej Góry (Landeshut).

Ostatnim męskim potomkiem tego rodu był żyjący w drugiej połowie XV wieku Janko jun. von Chotienitz. Pozostawił dwie córki: jedna wyszła za mąż za Janusza Schoffa (Schaffgotsch), druga – za Hermana von Czettritz.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 563

Błażek, t. III, s. 7

CHOTULINSKI

zob.

KOTULINSKI

CHRISTIANI

zob.

AMPASSEK

CHRISTOPH

zob.

LINNENFELD

CHUDIENITZ

zob.

CZERNIN

CHUDOWSKI

Stary ród górnośląski herbu Kozieł, pochodzący z Chudowa (Chudow) koło Gliwic (Gleiwitz), prawdopodobnie potomkowie panów z Bytkowa (Bittkow). W 1475 roku (29.05.) w dokumentach Zofii i Barbary, siostr Kazimierza cieszyńskiego, występuje jako świadek Jakub Chudowski.

W latach 1493–1496 Mikołaj Chudowski był starostą lub sędzią ziemskim bytomskim. Zmarł

5.08.1520 roku, pozostawiając nieletnie dzieci, których opiekunami byli Mikołaj i Maciej Bujakowscy oraz Jan Prokop Gieraltowski. W 1523 roku występuje w dokumentach pełnoletnia już jego córka – Anna.

Nic więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 18–19

Pilnáček, t. I, s. 242

CHURSCHWANDT
(CUHRSCHWANDT)

Herb baronowski

Herb hrabiowski

Ród przybyły na Śląsk z Czech, prawdopodobnie na początku XVII wieku.

W 1655 roku (30.09.) tytuł barona czeskiego otrzymał pułkownik wojsk cesarskich Krzysztof von Churschwandt, właściciel Ciechowa (Dietzdorf) koło Wrocławia (Breslau). Miał dwóch synów: Jana Henryka Sebastiana i Ludwika Leopolda, którzy w 1699 roku otrzymali tytuł hrabiów.

Jan Henryk Sebastian był w latach 1695–1704 starostą księstwa wrocławskiego, właścicielem Ciechowa (Dietzdorf), Tarnawy (Tarnau) koło Świdnicy (Schweidnitz) oraz Kromoliny (Schoenau) koło Głogowa (Glogau). Żonaty z N. bar. von Trach, zmarł w 1703 roku, bez potomków.

Drugi syn Krzysztofa – Ludwik Leopold, właściciel Dębic (Dambritsch) koło Wrocławia (Bre-

slau), żonaty z Agnieszką hr. von Nimptsch, miał dwóch synów: Jana Ignacego Krzysztofa – właściciela Kromolina (Schoenau) oraz Jana Henryka – właściciela Chwalimierza (Frankenthal) koło Środy Śląskiej (Neumarkt). W 1744 roku Jan Henryk został ministrem cesarskim, zmarł w 1771 roku bez potomków.

Oprócz Churschwandtów dolnośląskich przedstawiciele tego rodu w XVIII wieku mieszkali w księ-

stwie opawsko-karniowskim. W połowie tego wieku Gottlieb von Churschwandt był starostą księstwa karniowskiego, jego siostra – Eleonora von Trach żyła we Wrocławiu (Breslau) w klasztorze urszulanek.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 53

Zedlitz, t. I, s. 368; t. V, s. 104

Błażek, t. I, s. 18; t. II, s. 19

CHUSNIK

Ród rycerski występujący na Śląsku w XIV i XV wieku, być może byli to przedstawiciele starego rodu czeskiego panów z Choustnik.

W latach 1383–1389 Herman Chusnik był starostą księstwa wrocławskiego, a Benesz w latach 1392–1403 – starostą księstwa świdnicko-jaworskiego. W latach 1404–1408 Benesz (ten sam?) występuje jako starosta księstwa wrocławskiego (w tym samym czasie w Czechach znani są również Herman i Benesz z Choustnika).

W 1397 roku wśród rycerstwa księstwa niemo-

dlińskiego na Górnym Śląsku wymieniani są Konrad, Nitsche i Hanke Chutznich.

W hrabstwie kłodzkim, w latach 1429–1431, występuje w dokumentach notariusz cesarski Jan Chusnik.

Źródła:

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 28, 183

Urkunden und Regesten zur Geschichte der Graffschaft Glatz von 1401 bis 1500, Habelschwerdt 1888, s. 150, 157

Praschma H., Geschichte der Herrschaft Falkenberg in Oberschlesien, Falkenberg 1929, s. IX

CHWALKOWSKI

Jedno z wielu nazwisk zastępczych, przejściowo używanych przez członków rodu von Studnitz. Nazwisko urobione od nazwy miejscowości Falkowice (Falkowitz – dawniej Chwalkowitz) koło Opoli (Oppeln).

Około 1556 roku Paweł Chwalkowski zwany Geraltowskim (powinno być – Gerolskim) z domu Studnitzów, żonaty z Dorotą Nawoy, wdową po Adamie I Posadowskim, był właścicielem miasta Wolczyn (Konstadt) koło Kluczborka (Kreuzburg).

zob.

STUDNITZ

CIBULKA

zob.

CZIBULKA

CIECIERZYNSKI

zob.

TALKENBERG

CIESZOWSKI

zob.

TIESCHOWSKI

CIESZYNSKI

zob.

TIESZYNSKI**CIKOWSKI**

zob.

TIKOWSKI**CIMBURG****(CZIMBURG)**

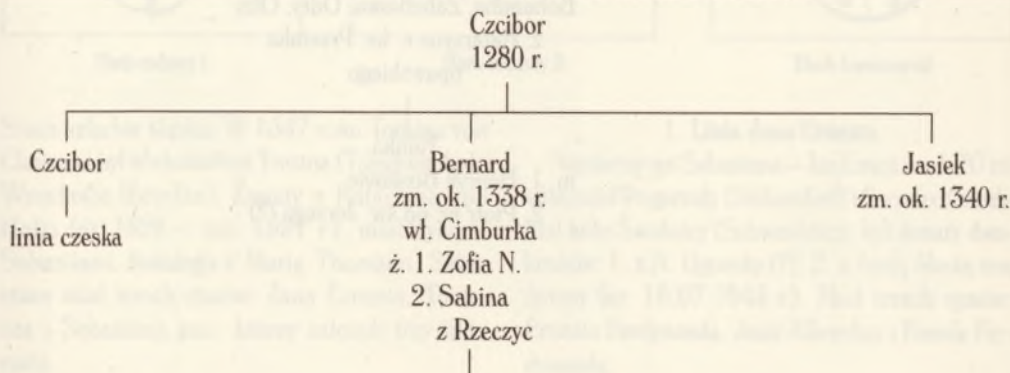
Stary ród morawski, znany od XIII wieku. W połowie XIV wieku jedna linia tego rodu używała również nazwiska „Tovaczovsky”. Na Śląsku posiadali od XV wieku majątki na pograniczu śląsko-morawskim: część państwa Bohumin (Bogumin, Oderberg), Zabelków (Zabelkau), Odrę (Odrau) i Olzę (Olsau) koło Raciborza (Ratibor).

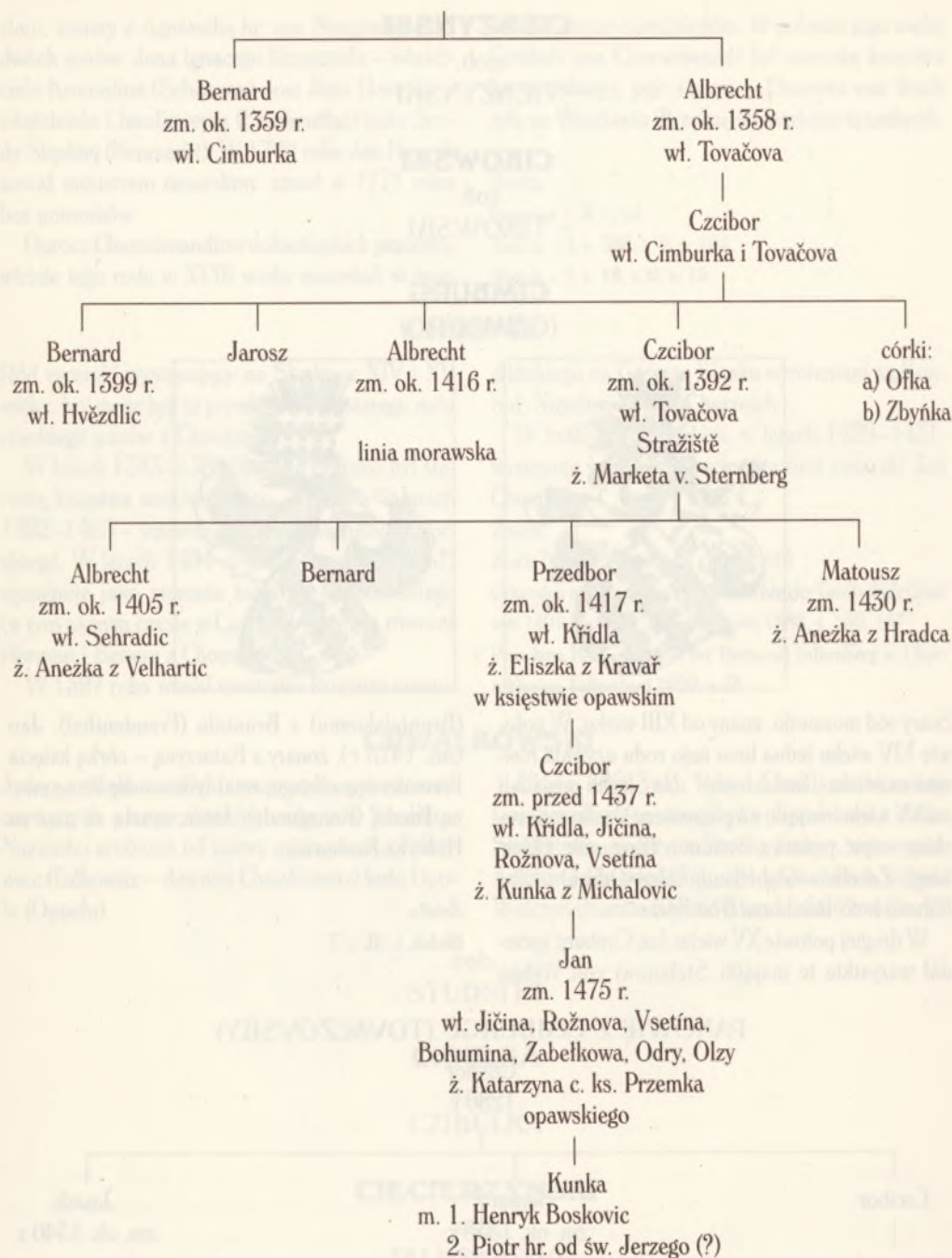
W drugiej połowie XV wieku Jan Cimburg sprzedał wszystkie te majątki Stefanowi von Wrbna

(Bruntalskiemu) z Bruntálu (Freudenthal). Jan (zm. 1475 r.), żonaty z Katarzyną – córką księcia Przemka opawskiego, miał tylko córkę Kunę zwaną Kunką (Kunegundę), która wyszła za mąż za Henryka Boskovica.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 7

PANOWIE Z CIMBURGU (TOVACZOVSKY)

CIRISSER

Według Sinapiusa – szlachta pochodzenia morawskiego, osiadła również w Polsce i na Śląsku, herbu Bełty. Herb śląski różni się jednak od polskiego.

Brak bliższych informacji o tym rodzie.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 319

Błażek, t. III, s. 75

CLAM

zob.

GALLAS

CLAUSNITZ

(KLAUSNITZ)

Herb rodowy I

Herb rodowy II

Herb baronowski

Stara szlachta śląska. W 1547 roku Tomasz von Clausnitz był właścicielem Trestna (Treschen) koło Wrocławia (Breslau). Żonaty z Katarzyną von Holtz (ur. 1528 – zm. 1591 r.), miał syna – Sebastiana, żonatego z Marią Thomann. Sebastian miał trzech synów: Jana Ernesta, Tomasz i Sebastiana jun., którzy założyli trzy linie rodu.

1. Linia Jana Ernesta

Najstarszy syn Sebastiana – Jan Ernest (ur. 1587 r.), właściciel Pogorzały (Seifersdorf) i Strzelec (Strehlitz) koło Świdnicy (Schweidnitz), był żonaty dwukrotnie: 1. z N. Ogorcky (?), 2. z Anną Marią von Artzat (ur. 16.07.1645 r.). Miał trzech synów: Ernesta Ferdynanda, Jana Albrechta i Karola Ferdynanda.

Ernest Ferdynand – właściciel Jugowca (Hausdorf) i Wilkowa (Wilkau) koło Środy Śląskiej (Neumarkt), Golanki (Heidau) koło Legnicy (Liegnitz), Wojczyc (Polkendorf) koło Wrocławia (Breslau) i Strzegowa (Striegendorf) koło Grodkowa (Grottkau), członek rady księstwa wrocławskiego, otrzymał w 1682 roku (14.11.) tytuł czeskiego barona. Trzykrotnie żonaty: 1. z Elżbietą von Seyffert primo voto von Pfoertner (zm. 1676 r.), 2. z Judytą Rożyną von Utritzky primo voto von Eben, 3. z Eleonorą Rozalią von Blankowski. Zmarł w 1704 roku, bez potomków, wdowa wszystkie majątki przekazała kolegium jezuickiemu we Wrocławiu (Breslau), sama zaś wstąpiła do klasztoru.

Drugi syn Jana Ernesta – Jan Albrecht, żonaty z N. von Eckricht, był właścicielem Pogorzały (Seifersdorf). Trzeci – Karol Ferdynand, żonaty z Esterą von Hundt, był właścicielem Strzegowa (Striegendorf), Mikoszowa (Niklasdorf) i Wierzbnej (Wuerben) koło Świdnicy (Schweidnitz).

2. Linia Tomasza

Tomasz był właścicielem Klęki (lub Klikawy –

Neuvorwerk) koło Środy Śląskiej (Neumarkt) i Kotowic (Kottwitz) koło Wrocławia (Breslau). Żonaty dwukrotnie: 1. z Marią von Baudiss (ur. 6.12.1591 – zm. 26.08.1626 r.), 2. z Anną Marią von Haunold (zm. 1672 r.); miał czterech synów: Godfryda Sebastiana, Otto Henryka, Maksymiliana Adolfa i Ernesta Wilhelma. O ich losach nic nie wiadomo.

3. Linia Sebastiana jun.

Sebastian jun. (ur. 1595 r.) był właścicielem (współwłaścicielem?) Kotowic (Kottwitz). Żonaty dwukrotnie: 1. z Elżbietą von Luck, 2. z Heleną Katarzyną von Schilling; miał córkę – Annę Marię i syna Fryderyka (ur. 1635 r.), żonatego z Anną Heleną von Luck.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 326

Zedlitz, t. I, s. 369; t. V, s. 104

Błażek, t. I, s. 18; t. III, s. 160–161

Doerr, s. 166

GENEALOGIA

Tomasz von Clausnitz
1547 r. – wł. Trestna

ż. Katarzyna
v. Holtz
ur. 1528

– zm. 1591 r.

Sebastian
ż. Maria Thomann

Jan Ernest
ur. 1587 r.
wł. Pogorzały
i Strzelec
ż. 1. N. Ogorcky (?)
2. Anna Maria
v. Artzat
ur. 16.07.1645 r.

Tomasz
wł. Klęki i Kotowic
ż. 1. Maria v. Baudiss
ur. 6.12.1591 –
zm. 26.08.1626 r.
2. Anna Maria
v. Haunold
zm. 1672 r.

Sebastian jun.
ur. 1595 r.
wł. Kotowic
ż. 1. Elżbieta v. Luck
2. Helena Katarzyna
v. Schilling

- 1) Godfryd Sebastian
- 2) Otto Henryk
- 3) Maksymilian Adolf
- 4) Ernest Wilhelm

Fryderyk
ur. 1635 r.
wł. Komornik
ż. Anna Helena
v. Luck

Anna
Maria

Ernest Ferdynand
zm. 1704 r.
wł. Strzegowa, Wilkowa,
Golanki, Wojczyc, Jugowca
1682 r. – baron
ż. 1. Elżbieta v. Seyffert
(zm. 1676 r.)
2. Judyta Rozyna v. Utritzky
3. Eleonora Rozalia
v. Blankowski

Jan Albrecht
wł. Pogorzały
ż. N. v. Eckricht

Karol Ferdynand
wł. Strzegowa, Mikoszowa,
Wierzbnej
ż. Estera v. Hundt

CLEMA

(CLEMA von LHOTA, CLEMA KOCZUR genannt, CLEMA TSCHAPSKI
genannt, KLEMA, KOCZUR, CZAPSKI)

Stara szlachta górnośląska herbu Berszten II, pochodząca – według Sinapiusa – z okolic Kluczborka (Kreuzburg), zaś według Błażka z okolic Raciborza (Ratibor). Prawdopodobnie wywodzili się z tego samego pnia co ród von Gaschinów (Gaszynów – w Polsce Gaszyńskich), pieczętujący się tym samym herbem.

Dzielili się na dwie linie: raciborską i kluczborską, które nie zawsze można zidentyfikować, gdyż obie podawały jako siedzibę rodową – Ligotę (Lhota, Ellguth), których jest kilka zarówno pod Raciborem (Ratibor), jak i pod Kluczborkiem (Kreuzburg). Według Pilnáčka – linia kluczborska powstała dopiero na początku XVII wieku i założyli ją Clemowie z Raciborza, którzy przenieśli się w okolicę Kluczborka (Kreuzburg).

Przedstawiciele linii raciborskiej używali czasem zamiennie lub obok nazwiska przydomka „Koczur”, od nazwy miasta będącego ich własnością – Kietrza (Katscher – Koczur), zaś przedstawiciele linii kluczborskiej – „Tschapski” (Czapski), od miejscowości Czaple (Tschapel) koło Kluczborka (Kreuzburg).

1. Linia raciborska

W 1425 roku Hannus Cema z Lhoty (której?) był właścicielem Sudolu (Sudoll); w 1435 roku występuje jako świadek w dokumentach książąt Mikołaja i Wacława opawsko-raciborskich; w 1457 roku był właścicielem części Tworkowa (Tworkau). Zmarł w 1439 roku – jego epitafium znajduje się w kaplicy Gaszynów, w kościele dominikanów w Raciborzu (Ratibor). Prawdopodobnie jego siostra – Małgorzata Cema z Ligoty (Ellguth) była żoną księcia Mikołaja karniowskiego; zmarła przed 1451 rokiem.

Jan – wnuk Hannusa, żonaty z Magdaleną Cema (?), właściciel Sudolu (Sudoll), bardzo często występuje w latach 1478–1509 w dokumentach książąt opawsko-raciborskich: w 1472 roku kupił dom w Raciborzu (Ratibor), w 1509 roku był przedstawicielem szlachty raciborskiej. Zmarł w 1509 roku, jego epitafium, podobnie jak dziada, znajduje się w kaplicy Gaszynów w Raciborzu (Ratibor). Miał dwóch synów: Jana jun. i Mikołaja.

Jan jun. był właścicielem Ligoty (Ellguth – której?).

Mikołaj – w 1522 roku występuje jako właściciel Studziennej (Studen), w latach 1526–1556 pełnił funkcję sędziego ziemskiego księstwa opolsko-raciborskiego. W 1523 roku otrzymał od księcia Jana II opolskiego, w nagrodę za wierną służbę, majątek Sudół (Sudoll). W tym samym roku posiadał na gruntach Pszowa (Pschow) koło Wodzisławia Śląskiego (Loslau) pięć stawów, które jego ojciec kupił od sołtysa Pszowa (Pschow). W 1532 roku był właścicielem Sudolu (Sudoll) i folwarku w Starej Wsi (Altendorf), w 1545 roku kupił od braci Wacława i Jana Bitowskich von Fuellstein (?) miasto Kietrz (Katscher) koło Głubczyc (Leobschuetz) i stąd nazwano go „Koczur”. Żonaty z Salomeą ze Zwola, zmarł w 1557 roku, pozostawiając pięć córek: Magdalenę – żonę starosty raciborskiego Mikołaja von Gaschina (Gaszyňa), która wniosła mu w wianie połowę Kietrza (Katscher); Annę, wdowę po Jerzym Skrziszovskim – żonę Zygmunta von Reiszwita z Kędzierzyna (Kandrzin) koło Koźła (Cosel), która w 1559 roku sprzedała swoją część Kietrza (Katscher) szwagrowi – Mikołajowi von Gaschinowi; Helenę – żonę Wita Terdla z Vitovic i Horních Hoštic (Ober Gostitz). Młodsze córki – Elżbieta i Agnieszka, wstąpiły do klasztoru.

Prawdopodobnie na nich wymarła raciborska linia Clemów.

2. Linia kluczborska

Pierwsze informacje pochodzą z początku XVI wieku i dotyczą Marcusa Cemy z księstwa oleśnickiego, obdarzonego olbrzymią, legendarną siłą. Opis jego wyczynów umieszczano w licznych drukach tej epoki. Pochowany został w Skałagach (Skalung) koło Kluczborka (Kreuzburg); jego ciało podobno można było oglądać jeszcze w XVIII wieku.

Okolo 1585 roku Adam Cema był żonaty z Barbarą von Memingen.

Siedzibami rodowymi były Ligota Dolna (Nieder Ellguth) i Czaple (Tschapel) koło Kluczborka (Kreuzburg), od których nazywano ich „Tschapskimi”. W 1545 roku N. Tschapski (może wspomniany

ny Marcus Clema?) kupił od Albrechta Sewerskiego część Skaląg (Skalung).

W latach 1641 i 1663 występuje w dokumentach Adam Clema zwany Tschapskim.

Sinapius twierdzi, że Mikołaj Clema – Koczur z linii raciborskiej i jego córki pochodzili z linii kluczborskiej i byli właścicielami Ligoty Dolnej (Nieder Ellguth) (?).

Na przełomie XVII i XVIII wieku występują jacyś Klemowie (może Klima?) w okolicy Gliwic (Gleiwitz), ale wątpliwe, czy można ich łączyć z rodem Clemów. W 1679 roku Adam Klema był kolato-

rem kościoła w Kozłowie (Koslow) pod Gliwicami (Gleiwitz), a w 1710 roku Jan Adam Klema był właścicielem części tej miejscowości.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 319–320; t. II, s. 564

Błażek, t. II, s. 19

Pilnáček, t. III, s. 749–751

Landbuecher Opp. – Rat., nr 2, 11, 15, 88, 145, 152, 156, 212, 224, 227, 228, 229, 236, 242, 261, 284, 332, 348

Zemská kniha..., nr 25, 31, 39, 40, 69, 85, 97, 113, 116, 117, 118, 125, 134, 156

C.D.S., t. VI, nr 191, 195, 202, 308, 317, 359, 373, 426, 441, 467

CLEMENT

Najstarsza wiadomość o tym rodzie pochodzi z XV wieku – Wawrzyniec (Lorenc) Clement występuje w dokumentach jako właściciel Mościska (Faulbrueck) koło Dzierżoniowa (Reichenbach). Żonaty z Anną, córką zmarłego w 1470 roku Kaspra von Hoerniga, miał syna – Florianą (ur. 1498 r.). Synem Florianą był Jan (ur. 1531 – zm. 1597 r.), żonaty dwukrotnie: 1. z Jadwigą Heinrich z Legnicy (Liegnitz), 2. z Katarzyną von Holtz. Miał on trzech synów: Pawła, Macieja i Jana jun.

Paweł (zm. 11.01.1600 r.), żonaty z Martą von Holtz, miał córkę – Jadwigę (ur. 1581 – zm. 1640 r.),

dwukrotnie zamężną: 1. z dr. N. Kehrem, 2. z Abrahamem von Seyllerem, właścicielem Stodółki (Hoefchen?) koło Sławy Śląskiej (Schlaw), sekretarzem rady miejskiej Wrocławia (Breslau).

Maciej (ur. 1574 r.) – żonaty z Małgorzatą von Baudiss, miał czterech synów: Macieja jun. (ur. 10.12.1611 r.), Rudolfa (ur. 1617 r.), Zygmunta (ur. 5.04.1623 r.) i Jana (ur. 10.08.1625 r.).

Jan jun. miał dwóch synów: Jana i Pawła.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 161

GENEALOGIA

Wawrzyniec Clement

wł. Mościska

ż. Anna v. Hoernig

|
Florian

ur. 1498 r.

ż. N.N.

|
Jan sen.

ur. 1531 – zm. 1597 r.

ż. 1. Jadwiga Heinrich – zm. 1577 r.

2. Katarzyna v. Holtz

|
Paweł
zm. 11.01.1600 r.
ż. Marta v. Holtz|
Jadwiga
ur. 1581 –
zm. 1640 r.
m. 1. dr N. Kehr
2. Abraham
v. Seyller|
Maciej sen.
ur. 1574 r.
ż. Małgorzata v. Baudiss|
Maciej jun.
ur. 10.12.1611 r.|
Rudolf
ur. 1617 r.|
Zygmunt
ur. 5.04.1623 r.|
Jan
ur. 10.08.1625 r.|
Jan|
Paweł

CLESEL

zob.

KLESEL

CLODBUG

zob.

KLODBUG

CLOSSE

zob.

KLOSSE

COBB

(COBB von NEUDING)

Herb baronowski i hrabiowski

Herb hrabiowski Cobb von Neuding

Stara szlachta czeska. Początkowo nazywali się „Krahe”. Protoplasta rodu, Jan Krahe, stolnik Jana Luksemburczyka – otrzymał zamek Neuding w księstwie Luksemburg i przyjął nazwisko Cobb.

W XVII wieku pojawili się na Górnym Śląsku – ich siedzibami były Klisino (Glaesen) oraz Ściborzyce Małe (Staubendorf) koło Głubczyc (Leobschuetz). W 1653 roku (16.08.) Wolfgang Fryderyk von Cobb, syn pułkownika wojsk cesarskich – Filipa Jakuba i Julianny bar. de Tige, sam też oficer cesarski, otrzymał tytuł barona Rzeszy, a w 1673 roku (24.04.) – hrabiego czeskiego. Zmarł w 1679 roku i pochowany został w grobowcu rodzinnym w Klisinie (Glaesen). Żonaty z Julianną Franciszką bar. Trautisch zu Drahotusch, pozostawił dwóch synów i dwie córki.

Hr. Karol Józef (ur. 1656 r.) – w 1684 roku (2.05.) ożenił się z Marią Franciszką Beatryks hr. von Daun i zmarł w tym samym roku. Był on ojcem chrzestnym swojego siostrzeńca – Ferdynanda Karola hr. Henckel von Donnersmarck

(ur. 7.09.1676 r.).

Drugi syn Wolfganga Fryderyka – Jan Leopold, zmarł jako kawaler.

Z córek – młodsza N. wyszła za mąż za N. Lambertine, starsza – Julianna Maksymiliana (ur. 29.04.1651 r.) wyszła za mąż w 1672 roku za Leona Ferdynanda hr. Henckel von Donnersmarck; zmarła w 1701 roku jako ostatnia przedstawicielka tego rodu.

Oprócz wymienionych dwóch majątków koło Głubczyc (Leobschuetz), posiadali jeszcze Kotłę (Kuttlau) i Krążkówko (Neu Kranz) koło Głogowa (Glogau).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 54

Gauhen, szp. 211–212

Zedlitz, t. V, s. 105

Błażek, t. I, s. 18–19; t. IV, s. 11, 118

COCCEJI (COCCEJI von COCQ)

Herb szlachecki

Herb barona Rzeszy z 1713 r.

Herb barona Prus z 1749 r.

W 1702 roku (7.09.) tytuł szlachecki z predykatem „von Cocq” otrzymał Henryk Coccejus, profesor uniwersytetu we Frankfurcie nad Odrą. Tytuł barona Rzeszy dostał od cesarza Karola VI w 1713 roku (3.03.). Jego syn – Samuel, kanclerz wielki królewski, minister stanu i wojny, otrzymał w 1749 roku (8.11.) tytuł pruskiego barona. Żonaty z N., córką generała von Beschefera, miał dwie córki i trzech synów:

– Jana Fryderyka Henryka – pułkownika wojsk pruskich,

– Karola Fryderyka Ernesta – generała-majora wojsk polskich i pułkownika gwardii pieszej koronnej, który w 1769 roku (5.09.) otrzymał polski indygenat,

– Karola Ludwika – w 1763 roku prezydenta rejencji głogowskiej.

Karol Ludwik (zm. 12.07.1808 r.), żonaty z hr. N. Campanini, primabaleriną opery berlińskiej, był ostatnim męskim przedstawicielem rodu. Jego żona w 1799 roku z ich majątków utworzyła fundację dla ubogich szlachcianek w Barszowie (Barschau) koło Lubina (Lueben).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 370

Błażek, t. I, s. 19; t. II, s. 17

Album..., s. 521, nr 1570

COCHENHAUSEN

W 1704 roku (12.12.) bracia Bernard Michał i Godfryd Koch z Pomorza otrzymali szlachectwo szwedzkie, ze zmianą nazwiska na „Cochen-

hausen”. Zamieszkali na Górnym Śląsku, w okolicy Pszczyny (Pless), gdzie posiadali majątek Mokre (Mokrau).

W pierwszej połowie XVIII wieku Krzysztof Godfryd (syn Godfryda?) był starostą powiatu głubczyckiego, a w połowie tego wieku występuje jako właściciel Mokrego (Mokrau).

Miał siedmioro dzieci, które zmarły tuż po urodzeniu lub w dzieciństwie: Ferdynanda Karola, Annę Augustę, Joannę Józefę (zm. 1752 r.), Fryderyka Krzysztofa, Krzysztofa (zm. 1752 r.), Krzysztofa

(zm. 1757 r.) i Erdmana (zm. 1752 r.). Wszyscy zostali pochowani w kościele w Mokrem (Mokrau).

Źródła:

Blażek, t. III, s. 127

Knossala, Schloss und Kirche von Mokrau, (w:) Mitteilungen des Beuthener Geschichts- und Museumsverein, Beuthen 1916, H. 4, s. 20–27.

COCQ

zob.

COCCEJI

COCX

(COCX von ONSSEL)

Szlachta pochodząca z Niderlandów hiszpańskich, w XVI wieku posiadali zamek Onssel w księstwie Limburg.

Około 1660 roku Serwacy Cocx von Onssel, chorąży regimentu cesarskiego, osiadł w Opawie (Troppau), gdzie ożenił się z Emerencją N., a pod koniec życia przeniósł się do Olomuńca (Olomouc, Olmuetz); zmarł w 1705 roku w wieku 76 lat.

Pozostawił dwóch synów: Ludwika Maksymiliana i Serwacego Wawrzyńca.

Ludwik Maksymilian (ur. 27.05.1666 r.), żonaty (x w Opawie 3.10.1701 r.) z Anną Elżbietą, cór-

ką Michała Thomasa, przeniósł się z Opawy (Troppau) do Wrocławia (Breslau), gdzie pełnił urząd radcy kamery cesarskiej; w latach 1705–1720 był właścicielem Wysokiej (Wessig) koło Wrocławia (Breslau).

Serwacy Wawrzyniec był radcą rejencji w Brzegu (Brieg). Zmarł w 1722 roku.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 320–321; t. I, s. 564

Blażek, t. II, s. 19; t. IV, s. 11, 118

Pilnáček, t. II, s. 526

COELLN

W Niemczech istniały dwa rody o tym nazwisku, które często mylono ze sobą: jeden w Meklemburgii, drugi na Śląsku. Cetwiński wywodzi śląskich Coellnów z Coelln w Miśni, Jurek ich nie wymienia. Starsi heraldycy niemieccy uważali ich za starą szlachtę miejscową, pochodzącą prawdopodobnie z księstwa głogowskiego. W 1290 roku Gysilher Coelln był świadkiem w wielkim przywileju księcia Henryka IV Probusa, nadanym biskupstwu wrocławskiemu. W latach 1326–1335, w dokumentach tego księcia występuje również jako świadek Gesko Colner.

W XV wieku Coellnowie byli czasem myleni przez historyków z rodem Beessów, którzy używali

także nazwiska von Coelln (z Kolni), np. w 1443 roku Nickel von Coelln (Beess) złożył hołd w imieniu rycerstwa brzeskiego księciu Mikołajowi opolskiemu.

W XVI i XVII wieku posiadali Łaski Odrzańskie (Laesgen) koło Zielonej Góry (Gruenberg) i Piskorze (Peiskern) koło Góry Śląskiej (Guhrau).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 321; t. II, s. 565

Zedlitz, t. I, s. 371; t. V, s. 106–107

Błażek, t. II, s. 19; t. IV, s. 12

Cetwiński, C 232

COLDITZ
(KOLDITZ)

Szlachta pochodząca z Miśni, z miasta Colditz, występująca w księgach turniejowych już w X wieku. W początkach XIV wieku przeniosła się na teren Czech, w okolice czeskich Teplic. W Czechach Colditzowie zajmowali wysokie stanowiska na dwo-

rze królewskim, m.in. byli starostami Górnych Łużyc. Posiadali majątki również w okolicy Zgorzelca (Goerlitz), po obu stronach Nysy Łużyckiej.

Na Śląsku pojawiają się po raz pierwszy w 1258 roku na dworze Bolesława Rogatki.

W latach 1369–1383 Thimo von Colditz był starostą księstwa wrocławskiego. Żonaty z Anną von Kittlitz, zmarł w 1383 roku; pozostawił pięciu synów, z których Albrecht był w 1425 roku land-wojtem Górnych Łużyc. Albrecht miał dwóch synów: Hansa i Thimo.

W kościele świdnickim znajdowało się epitafium Małgorzaty von Colditz z inskrypcją: „Anno Domini MCCCXL tertio Calendas Junii, seu prima Dominica ante Joannis Baptistae obiit Domina Margaretha de Colditz. Ora pro Ea.”

W pierwszej połowie XV wieku Thimo von Colditz (syn Albrechta?) był biskupem Miśni.

W latach 1420–1424 Albrecht von Colditz (ten sam?) był starostą księstwa wrocławskiego, a póź-

niej świdnickiego. Po nim starostą księstwa świdnickiego był Hans von Colditz.

Ród wymarł w linii męskiej na początku XVI wieku, na Janie von Colditz.

W pierwszej połowie XVI wieku Barbara von Colditz była żoną Łukasza Buchty von Buchtitz (zm. 1532 r.), właściciela Otmętu (Ottmuth) koło Opola (Oppeln).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 524–525; t. II, s. 738

Błażek, t. II, s. 20

Knothe H., Geschichte des Oberlausitzer Adels..., s. 144–145

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 243–244

COLENA

W 1316 roku (28.10.) Paulus Colena – podsedek, występuje jako świadek w dokumencie Władysława księcia kozielskiego, syna księcia Kazimierza II bytomskiego.

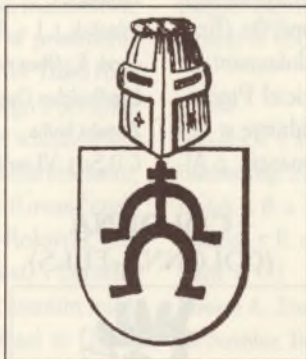
Herb nieznan.

Źródła:

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und Festung Cosel, Berlin 1866, s. 60

COLMAS

(KOLMAS, COLOMAZ, KOŁOMASZ)

Mało znane rycerstwo, które pojawiło się na Śląsku w XIII wieku. Jurek nie może ustalić ich pochodzenia. Uważa, że mogli przyjść z Turyngii. Pilnáček twierdzi, że pochodzili z okolic Erfurtu, gdzie była ich siedziba rodowa – Kolmatz, niedaleko Hennerbergu. Posiadali herb – dwie podkowy jedna nad drugą, barkami w górę, a na nich położony krzyż. Ród ten znany był również w Polsce, pod nazwiskiem Kolmasz vel Kołomasz,

a ich herb nazwany został Kołomasz, chociaż Uruski twierdzi, że pieczętowali się herbem Strzała (strzała, a nad nią krzyż). Niektórzy heraldycy widzą w herbie Kołomasz odmianę herbu Czewoja (dwie podkowy ułożone barkami do siebie w pas, a między nimi krzyż). Nie wiadomo, czy był to tylko przypadek, że sąsiadami Colmasów na Górnym Śląsku byli Proszkowscy herbu Czewoja. Jurek słusznie uważa, że polscy Kołoma-

szowie prawdopodobnie przenieśli się z terenu Opolszczyzny do Małopolski.

W latach 1255–1266 na dworze księcia Konrada głogowskiego występuje Marcin Colomaz.

Jan Colomaz, na początku XIV wieku był marszałkiem dworu księcia Henryka VI wrocławskiego. W tym samym czasie – według Jurka, Piotr przyszedł na dwór książąt opolskich.

W 1311 roku bracia Jan, Henryk i Piotr sprzedali majątek w okolicy Kątów Wrocławskich (Kanth); występują oni później w dokumentach nyskich: w latach 1340–1341 – Henryk, w 1347 roku – Piotr.

Od XIV do XVI wieku nazwisko to pojawia się w dokumentach książąt opolskich i niemodlińskich. W 1376 roku, w dokumentach księcia Henryka niemodlińskiego, występują Godfryd i Konrad Colmasowie, w 1390 – Henryk, a w 1439 roku w dokumentach księcia Bernarda niemodlińskiego występuje jako świadek Peter Colmas.

W 1455 roku Henryk (Gindrzych) Colmass – starosta Chrzelic (Schelitz) koło Opola (Oppeln) występuje w dokumentach księcia Bolka V opolskiego (głogóweckiego).

W 1437 roku Mikołaj Colmas z Piechocic (Piechotzuetz) w księstwie niemodlińskim był posłem księcia Mikołaja opolskiego do Kroměříža (Kromieryż). W 1466 roku występuje w dokumentach księstwa niemodlińskiego jako właściciel Piechocic (Piechotzuetz), a w 1482 roku widnieje w dokumentach razem z Wacławem Colmasem z Al-

brechticz (? Olbrachceice – Olbersdorf) koło Białej Prudnickiej (Zuelz).

Jan Colmas w tym samym czasie był właścicielem Otok (Ottok) koło Białej Prudnickiej (Zuelz).

Na przełomie XV i XVI wieku Adam Colmos był właścicielem Skarbiszowic (Seifersdorf) koło Niemodlina (Falkenberg), które w dokumentach występują jako „Zybrachceice” (?). W 1540 roku jego syn – Krzysztof, żonaty z Katarzyną, córką Jerzego Strzeli z Wierzchu (Deutsch Muellmen) koło Głogówka (Oberglogau) sprzedał ten majątek Mikołajowi von Sebottendorff. Krzysztof nie miał zbyt wysokiej pozycji społecznej, gdyż w dokumentach jest określany jako mąż Katarzyny Strzeli, która widać była bardziej znana.

W księgach ziemskich opolsko-raciborskich, obok Krzysztofa występuje jego siostra – Haza Kolmasz, która również w 1540 roku sprzedaje odziedziczoną po ojcu swoją część Zybrachceice. W 1538 roku Jadwiga – córka zmarłego Mikołaja Colmasza z Piechocic (Piechotzuetz) sprzedała swój dział po matce w Tułowicach (Tillowitz).

Prawdopodobnie byli to ostatni przedstawiciele tego rodu.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 300

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 321

Landbuecher Opp.-Rat., nr 208, 230, 254, 322, 326

Zemská kniha..., nr 93, 119, 149

C.D.S., t. VI, nr 56, 57, 75, 201, 235, 276, 341

COLONNA (COLONNA-FELS)

Herb rodowy Fels

Najstarszy herb baronowski
Colonna-Fels

Późniejszy herb baronowski
Colonna-Fels

Herb hrabiowski
Colonna-Fels

Stary tyrolski ród rycerski, biorący swoje nazwisko od zamku Fels vel Voels. Pierwsze źródłowe informacje o tym rodzie pochodzą z XII wieku. Pod koniec XV wieku Leonard Fels za zasługi wojenne w Italii otrzymał tytuł barona oraz od admirała rzymskiego – Marco Colonna – akt przyjęcia do rodu Colonnów (Filiationsbrief) z prawem używania nazwiska i herbu Colonnów.

W drugiej połowie XVI wieku Kasper von Colonna-Fels nabył majątki na terenie Czech.

W połowie XVII wieku, jego wnuk – również Kasper, syn Leonarda, częściowo dzięki małżeństwu, częściowo poprzez zakupy, wszedł w posiadanie olbrzymich dóbr na Górnym Śląsku. W 1656 roku (8.10.) uzyskał tytuł czeskiego hrabiego z predykatem „Hoch- und Wohlgeboren” i był właścicielem państw: Toszek (Tost), Pyskowice (Peiskretscham), Łabędy (Laband) i Strzelce Opolskie (Gross Strehlitz). Poślubił Annę hr. Libštejnsky-Kolovrat, która mu wniosła w wianie Toszek (Tost) i Strzelce Opolskie (Gross Strehlitz). W tym ostatnim mieście zbudował swoją rezydencję. Zmarł w Opolu (Oppeln) 31.03.1666 roku.

Oprócz olbrzymich majątków położonych w trójkącie: Strzelce Opolskie – Gliwice – Tarnowskie Góry (Gross Strehlitz – Gleiwitz – Tarnowitz) – w sumie kilkadziesiąt miejscowości i kilka miast, do Colonnów należały Dankowice (Danchwitz) koło Strzelina (Strehlen) oraz Sidzina (Hennersdorf) i Grabin (Grueben) koło Grodkowa (Grottkau). Ta ostatnia miejscowość przeszła w XIX wieku w ręce polskiej rodziny Colonnów-Walewskich; na cmentarzu koło kościoła znajduje się ich grób.

Ostatnim męskim przedstawicielem tego rodu był Kasper Karol Jan Nepomucen Józef Colonna-Fels, zmarły w 1807 roku, w czasie podróży na Węgry.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 19; t. II, s. 54–56

Gauhen, szp. 276–278

Błażek, t. II, s. 20

Pilnáček, t. II, s. 525

Doerr, s. 141

Nowack A., Die Reichsgrafen Colonna Freiherr von Fels auf Gr. Strehlitz, Tost und Tworog in Oberschlesien, Gr. Strehlitz 1902.

LINIA GŁÓWNA COLONNA-FELS

Rupert von Fels vel Voels

1142 r.

Reimpert vel Ruprecht II

ok. 1204 r.

|
Albrecht
1211, 1231 r.
ż. Irmgarda N.

|
Reimpert vel Ruprecht III
1223–1266 r.
ż. Mechtylda v. Redeneck

|
Arnold
1266 r.
ż. Hilburga Tareat v. Tarensberg

|
Voelchtlin vel Volomann
zm. 1353 r.
ż. Clara Villanders v. Predel

|
Johannes I
zm. 1438 r.
ż. 1. Agnes Vintler v. Rungelstein
zm. 1401 r.
2. Bregentza Gertz v. Wolkenstein

|
Kasper I
zm. 1480 r.
ż. Dorota v. Weineck

|
Leonard I bar. Colonna-Fels
zm. 1530 r.
ż. 1. Regina v. Thun
2. Katarzyna v. Firmian
3. Urszula hr. v. Montfort

|
Melchior
zm. 1543 r.
ż. Sydonia hr. v. Ortenburg

|
Kasper II
nabywa majątki
na terenie Czech
ż. Anna v. Schlick
|

|
Leonard II
generał wojsk cesarskich
ż. N. bar. Krajirz v. Kraygk

|
Kasper III
ur. 1594 – zm. 31.03.1666 r.
1656 r. – hrabia
członek rady cesarskiej
pułkownik wojsk szwedzkich
wł. Toszka, Pyskowic, Łąbęd,
Strzelec Opolskich, Leśnicy, Kotulina.
ż. (x 1622 r.) Anna Sigunda
hr. Libstejnsky-Kolovrat
dziedziczka Toszka i Strzelec Opolskich

|
Karol Gustaw
ur. 1630 – zm. 13.07.1686 r.
wł. Toszka, Strzelec Opolskich i Rozmierzy
ż. (x 1661 r.) Małgorzata bar. v. Schellendorf
ur. 1643 – zm. 20.07.1723 r.

|
Karol Leonard Samuel
ur. 3.02.1674 – zm. 6.06.1752 r.
komornik cesarski
asesor sądu ziemskiego
wł. Strzelec Opolskich, Leśnicy etc.
ż. 1. (x 1697 r.) Joanna Alojza Beatryks
hr. v. Gallas (ur. 1680 – zm. 2.07.1716 r.)
2. (x 13.06.1718 r.) Maria Katarzyna
hr. v. Gaschin (ur. 1683 – zm. 4.10.1752 r.)

|
Norbert Wacław Franciszek
ur. 2.09.1706 – zm. 1761 r.
radca rejencji w Brzegu
wł. Strzelec Opolskich
ż. Maria Anna hr. Radetzky
ur. 1725 – zm. 28.02.1800 r.

|
Filip Norbert Kasper Karol Jan Nepomucen Józef
ur. 4.07.1755 – zm. 9.06.1807 r.
wł. Strzelec Opolskich, Tworogu, Olszowej
ostatni przedstawiciel rodu

COMMERSTAEDT (KOMMERSTAEDT)

W 1538 roku szlachectwo czeskie otrzymali bracia: Jerzy, Mikołaj i Jan Commerstaedtowie, prawdopodobnie mieszczenie ze Zgorzelca (Goerlitz). Jerzy przeniósł się do Saksonii, jego potomkowie żyli jeszcze w XIX wieku. Jan był burmistrzem Zgorzelca (Goerlitz).

W pierwszej połowie XIX wieku proboszczem w Świebodzinie (Schwiebus) był nieznany z imienia von Commerstaedt.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 75

CONRAD

Kasper Conrad (ur. 9.10.1571 r.), doktor filozofii i medycyny, medyk miejski we Wrocławiu (Breslau), został nobilitowany przez cesarza Ferdynanda II. Zmarł w 1633 roku.

Jego syn – Jan Henryk, członek rady księstwa cieszyńskiego, a następnie oleśnickiego, był auto-

rem bardzo głośnego i cennego dzieła „Silesia Togata”. Zmarł 8.08.1683 roku w Legnicy (Liegnitz), bez potomków.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 565–566

Błażek, t. I, s. 19; t. IV, s. 118

CONRAD

W 1701 roku (22.09.) został nobilitowany Jan Krzysztof Conrad. Był on starostą okręgu Sobótki (Zobten), a następnie sędzią ziemskim i dworskim księstwa wrocławskiego.

Źródła:

Blažek, t. I, s. 19

Doerr, s. 182

CONRAD

Na Śląsku istniała jeszcze jedna rodzina o tym nazwisku, ale nic o niej nie wiadomo. Herb znany jest z 1622 roku, z Wrocławia (Breslau).

Źródła:

Blažek, t. I, s. 20

CONTI

(CONTI von MAYENTHAL)

Herb rodowy

Herb baronowski

Tytuł baronów czeskich z predykatem „von Mayenthal” otrzymali w 1709 roku bracia Mateusz i Decjusz Conti. O pochodzeniu tego rodu nic nie wiadomo.

Piotr Antoni von Conti und Mayenthal, żonaty z Anną Joanną von Thalhein, miał syna – Antoniego Leopolda, żonatego z Marią Józefą hr. von Hoditz. Mieli tylko córkę – Annę Marię Karolinę

Józefę, żonę (x ok. 1750 r.) Adama Wacława Kisselowskiego z Kisselova.

W 1754 roku Antoni Leopold był właścicielem Belku (Belk) pod Rybnikiem (Rybnik), a później Jaksonowa (Jackschoenau) koło Wrocławia (Breslau).

Źródła:

Błażek, t. II, s. 21; t. III, s. 75

COPERICZ

zob.

KOPPERITZ

CORNIGLIANO

zob.

BRAIDA

CORUSCHE

zob.

FRITSCH

COSMA

zob.

BERGER

CRACAU

zob.

KRACKAU

CRANOWITZ

zob.

CRENOWITZ

CRAPF

zob.

KRAPPE

CRATO

(CRATO von KRAFFTTHEIM)

Herb szlachecki z 1563 r.

Herb baronowski z 1567 r.

Jan Crato, doktor filozofii i medycyny, otrzymał szlachectwo czeskie w 1563 roku, zaś w 1567 roku – tytuł barona z predykatem „von Kraffttheim”. Jego właściwe nazwisko brzmiało – Jan Krafft. Urodził się 20.11.1519 roku, jako syn mieszczanina Krzysztofa i Anny Biedermann.

Ukończył studia teologiczne na uniwersytecie w Wittenberdze, gdzie zetknął się z Marcinem Lutrem i Filipem Melanctonem, studiował również w Lipsku oraz w 1546 roku w Padwie.

Do Wrocławia (Breslau) wrócił w 1550 roku. Przez jakiś czas był lekarzem nadwornym cesarza Ferdynanda I, a następnie Maksymiliana II, i w tym czasie zlatinizował swoje nazwisko. Po śmierci cesarza Maksymiliana II opuścił dwór cesarski,

przenosząc się do swojego majątku Szczytna (Rueckers), w hrabstwie kłodzkim. Zmarł we Wrocławiu (Breslau) 9.11.1585 roku i pochowany został w kościele św. Elżbiety. Był wybitnym uczonym, autorem wielu dzieł naukowych.

Żonaty z Marią Scharff, miał syna – Jana Baptystę, stolnika cesarskiego, żonatego (x 26.02.1582 r.) z Anną von Heugel, który zmarł bezpotomnie w 1592 roku (20.08.), w Szczytnej (Rueckers).

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 566–568

Błażek, t. II, s. 21–22

CRATZ

Herb rodowy

Herb z 1665 r.

Herb z 1743 r.

Szlachta pochodzenia brandenburskiego. W 1662 roku Jan Jakub Cratz uzyskał szlachectwo Rzeszy. Jego syn – Karol Fryderyk von Cratz, generał-major wojsk pruskich, posiadał majątek w okolicy

Czerwieńska (Rothenburg) koło Zielonej Góry (Gruenberg). Zmarł 7.08.1747 roku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 75

CRAUSS

(CRAUSS von CRAUSSENDORFF)

W 1696 roku szlachectwo czeskie z predykatem „von Craussendorff” otrzymał Jan Jerzy Crauss, mieszczanin legnicki. Posiadał majątki: Debrznik (Krausendorf) koło Kamiennej Góry (Landeshut), Lipce (Lindenbusch) koło Legnicy (Liegnitz) i Brzostów (Brostau) koło Głogowa (Glogau). Zmarł w 1703 roku (28.08.), pochowany został w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy (Liegnitz). Żonaty był dwukrotnie: 1. z Rozyną Łazke, 2. (x 1664 r.) z Zuzanną Rasper.

Jego prawnuk – Jan Wolfgang Moryc jun. (ur. 13.08.1753 – zm. 27.12.1827 r.) był dyrektorem księstwa świdnicko-jaworskiego.

Ród wymarł na Janie Gottliebie Karolu Jerzym (ur. 17.04.1793 – zm. 10.04.1848 r.), rotmistrzu wojsk pruskich, który był żonaty z Henriettą Wilhelminą Szarlotą von Buttler i miał troje dzieci: Bertę (ur. 14.04.1827 r.) – żonę Otto-na von Borwitz, Agnieszkę Henriettę Szarlotę (ur. 26.08.1820 r.) – żonę Fryderyka bar. von Buttler i Oskara (ur. 19.04.1824 – zm. 20.08.1834 r.).

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 380

Błażek, t. II, s. 22

LINIA GŁÓWNA

Jan Jerzy Crauss von Craussendorff

ur. 1639 r. w Kowarach

– zm. 28.08.1703 r.

ż. 1. Rozyna Łazke

2. (x 1664 r.) Zuzanna Rasper
(zm. 27.11.1703 r.)

|

Jan Jerzy jun.

ur. 166? – zm. 1742 r.

ż. Joanna Elżbieta v. Waldau

|

Jan Wolfgang Moryc

ur. 8.09.1729 – zm. 3.03.1792 r.

ż. (x 1753 r.) Katarzyna Dorota v. Dobschuetz

ur. 13.02.1737 – zm. 14.06.1808 r.

Jan Wolfgang Moryc jun.

ur. 13.08.1753 – zm. 27.12.1827 r.

dyrektor księstwa świdnicko-jaworskiego

ż. (x 13.01.1787 r.) Julia Szarlota v. Czettritz

ur. 24.07.1762 – zm. 25.10.1825 r.

Jan Gottlieb Karol Jerzy

ur. 17.04.1793 – zm. 10.04.1848 r.

rotmistrz wojsk pruskich

ż. (x 20.09.1819 r. w Koźlu)

Henrietta Wilhelmina Szarlota v. Buttler

ur. 17.09.1799 – zm. 14.05.1837 r.

Berta

ur. 14.04.1827 r.

m. Otto v. Borwitz

Agnieszka Henrietta Szarlota

ur. 26.08.1820 r.

m. Fryderyk bar. v. Buttler

Oskar

ur. 19.04.1824 –

zm. 20.08.1834 r.

CRAUSSE

Herb rodowy

Herb baronowski

Sinapius myli dwa rody o podobnym nazwisku: Crauss z Legnickiego i Crausse z Oleśnickiego. Crausse pochodzili z nadreńskiej rodziny mieszczańskiej, nobilitowani zostali w pierwszej połowie XVII wieku.

W 1704 roku przybył na dwór książąt oleśnickich Jan Rudolf von Crausse, w 1734 roku był

nadochmistrem, a następnie marszałkiem dworu w Oleśnicy (Oels). W 1734 roku (22.01.) otrzymał tytuł czeskiego barona. Zmarł w 1741 roku, jego epitafium znajduje się w kościele w Bierutowie (Bernstadt). Żonaty (x 28.11.1705 r.) z Szarlota Krystyną bar. von Stein (ur. 21.08.1685 – zm. 25.12.1756 r.), miał dwóch synów i sześć córek.

Starszy syn – Karol Wilhelm Chrystian (ur. 13.05.1714 r.) pełnił po ojcu funkcję marszałka dworu książęcego w Oleśnicy (Oels), Żonaty z Henriettą Krystyną von Siegroth, zmarł 21.02.1772 r., bez potomków. Młodszy – Ernest Ludwik (ur. 27.09.1726 r.) był oficerem wojsk cesarskich.

Posiadali majątki: Sosnówkę (Sechskiefern) i Świerczów (Schwirz) w księstwie oleśnickim.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 569

Błażek, t. III, s. 7–8

Doerr, s. 221

CRAUSSENDORF

zob.

CRAUSS

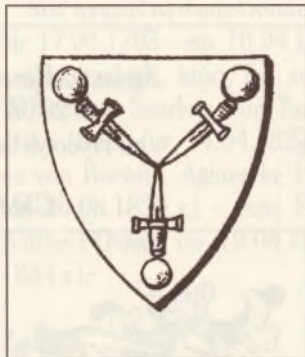
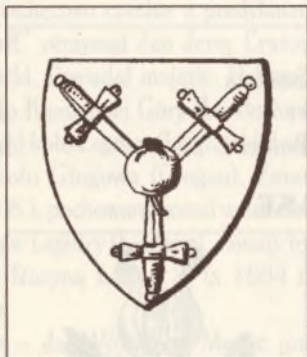
CREBIL

zob.

KREBIL

CRENOWITZ

(CRANOWITZ, CRAENOWITZ, KRAENOWITZ, KRANOWITZ)

Tego nazwiska, pochodzącego od miejscowości Krzanowice (Kranowitz) koło Raciborza (Ratibor) używała jedna z linii rodu von Fuellstein, protoplastów polskich Herburtów.

Według T. Jurka – pierwszym właścicielem Krzanowic (Kranowitz) był Jan Herbord zwany Pusz. Jego wnukiem był Albrecht von Crenowitz. W 1341 roku przebywał on na dworze księcia Bolka świdnickiego, przez jakiś czas był starostą hrabstwa kłodzkiego. Synowie Albrechta (wg Sinapiusa synowie Konrada): Albrecht jun., Konrad, Herbord i Ekryk w drugiej połowie XIV wie-

ku sprzedali swoje majątki. W 1350 roku, w hrabstwie kłodzkim występuje Ulryk (Ekrik?) von Krenowitz.

W latach 1480–1488 Johann von Kranowitz był pisarzem księstwa kozielskiego, ale nie jest pewne, czy pochodził z tego rodu.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 547; t. II, s. 749–750

Błażek, t. II, s. 22

Jurek T., *Obce rycerstwo...*, s. 222

Łaszczyńska O., *Ród Herburtów w wiekach średnich*, Poznań 1948

CREUTZENSTEIN

zob.

PADE

CRIEGK

zob.

KRICKAU

CRIKAU

zob.

KRICKAU

CROE

zob.

KHROE

CRONFELDT

(KRAUSE von CRONFELDT)

Ród z księstwa nyskiego, początkowo używający nazwiska „Krause”. Szlachectwo czeskie z predykatem „von Cronfeldt” otrzymali w połowie XVII wieku (między 1644 a 1654 rokiem), po nobilitacji używali jedynie predykatu.

W 1644 roku Eustachy Krause zakupił Chróścinę Nyską (Kroschen), a w 1653 roku Żelazną (Maerzdorf) i Jamnę (Tiefensee) koło Grodkowa (Grottkau).

W 1654 roku Jerzy Eustachy von Cronfeldt (syn?), właściciel wymienionych miejscowości, pełnił funkcję zarządcy dóbr kameralnych w księstwie opolsko-raciborskim i był członkiem rady biskupiej we Wrocławiu (Breslau). Zmarł przed 1670 rokiem.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 8

CRONHAUS

zob.

STEPHANI

CROPELLO

zob.

MEDICIS

CROY

Herb książęcy

Stara szlachta występująca w Belgii, Francji i Włoszech. Jedna linia posiadała tytuł książęcy.

W połowie XVIII wieku przedstawiciele linii książęcej nabyli państwo Fryštát (Frysztat, Freistadt – obecnie Karwina) w księstwie cieszyńskim.

Źródła:

Zedlitz, t. I, s. 383–385

Blažek, t. IV, s. 118

CRUSCHINA

zob.

KRUSCHINA

CSELESTA

(CSELESTA von CSELESTIN)

Ród pochodzenia włoskiego, który w XV wieku przeniósł się na teren Niemiec, a następnie w XVII wieku do księstwa cieszyńskiego i w okolice Pszczyny (Pless). W 1629 roku (10.05.) Jakub i Albrecht Cselesta uzyskują szlachectwo czeskie (raczej indygenat lub wpisanie do stanu rycerskiego).

W 1686 roku Jan Kazimierz von Cselesta przejął w drodze spadku (po matce?) po wymarłym rodzie Bissinskich Ilownicę (Ilłownitz) w księstwie cieszyńskim. Żonaty z Eleonorą Esling, miał dwóch synów: Jana Rudolfa – właściciela Gołkowic (Gol-kowitz) koło Rybnika (Rybnik), sędziego ziemskiego państwa Wodzisław (Loslau), który w 1767 roku (20.09.) uzyskał tytuł czeskiego barona, i Karola Wacława – właściciela państwa Wodzisław (Lo-

slau), fundatora konwiktu szlacheckiego w Cieszy-nie (Teschen). W 1748 roku (20.09.) on również otrzymał tytuł barona czeskiego.

W 1744 roku właścicielką Gardawic (Gardawitz) koło Pszczyny (Pless) była Eleonora Cselesta, żona Franciszka Ślaskiego.

Ród wymarł w 1806 roku na cieszyńskim sądzieziemskim Filipie bar. Cselesta von Cselestin.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 570

Błażek, t. I, s. 20; t. IV, s. 12

Pilnáček, t. II, s. 512–513

Doerr, s. 234, 251

CUECHLER

W 1617 roku nobilitowany został magister Elias Cuechler, rektor gimnazjum w Zgorzelcu (Goerlitz). Zmarł w 1632 roku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 8

CURSCHWANDT

zob.

CHURSCHWANDT

CULTIS

zob.

CHAMBRES

CUMEYZE

zob.

KUMEISE

CUNITZ

zob.

KUNITZ**CUNRAD**

zob.

CONRAD**CURLAND**

zob.

BIRON**CYBULKA**

zob.

CZIBULKA**CYGAN**

zob.

CZIGAN**CZACZEK**

zob.

TSCHETSCHKE**CZAIKO**

(CZAYKA)

Siedzibą rodową tego niemal nieznanego rodu był Siedlec (Schedlitz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), na Górnym Śląsku. W 1454 roku Jan Czaiiko (Czajka) z Siedlca (Schedlitz) sprzedał Wenckowi z Gwoździan (Gwosdzian) koło Lublińca (Lublinitz) majątek Stara Bzinica (Bzinitz) koło Dobrodzienia (Guttentag).

W 1469 roku wśród rycerstwa księstwa strzeleckiego występuje Jan Czeika (ten sam?).

W 1502 roku Johann Czayka von Sedletz był członkiem komisji rozgraniczającej Krapkowice (Krappitz) i Rogów Opolski (Rogau).

Herb niezany.

Źródła:

Boehme, t. III, s. 126

C.D.S., t. VI, nr 290

Weltzel A., Geschichte der Stadt und Herrschaft Guttentag,

Ratibor 1882, s. 35

CZAKENSTEIN

zob.

KINDLER**CZAMBERG**

zob.

SCHAMBERG

CZAMBOR

Jeden z najstarszych rodów śląskich, od XVI wieku używający nazwiska w formie zniemczonej – Tschammer. Pochodzenie rodu nie jest znane – według Pilnáčka siedzibą rodową był Kazanów (Schildberg) koło Żiębic (Muensterberg), Cetwiński lokalizuje Kazanów koło Krosna Odrzańskiego (Crossen a. d. Oder) (?), zaś historycy niemieccy wskazują na Górny Śląsk.

W średniowieczu bardzo liczni przedstawiciele tego rodu występują zarówno na Górnym, jak i Dolnym Śląsku. Być może błędnie zaliczano do Czamborowiców wszystkich noszących dość popularne w średniowieczu imię Czambor – Sambor.

Najstarsze informacje pochodzą z XIII wieku. W 1290 roku N. Schambor był właścicielem Kazanowa (Schildberg), w 1294 roku występuje w dokumentach księcia Henryka V „Czambor genant Schiltberg”, a w 1293 roku Henryk Czambor miał trzech synów: Wincentego, Jana i Lotara – występują oni w dokumentach na początku XIV wieku.

W 1324 roku Wincenty Czambor był członkiem rady księcia Bolesława legnickiego.

Jan – występuje jako świadek w dokumentach książąt Kazimierza cieszyńskiego i Władysława bytomskiego. Prawdopodobnie ten sam Jan w 1320 roku (10.08.) i w 1322 roku (22.01.) był sędzią książęcym i kasztelanem Toszka (Tost).

W klasztorze cystersów w Henrykowie (Heinrichau) znajdują się liczne epitafia przedstawicieli tego rodu.

W 1344 roku Nicolaus Czambor sprzedał Beessom z sąsiednich Kolni (Altkoeln, Coelln) zamek w Karłowicach (Karlsmarkt), dawniej Katowice (Ketzeldorf) koło Brzegu (Brieg).

Ten sam Nicol Czambor w 1367 roku występuje jako świadek w dokumentach księcia Ludwika brzeskiego.

W 1374 roku Hentzko Czambor, starosta opolski (? Veldtrup takiego nie notuje), kupił od Mer-

boty z Droniowic (Droniowitz) (Zyrowskiego) koło Lublińca (Lublinitz) majątki: Wierzbie (Wiersbie) i Rusinowice (Ruschinowitz).

W 1381 roku Johannes Tschammer występuje na dworze księcia Henryka VII głogowskiego.

W bitwie pod Grunwaldem w 1410 roku, w oddziałach śląskich po stronie Krzyżaków walczył Hannus Czambor (ten sam co poprzednio?).

W 1412 roku Franciszek Czammer był właścicielem Přívoza (Oderfurt) koło Ostrawy (Ostrava, Ostrau). Miał braci Hansa i Kunza, występujących w dokumentach księstwa cieszyńskiego w 1440 roku.

W 1429 roku N. Czambor sprzedał Andrzejowi Borgene Kotórz Wielki (Gross Kottorz) koło Opola (Oppeln).

W 1431 roku występuje w dokumentach Jerzy Czambor – ojciec ośmiu synów.

W 1433 roku pojawia się jako świadek Wisłoke Czambor, a w 1456 roku N. Schambor ze Zbrosławic (Brosławitz) koło Gliwic (Gleiwitz) był starostą Toszka (Tost) i właścicielem Łabęd (Laband) koło Gliwic (Gleiwitz).

Okolo 1450 roku Jan Tschammer był właścicielem Kochłowic (Kochelsdorf) i Skaląg (Skalung) koło Kluczborka (Kreuzburg). Jego córka – nieznaną z imienia, była żoną Konrada von Spiegla.

W 1469 roku Franek Czambor z Iskrzyczyna był starostą cieszyńskim.

Mikołaj Czambor był dworzaninem króla polskiego (Zygmunta Starego?) i w 1511 roku przyjął do swojego herbu Wolfganga z Nowego Kościoła (Nowa Cerekiew koło Głubczyc?), podkomorzego księcia Kazimierza cieszyńskiego.

W XVI wieku Czamborowie w większości używali już nazwiska Tschammer i dzielili się na wiele linii; zarówno na Górnym, jak i Dolnym Śląsku.

zob.

TSCHAMMER

CZAPLA

zob.

CZEPL

CZAPLICKI

Szlachta pochodzenia polskiego herbu Kotwicz I. Według heraldyków niemieckich przybyli na Śląsk z Prus Wschodnich, zaś Pilnáček uważa ich za stary ród śląski. Posiadali Mąkoszyce (Mangschuetz) koło Brzegu (Brieg).

Nic więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 75

Pilnáček, t. II, s. 509

CZAPSKI

zob.

CLEMA

CZARNETZKI

(CZARNECKI)

Szlachta pochodząca z Polski, z księstwa siewierskiego, herbu Prus III – odmiana.

Na Górnym Śląsku osiedlili się w XVIII wieku. Jan Ludwik Czarnetzki, pochodzący z księstwa cieszyńskiego był inspektorem gospodarczym dóbr von Lautensacków. Fryderyk Jerzy von Lautensack, minister cesarski w Wiedniu, zapisał mu w testamencie, w 1761 roku (24.03.) majątki: Sła-

wików (Ślawikau) koło Raciborza (Ratibor) oraz Miejsce Odrzańskie (Mistitz) koło Koźła (Cosel). W 1777 roku (13.10.) otrzymał inkolat śląski. Miejsce Odrzańskie (Mistitz) jeszcze w XIX wieku było własnością Czarnetzkich. W 1844 roku Karol von Czarnetzki był właścicielem młyna wodnego w Białej Prudnickiej (Zuelz) koło Prudnika (Neustadt).

W 1857 roku w Żorach (Sohrau) mieszkał nadleśniczy Artur von Czarnetzki.

W 1716 roku zmarł Michał Czarnecki, emerytowany kanonik krakowski, mieszkający na zamku w Sobiszowicach (Petersdorf) koło Gliwic (Gleitwitz). Został pochowany w kościele franciszkanów

w Gliwicach (Gleitwitz), gdzie znajduje się jego epitafium. Chyba nie można łączyć go z górnośląskimi Czarnetzki.

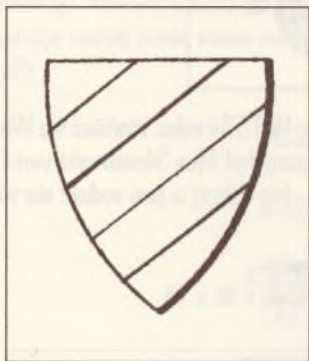
Źródła:

Błażek, t. III, s. 127

Pilnáček, t. II, s. 509

C.D.S., t. XXXIII, s. 167

CZASTALOWITZ (TSCHASTALOWITZ)

Możny ród czeski, wywodzący się z jednego pnia z rodem panów z Pottensteinu (Žampachowie z Pottensteinu). Nazwisko wzięli od miejscowości Častolovice w Czechach.

W połowie XIV wieku Puta I z Czastolowicz był właścicielem zamku w Lubawce (Liebau) koło Kamiennej Góry (Landeshut). W latach 1366–1375 był on starostą hrabstwa kłodzkiego i w 1370 roku starostą Żąbkowic (Frankenstein). Około 1360 roku ożenił się z Anną, księżną oświęcimską, córką księcia Jana I oświęcimskiego. Zmarł w 1397 roku (według Grotefenda – przed 10.09.1415 r.).

Jego synem był Puta II, w latach 1432–1434 starosta hrabstwa kłodzkiego, właściciel Ścinawy (Steinau). Żonaty z Anną von Colditz (zm. po 1440 r.), zmarł przed 1440 rokiem.

Miał syna – Putę III i trzy córki: Annę (Aenchen), Salomeę i Katarzynę. Salomea była żoną księcia Wilhelma opawskiego, zmarła 26.02.1489 roku.

Z pozostałych dwóch, jedna została uwiedziona przez Zygmunta z Rychnova, burgrabiego zamku

Neuhaus. Hynek Kruschina chcąc pomścić tę hańbę, oblegał zamek Kaltštejn (Kaltstein), w którym schronił się porywacz. Walki między nimi trwały pięć lat i zakończyły się śmiercią Zygmunta. Po śmierci Puty II, wdowa – Anna von Colditz, wraz z dziećmi sprzedała wszystkie majątki Hynkowi Kruschinie von Lichtenburg i przeniosła się na teren Czech.

W 1810 roku tytuł szlachecki z predykatem „von Czastalowitz” otrzymał Alojzy Sebastiani. Nie miał on nic wspólnego z historycznym rodem Czastalowitz.

Źródła:

Błażek, t. I, s. 21; t. II, s. 22

Pilnáček, t. II, s. 511

Doerr, s. 279

Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz., Bd II, Habelschwerdt 1888, s. 200

Grotefend H., Stammtafeln der schlesischen Fuersten, Breslau 1889

CZECHAU
(SŁOMOWSKI von CZECHAU, TSCHECHAU)

Szlachta polskiego pochodzenia (?) herbu Awdaniec.

W 1572 roku (15.09.) zmarła we Wrocławiu (Breslau) Katarzyna von Czechau, żona członka rady cesarskiej Godfryda von Riebisch. Jej epitafium znajdowało się w kościele św. Elżbiety.

W 1574 roku, również we Wrocławiu (Breslau), znany był Max Slomowski von Czechau.

Nic więcej o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 75

CZETCHOWIC

zob.

CZEŁO

CZETCHOWIC

zob.

TIESCHOWITZ

CZETCHOWSKI

Szlachta polska herbu Nieczuja, pochodząca – według Sinapiusa – z ziemi wieluńskiej, zaś według heraldyków polskich – z Pomorza.

Andrzej von Czechowski, żonaty z Magdaleną von Lomnitz miał syna, nieznanego z imienia, żonatego z N. Kottkowską. Ich córka – Lu-

krecja była żoną Jakuba bar. von Chambres de Cultis.

W 1698 roku Czechowscy byli właścicielami Soudowa (Sodow) koło Lublińca (Lublinitz).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 323

Błażek, t. III, s. 75

Pilnáček, t. I, s. 32

CZECHOWSKI

Szlachta o tym nazwisku, zamieszkała w okolicy Toszka (Tost), występuje w księgach ziemskich opolsko-raciborskich w XVI wieku.

W 1527 roku Szymon Czechowski, żonaty z Dorotą, córką Mikołaja Nawoya, wdową po Pawle von Blacha, zapisuje swojej żonie wiano na wsi Czechowice (które?).

Herb nieznan.

Prawdopodobnie jest to spolszczone nazwisko Tiachowski–Tieschowski–Tieschowitz (zob.), lub są to przedstawiciele wyżej opisanego rodu.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 32

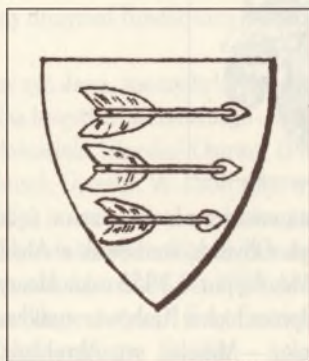
CZEICKE

zob.

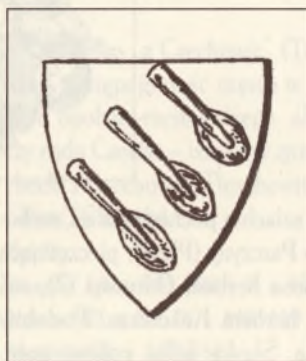
BADENFELD

CZEISBERG

(ZEISBERG)

Herb z 1357 r.

Herb z 1391 r.

Boczna linia starego rodu Boltzów herbu Belty (?), Jurek wymienia ich razem z Boltzami. Nazwisko pochodzi od rodowej siedziby – Zeisberg (Cisów) koło Wałbrzycha (Waldenburg). Pierwsze informacje źródłowe o tym rodzie pochodzą z XIV wieku. W 1338 roku Nickel von Czeisberg był świadkiem sprzedaży Radosnej (Freudenburg) koło Wałbrzycha (Waldenburg) Henrykowi von Rechenberg.

W 1369 roku również Nickel von Czeisberg (inny?) był burgrabią Strzegomia (Striegau), w 1398 roku był on świadkiem sprzedaży Miedzian-

ki (Kupferberg) koło Jeleniej Góry (Hirschberg) oraz Janowic (Janowitz) pod Wrocławiem (Breslau). W 1408 roku (24.08.) Heincze Czeisberg sprzedaje rodowy Zeisskenschloss (zamek Cisy) swojemu kuzynowi Zanter von Grunau, zwanemu Boltz (Boltz).

Później nazwisko Czeisberg już nie występuje.

Źródła:

Błażek, t. II, s. 22

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 204–206

CZELMO

(CZELM)

Górnośląski średniowieczny ród rycerski niewiadomego pochodzenia i herbu, w dokumentach występuje jedynie kilka razy.

W 1386 roku Jeske Czelm był świadkiem w dokumencie księcia opolskiego Jana Kropidły.

W 1386 roku Piotr Czelm występuje jako świadek w dokumencie księcia Konrada II kozielskiego, a w 1396 roku Berold Czelm „von Kalczk” (?) był właścicielem Zimnic (Schimnitz – których,

Wielkich czy Małych?) koło Opola (Oppeln). Być może nazwa „Kalczk” jest tłumaczeniem na język staroniemiecki nazwy Zimnice (Schimnitz) – Kalt.

Źródła:

C.D.S., t. VI, nr 63, 82

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und ehemaligen Festung Cosel, Berlin 1888, s. 82

CZELO

(CZELO z CZECHOWIC, TISCHOWITZ von TISCHAU)

Stara górnośląska szlachta pochodząca z Czechowic (Tischau) koło Pszczyny (Pless), pieczętująca się według Sinapiusa herbem Odrowąż (?), zaś według Błażka – herbem Kościesza. Podobny herb posiadało na Śląsku kilka rodów, m.in. Barschky, Kalinowski (herb Kalinowa) i Mleczko (Mleschko).

W dokumentach występują od XV wieku, głównie w księstwie cieszyńskim. Wprawdzie już w 1387 roku pojawia się w dokumentach księcia Bolka opolskiego „Joannes Twena (?) e Czechowski”, ale nie wiadomo, czy należy łączyć go z późniejszymi Czelmami.

W latach 1431–1445 Mikołaj Czeło z Czechowic (Tischau) był starostą księstwa cieszyńskiego. W 1448 roku występuje on jako świadek (pełnomocnik?) księcia cieszyńskiego w akcie sprzedaży Siewierza. Zmarł po 1458 roku. Posiadał liczne

potomstwo, z którego znani są Mikołaj jun. i Henryk. Obydwaj studiowali w Akademii Krakowskiej (Mikołaj jun. w 1455 roku, Henryk – w 1467 roku). Oprócz nich w Krakowie studiowali również w 1481 roku – Mikołaj, syn Abrahama, a w początkach XVI wieku – Kasper Czeło, syn Piotra.

W 1459 roku Micolay Czale, właściciel „Mechwitz” (Miechowice k. Bytomia?), występuje jako świadek w dokumentach księcia Wacława cieszyńskiego, wydanych w Bytomiu (Beuthen). W latach 1484–1488 w dokumentach występuje Jan Czeło von Czechowitz.

Henryk (Gindrzych) Czeło – brat Mikołaja jun. był w 1484 roku kanclerzem księstwa cieszyńskiego, w 1492 roku brał udział w procesie Jana Bielika von Kornitz w Cieszynie (Teschen) – jego podpis widnieje na wyroku. W 1496 roku (18.06.) występuje wśród szlachty księstwa raciborskiego,

składającej hołd książętom opawsko-raciborskim. Miał dwóch synów: Jana i Jerzego.

Jan w 1496 roku był pisarzem w kancelarii księstwa cieszyńskiego, a w 1502 roku objął po ojcu stanowisko kanclerza księstwa. W 1529 roku występuje w dokumentach księstwa karniowskiego jako przedstawiciel włódyków tegoż księstwa, a jednocześnie kanclerz księstwa cieszyńskiego. W latach 1536 i 1538 występuje jako świadek w księgach ziemskich opolsko-raciborskich. W latach 1527–1542 był właścicielem Drogomyśla (Drahomischel), Pruchnej (Pruchnau) i Rychuldowa (Richuld) koło Skoczowa (Skotschau); musiał posiadać również jakieś majątki w księstwach karniowskim i raciborskim. Żonaty z Katarzyną Siekierską, miał córkę – Katarzynę, w drugiej połowie XVI wieku żonę Mikołaja Wilczka, oraz synów: Jana jun. i Piotra.

Jerzy – drugi syn Henryka, a brat Jana, występuje w dokumentach w latach 1505–1543. Żonaty z Maruszą, córką Melchiora sen. z Dubowca (Dębowiec – Dembowetz), wdową po Kostce z Siedlec, w wianie żony otrzymał Kostkowice (Kostkowitz).

Piotr – młodszy syn Jana, żonaty był z Katarzyną, córką marszałka księstwa cieszyńskiego – Jana Sedlnitzkiego, właściciela Slezskej Ostravy (Polska Ostrawa, Polnisch Ostrau). W 1538 roku występuje jako świadek w księgach ziemskich opolsko-raciborskich. Był właścicielem Małych Kończyc (Klein Kuntschitz); zmarł przed 26.05.1568 roku, pozostawiając syna Kaspra i córkę – Ewę. Ewa była żoną Wacława Skrbenskiego. Kasper – żonaty z Jadwigą, córką Jana Schelihy z Rzuchowa (Rzuchow) koło Rybnika (Rybnik), zmarł przed 1600 rokiem, pozostawiając dwóch synów: Jana i Jerzego oraz trzy córki: Katarzynę, Marię i Jadwigę.

Jan – syn Kaspra, właściciel Małych Kończyc (Klein Kuntschitz) i Drogomyśla (Drahomischel), był kanclerzem księstwa cieszyńskiego.

Jerzy – drugi syn Kaspra, sprzedał większość swoich majątków bratu, zmarł około 1630 roku.

Z córek Kaspra: Katarzyna – była żoną Fryderyka Bludowskiego z Dolnich Bludovic (Dolne Błędowice, Nieder Bludowitz), właściciela Orłowej

(Orłowa, Orlau); Maria – zmarła w 1627 roku, była żoną (x 1620 r.) Joachima Bludowskiego z Dolnich Bludovic, zaś Jadwiga – żoną Jerzego von Schaffhaus.

Oprócz wymienionych, w XVI i XVII wieku występują również inni przedstawiciele tego rodu: wspomniany wyżej Kasper Czeło – syn Piotra, w początkach XVI wieku student Akademii Krakowskiej, był w latach 1524–1533 kanonikiem katedry wrocławskiej, i przeszedł do obozu reformacji.

W drugiej połowie XVI wieku pojawia się w dokumentach Achacy Czeło z Czechowic (Czechowitz), właściciel Dziegielowa (Dzingilau), stąd nazywany czasem Dziegielowskim; w 1591 roku członek delegacji stanów cieszyńskich na dwór cesarza Rudolfa II. Córką Achacego była Katarzyna – żona Jana Gotschalkowskiego.

Pod koniec XVII wieku część przedstawicieli tego rodu zmieniła pisownię swojego nazwiska na „Tieschowitz von Tischau”.

Nazwisko „z Czechowic” (Tieschowitz, Tiechowitz) występuje dość często w dokumentach księstwa opolsko-raciborskiego, ale nie zawsze dotyczy rodu Czełów – istniał w tym księstwie ród szlachecki z Czechowic (Tieschowitz, Tiachowitz) koło Gliwic (Gleitwitz).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 646, 990; t. II, s. 571, 1071

Błażek, t. III, s. 8; t. IV, s. 118–119

Pilnaček, t. II, s. 515–517

Landbuecher Opp.-Rat., nr 261

Zemská kniha..., nr 27, 66, 156

C.D.S., t. VI, nr 244, 395, 401, 426

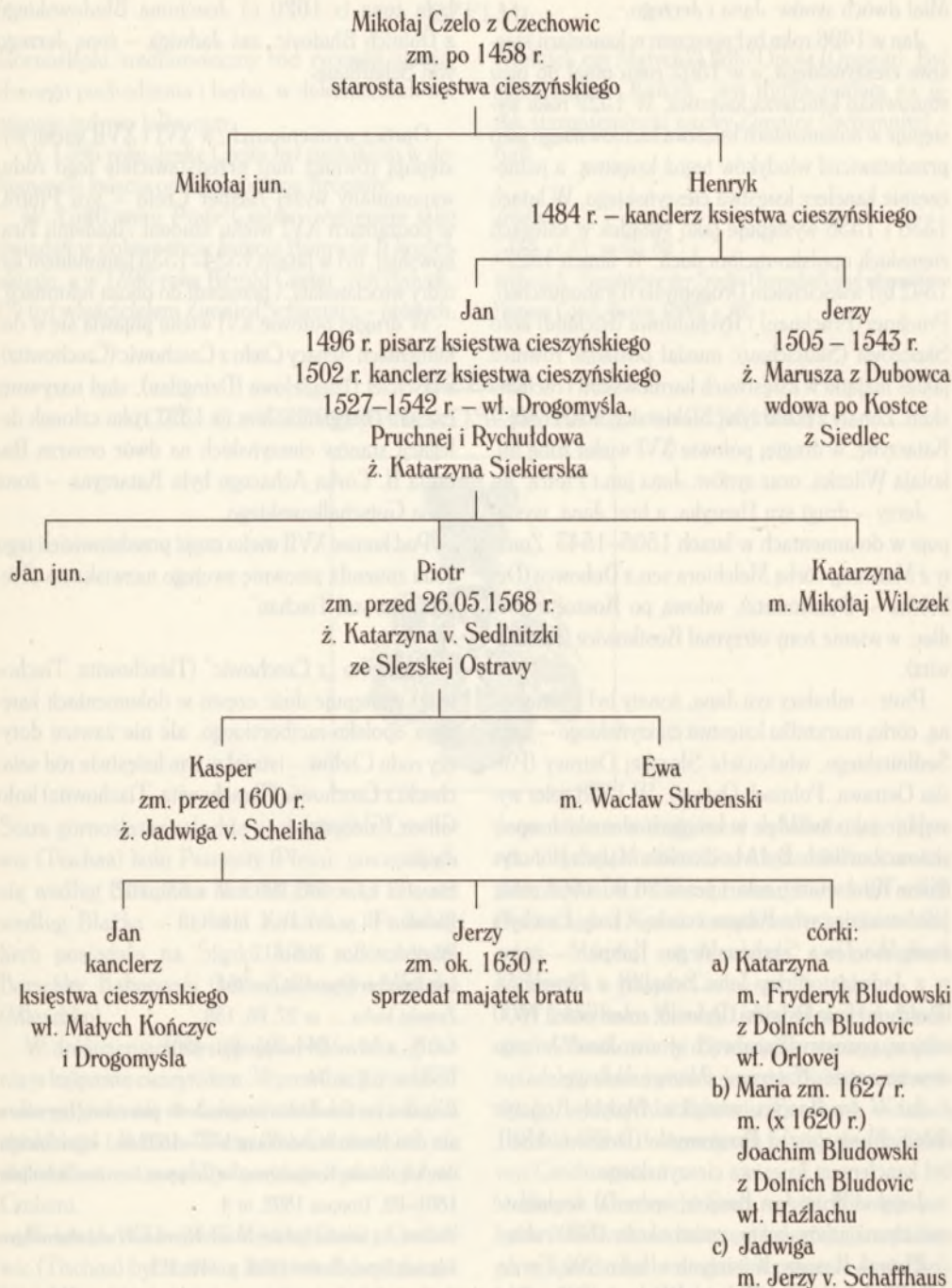
Boehme, t. II, s. 74

Regesten zur Geschichte Jaegerndorfs unter den Herrschern aus dem Hause Brandenburg 1523–1622 (w:) Jahresbericht des k.k. Staats-Gymnasiums in Troppau fuer das Schuljahr 1891–92, Troppau 1892, nr 4

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und ehemaligen Festung Cosel, Berlin 1888, s. 119, 121

Krukowski J., Genealogia rodziny Czeło (w:) Rocznik Muzeum Gliwickiego, t. 5, 1989, s. 281–298

GENEALOGIA

CZEPKO

(CZEPKO von REIGERSFELD)

Protoplasta rodu – Mateusz Czepko (zm. 1552 r.) był mieszczaninem na Morawach. Posiadał liczne potomstwo, m.in. bliźniaków Andrzeja i Samuela (ur. 29.11.1528 r.). Ten ostatni stał się założycielem śląskiej linii Czepeków. W 1538 roku rozpoczął naukę w Ołomuńcu (Olomouc, Olmuetz), a w 1549 roku studia na uniwersytecie w Wittenberdze.

Po studiach został w 1554 roku zatrudniony jako notariusz w radzie miejskiej Ołomuńca (Olomouc, Olmuetz). W 1555 roku przeniósł się do Legnicy (Liegnitz), a następnie do Brzegu (Brieg), gdzie przez wiele lat był pastorem; zmarł 12.10.1571 roku. W 1556 roku ożenił się z Jadwigą Bernt; miał ośmioro dzieci: pięciu synów i trzy córki. Był jednym z najwybitniejszych humanistów śląskich.

Jego trzeci syn – Daniel (ur. 30.08.1569 – zm. 23.02.1623 r.) był pastorem w Świdnicy (Schweidnitz). Żonaty z Anną von Kreczik miał syna – Daniela

jun., który został nobilitowany z predykatem „von Reigersfeld”. Dokładna data nobilitacji nie jest znana.

Daniel jun. urodzony 23.09.1605 roku, zmarł w Wołowie (Wohlau) 8.09.1660 roku. Był członkiem rady cesarskiej oraz rady księstwa legnickiego. Żonaty z Anną Katarzyną Heintze von Pilzen, miał trzech synów i cztery córki, z których dwóch synów i dwie córki zmarło w dzieciństwie.

Jedyny dorosły syn – Chrystian Deodat Czepko von Reigersfeld (ur. 3.03.1646 r.), jak podają źródła, wielki ekscentryk wywołujący wiele skandali i procesów, studiował w Gdańsku (Danzig), następnie osiadł w Modliszowie (Hohgiersdorf) pod Świdnicą (Schweidnitz), gdzie w 1716 roku zmarł w skrajnej nędzy.

Źródła:

Sinapius, t. II, s. 571–573

Błażek, t. III, s. 8

CZEPL

(CZEPL von BELK, CZAPLA z BEŁKU)

Szlachta górnośląska pochodząca z miejscowości Belk (Belk) koło Rybnika (Rybnik), z jednego pnia z Hoschkami, o nieco odmiennych herbach, znana od XV wieku. Później osiadła również na Morawach.

W 1447 roku występuje w dokumentach Mikołaj Czepl, żonaty z Markietą z Sudic (Zauditz) koło Raciborza (Ratibor). W 1484 roku (21.01.) notowany jest jego syn – „Jan Czaplą z Bielku”. W 1494 roku bracia: Jan sen., Waniek (Wacław) i Adam sprzedali odziedziczone po matce Sudice (Zauditz) Janowi sen. von Zierotin. W 1496 roku (18.06.) Johann Czaplą von Bielek występuje wśród szlachty raciborskiej, składającej hołd książętom opawsko-raciborskim. W tym samym roku (29.08.) występuje jako „Jan Czapel z Bielku”.

W latach 1490–1512 Wacław (Waniek) Czepl był właścicielem Bartošovic (Partschendorf) w księstwie opawskim. Miał synów: Mikołaja i Jana oraz córki: Katarzynę i Jadwigę.

Katarzyna, występująca w dokumentach w latach 1508–1523, była żoną Macieja ze Štítiny (Stettin). Jadwiga – w 1522 roku była żoną Wacława Bitovskiego z Bítova (Bittau), zmarła w 1528 roku.

Synowie Mikołaj i Jan wspólnie gospodarzyli w Bartošovicach (Partschendorf) i Starej Wsi (pod Raciborzem?). Jan miał córkę – Annę, która została drugą żoną (x 1547 r.) Jerzego von Stosch z Kunic (Kunitz); jego pierwszą żoną była Magdalena Birka z Nasiedla (Nassile, Nassiedel).

W pierwszej połowie XVI wieku występuje dwóch Janów Czeplów, informacje o nich trudno rozdzielić. Jeden – wyżej wymieniony syn Wacława i brat Mikołaja, właściciel Bartošovic (Partschendorf), drugi – występujący bardzo często w dokumentach księstwa opolsko-raciborskiego, prawdopodobnie właściciel Ponięcic (Ponientzuetz) koło Raciborza (Ratibor). W 1509 roku (27.01.) był on (Jan Caplo z Bielku) przedstawicielem szlachty raciborskiej.

W 1536 roku Jan Czepla wspólnie z Jerzym Hoschkiem sprzedają Mikołajowi Wraninskiemu swoje dziedzictwo (Belk?) i wsie: Grzegorzowice (Gregersowitz), Łubowice (Lubowitz), połowę wsi Ganiowice (Ganiowitz), młyn na rzece „Lengani”

(Łęg?) między „Ssychowiczy” (Ciechowice – Schichowitz?) a Turzą (Thurze) oraz wolny dom w Raciborzu (Ratibor).

W 1538 roku Jan Czepl z Belku (Belk), właściciel Ponięcic (Ponientzuetz), sprzedał Jerzemu von Stosch (swojemu zięciowi?) dom w Raciborzu (Ratibor) przy ulicy Klasztornej, należący przedtem do Zdzisława von Holly. Prawdopodobnie Jan był żonaty z N. Holly (córką Zdzisława?), gdyż był właścicielem zarówno majątku rodowego Hollych – Ponięcic (Ponientzuetz), jak i ich domu w Raciborzu (Ratibor).

W tym samym roku Magdalena, córka Jana Czepla z Belku (Belk) (którego?) – żona Wacława Petrowicza Charwata oświadcza, że została spłacona ze spadku po rodzicach.

W 1555 roku Jan Czepl z Belku (Belk), właściciel Ponięcic (Ponientzuetz) i Brzeźnicy (Bresnitz) był starostą księstwa opolsko-raciborskiego.

Oprócz Janów – w XVI wieku występuje jeszcze w dokumentach Fryderyk Czepl, który w 1538 roku był świadkiem umowy w sprawie podziału majątku w Dolnych Świerkianach (Nieder Schwirklan) koło Rybnika (Rybnik) pomiędzy Henrykiem von Wolfenberg a jego ojczymem Janem Gusnarem.

W 1560 roku zmarł Bohusz Czepl – spadek po nim przejęli Jerzy i Jakub (synowie?).

W 1562 roku Jakub Czepl von Belk, właściciel Modzurowa (Mosurau) koło Raciborza (Ratibor) był przedstawicielem szlachty księstwa kozielskiego.

W drugiej połowie XVI wieku Marianna Czepl była żoną Jerzego Bohdanowskiego ze Slimakowa (Schneckenhaus), właściciela Bogdanowic (Badewitz) koło Głubczyc (Leobschuetz).

Ród wymarł pod koniec XVI wieku.

Źródła:

Błażek, t. III, s. 9

Pilnáček, t. I, s. 25–26

C.D.S., t. VI, nr 357, 426, 428, 467

Landbuecher Opp.-Rat., nr 79, 157, 159, 212, 217, 221, 222, 223, 227, 236, 241, 242

Zemská kniha..., nr 31, 34, 40, 42, 97, 106, 110, 111, 112, 114, 116, 117, 125, 131, 134, 255, 266, 267, 268, 278, 291, 292, 300

CZERNIN

(CZERNIN z CHUDENIC)

Herb rodowy

Herb hrabiowski

Stara szlachta czeska, wywodząca się według legendy rodowej od Henryka księcia Znojma, syna Władysława I i brata Władysława II. Ich rodową siedzibą były Chuděnice w południowych Czechach. Przez wiele wieków przedstawiciele tego rodu należeli do najbliższego otoczenia królów czeskich i później cesarzy austriackich.

Na Śląsku osiedli prawdopodobnie pod koniec XV wieku przedstawiciele bocznej linii Czerninów. Według Pilnáčka – siedzibą rodową na Śląsku było jakieś Zaborze (?) koło Grodkowa (Grottkau). Na początku XVI wieku Krzysztof Czernin z Zaborza był właścicielem Malerzowic (Mahlendorf) koło Niemodlina (Falkenberg). W 1511 roku występuje w dokumentach z żoną Markietą N., w 1525 roku był starostą biskupim Otmuchowa (Ottmachau); zmarł przed 1575 rokiem. Miał syna – również Krzysztofa, który posiadał jako zastaw biskupi (lenno?) wieś Siedlec (Zedlitz) koło Otmuchowa (Ottmachau).

W 1518 roku występuje także w dokumentach Jerzy Czernin z Zaborza, właściciel Lipowej (Lindewiese) w księstwie nyskim i wójtostwa w Paczkowie (Patschkau).

W 1552 roku Hipolit Czernin był starostą Złatych Hor (Zuckmantel) i Głucholazów (Ziegenhals), zaś w 1554 roku – starostą biskupich kopalń złota w Złatych Horach (Zuckmantel). Występuje jako świadek w testamencie biskupa wrocławskiego Baltazara von Promnitz, a około 1560 roku był

starostą Nysy (Neisse). Jego synem był Joachim Czernin, właściciel Lisich Kątów (Fuchswinkel) oraz kilku innych majątków w księstwie nyskim. W 1571 roku kupił od Andrzeja von Schoffa (Schaffgotsch) lenno Biły Potok (Weissbach). W 1580 roku był członkiem rady biskupiej. W 1586 roku zmuszony został do sprzedaży (zlicytowany?) Janowi Zyrowskiemu (z linii dolnośląskiej) wszystkich swoich zadłużonych majątków: Lisich Kątów (Fuchswinkel), Malerzowic (Mahlendorf), Wilamowej (Alt Wilmsdorf) i Bodzanowa (Langendorf) w księstwie nyskim. Żonaty (x 1567 r.) z Judytą von Hochberg miał dziecięcioro dzieci.

W księstwie opawskim w 1558 roku występuje Ladisław Czernin, urzędnik Jana sen. von Wrba z Bruntálu (Freudenthal).

W XVII wieku Czerninowie posiadali majątki również na terenie Dolnego Śląska: Kowary (Schmiedeberg) i Grabary (Hartau) koło Jeleniej Góry (Hirschberg), Dietrzychowice (Dittersbach) koło Szprotawy (Sprottau), Leszczyniec (Haselbach) i Miskowice (Michelsdorf) koło Kamiennej Góry (Landeshut), oraz Jerzmanice (Hermsdorf) koło Złotoryi (Goldberg).

W 1623 roku Herman Czernin otrzymał (prawdopodobnie za udział w bitwie pod Białą Górą po stronie cesarza) tytuł hrabiego wraz ze zmianą rodowego herbu. W herbie umieszczono małą tarczę (sercową) w barwach Austrii, a obok inicjały trzech czeskich królów: Ferdynanda, Macieja i Rudolfa,

zaś na tarczy sercowej dodano inicjały Ferdynanda III.

Źródła:

Gauhen, szp. 300–302

Blažek, t. I, s. 21

Pilnáček, t. I, s. 26–27

Doerr, s. 94, 96, 100, 103, 105, 106, 200

Wappensagen, s. 31–32

CZERNITSKI

(SCHELIHA CZERNITSKI genannt)

Jeden z przydomków czy też nazwisk zastępczych niektórych przedstawicieli rodu Schelihów z Rzuchowa (Rzuchow) koło Rybnika (Rybnik). W księgach ziemskich opolsko-raciborskich, w 1538 roku występuje Krystyna – córka nieżyjącego już Wacława Czernitskiego, żona Wacława Hnedecza. Pełnomocnikami byli bracia: Michał i Jerzy Czernitski.

W 1540 roku Michał Scheliha z Rzuchowa (Rzuchow) zwany Czernitski kupił od Jana jun. z Brze-

zia (Brzezie) koło Raciborza (Ratibor) wieś Kietlice (Kittelwitz) koło Głubczyc (Leobschuetz).

Około 1560 roku Houszka, córka Michała Czernitskiego była żoną Wiktoryna von Fragsteina zwanego Lupa.

Źródła:

Landbuecher Opp.-Rat., nr 171, 178, 190, 209, 358

Zemská kniha..., nr 39, 56, 63, 75, 94

zob.

SCHELIHA

CZERNOWSKI

W 1514 roku Stefan Czernowski występuje jako świadek w dokumentach księcia Jana II opolskiego. Być może jest to przekręcone lub źle odczytane nazwisko Czernitski (Scheliha).

Źródła:

Weltzel A., Geschichte der Stadt, Herrschaft und ehemaligen Festung Cosel, Berlin 1888, s. 431

CZERT

Stary śląski ród, znany już od XIV wieku. Od końca XV wieku używali czasem nazwiska w formie niemieckiej „Teuffel”. Siedzibą rodową, od której wzięli nazwisko, była miejscowość Čertova Lhotka (Teufelsdorf – obecnie Mariánské Hory) w księstwie opaw-

skim. W 1380 roku występuje w dokumentach Piotr Smila z Čertovej Lhotki – „Petr de diaboli Lhota”, na początku XV wieku – „Nickel von Teufelsdorf”. Od XV wieku znani również z księstwa raciborskiego, z Krzanowic (Kranowitz) i Bolatic (Bolatic).

W 1459 roku w dokumentach księstwa opawskiego występuje Czcibor Czert z Horek. Prawdopodobnie ten sam Czcibor służył później w wojsku księcia Konrada Czarnego oleśnicko-kozielskiego, a w 1467 roku przebywał w Polsce. Żonaty był z N. z Rogowa (Rogowską von Kornitz? Rogau – koło Koźła?). Jego potomkowie osiedli w księstwie kozielskim, gdzie często występowali pod nazwi-

skiem „Teuffel”. W 1493 roku (9.01.) występuje w dokumentach kozielskich Jerzy Teuffel z Krzanowic (Kranowitz).

Pod nazwiskiem „Teuffel” występuje na Śląsku kilka różnych rodów.

Źródła:

Pilnáček, t. II, s. 521–522

zob.

TEUFFEL

CZERWENSKI

Stary górnośląski ród, spotykany w księstwie opolsko-raciborskim. Nie wiadomo, z jakiej miejscowości pochodzili, być może z Czerwęcic (Czerwentzuetz) koło Raciborza (Ratibor). W 1538 roku występuje w dokumentach Walentyn Czerwensky, żonaty z Jadwigą – córką nieżyjącego już Jana Żyrowskiego. W 1564 roku Ewa Czerwenska była żoną Fryderyka von Schomberg.

Według niezbyt pewnych źródeł pieczętowali się herbem: w polu podkowa barkiem w górę, w środku krzyżyk kawalerski, a pod nim kielich, w klejnocie trzy pawie pióra. Barwy nieznane (odmiana Tępej Podkowy?).

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 188

CZESŁAWICZ (CESŁAWICZ, ZESSELWITZ)

Herb z 1304 r.

Herb z 1310 r.

Herb z końca XIV w.

Stara szlachta śląska, prawdopodobnie przybyła z Moraw, boczna linia rodu Bruckot herbu Koziel. Nazwisko pochodzi od miejscowości Czesławice (Zesselwitz) koło Żąbkowic (Frankenstein).

W drugiej połowie XIII wieku Czesławice (Zesselwitz) były w posiadaniu braci Zuleslausa i Ceshoboriusa (według Cetwińskiego – Sulisława i Cie-

szybora). Po śmierci pierwszego, spadek po nim przejęli jego trzej synowie: Jesco, Stibor i Pribyśław (Cetwiński wymienia tylko dwóch – Jeska i Przybysława).

Jesko zginął w wypadku (spadł z konia), Ścibor i Przybysław byli prawdopodobnie protoplastami rodów: Czesławicz i Bruckot.

W 1304 roku Cieszybor Czesławicz podpisał z opatem klasztoru cystersów w Henrykowie (Heinrichau) – Piotrem umowę w sprawie czynszów. W tym samym roku Jesko z Czesławicz (syn Cieszybora) przebywał na dworze opata henrykowskiego. W 1306 roku Cieszybor wraz z synami Jeskiem i Albertem wydzierżawił klasztorowi cystersów w Henrykowie (Heinrichau) dwa łany ziemi w Czesławicach (Zesselwitz).

Ród prawdopodobnie wymarł w XV wieku, chociaż Pilnáček twierdzi, że znany był na całym Dol-

nym Śląsku, nie popiera tego jednak żadnymi faktami.

Herb Czesławicz zachował się na epitafium w kościele w Żelowicach (Silbitz) koło Strzelina (Strehlen).

Źródła:

Blažek, t. II, s. 22–23

Pilnáček, t. II, s. 524

Cetwiński, C 122, C 417, C 418, C 678, C 794, C 808

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 255

CZESCHOW

zob.

TSCHETSCHAU

CZETERWANG

zob.

TSCHETERWANG

CZETIRWANC

zob.

TSCHETERWANG

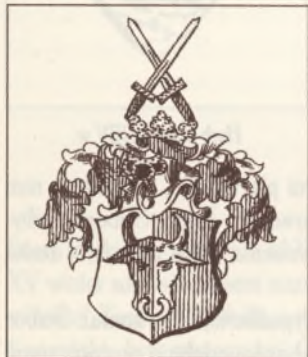
CZETSCH

zob.

TSCHETSCH

CZETTRITZ

(CETRYS, ZETTRITZ)

Herb rodowy

Herb baronowski I

Herb baronowski II

Herb hrabiowski I

Herb hrabiowski II

Herb hrabiowski III

Jeden z najstarszych rodów rycerskich Śląska, wywodzący się według legendy rodowej z książąt słowiańskich. Posiadali herb zbliżony do herbu Wieniawa. W literaturze znani są od 1230 roku – Dietz von Zettritz miał przebywać na dworze księcia Henryka Pobożnego. Według legendy – Konrad von Zettritz miał towarzyszyć św. Jadwidze w ucieczce przed Tatarami do Krosna Odrzańskiego (Crossen a. d. Oder), później zaś był starostą głogowskim. W 1243 roku Merborto de Czetarsie oraz jego brat Peczeko de Czikenberg występowali w dokumentach księcia Bolesława Rogatki.

Według Jurka – pochodzili z Miśni i wszelkie informacje o tym rodzie na terenie Śląska z XIII wieku są nieprawdziwe.

W połowie XIV wieku Jadwiga (Heszka) Czettritz była żoną Lotara (Dyska vel Tyczco) Frankenberga z Proślic (Proschlitz) koło Kluczborka (Kreuzburg).

W 1384 roku (po 29.08.) Wenherus de Czetheras, kanonik katedry wrocławskiej, był świadkiem powołania kolegiaty w Głogówku (Oberglogau) na Górnym Śląsku.

W 1410 roku w bitwie pod Grunwaldem po stronie krzyżackiej brali udział bracia: Hermann, Heynrich i Jurge (Jerzy). Hermann był właścicielem majątków w księstwie świdnickim i w 1432 roku pełnił funkcję podstarościego księstwa. W 1414 roku Jerzy von Zettritz (ten sam?) z Wawrzeńczyc (Lorzendorf) pod Wrocławiem (Breslau) brał udział w soborze w Konstancji. Wrócił w 1434 roku. W 1450 roku zmarł w Strudzie (Adelsbach) koło Wałbrzycha (Waldenburg) Ulryk, syn Jerzego von

Czettritz. W 1485 roku Jerzy Czettritz, właściciel Wawrzeńczyc (Lorzendorf), Książa (Fuerstenstein) i Nawojowej (Koenigsberg) ożenił się z Barbarą – córką Dipranda von Reibnitz.

Zmarły w 1493 roku Jan Czettritz był żonaty (x 1490 r.) z Marią, córką Dipranda (innego) von Reibnitz.

W XVI wieku ród podzielił się na wiele linii i domów. Najważniejsze:

1. Czettritz – Neuhaus z Chałupek (Neuhaus) w księstwie ziebickim,
2. z Wawrzeńczyc (Lorzendorf) i Sichowa (Seichau) koło Wrocławia (Breslau),
3. z Książa (Fuerstenstein) koło Wałbrzycha (Waldenburg),
4. z Nawojowej (Koenigsberg) koło Jeleniej Góry (Hirschberg),
5. ze Strugi (Adelsbach) w księstwie świdnickim.

Również na Górnym Śląsku pojawiają się przedstawiciele tego rodu z linii z Nawojowej (Koenigsberg), gdzie ich nazwisko w dokumentach w języku czeskim występuje w formie „Cetrys” vel „Cetrys”: w 1531 roku Dyprand Cetrys von Kinsperk (Dieprand Czettritz von Koenigsberg) był marszałkiem księstwa opolsko-raciborskiego; w dokumentach księcia Jana II opolskiego występuje także jako Dyprand von Kinsperk, wcześniej w latach 1518–1520 Diprandt von Czettritz (ten sam?) był marszałkiem dworu biskupów wrocławskich.

W tym samym czasie Jadwiga Cetrys (Czettritz), siostra Jerzego i Dypranda, była żoną Jana sen.

Proskowskiego. W 1539 roku, w dokumentach opolskich występuje Judyta von Czettritz und Kinsberg – żona Jerzego Buchty, właściciela Otmętu (Ottmuth) koło Opola (Oppeln).

W 1652 roku (3.12.) Jerzy Oswald Czettritz (ur. 1619 – zm. 24.09.1693 r.), właściciel Czarnego Boru (Schwarzwaldau) koło Kamiennej Góry (Landeshut) i Kondratowa (Konradswaldau) koło Złotoryi (Goldberg) ożenił się z Anną Eleonorą (zm. 1702 r.) von Reibnitz. Jej siostra – Anna Urszula (ur. 1642 – zm. 17.04.1688 r.) wyszła za mąż (x 8.04.1663 r.) za Jana Jerzego von Czettritz (zm. 1670 r.) ze Strugi (Adelsbach).

W drugiej połowie XVII wieku Abraham von Czettritz z Czarnego Boru (Schwarzwaldau) był żonaty z Barbarą Elżbietą, córką Adama Wacława von Studnitz.

W 1786 roku tytuł hrabiów pruskich otrzymali: Karol Abraham Oswald von Czettritz und Neuhaus z Czarnego Boru (Schwarzwaldau) i Henryk Zyg-

munt von Czettritz und Neuhaus z Górzanki (?) (Berghof) koło Świdnicy (Schweidnitz).

W 1840 roku (15.10.) tytuł pruskiego barona otrzymał Jan Henryk Karol von Czettritz, starosta powiatu Jawor (Jauer), właściciel Chelmcza (Kolbnitz), Mysłowa (Seitendorf) koło Jawora (Jauer) i Żabicy (Sabitz) koło Lubina (Lueben).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 1076–1080

Gauhen, szp. 1985

Zedlitz, t. I, s. 388–389

Błażek, t. I, s. 21; t. IV, s. 12–13

Dorst, t. III, tabl. 161, 173

Krane, s. 22

Landbuecher Opp.-Rat., nr 234

Zemská kniha..., nr 57, 123

Veldtrup, s. 442

Jurek T., Obce rycerstwo..., s. 311

C.D.S., t. XXXIII, s. 39, 81, 142

Pfotenhauer, Schlesier im Dienste des Deutschen Ordens im Jahre 1410, (w:) Zeitschrift..., Jg. 15:1880, s. 213

CZEWLEJ

Jedynie Pilnáček wymienia to nazwisko, podając jako siedzibę rodową Prusków (Pruskau) pod Oleśnem (Rosenberg). Nie znają go inne herbarze oraz literatura historyczna.

Według Pilnáčka – najstarsza informacja źródłowa pochodzi z lat 1393–1400 i dotyczy Czewleja z Bielawy (Bielau – której?), właściciela Roszkowic (Roschkowitz) koło Kluczborka (Kreuzburg), który sądził się przed sądem ziemskim w Poznaniu (?) z Piotrem Raszcym.

W 1580 roku Piotr Czewlej z Pruskowa (Pruskau) z żoną Urszulą – siostrą Stanisława Ziemietzkiego, kupili od Kaspra Sobischowskiego wieś Pitrov (Pitrow, Pitrau) w księstwie cieszyńskim.

Według posiadanych przez autora materiałów genealogicznych z archiwum Ziemietzkich, Urszu-

la Ziemietzka (ur. ok. 1530 r.), córka Daniela Ziemietzkiego – burgrabiego toszeckiego i starosty księstwa cieszyńskiego, około 1555 roku wyszła za mąż za Piotra – syna Michała Koczenskiego von Kornitz. Była siostrą Baltazara, Wacława (Wańka) i Szambora Ziemietzkich. Być może nazwisko Czewlej było raczej przydomkiem bądź przezwiskiem niektórych Koczenskich.

Źródła:

Pilnáček, t. I, s. 190

Stamm-Tafeln als Unterlagen zum Stamm-Baum derjenigen Familien welche die Wappen Topor und Strykoń fuhren, bluts verwandt und vom gleichen Ursprung sind. Zusammengestellt aus verschiedenen genealogischen Werken und alten Familien – Papieren..., rękopis w posiadaniu autora.

CZEWLER

Nazwisko to i herb występują wśród szlachty śląskiej, jednak nic bliższego o tym rodzie nie wiadomo.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 323

Błażek, t. III, s. 75

CZIBULKA

(CZIBULKA von LITULTOWITZ, CIBULKA, CYBULKA, ZIEBULKA)

Stary ród górnośląski herbu Starykoń, podający Litultovice (Leitersdorf) koło Opawy (Troppau) jako swoją siedzibę rodową. Być może była to siedziba rodowa tylko linii opawskiej, a sam ród pochodził z okolic Raciborza (Ratibor) lub Bytomia (Beuthen).

W Polsce ród Cebulków był również znany, jednak w herbarzach znajdują się sprzeczne informacje. W XV wieku Mikołaj Cebulka był sekretarzem księcia Witolda, wybitnym dyplomatą i według Niesieckiego przyjął herb Topór. Według Uruskiego, Cebulkowie pieczętowali się herbem Ostrzew vel Cielepele.

Na terenie Górnego Śląska pierwsze informacje o nich pochodzą z XV wieku.

W 1454 roku Jan Czibulka był pisarzem książąt Wacława i Mikołaja opawskich oraz w 1482 roku kanclerzem księcia Jana jun. opawsko-raciborskiego. W 1477 roku Jan Czibulka (ten sam?) był kanonikiem raciborskim, zmarł w 1502 roku.

W pierwszej połowie XVI wieku bardzo znaną z dokumentów postacią był Zachariasz Czibulka. Występuje on często w latach 1500–1524 w dokumentach księstwa opolsko-raciborskiego, jednak bez informacji o posiadanym majątku bądź pełnionej funkcji. Wydaje się, że był urzędnikiem na dworze księcia Jana II opolskiego. W 1523 roku był on pełnomocnikiem Katarzyny, córki Jana Kruza z Opola (Oppeln).

W 1539 roku Wacław Czibulka kupił od Bernarda Makowieckiego wójtostwo w Szonowicach (Schoenowitz) (?) koło Głogówka (Oberglogau). W latach 1555–1560 Wacław (ten sam?) był starostą Olesna (Rosenberg), i następnie asesorem sądowym księstwa opolskiego. W 1559 roku kupił od Jana Krzydłowskiego majątek Głowczyce (Glowtschuetz) koło Dobrodzienia (Guttentag). W latach 1561–1572 był właścicielem Świerczy (Schoenwald) koło Olesna (Rosenberg), w 1572 roku był starostą Lublińca (Lublinitz). Jego epitafium znajduje się w kościele katedralnym w Opolu (Oppeln).

W drugiej połowie XVI wieku przedstawiciele tego rodu występują także wśród szlachty księstwa brzeskiego. W 1591 roku zmarł Jerzy Czibulka z tego księstwa, pochowany został w Byczynie (Pitschen).

W 1600 roku w księstwie opolsko-raciborskim występuje Adam Czibulka z Litultovic (Leitersdorf), w 1617 roku Adam Czibulka (ten sam?) był w służbie Ścibora Praschmy starostą państwa Odry (Odrau) koło Raciborza (Ratibor).

Również w 1617 roku (16.11.) wylegitymowały się ze szlachectwa nieślubne dzieci Wacława Czibulki i Krystyny z Grotowic (Grotowskiej?): Jerzy, Fryderyk, Daniel, Elżbieta, Anna i Maria. W 1636 roku Fryderyk Czibulka (syn Wacława?) był właścicielem Naroku (Norok) koło Opoli (Oppeln).

W drugiej połowie XVII wieku Czibulkowie posiadali majątki głównie w okolicy Rybnika (Rybnik) i Bytomia (Beuthen). W 1650 roku bracia: Jan i Karol Czibulkowie z Litultovic (Leitersdorf) ożenili się z siostrami: Marią Judytą i Dorotą Izoldą – córkami Fryderyka von Holly z Ponięcic (Ponientzuetz) koło Raciborza (Ratibor) i Donaty von Schip. Byli oni właścicielami Pszowa (Pschow) koło Rybnika (Rybnik), który w 1683 roku sprzedali Jerzemu Welczkowi z Dębieńska (Dubensko).

W 1665 roku Alena (Helena) Czibulka wyszła za mąż za Albrechta Spense, właściciela wolnego domu w Ściborzycach Małych (Steubendorf) koło Głubczyc (Leobschuetz).

W 1678 roku (29.03.) Ludmiła Czibulka, wdowa po Janie Oscieszowskim, wyszła za mąż za Henryka Rogowskiego von Kornitz, właściciela Osin

(Oschin) koło Rybnika (Rybnik) i Zdzierdza (Zdierz) koło Gliwic (Gleiwitz). Zmarła w 1715 roku – pochowana została w kościele w Brzezince (Brzezinka) koło Gliwic (Gleiwitz). W 1690 roku Jan Karol Czibulka był właścicielem Starej Wsi (Altendorf) pod Raciborzem (Ratibor).

W 1702 roku występuje w dokumentach Katarzyna Cebulkowa z Ligotki (której?).

W 1700 roku Jerzy Krzysztof Czibulka kupił część Czerwionki (Czerwionka) koło Rybnika (Rybnik), a w 1701 roku był właścicielem Stanowic (Stanowitz) – również koło Rybnika (Rybnik). W 1740 roku należał do niego Kamień (Stein) koło Rybnika (Rybnik).

Jan Krzysztof Czibulka, żonaty z Marią Bogumiłą – córką Ferdynanda von Wrochen z Rept (Repten) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz), miał trzy córki: Marię Józefę – żonę (x 5.06.1740 r.) Jerzego Erdmana Zmeskała; druga – N. była żoną N. Rouzica z Radlina (Radlin) koło Rybnika (Rybnik), trzecia – N. była żoną N. Kotulinskiego.

W 1714 roku (17.04.) Jan Wacław Czibulka nabył Górny Bujaków (Bujakow) koło Rybnika (Rybnik); zmarł w wieku 70 lat 2.02.1738 roku, pochowany został w krypcie rodowej Bujakowskich w kościele w Bujakowie (Bujakow). Żonaty z Joanną Elżbietą Schatański (Szatański), która zmarła 10.03.1762 roku w wieku 90 lat, miał córkę – Katarzynę Annę, żonę (x 24.10.1719 r.) Jana Achatiusa von Holly, syna Karola, właściciela Zawięci (Zawisc) i Belku (Belk) koło Rybnika (Rybnik), oraz syna – Gustawa Kasprowa von Czibulka, który odziedziczył Bujaków (Bujakow) i od 1746 roku posiadał sąsiednie Przyszowice (Preiswitz). W 1783 roku kupił on od Leopolda Larischa Kokoszyce (Kokoschuetz) koło Rybnika (Rybnik). W 1766 roku (1.01.) sprzedał wszystkie swoje majątki w okolicy Bujakowa (Bujakow) za sumę blisko dwudziestu tysięcy talarów generałowi wojsk pruskich Pawłowi von Wernerowi. Zmarł jako ostatni męski przedstawiciel tego rodu, po 1793 roku. Miał tylko córkę N. – żonę N. Paczynskiego.

W Bujakowie (Bujakow) przebywali jeszcze inni przedstawiciele tego rodu: Jerzy Krzysztof Czibulka (ten sam co wyżej?) żonaty (x 16.10.1734 r.)

z Katarzyną von Holly (zm. 5.03.1762 r.); w 1761 roku – Joanna Czibulka z domu bar. von Larisch z Kujaw (Kujau) koło Głogówka (Oberglogau), Augustyn Karol Czibulka, Grzegorz Czibulka i inni.

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 1081–1082; t. II, s. 1138

Błażek, t. III, s. 9; t. IV, s. 13

Pilnáček, t. I, s. 27–28

Landbuecher Opp.-Rat., nr 3, 6, 8, 10, 12, 13, 16a, 17, 23, 24, 25, 300, 325,

Zemská kniha..., nr 48

C.D.S., t. VI nr 345, 447; t. XXXIII, s. 36–39, 46, 53, 81, 106, 108, 110, 155

Knosala J., Stare rody szlacheckie ziemi bytomskiej...,

Zabrze 1996, s. 60–61

Kempa J., Marek G.B., Historia miejscowości i parafii Buja-ków, Katowice 1995, s. 14

CZIGAN

(CZIGAN von SLUPSKO, CZYGAN, ZIGAN, ZYGAN)

Herb rodowy

Herb baronowski

Szlachta górnośląska – boczna linia Żegotów ze Słupska (Slupsko) koło Gliwic (Gleiwitz) herbu Kietlicz (Kiczka). Według legendy rodowej wywodzili się od Żegoty – w latach 1282–1302 kasztelan i wojewody krakowskiego. Herb Kietlicz (Kietlitz) pochodzi z Górnych Łużyc.

Początkowo tworzyli wspólny ród z Żegotami ze Słupska (Slupsko). W drugiej połowie XV wieku bracia Stanisław i Jan Żegotowie zapoczątkowali dwie linie rodu – starszy Stanisław był kontynuatorem rodu Żegotów, młodszy – Jan Żegota, będąc w służbie króla Macieja Korwina na Węgrzech, dowodził oddziałem Cyganów, stąd przezwisko „Cygan”, którego później zaczął używać jako nazwiska. Wrócił z Węgier około 1481 roku. W dokumentach śląskich już jako „Czigan” występuje od 1481 roku – najpierw jako świadek w dokumentach starosty Górnego Śląska – Jana Bielika. Później stał się przeciwnikiem zwolenników Macieja

Korwina (jego syna), gdyż jego podpis figuruje na protokołach sądowych (13.01. i 5.03. 1492 r.) w sprawie Bielika.

W XVI wieku potomkowie Jana osiedlili się w księstwie cieszyńskim, gdzie zajmowali wysokie stanowiska na dworze książęcym i posiadali liczne majątki. W 1527 roku (26.06.) Jan Czigan (ten sam?) zapisał swojej żonie – Reginie von Kralitz 1000 guldenów na majątku Golasowice (Golassowitz) koło Pszczyny (Pless).

W 1529 roku Mikołaj Czigan (syn Jana?) sprzedał Janowi Czeli z Czechowic (Czechowitz) majątki Pruchna (Pruchna) i Rychulców (Richuld) w księstwie cieszyńskim. W 1536 roku Waniek (Wacław) Czigan (brat Mikołaja?) był właścicielem Golasowic (Golassowitz) i Jarząbkowic (Jarzombkowicz) koło Pszczyny (Pless). Golasowice (Golassowitz) przed 1575 rokiem zostały sprzedane Mikołajowi Kozłowskiemu.

Okolo 1540 roku Jan Czigan służył na dworze króla polskiego Zygmunta Starego.

W 1573 roku Cziganowie nabyli miasto Fryštát (Frysztat, Freistadt). W 1590 roku otrzymali tytuł baronów.

W połowie XVII wieku Wacław Fryderyk Czigan był właścicielem Dobrosławic (Dobrosławitz), zaś Jan Jerzy – syn Jana Czigana z Frysztatu (Freistadt) posiadał Zakrzów (Sakrau) koło Koźła (Cosel).

Źródła:

Sinapius, t. I, s. 1086

Błażek, t. I, s. 21; t. IV, s. 13

Pilnáček, t. IV, s. 1129–1132

C.D.S., t. VI, nr 358, 392, 395

Sedlaczek A., Bedeutung des von B. Paprocky verfassten

Speculum fuer die Geschichte von Oesterr.-Schlesien, (w.)

Zeitschrift fuer Geschichte und Kulturgeschichte Oesterreichische-Schlesiens, Troppau Jg. 11:1916, H. 1/3, s. 122–139

CZIMBURG

zob.

CIMBURG

CZINDALSKI

zob.

SCHINDEL

CZIPIAN

zob.

SCIPIAN

CZIRN

zob.

TSCHIRN

CZIRNHAUS

zob.

TSCHIRNHAUS

CZISCHWITZ

zob.

TSCHISCHWITZ

CZOK

W 1447 roku Stentzel zwany Czok, syn Mertensa Stanckesa z Polskiego Browińca (Polnisch Probnitz) koło Prudnika (Neustadt), sprzedał sołectwo w tejże wsi z 2 łanami ziemi, 2 ogrodami, karczmą i stadem 200 owiec.

Węcej nazwisko to nie występuje, herb niezany.

Źródła:

Konietzny Th., Piasten-Urkunden aus dem Kreise Neustadt O/S, (w.) Beitrage zur Heimatkunde Oberschlesiens..., Leobschuetz 1931, s. 167–172, nr dok. 2

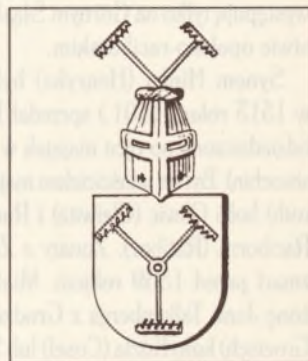
CZOPKENDORF

zob.

GRUTTSCHREIBER

CZORNBERG

(CZORNBERG von GALLOWITZ, ZORNBERG von GALLWITZ)

Herb baronowski

Herb wg Pilnáčka

Stara szlachta śląska, której siedzibą rodową według Błażka były Galowice (Gallowitz), obecnie Gołębice (Galbitz) w księstwie oleśnickim. Pilnáček uważa, że pochodzili z nie zidentyfikowanej miejscowości Czornberg (Zornberg), od której wzięli nazwisko. Później nabyli Galowice (Gallowitz – Galbitz) koło Bierutowa (Bernstadt) w księstwie oleśnickim, które uznali za swoją siedzibę rodową. Pilnáček podaje również inny herb Czornbergów – Grabie odmiana, który na Górnym Śląsku był herbem Chocimirskich. Herb Czornbergów jest bardzo dobrze znany w kilku odmianach i Pilnáček popełnił chyba pomyłkę. Bartosz Paprocki zadekował im jeden rozdział swojego Slezskeho Sztambucha: „Urozonemu a Statecznemu Panu Hanussowi Czornberkowi z Galowic a na Komarnie etc. Na ten czas Soudcy Zemskemu, Panu Melicharowi, Panu Kassparowi, a Panu Balthazarowi

Bratroum y Streycoum geho, Panoum Cornberkom z Galowicz etc.”

W źródłach Czornbergowie pojawiają się na początku XV wieku.

Jako protoplastę rodu Paprocki wymienia Jana Czornberga – około 1400 roku starostę zamku Landeck w księstwie opawskim.

W tym samym czasie występuje w dokumentach Jan Czornberg – starosta księstwa oleśnickiego.

W 1411 roku Hanuss (ten sam Jan?) Czornberg kupił od braci Haswath (Harwath?) czwartą część Pakostowic (Pakuswitz) koło Sycowa (Polnisch Wartenberg). Widnieje on w dokumentach księstwa oleśnickiego jeszcze w 1420 roku.

W 1450 roku w księstwie oleśnickim występuje Henryk Czornberg z Galowic (Gallowitz), obecnie Gołębice (Galbitz). W 1467 roku prawdopodobnie

ten sam, pod imieniem Hynek, bierze udział w wyprawie do Polski.

W 1503 roku Nicol Czornberg był starostą Karcła i Albrechta, książąt ziebicko-oleśnickich.

Ostatnim przedstawicielem tego rodu w księstwie oleśnickim był według heraldyków niemieckich Paweł Czornberg, właściciel Ligoty (Ellguth) (której?).

W 1478 roku Hincze (Henryk) Czornberk von Gallowicz (ten sam?) kupił od Jana Szawła Twardawy połowę Nieznaszyna (Niesnaschin) koło Koźła (Cosel), w 1482 roku występuje w dokumentach Jana Bielika von Kornitz. Odtąd Czornbergowie występują tylko na Górnym Śląsku, głównie w księstwie opolsko-raciborskim.

Synem Hinka (Henryka) był Krzysztof, który w 1513 roku (25.01.) sprzedał Henrykowi Lasocie odziedziczony po ojcu majątek w Nieznaszynie (Niesnaschin). Był on właścicielem majątku Sieroty (Schieroth) koło Gliwic (Gleiwitz) i Rudnika (Rudnik) koło Raciborza (Ratibor). Żonaty z Zofią N. (Jordan?), zmarł przed 1539 rokiem. Miał córkę Jadwigę – żonę Jana Talkenberga z Grodziska (Grodisko lub Groetsch) koło Koźła (Cosel) lub Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz) oraz synów: Krzysztofa jun. i Jana.

Krzysztof jun. był w latach 1548–1556 archidiaconem opolskim, a następnie kanonikiem w Raciborzu (Ratibor). Zmarł w 1560 roku, w testamencie zapisał kolegiacie opolskiej dwa cenne rękopisy.

Jan (zm. ok. 1561 r.) – brat Krzysztofa jun. odziedziczył Sieroty (Schieroth); miał córkę Dorotę – żonę Jerzego Kozłowskiego, oraz syna – Bartłomieja (Balcera), żonatego z Maruszą Nawoy z Dolnej (Dollna) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

Okolo 1590 roku Balcer Czornberg kupił od Żyrowskich Suchodaniec (Sucho-Danietz) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). Zmarł w 1595 roku, pozostawiając dwie córki: Jadwigę – żonę Jana Raszyca (Raschuetz), właściciela Szczerbic (Sczyrbitz) oraz Suminy (Summin) koło Rybnika (Rybnik), i Dorotę – żonę Marcina Siemińskiego z Siemienic (?). Siostry sprzedały cały majątek otrzymany w spadku po ojcu, Jerzemu Raszycowi (Raschuetz) ze Szczerbic (Sczyrbitz).

W drugiej połowie XVI wieku występują w dokumentach jeszcze inni przedstawiciele tego rodu, których pokrewieństwa nie można ustalić. W 1579 roku Elżbieta Strzela była żoną N. Czornberga (Balcera?).

W 1590 roku Jan Czornberg był właścicielem Komorna (Komorno) koło Koźła (Cosel), a w początkach XVII wieku – asesorem sądu ziemskiego księstwa opolsko-raciborskiego. To jemu Bartosz Paprocki dedykował rozdział Slezskeho Sztambucha, tytułując go sędzią ziemskim. Prawdopodobnie jego braćmi byli wymieniani przez Paprockiego Melchior i Kasper – w 1592 roku właściciele Grodziska (Grodisko) i Ligoty (Ellguth) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz).

W 1612 roku Hynek Czornberg był właścicielem Zębowic (Zembowitz) koło Olesna (Rosenberg).

W 1619 roku Adam Czornberg, właściciel Sieroty (Schieroth), członek stanów ewangelickich, był przedstawicielem szlachty toszecko-gliwickiej. Sieroty (Schieroth) należały do Czornbergów od 1546 do początków XVIII wieku. W 1679 roku właścicielem tej miejscowości był Joachim Zorenberg (Czornberg).

W 1689 roku Jan Krzysztof Czornberg sprzedał Gaszynom (Gaschin) Ligotę (Ellguth) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz). W tym samym roku Adam Czornberg z Galowic (Gallowitz), był właścicielem Kopaniny (Kopanina) koło Tarnowskich Gór (Tarnowitz).

Pod koniec XVII i w XVIII wieku była to już drobna i biedna szlachta, zamieszkująca okolice Gliwic (Gleiwitz) i Bytomia (Beuthen).

W 1694 roku Anna Regina Czornberg była matką chrzestną Anny Barbary Franciszki Apolonii von Beess w Szalszy (Schalscha) koło Gliwic (Gleiwitz). W 1718 roku (11.02.) Jan Adam von Czornberg ożenił się z Reginą von Loewencron z Turawy (Turawa) koło Opola (Oppeln).

W latach 1720–1723 Bolesław Antoni Czornberg von Gallowitz, właściciel Pniowa (Pniow) koło Gliwic (Gleiwitz) był pisarzem ziemskim w Raciborzu (Ratibor). Zmarł 12.07.1728 roku, w wieku 65 lat.

W 1740 roku Joanna von Czornberg ze Skrzydlowic (Skrzidlowitz) koło Lublińca (Lublinitz) była

matką chrzestną Józefa Fryderyka Kozłowskiego. W połowie XVIII wieku zmarł Karol Henryk von Czornberg, mieszkający (właściciel?) w Turzy (Thur-sy) koło Lublińca (Lublinitz). Wdowa po nim – Joanna von Wallhofen, wyszła za mąż za Wilhelma Karmanskiego, córka wstąpiła do klasztoru dominikanek w Raciborzu (Ratibor).

Przed 1751 rokiem w okolicy Bytomia (Beuthen) mieszkał Józef Julian Czornberg von Gallowitz. Jego syn – Leopold, ożenił się w 1751 roku (20.06.) z Marianną Schonowską z Łazisk (Lasisk) koło Strzelec Opolskich (Gross Strehlitz), córką Karola Schonowskiego z Kamienia (Stein) (który?).

Leopold miał synów: Juliana Józefa (ur. 1757 r.), Jana Antoniego Iwana (ur. 1758 r.) i Jana.

W czasie wojny siedmioletniej Franciszek Ernest Antoni Błażej bar. (?) Zornberg von Gallowitz (ur. 1759 r.) przeniósł się do Austrii i był założycielem austriackiej linii baronowskiej Czornbergów.

Źródła:

Paprocki B., Sztambuch Ślęzský...

Błażek, t. I, s. 125; t. IV, s. 111

Pilnáček, t. II, s. 527–528

Veldtrup, s. 61

C.D.S., t. VI, nr 310, 342, 485

CZWECK

zob.

ZWECKE

CZYGAN

zob.

CZIGAN

CZYRSKI

zob.

TSCHIRSKY

Althann
Herb hrabiowski

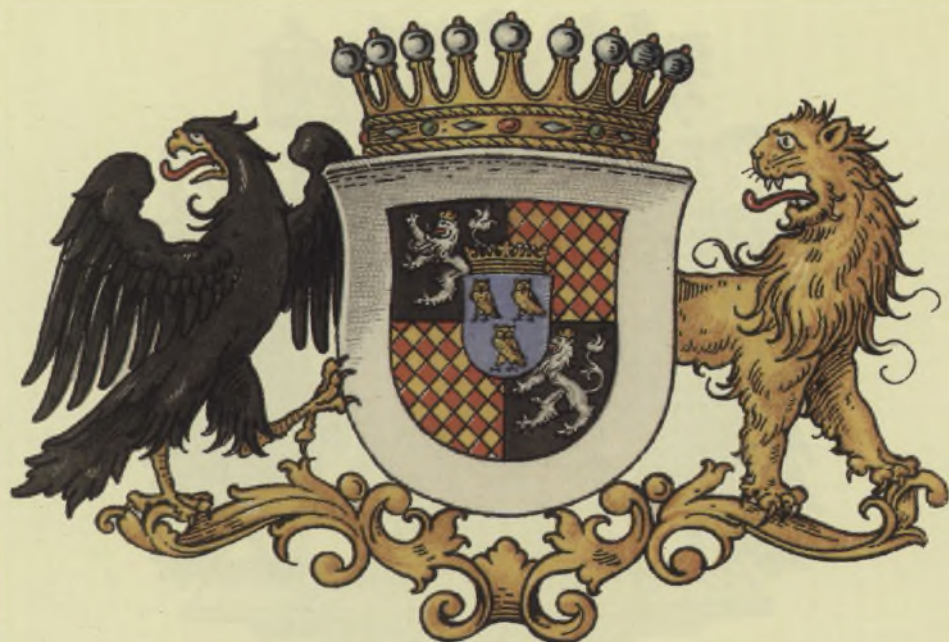
Aulock
Herb szlachecki

Asseburg
Herb hrabiowski

Berge
Herb szlachecki

Bethusy
Herb hrabiowski

Biron
Herb książęcy

Bohlen
Herb baronowski

Bressler
Herb hrabiowski

Canitz
Herb baronowski

Carner
Herb hrabiowski

Choltitz
Herb szlachecki

Czettritz
Herb szlachecki

INDEKS HERBÓW POLSKICH

Aichelberg 69

Aichler 69

Awdaniec 283, 374, 412

Bawół 101, 123

Bełty 383, 413

Berszten II 142, 386

Biberstein 175

Bonarowa 145, 258

Bończa I 336

Brochwicz 278, 325

Brochwicz II 278

Budwicz 214

Cielepele 425

Cietrzew 203

Ciołek 101, 123

Czewoja 393

Doliwa 369

Gozdawa 168

Grabie 372, 429

Habdank 283, 374, 412

Hołobok 358

Jastrzębiec 237, 295

Junosza 252, 267

Kalinowa 119, 414

Kietlicz 427

Kołomasz 393

Kopacz 168

Kornic 188, 189, 226, 228, 364

Korwin 191

Kościeszka 414

Kotwicz I 410

Kotwicz II 370

Kozieł 211, 226, 270, 298, 325, 326, 379, 421

Koźlarogi 368

Larysza 367, 368

Łabędź 311

Łada 156

Łodzia 226, 230

Nieczuja 163, 412, 425

Nowina 341, 367, 368

Odrowąż 195, 278, 315, 414

Osełk 297

Ostoja 186, 352

Ostrzew 163, 412, 425

Pilawa 226, 360

Prawdzie 308

Prus I 226, 360

Prus III 341, 410

Przeginia 367, 368

Przerowa 361

Radwan 277

Raszyca 251, 262, 364

Rawicz 272

Rogała 175, 177, 252, 374

Samson 270

Sokół 322, 325, 326

Starykoń 425

Strzała 247, 393

Strzemie 337

Sulima II 359

Śreniawa 376

Tępa Podkowa 421
 Topór 277, 364, 425
 Trąby 216

Wadwicz 309
 Wieniawa 217, 425
 Wieże 251, 262, 364

INDEKS MIEJSCOWOŚCI

Indeks obejmuje wszystkie miejscowości wymienione w tekście (z pominięciem przedmowy). W szeregu alfabetycznym uwzględniono nazwy polskie, niemieckie i czeskie.

Nazwy miejscowości ustalono na podstawie: Rospond S., *Słownik nazw geograficznych Polski zachodniej i północnej*, t. 1, 2, Warszawa 1951, Choroś M., Jarczyk Ł., Sochacka S., *Słownik nazw miejscowych Górnego Śląska*, Opole 1997, Moša J., *Seznam obci ve Slezsku a na Ostravsku*, Opava 1974

Adelsbach (Struga) 62, 424
Adelsdorf (Zagrodno) 63,
Albersdorf (Olbrachcice, Albrechtice) 169, 394
Albrechtice (Albersdorf, Olbrachcice) 169, 394
Albrechtsdorf (Wojciechów) 171
Alt Berun (Stary Bieruń) 84
Alt Ellguth (Ligota Polska) 253
Alt Gleiwitz (Stare Gliwice) 188
Alt Grottkau (Stary Grodków) 183, 248, 249
Alt Heinrichau (Stary Henryków) 163
Alt Kressel (Stary Kisielin) 334
Alt Rudno (Stare Rudno) 262
Alt Schoenau (Stara Kraśnica) 105, 142
Alt Waltersdorf (Stary Waliszów) 76, 107, 108
Alt Wilmsdorf (Wilamowa) 419
Altdorf (Stara Wieś) 112, 124, 178, 186, 218, 228
Altendorf (Stara Wieś) 201, 202, 336, 337, 365, 366, 367, 386, 418, 426
Altenlohm (Stary Łom) 181, 182
Altkemnitz (Stara Kamienica) 285
Altkoeln (Kolnie, Coelln) 138, 139, 140, 143, 182, 409
Altmannsdorf (Starowice) 255
Altoels (Stara Oleszna) 180
Ampringen 77
Arnsdorf (Miłcz) 203
Arnsdorf (Miłkowie) 90
Arnsdorf (Miłków) 267
Arnsdorf (Przecza) 141
Auras (Uraz) 348, 378

Babice (Babitz) 212
Babitz (Babice) 212
Baborów (Bavorov, Bauerwitz) 154, 269
Badewitz (Bogdanowice, Bohdanov) 110, 248, 249, 250, 295, 418
Baersdorf (Niedźwiedzice) 60, 104, 238, 338, 339
Baerwalde (Niedźwiednik) 152
Baislawitz (Zbyslavice) 272
Baitzen (Byczeń) 340
Baldwinowice (Belmsdorf) 373
Bankau (Bąków) 142, 170, 171, 201
Banov 117
Bansau (Bądzów) 289, 339
Baranowice 307
Barc (Barć) 284
Barć (Barc) 284
Bardo (Wartha) 124
Barschau (Barszów) 118, 348, 390
Barszów (Barschau) 118, 348, 390
Bartošovice (Partschendorf) 418
Bartuschowitz (Bartuszwice) 143
Bartuszwice (Bartuschowitz) 143
Barutswerda 124, 251, 364, 365
Basan (Bażany) 136
Basztie 119
Baucke (Buków) 143
Baudis (Budziszów) 87, 127, 128, 322
Baudmannsdorf (Budziwojów) 70,
Bauerwitz (Baborów, Bavorov) 154, 269
Baumgarten (Paruszowice) 171, 307
Baumgarten (Sady) 129, 282, 307
Bautzen (Budziszyn) 91, 126, 233
Bavorov (Bauerwitz, Baborów) 154
Bažany (Basan) 136
Bądzów (Bansau) 289, 339
Bąków (Bankau) 142, 170, 171
Bąków (Bunkai) 201
Beichau (Biechów) 70
Bělá (Biała, Bielau) 190, 226, 292, 293

- Belk (Belk) 150, 201, 202, 212, 248, 249, 307,
 339, 365, 366, 400, 418, 426
 Bellmansdorf (Radzimów) 356
 Belmsdorf (Baldwinowice) 373
 Belk (Belk) 150, 201, 202, 212, 248, 249, 307, 339,
 365, 366, 400, 418, 426
 Beneschau (Dolny Benešov, Dolní Benešov) 155, 249
 Benešov Dolny (Beneschau, Dolní Benešov) 155, 249
 Benešov Górny (Horní Benešov, Bennisch) 155
 Benkowitz (Bieńkowice) 191, 337
 Benkwitz (Bieńkowice) 95, 116, 328, 329
 Bennisch (Górny Benešov, Horní Benešov) 155
 Berghof (Górzanka) 424
 Beřkovice 168
 Berlin 219, 285, 286
 Bernacice (Wernersdorf) 200
 Bernstadt (Bierutów) 167, 219, 287, 289, 310, 403
 Bertholdsdorf (Uciechów) 72
 Bertultowice 168
 Belina 193
 Bestwina 170
 Beuthen (Bytom) 177, 186, 211, 215, 262, 308,
 317, 414
 Biadacz (Ludwigsdorf) 115
 Biała (Bělá, Bielau) 190, 226, 292, 293
 Biała (Bielau) 338, 339
 Biała Prudnicka (Zuelz) 83, 143, 410
 Biechów (Beichau) 70
 Bielany (Weissenleipe) 185
 Bielau (Biała, Bělá) 190, 226, 292, 293
 Bielau (Biała) 338, 339
 Bielau (Bielawa) 424
 Bielawa (Bielau) 424
 Bielice (Bielitz) 141, 189
 Bielitz (Bielsko) 191, 371
 Bielitz (Bielice) 141, 189
 Bielschowitz (Bielszowice) 186, 217, 237
 Bielsko (Bielitz) 191, 371
 Bielszowice (Bielschowitz) 186, 217, 237
 Bielwiese (Wielowieś) 279
 Bieńkowice (Benkowitz) 191, 337
 Bieńkowice (Benkwitz) 95, 116, 328, 329
 Bierawa (Birawa) 156, 199
 Bierzdan (Bierdzany) 192, 208, 215, 222, 224, 372
 Bierdzany (Bierzdan) 192, 208, 215, 222, 224, 372
 Bierutów (Bernstadt) 167, 219, 287, 289, 310, 403
 Biestrzyków (Eckersdorf) 75
 Biłá Voda (Weisswasser) 76
 Bilkau (Bílkov, Bitków) 374, 375
 Bílkov (Bilkau, Bílków) 374, 375
 Bílý Potok (Weissbach) 135, 419
 Birawa (Bierawa) 156, 199
 Bischofswalde (Biskupów) 90, 133, 172
 Biskupice (Bischkowitz) 267
 Biskupice (Biskupitz) 114
 Biskupin (Bischdorf) 338
 Biskupitz (Biskupice) 114
 Biskupów (Bischofswalde) 90, 133, 172
 Bitków (Bilkau, Bílkov) 374, 375
 Bítov (Bittau) 211, 212, 418
 Bitschín (Bycina) 253
 Bittau (Bítov) 211, 212, 418
 Bittkow (Bytków) 136, 211, 326, 379
 Bladen (Włodzienin) 189, 193, 212, 303
 Blahotice (Błogocice, Blogotitz) 261
 Blandów 216
 Blankenau (Cesarzowice) 92, 334
 Blaschewitz (Błażejowice) 139
 Blaschowitz (Błażejowice) 214
 Bledzew 297
 Blogotitz (Blahotice, Błogocice) 261
 Blottnitz (Błotnica Strzelecka) 226, 360
 Bludovice (Błudowice, Bludowitz) 226
 Bludowitz (Błudowice, Bludovice) 226
 Bluemsdorf (Kwiatoniów) 117
 Blumenau (Świniary, Schweinern) 152, 167
 Blumenrode (Kwietno) 291
 Błażejowice (Blaschewitz) 139
 Błażejowice (Blaschowitz) 214
 Błudowice (Bludowitz, Bludovice) 226
 Błudowice Dolne (Nieder Bludowitz, Dolní Bludovice)
 91, 227, 228, 415, 416
 Błudowice Górne (Horní Bludovice, Ober Bludowitz)
 228, 353
 Błudów 226
 Błogocice (Blahotice, Blogotitz) 261
 Błotnica Strzelecka (Blottnitz) 226, 360
 Bobelwitz (Boboluszkí, Bobolusk, Boblowitz) 169, 234,
 248, 249
 Boberstein (Bobrów) 314
 Boblowitz (Bobelwitz, Boboluszkí, Bobolusk) 169, 234,
 248, 249
 Bobolusk (Boboluszkí, Bobelwitz, Boblowitz) 169, 234,
 248, 249

- Boboluski (Bobolusk, Bobelwitz, Boblowitz) 169, 234, 248, 249
 Bobrek (Bobrek) 215, 326
 Bobrownik (Bobrowniki) 308
 Bobrowniki (Bobrownik) 308
 Bobrów (Boberstein) 314
 Bodland (Bogacica) 130
 Bodzanowice (Botzanowitz) 191, 241
 Bodzanów (Langendorf) 419
 Bogacica (Bodland) 130
 Bogaczów (Gross Reichenau) 258
 Bogdanowice (Badewitz, Bohdanov) 110, 248, 249, 250, 295, 418
 Bogdańczowice (Wuettendorf) 115
 Bogenau (Bogunów) 164, 209
 Bogschuetz (Boguszyce) 69
 Bogumin (Oderberg, Bohumin) 124, 188, 189, 251, 258, 365, 381, 382
 Bogunów (Bogenau) 164, 209
 Bogusławitz (Bogusławice) 140, 146
 Bogusławice (Bogusławitz) 140, 146
 Boguszyce (Bogschuetz) 69
 Bohdanov (Badewitz, Bogdanowice) 110, 248, 249, 250, 295, 418
 Bohdanowice (Boidensdorf) 201
 Bohrau (Borowa) 265, 267
 Bohrauseifersdorf (Borów) 260
 Bohumin (Bogumin, Oderberg) 124, 188, 189, 251, 258, 365, 381, 382
 Boidensdorf (Bohdanowice) 201
 Boischow (Bojszowice) 217
 Boischow (Bojszowy) 177, 178, 252
 Bojanow (Bojanów) 166, 252, 253
 Bojanów (Bojanow) 166, 252, 253
 Bojków (Schoenwald) 188
 Bojszowice (Boischow) 217
 Bojszowy (Boischow) 177, 178
 Bolatice (Bolatitz) 336, 420
 Bolatitz (Bolatice) 336, 420
 Boleslau (Bolesław) 365
 Bolesław (Boleslau) 365
 Bolesławiec (Bunzlau) 94
 Bolkenhain (Bolków) 256, 331
 Bolków (Bolkenhain) 256, 331
 Bomsdorf 258
 Boppard 173
 Borek Strzeliński (Grossburg) 349
 Borganie (Borzygniew) 262, 263
 Borin (Borynia) 262
 Borisławitz (Borzysławice) 249, 307
 Borkendorf (Burgabice) 172
 Borkowice (Borkwitz) 263
 Borkowice (Burgwitz) 238
 Borkwitz (Borkowice) 263
 Borne (Źródła) 87, 95, 116, 328, 329
 Borowa (Bohrau) 265, 267
 Borowica (Harthau) 72
 Borowiny (Heide) 267
 Borowe (Burai) 159
 Borów 165
 Borów (Bohrauseifersdorf) 260
 Borów (Krumpach) 111
 Borszyn Wielki (Heinzebortschen) 180, 181
 Borucin (Borutin) 190, 272, 274, 329, 366
 Borutin (Borucin) 190, 272, 274, 329, 366
 Borycz (Boritsch) 93
 Borynia (Borin) 262
 Borynia Dolna (Nieder Borin) 262
 Borynia Górna (Ober Borin) 113, 262
 Borzygniew (Borganie) 262, 263
 Borzysławice (Borisławitz) 249, 307
 Bothendorf (Pęciszów) 69, 245, 246
 Botzanowicz (Bodzanowice) 191, 241
 Bożków (Eckersdorf) 351
 Bożnów (Eckersdorf) 198
 Braettersdorf (Brařířkovice) 238, 321
 Brandschuetz (Prężyce) 161
 Branice (Branitz) 169, 212, 278
 Braniewo (Braunsberg) 103
 Branitz (Branice) 169, 212, 278
 Bransdorf (Brantice) 194
 Brantice (Bransdorf) 194
 Brařířkovice (Braettersdorf) 238, 321
 Brauchitschdorf (Chróstniki) 278, 279
 Braunsberg (Braniewo) 103
 Bravantice (Brosdorf) 272, 274
 Brema 72, 85
 Bresewitz (Wilhelminenort, Brzozowiec) 125
 Breslau (Wrocław) 65, 66, 75, 77, 79, 83, 87, 92, 102, 106, 107, 116, 117, 126, 132, 133, 136, 146, 164, 165, 173, 174, 184, 218, 222, 223, 225, 240, 247, 252, 257, 258, 261, 266, 262, 275, 281, 285, 286, 297, 320, 324, 328, 329, 340, 344, 345, 356, 380, 384, 391, 399, 401, 405, 412
 Bresnitz (Brzeźnica) 365, 366, 367, 418

- Brieg (Brzeg) 92, 101, 161, 213, 228, 245, 256,
 266, 284, 320, 340, 397, 417
 Brieg (Brzeg Głogowski) 350
 Brinnitz (Brynica) 192
 Brno 257
 Brochocin (Duerr Brockuth) 298
 Brochocinek (Nass Brockuth) 298
 Brodek (Brodek) 295
 Brodowice (Broedelwitz) 195
 Brodziszów (Dittmansdorf) 208
 Broedelwitz (Brodowice) 195
 Bronikowo 297
 Broniszów (Brunzelwaldau) 60
 Brosdorf (Bravantice) 272, 274
 Brosławitz (Zbrosławice) 278, 327, 409
 Brostau (Brzostów) 402
 Browiniec Polski (Polnisch Probnitz) 428
 Brune (Bruny) 101, 363
 Brunek (Brunnek) 337
 Brunnek (Brunek) 337
 Bruntál (Freudenthal) 77, 78, 302, 304, 381
 Bruny (Brune) 101, 363
 Brunzelwaldau (Broniszów) 60
 Brynica (Brinnitz) 192
 Brzeg (Brieg) 92, 101, 161, 213, 228, 245, 256,
 284, 320, 340, 397, 417
 Brzeg Dolny (Dyhernfurth) 222
 Brzeg Głogowski (Brieg) 350
 Brzesnitz (Brzeźnica) 214
 Brzezie (Brzezje) 174, 307, 308, 420
 Brzezinka (Brzezinka) 327, 359, 363, 426
 Brzezowitz (Brzozowice) 186
 Brzeźnica (Bresnitz) 365, 366, 367, 418
 Brzeźnica (Brzesnitz) 214
 Brzostów (Brostau) 402
 Brzozowice (Brzezowitz) 186
 Brzozowiec (Bresewitz, Wilhelminenort) 125
 Brzyszków 310
 Buchau 319
 Buchcice (Buchtitz) 315
 Buchtitz (Buszyce) 315
 Buchtitz (Buchcice) 315
 Buchwald (Buczek) 182
 Buchwald (Buczków) 87
 Buchwald (Buków) 101, 267
 Buckowin (Bukowina) 219
 Buczek (Buchwald) 182
 Buczków (Buchwald) 87
 Budczyce (Haltauf) 111
 Budziszów (Baudis) 87, 127, 128, 322
 Budziszyn (Bautzen) 91, 235
 Budziwojów (Baudmannsdorf) 70
 Budzów (Busow) 215, 322, 323
 Bujaków (Bujaków) 325, 426
 Bujaków (Bujakow) 325, 426
 Bukowina (Buckowin) 219
 Bukowina Sycowska (Bukowine) 345
 Bukowine (Bukowina Sycowska) 345
 Buków (Baucke) 143
 Buków (Buchwald) 101, 267
 Bunkai (Bąków) 201
 Bunzlau (Bolesławiec) 94
 Burau (Borowe) 159
 Burgrabice (Borkendorf) 172
 Burgwitz (Borkowice) 238
 Busow (Budzów) 215, 322, 323
 Buszyce (Buchtitz) 315
 Bycina (Bitschin) 253
 Byczeń (Baitzen) 340
 Byczyna (Pitschen) 363, 426
 Býkov (Pickau) 190, 249
 Bystřice (Bystritz) 213
 Bystritz (Bystřice) 213
 Bytków (Bittkow) 136, 211, 326, 379
 Bytom (Beuthen) 177, 186, 211, 215, 262, 308,
 317, 414
 Bzie (Goldmannsdorf) 142
 Bzinica (Bzinitz) 408
 Bzinitz (Bzinica) 408
 Bzurów 373
C
 Ceber 358
 Centawa (Centawa) 226, 360
 Cesarzowice (Blankenau) 92, 334
 Cesarzowice (Zieserwitz) 86, 284, 289
 Chałupki (Neuhaus) 423
 Charmuzy 364
 Chechlau (Chechło) 216, 367, 368
 Chechło (Chechlau) 216, 367, 368
 Chelm (Chelm Wielki) 84
 Chelm Wielki (Chelm) 84
 Chelmek Wołowski (Kulmikai) 63
 Chelmiec (Kolbnitz) 424
 Chlum 369
 Chmielowitz (Chmielowice) 208
 Chmielowice (Chmielowitz) 208

- Chmielów (Schmellwitz) 60
Chobrzany 272, 274
Chocholki (Rudolphsbach) 127, 128
Chocianowice (Gross Kotzenau) 279
Chocianów (Kotzenau) 181
Chocieborowice (Kutscheborwitz) 307
Chocimierz (Koczimirs) 372
Chojnów (Haynau) 338
Choltice (Choltitz) 212
Choltitz (Choltice) 212
Chorinskowicz (Choryńskowice Wielkie) 375, 376
Chorula (Chorulla) 140, 141, 370, 371, 376, 377
Chorulla (Chorula) 140, 141, 370, 371, 376, 377
Choryně (Chorin) 374, 375
Choryńskowice (Chorinskowicz) 375, 376
Chorzow (Chorzów) 254
Chorzów (Chorzow) 254
Choustnik 380
Chrobrow (Petersdorf) 87
Chobrzany 190
Chropaczow (Chropaczów) 352
Chropaczów (Chropaczow) 352
Chrosczinna (Chróścina Opolska) 141, 142
Chrostin (Chróścina) 169
Chróstniki (Brauchitschdorf) 278, 279
Chróścina (Chrostin) 169
Chróścina (Weissdorf) 141, 143
Chróścina Nyska (Kroschen) 405
Chróścina Opolska (Chrosczina) 141, 142
Chrzelice (Schelitz) 221, 316, 317, 394
Chuchelná (Kuchelna) 272, 292, 293
Chudenice 419
Chudow (Chudów) 216, 237, 327, 379
Chudów (Chudow) 216, 237, 327, 379
Chwalimierz (Frankenthal) 380
Ciechowice (Schichowitz) 365
Ciechów (Dietzdorf) 379
Cierlicko Górne (Horní Těrlicko) 353
Cierpice (Tuerpitz) 174
Cieszowa (Czieschowa) 284
Cieszyn (Teschen) 124, 189, 230, 261, 311, 407, 414
Cieszyny (Tscheschen) 266
Ciężkowice (Czienskowicz) 365, 367
Cimbuk 381, 382
Cisownica 284
Cisów (Zeisberg) 413
Coelln 392
Coelln (Altkoeln, Kolnie) 138, 139, 140, 143, 182, 409
Colditz 392
Cosel (Koźle) 188, 189, 320, 336
Crosen a. d. Oder (Krosno Odrzańskie) 409, 423
Czabischau (Čavisov) 212
Czaple (Tschapel) 386
Czarkow (Czarków) 220
Czarków (Czarkow) 220
Czarnowanz (Czarnowasy) 124, 315
Czarnowasy (Czarnowanz) 124, 315
Czarny Bór (Schwarzwaldau) 424
Czartkowice (Knobelsdorf) 216
Czartowice (Schartowitz) 174, 241
Czechnów (Zechen) 339
Czechowice (Czechowicz) 427
Czechowice (Schechowitz) 214, 228, 230, 365, 413
Czechowice (Tieschowitz, Tiachowitz) 415
Czechowicz (Czechowice) 415, 416, 427
Czekanów (Schakanau) 306
Czepielowice (Tschoepelowitz) 184
Czernica (Czernitz) 295
Czernitz (Czernica) 295
Czertova Lhotka (Teufelsdorf) 420
Czerwentzuetz (Czerwęcice) 213, 248, 421
Czerwieńsk (Rothenburg) 151, 156, 205, 207, 402
Czerwęcice (Czerwentzuetz) 213, 248, 421
Czerwionka (Czerwionka) 426
Czesławice (Zesselwitz) 421, 422
Częstochowa 262
Czienskowicz (Ciężkowice) 365, 367
Czornberg (Zornberg) 429
Czwiklitz (Ćwiklice) 295
Čavisov (Czabischau) 212
Česka Lipa 258
Čertova Lhotka (Teufelsdorf) 420
Ćwiklice (Czwiklitz) 295
Daetzdorf (Dzierzków) 238
Dahlwitz 349
Dahsau (Daszów) 181
Dambritsch (Dębice) 379
Damianowice Górne (Ober Damsdorf) 208
Dammer (Dąbrowa) 159, 160
Danchwitz (Dankowice) 395
Dankowice (Danchwitz) 395
Danzig (Gdańsk) 244, 417

- Daszów (Dahsau) 181
 Dąbie (Grueneiche) 92
 Dąbrowa (Dammer) 159
 Dąbrowa (Dombräu, Doubrava) 119
 Dąbrowa Bolesławiecka 347
 Dąbrowica (Eichberg) 314
 Dąbrówka (Dombrowka) 109
 Debrznik (Krausendorf) 331, 402
 Děhylov (Dielhau) 235, 236
 Dembina 305
 Dembowetz (Dębowiec, Dubovec) 415, 416
 Deschowitz (Zdzieszowice) 370
 Deštné (Dorftheschen) 193, 212
 Deutsch Kessel (Nowy Kisielin) 253
 Deutsch Krawarn (Kravaře) 155, 249, 269, 303, 304, 342, 343, 382
 Deutsch Muellmen (Wierzch) 174, 248, 249, 394
 Deutsch Neukirch (Nowa Cerekwia) 303, 305
 Deutsch Pawłowicz (Niemieckie Pawłowice, Śląskie Pavlovice) 142, 201, 202
 Deutsch Wuerbitz (Wierzbica) 125, 148
 Deutschen (Duczów) 101, 125
 Deutschleuten (Lutynia Dolna, Dolni Lutyně) 365, 366
 Dębice (Dambritsch) 379
 Dębieńsko Wielkie (Gross Dubensko) 177, 178, 326, 426
 Dębieńsko (Dubensko) 425
 Dębowiec (Dembowetz, Dubovec) 415, 416
 Dieban (Dziewin) 349
 Dielhau (Děhylov) 235, 236
 Dietzdorf (Ciechów) 379
 Dirschel (Drslav, Dzierżysław) 200, 215, 292, 293
 Dirschkowicz (Drżkowice, Drżkovicze) 226
 Dittersbach (Dziétrzychowice) 419
 Dittersbach (Zwierzyniec) 183
 Dittmannsdorf (Mieszkowice) 309
 Dittmannsdorf (Brodziszów) 208
 Dívčí Hrad (Meidelberg) 73
 Dobersdorf (Dobieszów) 231
 Dobiercice (Wilmsdorf) 171
 Dobieszowice 302
 Dobieszów (Dobersdorf) 231
 Dobieszów (Dobishau) 252
 Dobishau (Dobieszów) 252
 Dobra (Dobrau, Zelasno) 141
 Dobrau (Dobra, Zelasno) 141
 Dobré Zemice (Guttenland) 124, 227, 228, 261
 Dobrociesz (Wernersdorf) 65
 Dobrodzień (Guttentag) 142, 152, 214, 215, 220, 222, 223, 224, 264, 363
 Dobrosławice (Dobrosławitz) 303, 305
 Dobrosławitz (Dobrosławice) 303, 305
 Dobrosławitz (Dobrosławice) 428
 Dobrosławice (Dobrosławitz) 428
 Doeringau (Dziadoszyce) 280
 Dollna (Dolna) 370, 430
 Dolna (Dollna) 370, 430
 Dolní Benešov (Dolny Beneszków, Beneschau) 155, 249
 Dolní Bludovice (Dolne Błędowice, Nieder Bludowitz) 91, 227, 228, 415, 416
 Dolní Lištná (Dolna Liszna, Nieder Lischna) 119, 142, 143
 Dolni Lutyně (Deutschleuten, Dolna Lutynia) 365, 366
 Dolní Markdovice (Dolne Markdowice, Nieder Markdowitz) 119
 Dolní Povelice (Nieder Paulowitz) 109
 Dolní Suchá (Dolna Sucha, Nieder Suchau) 142
 Dolni Tošanovice (Nieder Toschonowitz) 354
 Dolopłaz 374, 375
 Domanowice (Domnowitz) 271
 Domaszczyń (Domatschine) 97
 Domaszowice (Noldau) 243
 Domatschine (Domaszczyń) 97
 Dombräu (Doubrava, Dąbrowa) 119
 Dombrowka (Dąbrówka) 109
 Domecko (Dometzko) 124, 136, 195, 214, 215, 249, 316, 317, 318
 Dometzko (Domecko) 124, 136, 195, 214, 215, 249, 316, 317, 318
 Domnowitz (Domanowice) 271
 Domsdorf (Tomkowice) 62, 105
 Dorftheschen (Deštné) 193, 212
 Dornhennersdorf (Strzegomice) 234
 Doubrava (Dąbrowa, Dombräu) 119
 Drahanovice 212
 Drahomischel (Drogomyśl) 91, 228, 230, 345, 415, 416
 Dralin (Dralin) 271
 Drazenice 376
 Dremling (Drzemlikowice) 195
 Drezno 283, 297
 Drogomil (Nenkersdorf) 280
 Drogomyśl (Drahomischel) 91, 228, 230, 345, 415, 416
 Droniowice (Droniowitz) 409
 Droniowitz (Droniowice) 409

Drslav (Dzierzysław, Dirschel) 200, 215, 292, 293
 Drwalowice (Wallwitz) 280
 Drzemlikowice (Dremling) 195
 Drżkowice (Drżkowie, Dirschkowitz) 226
 Drżkowice (Drżkowice, Dirschkowitz) 226
 Dubensko (Dębieńsko) 425
 Dubovec (Dębowiec, Dembowetz) 415, 416
 Duczów (Deutschen) 101, 125
 Duerr Brockuth (Brochocin) 298
 Duerr Kunzendorf (Konradów) 255
 Dyhernfurth (Brzeg Dolny) 222
 Dźbańce (Krug) 179, 222, 292, 293, 307
 Dziadoszyce (Doeringau) 280
 Działosze (Ottendorf) 208
 Dzielau (Dzielawy) 142, 215
 Dzielawy (Dzielau) 142, 215
 Dzierzków (Daetzdorf) 238
 Dzierżoniów (Reichenbach) 309
 Dzierzysław (Dirschel, Drslav) 200, 215, 292
 Dietrzychowice (Dittersbach) 419
 Dziewin (Dieban) 349
 Dzewkowice (Schewkowitz) 370, 371
 Dzięgielów (Dzingelau) 415
 Dzikowice (Ebersdorf) 198
 Dzimierz (Dzimirz) 166, 366, 367
 Dzimirz (Dzimierz) 166, 366, 367
 Dzingelau (Dzięgielów) 415
 Dziwiszów (Ober Berbisdorf) 109

Ebersdorf (Dzikowice) 198
 Eckersdorf (Biestrzyków) 75
 Eckersdorf (Bożków) 351
 Eckersdorf (Bożnów) 198
 Ehrenberg 169
 Eichberg (Dąbrowica) 314
 Eisenmost (Żelazny Most) 238
 Eisenberg (Żeleźnik) 208
 Eisersdorf (Żelazno) 336
 Ellgoth (Lhota) 113
 Ellguth (Ligota Zabrska) 188
 Ellguth (Ligota) 143, 188, 227, 235, 241, 365, 430
 Ellguth (Ligota, Lhota) 386
 Ellguth Turawa (Ligota Turawska) 222, 224, 263
 Endersdorf (Jędrzejowice) 258
 Erfurt 232, 287, 297
 Esdorf (Opoczka) 290
 Eychelberg 69

Falkenhain (Sokołowiec) 182
 Falkenstein (Sokołowiec) 256
 Falkowitz (Falkowice) 192, 380
 Falkowice (Falkowitz) 192, 380
 Faulbrueck (Mościsko) 72
 Faulbruek (Mościska) 387, 388
 Fauljoppe (Gorzelin) 105
 Festenberg (Twardogóra) 266, 291
 Fischbach (Karpniki) 349
 Floste (Włostowa) 330, 333
 Foerstchen 254
 Frankenstein (Ząbkowice Śląskie) 106, 171, 208, 260, 411
 Frankenthal (Chwalimierz) 380
 Frankfurt 120, 228, 320
 Frankstadt (Frenštát) 336
 Fraustadt (Wschowa) 101, 297
 Freiburg (Świebodzice) 378
 Freistadt (Fryštát, Frysztat) 119, 261, 406, 428
 Freiwaldau (Frývaldov) 336
 Freiwaldau (Gozdnica) 159
 Frenštát (Frankstadt) 336
 Freudenburg (Radosna, Radosno) 256, 413
 Freudenthal (Bruntál) 77, 78, 302, 304, 381
 Freystadt (Koźuchów) 87
 Fridberg 226
 Friedeberg (Mirsk) 265
 Friedeck (Frydek, Frýdek) 72, 129, 303, 305
 Friedersdorf (Łęzycze) 151
 Friedland (Korfantów) 199, 330, 331, 333
 Frydek (Frýdek, Friedeck) 72, 129, 303, 305
 Frýdek (Frydek, Friedeck) 72, 129, 303, 305
 Frydrychowice 228
 Fryštát (Frysztat, Freistadt) 119, 261, 406, 428
 Frysztat (Fryštát, Freistadt) 119, 261, 406, 428
 Frývaldov (Freiwaldau) 336
 Fuchswinkel (Lisie Kąty) 419
 Fuellstein (Fułštejn) 109, 212
 Fuerstenstein (Książ) 200, 378, 423
 Fulnek 109, 303, 305
 Fułštejn (Fuellstein) 109, 212

Gabiszyce Średnie (Mittel Gerlachsheim) 279
 Gać (Heidau) 140
 Gadzowice (Schmeisdorf) 143
 Galbitz (Galowice, Gallowitz) 365, 429, 430
 Gallowitz (Galowice, Galbitz) 365, 429, 430
 Galowice (Gallowitz, Galbitz) 365, 429, 430

- Gałaczycze (Giersdorf) 117
 Ganiowice (Ganiowitz) 418
 Ganiowitz (Ganiowice) 418
 Gardawice (Gardawitz) 113, 192, 218, 229, 407
 Gardawitz (Gardawice) 113, 192, 218, 229, 407
 Gaszowice (Goernsdorf) 215
 Gądkowice (Gontkowitz) 242
 Gądów Mały (Klein Gandau) 146
 Gdańsk (Danzig) 244, 417
 Geischen (Giżyn) 339
 Gellenau (Jeleniów) 205
 Geppersdorf (Gębzyce) 288
 Geppersdorf (Rzędziwojowice) 282
 Gesess (Ujeździec) 132, 183
 Gębzyce (Geppersdorf) 288
 Gieraltowitz (Gieraltowice) 188
 Gierałcice (Giersdorf) 316, 317
 Gierałcice (Jeroltschuetz) 125, 336
 Gieraltowice (Gieraltowitz) 188
 Gieraltowiec (Giersdorf) 105
 Gierów (Guehrau) 118
 Giersdorf (Gałaczycze) 117
 Giersdorf (Gierałcice) 316, 317
 Giersdorf (Gieraltowiec) 105
 Giersdorf (Opolnica) 146, 330, 332, 333
 Giessmannsdorf (Gościszów) 182
 Gilschwitz (Kylesovice) 211, 212, 227
 Girlachsdorf (Gniewków) 238
 Giżyn (Geischen) 339
 Glaesen (Kłisin) 139, 238, 239, 339, 389
 Glambach (Głęboka) 208
 Glatz (Kłodzko) 162, 171, 179
 Gleiwitz (Gliwice) 188, 189, 217, 287, 326, 411
 Glinica (Glinitz) 216
 Glinitz (Glinica) 216
 Gliwice (Gleiwitz) 188, 189, 217, 287, 326, 411
 Glockersdorf (Klokočov) 109
 Glogau (Głogów) 161, 164, 232, 243, 244, 264, 300, 336
 Glowtschuetz (Główczyce) 222, 264, 426
 Głęboka (Glambach) 208
 Głogów (Glogau) 161, 164, 232, 243, 244, 264, 300, 336
 Głogówek (Oberglogau) 61, 139, 142, 143, 257, 423
 Główczyce (Glowtschuetz) 222, 264, 426
 Głubczyce (Leobschuetz) 83, 122, 123, 124, 232
 Glucholazy (Ziegenhals) 62, 135, 419
 Gniewków (Girlichsdorf) 104, 238
 Gniewomierz (Oyas) 182
 Gnojnik (Hnojnik) 143
 Goczalkowice (Gotschalkowitz) 261
 Godow (Godów) 228
 Godów (Godow) 228
 Godziszowa (Guentherwitz) 324, 325
 Godziszowa (Reppersdorf) 171
 Goellschau (Goliszów) 60
 Goerlitz (Zgorzelec) 82, 149, 151, 172, 209, 234, 254, 398, 407
 Goernsdorf (Gaszowice) 215
 Gogolin (Gogolin) 195, 316, 317
 Gola (Guhlau) 185, 198, 324
 Gola 215
 Golanka (Heidau) 384, 385
 Golasowice (Golassowitz) 427
 Golassowitz (Golasowice) 427
 Golczowice (Golschwitz) 143, 188
 Goldberg (Złotoryja) 63, 156, 238
 Goldmannsdorf (Bzie) 142
 Goldschmieden (Złotniki) 95, 174, 300, 301
 Goliszów (Goellschau) 60
 Golkowitz (Golkowice) 111, 407
 Gollkowe (Golków) 242
 Golschwitz (Golczowice) 143, 188
 Golkowice (Golkowitz) 111, 407
 Golków (Gollkowe) 242
 Gontkowitz (Gądkowice) 242
 Goradze (Góraždze) 195, 316, 317
 Gorzelin (Fauljoppe) 105
 Gorzuchów (Moehten) 312
 Gorzyca (Lerchenborn) 238, 250
 Gorzyce (Gross Gorschuetz) 84
 Gorzyczki (Klein Gorschuetz) 161, 201
 Goschuetz (Goszcz) 266
 Gosławitz (Gosławice) 222, 223, 264
 Gosławice (Gosławitz) 222, 223, 264
 Gostomia (Simmsdorf) 143, 212
 Gostyń (Gustau) 90
 Goszcz (Goschuetz) 266
 Goszycze Wielkie (Gross Hoschuetz) 375, 376
 Gościejowice (Heidersdorf) 282
 Gościszów (Giessmannsdorf) 182
 Gotartowice (Gottartowitz) 366, 367
 Gotschalkowicz (Goczalkowice) 261
 Gottartowicz (Gotartowice) 366, 367
 Gozdnicza (Freiwaldau) 159
 Góra (Guhrau) 217, 218, 295

- Góra Śląska (Guhrau) 60, 101, 217, 218
 Górażdże (Goradze) 195, 316, 317
 Górowo (Konradswaldau) 232
 Górzanka (Berghof) 424
 Grabary (Hartau) 419
 Grabin (Grueben) 395
 Graboszyce 277
 Grabowka (Grabówka) 241
 Grabówka (Grabowka) 241
 Graefenort (Grotowice) 426
 Gregersowitz (Grzegorzowice) 329, 418
 Greisau (Gryzów) 242
 Gremsdorf (Gromadka) 182
 Grodischcz (Hradiště, Grodziszczce) 262, 353
 Grodisko (Grodzisko) 93, 214, 370, 371, 430
 Groditz (Grodziec) 141, 171, 331, 345, 371
 Grodziec 60
 Grodziec (Groditz) 141, 171, 331, 345, 371
 Grodzisko (Grodzisko) 93, 214, 370, 430
 Grodzisko (Groetsch) 430
 Grodziszczce (Grodischcz, Hradiště) 262, 353
 Grodziszczce (Lampersdorf) 105, 297
 Groetsch (Grodzisko) 430
 Gromadka (Gremsdorf) 182
 Groschowitz (Groszowice) 143
 Gross Blumenau (Świniary Wielkie) 371
 Gross Dubensko (Wielkie Dębieńsko) 177, 178, 326, 426
 Gross Ellguth (Ligota Wielka) 142, 163
 Gross Gorschuetz (Gorzycze) 84
 Gross Grauden (Grudynia Wielka) 262
 Gross Heinzendorf (Jędrzychów) 275
 Gross Hoschuetz (Goszczyce Wielkie) 375, 376
 Gross Kotzenau (Chocianowice) 279
 Gross Krauschen (Kruszyn) 296
 Gross Lessen (Leśniów Wielki) 88
 Gross Mahlendorf (Malerzowice Wielkie) 300, 301
 Gross Mangersdorf (Magnuszowice) 140, 188, 370
 Gross Nimsdorf (Naczesławice) 169, 248, 249, 271, 377
 Gross Ochab (Ochaby Wielkie) 228, 295, 353
 Gross Paniow (Paniowy) 306, 326, 327
 Gross Peterwitz (Pietrowice Wielkie) 215
 Gross Pohlom (Velká Polom) 238, 336
 Gross Reichenau (Bogaczów) 258
 Gross Rinnnersdorf (Rynarcice) 94, 111
 Gross Schweinern (Świniary Wielkie, Gross Blumenau) 371
 Gross Stein (Kamień Śląski) 140, 214
 Gross Strehlitz (Strzelce Opolskie) 142, 215, 228, 241, 395, 397
 Gross Weigelsdorf (Kielczów) 180
 Gross Wilkowitz (Wilkowice) 377
 Grossburg (Borek Strzeliński) 349
 Groszowice (Groschowitz) 143
 Grotowice (Graefenort) 426
 Gródczany (Hratschein, Hradčany) 365
 Grudynia Wielka (Gross Grauden) 262
 Grueben (Grabin) 395
 Gruelich (Kralupy) 73
 Gruen Hartau (Zielenice) 132
 Gruenberg (Zielona Góra) 89, 282
 Gruendorf (Zieliniec) 116
 Grueneiche (Dąbie) 92
 Gruenthal (Zielona Łąka) 87
 Gruessau (Krzeszów) 163
 Grunau (Jeźów Sudecki) 297
 Grunau (Żeruszycze) 328, 329
 Grunwald 101, 145, 209, 338, 409, 423
 Gryzów (Greisau) 242
 Grzegorzowice (Gregersowitz) 329, 418
 Grzendzin (Grzędzin) 215
 Grzędzin (Grzendzin) 215
 Grzymalin (Langenwaldau) 105, 196
 Guckelwitz (Kuklice) 66
 Guckerwitz (Kokorzyce) 181
 Guehrau (Gierów) 118
 Guentherwitz (Godzieszowa) 324, 325
 Guhlau (Gola) 185, 198, 324
 Guhrau (Góra) 217, 218, 295
 Guhrau (Góra Śląska) 101
 Gustau (Gostyń) 90
 Guttenland (Dobré Zemice) 124, 227, 228, 261
 Guttentag (Dobrodzień) 142, 152, 214, 215, 220, 222, 223, 224, 264, 363
 Gwosdzian (Gwoździany) 270, 271, 408
 Gwoździany (Gwosdzian) 270, 271, 408
 Habendorf (Miłocice) 288, 324, 332, 333
 Habendorf (Owiesno) 238
 Halbendorf (Półwieś) 377
 Haltauf (Budczyce) 111
 Hannsdorf (Hanuszów Dolny) 77, 171
 Hanower 97
 Hanuszów Dolny (Hannsdorf) 77, 171
 Harbultowitz (Harbultowice) 115

- Harbultowice (Harbultowitz) 115
 Harbutowice (Harbutowitz) 366, 367
 Harbutowitz (Harbutowice) 366, 367
 Hartau (Grabary) 419
 Harthau (Borowica) 72
 Haselbach (Leszczyniec) 419
 Haslach (Hażlach) 91, 228, 229, 230, 416
 Hausdorf (Hupkowitz) 109
 Hausdorf (Jugowice) 259
 Hausdorf (Jugowiec) 384, 385
 Haynau (Chojnów) 338
 Hażlach (Haslach) 91, 228, 229, 230, 416
 Heidau (Gać) 140
 Heidau (Golanka) 384, 385
 Heide (Borowiny) 267
 Heidelberg 345, 353
 Heidersdorf (Gościejowice) 282
 Heidersdorf (Włosień) 283
 Heidewilxen (Wilczyn) 116
 Heinrichau (Henryków) 409, 422
 Heinrichsdorf (Włodzisławice) 327
 Heinzebortschen (Borszyn Wielki) 180, 181
 Heinzendorf (Skrzynka) 162
 Heinzendorf (Witoszyce) 165, 267
 Hennersdorf (Jindřichov) 121, 290
 Hennersdorf (Sidzina) 395
 Henryków (Heinrichau) 409, 422
 Heraldice (Herrlitz) 200, 201, 202, 273, 302, 304
 Herbersdorf (Sobin) 275
 Heřmánek (Klein Hermsdorf) 132
 Hermsdorf (Jerzmanice) 238, 419
 Herrlitz (Heraldice) 200, 201, 202, 273, 302, 304
 Herrndorf (Żukowice) 158, 159
 Herrnsdorf (Wąsosz) 122, 123, 124, 339
 Herzogswaldau (Niedaszów) 244
 Herzogswaldau (Niemstów) 105
 Herzogswalde (Wierzbnik) 267
 Herzogswalde (Żdanów) 267
 Hilbersdorf (Oldrzychowice) 189
 Himmelwitz (Jemielnica) 247
 Hindorf (Kamienica Mała) 285
 Hirschberg (Jelenia Góra) 314
 Hirschfelde (Kaniów) 220, 221
 Hlučín (Hulczyn, Hultschin) 124, 165, 188, 189, 302, 303, 305
 Hněvošice (Schreibersdorf) 215
 Hnojník (Gnojnik) 145
 Hochkirch (Wysoki Kościół) 92
 Hoeckricht (Jędrzychowice) 315, 324
 Hoefchen (Stodółka) 387
 Hoenigern (Miodary) 147
 Hohendorf (Wysocko) 256
 Hohgiersdorf (Modliszów) 417
 Hohlstein (Skała) 205, 207
 Holovous 131
 Holstein (Holsztyn) 128, 294, 318
 Holsztyn (Holstein) 128, 294, 318
 Horki 421
 Horní Benešov (Bennisch, Górny Beneszów) 155
 Horní Bludovice (Ober Bludowitz, Górne Błędowice) 228, 353
 Horní Marklowice (Górne Marklowice, Ober Marklowitz) 119, 229
 Horní Těrlicko (Górne Cierlicko) 353
 Horní Žitovice (Seitendorf) 234, 235, 236
 Hory (Zuckmantel) 419
 Hoštice Hornie (Obergostiz) 386
 Hotzenplotz (Osobłaha) 113, 121, 307, 336
 Hrabín (Hrabyně) 212
 Hrabyně (Hrabín) 212
 Hradce 382
 Hradczany (Gródczany, Hradschein) 365
 Hradiště (Grodziszczce, Grodiszcz) 262, 353
 Hranice 187
 Hradschein (Hradczany, Gródczany) 365
 Huenern (Psary) 161, 182
 Hukvaldy 235, 336
 Hulczyn (Hultschin, Hlučín) 124, 165, 188, 189, 302, 303, 305
 Hultschin (Hlučín, Hulczyn) 124, 165, 188, 189, 302, 303, 305
 Hundsfeld (Psie Pole) 233
 Hunietice 187
 Hupkowitz (Hausdorf) 109
 Hvězdlica 382
 Idzików (Kieslingswalde) 321
 Illowitz (Iłownica) 341, 407
 Ilnica (Ilnisch) 60, 182, 340
 Ilnisch (Ilnica) 60, 182, 340
 Iłownica (Illowitz) 341, 407
 Ingolstadt 156
 Iskrzyżyn (Iskritschin) 227
 Itschin (Jičín) 90, 339, 382
 Iwiny (Oldern) 95, 116, 328, 329

Jackschoenau (Jaksonowice) 219
Jackschoenau (Jaksonów) 107, 350, 400
Jacobsdorf (Jakuszów) 196
Jaegerndorf (Křnov) 122, 123, 186, 196, 292
Jakobine (Jakubowice) 195
Jakobsdorf (Jakubowice) 101
Jaksonowice (Jackschoenau) 219
Jaksonów (Jackschoenau) 107, 350, 400
Jakubowice (Jakobine) 195
Jakubowice (Jakobsdorf) 101
Jakubowice (Jakubowitz) 292
Jakubowitz (Jakubowice) 292
Jakuszów (Jacobsdorf) 196
Jama (Jama) 101
Jamke (Stara Jamka) 215, 266, 316, 317, 318
Jamna (Tiefensee) 64, 405
Jankowa (Jantkawe) 288
Jankowe (Janków) 245, 246
Janków (Jankowe) 245, 246
Janowice Wielkie (Jannowitz) 297, 331, 413
Jannowitz (Janowice Wielkie) 297, 331, 413
Jantkowa (Jankowa) 288
Jarischau (Jaryszów) 249, 355
Jaryszów (Jarischau) 249, 355
Jarząbkowice (Jarzombkowitz) 327, 427
Jarzombkowitz (Jarząbkowice) 327, 427
Jaschine (Jasienie) 214, 222
Jaschkowitz (Jaśkowice) 253
Jasienica Dolna (Nieder Hermsdorf) 330, 335
Jasienie (Jaschine) 214, 222
Jasiona (Jassen) 377
Jassen (Jasiona) 377
Jastrzębie (Nassadel) 220, 221, 243
Jastrzębnik (Steinberg) 109
Jaszów (Seiffersdorf) 208
Jaśkowice (Jaschkowitz) 253
Jauer (Jawor) 124, 135, 148, 424
Jauer (Jaworów) 198
Jauernig (Javorník) 132, 135
Javorník (Jauernig) 132, 135
Jawor (Jauer) 124, 135, 148, 424
Jawornik (Jauernig) 181
Jaworów (Jauer) 198
Jaworze 90
Jelcz (Jeltsch) 266
Jelenia Góra (Hirschberg) 314
Jeleniów (Gellenau) 205
Jeltsch (Jelcz) 266

Jemielnica (Himmelwitz) 247
Jendrin (Jędrynia) 268
Jenkowice (Jenkwitz) 266
Jenkwitz (Jenkowice) 266
Jeroltschuetz (Gierałcice) 125, 336
Jerzmanice (Hermsdorf) 238, 419
Jeschkowitz (Jezdkovice) 201, 213
Jevíčko 235, 236
Jezdkovice (Jeschkowitz) 201, 213
Jeźów Sudecki (Grunau) 297
Jędrynia (Jendrin) 268
Jędrzejowice (Endersdorf) 258
Jędrzychowice (Hoeckricht) 315, 324
Jędrzychów (Gross Heinzendorf) 275
Jičín (Itschin) 90, 339, 382
Jindřichov (Hennersdorf) 121, 290
Jugowice (Hausdorf) 259
Jugowiec (Hausdorf) 384, 385
Juszczyn (Lampersdorf) 242

Kadlub (Kadłub) 93, 309
Kadlubietz (Kadłubiec) 143, 185
Kadlub Turawa (Kadłub Turawski) 222, 224
Kadłub (Kadłub) 93, 309
Kadłub Turawski (Kadłub Turawa) 222, 224
Kadłubiec (Kadlubietz) 143, 185
Kahrau (Karów) 339
Kaindorf (Kijów) 204
Kaldaun (Kałduny) 179, 292, 293, 357
Kalinów (Kalinów) 170, 185, 249, 370, 371
Kalinowice (Kalinowitz) 316, 317
Kalinowitz (Kalinowice) 316, 317
Kalinów (Kalinów) 170, 185, 249, 370, 371
Kalinówka (Polach) 238, 279, 348
Kalnzeem 205, 206
Kaltwasser (Zimna Woda, Studené Vody) 104, 228
Kałduny (Kaldaun) 179, 292, 293, 357
Kamenz (Kamieniec Żąbkowicki) 99
Kamienica (Kaminitz) 191, 192
Kamienica Mała (Hindorf) 285
Kamieniec Żąbkowicki (Kamenz) 99
Kamienna Góra (Landeshut) 378, 411
Kamień (Kamin) 186, 241, 271, 352
Kamień (Stein) 165, 426, 431
Kamień Górowski (Kamin) 60
Kamień Śląski (Gross Stein) 140, 214
Kamin (Kamień Górowski) 60
Kamin (Kamień) 186, 241, 271, 352

- Kaminitz (Kamienica) 191, 192
 Kammelwitz (Kęblowice) 195, 289
 Kammelwitz (Kęblów) 197, 280, 298
 Kammerau (Komorów) 268
 Kandrzin (Kędzierzyn) 143, 273, 386
 Kaniów (Hirschfelde) 220, 221
 Kantersdorf (Kantorowice) 309
 Kanth (Kąty Wrocławskie) 184, 394
 Kantorowice (Kantersdorf) 309
 Kapatschuetz (Kopaszyn) 185
 Karbischau (Skarbiszów) 184
 Karlsmarkt (Karłowice, Katowice, Ketzendorf) 138, 139, 140, 409
 Karlubitz (Karlubiec) 195, 316, 317
 Karłowice (Katowice, Ketzendorf, Karlsmarkt) 138, 139, 140, 409
 Karlubiec (Karlubitz) 195, 316, 317
 Karmonki (Karmunkau) 191
 Karmunkau (Karmonki) 191
 Karniów (Krnov, Jaegerndorf) 122, 123, 186, 196, 292
 Karoschke (Kuraszków) 339
 Karów (Kahrau) 339
 Karpniki (Fischbach) 349
 Karvina (Karwina, Karwin) 62, 406
 Karwin (Karvina, Karwina) 62, 406
 Karvina (Karvina, Karwin) 62, 406
 Karwiniec (Langenhof) 83, 85
 Katowice (Ketzendorf, Karlsmarkt, Karłowice) 138, 139, 140, 409
 Katscher (Kietrz) 212, 273, 365, 386
 Kaubitz (Kubice) 153
 Kauffung (Wojcieszów) 172
 Kauthen (Kąty, Kouty) 155
 Kawallen (Kowale) 60, 208
 Kawice (Koitz) 267
 Kazanów (Schildberg) 330, 331, 332, 409
 Kąty (Kouty, Kauthen) 155
 Kąty Wrocławskie (Kanth) 184, 394
 Keltsch (Kielcza) 220
 Kesseldorf (Kotłiska) 260
 Ketzendorf (Karlsmarkt, Karłowice, Katowice) 138, 139, 140, 409
 Kęblowice (Kammelwitz) 195, 289
 Kęblów (Kammelwitz) 197, 280, 298
 Kędzierzyn (Kandrzin) 143, 273, 386
 Kieferstaedel (Sośnicowice) 150, 375, 376
 Kielcza (Keltsch) 220
 Kielczów (Gross Weigelsdorf) 180
 Kieslingswalde (Idzików) 321
 Kietlice (Kittelwitz) 307, 420
 Kietrz (Katscher) 212, 213, 273, 365, 386
 Kijów (Kaindorf) 204
 Kirchberg (Tłustoręby) 143
 Kisselov 400
 Kittelwitz (Kietlice) 307, 420
 Kittlitztreben (Trzebień) 180
 Kładau (Kłoda) 159
 Klein Ellguth (Ligota Mała) 366
 Klein Gandau (Gądów Mały) 146
 Klein Gorschuetz (Gorzyczki) 161, 201
 Klein Hermsdorf (Heřmánky) 132
 Klein Krauschen (Kruszynek) 256, 260
 Klein Kuntschitz (Kończycze Małe) 415, 416
 Klein Paniow (Paniówki) 217, 237
 Klein Perschnitz (Pierścina Mała) 127
 Klein Peterwitz (Pietraszyn) 292, 293
 Klein Pramsen (Prężynka) 263
 Klein Saul (Sulów Mały) 63
 Klein Tinz (Tyńczyk) 127
 Klein Tisownitz (Mała Cisownica) 262
 Klein Totschen (Taczów Mały) 60
 Klein Wilkawe (Wilkowa Mała) 369, 385
 Klein Wilkawe (Wilkowa Mała) 97
 Kleine Puschine (Puszyńska) 143
 Kłęka 384
 Kliczków (Klitschdorf) 256
 Klikawa (Neuvorwerk) 384
 Klimkovic (Koenigsberg) 228, 272, 302, 304, 342
 Klisin (Glaesen) 139, 238, 239, 339, 389
 Klitschdorf (Kliczków) 256
 Kłodnitz (Kłodnica) 326
 Klokočov (Glockersdorf) 109
 Klonitz (Klonice) 128, 267
 Kluczbork (Kreuzburg) 101
 Klajpeda (Memel) 291
 Kłoda (Kładau) 159
 Kłodnica (Kłodnitz) 326
 Kłodzko (Glatz) 162, 171, 179
 Klonice (Klonitz) 128, 267
 Kneja (Knieja) 222, 223
 Kniegnitz (Księginice) 60, 198
 Knieja (Kneja) 222, 223
 Knobelsdorf (Czartkowice) 216
 Knurów (Knurow) 188, 326
 Knurow (Knurów) 188, 326
 Koberwitz (Kobierzyce) 161

- Kobialka (Neusorge) 339
 Koberzyce (Koberwitz) 161
 Koblencja 167, 322
 Kobyle (Kobyli) 169
 Kobyli (Kobyle) 169
 Kochanowice (Kochanowitz) 101, 102, 184
 Kochanowitz (Kochanowice) 101, 102, 184
 Kochcice (Kochtschuetz) 102, 359
 Kochelsdorf (Kochłowice) 240, 409
 Kochlice (Kuchelberg) 279
 Kochłowice (Kochelsdorf) 240, 409
 Kochtschuetz (Kochcice) 102, 359
 Kočov Slezský (Kotzendorf Schlesisch) 62
 Koczimirs (Chocimierz) 372
 Koenigsberg (Klimkovicze) 228, 272, 302, 304, 342
 Koenigsberg (Nawojowa) 423
 Kohlsdorf (Kolnowice) 183
 Koiskau (Kosiska) 60
 Koitz (Kawice) 267
 Kokorzyce (Guckerwitz) 181
 Kokoschuetz (Kokoszyce) 426
 Kokoszyce (Kokoschuetz) 426
 Kolbnitz (Chelmiec) 424
 Kolmatz 393
 Kolnie (Coelln, Altkoeln) 138, 139, 140, 143, 182, 409
 Kolnowice (Kohlsdorf) 183
 Kolsko (Kolzig) 334
 Kolzig (Kolsko) 334
 Kolaczów (Prauss) 265
 Komorniki (Kummernick) 60, 253, 385
 Komorno (Komorno) 327, 430
 Komorowice (Kummelwitz) 334
 Komorowice (Wasserjentsch) 146
 Komorów (Kammerau) 268
 Komorzno (Reinersdorf) 156
 Konary (Kuhnern) 60
 Konary (Kunern) 153, 267, 268
 Konecchlum 213
 Kondratowa (Konradswaldau) 424
 Konotop (Kontopp) 170, 171, 203
 Konradów (Duerr Kunzendorf) 255
 Konradówka (Konradsdorf) 338
 Konradsdorf (Konradówka) 338
 Konradswaldau (Górowo) 232
 Konradswaldau (Kondratowa) 424
 Konstadt (Wolczyn) 266, 380
 Konstantynopol 159
 Kontopp (Konotop) 170, 171, 203
 Kończyce Male (Klein Kuntschitz) 415, 416
 Kopanie (Koppen) 132
 Kopanina (Kopanina) 430
 Kopaszyn (Kapatschuetz) 185
 Kopciowice (Kopceziowitz) 84
 Kopceziowitz (Kopciowice) 84
 Kopice (Koppitz) 144, 223
 Kopienice (Kopienitz) 271
 Kopienice (Koppinitz) 214
 Kopienitz (Kopienice) 271
 Koppen (Kopanie) 132
 Koppinitz (Kopienice) 214
 Koppitz (Kopice) 144, 223
 Korfantów (Friedland) 199, 330, 331, 333
 Kornice (Kornitz) 166, 174, 188, 226
 Kornitz (Kornice) 166, 174, 188, 226
 Korpitz (Kuropasy) 139
 Korschwitz (Skoroszwice) 334
 Koschendorf (Košetice) 234, 235
 Koschentin (Koszęcin) 214
 Koschuetz (Kosice) 268
 Kosel (Kozłów) 180, 181
 Košetice (Koschendorf) 234, 235
 Kosice (Koschuetz) 268
 Kosiska (Koiskau) 60
 Koslow (Kozłów) 110, 238, 239, 242, 256, 326, 387
 Koslowagóra (Kozłowa Góra) 186
 Kosma (Kozmin) 162
 Kosowice (Kossowietz) 373
 Kossowietz (Kosowice) 373
 Kostau (Kostów) 114
 Kostkowice (Kostkowitz) 415
 Kostkowitz (Kostkowice) 415
 Kostów (Kostau) 114
 Koszanowo 297
 Koszęcin (Koschentin) 214
 Kotla (Kuttlau) 389
 Kotliska (Kesseldorf) 260
 Kotowice (Kottwitz) 159, 384
 Kotórz (Kottorz) 143, 222, 224, 263, 409
 Kottorz (Kotórz) 143, 222, 224, 263, 409
 Kottulin (Kotulin) 371, 374
 Kottwitz (Kotowice) 159, 384
 Kotulin (Kottulin) 371, 374
 Kotzenau (Chocianów) 181
 Kotzendorf Schlesisch (Kočov Slezský) 62
 Kouty (Kauthen, Kąty) 155

- Kowale (Kawallen) 60, 208
 Kowary (Schmiedeberg) 244, 402, 419
 Koziniec (Loewenstein) 332
 Kozłów (Kosel) 180, 181
 Kozłowa Góra (Koslowagora) 186
 Kozłów (Kosel) 180, 181
 Kozłów (Koslow) 110, 238, 239, 242, 256, 326, 387
 Koźle (Cosel) 188, 189, 320, 336
 Koźmin (Kosma) 162
 Koźuchów (Freystadt) 87
 Krajków (Kreike) 107
 Krakowahne (Krakowiany) 197, 298
 Krakowiany (Krakowahne) 197, 298
 Kraków 63, 135, 201, 217, 258, 359
 Kralíce 227
 Kralíky (Grulich) 73
 Kranowitz (Krzanowice) 113, 124, 272, 273, 274, 404, 420, 421
 Krapkowice (Krappitz) 166, 282, 316, 408
 Krappitz (Krapkowice) 166, 282, 316, 408
 Kraschen (Krasowice) 101, 189
 Kraschnitz (Krośnica) 93, 159, 160
 Kraschnitzhammer (Krośnicka Kuźnia) 159, 160
 Krásné Pole (Schoenfeld) 113
 Krasne Pole (Schoenwiese) 169, 262
 Krasowice (Kraschen) 101, 189
 Kraszowice (Kroischwitz) 289
 Krausendorf (Debrznik) 331, 402
 Kravaře (Deutsch Krawarn) 155, 249, 269, 303, 304, 342, 343, 382
 Krazzkówko (Neu Kranz) 389
 Kreike (Krajków) 107
 Kreuzburg (Kluczbork) 101
 Kreuzenort (Krzyżanowice) 365, 367
 Krichen (Krzyków) 279
 Krickau (Krzyków) 242
 Krieblowitz (Krobielowice) 231
 Kriewald (Krywald) 188
 Krippitz (Krzepice) 183
 Kritschen (Krzeczyn) 125
 Krnov (Karniów, Jaegerndorf) 122, 123, 186, 196, 292
 Krobielowice (Krieblowitz) 231
 Krogullno (Krogulno) 116
 Krogulno (Krogullno) 116
 Kroischwitz (Kraszowice) 289
 Kromieryż (Kroměřitz) 394
 Kroměřitz (Kromieryż) 394
 Kromolin (Schoenau) 379, 380
 Kroschen (Chróścina Nyska) 141, 405
 Krosno Odrzańskie (Crosen a.d. Oder) 409, 423
 Krośnica (Kraschnitz) 93, 159, 160
 Krośnicka Kuźnia (Kraschnitzhammer) 159, 160
 Krotowice (Kurzwitz) 276, 298
 Krowiarki (Polnisch Krawarn) 140, 141, 215
 Krug (Dzbańce) 179, 222, 292, 293, 307
 Krummlinde (Lipiny) 105
 Krumpach (Borów) 111
 Kruppamuehle (Krupski Młyn) 191
 Krupski Młyn (Kruppamuehle) 191
 Kruszyn (Gross Krauschen) 296
 Kruszynek (Klein Krauschen) 256, 260
 Krywald (Kriewald) 188
 Krzanowice (Kranowitz) 113, 124, 272, 273, 274, 404, 420, 421
 Krzeczyn (Kritschen) 125
 Krzeń (Taschenhof) 63, 109
 Krzepice (Krippitz) 183
 Krzeszów (Gruessau) 163
 Krzidlowitz (Skrzydłowice, Krzydłowice) 270, 271, 430
 Krzidło 382
 Krzinec 163
 Krzydłowice (Skrzydłowice, Krzidlowitz) 270, 271, 430
 Krzyków (Krichen) 279
 Krzyków (Krickau) 242
 Krzyżanowice (Kreuzenort) 365, 366
 Książ (Fuerstenstein) 200, 378, 423
 Księginice (Kniegnitz) 60, 198
 Kubice (Kaubit) 153
 Kuchary (Kuchendorf) 258
 Kuchelberg (Kochlice) 279
 Kuchelna (Chuchelná) 272, 292, 293
 Kuchendorf (Kuchary) 258
 Kuepper (Stara Kopernia) 255
 Kuhnern (Konary) 60
 Kujau (Kujawy) 139, 143, 157, 171, 172, 427
 Kujawy (Kujau) 139, 143, 157, 171, 172, 427
 Kuklice (Guckelwitz) 66
 Kulmikau (Chelmek Wołowski) 63
 Kummelwitz (Komorowice) 334
 Kummernick (Komorniki) 60, 253, 385
 Kunčice (Kutzendorf) 131
 Kunern (Konary) 153, 267, 268
 Kunice (Kunitz) 201, 418
 Kunitz (Kunice) 201, 418

- Kunsdorf (Podlesie) 334
 Kupferberg (Miedzianka) 146, 330, 331, 332, 333, 413
 Kuraszków (Karoschke) 339
 Kuropasy (Korpitz) 139
 Kurzwitz (Kratowice) 276, 298
 Kuschnia (Kuznia) 268
 Kutscheborwitz (Chocieborowice) 307
 Kuttlau (Kotla) 389
 Kutzendorf (Kunčice) 131
 Kuźnica Połomska 360
 Kuźnia (Kuschnia) 268
 Kwiatoniów (Bluemsdorf) 117
 Kwietno (Blumenrode) 291
 Kylesovice (Gilschwitz) 211, 212, 227

Ł
 Laasan (Łazany) 331, 333
 Laband (Łabędy) 395, 409
 Labschuetz (Łapczyce) 245, 246
 Laesgen (Laski Odrzańskie) 392
 Laetnitz (Letnica) 253
 Lagiewnik (Łagiewniki) 310, 336
 Lampersdorf (Grodziszczce) 105, 297
 Lampersdorf (Juszczyn) 242
 Lampersdorf (Mikowice) 125
 Lamsdorf (Łambinowice) 62, 316, 317
 Landeshut (Kamienna Góra) 378, 411
 Langelhof (Karwiniec) 83, 85
 Langendorf (Bodzanów) 419
 Langendorf (Wielowieś) 136, 186, 214, 268, 320
 Langenoels (Oleszna) 105
 Langenwaldau (Grzymalin) 105, 196
 Lasetz (Łazce, Łazy) 227, 228, 229
 Laski Odrzańskie (Laesgen) 392
 Laskowice (Laskowitz) 323
 Laskowice Oławskie (Laskowitz) 296
 Laskowitz (Laskowice) 323
 Laskowitz (Laskowice Oławskie) 296
 Lasocice (Lassothe) 90
 Lassothe (Lasocice) 90
 Lauban (Lubań) 82
 Laubias (Lubojaty) 212
 Laubsky (Lubska) 101, 189
 Łazce (Łazy, Lasetz) 227, 228, 229
 Łazisk (Łaziska) 354, 366, 367, 431
 Leboschowitz (Leboszowice) 188
 Leboszowice (Leboschowitz) 188
 Lederose (Różana) 60, 106
 Lednitz (Loděnice) 92
 Ledske 374
 Legelsdorf (Ogiernicze) 174
 Legnica (Liegnitz) 60, 72, 87, 106, 127, 179, 197, 238, 260, 267, 278, 281, 289, 338, 339, 340, 362, 387, 402, 417
 Legnickie Pole (Wahlstatt) 60, 280
 Leipe (Lipa) 159, 163
 Leipe (Lipniki) 185
 Leisersdorf (Uniejowice) 63, 267, 338
 Leitersdorf (Litultovice) 200, 201, 202, 213, 426
 Lekartow (Lekartów) 166
 Lekartów (Lekartow) 166
 Lenartowice (Leonhardwitz) 67, 107
 Leng (Łęg) 365, 367
 Lenke (Łąka) 216, 222
 Leobschuetz (Głubczyce) 83, 122, 123, 124, 232
 Leonhardwitz (Lenartowice) 67, 107
 Lerchenborn (Gorzycza) 238, 250
 Leschczin (Leszczyny) 143
 Leschnitz (Leśnica) 156, 203, 249, 250, 315, 316, 317, 370, 377, 397
 Leszczyniec (Haselbach) 419
 Leszczyny (Leschczin) 143
 Leśnica (Leschnitz) 156, 203, 249, 250, 315, 316, 317, 370, 377, 397
 Leśnica (Lissa) 136
 Leśniów Mały (Wenig Lessen) 88
 Leśniów Wielki (Gross Lessen) 88
 Letnica (Laetnitz) 253
 Leubus (Lubiąż) 60, 338, 349
 Leueneburg 97
 Leuppusch (Lubcz) 316, 317
 Leuthen (Lutynia) 210
 Leuten (Lutyně) 251
 Leutmannsdorf (Lutomia) 159, 160, 171
 Lewice (Loewitz) 222, 224
 Lewin Brzeski (Loewen) 140, 141, 148
 Lhota (Elłgoth) 113
 Lhota (Elłguth, Ligota) 386
 Lhotka u Vitkova (Ober Nitschenau) 212
 Lichnau (Lichnov) 234, 236
 Lichnov (Lichnau) 234, 236
 Lideřov 169
 Liebau (Lubawka) 411
 Liebenthal (Liptań) 213
 Liebichau (Lubiechów) 289
 Liebsen (Lubieszów) 219

- Liegnitz (Legnica) 60, 72, 87, 106, 127, 179, 197,
 238, 260, 267, 278, 281, 289, 338, 339, 341,
 362, 387, 402, 417
 Ligota (Ellguth) 143, 188, 227, 235, 241, 365, 430
 Ligota (Ellguth, Lhota) 386
 Ligota Dolna (Nieder Ellguth) 386
 Ligota Mała (Klein Ellguth) 366
 Ligota Polska (Alt Ellguth) 253
 Ligota Samborowa (Tschammer Ellguth) 370, 371
 Ligota Turawska (Ellguth Turawa) 222, 224, 263
 Ligota Wielka (Gross Ellguth) 142, 163
 Ligota Zabrska (Ellguth) 188
 Ligołka 426
 Lilienthal (Poświętne) 67
 Lindenbusch (Lipce) 402
 Lindewiese (Lipowa) 419
 Linz 322, 345
 Lipa (Leipe) 159, 163
 Lipce (Lindenbusch) 402
 Lipiny (Krummlinde) 105
 Lipka (Schoenau) 101
 Lipnica (Schadewinkel) 130
 Lipniki (Leipe) 185
 Lipno (Mittel Leipe) 198
 Lipowa (Lindwiese) 419
 Lipowa (Polnisch Leipe) 208
 Lipsk 120, 320, 324, 375, 376
 Liptań (Liebenthal) 213
 Lisie Kąty (Fuchswinkel) 419
 Lisowice (Onerkwitz) 60
 Lisów (Lissau) 326
 Lisówka (Neugut) 275
 Lissa (Leśnica) 136
 Lissau (Lisów) 326
 Liszna Dolna (Nieder Lischna, Dolní Lištná) 119, 142,
 143, 143
 Litultovice (Leitersdorf) 200, 201, 202, 213, 426
 Lobendau (Lubiatów) 105
 Lobetintz (Łowęcin) 116
 Lobris (Luboradz) 238
 Loděnice (Lednitz) 92
 Loewen (Lewin Brzeski) 140, 141, 148
 Loewitz (Lewice) 222, 224
 Lomnitz (Łomnica) 169, 234, 267
 Lonkau (Łąka) 311, 326
 Lorzendorf (Wawrzeńczyce) 423
 Loslau (Wodzisław Śląski) 161, 228, 407
 Lossen (Łosiów) 141
 Lowoschau (Łowoszków) 171
 Lowoschau (Łowoszków) 323
 Lub (Łubia) 215, 292
 Lubań (Lauban) 82
 Lubawka (Liebau) 411
 Lubcz (Leuppusch) 316, 317
 Lubek (Łubki) 214
 Lubiatów (Lobendau) 105
 Lubiąż (Leubus) 60, 338, 349
 Lubie (Łubie) 214
 Lubiechów (Liebichau) 289
 Lubieszów (Liebsen) 219
 Lubin (Lueben) 238, 313, 338
 Lubliniec (Lublinitz) 101, 222, 359, 426
 Lublinitz (Lubliniec) 101, 222, 359, 426
 Lubojaty (Laubias) 212
 Luboradz (Lobris) 238
 Lubowitz (Lubowice) 418
 Lubów (Luebchen) 182
 Lubska (Laubsky) 101, 189
 Luck (Lukavec) 212, 235
 Ludwigsdorf (Biadacz) 115
 Luebchen (Lubów) 182
 Lueben (Lubin) 238, 313, 338
 Lukavec (Luck) 212, 235
 Lutomia (Leutmannsdorf) 159, 160, 171
 Lutyně (Leuten) 251
 Lutynia (Leuthen) 210, 251
 Lutynia Dolna (Deutschleuten, Dolní Lutyniě) 365, 366
 Łabędy (Laband) 395, 409
 Łagiewniki (Lagiewnik) 310, 336
 Łambinowice (Lamsdorf) 62, 316, 317
 Łapczyce (Labschuetz) 245, 246
 Łaziska (Lazisk) 354, 366, 367, 431
 Łazy (Lasetz, Lazce) 227, 228, 229
 Łazany (Laasan) 331, 333
 Łąka (Lenke) 216, 222
 Łąka (Lonkau) 311, 326
 Łąki (Wiesen) 192
 Łęg (Leng) 365, 367
 Łężyce (Friedersdorf) 151
 Łomnica (Lomnitz) 169, 234, 267
 Łosiów (Lossen) 141
 Łowęćice (Lobetintz) 116
 Łowoszków (Lowoschau) 171, 323
 Łubie (Lubie) 214, 215, 292
 Łubki (Lubek) 214

- Lubowice (Lubowitz) 418
 Łukaszów (Seifersdorf) 172
M
 Machnice (Machnitz) 92, 181
 Machnitz (Machnice) 92, 181
 Maciejów (Matzdorf) 171
 Maerzdorf (Marcinkowice) 101
 Maerzdorf (Radziechów) 158, 159, 160
 Maerzdorf (Żelazna) 405
 Magdeburg 287
 Magnuszowice (Gross Mangersdorf) 140, 188, 370
 Mahlen (Malin) 201
 Mahlendorf (Malerzowice) 141, 142, 300, 301, 419
 Mahliau (Miłonowice) 219
 Makau (Maków) 140, 215
 Makowczyce (Makowtschuetz) 264
 Makowice (Schwengfeld) 290
 Makowtschuetz (Makowczyce) 264
 Maków (Makau) 140, 215
 Malczów (Maltschawe) 60
 Malerzowice (Mahlendorf) 141, 142, 300, 301, 419
 Malerzowice Wielkie (Gross Mahlendorf) 300, 301
 Malin (Mahlen) 201
 Malitsch (Małuszów) 60
 Malkowitz (Malkowice) 355
 Maltschawe (Malczów) 60
 Mała Cisownica (Klein Tisownitz) 262
 Malkowice (Malkowitz) 355
 Małuszów (Malitsch) 60
 Mangschuetz (Mąkoszyce) 144, 199, 410
 Marcinkowice (Maerzdorf) 101
 Marcinowice (Merzdorf) 104
 Markersdorf (Markwartovice) 200, 201, 202
 Markłowice (Marklowitz) 311
 Markłowice Dolne (Nieder Marklowitz, Dolní Marklowice) 119
 Markłowice Górne (Ober Marklowitz, Horní Marklowitz) 119, 229, 371
 Marklowitz (Markłowice) 311
 Markwartovice (Markwartowitz) 200, 201, 202, 342, 343
 Markwartowitz (Markwartovice) 200, 201, 202, 342, 343
 Martinau (Martinov) 165
 Martinov (Martinau) 165
 Matějovice (Matzdorf) 121, 122, 123, 248, 249, 250
 Matzdorf (Maciejów) 171
 Matzdorf (Matějovice) 121, 122, 123, 248, 249, 250
 Mąkoszyce (Mangschuetz) 144, 199, 410
 Mechau (Miechów) 339
 Mechnica (Mechnitz) 192
 Mechnitz (Mechnica) 192
 Medar (Miedary) 365
 Mediolan 359
 Meesendorf (Sikorzyce) 87
 Meidelberg (Divčí Hrad) 73
 Melč (Meltsch) 93
 Meltsch (Melč) 93
 Memel (Kłajpeda) 291
 Merzdorf (Marcinowice) 104
 Meschkau (Mieszków) 289
 Michalice (Michelsdorf) 373
 Michalkowitz (Michalkowice) 186, 256, 326
 Michalowice 382
 Michalkowice (Michalkowitz) 186, 256, 326
 Michałowice (Michelsdorf) 245, 246
 Michałów (Michelau) 370, 371
 Michałów (Michelsdorf) 86
 Michelau (Michałów) 370, 371
 Michelsdorf (Michalice) 373
 Michelsdorf (Michalowice) 245, 246
 Michelsdorf (Michałów) 86
 Michelsdorf (Miszkowice) 419
 Miechowice (Miechowitz) 186, 327, 414
 Miechowitz (Miechowice) 186, 327, 414
 Miechów (Mechau) 339
 Mieczniki (Vogelgesang) 334
 Miedary (Medar) 365
 Miedonia (Niedane) 140, 365, 367
 Miedzianka (Kupferberg) 146, 330, 331, 332, 333, 413
 Miejsce Odrzańskie (Mistitz) 410
 Mieroszowice 177
 Mieszkowice (Dittmannsdorf) 309
 Mieszków (Meschkau) 289
 Międzyzlesie (Mittelwalde) 73, 209
 Mikołajowa (Niklasdorf) 62
 Mikołajów (Niklasdorf) 330, 332
 Mikosów (Niklasdorf) 384
 Mikowice (Lampersdorf) 125
 Mikulovice (Niklasdorf) 132, 183
 Milice (Militsch) 248
 Milicz (Militsch) 69, 245, 261
 Militsch (Milice) 248
 Militsch (Milicz) 69, 245, 261
 Milowice (Muehlwitz) 320

Milcz (Arnsdorf) 203
 Milkowice (Arnsdorf) 90
 Milków (Arnsdorf) 267
 Milocice (Habendorf) 288, 324, 332, 333
 Miłogoszcz (Muehl gast) 327
 Miłonowice (Mahliau) 219
 Miłowice (Muehlwitz) 320
 Minkowskie (Minkowsky) 242
 Minkowsky (Minkowskie) 242
 Miodary (Hoenigern) 147
 Mirosławiczki (Rosenthal) 298
 Mirów 295
 Mirsk (Friedeberg) 265
 Miskowicz (Myszkowice) 334
 Mistitz (Miejsce Odrzańskie) 410
 Miskowice (Michelsdorf) 419
 Mitawa (Mittau) 205
 Mittau (Mitawa) 205
 Mittel Breslawitz (Wrocławice) 127
 Mittel Gerlachsheim (Gabiszyce Średnie) 279
 Mittel Leipe (Lipno) 198
 Mittel Peilau (Piława Średnia) 290
 Mittelsteine (Ścinawka Średnia) 313
 Mittelwalde (Międzyzlesie) 73, 209
 Mladecko (Mladeckzo) 238, 239
 Mladeckzo (Mladecko) 238, 239
 Młokicie (Weidenbach) 320
 Mniszków (Waltersdorf) 331
 Modelsdorf (Modlikowice) 323
 Modlau (Modla) 180, 181, 182, 225
 Modlikowice (Modelsorf) 323
 Modliszów (Hohgiersdorf) 417
 Modla (Modlau) 180, 181, 182, 225
 Modzurów (Mosurau) 418
 Moehlten (Gorzuchów) 312
 Moetting (Motyczyn) 298
 Mohelnice 235, 236
 Mokre (Mokrau) 390, 391
 Mokrau (Mokre) 390, 391
 Monachium 319
 Morawczin 248
 Morawice (Morawitz) 212
 Morawitz (Morawice) 212
 Moschen (Moszna) 174
 Moskwa 124, 159
 Mosurau (Modzurów) 418
 Moszczenica 124
 Moszna (Moschen) 174

Mościska (Faulbruek) 387, 388
 Mościsko (Faulbrueck) 72
 Moszyce (Muschlitz) 247
 Motyczyn (Moetting) 298
 Mrozów (Nippem) 181
 Mschanna (Mszana Górna) 311
 Mszana Górna (Mschanna) 311
 Mściwojów (Profen) 180
 Muehl gast (Miłogoszcz) 327
 Muehl troff 241
 Muehlwitz (Miłowice) 320
 Muensterberg (Ziębice) 208
 Muschlitz (Moszyce) 247
 Muskau 346, 347
 Mysłów (Seitendorf) 65, 424
 Myszkowice (Miskowicz) 334

N
 Nachod 205, 206, 207
 Naczęsławice (Gross Nimsdorf) 169, 248, 249, 271, 377
 Namslau (Namysłów) 189
 Namysłów (Namslau) 189
 Narok (Norok) 426
 Nasiedle (Nassiedel, Nassile) 200, 201, 202, 234, 236, 302, 303, 304, 342, 343
 Nass Brockuth (Brochocinek) 298
 Nassadel (Jastrzębie) 220, 221, 243
 Nassiedel (Nassile, Nasiedle) 200, 201, 202, 234, 236, 302, 303, 304, 342, 343
 Nassile (Nasiedle, Nassiedel) 200, 201, 202, 234, 236, 302, 303, 304, 342, 343
 Nawojowa (Koenigsberg) 423
 Nebory (Niebory) 143
 Neisse (Nysa) 126, 238, 321, 336, 419
 Nenkersdorf (Drogomil) 280
 Neobschuetz (Nieszkowice) 144
 Neplachovice (Neplachowitz) 234, 236
 Neplachowitz (Neplachovice) 234, 236
 Neu Berun (Nowy Bieruń) 84
 Neu Kranz (Krążkówko) 389
 Neudeck (Podzamek) 290
 Neudeck (Świerkianiec) 315, 317
 Neudorf (Nowa Wieś) 201, 202, 253, 267
 Neudorf (Nowa Wieś Głubczycka) 248, 249, 250
 Neudorf (Nowa Wieś Lubińska) 275
 Neudorf (Nowa Wieś Niemczańska) 279
 Neudorf (Wieszkowice) 97
 Neudoerfel (Nowa Wioska) 365
 Neudorff (Strużnica) 349

- Neugabel (Nowa Jabłona) 159
 Neugut (Lisówka) 275
 Neuhaus (Chałupki) 423
 Neuhoř (Nowy Dwór) 365, 367
 Neumarkt (Środa Śląska) 285, 286
 Neurode (Nowa Ruda) 345
 Neusorge (Kobiałka) 339
 Neustadt (Prudnik) 196, 209, 284, 287, 377
 Neuvorwerk (Klikawa) 384
 Nevedom 235, 236
 Niclasdorf (Mikulovice) 132, 185
 Niebe (Niwie) 353
 Niebory (Nebory) 143
 Niedane (Miedonia) 140, 365
 Niedaszów (Herzogswaldau) 244
 Nieder Bludowitz (Dolní Bludovice, Dolne Bładowice) 91, 227, 228, 415, 416
 Nieder Borin (Borynia Dolna) 262
 Nieder Breslawitz (Wrocławice) 127
 Nieder Ellguth (Ligota Dolna) 386
 Nieder Glaesersdorf (Szkłary Dolne) 259
 Nieder Harpersdorf (Dolne Twardocice) 280
 Nieder Hermsdorf (Jasienica Dolna) 330, 333
 Nieder Lischna (Dolní Lištná, Dolna Liszna) 119, 142, 145
 Nieder Marklowitz (Dolní Marklovice, Dolne Marklowice) 119
 Nieder Paulowitz (Dolní Povelice) 109
 Nieder Pischkowitz (Dolne Piszkowice) 77
 Nieder Schwirklan (Dolny Świerklaniec) 418
 Nieder Stradam (Stradomia Dolna) 167, 219, 220, 253, 320
 Nieder Sucha (Dolna Sucha, Dolní Suchá) 142
 Nieder Toschonowitz (Dolní Tošanovice) 354
 Niedźwiednik (Baerwalde) 152
 Niedźwiedzice (Baersdorf) 60, 104, 238, 338, 339
 Niemieckie Pawłowice (Slezské Pavlovice, Deutsch Pawłowitz) 142, 201, 202
 Niemstów (Herzogswaldau) 105
 Niepaschuetz (Niepaszyce) 186
 Niepaszyce (Niepaschuetz) 186
 Niesnaschin (Nieznaszyn) 430
 Nieszkowice (Neoschuetz) 144
 Nieznaszyn (Niesnaschin) 430
 Niklasdorf (Mikołajowa) 62, 330, 332
 Niklasdorf (Mikołajów) 330, 332
 Niklasdorf (Mikoszów) 384
 Niklesdorf (Véska) 235
 Nimmersath (Płonina) 259
 Nippert (Mrozów) 181
 Niwie (Niebe) 353
 Nogawczyce (Nogowschuetz) 360
 Nogowschuetz (Nogawczyce) 360
 Noldau (Domaszowice) 243
 Norok (Narok) 426
 Nowa Cerekwia (Deutsch Neukirch) 303, 305
 Nowa Jabłona (Neugabel) 159
 Nowa Kuźnica 182
 Nowa Ruda (Neurode) 345
 Nowa Wieś (Neudorf) 201, 202, 253, 267
 Nowa Wieś Głubczycka (Neudorf) 248, 249, 250
 Nowa Wieś Lubińska (Neudorf) 275
 Nowa Wieś Niemczańska (Neudorf) 279
 Nowa Wioska (Neudoerfel) 365
 Nowy Bieruń (Neu Berun) 84
 Nowy Dwór (Neuhof) 365, 367
 Nowy Kisielin (Deutsch Kessel) 253
 Nowy Kościół 409
 Nysa (Neisse) 126, 238, 321, 336, 419
Ober Berbisdorf (Dziwisz) 109
 Ober Bludowitz (Górne Bładowice, Horní Bludovice) 228, 353
 Ober Borin (Borynia Górna) 113, 262
 Ober Damsdorf (Górne Damianowice) 208
 Ober Glaesersdorf (Szkłary Górne) 114, 279
 Ober Harpersdorf (Górne Twardocice) 280
 Ober Marklowitz (Horní Marklovice, Górne Marklowice) 119, 229
 Ober Nitschenau (Lhotka u Vitkova) 212
 Ober Rudelsdorf (Wrociszów Górny) 268
 Ober Seichwitz (Górne Zdziechowice) 101
 Oberau (Obory) 259, 279
 Obergistiz (Hořtice Hornie) 386
 Oberglogau (Głogówek) 61, 139, 142, 143, 257, 423
 Oberschwedeldorf (Szalejów Górny)
 Oberwitz (Obrowiec) 370, 371
 Obory (Oberau) 259, 279
 Obórki (Schoenfeld) 208
 Obrowiec (Oberwitz) 370, 371
 Ochaby Wielkie (Gross Ochab) 228, 295, 353
 Ocice (Ottitz) 166, 174
 Oderberg (Bohumin, Bogumin) 124, 188, 189, 251, 258, 365, 381, 382
 Oderfurt (Prívoz) 404
 Oderhorst (Biechów) 70

- Odra (Odrau) 188, 381, 382, 426
 Odrau (Odra) 188, 381, 382, 426
 Oels (Oleśnica) 221, 298, 403, 404
 Ogiernicze (Legelsdorf) 174
 Ohlau (Olawa) 161, 358
 Olbrachcice (Albrechtice, Albersdorf) 169, 394
 Olbramice (Wollmersdorf) 272
 Oldern (Iwiny) 95, 116, 328, 329
 Oldrzychowice (Hilbersdorf) 189
 Olesno (Rosenberg) 100, 142, 171, 191, 426
 Oleszna (Langenoels) 105
 Oleśnica (Oels) 221, 298, 403, 404
 Olmuetz (Olomuniec, Olomouc) 89, 117, 123, 177, 266, 275, 374, 391, 417
 Olomouc (Olomuniec, Olmuetz) 89, 117, 123, 177, 266, 275, 374, 391, 417
 Olsau (Olza) 188, 381, 382
 Olschowa (Olszowa) 397
 Olschowitz (Olszowiec) 271
 Olszowa (Olschowa) 397
 Olszowiec (Olschowitz) 271
 Olza (Olsau) 188, 381, 382
 Olawa (Ohlau) 161, 358
 Oldrzychowice Kłodzkie (Ullersdorf) 313
 Olomuniec (Olomouc, Olmuetz) 89, 117, 123, 177, 266, 275, 374, 391, 417
 Ondrzyjkowice 315
 Onerkwitz (Lisowice) 60
 Opawa (Troppau) 62, 76, 82, 109, 165, 194, 209, 212, 235, 272, 273, 292, 336, 362, 391
 Opoczka (Esdorf) 290
 Opole (Oppeln) 60, 73, 117, 125, 129, 132, 140, 184, 222, 266, 297, 300, 322, 395, 426
 Opolnica (Giersdorf) 146, 330, 332, 333
 Oppeln (Opole) 73, 117, 125, 129, 132, 140, 184, 222, 266, 297, 300, 322, 395, 426
 Oppersdorf (Wierzbicice) 257
 Orlau (Orłowa, Orlová) 142, 228, 229, 415, 416
 Orlová (Orłowa, Orlau) 142, 228, 229, 415, 416
 Orłowa (Orlau, Orlová) 142, 228, 229, 415, 416
 Orłowiec (Schoenau) 107
 Orsk (Urschkau) 225, 349
 Oschick (Osiek) 93, 268
 Oschin (Osiny) 426
 Osetnie (Osten) 353
 Osiek (Oschick) 93, 268
 Osiek Grodkowski (Osseg) 124
 Osina Mała (Wenig Nossen) 153
 Osiny (Oschin) 426
 Osoblaha (Hotzenplotz) 113, 121, 307, 336
 Osów 60
 Osseg (Osiek Grodkowski) 124
 Osten (Osetnie) 353
 Ostromecko 203
 Ostropa (Ostroppa, Roztropice, Rostropitz) 169, 188, 261, 262
 Ostroppa (Ostropa, Roztropice, Rostropitz) 169, 188, 261, 262
 Ostrowina (Ostrowine) 69
 Ostrowine (Ostrowina) 69
 Otmęt (Ottmuth) 60, 143, 195, 233, 315, 316, 317, 318, 326, 393, 424
 Otmice (Ottmuetz) 370, 371
 Otmuchów (Ottmachau) 174, 255, 266, 419
 Otok (Ottok) 394
 Ottendorf (Działosze) 208
 Ottendorf (Przeclaw) 280
 Ottitz (Ocice) 166, 174
 Ottmachau (Otmuchów) 174, 255, 266, 419
 Ottmuetz (Otmice) 370, 371
 Ottmuth (Otmęt) 60, 143, 195, 233, 315, 316, 317, 318, 326, 393, 424
 Ottok (Otok) 394
 Owiesno (Habendorf) 238
 Oyas (Gniewomierz) 182
P
 Paczków (Patschkau) 315, 419
 Pakoszów (Wernersdorf) 158, 159, 160
 Pakostowice (Pakuswitz) 429
 Pakuswitz (Pakostowice) 429
 Pallowitz (Palowice) 277
 Palowice (Pallowitz) 277
 Pangau (Pagów) 101, 219, 220
 Paniowy (Gross Paniow) 306, 326, 327
 Paniówki (Klein Paniow) 217, 237
 Panthenau (Pątnów) 184, 338, 339
 Parchau (Parchów) 275
 Parchów (Parchau) 275
 Parchwitz (Prochowice) 362
 Partschendorf (Bartošovice) 418
 Paruszowice (Baumgarten) 171, 307
 Paryż 205
 Passnitz (Posucice) 179, 213, 222
 Pasterwitz (Pasterzyce) 107
 Pasterzyce (Pasterwitz) 107
 Patschkau (Paczków) 315, 319

- Paulwitz (Pawłowice) 182, 277
Paulwitz (Rzędziszowice) 60
Pawlau (Pawłów) 273
Pawlikowice (Pohlsdorf) 279, 338
Pawłowice (Paulwitz) 182, 277
Pawłów (Pawlau) 273
Pawonkau (Pawonków) 143, 271, 352, 370, 371
Pawonków (Pawonkau) 143, 271, 352, 370, 371
Paździorno (Pohlsdorf) 184, 185
Pagów (Pangau) 101, 219, 220
Pątnów (Panthenau) 184, 338, 339
Peilau (Pilawa) 171
Peiskern (Piskorze) 392
Peiskretscham (Pyskowice) 188, 395
Pelczyn (Polgsen) 152, 203
Petersdorf (Chrobrów) 87
Petersdorf (Piotrówek) 105
Petersdorf (Sobiszowice) 327, 359, 411
Peterswaldau (Pieszyce) 130, 297
Peterwitz (Pietrowice) 251, 292, 293, 365
Peterwitz (Piotrkowiczki) 92
Peterwitz (Piotrowice Świdnickie) 265
Peterwitz (Piotrowice) 299
Peterwitz (Stoszowice) 77, 332
Petrikau (Piotrków) 349
Petrovice (Petrowitz) 235
Petrowitz (Petrovice) 235
Pęciszów (Bothendorf) 69, 245, 246
Pickau (Bykov) 190, 249
Piechocice (Piechotzuetz) 214, 316, 317, 318, 394
Piechotzuetz (Piechocice) 214, 316, 317, 318, 394
Piekary-Rudne (Rudy-Piekar) 308
Pielgrzymów (Pilgersdorf) 122, 123, 231
Piersno (Pirschen) 276, 285, 286
Pierstnica Mała (Klein Perschnitz) 127
Pierwoszów (Puerbischau) 97
Pieszków (?) 182
Pieszyce (Peterswaldau) 130, 297
Pietna (Piętna) 174
Pietraszyn (Klein Peterwitz) 292, 293
Pietrowice (Peterwitz) 251, 292, 292, 365
Pietrowice Wielkie (Gross Peterwitz) 215
Piętna (Pietna) 174
Pilawa (Peilau) 171
Pilczyce (Piltschuetz) 107
Pilgersdorf (Pielgrzymów) 122, 123, 231
Piltschuetz (Pilczyce) 107
Pilawa Średnia (Mittel Peilau) 290
Piorunkowice (Schweinsdorf) 81, 143, 144
Piotrkowiczki (Peterwitz) 92
Piotrków (Petrikau) 349
Piotrowice (Peterwitz) 299
Piotrowice Świdnickie (Peterwitz) 265
Piotrówek (Petersdorf) 105
Pirschen (Piersno) 276, 285, 286
Pisarzowice (Schreibendorf) 105, 277, 279, 364
Pischkowitz (Piszkowice) 77
Piskorze (Peiskern) 392
Piszkowice (Pischkowitz) 77
Piszkowice Dolne (Nieder Pischkowitz) 77
Pitrau (Pitrów, Pitrov) 424
Pitrov (Pitrów, Pitrau) 424
Pitrów (Pitrov, Pitrau) 424
Pitschen (Byczyna) 363, 426
Plau (Pław) 376, 377
Pławniowitz (Pławniowice) 114
Pless (Pszczyna) 61, 124, 186, 217, 295
Pław (Plau) 376, 377
Pławniowice (Pławniowitz) 114
Plonina (Nimmersath) 259
Pniów (Pniów) 430
Pniów (Pniow) 430
Počenice 235, 236
Poditau (Podtynie) 336
Podkamień 358
Podlesie (Kunsdorf) 334
Podtynie (Poditau) 336
Podvihov (Podwihof) 239
Podwihof (Podvihov) 239
Podzamek (Neudeck) 290
Poepelwitz (Popowice) 133
Pogorzała (Seifersdorf) 331, 383, 384
Pogorzelec (Pogorzelletz) 212
Pogorzelletz (Pogorzelec) 212
Pohlom (Połomia) 360
Pohlsdorf (Pawlikowice) 279, 338
Pohlsdorf (Paździorno) 184, 185
Polach (Kalinówka) 238, 279, 348
Polgsen (Pelczyn) 152, 203
Polkendorf (Wojczyce) 384, 385
Polnisch Krawarn (Krowiarki) 140, 141, 215
Polnisch Lany (Polskie Łany) 261, 327
Polnisch Leipe (Lipowa) 208
Polnisch Ostrau (Slezská Ostrava, Polska Ostrawa)
119, 415, 416
Polnisch Probnitz (Browiniec Polski) 428

- Polnisch Wartenberg (Syców) 101, 112, 205, 206, 252, 280
 Polska Ostrawa (Polnisch Ostrau, Slezská Ostrava) 119, 415, 416
 Polskie Łany (Polnisch Lany) 261, 327
 Połomia (Pohlom) 360
 Pommerswitz (Pomorzowice) 174, 200, 202
 Pomorzowice (Pommerswitz) 174, 200, 202
 Poniatowice (Pontwitz) 319
 Ponientzuetz (Ponięcice) 336, 418, 426
 Ponięcice (Ponientzuetz) 336, 418, 426
 Pontwitz (Poniatowice) 319
 Popowice (Poepelwitz) 133
 Porschuetz (Proszycze) 348
 Posadowice (Postelwitz) 125
 Poselwitz (Postolice) 60
 Poseritz (Pożarzyce) 331
 Postelwitz (Posadowice) 125
 Postolice (Poselwitz) 60
 Posucice (Passnitz) 179, 213, 222
 Poświętne (Lilienthal) 67
 Pottenstein 411
 Pożarzyce (Poseritz) 331
 Półwieś (Halbendorf) 377
 Prace Widawskie (Protsch) 67
 Praga 87, 120, 163, 238, 266, 273, 320, 323
 Prausnitz (Prusice) 176
 Prauss (Kołaczków) 265
 Prażycze 163
 Prądnik 359
 Preiswitz (Przyszowice) 188, 311, 426
 Prężycze (Brandschuetz) 161
 Prężynka (Klein Pramsen) 263
 Priedemost (Przedmoście) 253
 Prietzen (Przeczków) 101
 Pritttag (Przytok) 334
 Přivoz (Oderfurt) 409
 Prochowice (Parchwitz) 362
 Profen (Mściwojów) 180
 Proschlitz (Proślice) 423
 Proschowitz (Proszowice) 365, 367
 Proskau (Prószków) 316, 370
 Proszowice (Proschowitz) 365, 367
 Proszycze (Porschuetz) 348
 Proślice (Proschlitz) 423
 Protsch (Prace Widawskie) 67
 Prószków (Proskau) 316, 370
 Pruchna (Pruchnau) 228, 230, 345, 415, 416, 427
 Pruchnau (Pruchna) 228, 230, 345, 415, 416, 427
 Prudnik (Neustadt) 196, 209, 284, 287, 377
 Prusice (Prausnitz) 176
 Prusinowice 272, 375
 Prusinowice (Waltdorf) 169
 Pruskau (Prusków) 270, 424
 Prusków (Pruskau) 270, 424
 Przeborowicz (Przedborowice) 201, 202
 Przechod (Psychod) 141
 Przeclaw (Ottendorf) 280
 Przecza (Arnsdorf) 141
 Przeczów (Prietzen) 101
 Przedborowice (Przeborowicz) 201, 202
 Przedmoście (Priedemost) 253
 Przemków (Primkenau) 182
 Przyszowice (Preiswitz) 188, 311, 426
 Przytok (Pritttag) 334
 Psaar (Psary) 192
 Psary (Huenern) 161, 182
 Psary (Psaar) 192
 Pschow (Pszów) 386, 426
 Psie Pole (Hundsfeld) 233
 Psychod (Przechod) 141
 Pszczyna (Pless) 61, 124, 186, 217, 295
 Pszów (Pschow) 386, 426
 Pudlau (Pudłów) 188
 Pudłów (Pudlau) 188
 Puerbischau (Pierwoszków) 97
 Puschine (Puszyna) 214, 215, 316, 317, 318
 Pusta Polom (Wuest Pohlom) 238, 239, 320, 336
 Pustków Wilczkowski (Stein) 163
 Puszyna (Puschine) 214, 215, 316, 317, 318
 Puszyńska (Kleine Puschine) 143
 Pyrzowice 302
 Pyskowice (Peiskretscham) 188, 395

R
 Raake (Raków) 147, 247, 295, 323
 Racasze 251
 Racibórz (Ratibor) 82, 117, 129, 140, 156, 186, 188, 269, 273, 279, 300, 307, 327, 361, 386, 418, 430, 431
 Raczycze (Ratschuetz) 349
 Radakowice (Radaxdorf) 71, 116
 Radaxdorf (Radakowice) 71, 116
 Radkov (Rattkau) 200
 Radlin (Radlin) 426
 Radocza 228
 Radomia (Seifersholz) 88

- Radoschau (Radoszowy) 142
 Radosna, Radosno (Freudenburg) 256, 413
 Radoszowy (Radoschau) 142
 Radun (Raduń) 165, 238, 239
 Raduń (Radun) 165, 238, 239
 Radwanów (Seiffersdorf) 60, 87
 Radziechów (Maerzdorf) 158, 159, 160
 Radzików (Rudelsdorf) 163, 342
 Radzimów (Bellmansdorf) 356
 Radzionkau (Radzionków) 315
 Radzionków (Radzionkau) 315
 Radzowice (Reesewitz) 242
 Raków (Raake) 147, 247, 295, 323
 Raschowa (Raszowa) 140
 Raszowa (Raschowa) 140
 Rathen (Ratno) 319
 Rathen (Ratyn) 330
 Ratibor (Racibórz) 82, 117, 129, 140, 156, 186,
 188, 269, 273, 279, 300, 307, 327, 361, 386,
 418, 430, 431
 Ratno (Rathen) 319
 Ratschuetz (Raczyce) 349
 Rattkau (Radkov) 200
 Ratyn (Rathen) 330
 Rautke (Rutki) 326
 Reesewitz (Radzowice) 242
 Regelsdorf 76
 Reibnitz (Rybica) 285
 Reichau (Zarzyca) 334
 Reichenbach (Dzierżoniów) 309
 Reichenstein (Złoty Stok) 313
 Reichwald (Rychwałd) 366, 367
 Reichwaldau (Rychwałd, Rychwałd) 119, 308, 374,
 375
 Reinersdorf (Komorzno) 156
 Reisicht (Rokitki) 105, 181
 Rendzin (Rędzina) 264
 Reppersdorf (Godziszowa) 171
 Repten (Repty) 326, 426
 Repty (Repten) 326, 426
 Retków (Rettkau) 253
 Rettkau (Retków) 253
 Rędzina (Rendzin) 264
 Richtersdorf (Wójtowa Wieś) 188
 Richuld (Rychuldów) 415, 416, 427
 Riegersdorf (Rudziczki) 144
 Rinersdorf (Rusinów) 339
 Roehlitz (Rokitnica) 238
 Roesnitz (Rozumice) 174
 Rogau (Rogi) 365
 Rogau (Rogi) 365
 Rogau (Rogów Opolski) 139, 408
 Rogau (Rogów) 421
 Rogi (Rogau) 365
 Rogosawe (Rogożowa) 246
 Rogowiec (Rogowietz) 365, 366
 Rogowietz (Rogowiec) 365, 366
 Rogożowa (Rogosawe) 246
 Rogów (Rogau) 421
 Rogów Opolski (Rogau) 139, 408
 Rogówka (Werdeck) 162
 Rohnstock (Roztoka) 62, 73, 163
 Rohrlach (Trzcianko) 267
 Rokicie (Rokitsch) 140
 Rokitki (Reisicht) 105, 181
 Rokitnica (Roehlitz) 238
 Rokitnica (Rokitnitz) 141
 Rokitnitz (Rokitnica) 141
 Rokitsch (Rokicie) 140
 Roschkau (Roszków) 365, 366
 Roschkau (Roszków) 365, 366
 Roschkowitz (Roszkowice) 363, 372, 373, 424
 Rosdzin (Rożdżień) 177, 306
 Rosenberg (Olesno) 100, 142, 171, 191, 426
 Rosenthal (Miroslawiczki) 298
 Rosmierka (Rozmierka) 93, 268
 Rosmierz (Rozmierz) 93, 397
 Rosnochau (Rozkochów) 316
 Rosochata (Seiffersdorf) 159
 Rosswald (Slezké Rudoltice) 109
 Rostersdorf (Trzęsów) 159, 279
 Rostropitz (Roztropice, Ostropa, Ostroppa) 169, 188,
 261, 262
 Roswadze (Rozwadza) 184, 185, 203
 Roszkowice (Roschkowitz) 363, 372, 373, 424
 Roszków (Roschkau) 365, 366
 Roszków (Roschkau) 365, 366
 Rothenburg (Czerwieńsk) 151, 156, 205, 207, 402
 Rovné (Rownie) 124
 Rownie (Rovné) 124
 Rozkochów (Rosnochau) 316
 Rozmierka (Rosmierka) 93, 268
 Rozmierz (Gross Rosmierz) 93, 397
 Rožnov 382
 Roztoka (Rohnstock) 62, 73, 163
 Roztoki (Schoenfeld) 81,

- Roztropice (Rostropitz, Ostropa, Ostroppa) 169, 188, 261, 262
 Rozumice (Roesnitz) 174
 Rozwadza (Roswadze) 184, 185, 203
 Roździeń (Rosdzin) 177, 306
 Różana (Lederose) 60, 106
 Ruda (Ruda Śląska) 114
 Ruda Śląska (Ruda) 114
 Rudelsdorf (Radzików) 163, 342
 Rudnik (Rudnik) 336, 366, 430
 Rudolphsbach (Chocholki) 127, 128
 Rudoltice (Rosswald) 109
 Rudy-Piekar (Piekary-Rudne) 308
 Rudziczki (Riegersdorf) 144
 Rueckers (Szczytna) 151, 401
 Ruestern (Rzeszotary) 60, 279
 Ruetzen (Ryczeń) 353
 Ruschinowitz (Rusinowice) 409
 Rusinowice (Ruschinowitz) 409
 Rusinów (Rinnersdorf) 339
 Rutki (Rautke) 326
 Rybna (Rybna) 214, 215, 316, 318
 Rybnica (Reibnitz) 285
 Rybnik (Rybnik) 100, 161, 365
 Rychulców (Richuld) 415, 416, 427
 Rychwałd (Rychwałd, Reichwaldau) 119, 308, 374, 375
 Rychwałd (Reichwaldau) 366, 367
 Rychwałd (Reichwaldau, Rychwałd) 119, 308, 374, 375
 Ryczeń (Ruetzen) 353
 Rynarce (Gross Rinnersdorf) 94, 111
 Rzeczycie (Rzetitz) 115
 Rzeczycie 381
 Rzendowicz (Rzędowice) 264, 271, 284, 363, 373
 Rzeszotary (Ruestern) 60, 279
 Rzetitz (Rzeczyca) 115
 Rzędowice (Rzendowicz) 264, 271, 284, 363, 373
 Rzędziszowice (Paulwitz) 60
 Rzędziwojowice (Geppersdorf) 282
 Rzuchow (Rzuchów) 190, 193, 195, 212, 329, 415, 420
 Rzuchów (Rzuchow) 190, 193, 195, 212, 329, 415, 420
Sabine (Sowin) 316, 317
 Sabitz (Żabice) 423
 Sabor (Zabornia) 60
 Saborwitz (Zaborowice) 60, 111, 339
 Sacherwitz (Zacharzyce) 79, 324
 Sackerau (Zakrzów) 109, 159, 330, 332, 428
 Sadków (Schottgau) 92
 Sady (Baumgarten) 129, 282, 307
 Sagan (Żagań) 112, 205, 206, 207, 216
 Sagschuetz (Zakrzyce) 65
 Sakrau Turawa (Zakrzów Turawski) 222, 223, 224
 Samborowice (Schammerwitz) 273
 Samborz (Tschammendorf) 84, 184
 Samitz (Zamienice) 338
 Saubsdorf (Supikowice) 113, 131, 132
 Sauerwitz (Zubrzyce) 113, 193, 212, 249, 250
 Sausenberg (Szumirad) 142
 Schadewinkel (Lipnica) 130
 Schakanau (Czekanów) 306
 Schalscha (Szałsza) 78, 142, 215, 430
 Schamarowitz (Šamarowice) 272
 Schammerwitz (Samborowice) 273
 Schartowitz (Czartowice) 174, 241
 Schechowitz (Czechowice) 214, 228, 230, 365, 413
 Schedlitz (Siedlec) 408, 415, 416, 419
 Scheibe (Skiba) 327, 336
 Scheidelwitz (Szydłowice) 264
 Schelitz (Chrzelice) 221, 316, 317, 394
 Schemrowitz (Szemrowice) 142, 222, 223
 Schewkowitz (Dziewkowice) 370, 371
 Schichowitz (Ciechowice) 365
 Schickerwitz (Siekierowice) 276
 Schieroslawitz (Sierosławice) 373
 Schieroth (Sieroty) 430
 Schildau (Wojanów) 314
 Schildberg (Kazanów) 330, 331, 332, 409
 Schillersdorf (Šilheřovice) 201, 202, 303, 305
 Schimischow (Szymiszów) 93, 249, 370, 371
 Schimmelwitz (Wszemiłowice) 195
 Schimnitz (Zimnice) 414
 Schlatten (Słatina) 111, 251
 Schloin (Słone) 70
 Schhardt (Smardy) 192, 323
 Schmeisdorf (Gadzowice) 143
 Schmellwitz (Chmielów) 60
 Schmefeldorf (Śmiłowice) 143
 Schmiedeberg (Kowary) 244, 402, 419
 Schmitsch (Śmicz) 124, 143
 Schmoellen 128
 Schmolz (Smolec) 185
 Schneckenhaus (Slimakow) 248
 Schoebischowitz (Szebiszowice, Soběšovice) 310

- Schoenau (Kromolin) 379, 380
Schoenau (Lipka) 101
Schoenau (Orłowiec) 107
Schoenau (Świerzawa) 172
Schoenfeld (Krásné Pole) 113
Schoenfeld (Obórki) 208
Schoenfeld (Roztoki) 81
Schoenfeld (Siedlimowice) 258, 331
Schoenjohnsdorf (Witostowice) 330, 332
Schoenowitz (Szonowice) 426
Schoenwald (Bojków) 188
Schoenwald (Świercze) 404, 426
Schoenwiese (Krasne Pole) 169, 262
Schoffschuetz (Górne Sowczyce) 136
Schomberg (Szombierki) 308
Schosnitz (Sośnica) 184
Schottgau (Sadków) 92
Schreckendorf (Strachocin) 327
Schreibendorf (Pisarzowice) 105, 277, 279, 364
Schreibersdorf (Hněvošice) 215
Schuettlau (Žuchlów) 60
Schuetzendorf (Strzałkowa) 125, 279
Schuetzendorf (Wilamowice) 118, 279
Schumbarg (Szumbark, Šumbark) 262
Schurgast (Skorogoszcz) 141, 142, 143
Schwarzwaldau (Czarny Bór) 424
Schwarzwasser (Strumień) 295
Schweidnitz (Świdnica) 103, 122, 147, 266, 417
Schweinern (Blumenau, Świniary) 152, 167
Schweinhaus (Świny) 158, 159, 160
Schweinsdorf (Piorunkowice) 81, 143, 144
Schwengfeld (Makowice) 290
Schwentnig (Świątniki) 163
Schwenz (Święcko) 312
Schwiebendorf (Świeborowice) 256, 260
Schwiebus (Świebodzin) 398
Schwientochlowitz (Świętochłowice) 214, 272, 310
Schwirz (Świerczów) 116, 266, 267
Szczyrbitz (Szczerbice) 430
Sechskiefern (Sosnowka) 404
Sehradice 382
Seichau (Sichów) 423
Seichwitz (Zdziechowice) 100, 101
Seidenberg (Zawidów) 198
Seifersdorf (Łukaszów) 172
Seifersdorf (Pogorzała) 331, 383, 384
Seifersdorf (Rosochata) 159
Seifersdorf (Skarbiszowice) 208, 394
Seifersdorf (Zátor) 200, 201, 227
Seifersholz (Radomia) 88
Seiffersdorf (Jaszów) 208
Seiffersdorf (Radwanów) 60, 87
Seitendorf (Horní Životice) 234, 235, 236
Seitendorf (Mysłów) 65, 424
Senitz (Sienice) 342, 343
Sichów (Seichau) 423
Sidzina (Hennersdorf) 395
Siebischau (Zybiszów) 96
Siecieborowice (Sitzmannsdorf) 195
Siedlec (Schedlitz) 408, 415, 416, 419
Siedlimowice (Schoenfeld) 258, 331
Siedlinica (Zedlitz) 101
Siegersdorf (Zebrzydowa) 95
Siekierowice (Schickewitz) 276
Siemianowice (Siemianowice) 326
Siemianowicz (Siemianowice) 326
Siemysłów (Steinersdorf) 136
Sienice (Senitz) 342, 343
Sierosławice (Schieroslawitz) 373
Sieroty (Schieroth) 430
Siewierz 414
Sikorzyce (Meesendorf) 87
Silberberg (Srebrna Góra) 345
Silbitz (Żelowice) 422
Sillmenau (Sulimów) 116
Simmelwitz (Ziemielowice) 243
Simmenau (Szymonków) 125
Simsdorf (Gostomia) 143, 212
Simsdorf (Szymanów) 104
Sirin (Syrynia) 365, 366
Sitzmannsdorf (Siecieborowice) 195
Skalung (Skalągi) 124, 125, 386, 387, 409
Skala (Hohlstein) 205, 207
Skalągi (Skalung) 124, 125, 386, 387, 409
Skarbiszowice (Seifersdorf) 208, 394
Skarbiszów (Karbischau) 184
Skawina 228
Skiba (Scheibe) 327, 336
Skoczów (Skotschau) 190
Skorkau (Skorków) 125, 142, 373
Skorków (Skorkau) 125, 142, 373
Skorogoszcz (Schurgast) 141, 142, 143
Skoroszowice (Korschwitz) 334
Skotschau (Skoczów) 190
Skrochovice (Skrochowitz) 234, 235
Skrochowitz (Skrochovice) 234, 235

- Skrzydlowice (Krzydłowice, Krzidlowitz) 270, 271, 430
 Skrzynka (Heinzendorf) 162
 Slatina (Schlatten) 111, 251
 Sławikau (Sławików) 157, 242, 329, 365, 410
 Sławitz (Sławice) 139
 Slezská Ostrava (Polska Ostrawa, Polnisch Ostrau) 119, 415, 416
 Slezské Pavlovice (Niemieckie Pawłowice, Deutsch Pawlowitz) 142, 201, 202
 Slimakov (Schneckenhaus) 248
 Sluh 369
 Słupsko (Słupsko) 119, 214, 427
 Sławice (Sławitz) 139
 Sławików (Sławikau) 157, 242, 329, 365, 410
 Słone (Schloin) 70
 Słupsko (Słupsko) 119, 214, 427
 Słupsk (Stolp) 164
 Smardy (Schmardt) 192, 323
 Smolec (Schmolz) 185
 Smolnica (Smolnitz) 188
 Smolnitz (Smolnica) 188
 Soběšovice (Szebiszowice, Schoebischowitz) 310
 Sobieschowitz (Sobiszowice) 188
 Sobin (Herbersdorf) 275
 Sobiszowice (Petersdorf) 327, 359, 411
 Sobiszowice (Sobieschowitz) 188
 Sobkowice (Zopkendorf) 145, 146
 Sobolów (Zobel) 60, 86
 Sobota (Zobten) 280
 Sobótka (Zobten) 399
 Sadow (Sodów) 115, 413
 Sodów (Sadow) 115, 413
 Sohra (Żarki) 349
 Sohrau (Żory) 100, 277, 322, 336, 411
 Sokolniki 212
 Sokołowiec (Falkenhain) 182
 Sokołowiec (Falkenstein) 256
 Solniki (Zoelling) 280
 Sorau (Żary) 176
 Sosnova (Zossen) 190, 235, 236
 Sosnówka (Sechskiefern) 404
 Sośnica (Schosnitz) 184
 Sośnicowice (Kieferstaedtel) 150, 375, 376
 Sowczyce Górne (Schoffschuetz) 136
 Sowin (Sabine) 316, 317
 Sprentschuetz (Sprzęcice) 316, 318
 Sprotitz 151
 Sprottau (Szprotawa) 280, 419
 Sprzęcice (Sprentschuetz) 316, 318
 Srebrna Góra (Silberberg) 345
 Stampen (Stępin) 267
 Stanislavice (Stanisławice, Stanisławitz) 261
 Stanisławitz (Stanislavice, Stanisławice) 261
 Stanisławice (Stanislavice, Stanisławitz) 261
 Stanowice (Stanowitz) 426
 Stanowitz (Stanowice) 426
 Stara Jamka (Jamke) 215, 266, 316, 317, 318
 Stara Kamienica (Altkemnitz) 285
 Stara Kopernia (Kuepper) 255
 Stara Kraśnica (Alt Schoenau) 105, 142
 Stara Oleszna (Altoels) 180
 Stara Wieś (Altdorf) 112, 124, 178, 186, 218, 228
 Stara Wieś (Altendorf) 201, 202, 336, 337, 365, 367, 386, 418, 426
 Stare Gliwice (Alt Gleiwitz) 188
 Stare Rudno (Alt Rudno) 262
 Starowice (Altmannsdorf) 255
 Stary Bieruń (Alt Berun) 84
 Stary Grodków (Alt Grottkau) 183, 248, 249
 Stary Henryków (Alt Heinrichau) 163
 Stary Kisielin (Alt Kressel) 334
 Stary Łom (Altenlohm) 181, 182
 Stary Waliszów (Alt Waltersdorf) 76, 107, 108
 Staubendorf (Ściborzyce) 248, 249, 389, 426
 Steuberwitz (Ściborzyce Wielkie) 174, 248, 249
 Steblów (Stebłów, Stoeblau) 142, 169, 174, 248, 316, 318, 365, 367
 Steblów (Stebłów, Stoeblau) 142, 169, 174, 248, 316, 318, 365, 367
 Stein (Kamień) 165, 426, 431
 Stein (Pustków Wilczkowski) 163
 Steinau (Ścinawa) 213, 279, 411
 Steinberg (Jastrzębnik) 109
 Steindorf (Wójcice) 173, 174
 Steinersdorf (Siemysłów) 136
 Stephansdorf (Szczepanów) 130
 Stettin (Śtütina) 124, 238, 239, 418
 Stępin (Stampen) 267
 Stiebendorf (Ściborowice) 174
 Stodółka (Hoefchen) 387
 Stoeblau (Stebłów, Steblów) 142, 169, 174, 248, 316, 318, 365, 367
 Stolec (Stolz) 330, 332, 333
 Stolp (Słupsk) 164
 Stolz (Stolec) 330, 332, 333

- Stoszowice (Peterwitz) 77, 332
 Strachocin (Schreckendorf) 327
 Strachowice (Strachwitz) 60, 128
 Strachwitz (Strachowice) 60, 128
 Stradam (Stradomia) 219, 267
 Stradomia (Stradam) 219, 267
 Stradomia Dolna (Nieder Stradam) 167, 219, 220, 253, 320
 Straduna (Stradunia) 316
 Stradunia (Straduna) 316
 Strakonice 131
 Strasburg 121, 345
 Stražiště 382
 Strebitzko (Trzebicko) 242, 267
 Strebinow (Strzebnów) 195, 316, 317
 Streckenbach (Świdnik) 65
 Strehlen (Strzelin) 60, 195, 208, 288, 320
 Strehlitz (Strzelce) 267, 324, 334, 383, 384
 Stremplowitz (Štěmplevec) 103, 304
 Striegau (Strzegom) 413
 Striegendorf (Strzegów) 384, 385
 Stronie (Stronn) 253
 Stronn (Stronie) 253
 Stroppen (Strupina) 232
 Struga (Adelsbach) 62, 424
 Strumień (Schwarzwasser) 295
 Strupina (Stroppen) 232
 Strużnica (Neudorff) 349
 Strzałkowa (Schuetzendorf) 125, 279
 Strzebnów (Strebinow) 195, 316, 317
 Strzebowitz (Třebovice) 343
 Strzegom (Striegau) 413
 Strzegomice (Dornhennersdorf) 234
 Strzegów (Striegendorf) 384, 385
 Strzelce (Strehlitz) 267, 324, 334, 383, 384
 Strzelce Opolskie (Gross Strehlitz) 142, 215, 228, 241, 395, 397
 Strzelin (Strehlen) 60, 195, 208, 288, 320
 Stubendorf (Studnice) 201, 202
 Studen (Studzienna) 365, 366, 367, 386
 Studené Vody (Kaltwasser, Zimna Woda) 104, 228
 Studnice (Stubendorf) 201, 202
 Studzienna (Studen) 365, 366, 367, 386
 Sucha (Suchau) 93, 131, 261, 370, 371
 Sucha Dolna (Nieder Sucha, Dolní Suchá) 142
 Suchau (Sucha) 93, 131, 261, 370, 371
 Suché Lazce (Sucholasetz) 227
 Suche Łany (Sucholohna) 327
 Suchodanec (Sucho-Danietz) 214, 430
 Sucho-Danietz (Suchodanec) 214, 430
 Sucholasetz (Suché Lazce) 227
 Sucholohna (Suche Łany) 327
 Sudice (Zauditz) 179, 292, 293, 375, 419
 Sudoll (Sudół) 166, 386
 Sudół (Sudoll) 166, 386
 Sulau (Sulów) 330, 332, 333
 Sulimów (Sillmenau) 116
 Sulisław (Zuelzhoff) 316, 317
 Sulisławice (Zuelzendorf) 181
 Sulów (Sulau) 330, 332, 333
 Sulów Mały (Klein Saul) 63
 Suminy (Summin) 430
 Summin (Suminy) 430
 Supíkovice (Saubsdorf) 113, 131, 132
 Svihov 189
 Syców (Polnisch Wartenberg) 101, 112, 205, 206, 252, 280
 Syrynia (Sirin) 365, 366
 Szalejów Górny (Oberschwedelsdorf) 151
 Szalsza (Schalscha) 78, 142, 215, 430
 Szczepanowice (Szczepanowitz) 208
 Szczepanowitz (Szczepanowice) 208
 Szczepanów (Stephansdorf) 130
 Szczepanów (Zeipau) 219
 Szczerbice (Sczyrbitz) 430
 Szczytna (Rueckers) 151, 401
 Szebiszowice (Soběšovice, Schoebischowitz) 310
 Szemrowice (Schemrowitz) 142, 222, 223
 Szklary Dolne (Nieder Glaesersdorf) 259
 Szklary Górne (Ober Glaesersdorf) 114, 279
 Szombierki (Schomberg) 308
 Szonowice (Schoenowitz) 426
 Szprotawa (Sprottau) 280, 419
 Szumbark (Šumbark, Schumbarg) 262
 Szumirad (Sausenberg) 142
 Szydłowice (Scheidelwitz) 264
 Szymanów (Simsdorf) 104
 Szymiszów (Schimischow) 93, 249, 370, 371
 Szymonków (Simmenau) 125
 Šamarovice (Schamarowitz) 272
 Šebířov 168
 Šilheřovice (Schillersdorf) 201, 202, 303, 305
 Štěmplevec (Stemplowitz) 103, 304
 Štítina (Stettin) 124, 238, 239, 418
 Šumbark (Szumbark, Schumbarg) 262

- Ś**ciaborowice (Stiebendorf) 174
 Ściaborzyce (Staubendorf) 248, 249, 389, 426
 Ściaborzyce Wielkie (Steuberwitz) 174, 248, 249
 Ściernie 326
 Ścinawa (Steinau) 213, 279, 411
 Ścinawka Średnia (Mittelsteine) 313
 Śmicz (Schmitsch) 124, 143
 Śmilowice (Schmelzdorf) 143
 Środa Śląska (Neumarkt) 285, 286
 Świątniki (Schwentnig) 163
 Świdnica (Schweidnitz) 103, 122, 147, 266, 417
 Świdnik (Streckenbach) 65
 Świebodzice (Freiburg) 378
 Świebodzin (Schwiebus) 398
 Świeborowice (Schwiebendorf) 256, 260
 Świercza (Schoenwald) 426
 Świerczów (Schwiz) 116, 266, 267, 404
 Świerkianiec (Neudeck) 315, 317
 Świerklany Dolne (Nieder Schwirklan) 418
 Świerzawa (Schoenau) 172
 Święcko (Schwenz) 312
 Świętochłowice (Schwientochlowitz) 214, 272, 310
 Świniary (Schweintern, Blumenau) 152, 167
 Świniary Wielkie (Gross Schweintern, Gross Blumenau) 361
 Świny (Schweinhaus) 158, 159, 160

Taczów Mały (Klein Totschen) 60
 Tarnast (Tarnowiec) 94
 Tarnau (Tarnawa) 379
 Tarnau (Tarnów) 313
 Tarnawa (Tarnau) 379
 Tarnowiec (Tarnast) 94
 Tarnowicz (Tarnowskie Góry) 174, 224, 354
 Tarnowskie Góry (Tarnowicz) 174, 224, 354
 Tarnów (Tarnau) 313
 Taschenhof (Krzeń) 63, 109
 Tapkowice 302
 Teschen (Cieszyn) 124, 189, 230, 261, 311, 407, 414
 Tetov 235, 236
 Teufelsdorf (Czertova Lhotka) 420
 Thomaswaldau (Tomkowice) 104, 180, 181
 Thule (Tuły) 216
 Thursy (Turza) 431
 Thurze (Turze) 365, 367
 Tiachowitz (Tieschowitz, Czechowice) 415
 Tiefensee (Jamna) 64, 405
 Tieschowitz (Czechowice, Tiachowitz) 415
 Tillowitz (Tułowice) 208, 394
 Tlustoręby (Kirchberg) 143
 Tomice 277
 Tomkowice (Domsdorf) 62, 105
 Tomkowice (Thomaswaldau) 104, 180, 181
 Torgau 374
 Tost (Toszek) 117, 189, 214, 226, 395, 397, 409, 413
 Toszek (Tost) 117, 189, 214, 226, 395, 397, 409, 413
 Tovačov 382
 Trachenberg (Żmigrod) 245
 Trawnik (Trawniki) 235
 Trawniki (Trawnik) 235
 Trebnitz (Trzebnica) 201
 Trebovice (Strzebowitz) 343
 Treschen (Trestno) 383, 384
 Trestno (Treschen) 383, 384
 Triest 314
 Tríněc (Trzyniec, Trzynietz) 142
 Troppau (Opawa) 62, 76, 82, 109, 165, 194, 209, 212, 235, 272, 273, 292, 336, 362, 391
 Tršice 235
 Trynek (Trynek) 188
 Trzcińsko (Rohrlach) 267
 Trzebiecko (Streibitzko) 242, 267
 Trzebień (Kittlitztreben) 180
 Trzebnica (Trebnitz) 60, 201
 Trzęsów (Rostersdorf) 159, 279
 Trzyniec (Tríněc, Trzynietz) 142
 Trzynietz (Trzyniec, Tríněc) 142
 Tschammendorf (Samborz) 84, 184
 Tschammer Ellguth (Ligota Samborowa) 370, 371
 Tschapel (Czaple) 386
 Tscheschen (Cieszyny) 266
 Tschoepowitz (Czepielowice) 184
 Tuerpitz (Cierpice) 174
 Tułowice (Tillowitz) 208, 394
 Tuły (Thule) 216
 Turawa (Turawa) 184, 215, 222, 223, 224, 303, 430
 Turkau (Turków, Tvorkov) 200
 Turków (Turkau, Tvorkov) 200
 Turza (Thursy) 431
 Turze (Thurze) 365, 367
 Tvorkov (Turków, Turkau) 200
 Twardocice Dolne (Nieder Harpersdorf) 280
 Twardocice Górne (Ober Harpersdorf) 280
 Twardogóra (Festenberg) 266, 291
 Tworkau (Tworków) 140, 241, 245, 261, 316, 365, 367, 386

Tworów (Tworau) 140, 241, 245, 261, 316, 365,
367, 386

Tworóg (Tworóg) 397

Tworóg (Tworog) 397

Tworsimirke (Tworzimirki) 242

Tworzimirki (Tworsimirke) 242

Tyńczyk (Klein Tinz) 127

Uciechów (Bertholdsdorf) 72

Ujazd (Ujest) 199

Ujest (Ujazd) 199

Ujeździec (Gesess) 132, 183

Ulbersdorf (Wojcieszyn) 338

Ulesie (Waldau) 338

Ullersdorf (Oldrzychowice Kłodzkie) 313

Ulm 257

Uniejowice (Leisersdorf) 63, 267, 338

Uraz (Auras) 348, 378

Urschkau (Orsk) 225, 349

Uschuetz (Uszyce) 143, 192, 372, 373

Uszyce (Uschuetz) 143, 192, 372, 373

Uzenice 193

Velka Bystřica 302

Velká Polom (Gross Pohlom) 238, 303

Velke 273, 274

Vendryně (Wędrynia, Wendrin) 261

Véska (Niklesdorf) 235, 236

Vidnava (Weidenau) 135

Vielguth (Zbytowa) 167

Vikštejn (Wigstein) 200, 201, 202, 235, 272, 273,
274

Vitovice 386

Vogelgesang (Mieczniki) 334

Vojslavice 236

Vratišov 234, 236

Všejan 369

Wabienice (Wabnitz) 271

Wabnitz (Wabienice) 271

Wachow (Wachów) 216

Wachów (Wachow) 216

Wahlstatt (Legnickie Pole) 60, 280

Waissak (Wysoka) 292

Walce (Walzen) 253, 323, 336

Waldau (Ulesie) 338

Waldau (Wykroty) 82

Wallwitz (Drwałowice) 280

Waldorf (Prusinowice) 169

Waltersdorf (Mniszków) 331

Walzen (Walce) 253, 323, 336

Wangern (Węgrzce) 159

Wansen (Wiązów) 315

Warburg 346

Warlow (Warłów) 222, 223, 264, 271

Warłów (Warlow) 222, 223, 264, 271

Warmatowice (Warmuntowitz) 360

Warmuntowitz (Warmatowice) 360

Warschowitz (Warszowice) 186

Warszawa 142

Warszowice (Warschowitz) 186

Wartenberg (Syców) 101, 112, 205, 206, 252, 280

Wartha (Bardo) 124

Wasserjentsch (Komorowice) 146

Wawrzeńczyce (Lorzendorf) 423

Wąsosz (Herrnstadt) 122, 123, 124, 339

Wecze 366

Wederau (Wiadrów) 266, 267

Weide (Widawa) 67

Weidenau (Vidnava) 135

Weidenbach (Młokicie) 320

Weiderwitz (Wydrowice) 129

Weidnig (Wodniki) 69, 122, 123, 227, 277, 303, 305

Weigelsdorf (Wigancice) 163

Weigsdorf (Wigancice Żytawskie) 234

Weigwitz (Wojkowice) 107

Weissbach (Bilý Potok) 135, 419

Weissdorf (Chróścina) 141, 143

Weissenleipe (Bielany) 185

Weisswasser (Bíla Vodá) 76

Wendrin (Vendryně, Wędrynia) 261

Wenecja 166

Wenig Lessen (Leśniów Mały) 88

Wenig Nossen (Osina Mała) 153

Werdeck (Rogówka) 162

Wernersdorf (Bernacice) 200

Wernersdorf (Dobrociesz) 65

Wernersdorf (Pakoszów) 158, 159, 160

Wessig (Wysoka) 391

Wędrynia (Vendryně, Wendrin) 261

Węgrzce (Wangern) 159

Wiadrów (Wederau) 266, 267

Wiązów (Wansen) 315

Widawa (Weide) 67

Wecze 364, 365

Wiedeń 109, 194, 275, 313, 320

- Wielepole (Wielopole) 188
 Wielopole (Wielopole) 188
 Wielowieś (Bielwiese) 279
 Wielowieś (Langendorf) 136, 186, 214, 268, 320
 Wiersbie (Wierzbie) 409
 Wierzbica (Deutsch Wuerbitz) 125, 148
 Wierzbice (Wirrwitz) 60
 Wierzbie (Wiersbie) 409
 Wierzbice (Oppersdorf) 257
 Wierzbnik (Herzogswalde) 267
 Wierzbna (Wuerben) 302, 384, 385
 Wierzbowa (Rueckenwaldau) 182
 Wierzch (Deutsch Muellmen) 174, 248, 249, 394
 Wierzchlesie (Wrchles) 142
 Wiese (Wisznia Mała) 92
 Wiesen (Łąki) 192
 Wieszkowice (Neudorf) 97
 Wigancice (Weigelsdorf) 163
 Wigancice Żytawskie (Weigsdorf) 234
 Wigstein (Vikštejn) 200, 201, 202, 235, 272, 273, 274
 Wilamowa (Alt Wilmsdorf) 419
 Wilcza (Wiltsch) 330, 332, 333
 Wilczków (Wueltschkau) 267
 Wilczy Las (Wolfshayn) 180, 181
 Wilczyn (Heidewilxen) 116
 Wilemowice (Schuetzendorf) 118, 279
 Wilhelminenort (Brzozowiec, Bresewitz) 125
 Wilhelmsthal (Wróblewo) 203
 Wilkanów (Woelfelsdorf) 73
 Wilkowa Mała (Klein Wilkawe) 97, 369, 385
 Wilkowice (Gross Wilkowitz) 377
 Wilmsdorf (Dobiercice) 171
 Wilmsdorf (Wilamowa) 419
 Wiltsch (Wilcza) 330, 332, 333
 Wilwert 76
 Wirrwitz (Wierzbice) 60
 Wisznia Mała (Wiese) 92
 Witosławitz (Witosławice) 195, 308, 365, 367
 Witosławice (Witosławitz) 195, 308, 365, 367
 Witostowice (Schoenjohnsdorf) 330, 332
 Witoszyce (Heinzendorf) 165, 267
 Wittemberga 345, 417
 Włodzienin (Bladen) 189, 193, 212, 303
 Włodzisławice (Heinrichsdorf) 327
 Włosień (Heidersdorf) 283
 Włostowa (Floste) 330, 333
 Wodniki (Weidnig) 69, 122, 123, 227, 277, 303, 305
 Wodzisław Śląski (Loslau) 161, 228
 Woelfelsdorf (Wilkanów) 73
 Wohlau (Wołów) 219, 266, 279, 345, 417
 Wohnwitz (Wojnowice) 258
 Woigwitz (Wojtkowice) 127, 128
 Woinowitz (Wojnowice) 166
 Woischnik (Woźniki) 308
 Woisławitz (Wojsławice) 115
 Woitsdorf (Wojciechów) 145, 180, 240, 241
 Wojanów (Schildau) 314
 Wojciechów (Albrechtsdorf) 171
 Wojciechów (Woitsdorf) 145, 180, 240, 241
 Wojcieszów (Kauffung) 172
 Wojcieszyn (Ulbersdorf) 338
 Wojczyce (Polkendorf) 384, 385
 Wojkowice (Weigwitz) 107
 Wojnowice (Wohnwitz) 258
 Wojnowice (Woinowitz) 166
 Wojnowice (Wonnwitz) 334
 Wojsławice (Woisławitz) 115
 Wojtkowice (Woigwitz) 127, 128
 Wolfshayn (Wilczy Las) 180, 181
 Wollmersdorf (Olbramice) 272
 Wolczyn (Konstadt) 266, 380
 Wołów (Wohlau) 219, 266, 279, 345, 417
 Wonnwitz (Wojnowice) 334
 Woschczyt (Woszczyce) 186, 215
 Woszczyce (Woschczyt) 186, 215
 Woźniki (Woischnik) 308
 Wójcice (Steindorf) 173, 174
 Wójtowa Wieś (Richtersdorf) 188
 Wrchles (Werzchlesie) 142
 Wrociszów Górny (Ober Rudelsdorf) 268
 Wrocław (Breslau) 65, 66, 75, 77, 79, 83, 87, 92, 102, 106, 107, 116, 117, 126, 132, 133, 136, 146, 164, 165, 173, 174, 184, 218, 222, 223, 225, 240, 247, 252, 257, 258, 261, 262, 266, 275, 281, 285, 286, 297, 320, 324, 328, 329, 340, 344, 345, 356, 380, 384, 391, 399, 401, 405, 412
 Wrocławice (Mittel- und Nieder Breslawitz) 126
 Wronin (Wronin) 62, 239
 Wróblewo (Wilhelmsthal) 203
 Wróblów 373
 Wschowa (Fraustadt) 101, 297
 Wszemiłowice (Schimmelwitz) 195
 Wueltschkau (Wilczków) 267
 Wuerben (Wierzbna) 302, 384, 385

- Wuest Pohlom (Pusta Polom) 238, 239, 303, 320
 Wuettendorf (Bogdańczowice) 115
 Wydrowice (Weiderwitz) 129
 Wykroty (Waldau) 82
 Wysocko (Hohendorf) 256
 Wysoka (Waissak) 292
 Wysoka (Wessig) 391
 Wysoka (Wysoka) 195, 216, 315, 316, 317, 370, 377
 Wysoki Kościół (Hochkirch) 92
 Wysoka (Wysoka) 195, 216, 315, 316, 317, 370, 377
 Wyszehrad 266
 Zabelkau (Zabelków) 124, 188, 251, 381, 382
 Zabelków (Zabelkau) 124, 188, 251, 381, 382
 Zabornia (Sabor) 60
 Zaborowice (Saborwitz) 60, 111, 339
 Zaborze 419
 Zabrodzie (Zweibrodth) 92, 120, 334
 Zabrze (Zabrze) 256
 Zacharzyce (Sacherwitz) 79, 324
 Zagrodno (Adelsdorf) 63
 Zakrzów (Sackerau) 109, 159, 330, 332, 428
 Zakrzów Turawski (Sakrau Turawa) 222, 223, 224
 Zakrzyce (Sagschuetz) 65
 Zalenie (Zalęże) 186
 Zalenie (Zalenie) 186
 Zamienice (Samitz) 338
 Zamilau (Zamysłów) 336
 Zamysłów (Zamislau) 336
 Zarzyca (Reichau) 334
 Zátor (Seifersdorf) 200, 201, 227
 Zauditz (Sudice) 179, 292, 293, 375, 418
 Zauritz (Żurzyce) 132
 Zawada (Zawada) 218, 295, 327
 Zawadka 190
 Zawidów (Seidenberg) 198
 Zawisc (Zawiść) 426
 Zawiść (Zawisc) 426
 Ząbkowice Śląskie (Frankenstein) 106, 171, 208, 260, 411
 Zborów 177
 Zbrosławice (Brosławitz) 278, 327, 409
 Zbyslawice (Baislawitz) 272
 Zbytowa (Vielguth) 167
 Zdierz (Zdzierz) 115, 426
 Zdietin 234, 235, 236
 Zdounky 235
 Zdziechowice (Seichwitz) 100, 101
 Zdziechowice Górne (Ober Seichwitz) 101
 Zdzierz (Zdierz) 115, 426
 Zdzieszowice (Deschowitz) 370
 Zebrzydowa (Siegersdorf) 95
 Zechen (Czechnów) 339
 Zedlitz (Siedlinica) 101
 Zeipau (Szczepanów) 219
 Zeisberg (Cisów) 413
 Zelasno (Żelazna, Dobra, Dobrau) 141
 Zembowitz (Zębowice) 222, 223, 377, 430
 Zernik (Żerniki) 188
 Zernitz (Żernica) 188
 Zesselwitz (Czesławice) 421, 422
 Zębowice (Zembowitz) 222, 223, 377, 430
 Zgorzelec (Goerlitz) 82, 149, 151, 172, 209, 234, 254, 398, 407
 Ziegenhals (Głucholazy) 62, 135, 419
 Zielenice (Gruen Hartau) 132
 Zieliniec (Gruendorf) 116
 Zielona Góra (Gruenberg) 89, 282
 Zielona Łąka (Gruenthal) 87
 Ziemiećce (Ziemientzitz) 215
 Ziemielowice (Simmelwitz) 243
 Ziemientzitz (Ziemiećce) 215
 Zieserwitz (Cesarzowice) 86, 284, 289
 Ziębice (Muensterberg) 208
 Zimna Woda (Kaltwasser, Studené Vody) 104, 228
 Zimnice (Schimnitz) 414
 Zittau (Żytawa) 91
 Zlate Hory (Zuckmantel) 419
 Złotniki (Goldschmieden) 95, 174, 300, 301
 Złotoryja (Goldberg) 63, 156, 238
 Złoty Stok (Reichenstein) 313
 Znojma 322
 Zobel (Sobolów) 60, 86
 Zobten (Sobota) 280
 Zobten (Sobótka) 399
 Zoelling (Solniki) 280
 Zopkendorf (Sobkowice) 145, 146
 Zornberg (Czomberg) 429
 Zossen (Sosnova) 190, 235, 236
 Zubrzyce (Sauerwitz) 113, 193, 212, 249, 250
 Zuckmantel (Zlate Hory) 419
 Zuelz (Biała Prudnicka) 83, 143, 410
 Zuelzendorf (Sulisławice) 181
 Zuelzhoff (Sulisław) 316, 317

- Zwole 227
 Zweibrodt (Zabrodzie) 92, 120, 334
 Zwierzyniec (Dittersbach) 183
 Zwole 386
 Zwoss (Zwóz) 215, 222, 264
 Zwóz (Zwoss) 215, 222, 264
 Żybiszów (Siebischau) 96
 Żyrowa (Žyrowa) 371
 Żyttna (Žyttna) 141, 166, 190, 212, 273, 274, 307

Żródła (Borne) 87, 95, 116, 328, 329

Żabice (Sabitz) 423
 Żagań (Sagan) 112, 205, 206, 207, 216
 Żarki (Sohra) 349
 Żary (Sorau) 176
 Żdanów (Herzogswalde) 267
 Żelazna (Maerzdorf) 405

 Żelazna (Zelasno, Dobra, Dobrau) 141
 Żelazno (Eisersdorf) 336
 Żelazny Most (Eisenmost) 238
 Żeleźnik (Eisenberg) 208
 Żelowice (Silbitz) 422
 Żernica (Zernitz) 188
 Żerniki (Zernik) 188
 Żeruszycze (Grunau) 328, 329
 Żmigród (Trachenberg) 245
 Żory (Sohrau) 100, 277, 322, 336, 411
 Żuchłów (Schuettlau) 60
 Żukowice (Herrndorf) 158, 159
 Żurzyce (Zauritz) 132
 Żyrowa (Zyrowa) 371
 Żytawa (Zittau) 91
 Żyttna (Žyttna) 141, 166, 190, 212, 273, 274, 307

Žilina (Žylina) 117

INDEKS NAZWISK

Indeks zawiera nazwiska (w mianowniku liczby pojedynczej) występujące w tekście – z wyjątkiem nazwisk wymienianych w przedmowie. Drukiem wytłuszczonym zaznaczone są strony, na których historia rodu została dokładniej omówiona.

Abdank 59
Absatz 59
Abschatz **59–60**
Absztach 59, 61
Acerenza 205, 207
Adam 61
Adametz 61
Adamiec 61
Adelsbach **62–63**, 132, 183
Adelsdorf 63
Adelungesbach 64
Adelungesbach 62, **64**
Adlersdorf 63, 64
Adlersfeld 64
Adlersfelde 64
Aerndenreich 85
Aff 65
Affe **65**, 67, 68
Agricola **65–66**
Ahrens Dorf 90
Aichelberg 69
Aichhauser **67–68**, 107
Aichler 69
Akresch 69
Albersdorf 70
Albertini 70
Albrecht 71
Almesloe **71–72**
Altendorf 72
Althann **73–74**
Althoff **75**, 329
Althoff zob. też Teschner
Altmann **75–76**

Alzenau 76
Alzenau zob. też Zedlitz
Ambly **72**, 105
Ampassek **77**, 378
Ampringen **77–78**
Amschel 78, 142
Andler **78–79**
Andlern 78
Anfang **79–80**
Angermuende 67, 68, 297
Anhalt 148, 259
Annaberg 81
Anneaucourt 351
Annenberg 81
Anton 82
Appelhausen 82
Appelles 83
Appianus 83, 156
Arbogast 81
Arco **83–84**
Arenschild 85
Arensdorf 90
Arentschild 85
Arentsdorf 228, 230
Arentsen 85
Arnaholt 85, 89
Arndt **85–86**
Arndten 86
Arnold 85, **86–90**
Arnold-Erenberg **87–88**
Arnolt 86, 89
Arnsdorf **90–91**
Arras 91, 92, 228, 230
Arrentzdorff 91, 92
Artopaeus 121
Artzat 92, 93, 146, 328, 329, 383, 384
Arz 93
Arzat 92, 93
Arzt 92, 93

Aschenburg 93, 285, 286

Asp 94

Asseburg 74, 94

Asshelm 94–95

Assig 95

Atcze 106

Attelmayer 96

Atze 97, 106

Audank 97

Audorf 97

Auer 98

Auersberg 98–99

Auersperg 98

Augsten 100, 103

Aulick 100

Auligk 100

Aulock 100–102, 123

Aurifaber 102

Aust 103

Austen 100, 103

Auwald 104

Awdank 104

Axleben 104, 339

Axt 105

Aythe 162

Ayvelles 76, 105

Aze 97, 106

Bachstein 107–108

Backstein 107, 108

Bacquehem 108

Bade 108

Badell 108–109

Badenfeld 109, 413

Badewitz 110, 247, 249

Badewitz zob. też Bohdanowski

Bafor 110

Baginkowski 110

Bahren 183

Baier 110, 172

Baillou 110–111

Baitzen 111, 340

Balck 111

Baldhoff 112

Baldowski 112

Balins 112

Balka 113

Ballestrem 113–114, 357

Balthasar 114

Baltz 114

Baluvien 115

Balwin 115

Banck 115–116

Banckau 115

Baner 116, 117

Banke 115

Bankow 115

Bann 322

Banner 116, 117

Banovsky 117

Banowski 117

Bardeleben 117

Barfuss 118

Barischau 118

Barschki 119, 120, 125, 126, 366, 367, 414

Barschky 119

Barski 119, 120

Barsky z Basztie 119

Bartenstein 121

Barth 121

Barthelme 121

Barthelmes 121

Barthomoei 121–122

Bartsch 122–123

Barut 101, 123

Baruth 101, 123–125

Barutswerdski

(z) Barutswerdy 251

Bassewitz 347

Bastie 119, 25

Basztie 119, 126

Bauch 126, 312

Baucke 126

Baudemann 126–127

Baudemannswaldau 126

Baudiss 96, 127–128, 384

Bauerwitz 154

Baugarten 327

Baumann 71

Baumgarten 129, 325

Baumgarten zob. też Fentzel

Baumgarten zob. też Pange

Baumgartski 129

Bautschnier 130

Bautzner 130

Bavarus 130, 172

- Bavor 131
 Bawor 110, **131–132**
 Bayer 133, 173
 Bebra 179
 Becher 133
 Beck 121
 Becker **133**
 Beckerfeld 133, 134
 Beckers 133, **134**
 Becz 134
 Bedau 134, 184
 Beer **134–136**, 137
 Beeren **136**
 Beerenberg 135, 137
 Beess 78, 84, **137–144**, 169, 175, 182, 187, 193,
 215, 273, 274, 354, 365, 392, 409, 430
 Beheim **144**
 Behem 144, 145
 Beher **145**
 Behershayn 145
 Behm 144, **145–147**, 153, 244
 Behmb 147
 Behme 145
 Behnisch **147**
 Behr 63, **148**
 Beichel 148, 172
 Beichelt 172
 Beichlingen **145**
 Belbitz 150, 151
 Belewitz 150, 151
 Belig 188
 Belk **150**, 153, 417
 Belka 113
 Belkowski 150
 Bellegarde **150–151**
 Belling **151**
 Bellwitz 150, **151–152**, 153, 167
 Belmonte 205, 207
 Below **152**
 Belwicz 151, 152
 Belwies **152–153**
 Belwitz 151
z Belku 150, 153
 Bem 153
 Benada **153**
 Bendera **154**
 Benecke 154
 Benedyktowic 154
 Beneschau 154
 (z) Beneszowa 154
 Beneszowice **154–155**
 Benicke 155
 Benkowitz 191
 Benkowski 155, 191
 Bennecke 154, **155–156**
 Bennewitz 83, **156**
 Berau 135, **156**, 192, 199
 Berau zob. też Beer
 Berbisdorf 157
 Berchtold **157**
 Bercka 157, 163, 179
 Berckel 157
 (de)Berdzan 157
 Berczko 157
 Berg 161
 Berge **158–160**
 Berger **161–162**, 400
 Beringen **162**
 Berka 157, **163–164**, 176, 200
 Berka zob. też Birka
 Berkowski 168
 Berlin **164**
 Bermueth 165
 Bermuth **165**
 Berneck **165**
 Bernecker 165
 Bernini **166**
 Bernsedt 220
 Bernstadt **167**, 253
 Bernstein 152, **167**
 Bernt 413
 Berow 156, 168
 Bertultowicz 168
 Bertultowicz **168**
 Bertultowski 168
 Berzkovsky **168–169**
 Bes 137
 Beschefer 390
 Besser **169**
 Bestwin 170
 Bestwinski **170**
 Bestwinski zob. też Kloch
 Besz 137
 Bethusy-Huc **170–171**
 Betsch 134, 171
 Beuchel 148, 172

- Beuchelt 172
Beyer 110, 130, 133, **172–173**, 259
Beyer zob. też Beyern
Beyerhueber **173**
Beyern **173–174**
Beym **174**
Beyme 174
Bezing 243
Biaix 175
Bias 175
Biasowski 175
Biberitsch 175, 183
Biberstein 164, **175–179**, 218, 228, 252, 295
Biberstein zob. też Berka
Biberstein zob. też Boischowski
Biberstein zob. też Rogalla
Biberstein zob. też Ronow
Bibra **179**
Bibran **179–182**, 225
Bibritsch 175, **183**
Bicen 184, 340
Bidau 184
Biedau 134, **184–185**
Biedermann 146, **185**, 196, 401
Biela 195
Bielczowski **186–187**, 191
Biele **187**
Biele 190
Bielecki 187
Bieler 187
Bielecki 189
Bielicki 187
Bieligk 189
Bielik 155, **188–189**, 195, 251, 295, 304, 427, 430
Bielitski 187, **189**
Bielitz 190
Bielsky **190–191**, 198, 273, 274
Bielszowski 186, 191
Bienecki **191**
(z) Bienkowic 191
Bienkowski 155, **191–192**
Bierau 156, 192
Bierawski 192
z *Bierawy* 156
Bierdski 92, **192**
(z) Bierdzan 157, **192**
Bieroldt **193**
Bies 137, 193
Bieschin **193–194**
Biesler **194**
Bieszin 193
Bieszyn 193
Bigot 229
Bihn **194**
Bila **194–195**
Bilicki **195**
Bilicki zob. też Buchta
Bilicz 195
Bilik 188, 195
Bilitsch **195**
Bilitz 196
Bilitzer **196–197**
Bille 187
Billerbeck **197**
Billick **197**
Bilowski 198
Bilski 198
Bilsky 190
Bilzenstein 284
Bindemann **198**
Bing 198
Binkh 198
Binsdorf 198
Birau 199
Birawa 199
Birawski 192, **199**
Birawski zob. też Dluhomil
Birckhan 199, 203
Birckholtz **199**, 203, 285, 286
Birgwitz 200
Birka 164, **200–202**, 302, 303, 342, 343, 418
Birka z Nasiedla 200
Birkhan 199, **203**
Birkholtz 199, 203
(z) Birkowic 203
Birla **204**
Biron **204–207**, 323, 408
Bischofsheim 192, **207–209**
(z) Bischofsverdy 209
Bischofswerder **209–210**
Bissinski 341, 407
Bissy **210**
Bissynsky 210
Biszofsheim 207
Bitkau 210
Bitkow **210–211**, 342

- Bitkowsky 211
 Bitov 211
 Bitovski 342
 Bitovsky 211–213, 302, 304, 418
 Bitowski 193, 386
 Bittau 211, 213
 Biuk 213
 Blacha 101, 213–216, 222, 292, 316, 318, 363, 413
 Blaha 213
 Blanc 216
 Blanckstein 219
 (z) Blandowa 216
 Blandowski 217
 Blank 217–218
 Blankenburg 218
 Blankenfeld 218
 Blankenhagen 218
 Blankenstein 113, 219–221
 Blankowski 215, 221–224, 303, 384, 385
 Blążejowski 139
 Bliziński 191
 Bloch 182, 224
 Blochmann 225
 Block 225
 Blottnitz 224, 226
 Blottnitz zob. też Bloch
 Bludowit 226
 Bludowski 91, 142, 226–230, 233, 353, 361, 415, 416
 Bluecher 231
 Bluemegen 374, 376
 Blumenckron 231
 Blumenkron 231–232
 Blumenstein 232
 Blumenthal 232–233
 Błędowski 233
 Błudowski 233
 Bobelwitz 233, 234
 Boberfeld 233
 Bobilwicz 312
 Bobilwitz 311
 Boblitz 233–234
 Boblowitz 234
 Bobolusk 233, 234–236, 237, 248
 z Boboluszek 234, 237
 Bobrowski 237
 Boch 237, 312
 Bochwitz 237
 Bock 237–239
 Bockwitz 240
 Boczanowski 240, 241
 Bode 240–241
 Boden 241
 Bodenhause 241
 Bodzanowski 240, 241–242
 Boebelwitz 311
 Boeck 242
 Boecker 243
 Boehm 145, 147, 220, 221, 243–244, 245
 Boehm zob. też Behm
 Boehme 244
 Boehmer 244
 Boehmfeld 244, 245
 Bogart 67, 68,
 Bogatzki 245–246
 Bogdanowski 246, 247
 Boge 246, 270
 Bogen 84, 247
 Boginkowski 110
 Bogoria 251
 z Bogumina 251
 Boguslawitz 247
 Boguslawski 247
 Bohdanowski 110, 235, 236, 246, 247–250, 418
 Bohlen 250
 (z) Bohumina 251
 Bois 251–252, 271
 Boischowski 177, 252
 Boischowski zob. też Biberstein
 Boja 252, 270
 Bojanowski 252–253
 Bojarski 254
 Bojszowski 178, 295
 Bolberitz 254
 Bolcz 255
 Bolko 254–255
 Bolschwitz 255
 Boltz 255–256, 413
 Boltze 255
 Bombelles 257
 Bomsdorf 257–258
 Boner 258–259
 Bonge 259
 Bonit 259
 Boppard 172
 Boppart 259

- Borau 254, **259–260**
Boreck **260–261**
Boreitz 266
Borek 260, 261
Borenski 169, **261–262**, 268
Borganie 262
Borgene **262–263**, 409
Borgenhayn 262
Borgnew 262
Borgsdorff 333
Borinski 261
Borislawitz 263
Born 264
Bornack **263**
Bornaqius 263
Bornn **264**
Bornstaedt **264**
Bornstedt 264
Borschek 265, 335
Borschke 265, 335
Borschnitz **265–267**
Borsnitz 266
Borwitz **267–268**, 402, 403
Borynski 268
Boryński 261
Borzek 335
Borzinski **268**
(z) Borzysławic 268
Bose **268**
Boseck 269
Bosewoy 269, 337
Boskovic 381
Boskowitz **269–270**
Bouff **270**, 325
Bourszka 335
Boya **270–271**
Boye 246, 270
Boyen 270, 271
Boys 251, 271
Brabanski **272–274**, 281, 326, 366, 372
Braidia **275**, 400
Bralinski **275**
Brand **276**
Brandis 276, 277
Brandt 276
Brandys 276, **277**, 364
(z) Branic **278**
Branitz 278
Braslawicz **278**
Brauchitsch 238, **278–279**, 293
Braun **279–281**
Bravantski 281
Bravantsky 272
Brawanski 141, 190
Bredow 275
Brehling 281, 283
Breida 275
Breifenwald 281
Breitbauch 282
Breitbuch 282
Breitenbach 282
Breitenbuch **282**
Breitenfeld **282**, 288
Breitingen 268
Breitwald 283
Breling 281, **283**
Brendel **283**
Brendl **284**
Brenner **284**
Bresen **284**
Bressler 93, **285–286**
Brettin **287**
Breubach 287
Breuer **287**
Breytenfeld 282, 288
Breza 289
Brieger **288**
Briesen **289**
Briesnitz **290**
Brinichins 290
Brinnig 132, **290–291**, 299, 301
Brion **291**
Brisinowski **291**
Brisnitz 290
Brix 174, **291–293**
Brixen 291
Brochwicz 278, 293
Brockdorf **294**
Brocke **294**
Brockendorf 295
Brockot 298
Brodecki 178, **295**, 296
Brodecki zob. też Broditzki
Brodeczki 295
Broditzki **296**
Broditzki zob. też Salisch

(z) Brodka 295, 296
 Broitzen 296
 Bronikowski 296–297
 Bronne 297
 Brown 280
 Bruck 297
 Bruckot 298, 299, 421
 Brueck 67, 68
 Brueckner 298–299
 Bruehl 258
 Bruenich 290
 Bruenig 290
 Bruennich 299
 Bruennig 299
 Bruges 299
 Brukott 299
 Brunchin 290
 Brunchyn 290
 Brunetti 300–301
 Brunich 290
 Brunich 301
 Bruntalski 304, 305
 Bruntalsky 302–305
 Bruseck 306
 Bruskauer 306
 Bruszek 306
 Bryszkowski 310
 Brzesky 306–308
 Brzesky zob. też Trach
 (z) Brzezia 308
 Brzezina 308
 Brzezinka 308
 Brzezowicz 309
 Brzezowicz 309
 Brzikawski 309
 Brzischowski 309, 311
 Brzisky 310
 Brziszkowski 310–311
 Brzyszkowski 310
 Brzyszkowski 309, 311
 Bubelwitz 311–312
 Bubna 312
 Buch 126, 237, 312–313
 Buchau 313, 319
 Buchen 313
 Buchenberg 313
 Bucherwitz 314
 Buchholtzer 314

Buchs 314–315
 Buchstein 67
 Buchta 189, 195, 214, 215, 249, 315–318, 393, 424
 Buchtitz 60, 195, 315, 317, 393
 Buchwaldt 318
 Buchwiesen 319
 Buchwitz 237, 313, 319
 Buckisch 320–321
 Buckowa 321
 Budaes 321
 Buday 321
 Buddenbrock 92
 Budewoy 322, 337
 Budischowski 322
 Budiszowski 322, 323
 Budovec 322
 Budowa 322–323
 Budziszowski 322, 323
 Budow 322
 (z) Budzowa 323
 Budzowski 323
 Budzowski zob. też Pawłowski
 Budzowski zob. też Skronski
 Buehren 204, 323
 Buettner 324–325
 Buffenstein 270, 325
 Bugarski 325
 Bugarsky 129
 Bujakowski 211, 273, 325–327, 379
 Bulonis 327
 Bultz 327
 Bungarski 327
 Bungartsky 129
 Buntsch 328
 Buquoy 74
 Burckhard zob. Burkhard
 Burckhardt 328–329
 Buren 329, 334, 335
 Buren zob. też Scheliha
 Burg 81, 329
 Burgen 263
 Burghaus 330–333
 Burghausen 165
 Burgsdorff 285, 286, 333–334
 Burgwitz 237, 239
 Burian 334
 Burkhard 329, 334–335, 334, 335

Burmeister 335
 Burngarsky 129
 Burnie 335
 Burschek 335
 Burski 265, 335–336
 Burwitz 267
 Burzin 337
 Burzinsky 336, 337
Burzyński 337
 Buselwitz 337
 Busewoy 111, 269, 322, 337–339
 Butschky 340
 Buttler 402, 403
 Bycen 111, 184, 340
 Bylanski 341
 Byszynski 210, 341
z Bytkowa 342
 Bytkowski 342
 Bytowski 342
 Bytschin 275
 Bzenec 342–343
 Bzenka 201, 202

Caesare 344
 Calaminus 344–345
 Caldwells 345
 Calisius 345–346
 Callenberg 346–347, 350
 Camenecz 143
 Caminietz 347
 Campa 347
 Campanini 348, 390
 Campo 348, 357
 Canitz 349–350
 Canon 350–351
 Cap 234
 Cardel 351
 Cardinal 351, 353
 Carl 351
 Carlinski 352
 Carlowitz 352
 Carlshofen 351
 Carmer 353
 Carnal 351, 353–354
 Carolath 355
 Carove 355–356
 Carpenter 356
 Carqui 356

Carras 357
 Castel-Campo 348, 357
 Castelcorn 357
 Castellengo 113, 357
 Castiglioni 357
 Caunitz 357
 Cavriani 74
 Cebrow 357, 358
 Cebrowski 357, 358
 Cebulka 426
 Ceckhorn 358
 Cellari 358–359
 Cembrowski 359
 Cent 359
 Centawski 226, 359–360
 (z) Centawy 359
 Centelthal 360
 Centner 360–361
 Cepl 361
 Cesewitz 361
 Ceslawicz 421
 Cetrys 362, 422, 423
 Cetrys zob. też Czettritz
 Cetto 362
 Chambres 363, 407, 413
 Charmenski 364
 (z) Charmuz 364
 Charwat 119, 140, 251, 272, 274, 364–367,
 418
 Charwath 367
 (z) Chechla 367–368
 Chila 369
 Chlum 369, 370
 Chlum zob. też Kaufung
 Chlum zob. też Roužic
 Chlumerski 370
 Chmelik 370–371
 Chmelik zob. też Strzela
 Chmielik 370, 371
 Choboltitz 372
 Chobrzan 272
 Chobrzanski 272, 372
 Chobrzański 274
 Chocenic 372
 Chocimirski 372–373
 Choltitz 373
 Chomanski 373
 Chorinski 239, 374–376

- Chorula **376–377**
Chorula zob. też Dobschuetz
Chorulinski 376
Chotienitz 372, **378**
Chotulinski 378
Chotumirski 372
Christiani 378
Christoph 378
Chrostin 84
Chudienitz 378
Chudowski 211, 326, **379**
Churschwandt **379–380**
Chusnik **380**
Chwalkowski **380**
Chwalkowski zob. też Studnitz
Cibulka 380, 425
Ciecierzynski 380
Cieszowski 380
Cieszynski 381
Cikowski 381
Cimbürg **381–382**, 428
Cirisser **383**
Clam 383
Clausnitz **383–385**
Clema 235, **385–387**, 410
Clement **387–388**
Clerich 196
Clesel 388
Clodbug 388
Closse 388
Clowach 363
Cobb **389**
Cocceji 348, **390**, 391
Cochenhausen **390–391**
Cocq 390, 391
Cocx **391**
Coelln 139, 140, **392**
Colditz 317, **392–393**, 411
Colena **393**
Colmas **393–394**
Colomaz 393
Colonna 174, 215, 228, 230, 268, **394–397**
Commerstaedt **398**
Conens d'Achray 363
Conrad **394–399**, 408
Conti **399–400**
Copericz 400
Cornigiano 400
Corniglione 275
Corusche 400
Cosma 162, 400
Cracau 400
Craenowitz 404
Cranowitz 404
Crapf 400
Crato **401**
Cratz **401–402**
Crauss **402**, 404
Crausse **403–404**
Craussendorf 402, 404
Crebil 404
Crenowitz 400, **404**
Cretschmer 278
Creutzenstein 405
Criegk 405
Crikau 405
Croe 405
Cronfeldt **405**
Cronhaus 406
Cropello 406
Crousaz 320
Croy **406**
Cruschina 406
Cselesta **406–407**
Cselestin 406
Cuechler **407**
Cuhrschwandt 379
Cultis 363, 407, 413
Cumeyze 407
Cunitz 408
Cunrad 408
Curaeus 287
Curland 204, 205, 206, 408
Curschwandt 407
Cybulka 408, 425
Cygan 408
Czaczek 408
Czaiiko **408**
Czakenstein 408
Czamberg 408
Czambor 138, 140, **409**
Czambor zob. też Tschammer
Czapla 409, 417
Czaplicki **410**
Czapski 385, 410
Czarnecki 410

- Czarnetzki 410–411
 Czastalowicz 411
 Czaterwan 143
 Czayka 408
 Czechau 412
 Czechowic 412
 Czechowski 214, 363, 412–413
 Czeicke 109, 413
 Czeisberg 256, 413
 Czejka 109
 Czelm 414
 Czeldo 414
 Czelo 228, 229, 230, 412, 414–416, 427
 Czepko 417
 Czepl 201, 202, 212, 248, 249, 307, 339, 361, 365,
 366, 409, 417–418
 Czernin 376, 378, 419–420
 Czernitski 365, 420
 Czernohorsky 269, 382
 Czernowski 420
 Czert 420–421
 Czert zob. też Teuffel
 Czerwenski 421
 Czeschow 422
 Czesławicz 421
 Czesławitz 298
 Czeterwang 422
 Czetrirwanc 422
 Czetsch 422
 Czettritz 169, 213, 227, 272, 274, 316, 318, 362,
 378, 403, 422–424
 Czettritz zob. też Cetrys
 Czewlej 424
 Czewler 425
 Czibulka 101, 380, 408, 425–427
 Czigan 119, 408, 427, 431
 Czimbarg 428
 Czindalski 428
 Czipian 428
 Czirn 428
 Czirnhaus 307, 428
 Czischwitz 428
 Czok 428
 Czopkendorf 428
 Czornberg 365, 371, 372, 429–431
 Czweck 431
 Czygan 427, 431
 Czyrski 431
 Dambrowka 222
 Daun 389
 Dembiński 303, 305
 Demblin 350, 351
 Dembliński 350
 Dembschuetz 221
 Diebitsch 233
 Diehyl 235, 236
 Diehylov 342, 343
 Dielhau 235
 Dietrichstein 74, 172
 Dietrichstein-Proskowski 316
 Dluhomil 199
 Dobischowski 252
 Doblhoff 121
 Dobrosław 87
 Dobrzy 377
 Dobrzykowski 291
 Dobschuetz 140, 141, 370, 371, 376, 377,
 403
 Dobschuetz zob. też Chorula
 Doebschuetz 376
 Doenhoff 142
 Dohna 206, 222, 332
 Domelau 102
 Dompnig 159, 160
 Donat 238, 336, 370, 371
 Donin 201, 202
 Dornheim 315, 317
 Dornsparg 81
 Drahotusch 169, 227, 248, 249, 250, 307
 Dreher 351
 Dreherdorf 351
 Drescher 344
 Dreschler 75
 Dresky 140, 143, 370, 371
 Dresske 188
 Družyna 104
 Dsurbach 276
 Duba 163, 164
 Dubrawka 214
 Dychernie 180
 Dyhrn 219, 220
 Dzierzanowski 214
 Eben 96, 384
 Eckersberg 358
 Eckert 285, 286

Eckricht 384, 385
 Eggenberg 74
 Ehrenberg 88, 136
 Eichelberg 69
 Eichhauser 68
 Eichler 65
 Eisenberg 292, 293
 Eisenhammer 306
 Elsner 86
 Emberg 124
 Emmerich 76
 Enenkel 74
 Ernst 102
 Esling 407
 Esterhazy 74
 Eychheuser 67

Falkenhayn 83, 182
 Faulbreuck 324
 Felde 348
 Fels 215, 228, 230, 268, 394
 Fentzel 129
 Ferentheil 127
 Fiebing 247
 Filtz 245, 246
 Firmian 396
 Flade 285, 286
 Fladen 93
 Foglar 228, 229
 Forcade 175
 Fragstein 169, 249, 420
 Franckstein 146
 Frankenberg 124, 222, 423
 Frankenberg-Ludwigsdorf 267
 Frankenberg-Proschlitz 84, 363
 Frankendorf 107
 Frantz 107
 Franz 103
 Franzen 292
 Freudenthal 302
 Freund 120
 Friesen 347
 Fritsch 400
 Fritz 64
 Frobél 108, 306
 Frydlantski 199
 Frydrychowski 177, 178
 Fuchs 134

Fuellstein 143, 198, 201, 202, 303, 305, 307, 365,
 386, 404
 Fuellstein zob. też Bitovsky
 Fuenfkirchen 376
 Fuerst 275
 Fuerstenberg 376

Gabszycki 112
 Gaffron 97
 Gallas 383
 Gallas 383, 397
 Gallowitz 429
 Gallwitz 429
 Gamm 340
 Garnier 184
 Gaschin 397, 430
 Gaschowitz 208
 Gaszyn 430
 Gaszyński 142
 Gellhorn 130
 Gelingen 74
 Geralski 125
 Gerałtowski 125, 169
 Gerlach 75
 Gerolski 125
 Gersdorf 125
 Gersdorfer 209
 Gerstenfeld 198, 213
 Gierałtowski 379
 Gilgenheimb 174
 Gilleis 74
 Gladis 280, 369
 Gleisenberg 92
 Gobeltsch 249
 Goetz 159, 160, 174, 222, 223
 Goltz 359
 Gontant 205
 Gordon 345
 Goschuetz 285
 Gostinski 177
 Gotsch 307
 Gotschalkowski 261, 415
 Gottsmuth 103
 Graboschitz 277
 Granowski 139
 Greisau 242
 Gruenberg 288
 Grunau 256

Gruppenberg 127
Gruszczyński 218
Gruttschreiber 184, 216, 239, 316, 317, 428
Grzebelka 211
Guemenee 205, 207
Guera 301
Guretzki 354, 361
Gusnar 327, 418
Guttmuth 107

Habdank 59, 97, 104
Haenel 369
Halama 90, 311
Hallweil 374, 375
Harasowski 215
Hartig 151
Haswath 429
Hatois 297
Haugwitz 180, 222, 224
Haunold 292, 293, 384
Hausler 96
Hechingen 205, 207
Heinrich 387, 388
Heintze 218, 413
Helebrand 322
Helman 146
Helt 326
Henckel-Donnesmarck 300, 301, 331, 333, 389
Henelius 67,
Henn 179, 292
Henneberg 179, 292
Herbark 124
Herberstein 72, 81
Herczik 187
Herrnsdorf 158
Hertwig 258, 324
Hesse 67, 68, 102, 324
Heugel 75, 229, 401
Heyde 331
Heyncz 324
Hirsch 278
Hnedecz 365, 420
Hochberg 419
Hock 181
Hoditz 239, 375, 376, 400
Hoernig 387, 388
Hof 342, 343
Hoff 309

Hoffmann 302, 304, 324
Hohenau 326
Hohendorf 135
Hohenzollern 205, 207
Holcznowski 168
Holler 121
Holly 113, 115, 418, 426, 427
Holstein 163
Holtz 383, 384, 387, 388
Holznowski 168
Hoschka 418
Huber 258
Hueb 173
Huebl 130
Hundt 384, 385
Hunt 248, 249

Imbram 186
Izakiewicz 354

Jaeckel 354
Jakardovski 374, 375
Jakel 341
Jaloffka 242
Jankowicz 89
Januschowski 113, 218, 256
Jaroschin 237
Jarotzki 222, 223, 227, 355
Jasiński 373
Jastrzębski 316
Jaworski 178
Jeltsch 265
Jenckwitz 95
Jerzykowski 178
Jesor 171
Jessinski 67, 68,
Johannisdorf 193
Jordan 271
Jurgowicz 337
Jusupow 205, 206

Kalkkreuth 245, 246, 336, 356
Kalinowski 370, 414
Kalisch 345
Kallenberg 346
Kaltschmieder 292, 293
Kaltwasser zob. Foglar
Kamenc 271, 360

- Kaminietz 347
 Kamiński 214
 Kampa 347
 Kanitz 349
 Karas 357
 Karlinski 352
 Karlowitz 352
 Karmanski 431
 Karwath 300, 301, 367
 Kaspoth 241
 Katowski 137, 139
 Kauffung 370
 Kaunitz 357
 Kehr 387, 388
 Keltsch 245, 246
 Kessel 234, 242, 259
 Kettler 205
 Khroe 405
 Kindler 408
 Kinsky 305
 Kirstein 102
 Kiselowski 400
 Kiesel 168
 Kittlitz 63, 141, 393
 Kitzler 165
 Klausnitz 383
 Klema 385
 Klesel 388
 Klimkowski 200, 203
 Klipphausen 182
 Kloch 84, 170, 229
 Klodbug 388
 Kloebe 82
 Klosse 388
 Knobelsdorf 220, 221
 Knobloch 198
 Kobes 351
 Koch und Kornitz 80
 Kochendorf 295
 Kochtitzki 222, 223, 306
 Kocimirski 372
 Koczenski 271, 424
 Koczur 235, 385
 Koehlen 180, 182
 Koenig 219, 220
 Kolditz 392
 Kollner 79, 80
 Kolmas 393
 Kolovrat 142, 157, 395, 397
 Kolovrat zob. też Libsztejsky
 Koltar 342, 343
 Kołaczkowski 277
 Kołomasz 393
 Komantzki 373
 Kommerstaedt 398
 Konarski 302
 Konawurf 305
 Konopnicki 191
 Kopczewski 214
 Kopinitz 214
 Kopitsky 308
 Kopperitz 400
 Kordula 140
 Kornitz 84, 161, 188, 189, 226, 229, 251, 304, 353,
 361, 421, 424
 Kornitz zob. też Bielik
 Korzenski 374, 376
 Koschembar 125
 Koschitzki 115
 Koschligk 146, 242
 Kosirz 200, 202, 234, 236
 Kotowski 140
 Kottkowski 412
 Kottwitz 219, 349
 Kotulinka 226
 Kotulinski 199, 273, 308, 360, 374, 375, 378, 426
 Kotumirski 372
 Koturdowski 227
 Koye 79, 80
 Kozłowski 106, 238, 239, 242, 256, 326, 355, 427,
 430, 431
 Krackau 400
 Kraenowitz 404
 Krafftheim 401
 Krajirz 397
 Krajk 73
 Krakowsky 157
 Kralicki 227
 Kralitz 427
 Kranewitter 104
 Kranowitz 404
 Kransdorf 362
 Krappe 400
 Krause 405
 Kravarn
 Krawarski

Kraygk 397
 Krebil 404
 Kreckwitz 267, 289, 339
 Kreczik 413
 Krickau 405
 Kroel 325
 Krommenau 181
 Kropacz 235, 236
 Krosigk 245, 246
 Krupski 277
 Kruschina 406, 411
 Kruz 425
 Krzidlowski 270
 Krzinecky 163
 Krzydlowski 215, 371, 426
 Kueckpusch 173
 Kuegler 79, 80
 Kumeise 407
 Kunczicki 360
 Kunitz 307, 408
 Kunsch 281, 283
 Kupferberg 275
 Kyckpusch 95

Labucki 272
 Laerch 183
 Laetsch 81
 Lambertine 389
 Lange 159, 160
 Langenau 86
 Larisch 62, 157, 190, 227, 235, 248, 249, 250, 271,
 292, 326, 426, 427
 Larysz 367, 368
 Laskowski 217, 323
 Lasota 365, 367, 430
 Latoski 207
 Latowski 60, 208
 Latuski 207
 Laubsky 100
 Lautensack 410
 Lauterbach 70
 Lazke 402
 Ledske 374
 Leipe 113
 Lessczinsky 143
 Lessel 127
 Lest 89
 Lewin 173, 228

Lewir 217
 Lhota 385
 Libiszowski 178
 Libsztejsky 395, 397
 Lichenburg 163
 Lichnowski 174, 215, 292, 293, 320, 336, 361
 Lichtnov 236
 Liebenroth 320
 Liechtenstein 74, 357
 Lignitz 163
 Ligocki 323
 Lilienberg 130
 Lilienhof 70
 Linnenfeld 378
 Lipiński 242
 Lipowski 114, 256, 327
 Lippa 163, 164
 Lippe 206, 207
 Lissek 365, 366
 Littitz 312
 Littwitz 262
 Litultowitz 425
 Lobkowitz 205
 Lodron 375, 376
 Loewenburg 328
 Loewencron 222, 430
 Loewenfels 320
 Loewenheim 97
 Loewenhoff 334
 Loewenstern 83
 Loewnfels
 Logau 72, 132, 143
 Lohr 321
 Lomnitz 412
 Loos 349
 Luck 146, 235, 247, 339, 384, 385
 Luettwitz 339
 Luter 401
 Lypa 262

Magnus 104
 Makoszowski 211
 Makowiecki 426
 Malanchton 401
 Maltzan 245, 261, 276
 Manteuffel 229
 Marklowski 229
 Markwartowitz 342

Marschall 73, 157
 Martinitz 303, 305
 Massenbach 242
 Matiaschowsky 91
 Mauberge 108
 Mauric 218
 Mayenthal 399
 Medem 205, 206
 Medicis 406
 Meissner 102
 Memingen 386
 Merbota 409
 Mettich 249
 Mettisch 81
 Metzler 98
 Michaelis 258
 Michalkowitz 255
 Michalkowski 110, 255
 Michałkowski 106
 Mieroszowski 177
 Miodek 306
 Mitmayer 261
 Mitrowski 222, 224, 292, 374, 376
 Mleczek 361, 414
 Mletzko 166
 Mniszech 351
 Mohrenberg 67, 68, 102
 Mohrenthel 259
 Mollart 74
 Monsterberg 125
 Montfort 396
 Montzel 291
 Morawicki 292
 Mosch 113
 Moschowski 235, 236, 248, 249, 261
 Mrakot 298
 Mutschelnitz 158, 160, 242
 Myszkowski 295, 373
 Nagel 196, 325
 Nassidel 200
 Nawoy 214, 326, 380, 413, 430
 Necher 183
 Nesper 209
 Netens 376
 Neuding 389
 Neuding 389
 Neugebauer 127, 128

Neuhaus 411
 Neysse 116
 Niebelschuetz 159, 160, 339
 Niewiadomski 143
 Nimptsch 74, 219, 242, 380
 Nitsche 97
 Nostitz 72, 141, 159, 160, 339, 349
 Nowagk 330, 332

Oblankowski 221
 Obrowetzki 371
 Oderberg 251
 Oderski 171, 273
 Oderwolff
 Oelhafen 325
 Oels 287
 Oertzen 347
 Ogorcky 383, 384
 Ohm-Januschowski 113, 218, 256
 Olszowiec 326
 Ondrzejkowitz 315
 Onssel 391
 Opaliński 373
 Opitz 233
 Oppeln 296, 297
 Oppersdorff 140, 142, 157, 305, 365
 Orttenburg 396
 Oscieszowski 426
 Osiński 307
 Osowski 60
 Osterberg 359
 Otik 189
 Ozarowski 192
 Ozorowski 326
 Ożorowski 222

Pack 176
 Paczinski 271, 320
 Paczynski 426
 Pade 108, 405
 Pafor 131
 Palffy 74
 Pange 129, 282
 Pannwitz 75, 135, 141
 Panski 292, 293
 Pascal 347
 Paszkowski 178
 Pawłowski 323

- Pawłowski 222, 223, 277, 303, 305, 323
 Pecherer 133
 Pelchrzim 354
 Pelka 263, 268, 307, 359, 365, 366, 367
 Peregrini 131
 Perg 161
 Perger 161
 Perigord 205, 207
 Pernstein 167, 189
 Peterswald 290
 Petrowicz 251, 272, 364, 365, 366, 367
 Petrowski 365
 Petrzkowski 235
 Pfeil 208
 Pfoertner 384
 Piccolomini 205
 Pietrowski 360
 Pignatelli 74, 205, 207
 Pilzen 417
 Pilzen zob. Heintze
 Pingel 354
 Pisarzowski 277
 Piwek 227
 Planknar 273, 307
 Ploski 277
 Podstatzki 169, 272, 274, 374, 375
 Pogarell 370, 371
 Pogrell 316, 317
 Poncet 169
 Ponichau 258
 Poniński 206
 Poppen 328
 Popschuetz 183
 Porembski 342, 343
 Poremski 226, 360
 Portia 74
 Posadowski 125, 141, 170, 208, 220, 253, 266, 380
 Poseck 269
 Poser 220
 Postolsky 276
 Pottenstein 200, 201, 202
 Powala 104
 Praschma 72, 157, 303, 305, 365, 374, 375, 426
 Predel 396
 Predl 252
 Prittwitz 181, 233, 296, 330, 332
 Prockendorff 98, 278, 295
 Promnitz 163, 183, 294, 347, 419
 Proschlitz 84
 Proskowski 362, 424
 Proszkowski 317, 370, 371, 393
 Prudel 252
 Prusinowski 213
 Przytkowski 178
 Puchala 360
 Pucher 67, 68
 Puchheim 73
 Pueckler 141, 171, 318, 331, 333, 346, 347, 370, 371
 Pymont 205, 206

Q
 Quival 319

R
 Raab 205, 206
 Raczyński 369
 Radetzky 397
 Radziwiłł 351
 Rakowski 323
 Rampusch 159, 160
 Ramsz 360
 Rapatzki 268
 Rasper 402
 Raszyc 251, 262, 424, 430
 Rathay 235
 Rathmann 171
 Ratsch 141
 Rattmansdorf 142
 Ratzbar 328
 Rauthen 214
 Rayski 178
 Rebentisch 327
 Rechenberg 158, 160, 413
 Redeneck 396
 Redern 316, 318, 339
 Rehdiger 325
 Reibnitz 62, 104, 132, 159, 163, 164, 167, 180, 198, 238, 253, 266, 267, 289, 291, 316, 330, 349, 423, 424
 Reichbrodt 327
 Reichel 242, 320, 328, 329
 Reichell 324
 Reichenbach 62, 142, 187, 285
 Reichmann 245, 246
 Reideburg 153
 Reigesfeld 417
 Reinhardt 314

Reiswitz 113, 143, 174, 215, 233, 241, 245, 273,
274, 289, 306, 386
Rhediger 278
Rheinbaben 245, 246, 278
Richthofen 244
Riebisch 412
Riesenberg 189
Rindfleisch 268
Rindtfleis 98
Ringelstein 396
Rintsch 100, 101
Rocca 301
Rocewicz 101
Rochov 125
Roerber 328, 329
Roel 353
Rogalla, 336
Rogendorf 302, 304
Rogowski 421, 426
Rogoyski 278, 326
Rohan 205, 207, 361
Rohowski 316, 318, 373, 377
Rohr 331
Rohrau 331
Rolcke 285, 286
Ronau 163
Ronco 355
Rondl 292
Ronow 163, 164, 176
Ronsecco 275
Roon 279
Rosenberg 242
Rosenfeld 133, 222, 224
Rostek 142
Rostock 126
Rotenberg 92, 201, 202, 212, 213, 273, 274
Rothkirch 159, 160
Rotkirch 339
Rottenberg 96
Roužic 370, 426
Rozdziński 306
Roztropitz 260, 261
Rozumek 228
(z) Rudice 157
Rudzki 303
Ruersdorf 324
Ruth 94
Rutinfeld 340

Rymultowski 142, 353
Rzendowski 373
Rzeplinski 157
Rzędowski 284
S
Sachs 97
Sack 182
Sader 223
Sagan 204, 205
Saint-Genois 143, 351
Salisch 171, 296
Salomon 154
Salza 111, 198
Sandreczky 331, 333
Saszowski 316, 318
Sauerman 240
Saurma 180
Schaff 101, 378, 419
Schaffgotsch 74, 252, 307, 378, 419
Schaffhaus 415, 416
Schamarowski
Schamberg 408
Scharff 401
Scharffenstein 353
Scharowetz 161
Scharzenau 73
Schatański 426
Scheckensdorf 327
Scheliha 190, 193, 195, 212, 213, 215, 248, 249,
307, 329, 415, 416, 420
Scheliha zob. też Buren
Scheliha zob. też Czernitski
Schellendorf 378, 397
Schenkendorf 336
Scheri 376
Scherr-Thoss 289
Schertz 238, 239
Schick 192, 275
Schilhan 143
Schilling 67, 68, 324, 384
Schimoni 185, 223, 224
Schimonski 185, 216, 223, 224
Schindel 158, 160, 330, 332, 428
Schip 426
Schittersberg 107
Schkopp 181
Schleepusch 182
Schlegen 130

- Schlegenberg 130
Schlewitz 249, 250, 273, 274
Schlick 396
Schmeglsdorf 143
Schmettau 174
Schmidt 324
Schneckenhaus 247, 249
Schnorbein 342, 343
Schoenaich 355
Schoenberg 180, 182
Scholt 94
Scholtz 75, 337
Scholz 80, 336
Schomburg 421
Schonowski 354, 431
Schramm 328
Schuetz 242
Schulenburg 74, 205, 207
Schwab 313
Schwabe 97
Schwarzenfels 288
Schweinichen 253, 336
Schweinitz 182
Schweinoch 220
Schwobsdoerf 123
Scipian 428
Sebottendorf 153, 394
Sedletz 408
Sedlnitzki 155, 212, 272, 273, 274, 303, 305, 373,
415, 416
Seidlitz 62, 147, 216, 258
Semeldorf 143
Semurski 106, 256
Senitz 144, 243, 342, 343
Senitz zob. też Bzenec
Sewerski 387
Seydlitz 330, 332
Seyfert 384, 385
Seyler 75, 278
Seyller 387, 388
Siegersdorf 95
Siegroth 159, 160, 332, 404
Siegsron 116
Siekierski 415, 416
Siemiński 430
Siersdorff 223, 224
Sinzendorff 376
Sinzendorff 74, 141
Skal 142, 192
Skorkowski 142
Skrbensky 141, 215, 222, 224, 261, 374, 375,
415, 416
Skronski 191, 241, 323
Skrzidlowski 270
Skrziszowski 386
Skrzyński 237
Skrzysowski 365
Sliakow 247
Slomowski 412
Slupsko 427
Smeilsdorf 143
Smelczdorf 143
Sobek 161, 292, 293
Sobeski 117
Sobischowski 227, 424
Sobiszowski 178
Sodeski 117
Sokolowski 189, 365, 367
Solm 330, 333
Sommerfeld 340
Spens 241
Spense 426
Spiegel 171
Spiegelfeld 72
Spiegl 409
Sponar 117
Stackelberg 242
Stadmeyer 135, 141
Stanckes 428
Starowiejski 228
Starowieyski 364
Starzyński 211, 214, 366, 367
Stechov 114
Stein 403
Steinersdorf 136
Stentsch 113, 243
Stephani 406
Sternach 240
Sternbach 185
Sternberg 73, 206, 207, 242, 302, 304, 382
Sterneck 122
Sternegg 122
Stertz 142
Stilarski 359
Stillfried 77
Stolz 212

Stolzing 73
 Stosch 181, 201, 202, 212, 322, 339, 374, 375, 418
 Strachwitz 327
 Stryke 329
 Strzela 140, 142, 143, 156, 215, 248, 249, 315, 316,
 317, 326, 336, 359, 370, 371, 377, 394, 430
 Strzela zob. też Chmelik
 Stubenberg 73
 Studencki 178
 Studnitz 101, 125, 201, 202, 215, 219, 220, 248,
 250, 424
 Suchodolski 112, 215
 Sulik 161
 Sup 202, 202, 307
 Supa 143
 Svojanovsky 269
 Szamarowski 272, 274
 Szary 376
 Szatański 426
 Szebirzow 168
 Szeraw 376
 Szwajnoch 220, 292

Ściernski 175
 Ściernski 326
 Ślaski 407

Talkenberg 262, 380, 430
 Talleyrand 205, 207
 Tamfeld 365
 Tappe 71, 72
 Tareat 396
 Tarentsberg 396
 Temchen 262, 263
 Tenczin 347
 Terdl 386
 Teschner 75
 Tetoura 235, 236
 Tetzler 122, 123
 Teufel 218
 Teuffel 73, 420, 421
 Teuffel zob. też Czert
 Thalhein 400
 Tharoulle 184, 185
 Thiel 325
 Thoman 384
 Thomas 391
 Thos 289

Thun 396
 Thurn 73
 Tiachowski 413
 Tiechowitz 415
 Tieschowitz 412, 413, 415
 Tieschowski 380, 413
 Tiessowski 271
 Tieszynski 381
 Tige 389
 Tikowski 381
 Tischau 414
 Tischowitz 414
 Tluck 292, 293
 Tomase 284
 Tour 347
 Tournelle 252
 Tovaczovsky 381
 Trach 174, 186, 228, 241, 307, 308, 366, 379, 380
 Trach zob. też Brzesky
 Trautenau 130
 Trautisch 389
 Tropper 146
 Trotta 205, 206
 Trubecki 205, 207
 Truchses 72
 Trzeciecki 178
 Tschammer 62, 181, 227, 316, 317, 336, 409
 Tschammer zob. też Czambor
 Tschapski 385
 Tschastalowicz 411
 Tschaurike 59
 Tschechau 412
 Tschenk 265
 Tschentschem 242, 259
 Tscheterwang 422
 Tschetsch 422
 Tschetschau 81, 422
 Tschetschke 408
 Tschirn 428
 Tschirnaus 307, 428
 Tschirnhaue 81
 Tschirsky 431
 Tschischwitz 428
 Tscischwitz 361
 Tunkl 124
 Turzyna 104
 Twardawa 166, 193, 201, 202, 235, 323, 327, 336,
 430

Twardy 361
Tworkowski 155, 303, 304, 305, 342, 343
Tyzenhauz 101

Ujezdski 199
Ulebok 100
Ulok 100
Unbilde 187
Unvogel 256
Unwirde 377
Ursinus 148
Uthmann 258, 324
Utritzky 384, 385

Vacowski 217
Venediger 201
Verita 166
Vidom 365, 366
Vidoni 301
Villandry 229
Ville 350, 351
Vlk 213
Vogt 79, 96
Vrbna 239, 377, 381
Vrbna zob. też Bruntalsky
Vrchles 137

Wachowski 309
Wachtendonck 72
Wackherle 107
Wagensperg 72
Wahlstadt 231
Waitzenfeld 103
Waldau 402
Waldeck 205, 206
Waldersee 114
Waldy 322
Walldorf 376
Wallenstein 213
Wallhofen 431
Walspecki 242
Walterowski 178
Walther 165
Warkotsch 144
Wartenberg 204, 206, 279, 332
Wartenberg zob. też Biron
Wasseg 93
Wattes 252

Wecze 364
Wedelstaedt 243
Wehle 354
Weidner 359
Weineck 396
Weishorn 116
Weissenburg 294
Weissenfels 341
Weissenwolf 84
Weker 101
Welczek 177, 178, 326, 359, 426
Wenck 408
Wentzky 320
Werthen 347
Wetzhausen 72
Wężyk 368
Wielowieyski 363
Wierth 285, 286
Wiese 104
Wiesensteig 66
Wiesner 328
Wilczek 124, 189, 215, 223, 227, 228, 261, 415,
416
Wilde 196
Wildeckau 67, 68
Wildekan 107
Wilkowski 323
Winderlich 328
Wiplar 311
Wipler 192, 373
Wipplar 143
Wippler 326
Witkowski 377
Witten 78
Wittorf 229
Woikowski-Biedau 184
Woikowsky 185
Woiski 101
Wolf 324
Wolfenberg 418
Wolffersdorf 140
Wolkenstein 396
Wołowski 101
Worff 271
Worzikowski 127
Woyski 271, 277, 295
Wraninski 62, 377, 418
Wrbna 223, 238, 303, 377, 419

Wrchleski 137
Wrochen 426
Wuerben 302
Wuerttemberg 287
Wuertz 329
Wunsch 218
Wutgenau 229
Wyskota 303, 305
Wysocki 377

Zagórski 217
Zange 329
Zap 234, 236
Zaremba 104
Zawadzki 366, 367
Zbenessowsky 155
Zborowski 177
Zdar 372
Zdars 186
Zebrowski 358
Zebrzydowski 228
Zeckhorn 358
Zedlitz 65, 158, 160, 267
Zeisberg 413
Zeissberg 256

Zesselwitz 421
Zichy 351
Ziebulka 425
Ziegelheim 348
Ziemietzki 327, 336, 424
Zierotin 172, 234, 236, 302, 304, 305, 418
Zigan 427
Zikanek 165
Zmeskal 271, 426
Zopkendorf 145
Zopowski 235, 236
Zornberg 429
Zubek 186, 201, 202, 234, 236
Zubrzycki 307
Zwecke 431
Zwierzyna 295
Zwoiski 170
Zygan 427
Zyrowski 301, 354, 371, 377, 409, 419

Żampach 411
Żegota 214, 427
Żołądz 163
Żyrowski 300, 421, 430

SPIS TREŚCI

NOTA OD WYDAWCY	7
PRZEDMOWA	9
ÚVOD	12
VORWORT	15
LITERATURA	18
WYKAZ SKRÓTÓW	21
GRAFICZNE PRZEDSTAWIENIE BARW – SZRAFIRUNEK	23
WSTĘP	25
WŁADCY I KSIĄŻĘTA ŚLĄSCY	37
HERBARZ: LITERA A	59
HERBARZ: LITERA B	107
HERBARZ: LITERA C	344
INDEKS HERBÓW POLSKICH	433
INDEKS MIEJSCOWOŚCI	435
INDEKS NAZWISK	467

Fundacja „Zamek Chudów” powstała w 1995 roku. Jej głównym celem jest rewaloryzacja i popularyzacja zespołu zabytkowego w Chudowie, w powiecie gliwickim. W jego skład wchodzi renesansowy, szesnastowieczny zamek, spichlerz z końca XVIII wieku oraz dawny park.

Już od 1996 roku organizowane są obozy dla wolontariuszy, którzy pomagają przy porządkowaniu terenu oraz prowadzeniu prac archeologicznych na zamku. Sprzyjają one także kształtowaniu swoistej więzi z ratowanym zabytkiem. Pracom porządkowym towarzyszą organizowane – nie tylko dla okolicznych mieszkańców – „Spotkania na zamku w Chudowie”. Podczas sześciu dotychczasowych spotkań, na chudowskim zamku wystąpili z koncertami m.in. Skaldowie, Dżem, Raz Dwa Trzy..., Krywań, Tadeusz Woźniak, Lech Janerka, Józef Skrzek, Jacek Kleyff.

Od 2000 roku Fundacja jest organizatorem imprez kulturalnych pod nazwą „Jarmark Średniowieczny na zamku w Chudowie” (pokazy walk rycerskich, dawnych rzemiosł, koncerty muzyki średniowiecznej), które w znaczący sposób przyczyniły się do popularyzacji obiektu, jak i prowadzonej w nim działalności. Imprezy te będą kontynuowane.

W maju 2001 roku Fundacja po opracowaniu dokumentacji projektowej rozpoczęła pierwszy etap prac budowlanych na zamku, polegający na uzupełnieniu i rekonstrukcji murów obwodowych oraz zadaszeniu wieży. Równolegle prowadzone są badania archeologiczno-architektoniczne, które przynoszą wiele ciekawych odkryć, pozwalających na bardzo dokładne i zgodne z prawdą historyczną odtwarzanie zniszczonej substancji zabytkowej. Pozyskane zabytki archeologiczne (m.in. bardzo interesujące XVI-wieczne figuralne kafle piecowe) będą prezentowane w zamkowym muzeum.

W czerwcu 2001 roku nakładem Fundacji, ukazała się książka „Dzieje zamku w Chudowie” Dagmary Adamskiej-Heś, Roberta Hesia, Romana Szołtyska, a w kwietniu 2002 roku I tom „Herbarza szlachty śląskiej” Romana Sękowskiego, pierwsze polskojęzyczne opracowanie heraldyki oraz genealogii rycerstwa i szlachty śląskiej, obejmujące, po zakończeniu cyklu wydawniczego, około 10. tysięcy rodów i herbów.

W najbliższych planach wydawniczych Fundacji „Zamek Chudów” znajduje się książka Daniela Wojtuckiego o średniowiecznych i nowożytnych szubienicach z terenu Śląska. Praca w przystępny sposób traktować będzie o dawnym prawie karnym i związa-

ną z jego funkcjonowaniem specyficzną grupą zabytków. Całość uzupełni szczegółowy katalog śląskich szubienic – zachowanych do dziś i tych znanych jedynie z ikonografii i historycznych wzmianek.

Wydawnictwa Fundacji „Zamek Chudów” można również nabywać, zamawiając je bezpośrednio w siedzibie Fundacji.

Fundacja „Zamek Chudów”

ul. Wybickiego 45

40-756 Katowice

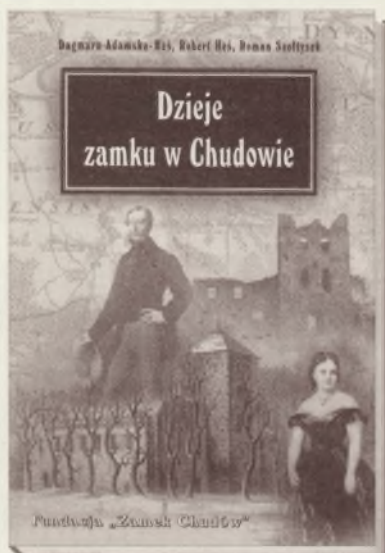
tel. (0-32) 3 301 300

fax. (0-32) 3 301 301

e-mail: zamekchudow@poczta.onet.pl

Dagmara Adamska-Heś, Robert Heś, Roman Szoltysek

Dzieje zamku w Chudowie

Malownicze ruiny zamku w Chudowie już w ubiegłym stuleciu pobudzały wyobraźnię miejscowych humanistów. Tutejszy poeta wychowany w chudowskiej leśniczówce, Paul Albers, *już jako mały chłopiec godzinami mógł rozmyślać o zwietrzałych blankach starożytnego zamku – przyglądając się kraczącym kawkom fruwającym dookoła. Jakże obca wydaje się być – pisał – ta średniowieczna twierdza, otoczona stawem i olbrzymimi drzewami.*

Ta zdawkowa wiedza na temat zamku powodowała, iż wokół niego i jego właścicieli narosło wiele legend i podań. Miejscowi badacze i poszukiwacze skarbów dopatrywali się tam siedziby templariuszy słynących z ogromnych, do dziś nieodnalezionych majątków. Inni uważali, że są to pozostałości myśliwskiego dworu Piastów opolskich będącego miejscem schronienia dla grasujących po okolicy rycerzy-rabusiów.

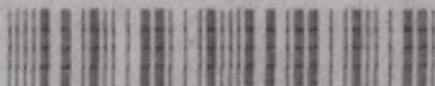
Częsta rotacja właścicieli dworu oraz niejasna sytuacja prawna obiektu przyczyniły się do tego, iż stał się on elementem historii wielu górnośląskich rodów szlacheckich, wpisując się zarówno w dzieje gospodarczo-społeczne regionu, jak i jego burzliwe dzieje polityczne. W związku z tym obok sytuacji wsi na szerszym tle regionu, chcieliśmy pokazać historię zamku przez pryzmat dziejów często zmieniających się posiadaczy, ich sytuacji majątkowej, rodzinnej i społecznej, co miało niebagatelny wpływ na wygląd dworu oraz kondycję przyzamkowych folwarków.

Ze wstępu Autorów

Druk i oprawa: Drukarnia Wydawnicza im. W. L. Anczyca –
dawniej Nowa Drukarnia Wydawnicza S.A. Kraków. Zam. 261/02

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

16776/I S

001-016776-01-0

Fundacja „Zamek Chudów”